februarie 2024

PATJ HARGHITA

REACTUALIZAREA PLANULUI DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEȚEAN

FAZA II - Partea 1-a a PATJ Harghita - Volumul 2B

Analiza situației existente, identificarea elementelor care condiționează dezvoltarea cu evidențierea problemelor, a dificultăților, a tendințelor și identificarea zonelor cu potențial natural sau cultural

STRUCTURA SOCIO-DEMOGRAFICĂ
STRUCTURA ACTIVITĂŢILOR ECONOMICE
CONTEXTUL TERITORIAL

Beneficiar:
JUDEȚUL HARGHITA PRIN
CONSILIUL JUDEȚEAN HARGHITA

Contractant general:
SC AEDILIS PROIECT SRL

Miercurea-Ciuc - zona centrală (foto credits: G. Pascariu 2023)

FOAIE DE GARDĂ

TITLU LUCRARE:	**Reactualizarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean (PATJ) HARGHITA**
FAZA II	**Analiza situației existente, identificarea elementelor care condiționează dezvoltarea cu evidențierea problemelor, a dificultăților, a tendințelor și identificarea zonelor cu potențial natural sau cultural; Diagnostic prospectiv și general**
Volumul 2B:	**Analiza situației existente, identificarea elementelor care condiționează dezvoltarea cu evidențierea problemelor, a dificultăților, a tendințelor și identificarea zonelor cu potențial natural sau cultural** *Structura socio-demografică* *Structura activităţilor economice* *Contextul teritorial interjudeţean, regional şi naţional*
CONTRACT NR.:	112303/03.02.2023
PROIECT NR.:	AED – 008 - 2023
BENEFICIAR:	**JUDEȚUL HARGHITA PRIN CONSILIUL JUDEȚEAN HARGHITA**
CONTRACTANT GENERAL:	SC AEDILIS PROIECT SRL

COORDONATOR PROIECT:	dr. arh. Gabriel Pascariu
ELABORATORI:	**SC AEDILIS PROIECT SRL** dr. urb. sociolog Andreea Pene soc. Maria Simona Zărnescu ms. ec. Adrian Mihai Necsulescu **SC URBAPLAN SRL** dr. arh. Gabriel Pascariu arh. Simona Pascariu **SC CIVITTA STRATEGY&CONSULTING SA:** dr. urb. arh. Ana Maria Petrescu urb. Diana Ristea urb. Alina Dincă econ. Ecaterina Ermurachi dr. urb. Reinhold Stadler urb. Rareș Oprea ing. inginerie urbană și dezvoltare regională, Miruna Ioana Ciobanu geogr. Anamaria Palanici urb. Bianca Horjan
MANAGEMENT PROIECT:	**SC AEDILIS PROIECT SRL** arh. urb. Dan Florin Florut ing. Codruța Radu ec. Dalina Roman
DATĂ ELABORARE:	Februarie 2024

CUPRINS

3. STRUCTURA SOCIO-DEMOGRAFICĂ 7

3.1 Evoluția populației și potențialul demografic 7

3.1.1 Evoluția istorică a teritoriului din punct de vedere demografic până în secolul XXI 7

3.1.1.1 Evoluția generală teritoriului din punct de vedere al numărului de locuitori până în secolul XXI 7

3.1.1.2 Evoluția teritoriului din punct de vedere al structurii etnice până în secolul XXI 10

3.1.1 Caracteristici demografice 11

3.1.2 Evoluție socio-demografică a județului Harghita 16

3.1.3 Mișcarea naturală, migratorie 18

3.1.4 Prognoză 21

3.1.4.1 Varianta elaborată de Institutul Național de Statistică 21

3.1.4.2 Varianta pesimistă 21

3.1.4.3 Varianta medie 22

3.1.4.4 Varianta optimistă 23

3.1.4.5 Varianta bazată pe modelul de creştere tendenţială 24

3.1.4.6 Varianta bazată pe rata de creștere anuală 25

3.2 Resursele umane 28

3.2.1 Caracteristici (structură, dinamică) 28

3.2.2 Ocupare 28

3.2.3 Sărăcie 29

3.3 Infrastructura socială 31

3.3.1 Sănătate 31

3.3.2 Educație 33

3.3.3 Cultură 34

3.3.4 Sport, recreere 36

3.3.5 Altele 37

4. STRUCTURA ACTIVITĂŢILOR ECONOMICE (CONFORM CLASIFICĂRII CAEN) 39

4.1 Evoluția istorică a teritoriului din punct de vedere economic până în secolul XXI 39

4.1.1 Activități economice din perioada pre-modernă 39

4.1.2 Activități economice dezvoltate în perioada modernă 39

4.1.3 Activități economice dezvoltate în perioada comunistă 40

4.2 Sectorul primar 40

4.2.1 Agricultură 40

4.2.1.1 Suprafețe de terenuri cultivate cu principalele culturi 41

4.2.1.2 Producția agricolă 42

4.2.1.2.1 Producția agricolă vegetală, principalele culturi și mecanizarea activității 42

4.2.1.2.2 Gradul de mecanizare a agriculturii 44

4.2.1.2.3 Producția agricolă animală 44

4.2.1.2.4 Sectorul pomicol 45

4.2.1.2.5 Exploatații agricole 45

4.2.1.3 Mediul de afaceri 46

4.2.1.4 Depozitarea producției agricole 47

4.2.2 Silvicultură 47

4.2.2.1 Volumul de lemn recoltat 49

4.2.2.2 Lucrări de regenerare a pădurilor 49

4.2.3 Piscicultură 50

4.3 Sectorul secundar 53

4.3.1 Populația ocupată în industrie 53

4.3.2 Numărul de salariați în industrie 53

4.3.3 Industria extractivă și prelucrătoare 54

4.3.3.1 Industria extractivă 54

4.3.3.2 Industria prelucrătoare 55

4.3.3.3 Subramuri industriale 55

4.3.3.4 Performanțe înregistrate în industrie 56

4.3.4 Producția de energie 58

4.3.4.1 Capacități de producție a energiei electrice din județul Harghita 58

4.3.5 Construcțiile 60

4.4 Sectorul terțiar 61

4.4.1 Comerț 62

4.4.1.1 Resursele de muncă din comerț 62

4.4.1.1.1 Evoluția numărului de salariați din comerț 62

4.4.1.2 Comerț exterior 63

4.4.2 Servicii 68

4.4.2.1 Resursele de muncă din servicii 68

4.4.2.2 Numărul mediu de salariați din activitățile de servicii 69

4.4.2.3 Mediul de afaceri din sectorul servicii 70

4.4.3 Transporturi și telecomunicații 71

4.4.4 Sectorul Cercetare-Dezvoltare 71

4.4.4.1 Capacități de cercetare 72

4.4.5 Finanțe-bănci, asigurări etc. 72

4.4.1 Sectorul IMM / antreprenoriatul 75

4.5 Turismul 77

4.5.1 Resurse turistice 77

4.5.1.1 Resurse turistice naturale 78

4.5.1.2 Resurse turistice antropice 79

4.5.2 Analiza ofertei turistice 82

4.5.2.1 Infrastructura turistică din județul Harghita în mediile urban și rural 82

4.5.2.2 Structuri cu funcțiuni de cazare 84

4.5.2.3 Structuri cu funcțiuni de alimentație publică 86

4.5.2.4 Structuri cu funcțiuni de agrement și sport valorificate în scop turistic 88

4.5.2.5 Structuri cu funcțiuni de tratament balnear 89

4.5.3 Circulația turistică din județul Harghita 90

4.5.3.1 Sosiri turistice 90

4.5.3.2 Înnoptări turistice 93

4.5.3.3 Durata medie de ședere 95
4.5.3.4 Indicele de utilizare netă a locurilor de cazare 97
4.5.3.5 Elemente legate de sezonalitatea cererii turistice 99
4.5.3.6 Proveniența turiștilor 101
4.5.4 Performanța firmelor din sectorul turistic 103
4.5.5 Stațiunile turistice și balneoclimaterice din județul Harghita 104
4.5.6 Zonarea resurselor turistice și forme de turism practicate în județul Harghita 107
4.5.7 Zonele turistice din județul Harghita 109
4.5.8 Produse turistice specifice 110
4.5.8.1 Rute cultural-turistice dezvoltate pe plan local, regional, național, transnațional 110
5. CONTEXTUL TERITORIAL INTERJUDEȚEAN, REGIONAL ȘI NAȚIONAL 116
5.1 Coridoare de transport, orașe poartă 116
5.2 Context național și regional 119
5.2.1 Județul Harghita în context național (date generale) 119
5.2.2 Accesibilitatea județului Harghita în context regional 121
5.3 Structura policentrică, poli de dezvoltare, centre urbane 122
5.3.1 Polii de creștere din Regiunea de Dezvoltare Centru 122
5.3.2 Polii de dezvoltare din Regiunea de Dezvoltare Centru 122
5.3.3 Strategii Integrate de Dezvoltare Urbană (SIDU) 123
5.4 Zone de cooperare transfrontalieră (euroregiuni) 124
5.4.1 Cooperare teritorială 124
5.4.2 Euroregiuni 125
5.5 Zone metropolitane, zone periurbane, zone urbane funcționale 126
5.5.1 Zone metropolitane 126
5.5.1.1 Metodologia de analiză a zonelor metropolitane 127
5.5.2 Zone periurbane 130
5.5.3 Asociații de Dezvoltare Intercomunitară (ADI) la nivel regional 131
5.5.4 Zone urbane funcționale 132
6. REFERINȚE 134
7. ANEXE 136
7.1 Anexa 1 – Stațiuni balneare, climatice și turistice din perioada interbelică, ce se regăsesc pe teritoriul actual al județului Harghita 136
7.2 Anexa 2 - Distribuția principalelor echipamente cu rol cultural în județul Harghita 136
7.3 Anexa 3 - Distribuția principalelor structuri de sport și de agrement în județul Harghita 138
7.4 Anexa 4 - Lista stațiunilor turistice și balneoclimaterice din județul Harghita 140
7.5 Anexa 5 - Lista traseelor turistice montane omologate din județul Harghita 141
7.6 Anexa 6 - Lista pârtiilor de schi omologate din județul Harghita 144
7.7 Anexa 7 - Matricea tipologiilor de turism la nivel de UATB 145
7.8 Anexa 8 – Terminologie zone metropolitane și periurbane 147
7.9 Anexa 9 - Analiza zonelor metropolitane din județul Harghita, definite conform Legii nr. 246/2022 sau constituite 149

Notă: prezentul volum conține analiza domeniilor țintă structura socio-demografică, structura activităților economice și contextul teritorial, în continuarea volumului 2A care conține analiza domeniului țintă structura teritoriului.

Tabele în text

Tabel nr. 1: Evoluția numărului de locuitori la nivelul județului Harghita în perioada 1850-1992 8
Tabel nr. 2: Structura populației județului Harghita pe grupe mari de vârstă în orizontul anului 2070 23
Tabel nr. 3: Prognoza populației localităților județului Harghita pe baza metodei sporului mediu anual 24
Tabel nr. 4: Prognoza populației localităților județului Harghita pe baza ratei de creștere anuală 25
Tabel nr. 5: Variantele de prognoză ale populației județului Harghita 26
Tabel nr. 6: Evoluția populației active la nivelul județelor Regiunii Centru 28
Tabel nr. 7: Numărul mediu al salariaților din județul Harghita pe sectoare economice 29
Tabel nr. 8: Procentul de populație urbană aflată în zone marginalizate, la nivel de unitate administrativ-teritorială, în Județul Harghita 30
Tabel nr. 9: Zone rurale cu locuire precară, la nivel de unitate administrativ-teritorială, în Județul Harghita 30
Tabel nr. 10: Populația școlară pe niveluri de instruire și mediul de rezidență în anul 2021 33
Tabel nr. 11: Distribuția principalelor echipamente cu rol cultural în județul Harghita 34
Tabel nr. 12: Principalele echipamente pentru activități sportive și recreative în județul Harghita (2023) .. 36
Tabel nr. 13: Distribuția principalelor centre comerciale din județul HR 37
Tabel nr. 14: Populația ocupată în sectorul agricultură în județul Harghita 41
Tabel nr. 15: Numărul mediu de salariați în sectorul agricol 41
Tabel nr. 16: Valoarea producției ramurii agricole pe forme de proprietate - județul Harghita, 2010-2021 42
Tabel nr. 17: Suprafața cultivată cu principalele culturi în Regiunea Centru 2021(ha) 42
Tabel nr. 18: Evoluția suprafețelor cultivate cu principalele culturi în județul Harghita 43
Tabel nr. 19: Producția vegetala medie(kg) la hectar pentru principalele culturi în Regiunea Centru 2021 43
Tabel nr. 20: Categorii de tractoare și mașini agricole 44
Tabel nr. 21: Efective de animale din Regiunea Centru în 2021 44
Tabel nr. 22: Producția de fructe din județul Harghita în 2021(tone) 45
Tabel nr. 23: Cooperative agricole județul Harghita în anul 2021 45
Tabel nr. 24: Situația centralizatoare a operatorilor economici care exploatează spații de depozitare autorizate, actualizată 47
Tabel nr. 25: Suprafața fond forestier Harghita 2021 (mii ha) 47
Tabel nr. 26: Suprafața fond forestier la nivel UATB județul Harghita 2021 (mii ha) 48
Tabel nr. 27: Volumul de lemn recoltat pe specii, în județul Harghita, în perioada 1990-2021 49
Tabel nr. 28: Volumul de lemn recoltat în Regiunea Centru în anul 2021 49
Tabel nr. 29: Categorii de regenerări artificial la nivel județean 2010- 2021 49
Tabel nr. 30: Principalele firme din domeniul piscicol, din județul Harghita 50
Tabel nr. 31: Amenajările piscicole la nivel județean 50
Tabel nr. 32: Populația ocupată civilă din activitățile industriale în județul Harghita, perioada 2010- 2021 (mii persoane) 53
Tabel nr. 33: Numărul mediu al salariaților din activități ale industriei județul Harghita 2010-2021 53
Tabel nr. 34: Subramuri industriale din județul Harghita 55
Tabel nr. 35: Primele 10 firme din industria județului Harghita, după cifra de afaceri realizată în anul 2021 57
Tabel nr. 36: Primele domenii din industria județului Harghita, după profitul rapotat în anul 2022 57
Tabel nr. 37: Centrale de generare a energiei electrice la nivelul județului Harghita, 2020 58
Tabel nr. 38: Populația ocupată civilă, în sectorul construcțiilor, județul Harghita v 60
Tabel nr. 39: Numărul mediu de salariați din construcții 60
Tabel nr. 40: Top firme cu activitate în construcții. 61
Tabel nr. 41: Populația ocupată civilă, în activități de comerț, județ Harghita 62
Tabel nr. 42: Evoluția numărului de salariați din comerț 62
Tabel nr. 43: Primele 10 subramuri comerciale în funcție de cifra de afaceri raportată în 2020 62
Tabel nr. 44: Top firme din sectorul comercial după cifra de afaceri realizată în 2021 63
Tabel nr. 45: Valoarea exporturilor pe secțiuni în județul Harghita în anul 2022 63
Tabel nr. 46: Valoarea exporturilor la nivelul Regiunii Centru anul 2022 66
Tabel nr. 47: Valoarea importurilor pe secțiuni, județul Harghita anul 2022 66
Tabel nr. 48: Valoarea importurilor la nivelul Regiunii Centru anul 2022 68
Tabel nr. 49: Populația ocupată în sectorul serviciilor, județul Harghita. 68
Tabel nr. 50: Numărul mediu al salariaților în sectorul serviciilor în perioada 2010-2021 69
Tabel nr. 51: Primele 10 subramuri în domeniul serviciilor în funcție de cifra de afaceri raportată în 2021 70
Tabel nr. 52: Top firme servicii după cifra de afaceri realizată în 2021 70
Tabel nr. 53: Salariați din activitatea de cercetare-dezvoltare la sfârșitul anului (2017-2020) 72
Tabel nr. 54: Instituții financiar-bancare și de asigurări prezente în județul Harghita 72
Tabel nr. 55: Prezența rețelelor bancare în mediul urban al județului Harghita (2023) 74
Tabel nr. 56: Capacitatea de cazare turistică existentă la nivelul județelor din Regiunea de Dezvoltare Centru, 2013-2022 82
Tabel nr. 57: Top 10 UATB din județul Harghita după numărul de sosiri turistice în anul 2022 92
Tabel nr. 58: Top 10 UATB din județul Harghita după numărul de înnoptări turistice în anul 2022 94
Tabel nr. 59: Topul UATB din județul Harghita după durata medie de ședere a turiștilor în 2022 97
Tabel nr. 60: Topul UATB din județul Harghita după indicele de utilizare netă a locurilor de cazare 98
Tabel nr. 61: Performanța firmelor din sectorul turistic 103
Tabel nr. 62: Sosiri ale turiștilor în structuri de primire turistică în județul Harghita și în localitățile acestuia (anii 2010. 2022) 104
Tabel nr. 63: Calitatea infrastructurii rutiere în Regiunea de dezvoltare Centru (2022) 121
Tabel nr. 64: Lungimea căilor ferate în exploatare, pe categorii de linii de cale ferată, la nivelul Regiunii Centru (2022) 122
Tabel nr. 65: Distanța de parcurs în km și minute din reședința de județ Miercurea-Ciuc către principale centre urbane 122
Tabel nr. 66: Populația rezidentă a zonelor metropolitane din Regiunea de Dezvoltare Centru 127
Tabel nr. 67: Zona Metropolitană a Municipiului Miercurea Ciuc 127
Tabel nr. 68: Zona Metropolitană a Municipiului Gheorgheni 128
Tabel nr. 69: Zona Metropolitană a Municipiului Odorheiu Secuiesc 128
Tabel nr. 70: Zona Metropolitană a Municipiului Toplița 128
Tabel nr. 71: ADI Zona Metropolitană Ciuc – Asociația Csík Metropoliszövezet, UATB componente 129

Figuri în text

Figura nr. 1: Evoluția numărului de locuitori la nivelul județului Harghita în perioada 1850-1992 7
Figura nr. 2: Evoluția comparativă a numărului de locuitori din mediul urban și din mediul rural, la nivelul județului Harghita în perioada 1850-1992 8
Figura nr. 3: Evoluția numărului de locuitori din Miercurea Ciuc, județul Harghita, în perioada 1850-19928
Figura nr. 4: Evoluția numărului de locuitori din Odorheiu Secuiesc, județul Harghita, în perioada 1850-1992 8
Figura nr. 5: Evoluția numărului de locuitori din Gheorgheni, județul Harghita, în perioada 1850-1992..... 9
Figura nr. 6: Evoluția numărului de locuitori din Toplița, județul Harghita, în perioada 1850-1992 9
Figura nr. 7: Evoluția structurii etnice la nivelul județului Harghita, în perioada 1850-1992..... 10
Figura nr. 8: Evoluția structurii etnice la nivelul mediului urban, județul Harghita, în perioada 1850-1992 11
Figura nr. 9: Evoluția structurii etnice la nivelul mediului rural, județul Harghita, în perioada 1850-1992 11
Figura nr. 10: Structura etnică a populației județului Harghita la Recensământul 2021 12
Figura nr. 11: Evoluția populației județului Harghita între recensămintele 2011-2021 pe grupe mari de vârstă (%)..... 14
Figura nr. 12: Evoluția numărului de locuitori în județul Harghita la recensămintele populației din perioada 1992 -2021..... 16
Figura nr. 13: Evoluția mișcării naturale a populației județului Harghita 18
Figura nr. 14: Evoluția mișcării migratorii a populației județului Harghita 21
Figura nr. 15: Evoluția comparativă a sporurilor natural și migrator, județul Harghita..... 21
Figura nr. 16: Proiectarea populației județului Harghita în varianta pesimistă..... 22
Figura nr. 17: Proiectarea populației României în varianta medie..... 22
Figura nr. 18: Proiectarea populației județului Harghita în varianta medie 22
Figura nr. 19: Proiectarea populației pe județe în perspectiva anului 2030, varianta medie..... 22
Figura nr. 20: Proiectarea populației pe județe în perspectiva anului 2070 23
Figura nr. 21: Evoluția populației României pe grupe mari de vârstă în orizontul anului 2070 23
Figura nr. 22: Evoluția populației județului Harghita pe grupe mari de vârstă în orizontul anului 2070..... 23
Figura nr. 23: Populația prognozată a județului Harghita în varianta optimistă..... 24
Figura nr. 24: Prognoza populației județului Harghita în varianta creșterii tendențiale în perioada 2022-2040..... 24
Figura nr. 25: Populația activă în anul 2021 la nivelul Regiunii Centru 28
Figura nr. 26: Structura populației ocupate pe activități ale economiei în județul Harghita în anul 2021 28
Figura nr. 27: Evoluția numărului de salariați în jud. Harghita în perioada 1990-2021..... 29
Figura nr. 28: Distribuția serviciilor sociale, în anul 2022, în funcție de mediul de rezidență 29
Figura nr. 29: Evoluția populației școlare din județul Harghita între 1995-2021 pe medii de rezidență 33
Figura nr. 30: Populația școlară din Județul Harghita în raport cu nivelul de învățământ și mediul de rezidență în anul 2021 33
Figura nr. 31: Evoluția numărului de copii înscriși în unitățile de învățământ din Județul Harghita în funcție de tipul acestora între 2014-2021 34
Figura nr. 32: Pârtiile de schi din zonele Bucin, Borsec, Băile Homorod, Miercurea Ciuc 36
Figura nr. 33: Ponderea suprafețelor cultivate cu grâu din Regiunea Centru în anul 2021 42
Figura nr. 34: Ponderea suprafețelor cultivate cu orz și orzoaică din Regiunea Centru în anul 2021 42
Figura nr. 35: Ponderea suprafețelor cultivate cu și cartof din Regiunea Centru în anul 2021..... 43
Figura nr. 36: Capacitatea de producție a energiei electrice la nivelul județului Harghita 59
Figura nr. 37 : Evoluția numărului locuințelor finalizate în județul Harghita în perioada 2000- 2021 61
Figura nr. 38: Evoluția numărului locuințelor existente în județul Harghita în perioada 2000- 2021 61
Figura nr. 39: Evoluția capacității de cazare turistică în județul Harghita, număr locuri de cazare, 2013-2022..... 82
Figura nr. 40: Numărul de unități de cazare din județul Harghita pe UATB în mediul urban..... 83
Figura nr. 41: Numărul de unități de cazare din județul Harghita pe UATB în mediul rural 83
Figura nr. 42: Numărul de unități de cazare din județul Harghita, după tipologia structurilor de primire turistică, anul 2023 84
Figura nr. 43: Capacitatea de cazare turistică din județul Harghita, după tipologia structurilor de primire turistică, anul 2023 84
Figura nr. 44: Numărul de unități de cazare clasificate din județul Harghita, pe categoriile de confort, anul 2023..... 85
Figura nr. 45: Numărul de unități de alimentație publică clasificate pe categorii din județul Harghita, anul 2023..... 86
Figura nr. 46: Numărul de structuri de primire turistică cu funcțiuni de alimentație publică pe UATB din județul Harghita în mediul urban, 2023 86
Figura nr. 47: Numărul de structuri de primire turistică cu funcțiuni de alimentație publică pe UATB din județul Harghita în mediul rural, 2023..... 87
Figura nr. 48: Evoluția procentuală a numărului de sosiri în județele din Regiunea Centru, în perioada 2013-2022, %..... 90
Figura nr. 49: Repartiția sosirilor turistice în județele din Regiunea Centru, în anul 2022, %..... 91
Figura nr. 50: Evoluția sosirilor în structurile de primire turistică din județul Harghita, în perioada 2013-2022..... 91
Figura nr. 51: Repartiția sosirilor turistice pe tipuri de structuri de primire turistică, în județul Harghita, în anul 2022, % 93
Figura nr. 52: Evoluția procentuală a numărului de înnoptări în județele din Regiunea Centru, în perioada 2013-2022, %..... 93
Figura nr. 53: Repartiția înnoptărilor turistice în județele din Regiunea Centru, în anul 2022,% 93
Figura nr. 54: Evoluția înnoptărilor în structurile de primire turistică din județul Harghita, în perioada 2013-2022..... 93
Figura nr. 55: Repartiția înnoptărilor turistice pe tipuri de structuri de primire turistică, în județul Harghita, în anul 2022,% 95
Figura nr. 56: Evoluția procentuală a duratei medii de ședere a turiștilor în județele din Regiunea Centru, în perioada 2013-2022, %..... 95
Figura nr. 57: Durata medie de ședere a turiștilor în județele din Regiunea Centru, în anul 2022, nr. zile ..95
Figura nr. 58: Evoluția duratei medii de ședere în structurile de primire turistică din județul Harghita, în perioada 2013-2022..... 96
Figura nr. 59: Durata medie de ședere pe tipuri de structuri de primire turistică în județul Harghita, în anul 2022, nr. zile..... 97
Figura nr. 60: Evoluția indicelui de utilizare netă a locurilor de cazare în județele din Regiunea Centru, în perioada 2013-2022, %..... 97
Figura nr. 61: Indicele de utilizare netă a locurilor de cazare în județele din Regiunea Centru, în anul 2022, %..... 98

Figura nr. 62: Indicele de utilizare netă a locurilor de cazare din județul Harghita, în perioada 2013-2022 98
Figura nr. 63: Evoluția indicelui de utilizare netă a locurilor de cazare pe tipuri de structuri de cazare în județul Harghita, 2013 vs. 2022 99
Figura nr. 64: Repartiția numărului de sosiri ale turiștilor în județele din Regiunea Centrul, pe anotimpuri, în anul 2022, % 99
Figura nr. 65: Sezonalitatea cererii turistice din perspectiva sosirilor (stânga) și înnoptărilor (dreapta) turiștilor în unitățile de cazare, județul Harghita, anul 2022, % 100
Figura nr. 66: Sezonalitatea cererii turistice în funcție de numărul de sosiri ale turiștilor în unitățile de primire turistică, în județul Harghita, în anul 2022 100
Figura nr. 67: Sezonalitatea cererii turistice în funcție de numărul de înnoptări ale turiștilor în unitățile de primire turistică, în județul Harghita, în anul 2022 100
Figura nr. 68: Sezonalitatea cererii turistice în funcție de indicele de utilizare netă a locurilor de cazare, în județul Harghita, în anul 2022 101
Figura nr. 69: Sezonalitatea cererii turistice în funcție proveniența turiștilor, în județul Harghita, în anul 2022 101
Figura nr. 70: Evoluția numărului turiștilor sosiți în județele din Regiunea Centru, în perioada 2013-2022, după proveniență, % 102
Figura nr. 71: Evoluția turiștilor sosiți în județul Harghita în perioada 2013-2022 102
Figura nr. 72: Proveniența turiștilor sosiți în județele din Regiunea Centru, anul 2022, % 102
Figura nr. 73: Structura turiștilor străini care au apelat la serviciile Centrului de Informare Turistică Vlăhița, în funcție de țara de origine 102
Figura nr. 74: Structura turiștilor români care au apelat la serviciile Centrului de Informare Turistică Vlăhița, în funcție de județul de origine 103
Figura nr. 75: Rețeaua TEN-T și conexiunea județului Harghita la aceasta 116
Figura nr. 76: Fluxuri de trafic la nivel național conform datelor CESTRIN 2015 116
Figura nr. 77: Harta emisiilor de CO2 pe rețeaua de drumuri naționale și autostrăzi (2019) 117
Figura nr. 78: Schema simplificată a „porților" principale ale județului Harghita 118
Figura nr. 79: Speranța de viață la naștere în mediul urban (2020, ani la nivel județean) 119
Figura nr. 80: Speranța de viață la naștere în mediul rural (2020, ani la nivel județean) 119
Figura nr. 81: Produsul intern brut per capita, 2020 (eur, la nivel județean) 120
Figura nr. 82: Investițiile străine directe per capita, 2021 (eur, la nivel județean) 120
Figura nr. 83: Rata de ocupare a resurselor de muncă, 2021 (la nivel județean) 120
Figura nr. 84: Localizarea principalelor zone turistice la nivel național și local 120
Figura nr. 85: Indicele de motorizare în județele învecinate, în anul 2022 121
Figura nr. 86: Strategii Integrate de Dezvoltare Urbană ale municipiilor din județul Harghita 123
Figura nr. 87: Teritoriul țărilor partenere din Euroregiunea Carpatică 125
Figura nr. 88: Structura organizațională a Euroregiunii Carpatice. 125
Figura nr. 77: Zonele urbane funcționale (ZUF) din Regiunea de dezvoltare Centru 132
Figura nr. 89: Tipologii de zone funcționale sau potențiale funcționale 147

Cartograme în text

Cartograma nr. 1: Evoluția populației în perioada 1859-1992 10
Cartograma nr. 2: Structura etnică a populației UAT-urilor județului Harghita la Recensământul 2021 (maghiari %) 12
Cartograma nr. 3: Structura populației UAT-urilor județului Harghita pe religii la Recensământul 2021 (romano-catolicii %) 13
Cartograma nr. 4: Structura populației UAT-urilor județului Harghita pe religii la Recensământul 2021 (reformații %) 13
Cartograma nr. 5: Ponderea persoanelor cu vârsta peste 65 de ani în unitățile administrativ-teritoriale din județul Harghita la Recensământul 2021 14
Cartograma nr. 6: Raportul de dependență demografică al populației localităților județului Harghita la Recensământul 2021 (%) 15
Cartograma nr. 7: Distribuția spațială a populației la recensământul 2021 în județul Harghita (persoane) 16
Cartograma nr. 8: Evoluția populației localităților județului Harghita între recensămintele 2011-2021 17
Cartograma nr. 9: Rata natalității populației localităților județului Harghita în anul 2021 18
Cartograma nr. 10: Rata mortalității în unitățile administrativ-teritoriale ale Județului Harghita în anul 2021 19
Cartograma nr. 11: Rata sporului natural al populației localităților județului Harghita, la 1 iulie 2021 20
Cartograma nr. 12: Rata sporului migrator al populației localităților județului Harghita la 1 iulie 2021 20
Cartograma nr. 13: Prognoza populației localităților județului Harghita la orizontul 2040, varianta bazată pe rata de creștere anuală 27
Cartograma nr. 14: Principalele dotări de sănătate în UATB-urile județului Harghita 32
Cartograma nr. 15: Numărul populației localităților județului Harghita ce revine la un medic de familie în anul 2021 32
Cartograma nr. 16: Distribuția spațială a principalelor echipamente cu rol cultural în județul Harghita 35
Cartograma nr. 17: Distribuția spațială a principalelor echipamente cu rol de agrement și sport din județul Harghita (2023) 36
Cartograma nr. 18: Sistemul judecătoresc în județul Harghita 37
Cartograma nr. 19: Distribuția infrastructurii de mari centre comerciale (hypermarket-uri) în județul Harghita (2023) 38
Cartograma nr. 17: Zone forestiere defrișate/ replantate în județul Harghita 50
Cartograma nr. 18: Amenajări piscicole, depozitări, cooperative agricole din județul Harghita 52
Cartograma nr. 19: Producția de energie electrică la nivelul județului Harghita 59
Cartograma nr. 17: Distribuția principalelor rețele bancare în județul Harghita 74
Cartograma nr. 20: Distribuția numărului agenților economici la nivel de UATB în județul Harghita în anul 2021 75
Cartograma nr. 21: Distribuția cifrei de afaceri la nivelul UATB în județul Harghita în anul 2021 76
Cartograma nr. 22: Distribuția profitului realizat de agenților economici la nivel de UATB în județul Harghita în anul 2021 76
Cartograma nr. 23: UATB cu resurse naturale și antropice mari și foarte mari din județul Harghita 77
Cartograma nr. 24: Distribuția obiectivelor turistice naturale din județul Harghita 78
Cartograma nr. 25: Distribuția obiectivelor turistice antropice din județul Harghita 80
Cartograma nr. 26: Distribuția infrastructurii culturale în județul Harghita 81

Cartograma nr. 27: Capacitatea de cazare turistică în județul Harghita, număr total, anul 2023 85
Cartograma nr. 28: Distribuția principalelor unități de alimentație publică din județul Harghita, număr total, anul 2023 87
Cartograma nr. 29: Distribuția unităților de agrement și sport din județul Harghita, la nivel de UATB 88
Cartograma nr. 30: Sosiri ale turiștilor în structurile de primire turistică la nivelul UATB ale județului Harghita, anul 2022 92
Cartograma nr. 31: Înnoptări ale turiștilor în structurile de primire turistică la nivelul UATB componente ale județului Harghita, anul 2022 94
Cartograma nr. 32: Durata medie de ședere în structurile de primire turistică la nivelul UATB componente ale județului Harghita, anul 2022 96
Cartograma nr. 33: Localitățile atestate ca stațiuni turistice, balneoclimatice din județul Harghita 106
Cartograma nr. 34: Zone / localități cu potențial turistic, dar lipsite de dotări adecvate, 2023 106
Cartograma nr. 35: Rute cultural turistice dezvoltate pe plan transnațional 111
Cartograma nr. 36: Rutele cultural-turistice din județul Harghita 112
Cartograma nr. 37: Obiectivele incluse în rutele turistice/ culturale în vederea promovării acestora (PNRR) 113
Cartograma nr. 38: Obiective incluse în rute turistice/ culturale în vederea restaurării acestora (PNRR). 113
Cartograma nr. 39: Distribuția traseelor turistice montane omologate 114
Cartograma nr. 40: Coridoare majore de transport, aeroporturi, centre intermodale 117
Cartograma nr. 41: Rețeaua rutieră și feroviară a județului Harghita 118
Cartograma nr. 42: Delimitarea Zonelor Metropolitane din județul Harghita 128
Cartograma nr. 43: ADI Zona Metropolitană Ciuc – Asociația Csík Metropoliszövezet 129
Cartograma nr. 60: Zonele urbane funcționale ale municipiilor și orașelor din județul Harghita 133
Cartograma nr. 49: Distribuția spațială a populației la nivel de UATB în județul Harghita 150
Cartograma nr. 50: Evoluția procentuală a populației la nivel de UATB între recensăminte, 2011-2021 ... 151
Cartograma nr. 51: Distribuția venitului total la nivel de UATB per locuitor (lei/locuitor) în anul 2022 152
Cartograma nr. 52: Valoarea cifrei de afaceri per locuitor (lei/locuitor) la nivel de UATB în anul 2021 153
Cartograma nr. 53: Distribuția numărului de salariați / 1000 de locuitori la nivel de UATB în anul 2021 . 154
Cartograma nr. 54: Autorizații de construire eliberate la 1.000 de locuitori, pe fiecare UATB în anul 2022 155
Cartograma nr. 55: Distribuția infrastructurii de învățământ la nivel de UATB în anul 2021 156
Cartograma nr. 56: Distribuția infrastructurii sanitare la nivel de UATB în anul 2021 157
Cartograma nr. 57: Distribuția infrastructurii de unități comerciale de mari dimensiuni la nivel de UATB (hypermarket) 158
Cartograma nr. 58: Distribuția serviciilor financiar bancare la nivel de UATB 158
Cartograma nr. 59: Distribuția infrastructurii culturale la nivel de UATB în anul 2021 159
Cartograma nr. 60: Distribuția unităților de agrement și sport din județul Harghita la nivel de UATB 160
Cartograma nr. 61: Existența infrastructurii de alimentare cu apă la nivel de UATB în anul 2021 162
Cartograma nr. 62: Existența infrastructurii de canalizare la nivel de UATB în anul 2021 162
Cartograma nr. 63: Existența infrastructurii de alimentare cu gaze naturale la nivel de UATB în anul 2021 163
Cartograma nr. 64: Izocronă de accesibilitate rutieră pe principalele artere rutiere (10-60 minute)* 164

3. STRUCTURA SOCIO-DEMOGRAFICĂ

3.1 Evoluția populației și potențialul demografic

3.1.1 Evoluția istorică a teritoriului din punct de vedere demografic până în secolul XXI

În Transilvania primul recensământ au fost efectuat în 1786 de către imperiul austriac, următoarea recenzare oficială și generală având loc în 1850, rezultatele acestuia fiind publicate în totalizări pe provincie și pe comitate , după sex, stare civilă, vârstă religie și naționalitate[1].

Recensământul efectuat în anul 1880 a fost realizat sub conducerea unui organ autonom înființat în 1871: Institutul Național Regal Maghiar de Statistică. Rezultatele finale au fost prelucrate pe comitate și localități și conțineau: numărul caselor, numărul populației civile prezente, distribuția după limba maternă, distribuția după religie și numărul știutorilor de carte[2].

Recensământul realizat la nivel teritorial, în 1890 furnizează informații la nivel de comitat, urmând ca aceste date să fie detaliate la nivel de localitate în cadrul *Dicționarului localităților* din 1892 realizat de Jekelfalussy József: cifra populației civile, distribuția populației în funcție de limba maternă, confesiune, numărul caselor locuite și suprafața de teren în iugăre[3].

Recensământul din 1900 aduce un element de noutate în modul de recenzare a populației prin recenzarea populației civile dar și a populației militare, astfel fiind primul recensământ care înregistrează numărul total de locuitori. Ultimul recensământ realizat înainte de Marea Unire din 1918, a fost realizat în 1910, în cadrul acestuia fiind recenzată și populația din așezările extravilane[4].

Recensământul din 1930 a fost realizat la 12 ani de la Marea Unire, fiind considerat unul dintre cele mai moderne efectuate la acea perioadă deoarece a vizat înregistrarea concomitentă a apartenenței etice, a limbii materne și a religiei. Următorul recensământ național a fost realizat în 1941, iar datorită contextului socio-politic generat de intrarea în Al Doilea Război Mondial, acesta s-a axat pe starea demografică a țării, având o importanță deosebită pentru asigurarea fluxului de mobilizări pe front, cât și pe capacitatea economică, în special în ceea ce privește industria de război și agricultura[5].

În perioada regimului comunist în România au fost realizate 4 recensăminte generale ale populației: Recensământul populației din ianuarie 1948, Recensământul populației din februarie 1956, Recensământul populației și locuințelor din martie 1966 și Recensământul populației și locuințelor din anul 1977. Din 1989 până în prezent au fost realizate alte 4 recenzări: Recensământul populației și al locuințelor din 7 ianuarie 1992, Recensământul Populației și Locuințelor 2002, Recensământul Populației și Locuințelor 2011, Recensământul Populației și Locuințelor 2021.

În continuare, analiza evoluției demografice a teritoriului până în secolul XXI este împărțită în două domenii principale: evoluția numărului total de locuitori și evoluția structurii etnice.

3.1.1.1 Evoluția generală teritoriului din punct de vedere al numărului de locuitori până în secolul XXI

În ceea ce privește evoluția numărului total de locuitori, în perioada 1850-2021 se poate observa o tendință aproape constantă de creștere până în 1992, excepție făcând perioada 1941-1956, când numărul de locuitori a scăzut cu 10.341 ca urmare a celui De-al Doilea Război Mondial. În 1992 a fost înregistrat numărul cel mai mare de locuitori, acest lucru datorându-se procesului de industrializare forțată care s-a petrecut la nivel național în perioada regimului comunist. După căderea regimului comunist, numărul de locuitori începe să scadă, unul din principalele cauze fiind emigrarea către alte țări sau către alte zone din teritoriul național.

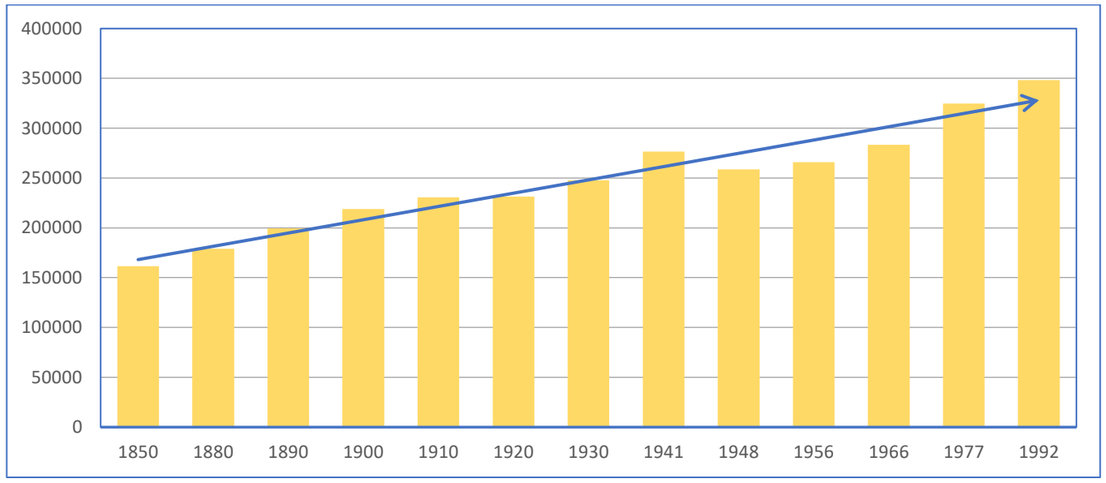

Figura nr. 1: Evoluția numărului de locuitori la nivelul județului Harghita în perioada 1850-1992

Sursa: Árpád, V., Hargita megye településeinek etnikai(anyanyelvi/nemzetiségi) adatai 1850-2002. Text disponibil la adresa: https://bit.ly/3IBHlGS [23.02.2024] | Adresa nr. 678/ 23.02.2023 de la Institutul Național de Statistică – Direcția Județeană de Statistică Harghita către Consiliul Județean Harghita

Evoluția numărului de locuitori din mediul urban prezintă o tendință constantă de creștere până în 1992, excepție făcând perioada 1910-1920, când numărul de locuitori a scăzut cu 5.148 ca urmare a Primului Război Mondial. În perioada 1966-1977, se constantă cea mai mare creștere a numărului de locuitori la nivelul mediului urban, acesta crescând cu 55,47% (43.495). În 1992 a fost înregistrat numărul cel mai mare de locuitori la nivelul mediului urban, acesta reprezentând 45,67% din populația totală a județului.

În ceea ce privește numărul de locuitori din mediul rural, se observă o tendință ascendentă în perioada 1850-1941, care este urmată de o tendință descendentă în perioada 1956-2021 ca urmare a unor evenimente majore: industrializarea forțată din perioada comunistă și mutarea forțată a populației din mediul rural către noile centre urbane industriale, scăderea populației după 1992 ca urmare a fenomenelor de îmbătrânire a populație, a migrației către marile centre urbane sau în afara țării și de migrare a etniilor

[1] Mai multe informații pot fi consultate în documentul: Recensăminte ale populației pe teritoriul Transilvaniei, în perioada 1850-1910, la adresa: https://doksi.net/en/get.php?lid=6910 [25.05.2023]

[2] Mai multe informații pot fi consultate în documentul: Recensăminte ale populației pe teritoriul Transilvaniei, în perioada 1850-1910, la adresa: https://doksi.net/en/get.php?lid=6910 [25.05.2023]

[3] Mai multe informații pot fi consultate în documentul: Recensăminte ale populației pe teritoriul Transilvaniei, în perioada 1850-1910, la adresa: https://doksi.net/en/get.php?lid=6910 [25.05.2023]

[4] Mai multe informații pot fi consultate în documentul: Recensăminte ale populației pe teritoriul Transilvaniei, în perioada 1850-1910, la adresa: https://doksi.net/en/get.php?lid=6910 [25.05.2023]

[5] Mai multe informații pot fi consultate în documentul: Lista Recensămintelor populației din România, la adresa: https://www.recensamantromania.ro/istoric-rpl/ [25.05.2023]

minoritare din România. În anul 1941 se înregistrează numărul cel mai mare de locuitori din mediul rural, acesta reprezentând 79,74% din populația totală a județului.

Tabel nr. 1: Evoluția numărului de locuitori la nivelul județului Harghita în perioada 1850-1992

An	Număr de locuitori în mediul urban		Număr de locuitori în mediul rural		Număr total de locuitori	
1850	22.755 locuitori	-	138.924 locuitori	-	161.679 locuitori	-
1880	30.061 locuitori	↑	148.981 locuitori	↑	179.042 locuitori	↑
1890	31.851 locuitori	↑	167.473 locuitori	↑	199.324 locuitori	↑
1900	36.627 locuitori	↑	182.235 locuitori	↑	218.862 locuitori	↑
1910	45.675 locuitori	↑	184.754 locuitori	↑	230.429 locuitori	↑
1920	40.527 locuitori	↓	190.875 locuitori	↑	231.402 locuitori	↑
1930	46.775 locuitori	↑	200.836 locuitori	↑	247.611 locuitori	↑
1941	55.997 locuitori	↑	**220.381 locuitori**	↑	276.378 locuitori	↑
1956	60.985 locuitori	↑	205.052 locuitori	↓	266.037 locuitori	↓
1966	78.418 locuitori	↑	204.870 locuitori	↓	283.288 locuitori	↑
1977	121.913 locuitori	↑	202.663 locuitori	↓	324.576 locuitori	↑
1992	**159.090 locuitori**	↑	189.242 locuitori	↓	**348.332 locuitori**	↑

Sursa: Árpád, V., Hargita megye településeinek etnikai(anyanyelvi/nemzetiségi) adatai 1850-1992. Text disponibil la adresa: https://bit.ly/3IBHlGS [23.02.2024] | Adresa nr. 678/ 23.02.2023 de la Institutul Național de Statistică – Direcția Județeană de Statistică Harghita către Consiliul Județean Harghita

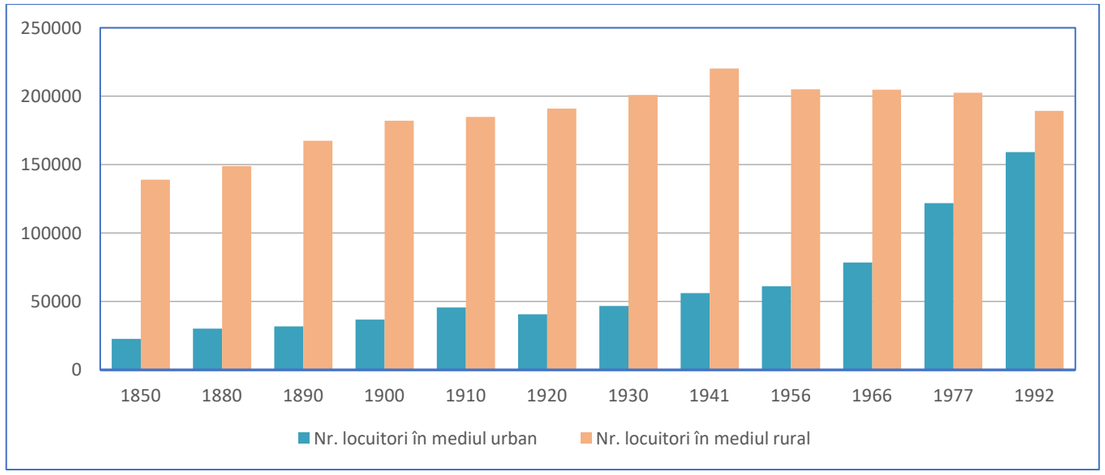

Figura nr. 2: Evoluția comparativă a numărului de locuitori din mediul urban și din mediul rural, la nivelul județului Harghita în perioada 1850-1992

Sursa: Árpád, V., Hargita megye településeinek etnikai(anyanyelvi/nemzetiségi) adatai 1850-2002. Text disponibil la adresa: https://bit.ly/3IBHlGS [23.02.2024] | Adresa nr. 678/ 23.02.2023 de la Institutul Național de Statistică – Direcția Județeană de Statistică Harghita către Consiliul Județean Harghita

În ceea ce privește evoluția populației în municipiile din județul Harghita, se observă faptul că municipiul Miercurea Ciuc cunoaște cea mai mare creștere a numărului de locuitori în perioada 1977-1992, când acesta a crescut cu 49,43% (15.292), ajungând la 46.228 locuitori; saltul înregistrat la Recensământul din 1977 reflectă schimbarea de statut a municipiului din 1968 când a fost declarat municipiu reședință a județului Harghita, moment în care a fost demarat un proces de dezvoltare economică și creștere accelerată a acestuia. Astfel, în 1992 în municipiul Miercurea Ciuc locuiau 29,06% din numărul total de locuitori din mediul urban al județului Harghita și 13,27% din numărul total de locuitori din județ.

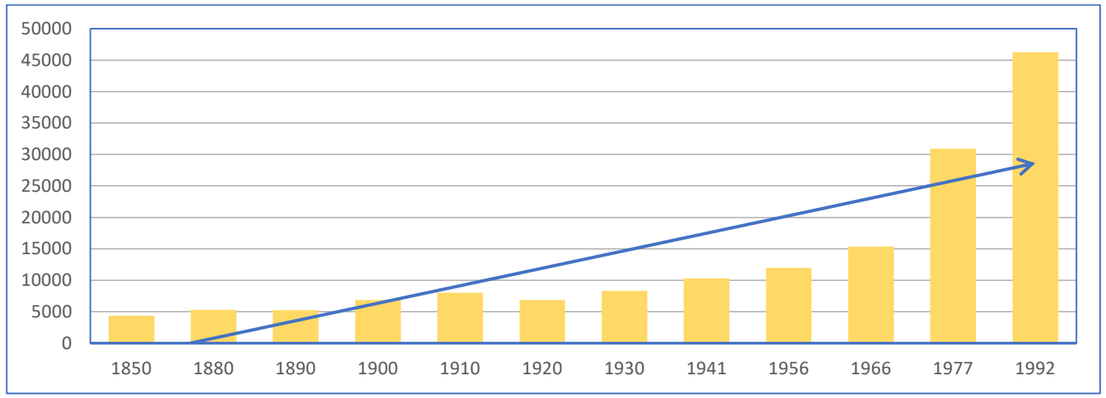

Figura nr. 3: Evoluția numărului de locuitori din Miercurea Ciuc, județul Harghita, în perioada 1850-1992

Sursa: Árpád, V., Hargita megye településeinek etnikai(anyanyelvi/nemzetiségi) adatai 1850-2002. Text disponibil la adresa: https://bit.ly/3IBHlGS [23.02.2024] | Adresa nr. 678/ 23.02.2023 de la Institutul Național de Statistică – Direcția Județeană de Statistică Harghita către Consiliul Județean Harghita

În ceea ce privește municipiul Odorheiu Secuiesc se observă faptul că în perioada 1850-1966 prezintă un număr mai mare de locuitori comparativ cu municipiul Miercurea Ciuc, iar în perioada 1977-2021 nu prezintă diferențe mari față de acesta. Cel mai mare număr de locuitori a fost înregistrat, de asemenea, în 1992, ajungând la 39.959 locuitori. Astfel, în municipiul Odorheiu Secuiesc în 1992 locuiau 25,12% din numărul total de locuitori din mediul urban al județului Harghita și 11,47% din numărul total de locuitori din județ.

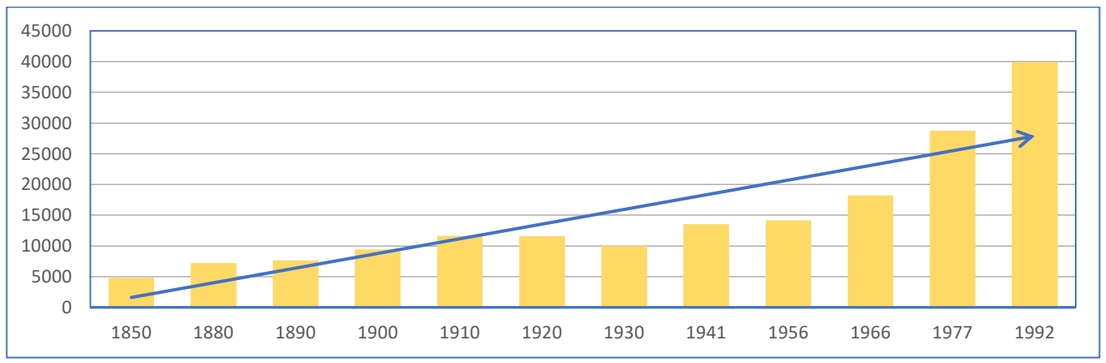

Figura nr. 4: Evoluția numărului de locuitori din Odorheiu Secuiesc, județul Harghita, în perioada 1850-1992

Sursa: Árpád, V., Hargita megye településeinek etnikai(anyanyelvi/nemzetiségi) adatai 1850-2002. Text disponibil la adresa: https://bit.ly/3IBHlGS [23.02.2024] | Adresa nr. 678/ 23.02.2023 de la Institutul Național de Statistică – Direcția Județeană de Statistică Harghita către Consiliul Județean Harghita

În 1850 municipiul Gheorgheni avea cel mai mare număr de locuitori comparativ cu restul municipiilor din județul Harghita, iar în perioada 1850-1992 se observă o tendință ascendentă a evoluției numărului de locuitori, excepție făcând perioada 1910-1920 (care acoperă perioada Primului Război Mondial) în care s-a înregistrat o scădere a numărului de locuitori. În 1992 existau 21.433 de locuitori în municipiu care reprezentau 13,47% din numărul total de locuitori din mediul urban al județului Harghita și 6,15% din numărul total de locuitori din județ.

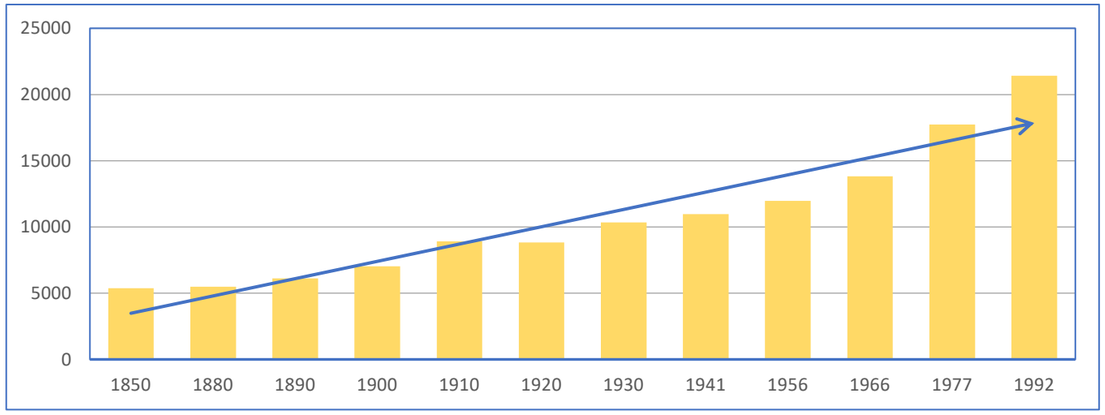

Figura nr. 5: Evoluția numărului de locuitori din Gheorgheni, județul Harghita, în perioada 1850-1992

Sursa: Árpád, V., Hargita megye településeinek etnikai(anyanyelvi/nemzetiségi) adatai 1850-2002. Text disponibil la adresa: https://bit.ly/3IBHlGS [23.02.2024] | Adresa nr. 678/ 23.02.2023 de la Institutul Național de Statistică – Direcția Județeană de Statistică Harghita către Consiliul Județean Harghita

De-a lungul timpului municipiul Toplița a înregistrat cea mai mică populație dintre municipiile județului. Ca și restul municipiilor din județ a înregistrat cel mai mare număr de locuitori în anul 1992 (17.212), care reprezentau 10,82% din numărul total de locuitori din mediul urban al județului Harghita și 4,94% din numărul total de locuitori din județ.

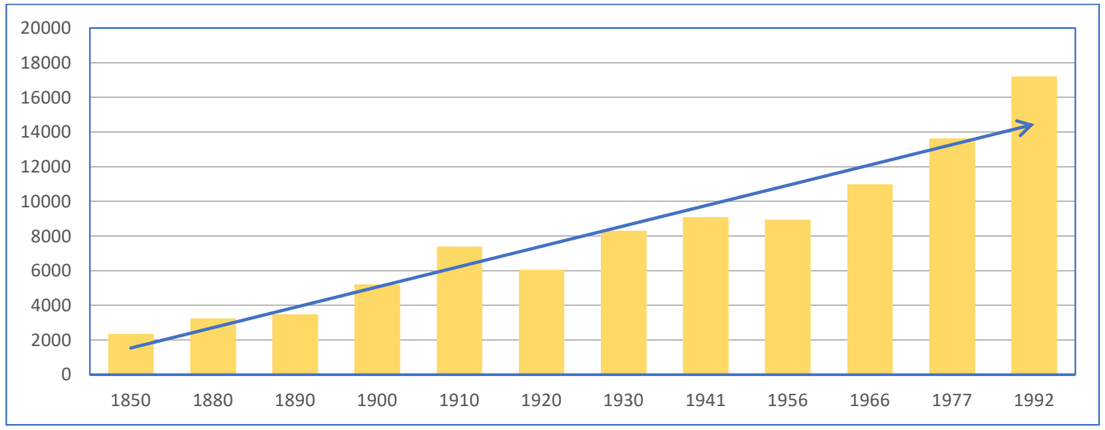
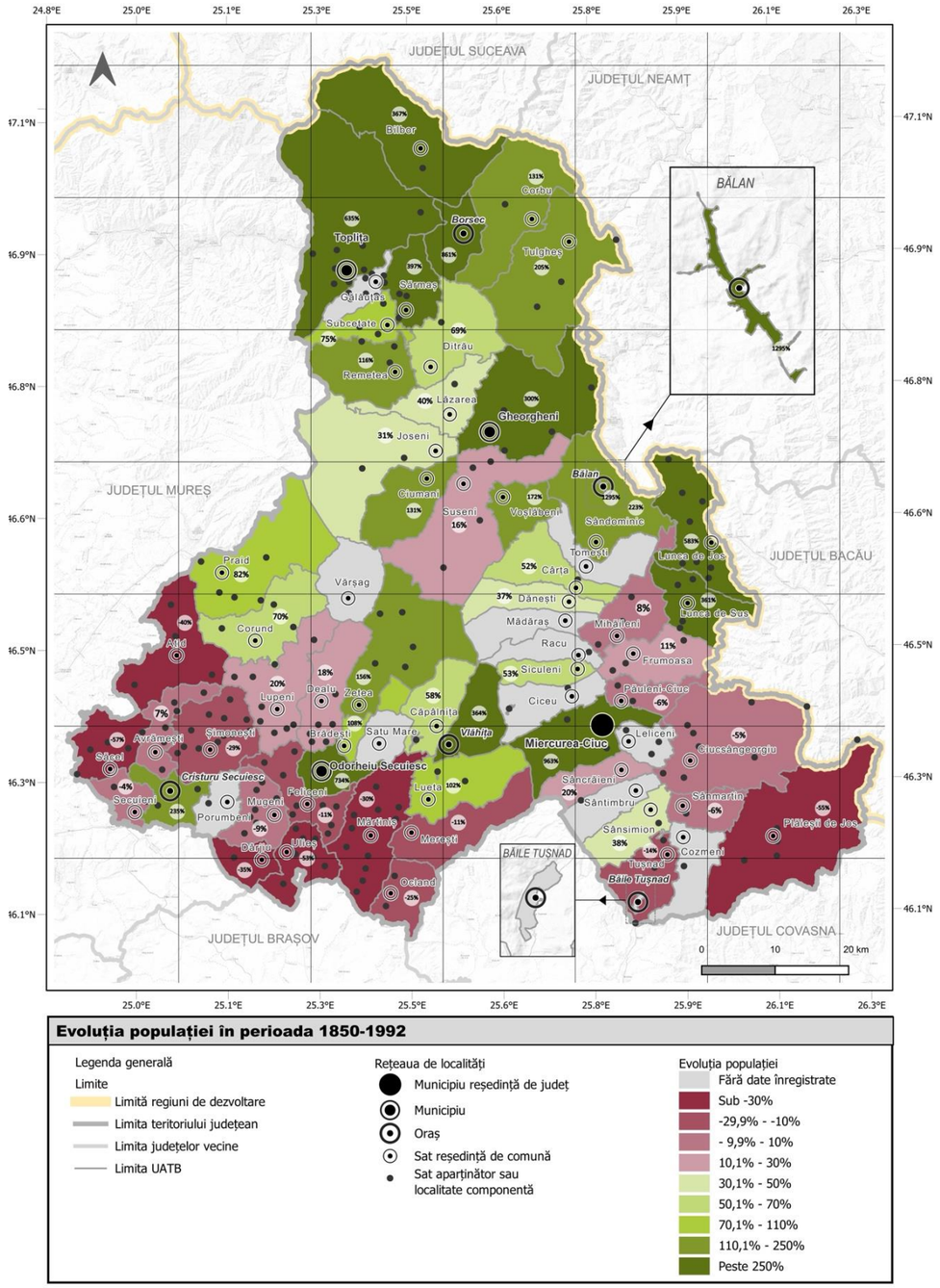

Figura nr. 6: Evoluția numărului de locuitori din Toplița, județul Harghita, în perioada 1850-1992

Sursa: Árpád, V., Hargita megye településeinek etnikai(anyanyelvi/nemzetiségi) adatai 1850-2002. Text disponibil la adresa: https://bit.ly/3IBHlGS [23.02.2024] | Adresa nr. 678/ 23.02.2023 de la Institutul Național de Statistică – Direcția Județeană de Statistică Harghita către Consiliul Județean Harghita

Așadar, în ceea ce privește evoluția numărului de locuitori din județul Harghita tendința descendentă care a apărut în 1992 este efectul schimbării regimului politic, care a dus la încetinirea procesului de industrializare și la apariția posibilității de emigrare atât în alte țări. La nivelul mediului rural tendința descendentă a apărut odată cu instaurarea regimului comunist, care prin politicile adoptate viza creșterea forțată a nivelului de urbanizare.

În ceea ce privește cele patru municipii din județ se observă faptul că Miercurea Ciuc și Odorheiu Secuiesc prezintă, de-a lungul timpului, cel mai mare număr de locuitori, acest lucru datorându-se nivelului de industrializare mai ridicat pe care l-au avut comparativ cu celelalte două municipii și nivelului mai ridicat de importanță pe care îl au din punct de vedere administrativ.

Cartograma nr. 1: Evoluția populației în perioada 1859-1992

Sursa: Árpád, V., Hargita megye településeinek etnikai(anyanyelvi/nemzetiségi) adatai 1850-2002. Text disponibil la adresa: https://bit.ly/3IBHlGS [23.02.2024] | Adresa nr. 678/ 23.02.2023 de la Institutul Național de Statistică – Direcția Județeană de Statistică Harghita către Consiliul Județean Harghita

3.1.1.2 Evoluția teritoriului din punct de vedere al structurii etnice până în secolul XXI

La nivelul județului Harghita în perioada 1850-1992 s-au înregistrat două comunități etnice principale: maghiarii și românii. În perioada1850-1992, populația județului Harghita s-a dublat, în mod aproximativ. Pe teritoriul județului, locuitorii aparținători comunității etnice românești au crescut de 3,36 ori, iar locuitorii aparținători comunității etnice maghiare de 1,92 ori (Lăcătușu, 2008: 170) (vezi Anexa 1 – Evoluția structurii etnice la nivelul județului Harghita).

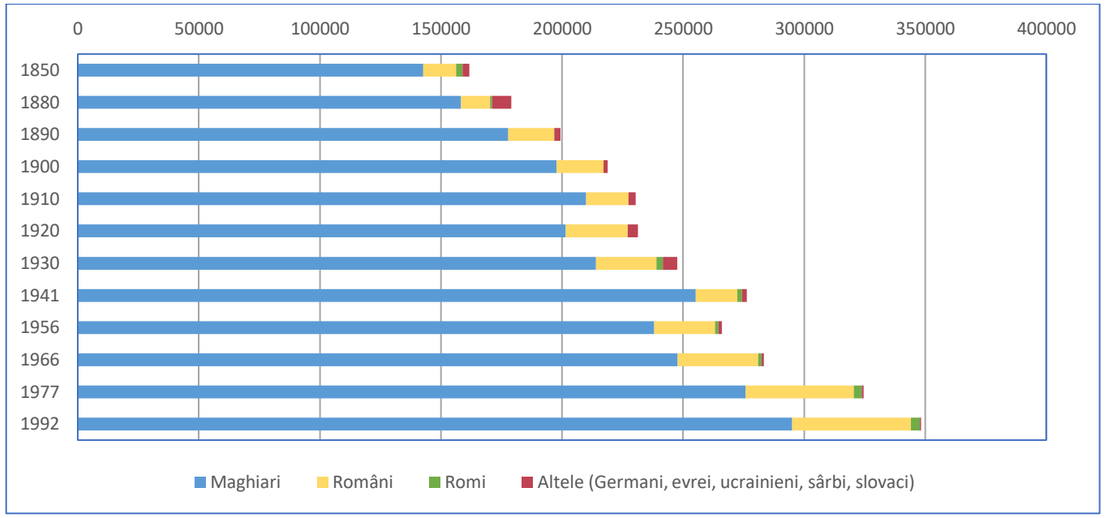

Figura nr. 7: Evoluția structurii etnice la nivelul județului Harghita, în perioada 1850-1992

Sursa: Árpád, V., Hargita megye településeinek etnikai(anyanyelvi/nemzetiségi) adatai 1850-2002. Text disponibil la adresa: https://bit.ly/3IBHlGS [23.02.2024]

În cazul județului Harghita **comunitatea etnică maghiară** este prevalentă, în perioada 1850-1910, înregistrând un trend ascendent constant. În perioada 1910-1920, populația maghiară a scăzut cu 4,06%, fenomen cauzat de Primul Război Mondial și ulterior de Marea Unire din 1918, ce a condus la emigrarea unor locuitori din comunitatea maghiară în Republica Ungară. Ulterior în perioada 1930-1992, evoluția populației din comunitatea maghiară a cunoscut un trend ascendent, excepție făcând perioadele 1941-1956, când numărul de maghiari a scăzut cu 10.341, acest lucru fiind rezultatul instaurării regimului comunist. Până in 1992, în mediul urban, comunitatea maghiară cunoaște un trend ascendent constant, cu excepția perioadelor 1910-1920, când numărul de maghiari a scăzut cu 1.583. Numărul locuitorilor ce aparțineau comunității maghiare a crescut în municipiile Toplița, Gheorgheni și Odorheiu Secuiesc și în orașele Borsec și Vlăhița. De altfel, în orașul Cristuru Secuiesc ponderea a rămas aceeași, iar în municipiul Miercurea Ciuc și în orașul Bălan aceasta a scăzut (Lăcătușu, 2008: 179). La nivelul mediului rural, se remarcă faptul că există un trend ascendent constant în perioada 1850-1941 în cadrul comunității etnice maghiare, excepție făcând perioada 1910-1920, când numărul persoanelor de etnie maghiară a scăzut cu 4.612. Numărul cel mai mare de locuitori de etnie maghiară a fost înregistrat în 1941 și reprezenta 93,19% din populația din mediul rural al județului. Cu toate acestea în perioada 1956-1992, numărul aparținătorilor a cunoscut un trend descendent, acesta fiind de 1,2 ori mai mic, comparativ cu cel din 1941. Trendul descendent din această perioadă se aliniază cu scăderea generală a numărului de locuitori din mediul rural.

În ceea ce privește **populația de etnie română**, aceasta este mult mai mică la nivelul județului, comparativ cu cea de maghiari, iar de-a lungul timpului a cunoscut tendințe fluctuante în procesul de evoluție, cea mai mare creștere a numărului de locuitori de etnie română s-a înregistrat în perioada 1966-1977, când acesta

a crescut cu 34,5 % (11.486). În ceea ce privește comunitatea etnică românească din mediul urban, se remarcă un trend ascendent semnificativ în perioada 1956-1992, când numărul de locuitori aparținători comunității a crescut de aproximativ 4 ori. Cel mai mare număr de locuitori români a fost înregistrat în mediul urban în 1992, când reprezentau 19,60% din populația mediului urban a județului. În mediul urban, în perioada 1850-1992, în municipiile Miercurea Ciuc și Gheorgheni și în orașul Bălan ponderea românilor a crescut semnificativ, în municipiul Odorheiu Secuiesc și orașul Borsec ponderea a rămas aceeași, iar în municipiul Toplița și orașele Vlăhița și Cristuru Secuiesc ponderea a scăzut (Lăcătușu, 2008: 179). În mediul rural comunitatea etnică română, cunoaște fluctuații de-a lungul timpului, cel mai mare număr de locuitori de etnie română fiind înregistrați în 1966, reprezentând 10,26% (21.027) din populația din mediul rural al județului.

Cea de-a treia comunitate etnică prevalentă la nivelul județului este **comunitatea romilor**, care a cunoscut o creștere semnificativă într-o perioadă relativ scurtă de timp, în special în perioada 1977-1992 când se remarcă o tendință ascendentă în evoluția acestora. De altfel, de-a lungul timpului, comunitatea romă a fost mai prevalentă în mediul rural, decât în mediul urban. Cel mai mare număr de locuitori de etnie romă a fost înregistrat în 1992, însumând 1,46% (2.756) din populația din mediul rural al județului.

Caracterul multietnic al județului este completat de germanii, evreii, ucrainenii, sârbii și slovacii. Numărul de locuitori care aparținea acestor comunități a fost în scădere în perioada 1941-1992, cei mai puțini aparținători fiind înregistrați în 1992 (452). În ceea ce privește distribuția pe medii a celorlalte comunități etnice se remarcă un trend descendent în perioadele 1890-1900 și 1941-1992.

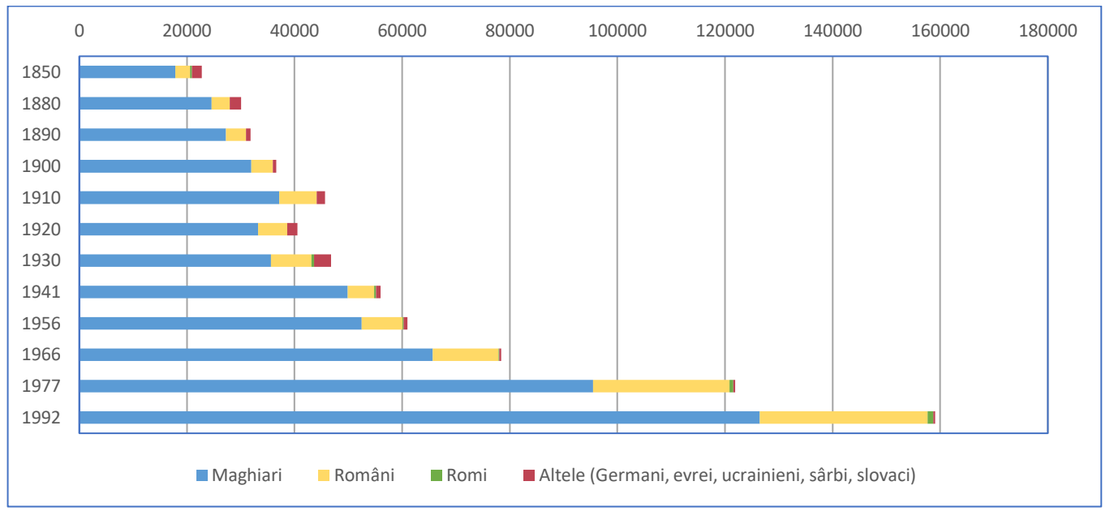

Figura nr. 8: Evoluția structurii etnice la nivelul mediului urban, județul Harghita, în perioada 1850-1992

Sursa: Árpád, V., Hargita megye településeinek etnikai(anyanyelvi/nemzetiségi) adatai 1850-2002.

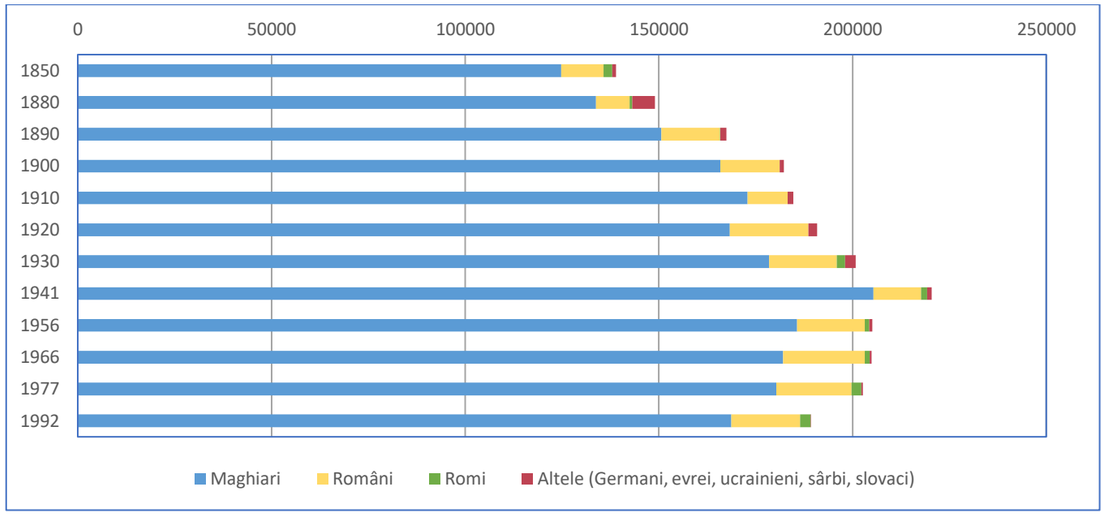

Figura nr. 9: Evoluția structurii etnice la nivelul mediului rural, județul Harghita, în perioada 1850-1992

Sursa: Árpád, V., Hargita megye településeinek etnikai(anyanyelvi/nemzetiségi) adatai 1850-2002.

3.1.1 Caracteristici demografice

În județul Harghita locuiau în anul 1992 cu 33.219 mai multe persoane în mediul rural față de mediul urban. După 30 ani, în anul 2022, diferența a ajuns la 42.423 persoane, mai mult cu 9.204 persoane în favoarea mediului rural. Distribuția populației pe medii de rezidență indică o pondere constant mai mare a populației cu rezidența în mediul rural în total populație în perioada 1992-2022, cu o creștere procentuală de aproximativ 2 puncte în anul 2022 față de 1992. Cu o rată de 43,5% populație care locuiește în mediul urban din total populație în anul 2022, județul Harghita are cea mai mică rată de urbanizare dintre județele Regiunii Centru (Alba, Covasna, Mureș, Sibiu și Brașov). Media la nivel regional a fost de 59,1%, fiind pe locul 32 din cele 42 județe. În perioada analizată nicio localitate rurală nu și-a schimbat statutul administrativ în oraș, ceea ce arată un nivel redus de dezvoltare al localităților rurale pe de o parte dar și faptul că există o rețea extinsă de centre urbane.

Județul Harghita este caracterizat de mixitate etnică și religioasă, așa cum ilustrează și datele statistice de la Recensământul din anul 2021, fiind unul din cele 2 județe cu pondere majoritară a etnicilor maghiari din România. În județul Harghita trăiesc deopotrivă români, 11,5%, maghiari 79,5%, romi 1,7% și alte naționalități cu ponderi sub 0,02% (germani, ucraineni, armeni, evrei etc.–numărul total al acestora fiind de 120 persoane la Recensământul 2021). Românii reprezintă principala minoritate etnică în județul Harghita, 11,5%. Aceștia locuiesc preponderent în orașe și în comunele din zona de nord a județului, la granița cu județele Suceava și Neamț.

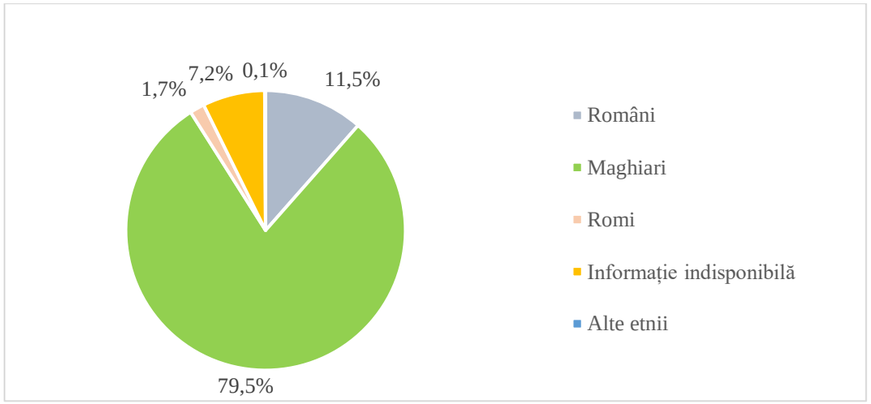

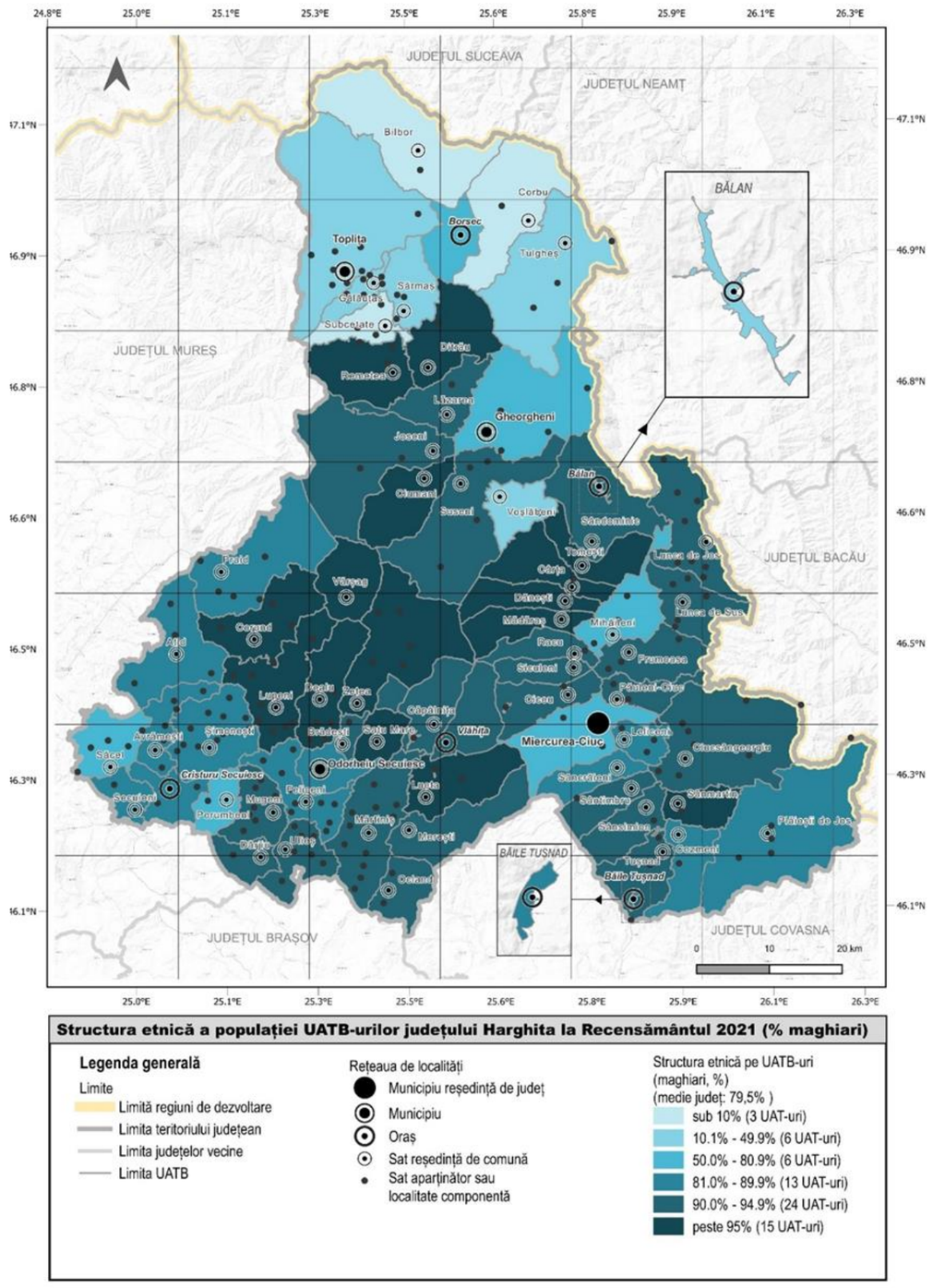
Figura nr. 10: Structura etnică a populației județului Harghita la Recensământul 2021

Sursa: Institutului Național de Statistică, Recensământul populației și locuințelor 2021

Între ultimele 2 recensăminte a scăzut numărul total al populației cu 6,1%, numărul românilor cu 14,2%, al etnicilor maghiari cu 9,9% iar al romilor cu 7,5%.

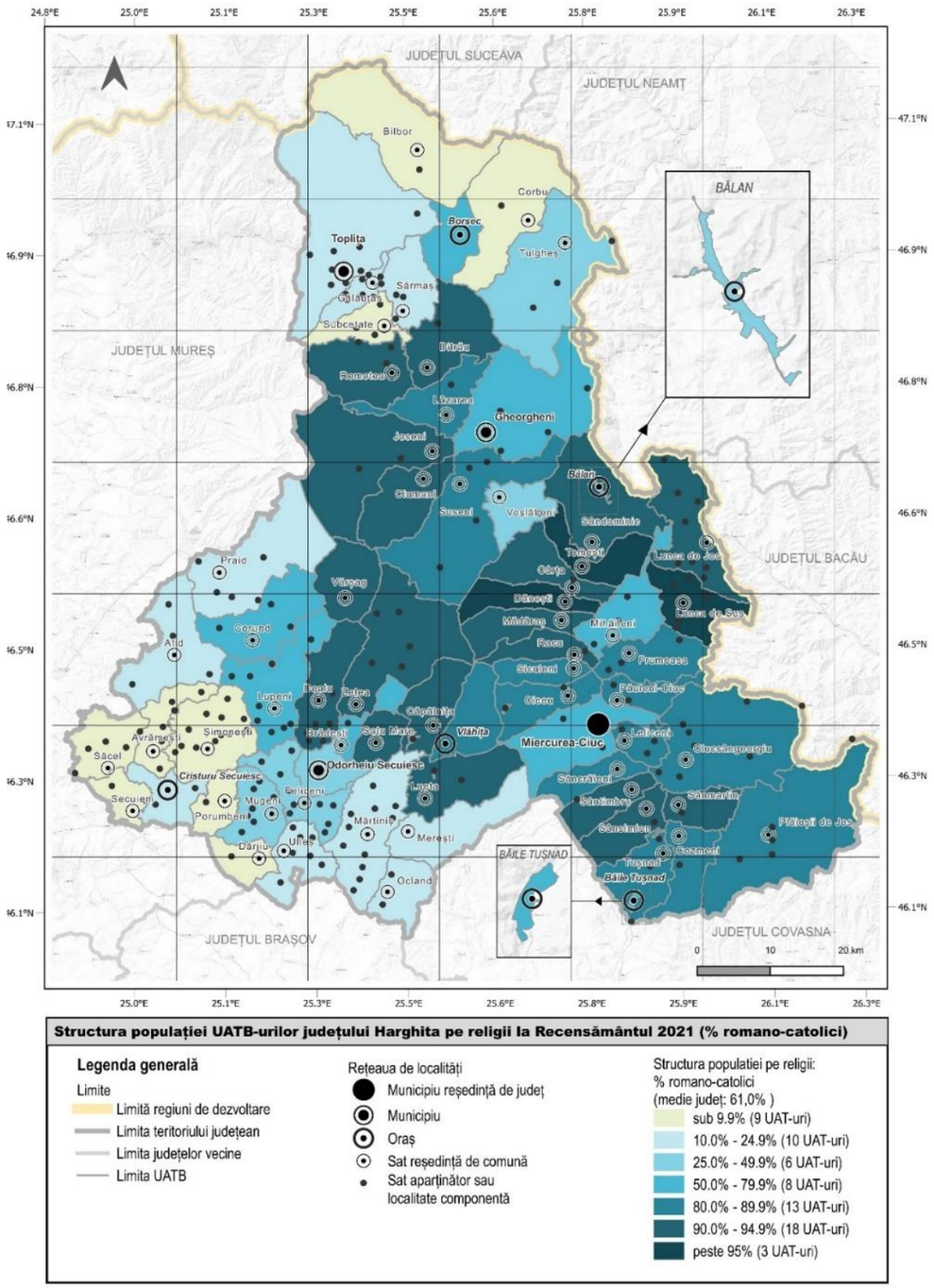
Analiza distribuției pe etnii și medii de rezidență arată ponderi diferite în urban și rural, ponderea etnicilor maghiari fiind mai mare în mediul rural decât în mediul urban. Etnicii romi, în scădere față de numărul înregistrat în anul 2011, sunt distribuiți egal în urban și rural. Doar în 9 dintre localitățile județului Harghita ponderea maghiarilor era sub 50%, respectiv între 0,4% (comuna Bilbor) și 37,4% (Voșlăbeni). În 58 dintre localitățile județului ponderea etnicilor maghiari este majoritară, între 63,4-97,0%. În zona de centru sud a județului ponderea etnicilor maghiari este ridicată, formând o zonă compactă cu populație maghiară cu ponderi de peste 90%. De remarcat este faptul că centrele urbane sunt caracterizate de mixitate etnică mai pronunțată. În Municipiul reședință de județ Miercurea Ciuc locuiesc 72,1% maghiari, urmat fiind de Municipiul Gheorgheni cu 74,5%. Cea mai mare pondere a etnicilor maghiari a fost înregistrată la Recensământul 2021 în orașul Vlăhița, 94,1%. Ponderi ridicate s-au înregistrat în orașul Băile Tușnad (83.2%), Cristuru Secuiesc (87.2%) și Municipiul Odorheiu Secuiesc (87.3%). UATB-urile din mediul rural cu cele mai mari ponderi ale maghiarilor (peste 95%) sunt Ditrău, Zetea, Lupeni, Mădăraș, Dealu, Sânmartin, Ciumani, Lueta, Cârța, Remetea, Satu Mare, Dănești, Corund, Vărșag și Tomești, ultimele două cu cele mai ridicate ponderi, 97%. Localitățile rurale cu pondere redusă a etnicilor maghiari sunt situate preponderent în zona de nord a județului, la limită cu județele Suceava și Neamț, respectiv comunele Bilbor 0.4%, Subcetate 3.0%, Corbu 8.8%, Sărmaș 14.1%, Gălăuțaș 20.0%, Tulgheș 25.1%, Bălan 30.0% și Voșlăbeni 37.4%.

Din punctul de vedere al apartenenței religioase, populația județului Harghita era în majoritate de religie romano-catolică, 61,1% (date la Recensământul 2021). Al II-lea grup confesional este cel al reformaților care au o pondere de 11,1% din total populație și al ortodocșilor 10,6% care sunt urmați de unitarieni 6,5%. Cu ponderi sub 1% au fost înregistrați greco-catolici 0,3%, penticostali 0,3%, Martorii lui Iehova 0,6%, baptiști 0,3%, Adventiști de ziua a șaptea 0,2% etc. Fără religie s-au declarant 0,7% persoane iar atei 0,1%. Un procent semnificativ de persoane nu și-au declarat religia, respectiv 7,8%. În mai mult de jumătate din localitățile județului (40 din 67 localități) au fost înregistrate sub 0,9% peste 80% persoane de confesiune ortodoxă. La Recensământul din anul 2021 doar în 9 din cele 67 localități ale județului erau înregistrate peste 50% persoane care s-au declarat de confesiune ortodoxă, respectiv comunele Subcetate, Suseni, Tomești, Tulgheș, Tușnad, Ulieș, Vărșag, Voșlăbeni și Zetea. Analiza pe medii de rezidență arată că în mediul urban erau mai numeroși romano-catolicii (50,4%), ortodocșii (14,9%), reformații (13,6%) și unitarienii 6,5%, cu ponderi de peste 5% din populația urbană. În mediul rural au fost înregistrate ponderi mai mari decât în urban ale persoanelor de confesiune romano-catolică și o pondere redusă a ortodocșilor, doar 7,8% din totalul populației rurale.

Cartograma nr. 2: Structura etnică a populației UAT-urilor județului Harghita la Recensământul 2021 (maghiari %)

Sursa: Institutul Național de Statistică, Recensământul populației și locuințelor 2021

Structura populației UATB-urilor județului Harghita pe religii la Recensământul 2021 (% romano-catolici)

Legenda generală

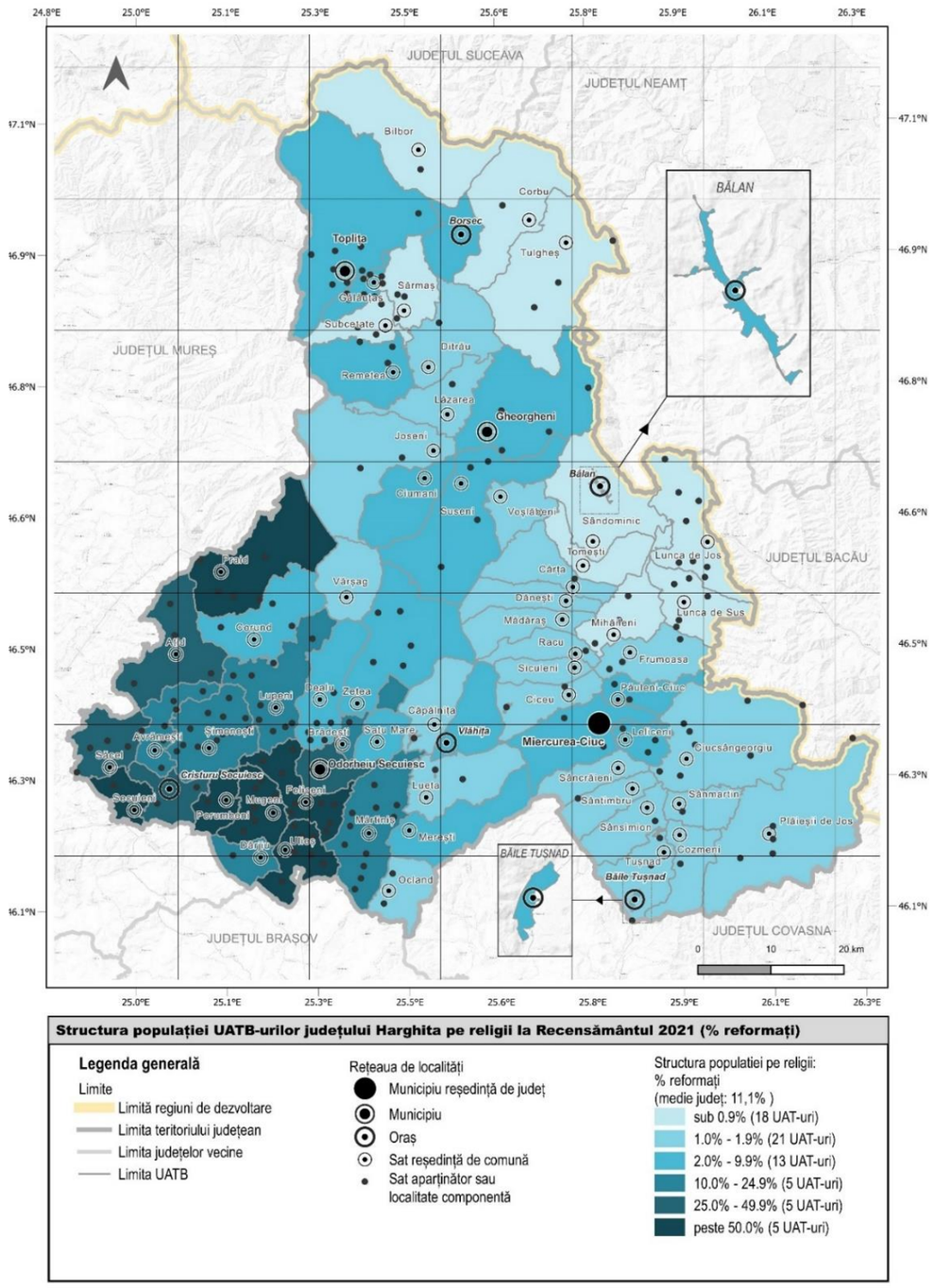
Limite
- Limită regiuni de dezvoltare
- Limita teritoriului județean
- Limita județelor vecine
- Limita UATB

Rețeaua de localități
- Municipiu reședință de județ
- Municipiu
- Oraș
- Sat reședință de comună
- Sat aparținător sau localitate componentă

Structura populatiei pe religii:
% romano-catolici
(medie județ: 61,0%)
- sub 9.9% (9 UAT-uri)
- 10.0% - 24.9% (10 UAT-uri)
- 25.0% - 49.9% (6 UAT-uri)
- 50.0% - 79.9% (8 UAT-uri)
- 80.0% - 89.9% (13 UAT-uri)
- 90.0% - 94.9% (18 UAT-uri)
- peste 95% (3 UAT-uri)

Cartograma nr. 3: Structura populației UAT-urilor județului Harghita pe religii la Recensământul 2021 (romano-catolicii %)

Sursa: Institutul Național de Statistică, Recensământul populației și locuințelor 2021

Structura populației UATB-urilor județului Harghita pe religii la Recensământul 2021 (% reformați)

Legenda generală

Limite
- Limită regiuni de dezvoltare
- Limita teritoriului județean
- Limita județelor vecine
- Limita UATB

Rețeaua de localități
- Municipiu reședință de județ
- Municipiu
- Oraș
- Sat reședință de comună
- Sat aparținător sau localitate componentă

Structura populatiei pe religii:
% reformați
(medie județ: 11,1%)
- sub 0.9% (18 UAT-uri)
- 1.0% - 1.9% (21 UAT-uri)
- 2.0% - 9.9% (13 UAT-uri)
- 10.0% - 24.9% (5 UAT-uri)
- 25.0% - 49.9% (5 UAT-uri)
- peste 50.0% (5 UAT-uri)

Cartograma nr. 4: Structura populației UAT-urilor județului Harghita pe religii la Recensământul 2021 (reformații %)

Sursa: Institutul Național de Statistică, Recensământul populației și locuințelor 2021

La 1 iulie 2022 populația județului Harghita era **excedentar feminină**, mai mult cu 5353 femei, respectiv 165.503 femei la 160.150 bărbați. Populația județului Harghita s-a feminizat în ultimii 30 ani, ponderea femeilor crescând față de anul reper 1992 de la 49,7% femei la 50,8% în anul 2022. Această evoluție se explică prin declinul activităților miniere, speranța de viață mai mare a femeilor și tendința de migrare mai mare a bărbaților comparativ cu cea a femeilor.

Din punctul de vedere al **structurii pe grupe de vârstă**, în cei 10 ani ai perioadei intercenzitare, numărul tinerilor (0-14 ani) și adulților (15-64 ani) a scăzut, iar numărul vârstnicilor a crescut semnificativ cu 17%. În condițiile scăderii numărului total al populației județului, populația vârstnică a crescut în doar 10 ani cu aproximativ 8000 persoane, ceea ce înseamnă ponderi mai mari ale acestei grupe de vârstă la nivelul majorității localităților. Efectivele în scădere de populație tânără, 0-14 ani ridică probleme de redimensionare a serviciilor educaţionale, a transportului școlar, a dotărilor pentru tineri etc.

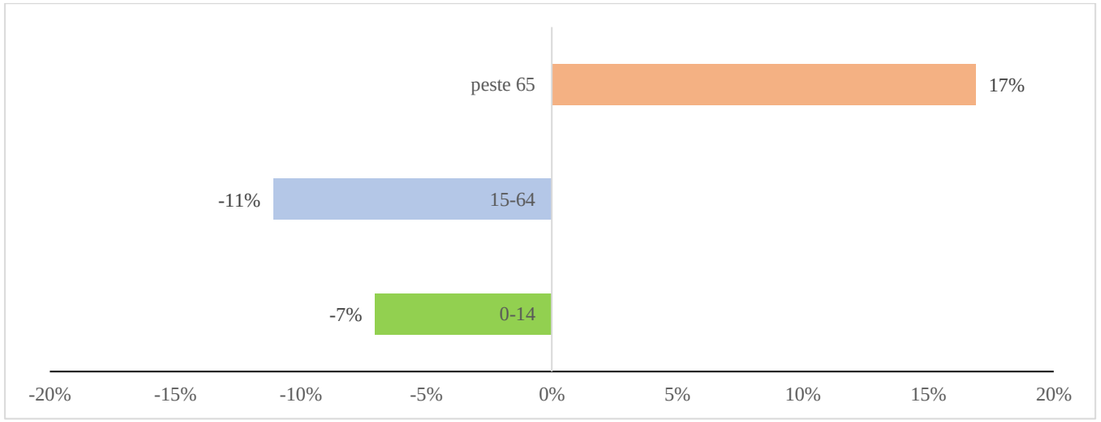
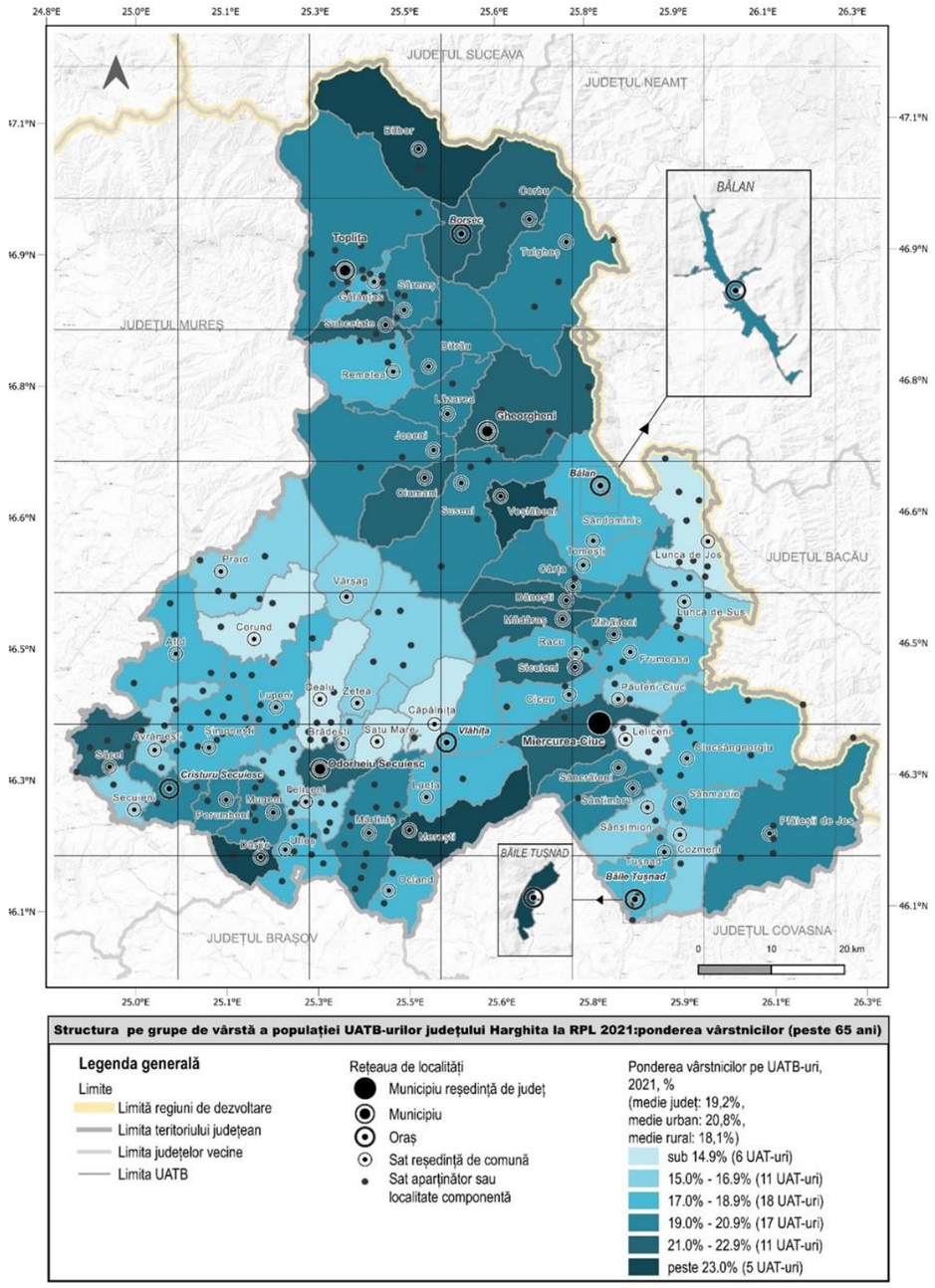

Figura nr. 11: Evoluția populației județului Harghita între recensămintele 2011-2021 pe grupe mari de vârstă (%)

Sursa: Institutului Național de Statistică, Baza de date Tempo online

La RPL 2021 ponderea persoanelor peste 65 ani[6] era de 19,2%, ceea ce arată faptul că populaţia judeţului Harghita era îmbătrânită. Procesul de îmbătrânire demografică este determinat de creşterea speranţei de viaţă, de reducerea ratei natalităţii, consecinţă a modificării comportamentului reproductiv în sensul reducerii numărului de copii pe care o familie decide să-i aibă.

În localitățile urbane ponderea vârstnicilor este de peste 19% (orașul Bălan), orașul Tușnad fiind cel mai îmbătrânit oraș cu o pondere de 24,2%. Comunele cele mai îmbătrânite cu o pondere de peste 22% a populației cu vârsta peste 65 ani sunt Ciumani, Subcetate, Mădăraș, Dănești, Merești, Dârjiu, Bilbor și Voșlăbeni. Zona de centru-nord a județului Harghita, o zonă preponderent montană cu infrastructură nemodernizată este mai îmbătrânită decât zona de sud unde sunt cele mai mari centre urbane.

Cartograma nr. 5: Ponderea persoanelor cu vârsta peste 65 de ani în unitățile administrativ-teritoriale din județul Harghita la Recensământul 2021

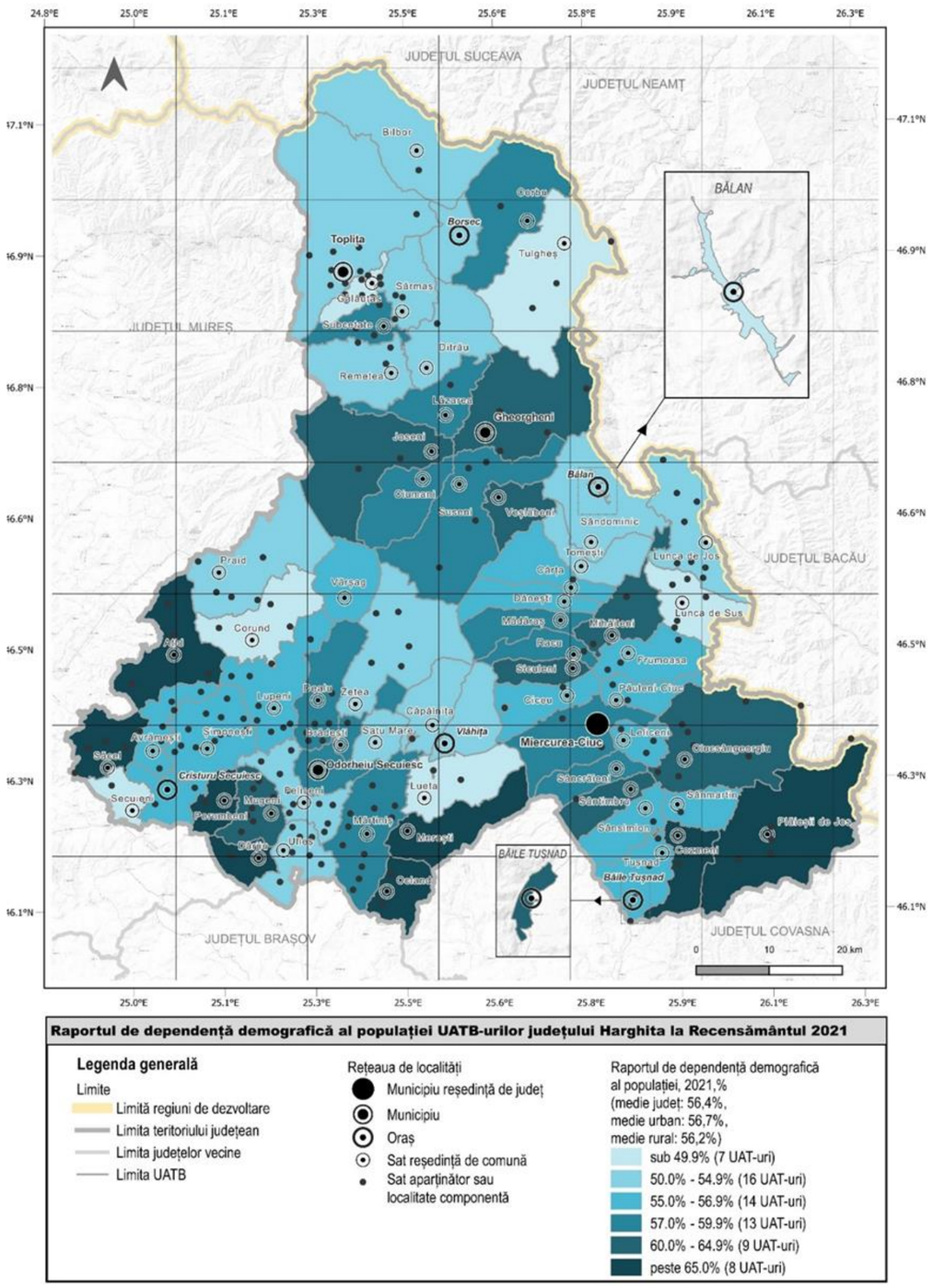
Sursa: Institutului Național de Statistică

[6] O populație este tânără dacă ponderea populației cu vârsta peste 65 ani este sub 5%, Vladimir Trebici, Demografie, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1979

Indicele de îmbătrânire al populației (numărul persoanelor vârstnice (de 65 ani și peste) care revin la 100 persoane tinere (sub 14 ani) a crescut de la 48 în anul 1992 la 118 în anul 2022, fiind similară valorii de la nivel național (118). Până în anul 2015 numărul tinerilor îl depășea pe cel al vârstnicilor, iar din anul 2016 raportul s-a schimbat, vârstnicii depășind numărul tinerilor. În viitor se prognozează la nivel național o creștere a acestui raport în favoarea vârstnicilor, în perspectiva anului 2070 indicele de îmbătrânire va fi de 194 de vârstnici la 100 de tineri.

La Recensământul 2021 ecartul dintre populația vârstnică de 65 ani și peste și populația tânără de 0-14 ani a fost de 6655 persoane în favoarea vârstnicilor (49330 persoane tinere la 55985 persoane cu vârsta peste 65 ani). Județul Harghita este unul cu populație preponderent îmbătrânită unde domină vârstnicii. Doar 27 din localitățile județului Harghita au un indice de îmbătrânire sub 100, iar restul, 40, au un indice supraunitar în favoarea vârstnicilor. După indicele îmbătrânirii populației, județul poate fi împărțit în centru-nord mai îmbătrânit și sudul cu populație mai tânără. Un indice de peste 150 persoane vârstnice la 100 tineri au înregistrat localitățile urbane și rurale, cum sunt orașul Bălan, Ciumani, Mădăraș, Sărmaș, Tulgheș, Dănești, Voșlăbeni, Orașul Băile Tușnad și orașul Borsec cu un indice de 187. Valoarea maximă -203 s-a înregistrat în comuna Bilbor (203). Gradul ridicat de îmbătrânire al acestor localități pune sub semnul întrebării viabilitatea acestora, două dintre aceste unități UATB-uri administrative având cele mai mici efective de populație: Băile Tușnad (1352 persoane) și Voșlăbeni (1815 persoane) (date la Recensământul 2021).

Raportul de dependență demografică se determină prin raportul dintre numărul persoanelor de vârstă "dependentă" (persoane sub 14 ani și de peste 65 ani) și populația în vârstă de muncă (15- 65 ani) exprimat la 100 de persoane. Raportul de dependență la Recensământul 2021 era de 56,4% la nivelul județului Harghita, mai mare decât la nivel național, 55,5%. Localitățile caracterizate de rate mari de dependență demografică se află în zona centrală și la limita județului în sud-vest și sud-est. Cele mai mari valori ale raportului de dependență, între 65,4 și 71,2% au fost înregistrate în ordine crescătoare în localitățile rurale Ocland, Cozmeni, Merești, Plăieșii de Jos, Săcel, Atid, Porumbeni și Dârjiu. Aceste comune sunt caracterizate de un grad ridicat de îmbătrânire și de un număr redus de populație în vârstă de muncă, ceea ce are efecte negative în plan economic.

Cartograma nr. 6: Raportul de dependență demografică al populației localităților județului Harghita la Recensământul 2021 (%)

Sursa: Institutului Național de Statistică, Baza de date Tempo online

3.1.2 Evoluție socio-demografică a județului Harghita

Așa cum arată datele înregistrate la recensămintele populației, numărul populației județului Harghita a crescut în perioada 1930 - 1992, după care a scăzut lent. Ultimii 30 de ani au fost caracterizați de un proces de reorganizare socială și restructurare economică cu efecte în plan demografic, respectiv reducerea natalității și creșterea tendinței de emigrație.

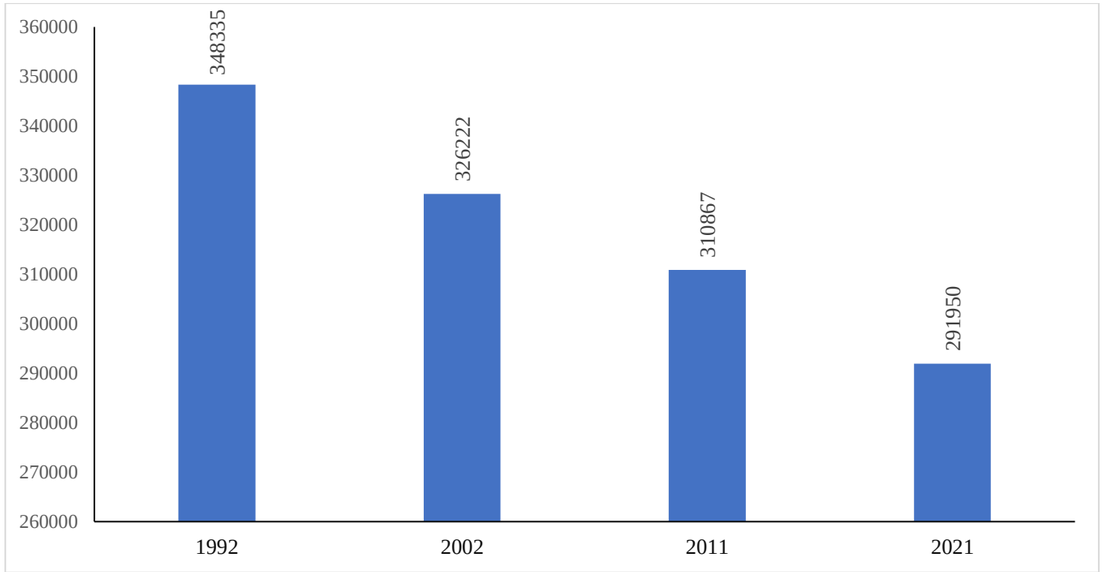

Figura nr. 12: Evoluția numărului de locuitori în județul Harghita la recensămintele populației din perioada 1992 -2021

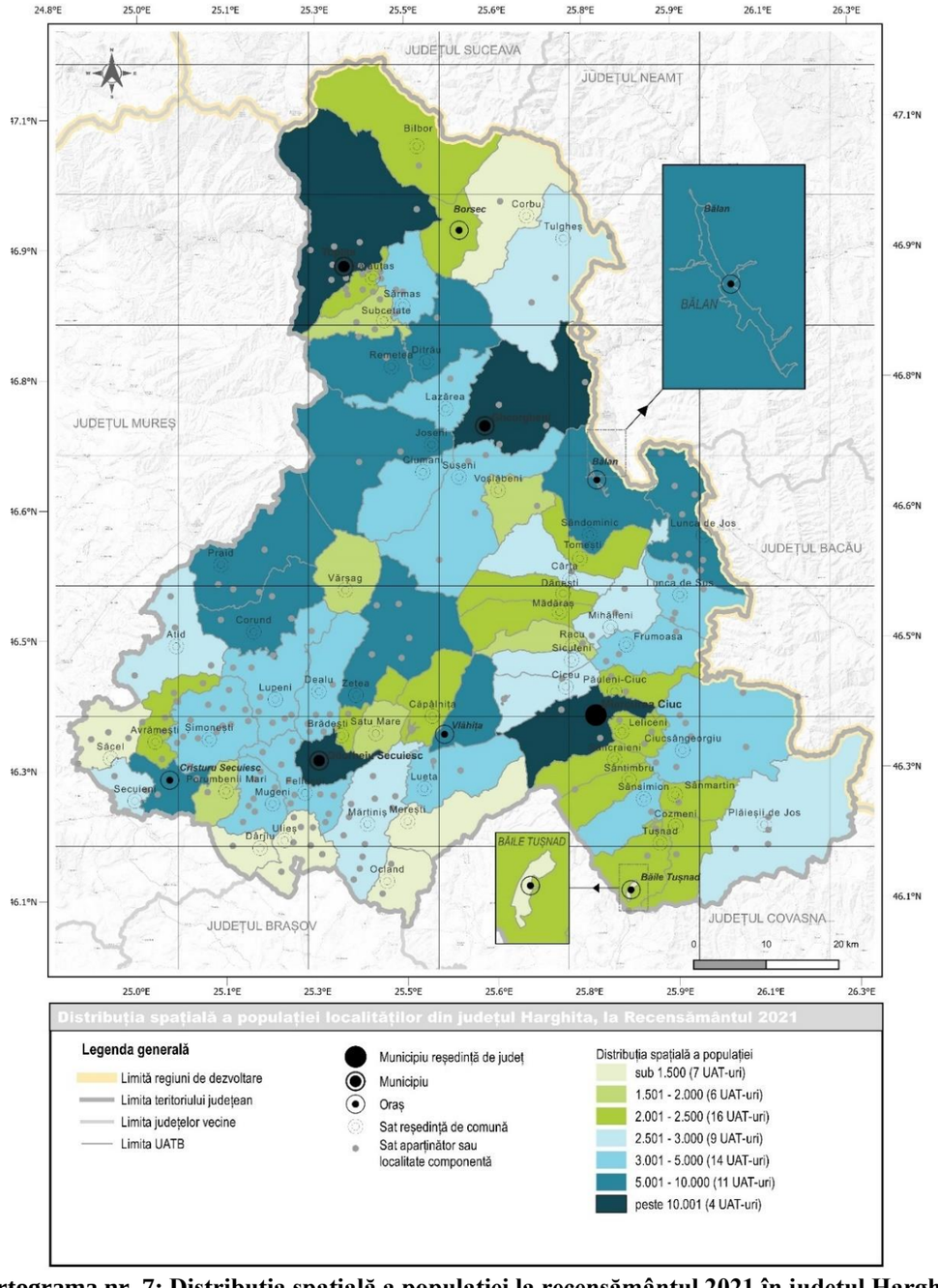
Sursa: Institutului Național de Statistică

Între recensămintele 1992 și 2021 județul Harghita a pierdut aproximativ 56.385 persoane (-16,2%), echivalentul dispariției celor mai mari municipii, respectiv Miercurea Ciuc (34.484 persoane) și Municipiul Gheorgheni (15.884 persoane). Totuși, în acest interval scăderea demografică a fost mai puțin accentuată comparativ cu cea înregistrată la nivel național (-19,7%).

Este de remarcat faptul că numărul populației județului Harghita a coborât sub 300.000 locuitori, fiind comparabil cu efectivul demografic înregistrat la recensământul din anul 1966. Între ultimele două recensăminte 2011 și 2021 scăderea demografică a fost moderată comparativ cu celelalte județe, județul Harghita înregistrând o diminuare cu 6,1%.

Populația cu domiciliul în județului Harghita a avut o evoluție descendentă în intervalul 1992-2022 (mai puțin cu 6,7%), urmând tendința de reducere demografică de la nivel național. Scăderea a fost cu 23.414 persoane, 70% dintre acestea provenind din mediul urban. Scăderea demografică mai accentuată a populației din urban a fost determinată de tendința de emigrație mai mare a celor ce locuiesc în mediul urban și de rata natalității mai redusă decât în mediul rural.

Analiza demografică după numărul locuitorilor localităților[7] componente arată o fragmentare ridicată a teritoriului, aproape jumătate (29) din cele 67 localități având o populație sub 2500 locuitori (date la Recensământul 2021).

Cartograma nr. 7: Distribuția spațială a populației la recensământul 2021 în județul Harghita (persoane)

Sursa: Institutului Național de Statistică

[7] În acest text a fost folosit termenul localitate pentru a desemna unitatea administrative-teritorială de bază (UATB) al cărui sens a fost stabilit prin Legea nr. 2/1968 privind organizarea administrativă a teritoriului României, respectiv parte componentă a teritoriului țării, cu populația si instituțiile aferente, denumită si organizată prin lege: județele, orașele, dintre care unele sunt municipii, și comunele.

De remarcat faptul că 7 localități (comunele Dârjiu, Ulieș, Săcel, Merești, Ocland, Corbu și oraș Băile Tușnad) au mai puțin de 1500 locuitori, iar una dintre acestea are chiar sub 1000 locuitori (comuna Dârjiu cu 851 persoane recenzate în anul 2021). Între aceste localități se află și orașul Băile Tușnad cu 1372 locuitori, fiind și cel mai mic oraș din România. Două dintre orașele județului au sub 2400 locuitori, respectiv Borsec cu 2391 persoane și Băile Tușnad cu 1372 persoane, amândouă fiind stațiuni turistice de interes național.

Conform PATN Rețeaua de localități, populația minimă pentru înființarea unei noi localități este de 1500 locuitori, criteriu pe care un număr apreciabil de comune nu-l mai îndeplinesc, situația acestora fiind nesustenabilă pe termen lung. Din cauza procesului de îmbătrânire demografică, numărul localităților cu populație sub pragul de 1500 locuitori ar putea să crească prin accentuarea previzibilă a procesului de reducere demografică a acelor localități care aveau în anul 2021 între 1500-2000 locuitori, respectiv comunele Racu, Vârșag, Subcetate, Porumbeni, Voșlăbeni, Satu Mare, ceea ce ar însemna ca în viitor, un număr de aproximativ 13 localități, respectiv 19,4% din toate localitățile județului ar fi nesustenabile în timp, rezultând necesitatea comasării cu alte localități. Este de remarcat faptul că mai mult de jumătate din unitățile administrative teritoriale ale județului Harghita au o populație sub 3000 locuitori (38 din 67 UAT-uri), ceea ce arată o fragmentare pronunțată a teritoriului în detrimentul proceselor de dezvoltare și al gestiunii teritoriului.

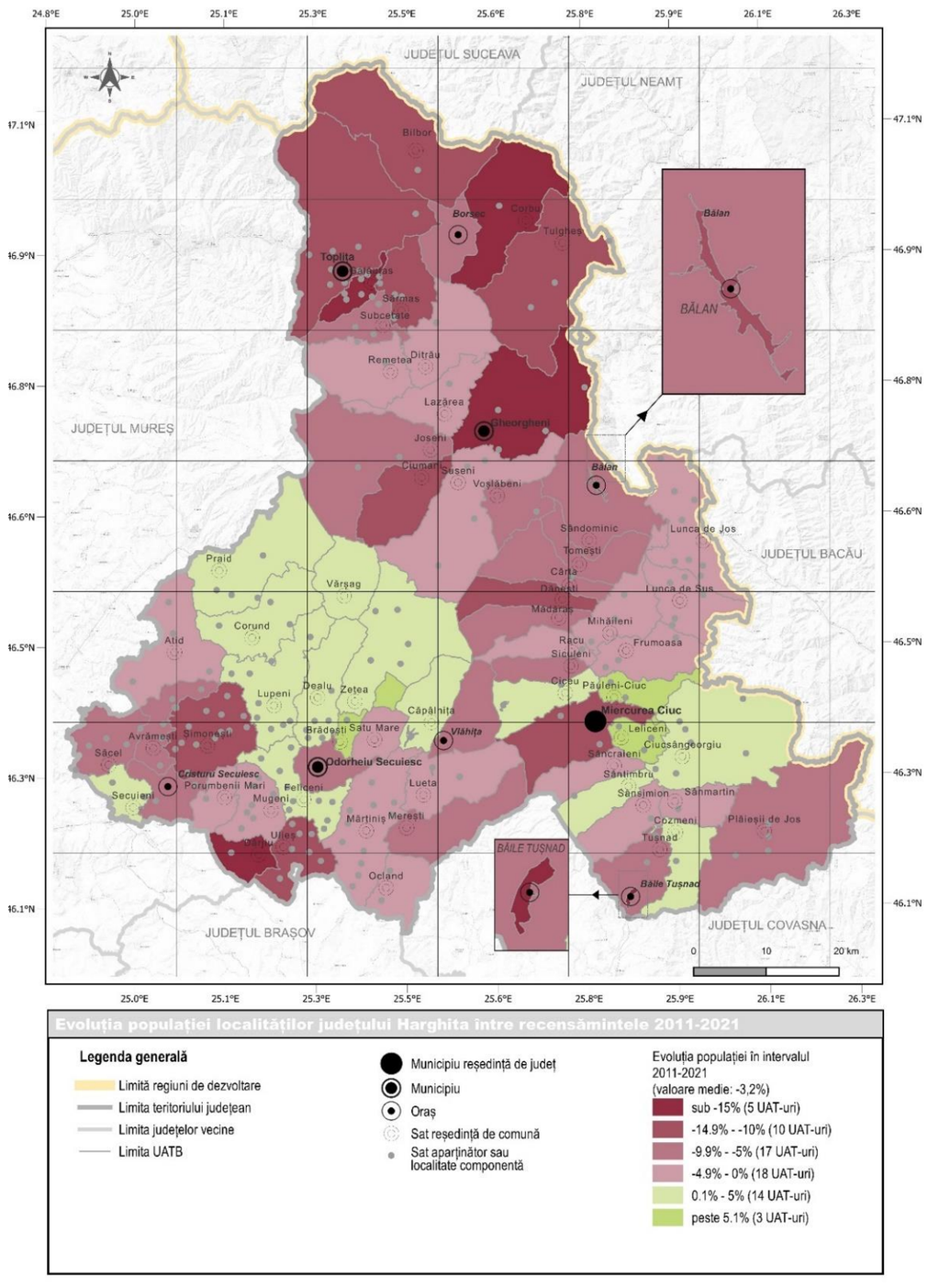
Zonele cele mai fragmentate cu număr mare de localități de dimensiuni reduse din punct de vedere demografic sunt în partea de sud-vest a teritoriului județului Harghita, la limită cu județele Brașov și Mureș și sud-estul județului, la sud de Municipiul Miercurea Ciuc.

Între recensămintele 2011-2021 reducerea demografică a fost cu 3,2% la nivelul județului. Din cele 67 unități administrative-teritoriale, 17 localități rurale au înregistrat creștere demografică, maximul fiind înregistrat în comuna Leliceni, cu 18,7% mai mulți locuitori în 2021 față de 2011. Niciun oraș sau municipiu nu a înregistrat creștere demografică, ceea ce înseamnă că dezvoltarea socio-economică s-a produs preponderent în unele zone rurale ale județului Harghita.

Creștere demografică au înregistrat localitățile din zona periurbană a celor mai mari centre urbane ale județului, respectiv Municipiul Miercurea Ciuc și Municipiul Odorheiu Secuiesc. În timp ce aceste municipii scad demografic, cu -13, respectiv -9,3%, localitățile rurale din prima și a II-a coroană au înregistrat creștere demografică între 0,1 și 18,7%. Procesul de suburbanizare a fost destul de intens în perioada 2011-2021 în localitățile Brădești, creștere cu 9,8%, Păuleni-Ciuc 11,0% și Leliceni, creștere cu 18,7%. Se disting astfel cu claritate două zone de prosperitate socio-economică și de atracție în județul Harghita, zona Depresiunii Ciuc și zona Odorhei.

Zonele în declin demografic accentuat sunt areale montane din centrul sau nordul județului, centrele urbane din această zonă înregistrând reducere demografică semnificativă (Municipiul Gheorgheni -15,7%, Municipiul Toplița -10,5 și orașul Borsec cu -8,1%).

Populația din centrul și nordul județului Harghita a înregistrat declin demografic, în acest areal înregistrându-se cea mai mare reducere demografică cu -22,5% în numai 10 ani (comuna Gălăuțaș). Din cele 5 localități care au pierdut cel mai mare număr al populației în perioada intercenzitară (între -22,5- -15%), 4 se află în zona de nord iar dintre acestea două sunt orașe, Municipiul Gheorgheni și orașul stațiune Băile Tușnad. Acestora li se alătură comunele Gălăuțaș și Corbu.

Cartograma nr. 8: Evoluția populației localităților județului Harghita între recensămintele 2011-2021

Sursa: Institutului Național de Statistică

3.1.3 Mișcarea naturală, migratorie

La nivel teritorial, analiza natalității arată tendința de scădere a valorii acestui indicator în toate județele. Rata natalității populației județului Harghita s-a înscris pe un trend descendent în perioada analizată 1990-2022. În anul reper 1990 s-a înregistrat rata maximă a natalității de 13,6‰ iar în ultimul an disponibil pentru analiză (2022) rata a fost de doar 8,7 născuți vii la 1000 locuitori. După mărimea acestui indicator, populația județului Harghita este caracterizată de o rată mai mare a natalității (8,7‰) comparativ cu valoarea medie de la nivel național de 7,8‰ (valoarea maximă a acestui indicator s-a înregistrat în județul Suceava 10,1‰).

La nivelul județului Harghita a scăzut numărul născuților vii de la 4.966 în anul 1990 la 2.841 în anul 2022, reducere semnificativă cu 2125, respectiv cu 43%. Explicația constă în scăderea numărului persoanelor de gen feminin cu vârsta cuprinsă între 15-49 ani, creșterea vârstei mamei la prima naștere, modificarea comportamentului reproductiv în sensul reducerii numărului de copii pe care o familie dorește să-i aducă pe lume. Județul Harghita se înscrie în tendințele demografice generale de scădere a ratelor natalității și de creștere a ratelor mortalității, înregistrându-se deficit natural începând cu anul 1993, mai mulți decedați decât născuți vii raportați la numărul populației.

Ratele natalității au scăzut din cauza reducerii contingentului de populație feminină aflată la vârsta fertilă (femei cu vârsta între 15-49 ani), cu 9540 persoane mai puțin în anul 2022 față de 1992, reducere procentuală cu 11,1%.

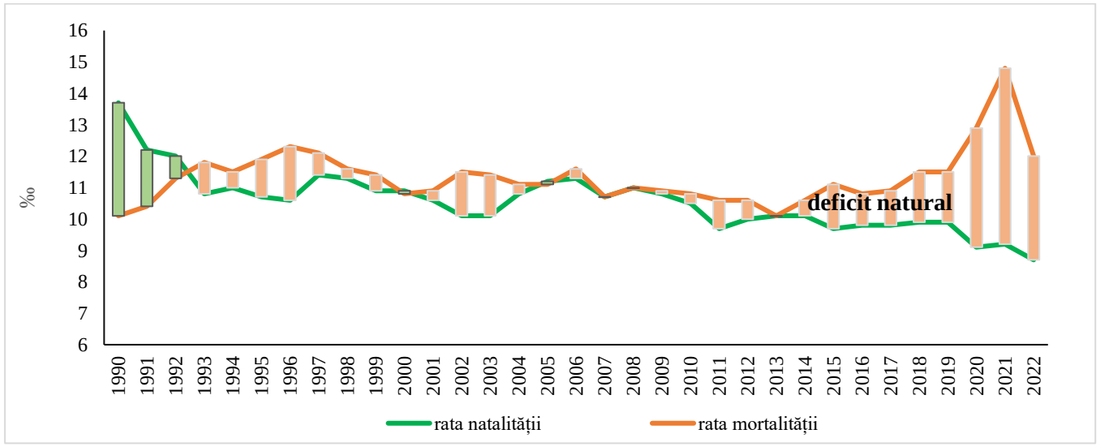
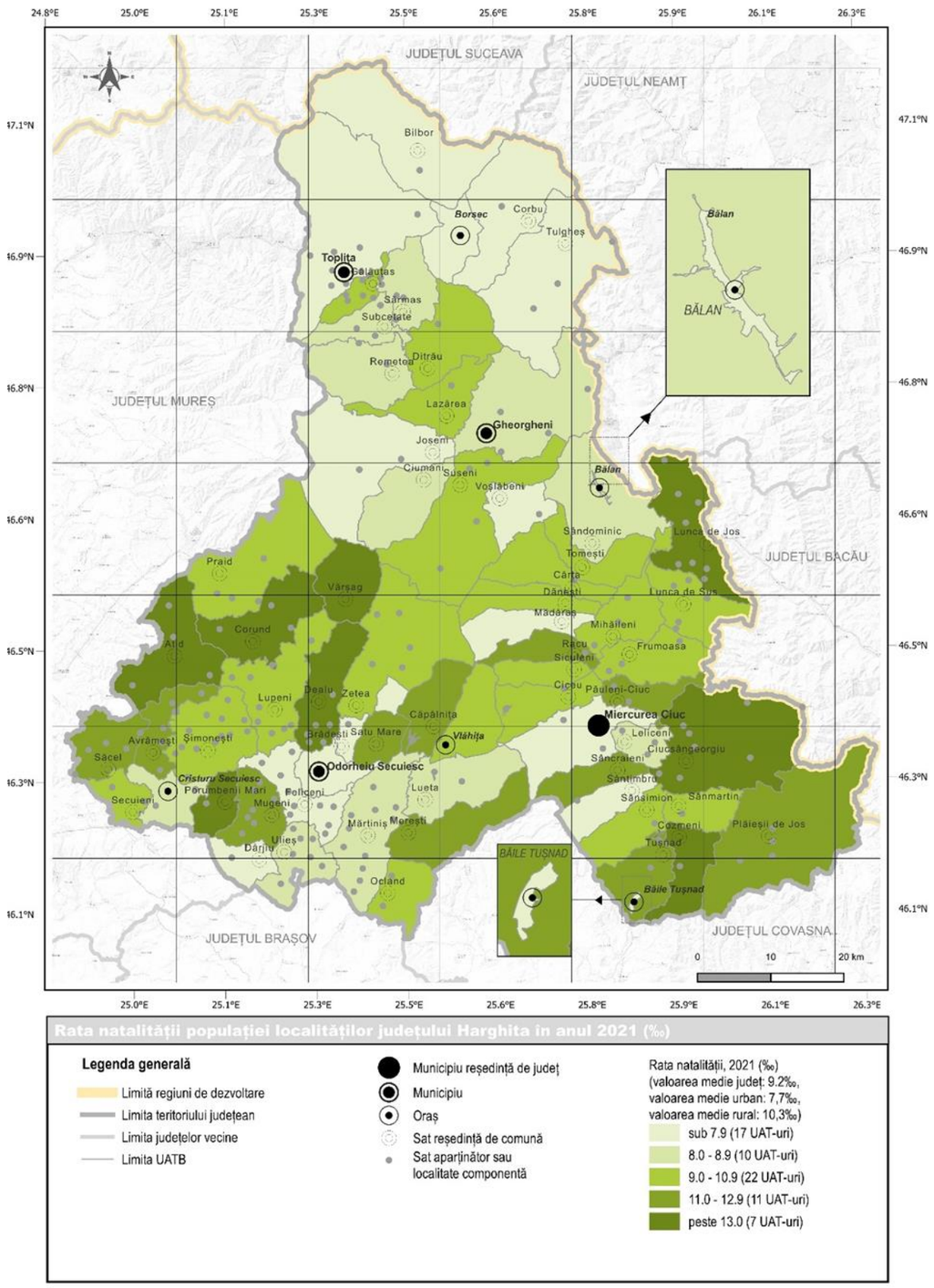

Figura nr. 13: Evoluția mișcării naturale a populației județului Harghita

Sursa: Institutului Național de Statistică, Baza de date Tempo online

La nivelul UATB-urilor, cele mai mici rate ale natalității sunt Corbu 4,2‰ (născuți vii la 1000 locuitori), Bilbor 4,3‰, Tulgheș, Mădăraș, Feliceni și Municipiul Toplița 6,8‰ (date pentru anul 2021). Distribuția spațială a localităților după valorile ratei natalității în anul 2021 arată valori foarte reduse în localitățile urbane, Municipiul Toplița 6,8‰, Bălan, Borsec și Odorheiu Secuiesc cu 7,2‰, Băile Tușnad 7,4‰ și Municipiul Miercurea Ciuc cu 7,9‰. Valori mai ridicate ale ratei natalității s-au înregistrat în orașul Cristuru Secuiesc 8,1‰ și Municipiul Gheorgheni 8,3‰ (cea mai mare rată între localitățile urbane). În general, valorile mari ale ratei natalității se corelează cu creștere demografică, sold migrator pozitiv, populația nou stabilită fiind preponderent tânără. Unele din cele mai reduse rate ale natalității se înregistrează în localitățile a căror populație este sub 2000 locuitori, localități care se află în proces de depopulare unde contingentul de populație aflată la vârsta fertilă este foarte scăzut.

Cartograma nr. 9: Rata natalității populației localităților județului Harghita în anul 2021

Sursa: Institutului Național de Statistică

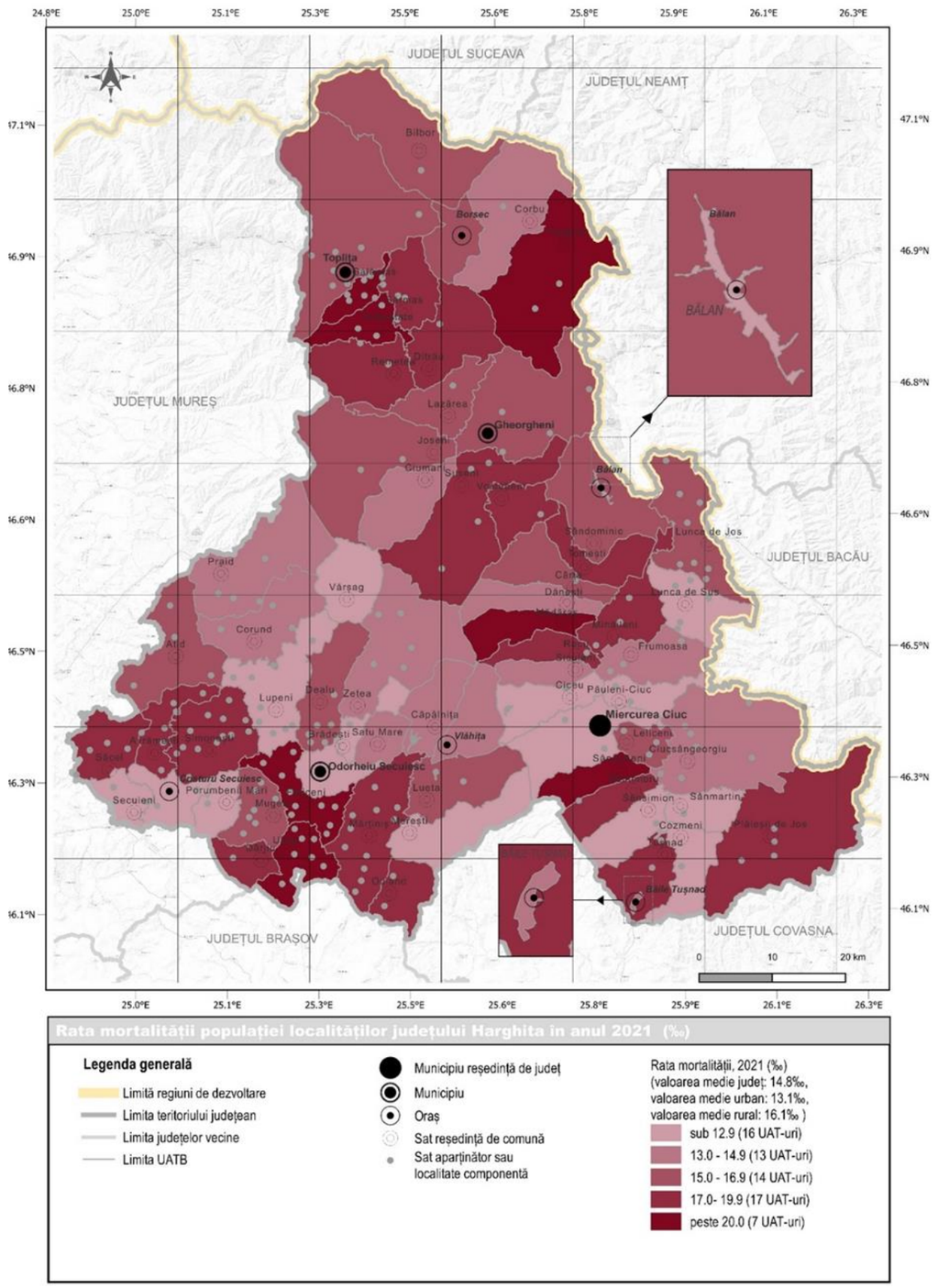
Zonele urbane și unele localități din zonele periurbane sunt caracterizate de rate reduse ale natalității, în timp ce în zonele depresionare rurale, ratele natalității sunt mai ridicate, respectiv zonele sud-vest și sud-est. O altă explicație o poate constitui existența pe teritoriul unor localități a unor grupuri de populație caracterizate de o rată mai mare a natalității. Se conturează două zone rurale cu populație caracterizată de rate mai mari ale natalității, peste 13‰, respectiv zona de sud-vest (localitățile Dealu 13,7‰, Porumbeni 16,5‰, Atid 17,4‰ și Vărșag cu 20,2‰) și zona de sud-est (Cozmeni 14‰, Ciucsângeorgiu 14,7‰, Lunca de Jos 15,8‰).

La nivelul județului Harghita **rata mortalității** înregistrată în anul 2022 era de 12‰, similară celei de la nivel național (12,4‰). Mortalitatea este mai ridicată în localitățile din mediul rural din zona nordică a județului Harghita, cu valori care depășesc media județeană de 14,9‰: Tulgheș (21‰), Subcetate (22,9‰), Gălăuțaș (22‰). Alte două comune aflate în zona de sud au înregistrat valori ridicate ale ratei mortalității: Ulieș (24,2‰) și Feliceni (22,7‰). Comunele Sâncrăieni (21,1‰) și Mădăraș (22,7‰) au înregistrat de asemenea rate înalte ale mortalității. O altă zonă unde se înregistrează rate reduse ale mortalității sunt zona de centru vest a județului, în zonele urbane și în proximitatea lor: orașele Cristuru Secuiesc (10,3‰, cea mai mica rată a mortalității), orașul Bălan și municipiile Miercurea Ciuc și Odorheiu Secuiesc.

Populația județului Harghita este caracterizată de **spor natural negativ**, respectiv mai multe decese decât nașteri. Raportat la 1000 locuitori, valoarea ratei sporului natural era în anul 2021 de 5,6‰ la nivelul județului, mai mare în rural (5.8‰) decât în urban (5,4‰). Distribuția spațială a localităților județului Harghita după valorile sporului natural arată că doar 10% din localități au spor natural pozitiv, respectiv 7 din cele 67 unități administrative, respectiv localitățile Păuleni-Ciuc, Lunca de Jos, Cozmeni, Ciucsângeorgiu, Atid, Porumbeni și Vărșag care sunt dispersate în zona de sud, vest și est a județului. Zona de centru și nord reprezintă zone compacte caracterizate de deficit demografic (mai multe decese decât nașteri). Declinul demografic natural, determinat de spor natural negativ este accentuat în zona montană de nord a județului, comunele Tulgheș, Corbu, Remetea, Bilbor, Gălăuțaș, Subcetate. În zona de sud-vest există o zonă compactă formată din 3 comune, Feliceni, Ulieș și Dârjiu cu rate negative ale sporului natural sub 11,6‰. O rată a natalității în scădere, coroborată cu îmbătrânirea demografică, implică un spor natural cu valori reduse. Problemele cele mai mari se înregistrează în comunele Mădăraș (-16.3‰), Feliceni (-16,2‰), Ulieș (-15,6‰), Tulgheș (-15,2‰), Subcetate (-14,9‰). Cea mai mare valoare 7,5‰, se înregistrează în comuna Vărșag.

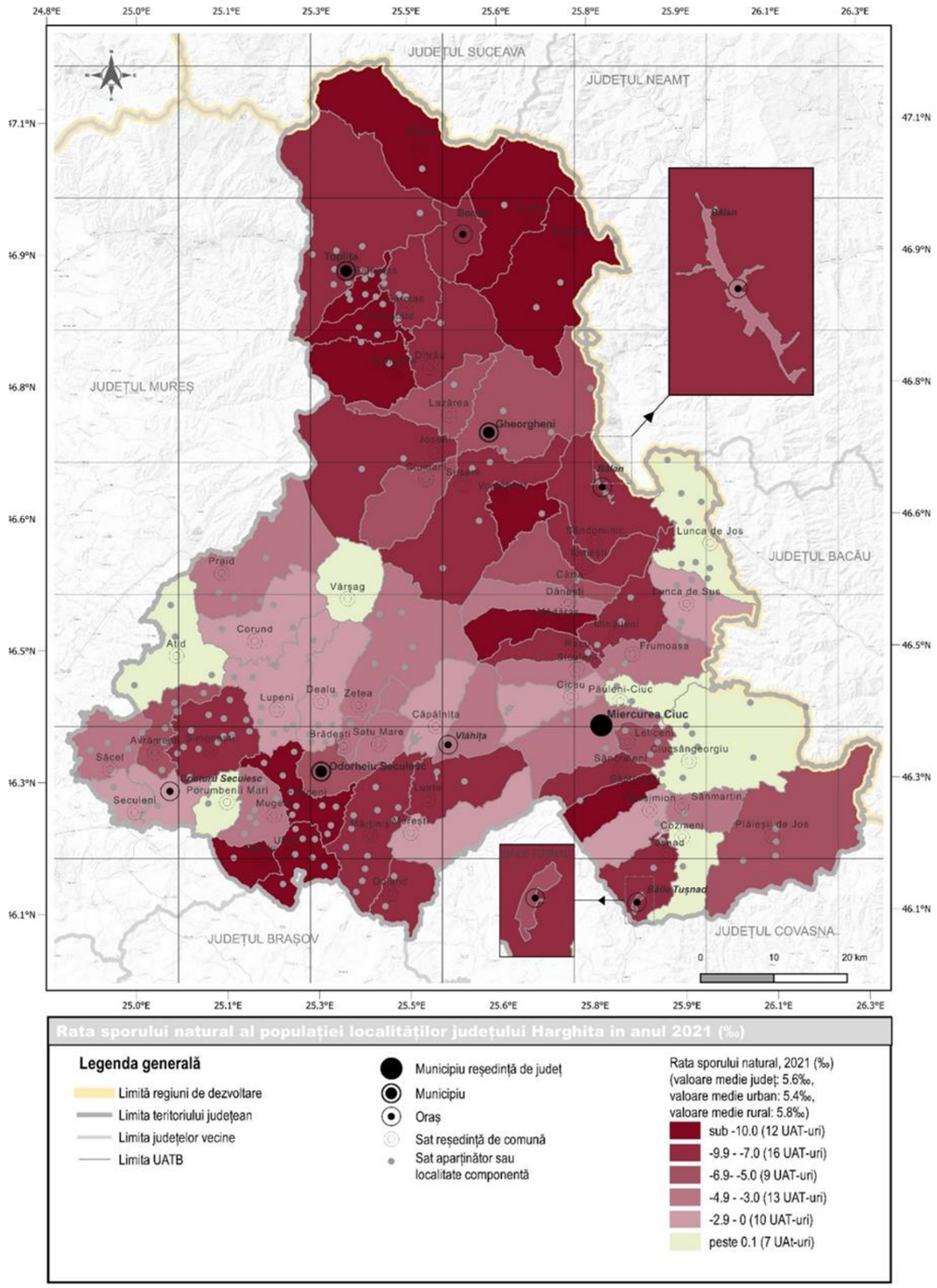
Rata negativă a sporului natural explică reducerea demografică a majorității populației localităților județului Harghita (număr mai mare de decese decât de născuți vii). Pe termen lung, sporul natural negativ se reflectă în îmbătrânirea populației și reducerea numărului de locuitori, cu consecințe negative asupra vitalității comunităților.

Calculat ca diferență între numărul de stabiliri de domiciliu și de plecări, **sporul migrației** interne relevă creșterea sau diminuarea populației determinată de fluxul urban-rural –numit și de întoarcere sau rural-urban sau de emigrația în altă țară. Sporul migrator a fost constant negativ (mai multe plecări decât stabiliri). Distingem perioada până în anul 1996 când sporul migrator înregistra mai mult cu 800 plecări decât stabiliri și perioada după anul 1997 până în prezent când ecartul între plecări și stabiliri a fost sub 500 persoane anual, marcând astfel reducerea intensității procesului de emigrație externă sau internă.

Cartograma nr. 10: Rata mortalității în unitățile administrativ-teritoriale ale Județului Harghita în anul 2021

Sursa: Institutului Național de Statistică

Rata sporului natural al populației localităților județului Harghita in anul 2021 (‰)

Legenda generală

- Limită regiuni de dezvoltare
- Limita teritoriului județean
- Limita județelor vecine
- Limita UATB

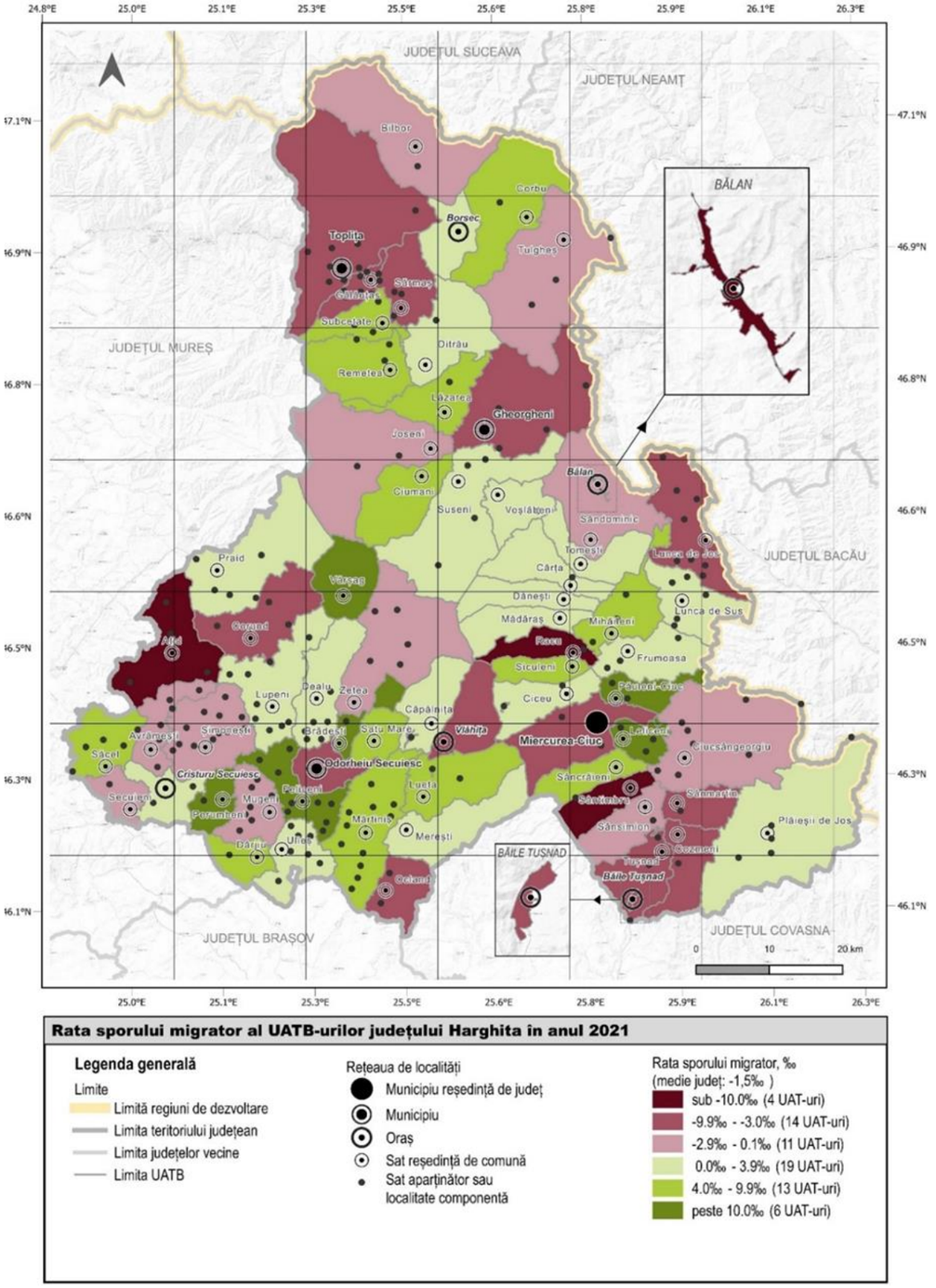
- Municipiu reședință de județ
- Municipiu
- Oraș
- Sat reședință de comună
- Sat aparținător sau localitate componentă

Rata sporului natural, 2021 (‰)
(valoare medie județ: 5.6‰,
valoare medie urban: 5.4‰,
valoare medie rural: 5.8‰)

- sub -10.0 (12 UAT-uri)
- -9.9 - -7.0 (16 UAT-uri)
- -6.9- -5.0 (9 UAT-uri)
- -4.9 - -3.0 (13 UAT-uri)
- -2.9 - 0 (10 UAT-uri)
- peste 0.1 (7 UAt-uri)

Cartograma nr. 11: Rata sporului natural al populației localităților județului Harghita, la 1 iulie 2021

Sursa: Institutului Național de Statistică

Rata sporului migrator al UATB-urilor județului Harghita in anul 2021

Legenda generală

Limite

- Limită regiuni de dezvoltare
- Limita teritoriului județean
- Limita județelor vecine
- Limita UATB

Rețeaua de localități

- Municipiu reședință de județ
- Municipiu
- Oraș
- Sat reședință de comună
- Sat aparținător sau localitate componentă

Rata sporului migrator, ‰
(medie județ: -1,5‰)

- sub -10.0‰ (4 UAT-uri)
- -9.9‰ - -3.0‰ (14 UAT-uri)
- -2.9‰ - 0.1‰ (11 UAT-uri)
- 0.0‰ - 3.9‰ (19 UAT-uri)
- 4.0‰ - 9.9‰ (13 UAT-uri)
- peste 10.0‰ (6 UAT-uri)

Cartograma nr. 12: Rata sporului migrator al populației localităților județului Harghita la 1 iulie 2021

Sursa: Institutului Național de Statistică, Baza de date Tempo online

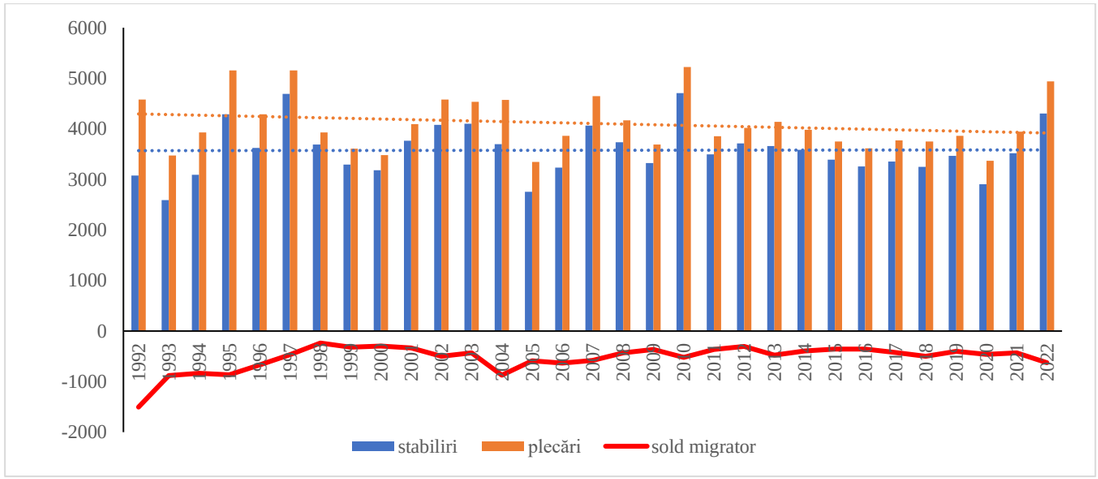

Figura nr. 14: Evoluția mișcării migratorii a populației județului Harghita

Sursa: Institutului Național de Statistică, baza de date Tempo online

Majoritatea localităților județului Harghita au un anumit grad de atractivitate pentru stabilire (38 din 67 UAT-uri), înregistrând mai multe stabiliri decât plecări. Între acestea, doar un oraș a înregistrat spor migrator pozitiv, respectiv Cristuru Secuiesc. Atractivitate au localitățile aflate în jurul celor două municipii, Miercurea Ciuc și Odorheiu Secuiesc, care au înregistrat mai multe stabiliri decât plecări în anul 2021. În jurul Municipiului Odorheiu Secuiesc sporul migrator a fost pozitiv în localitățile din prima și a II-a coroană, respectiv Satu Mare, Feliceni, Mărtiniș, Lupeni, Dealu, Brădești iar în jurul Municipiului reședință de județ se remarcă localitățile Leliceni, Păuleni Ciuc, Sâncrăieni, Ciucsângiorgiu, Siculeni. Fiind calculat doar pentru un singur an, sporul migrator poate varia în funcție de condițiile specifice. Se evidențiază atractivitatea mai mare pentru stabilire în localitățile aflate în zona periurbană a celor mai dezvoltate centre urbane ale județului.

Printre localitățile cele mai puțin atractive, cu spor migrator negativ ridicat (sub -5‰) în anul 2021 se numără 5 din cele 9 orașe ale județului, respectiv orașul Bălan -11,5‰, Municipiul Toplița -7,7‰, Municipiul Gheorgheni -7,1‰, Municipiul Odorheiu Secuiesc -7,1‰ și orașul Băile Tușnad -5,8‰. Tendința de periurbanizare a determinat plecarea din municipiile Odorheiu Secuiesc și Miercurea Ciuc (-3,3‰) și stabilirea în localitățile din proximitate, determinând reducerea numărului locuitorilor acestora și creșterea demografică a localităților periurbane. Valorile negative ale ratei sporului migrator arată declinul economic al acestor localități. Cele mai puțin atractive localități rurale, cu rate mari negative ale sporului migrator sunt comunele Sântimbru -22,3‰ (cea mai ridicată valoare negativă a ratei sporului migrator din județul Harghita), comuna Racu, comuna Atid, Cozmeni și comuna Lunca de Jos (sub -7‰).

Evenimentele care influențează dimensiunea demografică sunt pe de o parte nașterile și decesele care determină mișcarea naturală a populației iar pe de altă parte imigrările și emigrările care determină mișcarea migratorie, teritorială a populației. Nașterile și imigrările determină "intrări" de populație, iar decesele și emigrările, „ieșiri". Evoluția demografică recentă a populației județului Harghita poate fi prezentată printr-o imagine sintetică, respectiv comparația între sporurile migrator și natural care reprezintă factorii demografici care au condus la modificarea efectivului populației după 1992, determinând creșterea sau diminuarea populației. În timp ce sporul natural a înregistrat și valori pozitive, sporul migrator a fost negativ în perioada analizată 1992-2020, înregistrându-se un total de 127.288 plecări și 110.849 stabiliri. Din grafic rezultă că populația județului a scăzut prin sporurile natural și migrator care au înregistrat valori preponderent negative începând cu anul 1992 până în prezent.

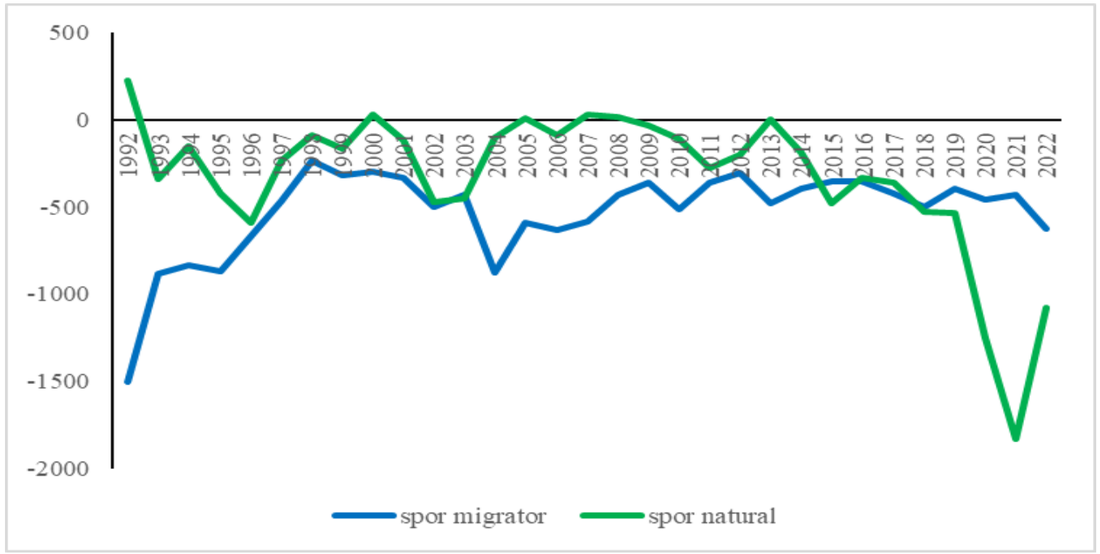

Figura nr. 15: Evoluția comparativă a sporurilor natural și migrator, județul Harghita

Sursa: Institutului Național de Statistică, baza de date Tempo online

3.1.4 Prognoză

Pentru realizarea prognozei demografice a fost luată ca reper proiecția realizată de către Institutul Național de Statistică, Proiectarea populației României în profil teritorial la orizontul anului 2070, 2019. Au fost elaborate 2 variante de prognoză din care s-a ales varianta cea mai apropiată de rezultatele prognozei INS.

3.1.4.1 Varianta elaborată de Institutul Național de Statistică

În cadrul studiului **Proiectarea populației României pe regiuni de dezvoltare și județe la orizontul anului 2070**, publicat de Institutul Național de Statistică în anul 2019 sunt prezentate o serie de proiecții privind populația României în ansamblul său și a populației județelor și regiunilor de dezvoltare. Astfel, sunt prezentate mai multe scenarii cu scopul realizării unor predicții, respectiv variantele pesimistă, varianta medie (cea mai probabilă) și optimistă. Variantele optimiste și pesimiste marchează limita superioară și cea inferioară a zonei în care proiectările au cea mai mare probabilitate de realizare.

3.1.4.2 Varianta pesimistă

În **varianta pesimistă**, rata totală a fertilității la nivel județean ar urma să scadă ușor până în anul 2050, înregistrând valori cuprinse între 1,15 și 2,26 copii la o femeie de vârstă fertilă, iar în anul 2070 între 1,1 și 2,21 copii la o femeie de vârstă fertilă. Speranța de viață în profil județean va oscila în anul 2070 între 72 ani și 80 ani pentru bărbați și 80 ani și 86 ani pentru femei. (Sursa: INS, Proiectarea populației României în profil teritorial la orizontul anului 2070, INS, 2019).

La nivelul României, populația estimată va număra 18,3 milioane de locuitori în 2030 și 11,8 milioane locuitori în 2070. În cazul Județului Harghita, populația prognozată ar fi în 2030 – 284,905 locuitori, în 2040 – 264,027 locuitori, în 2050 – 240,832 locuitori, iar în 2070 – 190,521 locuitori.

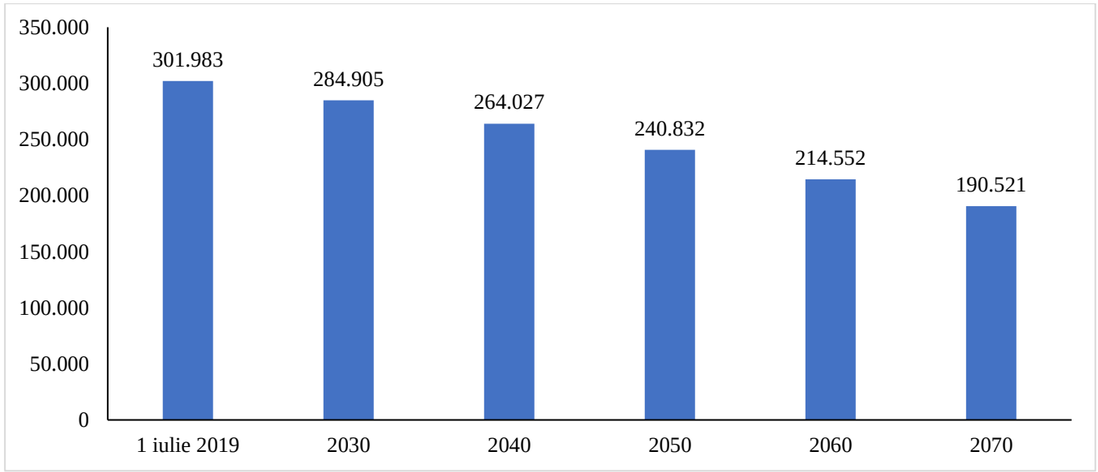

Figura nr. 16: Proiectarea populației județului Harghita în varianta pesimistă

Sursa: Institutul Național de Statistică Proiectarea populației României în profil teritorial la orizontul anului 2070, INS, 2019

3.1.4.3 Varianta medie

În **varianta medie**, la baza ipotezelor de lucru au stat valorile medii ale principalelor fenomene demografice înregistrate în perioada 2016-2019. Rata fertilității în profil județean ar urma să înregistreze o ușoară creștere până în anul 2070. Speranța de viață în profil teritorial în anul 2070 va fi cuprinsă între 74-82 ani pentru bărbați și 82-88 ani pentru femei.

Populația României este estimată la 18,3 milioane în 2030 și 13,2 în 2070. În profil teritorial, în varianta medie, populația rezidentă a tuturor județelor se va diminua, în perioada 2019-2070, cu excepţia Județului Ilfov care va înregistra o creştere a populației. Numărul de locuitori estimat pentru județul Harghita este de 286340 persoane în 2030, de 268783 locuitori în 2040, 250615 de locuitori în 2050 și 212867 în 2070.

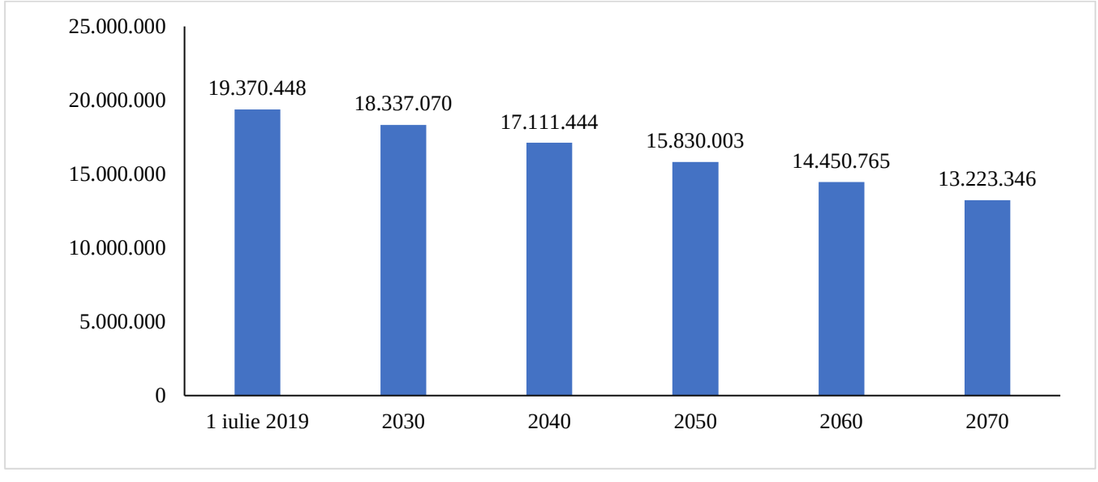

Figura nr. 17: Proiectarea populației României în varianta medie

Sursa: Institutul Național de Statistică Proiectarea populației României în profil teritorial la orizontul anului 2070, INS, 2019

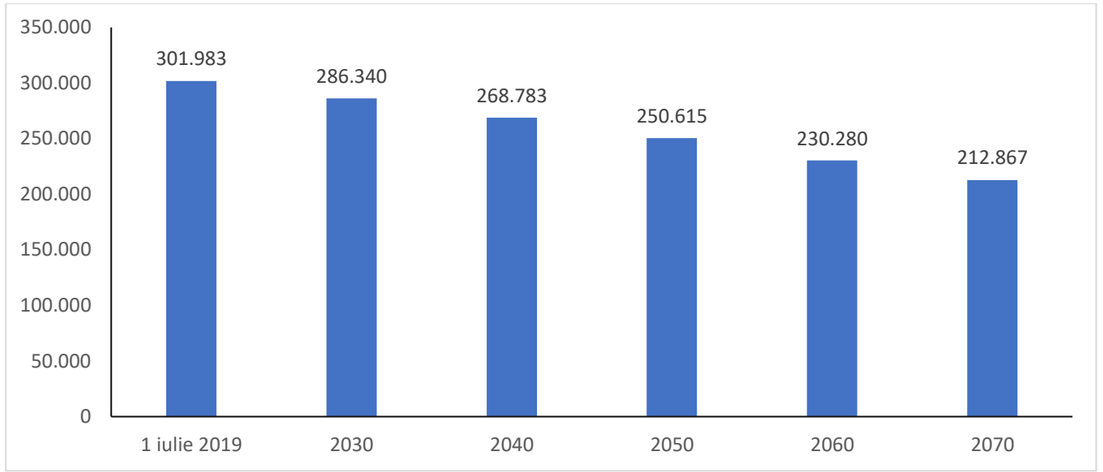

Figura nr. 18: Proiectarea populației județului Harghita în varianta medie

Sursa: Institutul Național de Statistică Proiectarea populației României în profil teritorial la orizontul anului 2070, INS, 2019

Prognoza demografică în orizonul anului 2030 arată faptul că din cele 41 județe și Municipiul București, doar 7 județe vor avea creștere demografică (Brașov, Sibiu, Iași, Timiș, Cluj și Ilfov). Este de remarcat faptul că populația județului Harghita are o prognoză scădere demografică moderată comparativ cu celelalte județe, diminuare va fi de doar 5,2% în anul 2030 față de anul reper 2019.

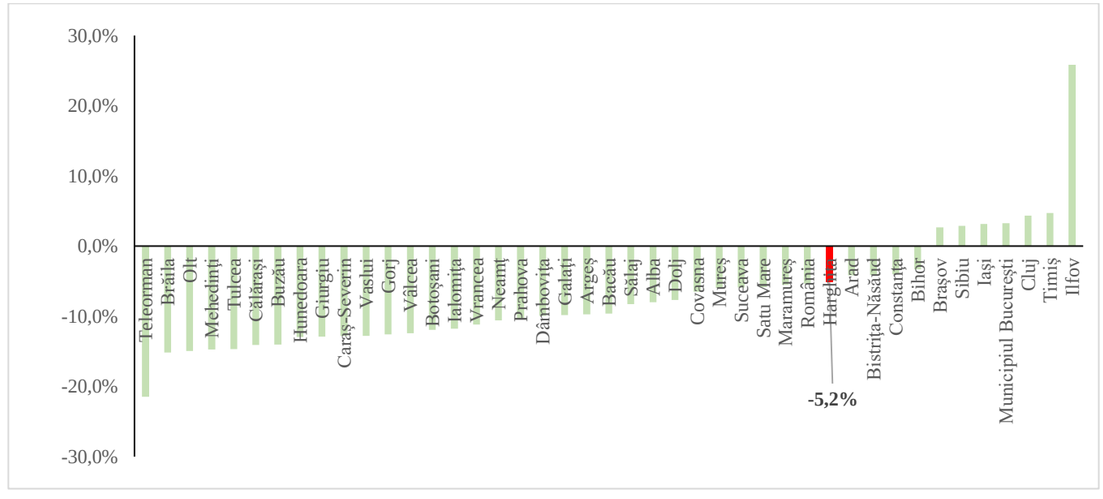

Figura nr. 19: Proiectarea populației pe județe în perspectiva anului 2030, varianta medie

Sursa: Institutul Național de Statistică Proiectarea populației României în profil teritorial la orizontul anului 2070, INS, 2019

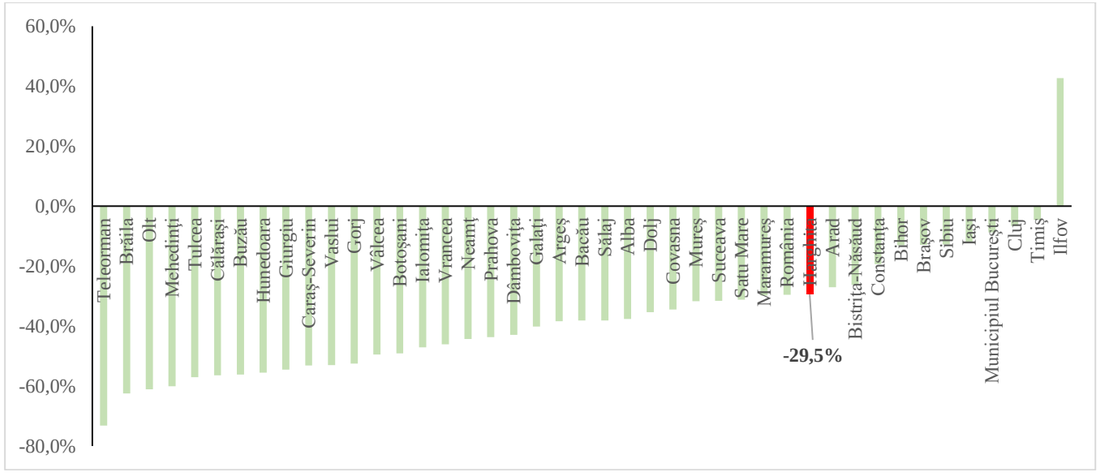

Figura nr. 20: Proiectarea populației pe județe în perspectiva anului 2070

Sursa: Institutul Național de Statistică, Proiectarea populației României în profil teritorial la orizontul anului 2070, INS, 2019

În orizontul 2070, doar populația județului Ilfov va înregistra creștere demografică. Județul Harghita va avea o descreștere moderată de aproximativ 30% față de anul reper 2019. Conform Prognozei demografice elaborată de Institutul National de Statistică în anul 2019, la nivelul județului Harghita ponderea populației tinere în anul 2070 se menține la 16%, mai puțin cu un procent față de anul reper 2019. Va crește ponderea persoanelor cu vârsta peste 65 ani de la 18 la 27%. Dacă în anul 2019 ponderea persoanelor tinere era similară cu cea a persoanelor în vârstă, în anul 2070 situația va fi în favoarea vârstnicilor care vor avea o pondere de 27% față de doar 17% a populației cu vârsta între 0-14 ani. Populația județului Harghita va avea o structură pe grupe de vârstă similară celei de la nivel național, respectiv pondere mai mare a vârstnicilor și pondere mai mare redusă a tinerilor în total populație.

Tabel nr. 2: Structura populației județului Harghita pe grupe mari de vârstă în orizontul anului 2070

	1 iulie 2019			2070		
	0-14 ani	**15-64 ani**	**65 ani și peste**	**0-14 ani**	**15-64 ani**	**65 ani și peste**
România	**3,032,257**	**12,706,291**	**3,631,900**	**1,951,011**	**7,489,727**	**3,782,608**
Harghita	50,155	196,673	55,155	33,591	122,038	57,238

Sursa: INS, Proiectarea populației României în profil teritorial la orizontul anului 2070, INS, 2019

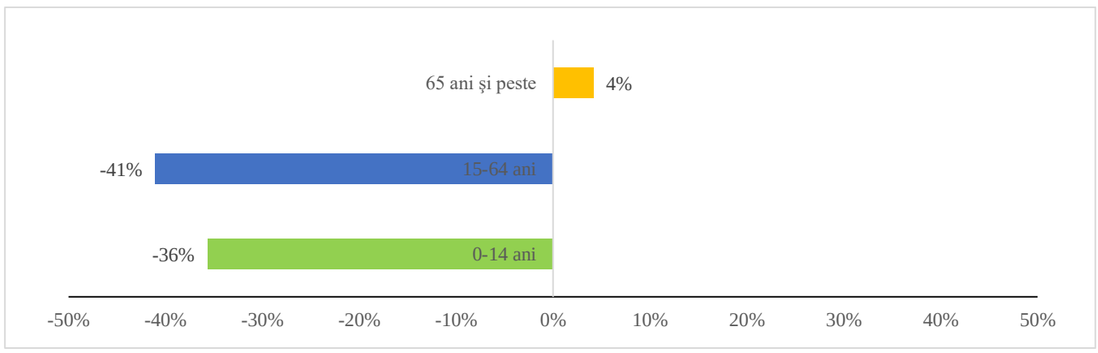

Figura nr. 21: Evoluția populației României pe grupe mari de vârstă în orizontul anului 2070

Sursa: Institutul Național de Statistică Proiectarea populației României în profil teritorial la orizontul anului 2070, INS, 2019

La nivel național, prognoza în varianta medie arată scăderea numărului populației tinere în anul 2070 față de anul 2019 cu 36%, populația adultă va scădea de asemenea cu aprox. 41%, ceea ce înseamnă o reducere a populației active pe piața muncii și un deficit pentru activitățile economice de la nivelul localităților. Populația cu vârsta peste 65 ani va cunoaște o creștere cu 4%.

Prognoza pe grupe mari de vârstă la nivelul populației județului Harghita arată schimbări similare populației României: reducerea semnificativă a numărului tinerilor și adulților cu -33, respectiv -38% și creșterea moderată a numărului vârstnicilor cu 3,8%.

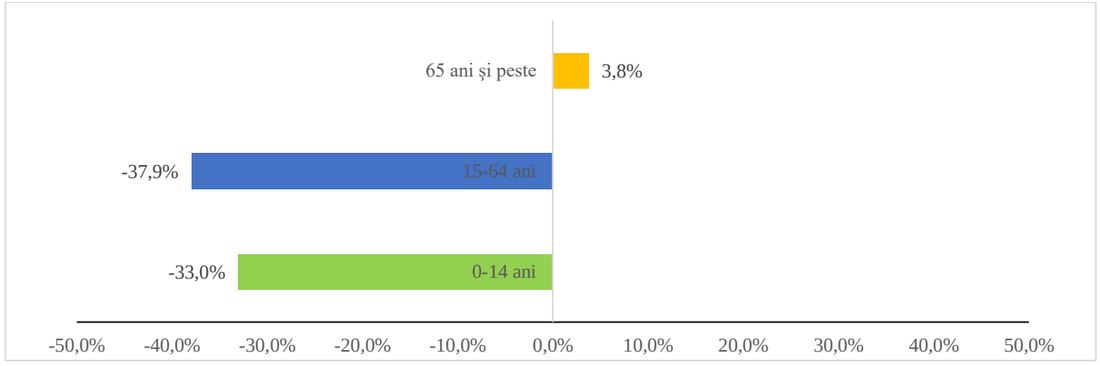

Figura nr. 22: Evoluția populației județului Harghita pe grupe mari de vârstă în orizontul anului 2070

Sursa: Institutul Național de Statistică Proiectarea populației României în profil teritorial la orizontul anului 2070, INS, 2019

Fenomenul de îmbătrânire demografică va continua, fiind necesară o adaptare a societății la această situație. Un factor de atenuare a impactului negativ al îmbătrânirii populației va fi reprezentat de creșterea duratei vieții, inclusiv a celei active. Măsurile necesare vor fi de creștere a accesibilității spațiilor publice, creștere a capacității unor tipuri de servicii medicale, realizarea de amenajări de îngrijire, asigurarea cu infrastructură specifică pentru persoanele care nu se mai află în procesul muncii însă au cerințe privitoare la educație, cultură și amenajări de petrecere a timpului liber.

3.1.4.4 Varianta optimistă

În **varianta optimistă** nivelul ratei fertilității în profil teritorial ar urma să înregistreze creșteri, ajungând, în anul 2050, la valori cuprinse între 1,45 și 2,56 copii la o femeie de vârstă fertilă, iar în anul 2070 între 1,50 și 2,61 copii la o femeie de vârstă fertilă, la început mai ușor, pe seama nașterilor amânate de generațiile de peste 26 ani, iar apoi, datorită creșterii fertilității generațiilor tinere, rata totală a fertilității ar evolua ascendent către nivelul de înlocuire a generațiilor. Reducerea mortalității pe vârste se va produce treptat, în funcție de nivelul pe care îl înregistrează în prezent, astfel încât, la nivelul fiecărui județ, durata medie a vieții va oscila în anul 2070 între 77 ani și 85 ani pentru bărbați și între 85 ani și 91 ani pentru femei.

La nivelul României, populația estimată ar număra 18,4 milioane locuitori în 2030 și 15,3 milioane locuitori în 2070. Pentru Județul Harghita, populația ar fi ajunge în anul 2030 la un efectiv de 286340 locuitori iar în anul 2070 la 217645 locuitori.

Prognoza optimistă confirmă declinul din punct de vedere demografic al județului Harghita în contextul general de reducere a numărului populației.

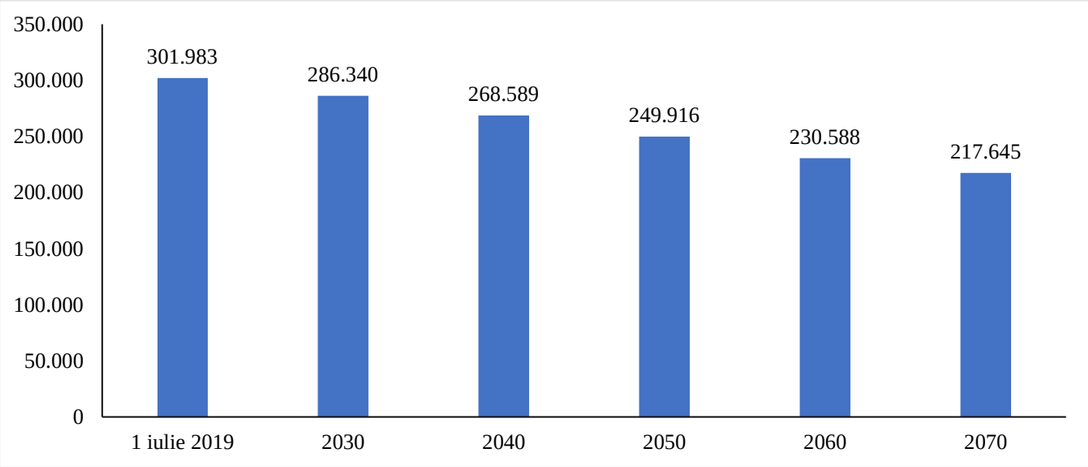

Figura nr. 23: Populația prognozată a județului Harghita în varianta optimistă

Sursa: Institutul Național de Statistică Proiectarea populației României în profil teritorial la orizontul anului 2070, INS, 2019

3.1.4.5 Varianta bazată pe modelul de creştere tendenţială

Pentru a realiza prognoza populaţiei judeţului Harghita s-a analizat evoluţia populaţiei în perioada precedentă, respectiv mişcarea naturală şi migratorie. Sporurile natural şi migratoriu s-au considerat constante pentru perioada prognozată, 2023-2040. S-a stabilit mai întâi sporul mediu anual al populaţiei în intervalul 2017-2022 pentru fiecare localitate, raportând sporul absolut la numărul anilor întregi ai perioadei de referinţă. Presupunând constant ritmul creşterii/diminuării populaţiei, aceasta va scădea în anul 2040 cu 25.578 locuitori, ajungând la un efectiv de 300.075 locuitori. Prognoza populaţiei, folosind modelul creşterii tendenţiale prin luarea în considerare a sporului mediu anual total (spor natural şi migratoriu, prelucrare proiectant) se prezintă în graficul de mai jos:

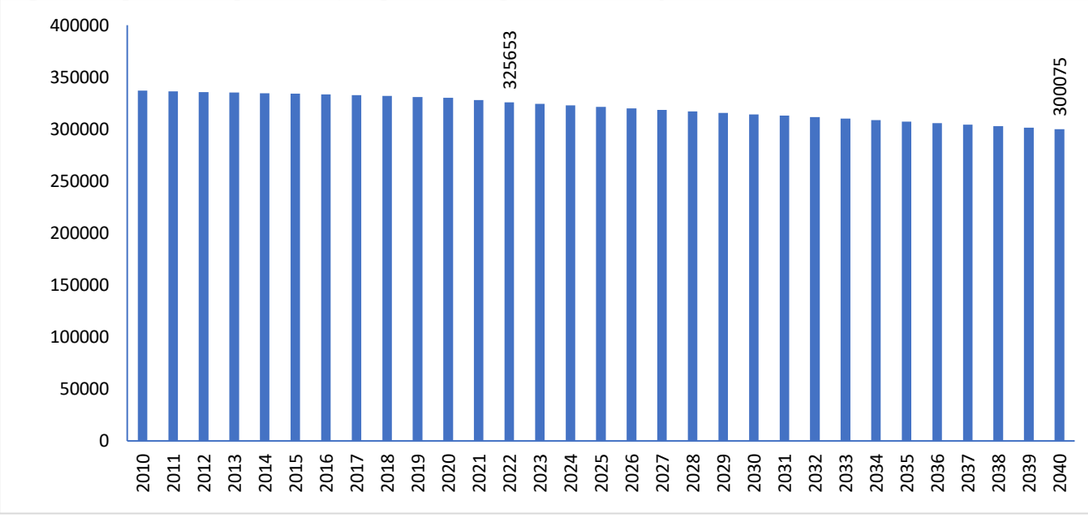

Figura nr. 24: Prognoza populației județului Harghita în varianta creșterii tendențiale în perioada 2022-2040

Sursa: Institutului Național de Statistică

Prognoza arată diminuarea continuă a numărului populaţiei pentru perioada următoare. Metoda sporului mediu anual se bazează pe analiza evoluţiei populaţiei în perioada precedentă care relevă scădere demografică în progresie aritmetică, considerând sporul mediu anual constant pentru întreaga perioadă.

Tabel nr. 3: Prognoza populației localităților județului Harghita pe baza metodei sporului mediu anual

Denumire UAT	2022	Spor mediu anual (cifre absolute)	2030	2040	2022/2040	2022/2040 (%)
MIERCUREA CIUC	40606	-260.2	38524.4	35922.4	-4683.6	-11.5%
Gheorgheni	19062	-168.4	17714.8	16030.8	-3031.2	-15.9%
Odorheiu Secuiesc	37062	-268.2	34916.4	32234.4	-4827.6	-13.0%
Toplița	15214	-141	14086	12676	-2538	-16.7%
Băile Tușnad	1589	-15.6	1464.2	1308.2	-280.8	-17.7%
Balan	7285	-91.8	6550.6	5632.6	-1652.4	-22.7%
Borsec	2599	-32.2	2341.4	2019.4	-579.6	-22.3%
Cristuru Secuiesc	10645	-31.6	10392.2	10076.2	-568.8	-5.3%
Vlăhița	7553	-13.6	7444.2	7308.2	-244.8	-3.2%
Atid	3018	-12.6	2917.2	2791.2	-226.8	-7.5%
Avrămești	2747	-4.2	2713.4	2671.4	-75.6	-2.8%
Bilbor	2514	-26.8	2299.6	2031.6	-482.4	-19.2%
Brădești	2165	23.4	2352.2	2586.2	421.2	19.5%
Căpâlnița	2155	6.2	2204.6	2266.6	111.6	5.2%
Cârța	2692	-5.8	2645.6	2587.6	-104.4	-3.9%
Ciceu	2882	10.6	2966.8	3072.8	190.8	6.6%
Ciucsângeorgiu	5052	6.4	5103.2	5167.2	115.2	2.3%
Ciumani	4281	-26	4073	3813	-468	-10.9%
Corbu	1410	-11.6	1317.2	1201.2	-208.8	-14.8%
Corund	6430	-12.6	6329.2	6203.2	-226.8	-3.5%
Cozmeni	2264	-2.6	2243.2	2217.2	-46.8	-2.1%
Dănești	2177	-8.8	2106.6	2018.6	-158.4	-7.3%
Dârjiu	1038	-3	1014	984	-54	-5.2%
Dealu	4190	18.4	4337.2	4521.2	331.2	7.9%
Ditrău	5688	-42.4	5348.8	4924.8	-763.2	-13.4%
Feliceni	3519	23.8	3709.4	3947.4	428.4	12.2%
Frumoasa	3764	-10	3684	3584	-180	-4.8%
Gălăuțaș	2316	-34.6	2039.2	1693.2	-622.8	-26.9%
Joseni	5697	-19.6	5540.2	5344.2	-352.8	-6.2%
Lăzarea	3572	-8	3508	3428	-144	-4.0%
Leliceni	2369	28.2	2594.6	2876.6	507.6	21.4%
Lueta	3611	-14.4	3495.8	3351.8	-259.2	-7.2%
Lunca de Jos	5582	-18	5438	5258	-324	-5.8%
Lunca de Sus	3384	-7	3328	3258	-126	-3.7%
Lupeni	4796	19.8	4954.4	5152.4	356.4	7.4%
Mădăraș	2187	-13.8	2076.6	1938.6	-248.4	-11.4%
Mărtiniș	2898	-5.4	2854.8	2800.8	-97.2	-3.4%
Merești	1339	-4.6	1302.2	1256.2	-82.8	-6.2%

Denumire UAT	2022	Spor mediu anual (cifre absolute)	2030	2040	2022/2040	2022/2040 (%)
Mihăileni	2767	2	2783	2803	36	1.3%
Mugeni	3628	-6.4	3576.8	3512.8	-115.2	-3.2%
Ocland	1299	-4.4	1263.8	1219.8	-79.2	-6.1%
Păuleni-Ciuc	2102	30.2	2343.6	2645.6	543.6	25.9%
Plăieșii de Jos	2786	-14	2674	2534	-252	-9.0%
Porumbeni	1959	13.4	2066.2	2200.2	241.2	12.3%
Praid	6923	-13.2	6817.4	6685.4	-237.6	-3.4%
Racu	1601	-7	1545	1475	-126	-7.9%
Remetea	6332	-7	6276	6206	-126	-2.0%
Săcel	1219	-5.8	1172.6	1114.6	-104.4	-8.6%
Sâncrăieni	2652	4.4	2687.2	2731.2	79.2	3.0%
Sândominic	6209	-30.2	5967.4	5665.4	-543.6	-8.8%
Sânmartin	2303	-15.6	2178.2	2022.2	-280.8	-12.2%
Sânsimion	3611	-7.6	3550.2	3474.2	-136.8	-3.8%
Sântimbru	2177	-1.6	2164.2	2148.2	-28.8	-1.3%
Sărmaș	3723	-40.4	3399.8	2995.8	-727.2	-19.5%
Satu Mare	2098	0.2	2099.6	2101.6	3.6	0.2%
Secuieni	2844	3.6	2872.8	2908.8	64.8	2.3%
Siculeni	2770	-12	2674	2554	-216	-7.8%
Șimonești	3841	-14.8	3722.6	3574.6	-266.4	-6.9%
Subcetate	1737	-20.8	1570.6	1362.6	-374.4	-21.6%
Suseni	5138	-28	4914	4634	-504	-9.8%
Tomești	2562	-16.4	2430.8	2266.8	-295.2	-11.5%
Tulgheș	3035	-33.6	2766.2	2430.2	-604.8	-19.9%
Tușnad	2169	-4.8	2130.6	2082.6	-86.4	-4.0%
Ulieș	1165	-1	1157	1147	-18	-1.5%
Vărșag	1766	14.4	1881.2	2025.2	259.2	14.7%
Voșlăbeni	1901	-14.2	1787.4	1645.4	-255.6	-13.4%
Zetea	5984	-12.8	5881.6	5753.6	-230.4	-3.9%
Județul Harghita	**325653**	**-1421**	**314285**	**300075**	**-25578**	**-7.9%**

Sursa: INS, baza de date Tempo online și calcule proprii.

3.1.4.6 Varianta bazată pe rata de creștere anuală

O altă metodă este stabilirea ratelor de creștere pentru fiecare localitate pentru un interval de timp și aplicarea acesteia pentru perioada pentru care se dorește realizarea prognozei, după formula de mai jos, unde:

- t este numărul de ani pentru care se dorește aflarea ratei de creștere, respectiv 10 ani, intervalul 2021-2011;
- P2 este populația la Recensământul 2021;
- P1 este populația la Recensământul 2011;
- r este rata de creștere anuală.

$$r = \left(\left(\frac{P_2}{P_1} \right)^{\frac{1}{t}} - 1 \right) * 100 \quad (1)$$

- Prognoza populației s-a realizat după formula de mai jos, unde:
- t este numărul de ani pentru care se face prognoza, 9, respectiv 19 ani, pentru orizontul 2030, respectiv 2040;
- Pt este populația după t (19 ani pentru orizontul 2040 și 9 ani pentru orizontul 2030);
- P0 este populația anului 2021;
- r este rata anuală de creștere calculată mai sus.

$$P_t = P_0 \left(1 + \frac{r}{100} \right)^t \quad (2)$$

Tabel nr. 4: Prognoza populației localităților județului Harghita pe baza ratei de creștere anuală

	RPL 2021	Rata creștere anuală	2030	2040	2040/2021	2040/2021 (%)
Gălăuțaș	2039	-2.01	1698	1386	-653	-32.0%
Dârjiu	851	-1.95	713	586	-265	-31.2%
Oraș Băile Tușnad	1372	-1.77	1168	976	-396	-28.8%
Corbu	1282	-1.69	1100	928	-354	-27.6%
Municipiul Gheorgheni	15884	-1.45	13931	12041	-3843	-24.2%
Bilbor	2328	-1.24	2080	1836	-492	-21.1%
Sărmaș	3366	-1.22	3015	2668	-698	-20.7%
Municipiul Miercurea Ciuc	34484	-1.21	30893	27339	-7145	-20.7%
Oraș Bălan	5414	-1.21	4852	4296	-1118	-20.7%
Ulieș	1068	-1.10	967	865	-203	-19.0%
Ciumani	3881	-1.08	3518	3155	-726	-18.7%
Tulgheș	2941	-1.08	2667	2392	-549	-18.7%
Șimonești	3416	-1.00	3121	2824	-592	-17.3%
Municipiul Toplita	12609	-0.99	11528	10436	-2173	-17.2%
Dănești	2079	-0.97	1904	1727	-352	-16.9%
Săcel	1140	-0.94	1047	953	-187	-16.4%
Oraș Cristuru Secuiesc	8797	-0.92	8094	7379	-1418	-16.1%
Municipiul Odorheiu Secuiesc	31335	-0.89	28919	26452	-4883	-15.6%
Subcetate	1684	-0.84	1561	1435	-249	-14.8%
Siculeni	2511	-0.82	2332	2148	-363	-14.5%
Oraș Borsec	2391	-0.78	2229	2062	-329	-13.8%
Sândominic	5667	-0.75	5296	4912	-755	-13.3%
Merești	1243	-0.74	1162	1079	-164	-13.2%
Plăieșii De Jos	2819	-0.73	2639	2453	-366	-13.0%
Cârța	2527	-0.69	2374	2214	-313	-12.4%
Tușnad	2006	-0.68	1887	1763	-243	-12.1%

	RPL 2021	Rata creștere anuală	2030	2040	2040/2021	2040/2021 (%)
Oraș Vlăhița	6468	-0.64	6104	5723	-745	-11.5%
Voșlăbeni	1815	-0.61	1718	1617	-198	-10.9%
Avrămești	2324	-0.59	2204	2078	-246	-10.6%
Tomești	2430	-0.53	2316	2196	-234	-9.6%
Joseni	5268	-0.49	5038	4794	-474	-9.0%
Mădăraș	2093	-0.49	2002	1905	-188	-9.0%
Mugeni	3329	-0.47	3190	3042	-287	-8.6%
Lunca De Jos	5093	-0.45	4890	4675	-418	-8.2%
Atid	2594	-0.42	2498	2395	-199	-7.7%
Sânmartin	2227	-0.42	2145	2057	-170	-7.6%
Ditrău	5284	-0.37	5111	4926	-358	-6.8%
Remetea	5953	-0.35	5768	5570	-383	-6.4%
Suseni	4944	-0.34	4796	4636	-308	-6.2%
Lăzarea	3313	-0.33	3216	3112	-201	-6.1%
Lueta	3338	-0.30	3250	3154	-184	-5.5%
Frumoasa	3581	-0.28	3492	3397	-184	-5.1%
Sânsimion	3407	-0.22	3341	3269	-138	-4.1%
Sâncrăieni	2476	-0.20	2432	2384	-92	-3.7%
Mihăileni	2593	-0.19	2548	2499	-94	-3.6%
Ocland	1270	-0.18	1250	1227	-43	-3.4%
Lunca De Sus	3218	-0.07	3197	3173	-45	-1.4%
Mărtiniș	2817	-0.07	2798	2778	-39	-1.4%
Racu	1599	-0.05	1592	1584	-15	-0.9%
Porumbeni	1800	-0.03	1796	1791	-9	-0.5%
Satu Mare	1995	0.00	1995	1995	0	0.0%
Sântimbru	2066	0.01	2069	2072	6	0.3%
Cozmeni	2125	0.05	2134	2144	19	0.9%
Căpâlnița	2036	0.05	2045	2055	19	0.9%
Praid	6542	0.06	6578	6619	77	1.2%
Ciucsângeorgiu	4882	0.09	4921	4965	83	1.7%
Ciceu	2711	0.12	2740	2773	62	2.3%
Zetea	5729	0.15	5808	5896	167	2.9%
Lupeni	4547	0.16	4615	4691	144	3.2%
Secuieni	2707	0.24	2765	2831	124	4.6%
Corund	6394	0.41	6636	6917	523	8.2%
Vărșag	1652	0.45	1720	1798	146	8.8%
Feliceni	3448	0.45	3590	3754	306	8.9%
Dealu	4098	0.48	4278	4487	389	9.5%
Brădești	2122	1.03	2327	2579	457	21.5%
Păuleni-Ciuc	2057	1.17	2284	2566	509	24.7%
Leliceni	2471	2.09	2976	3658	1187	48.0%
Județul Harghita	**291950**	**-0.63**	**275911**	**259121**	**-32829**	**-11.2%**

Sursa: INS, RPL 2011 și RPL 2021 și calcule proprii.

Comparăm aceste variante cu prognoza realizată de Institutul Național de Statistică pentru județul Harghita, populația prognozată în varianta medie considerată cea mai plauzibilă este de **286340 persoane** pentru anul 2030 și **268.783 persoane** pentru anul 2040. Analizând variantele de prognoză bazate pe calcule proprii, respectiv variantele bazate pe sporul mediu anual folosind populația la 1 iulie a fiecărui an și cea bazată pe rata anuală de creștere folosind populația la momentele recensămintelor 2011-2021 și varianta elaborată de Institutul Național de Statistică, rezultă faptul că **varianta care folosește ca bază de calcul ratele de creștere anuală este mai aproape de rezultatele elaborate de INS.**

Tabel nr. 5: Variantele de prognoză ale populației județului Harghita

	2030	2040
Prognoză bazată pe sporul mediu anual	314285	300075
Prognoză bazată pe rata de creștere anuală	275911	259121
Prognoza elaborate de Institutul Național de Statistică, varianta medie	286340	268783

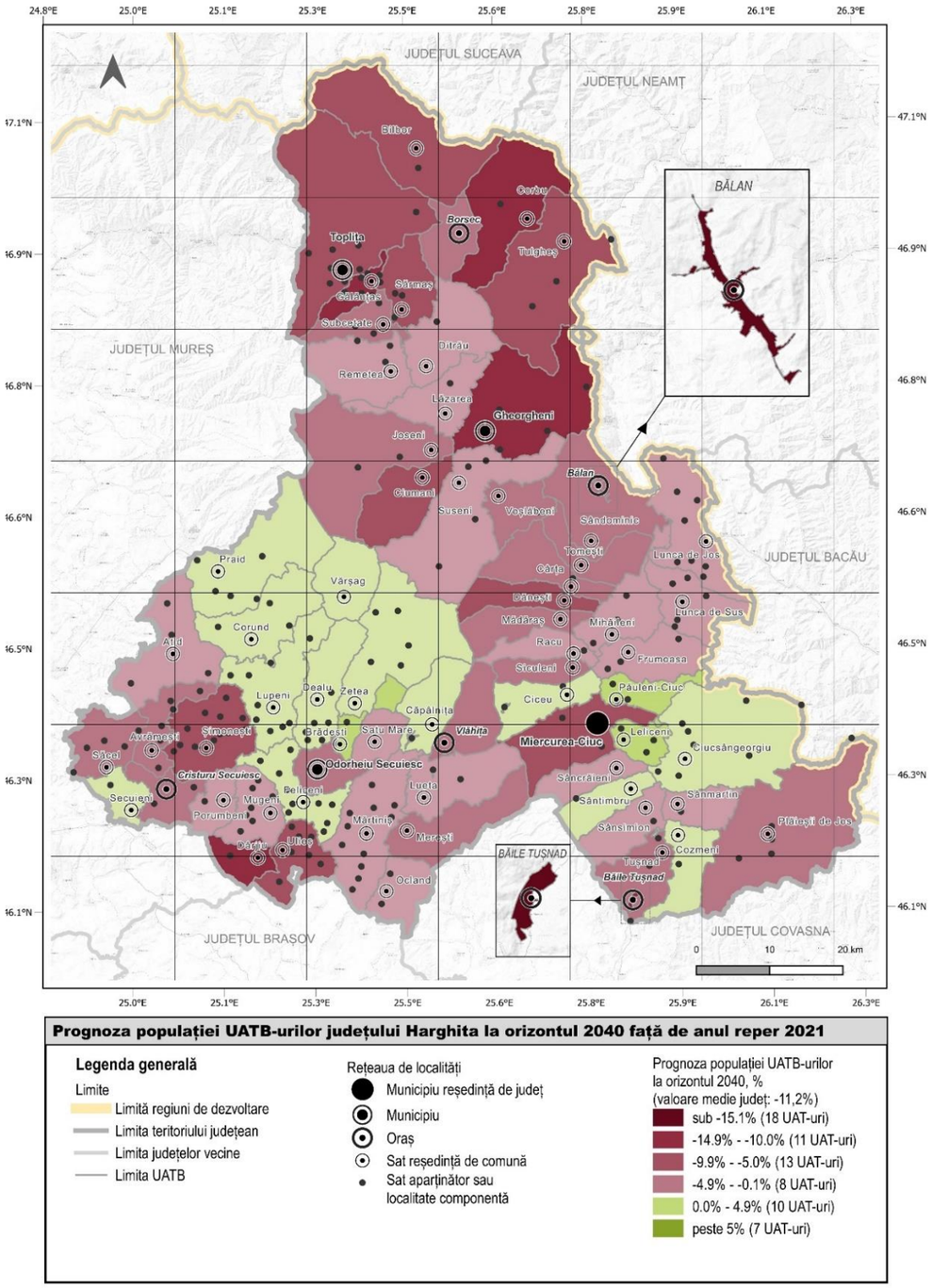
Sursa: Institutul Național de Statistică și calcule proprii

Metoda aplicării unei rate de creștere anuală pornind de la evoluția populației din perioada precedentă nu se poate extinde pentru un interval mare de timp, deoarece evoluția populației este determinată de factori multipli, cum sunt ratele totale de fertilitate pentru născuții vii, ponderea născuților vii după grupa de vârstă a mamei, speranța de viață la naștere, soldul stabilirilor de reședință, pe grupe de vârstă și sexe și soldul migrației internaționale.

Prognoza populației la nivel de localități în varianta ratei de creștere anuală arată scăderea numărului populației pentru 50 din cele 67 localități, una stagnează iar 16 au creșteri între 0,3-48% (comuna Leliceni, cea mai mare creștere prognozată). De menționat este faptul că populația urbană este prognozat să scadă, localitățile cu creștere demografică în perioada următoare fiind situate preponderent în zona periurbană a Municipiilor Miercurea Ciuc și Odorheiu Secuiesc (prima și a II-a coroană de localități). Scăderi importante de populație (mai puțin cu 20% în 2040 față de 2021) se vor înregistra în localitățile Corbu (cea mai mare reducere cu -27,6%), Municipiul Gheorgheni (-24,2%), comunele Bilbor, Sărmaș, Municipiul Miercurea Ciuc cu -20,7% și orașul Bălan -20,7%.

Rezultatele prognozei demografice arată două zone distincte ale județului Harghita: zona de centru nord în declin demografic, cu centre urbane de mici dimensiuni și cu influență redusă în teritoriu, respectiv Borsec, Bălan, Toplița și Gheorgheni și **zona de sud unde sunt amplasate orașele mari ale județului Harghita**, municipiile Miercurea Ciuc și Odorheiu Secuiesc. Dacă în anul reper 2021 populația urbană din zona de nord (orașele Borsec, Bălan, Toplița și Municipiul Gheorgheni) număra 44.103 persoane, prognoza arată o scădere în orizontul 2040 la 28.834 persoane, -14.269 persoane, respectiv cu 35% mai puțin, similară dispariției Municipiului Gheorgheni (15.884 locuitori înregistrați la Recensământul 2021). În zona de sud locuiau în mediul urban 82.456 persoane (Recensământ 2021), respectiv municipiile Miercurea Ciuc, Odorheiu Secuiesc, orașul Băile Tușnad, Cristuru Secuiesc și Toplița.

Prognoza arată o reducere a numărului populației cu 14.586 persoane, mai puțin cu 18%. Dacă vom compara cele două zone, declinul demografic prognozat este mult mai accentuat în nordul județului, fiind necesare măsuri de întărire a centrelor urbane, de creștere a atractivității pentru locuire, respectiv îmbunătățirea infrastructurii, amplasare de noi activități economice, diversificarea acestora, îmbunătățirea infrastructurii edilitare etc.

Cartograma nr. 13: Prognoza populației localităților județului Harghita la orizontul 2040, varianta bazată pe rata de creștere anuală

Sursa: Institutul Național de Statistică și calcule proprii

Conform prognozei demografice, Județul Harghita își continuă evoluția negativă. Pe de o parte scade numărul populației însă modificările de structură sunt mult mai importante (reducerea numărului tinerilor, creșterea numărului și ponderii persoanelor cu vârsta peste 65 ani, a persoanelor considerate de vârsta a IV-a, peste 80 ani etc.). Procesul ireversibil de îmbătrânire a populației va determina probleme sociale și economice majore. Există riscul ca disparitățile între unitățile administrativ-teritoriale ale județului să crească sub raportul situației indicatorilor demografici, sociali și economici.

3.2 Resursele umane

3.2.1 Caracteristici (structură, dinamică)

După 1990 economia județului Harghita a trecut prin numeroase transformări, respectiv restructurare economică, privatizare, închiderea unor sectoare de activitate etc., procese care au influențat piața muncii. Din punct de vedere demografic s-a redus numărul populației ocupate prin creșterea șomajului, migrația externă care a afectat cu precădere persoanele în vârstă de muncă, ceea ce a dus la creșterea numărului populației inactive. Se constată o scădere continuă a populației active din Regiunea Centru și din județele componente determinată de migrarea forței de muncă din regiune și tendințe de depopulare. La nivelul județului Harghita, datele statistice arată scăderea numărului populației active cu 30% în 31 ani, reprezentând reducerea semnificativă a populației active cu 51,7 mii persoane.

Tabel nr. 6: Evoluția populației active la nivelul județelor Regiunii Centru

Populația activă	1990	2000	2010	2021
Regiunea Centru	1,310.5	1,186.3	1,089.3	990.8
Alba	205.6	204.1	174.3	150.7
Brașov	324.4	269.1	245.8	251.7
Covasna	107.2	101.4	89.7	77.8
Harghita	170.2	162.1	145.2	118.5
Mureș	282.7	264.6	247.9	207.7
Sibiu	220.4	185	186.4	184.4

Sursa: INS, Baza de date Tempo online

Această tendință de scădere a numărului populației active este determinată de atractivitatea redusă a județului Harghita în privința locurilor de muncă și a condițiilor de viață, comparativ cu alte regiuni ale țării sau cu Europa, populația migrând spre localități atractive din punct de vedere economic, cu activități diversificate și condiții de viață mai bune.

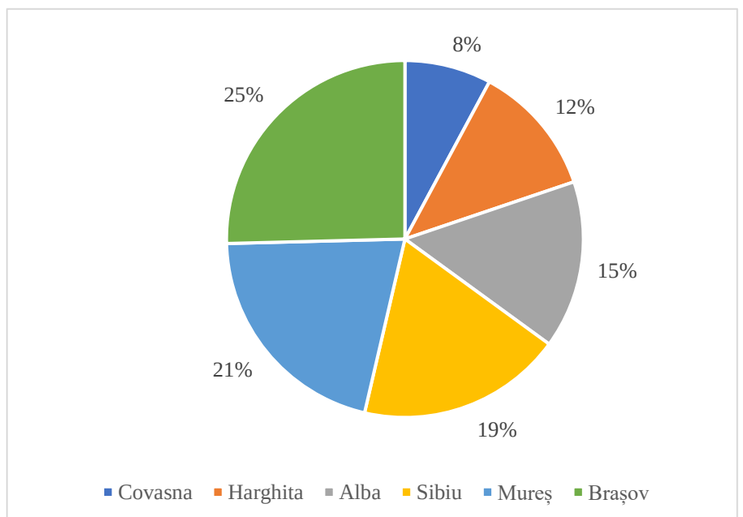

Figura nr. 25: Populația activă în anul 2021 la nivelul Regiunii Centru

Sursa: INS, Baza de date Tempo online

Din punctul de vedere al **resurselor de muncă,** la nivelul anului 2021 județul Harghita deținea a V-a poziție în Regiunea Centru, cu o pondere de 12% din totalul populației active, similară ponderii populației județului în populația totală a Regiunii.

3.2.2 Ocupare

Se remarcă o scădere însemnată a populației ocupate în perioada 1992-2000, numărul persoanelor angajate scăzând cu 10%. În anul 2010 piața muncii din județul Harghita a continuat să scadă, numărul persoanelor ocupate fiind de 132,4 mii, reprezentând o scădere cu 9% față de anul 2000. În 2021 numărul persoanelor ocupate din Harghita a continuat să scadă până la valoarea de 113,9 mii angajați, reprezentând o reducere cu 14% față de anul 2010. Scăderea populației ocupate înregistrată în anul 2021 poate indică o reducere a ofertei de locuri de munca la nivel județean, deci o înrăutățire a mediului economic, migrație ridicată, lipsa persoanelor specializate pe piața muncii. Scăderea numărului persoanelor ocupate în perioada 1990-2021, în condițiile economiei de piață indică o contracție a activităților economice, agenții economici reducând oferta de locuri de muncă. Acest fapt poate indica o înrăutățire pe piața muncii, un șomaj ridicat și migrația forței de muncă din județ.

Din punctul de vedere al sectoarelor economice, județul este specializat în activități de prelucrare a lemnului, fiind renumit pentru producția de mobilă și alte produse din lemn. Industria alimentară este o altă ramură importantă a economiei locale. Turismul este un sector economic în dezvoltare, resursele județului fiind numeroase și diversificate, respectiv ape minerale curative, peisaje montane și stațiuni balneare. Turismul de iarnă, în special în stațiunile Harghita Băi, Bucin, Harghita Mădăraș are o importanță economică semnificativă. Industria textilă și confecții este prezentă de asemenea în județul Harghita, care produce îmbrăcăminte și alte produse textile. De asemenea, județul are și tradiție agricolă puternică, cu producție de cereale, legume, fructe și produse lactate.

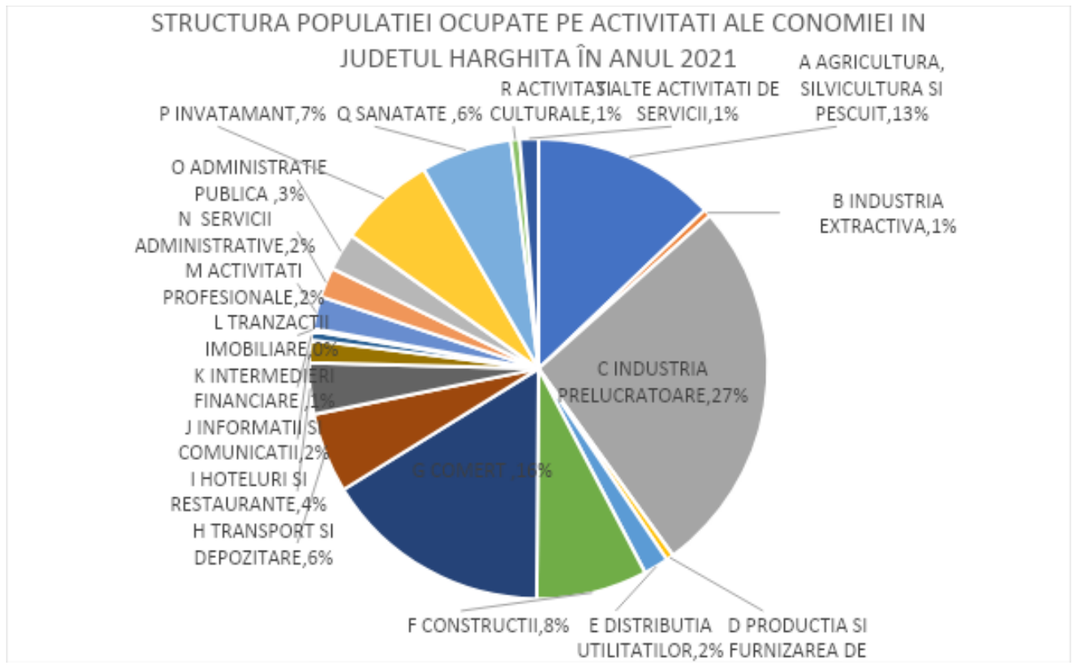

Figura nr. 26: Structura populației ocupate pe activități ale economiei în județul Harghita în 2021

Sursa: INS, Baza de date Tempo online

Cea mai mare pondere a populației ocupate din județul Harghita lucrează în sectorul industrial – 27% urmată de populația ocupată în sectorul comercial – 16,07%, sectorul agricol – 12,91%, construcții – 7,81%, învățământ -6,85%, sănătate -6,41%, transporturi și depozitare – 5,62%.

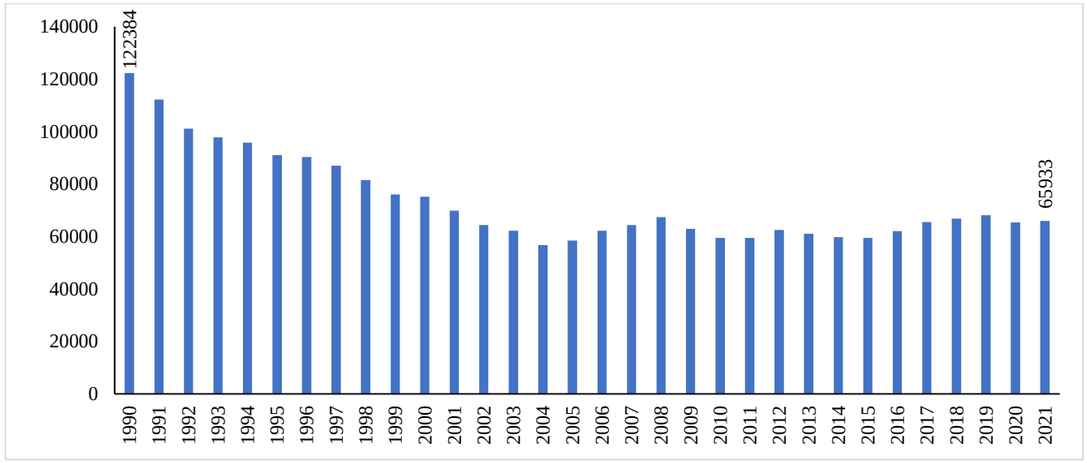

Figura nr. 27: Evoluția numărului de salariați în jud. Harghita în perioada 1990-2021

Sursa: INS, baza de date Tempo

Numărul mediu al salariaților înregistrat la nivelul județului Harghita a avut o evoluție descendentă în perioada analizată. În anul 2021, la nivelul județului Harghita, au fost raportați 65.933 salariați, jumătate din efectivul înregistrat în anul 1990 (122.384). După 1990 numărul salariaților a scăzut până la valoarea minimă a intervalului de 56.714 salariați înregistrați în anul 2004, reprezentând o scădere cu 54% față de numărul maxim de salariați raportați în anul reper 1990. În anul 2021 numărul salariaților a fost de 65.933, numărul acestora fiind în creștere față de anul 2020.

Tabel nr. 7: Numărul mediu al salariaților din județul Harghita pe sectoare economice

Salariați jud Harghita	2010	Pondere	2021	Pondere
Județul Harghita	**59,403**	**-**	**65,933**	**-**
Sector primar	1,116	1.88%	1,994	3.02%
Sector secundar	22,196	37.37%	21,133	32.05%
Sector terțiar	36,091	60.76%	42,806	64.92%

Sursa: INS baza de date TEMPO

Dacă considerăm anul 2010 ca an reper, în anul 2021 se înregistra cu 11% mai puțini salariați (65.933 persoane). Prin distribuția salariaților pe cele trei sectoare de activitate se constată că în sectorul primar sunt 3,02% din totalul salariaților din județ, în sectorul secundar 32,05% și în sectorul terțiar 64,92%. Se constată scăderea procentuală în sectorul secundar prin activități ale industriei prelucrătoare și creșteri în sectorul primar prin activități agricole, silvice și piscicole și în sectorul terțiar.

3.2.3 Sărăcie

Servicii sociale

Cea mai mare parte a serviciilor sociale la nivelul Județului Harghita sunt livrate de către sectorul public, însă nu la mare distanță de cele livrate de sectorul privat. Astfel, dintr-un total de 140 de servicii sociale disponibile, 78 sunt livrate de sectorul public în timp ce 62 sunt livrate de cel privat. Din figura prezentată mai jos se remarcă faptul că serviciile sociale publice sunt majoritare în cazul **centrelor rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție socială** (*spre exemplu – case de tip familial, unități de tip familial*), acestea fiind urmate de **centrele de zi pentru persoane adulte cu dizabilități** și de **centre de zi pentru copii – copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți.**

Așa cum era de așteptat, cea mai mare prezență a serviciilor sociale este înregistrată în mediul urban, prezența acestora în mediul rural fiind puțin mai restrânsă. Se remarcă, însă, faptul că distribuția procentuală a serviciilor sociale între mediile urban-rural este una destul de echilibrată, la nivelul Județului Harghita. Astfel, în mediul urban sunt înregistrați 79 de furnizori de servicii sociale, în timp ce în mediul rural sunt înregistrați 61 de furnizori.

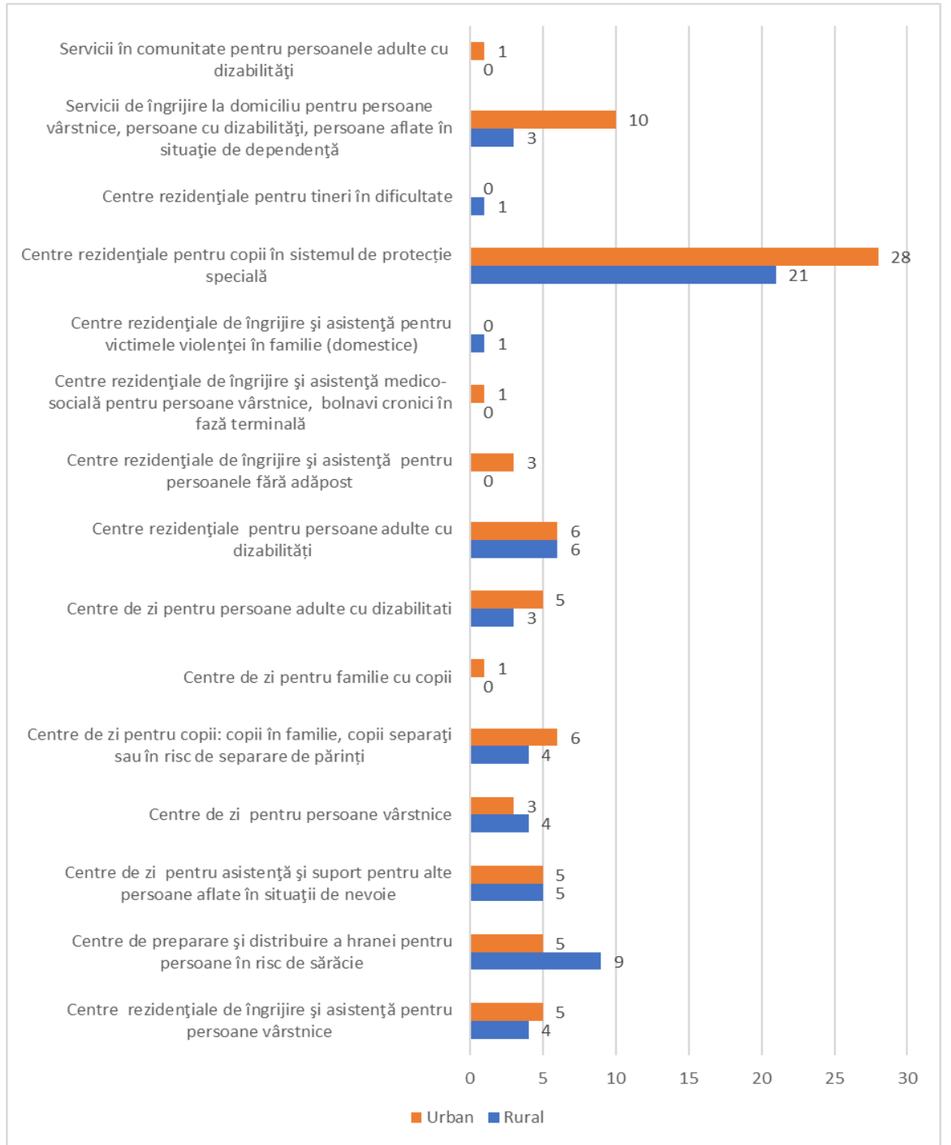

Figura nr. 28: Distribuția serviciilor sociale, în anul 2022, în funcție de mediul de rezidență

Sursa: Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice. Lista serviciilor sociale licențiate în baza Legii nr. 197/2012

Gradul de sărăcie

Conform datelor furnizate de Agenția Județeană pentru Plăți și Inspecție Socială Harghita, în anul 2022, la nivelul județului erau înregistrate 2 466 de persoane beneficiare de **venit minim garantat**. Cea mai mare parte a acestor beneficiari se găsește în localitățile **Gheorgheni (7,02% - 173 persoane)** și **Atid (6,16% - 152 persoane)**, aceste procente fiind urmate de cele înregistrate în localitățile **Miercurea Ciuc (4,46% - 110 persoane)** și **Mărtiniș (4,42% - 109 persoane).**

Analizat în raport cu populația totală pe localități, se remarcă faptul că cel mai mare procent de populație beneficiară de venit minim garantat se găsește în **Comuna Atid**, unde dintr-o populație totală de 3 018 locuitori, 152 sunt beneficiari ai venitului minim garantat (deci 5,04%). Acestei localități îi urmează **Comuna Ocland (4,77% din totalul locuitorilor), Săcel (4,76%)** și **Dârjiu (3,85%).**

Din perspectiva câștigurilor salariale, Comisia Națională de Statistică și Prognoză menționează o valoare a salariului mediu brut de **4 633 lei/salariat** în anul 2022, în creștere față de anii precedenți. Această valoare este mai redusă decât media regională, unde este estimată o valoare medie de **5 291 lei/salariat. Salariul mediu brut din Județul Harghita este mai mic decât cel din Județele Sibiu (5 794 lei/salariat), Brașov (5 555 lei/salariat), Mureș (5 234 lei/salariat)** sau **Alba (5 126 lei/salariat), dar este mai ridicat decât cel din Județul Covasna (4 375 lei/salariat).** Salariul mediu net, în județul Harghita, este estimat la valoarea de 2 876 lei/salariat în 2022, fiind în ușoară creștere față de anul precedent când era de doar 2 657 lei/salariat. În anul 2022, la nivel național, salariul mediu net este de 3 538 lei/salariat, salariul mediu brut fiind de 5 725 lei/salariat. **Cu aceste valori, atât PIB/locuitor cât şi salariul mediu net lunar din Județul Harghita se situează sub media națională.**

Șomajul

La nivelul Județului Harghita, rata șomajului în raport cu cele două sexe se menține echilibrată. Astfel, dacă în anul 2011 rata șomajului înregistra un total de 6,5 din care rata șomajului masculin era de 6,8 și rata șomajului feminin era de 6,2, în anul 2016, rata șomajului a scăzut la 5,8, din care rata șomajului masculin era 5,9 și rata șomajului feminin de 5,6. În momentul 2021, rata șomajului raportată este de 3,9, din care rata șomajului pentru sexul masculin este de 3,7 și rata șomajului pentru persoanele de sex feminin este de 4,2. Se observă, deci, o inversare a ponderii șomerilor în raport cu cele două sexe. Dacă la începutul intervalului analizat, în anul 2011, în județul Harghita erau mai mulți șomeri de sex masculin decât șomeri de sex feminin, în prezent se remarcă faptul că șomerii de sex feminin reprezintă o pondere mai ridicată în raport cu șomerii de sex masculin. Totodată, așa cum am precizat anterior, rata totală a șomajului este în scădere remarcabilă, acesta fiind un indicator al creșterii economice generale la nivelul Județului Harghita.

Alocația de stat pentru copii și beneficiarii de indemnizație de creștere copil

Alocația de stat pentru copii reprezintă o prestație universală și se acordă copiilor și tinerilor până în vârsta de 18 ani, respectiv până la încheierea studiilor în cazul tinerilor care împlinesc 18 ani în cursul anului școlar, fără să fi avut vreo repetenţă.

Conform datelor furnizate de Agenția Județeană pentru Plăți și Inspecție Socială Harghita (AJPISM), numărul copiilor ce beneficiază de alocație din partea statului, la nivelul Județului Harghita, este de 58 648 persoane. Suma plătită de către stat pentru alocațiile copiilor din acest județ, pentru anul 2022, se ridică la valoarea de 17 035 965 lei. La nivelul Județului Harghita, conform datelor statistice furnizate de Institutul Național de Statistică, numărul tinerilor cu vârstă sub 18 ani este de 60 580 persoane, în continuă scădere în cadrul intervalului 2011-2022.

În ceea ce privește beneficiarii de indemnizație de creștere copil, în anul 2022 au fost raportate 3.488 de persoane, suma fiind de 7.684.584 lei. Totodată, 1.408 de persoane au beneficiat în anul 2022 de stimulent de inserție, suma fiind de 1.121.667 lei.

Populații vulnerabile

Județul Harghita prezintă procente considerabile de populație atât în mediul urban cât și în mediul rural. Din totalul locuitorilor (*325 653 locuitori estimați pentru anul 2022*), 43,49% locuiesc în mediul urban în timp ce 56,51% locuiesc în mediul rural. Din perspectiva populațiilor marginalizate, se remarcă prezența acestora în ambele medii de rezidență.

În zonele urbane, singurele localități din Județul Harghita care nu prezintă zone marginalizate sunt **Municipiul Gheorgheni** și **orașul Borsec.** Totuși, și acestea prezintă procente de populație dezavantajată. Astfel, Municipiul Gheorgheni prezintă un procent de 18,32% din populație aflată în zone dezavantajate pe ocupare și 16,58% din populație aflată în zone dezavantajate pe capital uman. Aproximativ 58,03% din totalul populației trăiește în zone nedezavantajate. Din perspectiva Orașului Borsec, remarcăm un procent ridicat de populație ce trăiește în zone dezavantajate pe locuire (de 53,69%).

Cele mai ridicate rate ale marginalizării în mediul urban regăsim în **orașul Bălan**, acolo unde procentul de populație ce trăiește în zone marginalizate se ridică la aproape ¼ din totalul numărului de locuitori (*mai exact, 24,07%*).

Tabel nr. 8: Procentul de populație urbană aflată în zone marginalizate, la nivel de unitate administrativ-teritorială, în Județul Harghita

Unități administrativ teritoriale de bază	Procent de populație urbană în zone marginalizate
Municipiul Gheorgheni, Orașul Borsec	localități fără populație aflată în zone marginalizate
Municipiul Miercurea Ciuc, Municipiul Odorheiu Secuiesc	1,0% - 4,0%
Municipiul Toplița, Oraș Cristuru Secuiesc, Oraș Vlăhița	4,1% - 7,0%
-	7,1% - 11,0%
Oraș Băile Tușnad	11,1% - 17,0%
Oraș Bălan	17,1%-25,0%

Sursa: Atlasul Zonelor Urbane Marginalizate din România

Tabel nr. 9: Zone rurale cu locuire precară, la nivel de unitate administrativ-teritorială, în Județul Harghita

Unități administrativ teritoriale de bază	Rata marginalizării
Plăieșii de Jos	peste 24%
Avrămești	6.1% - 12.0%
Ciucsângeorgiu	6.1% - 12.0%
Zetea	6.1% - 12.0%
Corund	12.0% - 24.0%

Unități administrativ teritoriale de bază	Rata marginalizării
Praid	12.0% - 24.0%
Săcel	12.0% - 24.0%
Sânmartin	12.0% - 24.0%
Secuieni	12.0% - 24.0%
Șimonești	12.0% - 24.0%
Ulieș	12.0% - 24.0%
Atid	0.1% - 6.1%
Lupeni	0.1% - 6.1%
Mărtiniș	0.1% - 6.1%
Subcetate	0.1% - 6.1%
Tulgheș	0.1% - 6.1%

Sursa: Atlasul Zonelor Rurale Marginalizate și al Dezvoltării Umane Locale din România

Din perspectiva marginalizării, analiza realizată mai sus indică intervalele procentuale între care se găsesc populațiile aflate în zone marginalizate, atât în cazul **zonelor rurale** cât și în cazul **zonelor urbane**. Se remarcă, astfel, faptul că dintre zonele urbane ale Județului Harghita, singurele unități administrativ-teritoriale urbane ce nu raportează populație ce trăiește în zone marginalizate sunt **Orașul Borsec și Municipiul Gheorgheni**. Între U.A.T.-urile ce raportează populație ce trăiește în zone marginalizate menționăm existența a **9 zone urbane** și **16 zone rurale**. Totodată, între unitățile administrativ-teritoriale cele mai afectate de marginalizare sunt **Orașul Bălan** și **comuna Plăiești de Jos**, conform datelor statistice.

Din perspectivă județeană, *Proiecția principalilor indicatori economico-sociali în profil teritorial 2020-2024 (aferentă prognozei macroeconomice de iarnă 2021 pentru Proiectul de Buget 2021)*[8] indică o valoare a Prodului Intern Brut, la nivel județean, de 11,7 miliarde lei pentru anul 2020, estimându-se totodată o evoluție până în anul 2024 de până la 15,8 miliarde lei. Regiunea Centru are a patra cea mai mare valoare a PIB-ului dintre regiunile României, după București-Ilfov, Regiunea Nord-Vest și Regiunea Sud Muntenia. Analizând la nivelul județelor din Regiunea Centru, valoarea PIB cea mai ridicată aparține Județului Brașov, cu 35,8 miliarde lei, fiind urmată de Sibiu cu 23,5 miliarde lei și de Mureș, cu 23,4 miliarde lei, în 2020. **Prognoza pentru Județul Harghita în anul 2024 indică un PIB de 15,8 miliarde lei, fiind în continuare pe locul al cincilea la nivel regional,** adică penultimul loc, înainte de Județul Covasna care prezintă cel mai mic PIB al regiunii. Analiza PIB/locuitor indică o valoare destul de redusă înregistrată de Județul Harghita în raport cu celelalte regiuni ale țării. Astfel, în anul 2020, PIB/locuitor al regiunii Centru este de 10 747 euro/locuitor, fiind mai redus decât cel al **Regiunilor Nord-Est, Vest** și desigur **București-Ilfov**. În cadrul regiunii Centru, Județul Harghita ocupă, din perspectiva PIB/locuitor, poziția cu numărul cinci, având valoarea de 8 019 euro/locuitor și fiind surclasată de județele **Brașov (13 364 euro/loc), Sibiu (12 122 euro/loc), Alba (11 543 euro/loc)** și **Mureș (9 102 euro/loc).** Pentru anul 2024 este estimată o creștere a PIB/loc, în județul Harghita, până la valoarea de 10 673 euro/loc, fiind și de această dată pe poziția a cu numărul cinci la nivel regional, devansând Județul Covasna.

[8] Comisia Națională de Strategie și Prognoză, https://cnp.ro/wp-content/uploads/2021/07/PROGNOZA_2020_2024_in_profil_teritorial.pdf, accesat la data de 09 iunie 2022

3.3 Infrastructura socială

3.3.1 Sănătate

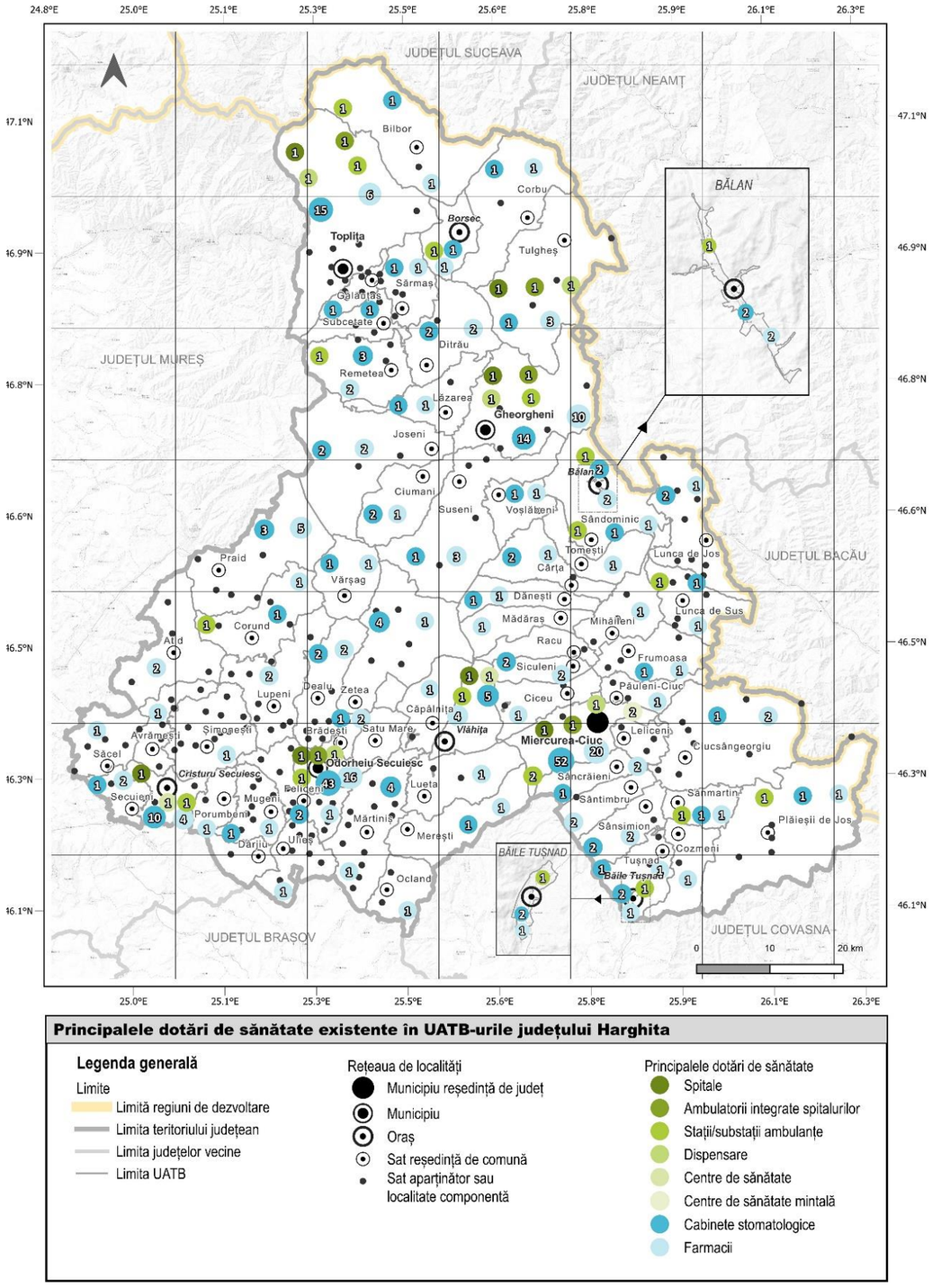
Rețeaua de unități medicale din Județul Harghita în anul 2021 indică o diferență remarcabilă între mediile de rezidență urban-rural. Astfel, analiza cu privire la spitale, ambulatorii și dispensare subliniază o prezență foarte redusă a acestora în mediul rural. În ceea ce privește spitale și ambulatorii, la nivelul Județului Harghita se remarcă prezența a doar 5 spitale, mai puțin cu două față de anul reper 1995 (spitalele din Cristuru Secuiesc și Vlăhița). Majoritatea se găsesc în centrele urbane ale județului: Municipiul Miercurea Ciuc, Municipiul Gheorgheni, Municipiul Odorheiu Secuiesc, Municipiul Toplița și comuna Tulgheș cu un spital de psihiatrie. Ambulatorii aferente spitalelor se găsesc în toate cele 5 spitale publice. De remarcat este faptul că pe teritoriul județului nu s-a dezvoltat niciun spital sau ambulatoriu privat, ci există doar patru paturi de spitalizare de zi private în cadrul unei unități sanitare ale unei fundații religioase (Ozonam). Cele cinci spitale publice au fost descentralizate și sunt administrate în prezent de autoritățile locale (consilii municipale și Consiliul Județean Harghita).

Din perspectiva numărului de farmacii, la nivelul Județului Harghita se remarcă faptul că în anul 2021, numărul acestora era de 137 farmacii (dintre care 5 în proprietate publică și 132 în proprietate privată). Numărul farmaciilor private s-a dublat față de anul 2000 când erau înregistrate 67 unități. Distribuția în teritoriu a farmaciilor nu este uniformă, unele zone rurale fiind lipsite de farmacii, respectiv comunele Dârjiu, Gălăuțaș, Leliceni, Racu, Satu Mare și Subcetate.

Situația dispensarelor din U.A.T.-urile Județului Harghita este una foarte defavorabilă. Astfel, din datele furnizate de Institutul Național de Statistică observăm prezența a doar 5 astfel de unități medicale, toate în sistem public, situate cu precădere în zone urbane dar există și orașe fără dispensar (Cristuru Secuiesc, Vlăhița). Localitățile care dispun de prezența unui dispensar pe teritoriul lor sunt: Municipiul Miercurea Ciuc, Municipiul Gheorgheni, Municipiul Odorheiu Secuiesc, Municipiul Toplița și comuna Tulgheș. Nicio altă localitate din Județul Harghita nu dispune de dispensar. De remarcat lipsa dotărilor medicale în cazul câtorva orașe, respectiv oraș Băile Tușnad, Borsec și Bălan.

În anul 2021, rețeaua de cabinete medicale de familie indica un număr de 164 cabinete ale medicilor de familie în sistem privat. În ultimii ani, numărul total al cabinetelor medicale de familie s-a menținut la aproximativ 160 cabinete. Indicatorul utilizat pentru analiza distribuției în teritoriu a asistenței primare (medicina de familie) este numărul mediu de locuitori care revine la un medic de familie și s-a calculat prin raportarea populației rezidente la numărul medicilor de familie care și-au desfășurat activitatea în zona geografică și în anul de referință pentru care a fost calculat indicatorul.

La nivelul Județului Harghita, în anul 2021 erau 3 U.A.T.-uri din zona rurală care nu dispuneau de niciun cabinet de medici de familie, respectiv Leliceni (2.471 locuitori la Recensământul 2021), Racu (1.599 locuitori) și Săcel cu 1.140 locuitori. În total, un număr de 5.210 locuitori nu beneficiau de servicii de medicină primară în anul 2021. Totodată, remarcăm unele localități în care numărul cabinetelor de medici de familie este foarte redus în raport cu populația totală a localității. Între acestea, la nivelul Județului Harghita, cele mai afectate sunt orașul Bălan (5.414 locuitori), Șimonești (3.416 locuitori), Lueta (3.338 persoane), Mugeni (3.329) și Lunca de Sus (3.218), unde există doar câte un cabinet de medicină de familie, deși populația deservită depășește 3.000 locuitori. Ponderea vârstnicilor în aceste UAT-uri variază între 16-20%, necesarul de servicii de sănătate fiind ridicat. În mod firesc, necesarul de medici de familie ar fi de aproximativ 1 medic de familie la maxim 2000-2500 de locuitori.

Principalele dotări de sănătate existente în UATB-urile județului Harghita

Legenda generală

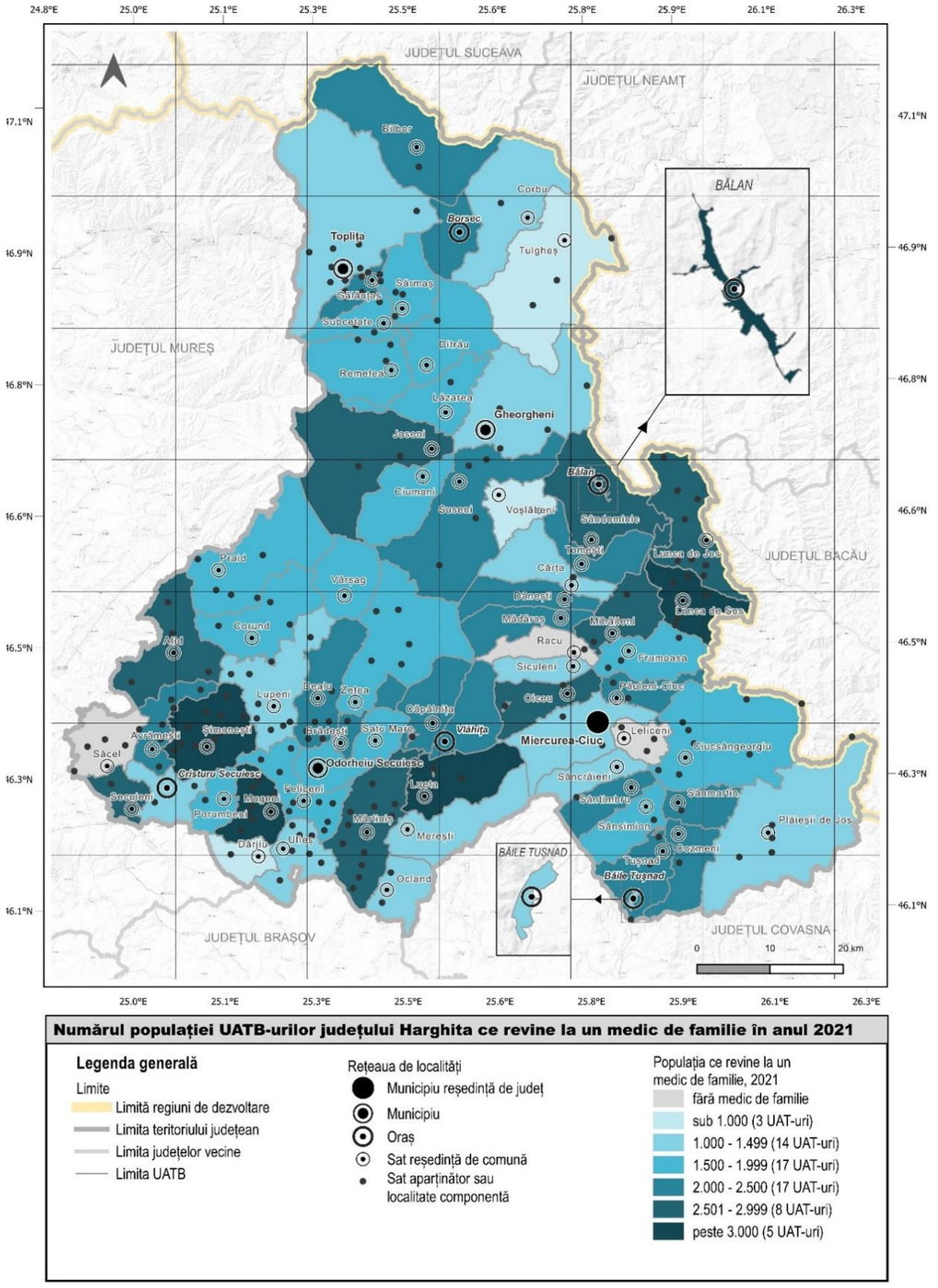
Limite
- Limită regiuni de dezvoltare
- Limita teritoriului județean
- Limita județelor vecine
- Limita UATB

Rețeaua de localități
- Municipiu reședință de județ
- Municipiu
- Oraș
- Sat reședință de comună
- Sat aparținător sau localitate componentă

Principalele dotări de sănătate
- Spitale
- Ambulatorii integrate spitalurilor
- Stații/substații ambulanțe
- Dispensare
- Centre de sănătate
- Centre de sănătate mintală
- Cabinete stomatologice
- Farmacii

Cartograma nr. 14: Principalele dotări de sănătate în UATB-urile județului Harghita

Sursa: INS, baza de date Tempo

Numărul populației UATB-urilor județului Harghita ce revine la un medic de familie în anul 2021

Legenda generală

Limite
- Limită regiuni de dezvoltare
- Limita teritoriului județean
- Limita județelor vecine
- Limita UATB

Rețeaua de localități
- Municipiu reședință de județ
- Municipiu
- Oraș
- Sat reședință de comună
- Sat aparținător sau localitate componentă

Populația ce revine la un medic de familie, 2021
- fără medic de familie
- sub 1.000 (3 UAT-uri)
- 1.000 - 1.499 (14 UAT-uri)
- 1.500 - 1.999 (17 UAT-uri)
- 2.000 - 2.500 (17 UAT-uri)
- 2.501 - 2.999 (8 UAT-uri)
- peste 3.000 (5 UAT-uri)

Cartograma nr. 15: Numărul populației localităților județului Harghita ce revine la un medic de familie în anul 2021

Sursa: Institutului Național de Statistică, Baza de date Tempo online

În cazul analizei cu privire la evoluția cabinetelor stomatologice din Județul Harghita, remarcăm o creștere numerică a acestora însoțită totodată de o schimbare a regimului juridic, de la 81 în anul reper 1997, la 201 în anul 2021, din care 200 sunt private.

Disparitățile între mediul urban și rural după criteriul acoperirii cu medici stomatologi sunt foarte mari. Media populației care revine unui medic stomatolog a fost de 3093 persoane în mediul rural față de doar 825 în mediul urban. Media la nivelul județului a fost de 1460 persoane la un stomatolog, mult peste media în Regiunea Centru de 907 persoane/stomatolog. Disparitățile pe medii de rezidență urban/rural și în cadrul Regiunii Centru arată o situație precară a județului Harghita în ceea ce privește deservirea cu servicii pentru sănătatea orală.

Din totalul celor 57 de localități rurale ale Județului Harghita, **20 nu aveau acces la niciun medic stomatolog în anul 2021**. Astfel, 41.977 persoane din mediul rural din cele 20 de comune nu aveau acces la cabinet stomatologic în localitatea unde domiciliază, fiind nevoite să se deplaseze pentru un consult stomatologic. În comunele Atid, Avrămești, Căpâlnița, Ciceu, Cozmeni, Dârjiu, Leliceni, Lueta, Mădăraș, Mihăileni, Ocland, Păuleni-Ciuc, Porumbeni, Racu, Săcel, Sântimbru, Satu Mare, Șimonești, Tomești și Ulieș nu există cabinet stomatologică. Două comune, Lueta și Șimonești, au peste 3000 locuitori, cele mai multe comune având aproximativ 2000 locuitori.

3.3.2 Educație

Conform datelor Institutului Național de Statistică și Inspectoratului Școlar al Județului Harghita, Județul se remarcă prin prezența școlilor și a grădinițelor în toate unitățile administrativ teritoriale. În județul Harghita regăsim o școală profesională, respectiv Școala Profesională Specială "Szent Anna" din Miercurea Ciuc. Există de asemenea trei școli postliceale cu profil medical, Școala postliceală "Louis Pasteur" Miercurea Ciuc, Școala postliceală sanitară "F.E.G. Education" Miercurea Ciuc și Școala postliceală sanitară "F.E.G. Education" Odorheiu Secuiesc.

Învățământul universitar îl regăsim în trei din centrele urbane ale județului, respectiv Universitatea Sapientia Miercurea Ciuc și filiale ale Universității Babeș Bolyai în Gheorgheni și Odorheiu Secuiesc.

Numărul total al populației școlare în anul 2021 a fost de 51.487 copii, din care cei mai mulți sunt în mediul urban 29.542 față de 21.945 în localitățile rurale, cu 7.597 mai mulți în mediul urban, reprezentând 57% din totalul populației școlare. Învățământul antepreșcolar, postliceal și de maiștri și învățământul universitar se regăsește doar în mediul urban, cuprinzând 2.403 elevi în anul 2021. Evoluția populației școlare pe medii de rezidență arată reduceri atât în mediul urban, cât și în mediul rural, curbă care urmează trendul demografic descendent. Reducerea populației școlare a fost cu 18.234 persoane (-26,2% în intervalul 1995-2021, mai accentuată în mediul urban, mai puțin cu 11.465 persoane (-28%) și mai puțin cu 6.669 persoane în mediul rural (-23,6%).

Înscriși în învățământul primar sunt cu 1863 mai mulți copii din mediul rural față de cei din mediul urban. La fel, în mediul rural sunt mai mulți elevi în gimnaziu dar și copii în grădinițe. Acest raport în favoarea mediului rural necesită o atenție deosebită în ceea ce privește investițiile în infrastructura educațională, asigurarea cu cadre didactice calificate, tehnologii și conectivitate, reducerea abandonului școlar în mediul rural, asigurarea transportului școlar etc.

Analiza populației școlare după medii de rezidență arată în cifre absolute un număr mai mare al ante preșcolarilor, elevilor de școală primară și gimnazială în mediul rural comparativ cu mediul urban.

Se remarcă o discrepanță pronunțată între cele două medii de rezidență în ceea ce privește învățământul liceal, în zona rurală fiind înregistrați doar 893 față de 7802 elevi în mediul urban.

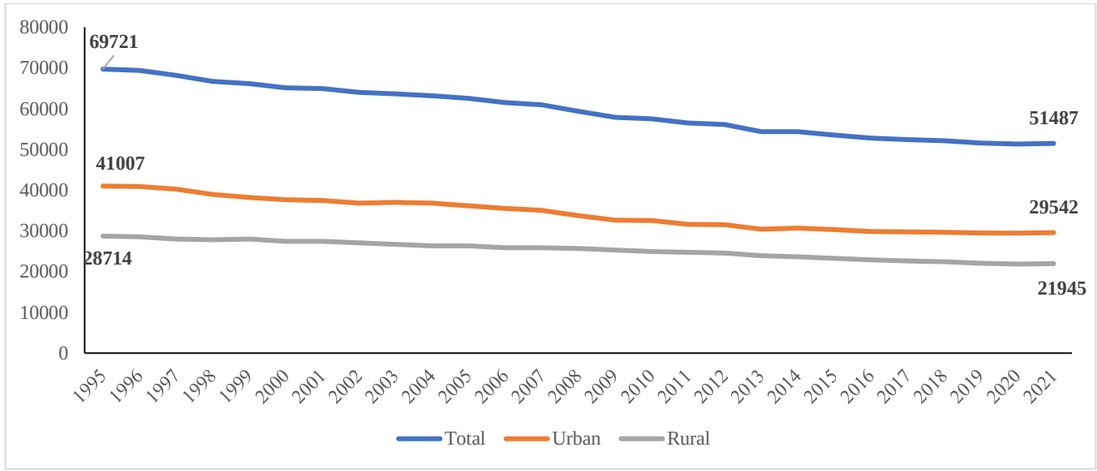

Figura nr. 29: Evoluția populației școlare din județul Harghita între 1995-2021 pe medii de rezidență

Sursa: INS, Baza de date Tempo

Tabel nr. 10: Populația școlară pe niveluri de instruire și mediul de rezidență în anul 2021

Nivel de instruire	Total	Urban	Rural	Urban/Rural
Învățământul primar	15311	6724	8587	-1863
Învățământ gimnazial	12460	5867	6593	-726
Învățământ preșcolar	10425	4914	5511	-597
Învățământ ante preșcolar	239	239	0	239
Învățământ postliceal și de maiștri	738	738	0	738
Învățământ universitar	1187	1187	0	1187
Învățământ profesional	2256	1965	291	1674
Învățământ liceal	8695	7802	893	6909

Sursa. INS, Baza de date Tempo

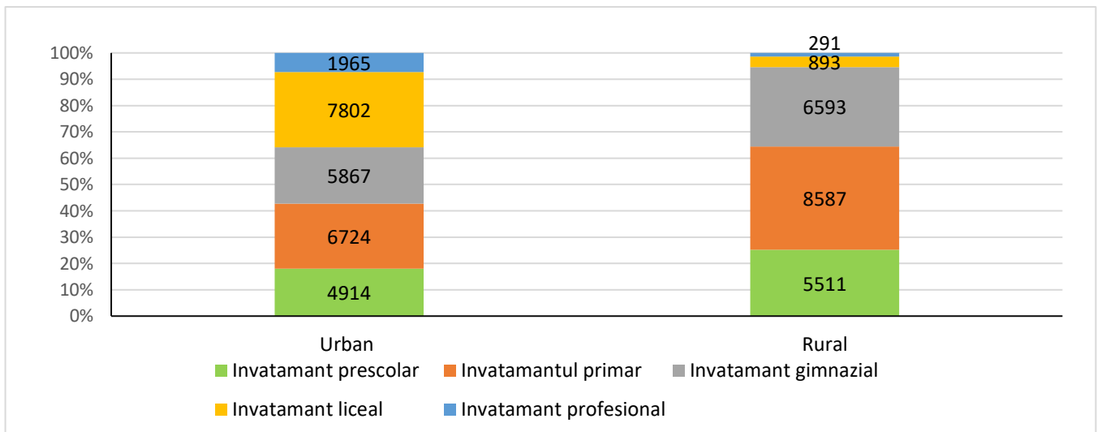

Figura nr. 30: Populația școlară din Județul Harghita în raport cu nivelul de învățământ și mediul de rezidență în anul 2021

Sursa**:** INS, Tempo online

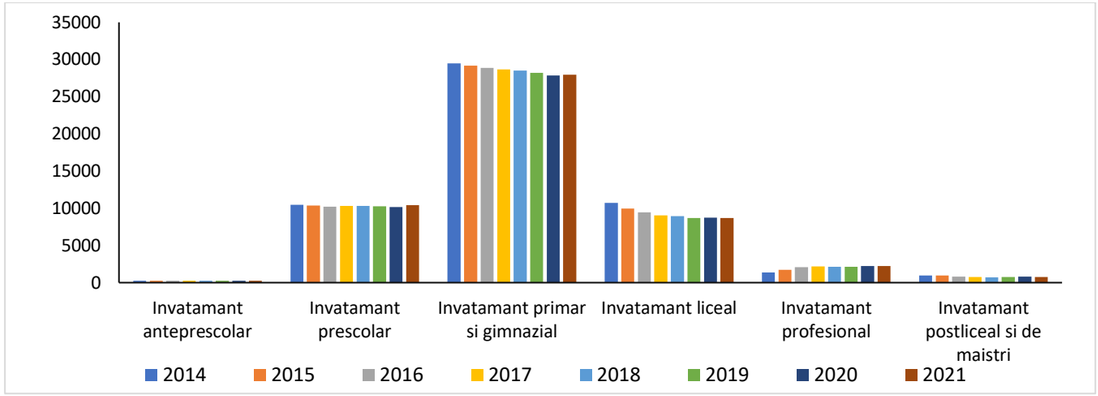

Figura nr. 31: Evoluția numărului de copii înscriși în unitățile de învățământ din Județul Harghita în funcție de tipul acestora între 2014-2021

Sursa: INS, Baza de date Tempo

Așa cum am precizat anterior, în Județul Harghita, cel mai ridicat număr de copii înscriși apare în cazul elevilor din **învățământul primar și gimnazial**, aceștia fiind urmați de **copiii înscriși în grădinițe și apoi de** elevii înscriși în **învățământul liceal**. Din perspectiva evoluției lor, se remarcă scăderea continuă a numărului elevilor din învățământul primar și gimnazial, învățământul liceal și cel postliceal și de maiștri. Copiii înscriși în grădinițe prezintă o ușoară creștere între 2020 și 2021.

Elevii înscriși în învățământul liceal prezintă o scădere numerică accentuată în perioada 2014-2021, de la 10.725 la 8.695 persoane în anul 2021. Creșterea numărului celor din învățământul profesional și tehnic este remarcabilă, de la 1.386 în anul 2014 la 2.256 în anul 2021. Numărul elevilor din învățământul de maiștri a scăzut continuu în perioada 2014-2021 de la 947 la 738 persoane, o scădere cu 22% în doar 8 ani.

Din perspectiva învățământului ante preșcolar, Județul Harghita raportează un număr foarte mic de înscriși, în medie 250 copii/an între 2014-2021, fapt determinat de numărul redus de instituții de învățământ de acest tip.

Învățământul universitar

La nivelul Județului Harghita funcționează trei instituții de învățământ superior:

Universitatea Sapientia din Miercurea Ciuc fondată în anul 2001 și acreditată în anul 2012 împreună cu filialele de la Cluj și Târgu Mureș, formează studenți în economie, biotehnologie și științele sociale.

Extensia Universitară Gheorgheni a Universității Babeș Bolyai a fost inaugurată în 1997 și este încadrată în categoria învățământului superior la nivel de licență. Oferta educațională este de studii cu licență și de masterat, profilul *Geografia Turismului.*

Extensia Universitară Odorheiu Secuiesc a Universității Babeș Bolyai a fost inaugurată în 1999. Oferta educațională este de studii cu licență, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, profilul Pedagogia învățământului primar și preșcolar *în limba maghiară. E*ste cea mai importantă instituție din țară la nivel universitar unde studiază în limba maghiară viitorii profesori pentru învățământul preșcolar și primar.

Începând cu anul 2022, **Universitatea din Pécs** a deschis la Odorheiu Secuiesc un nou profil pentru formarea de asistenți medicali și de manageri sanitari.

După numărul studenților, cel mai mare centru universitar este la Miercurea Ciuc, Universitatea Sapientia, unde erau înscriși în anul 2021 un număr de 815 studenți. Cu număr mult mai redus de studenți sunt filialele Universității Babeș Bolyai din municipiile Odorheiu Secuiesc (244 studenți) și Gheorgheni (128 studenți).

La nivel regional, cele trei centre universitare din județul Harghita au o pondere de doar 2% din numărul total al studenților din Regiunea de dezvoltare Centru.

3.3.3 Cultură

Rețeaua **principalelor echipamente culturale** din județul Harghita se referă la teatre și săli de spectacol, muzee și colecții muzeale, cinematografe și biblioteci. Teatre și săli de spectacol se regăsesc în cele 4 municipii, iar cinematografe au fost identificate în Miercurea Ciuc, Odorheiu Secuiesc, Toplița, Bălan și în Cristuru Secuiesc. Rețeaua muzeală este dezvoltată, fiind identificate 33 de astfel de instituții dintre care 5 în mediul urban și 28 în mediul rural. Rețeaua de biblioteci este dezvoltată, la nivelul județului, dar sunt informații care indică anumite disfuncționalități de funcționare a acesteia.

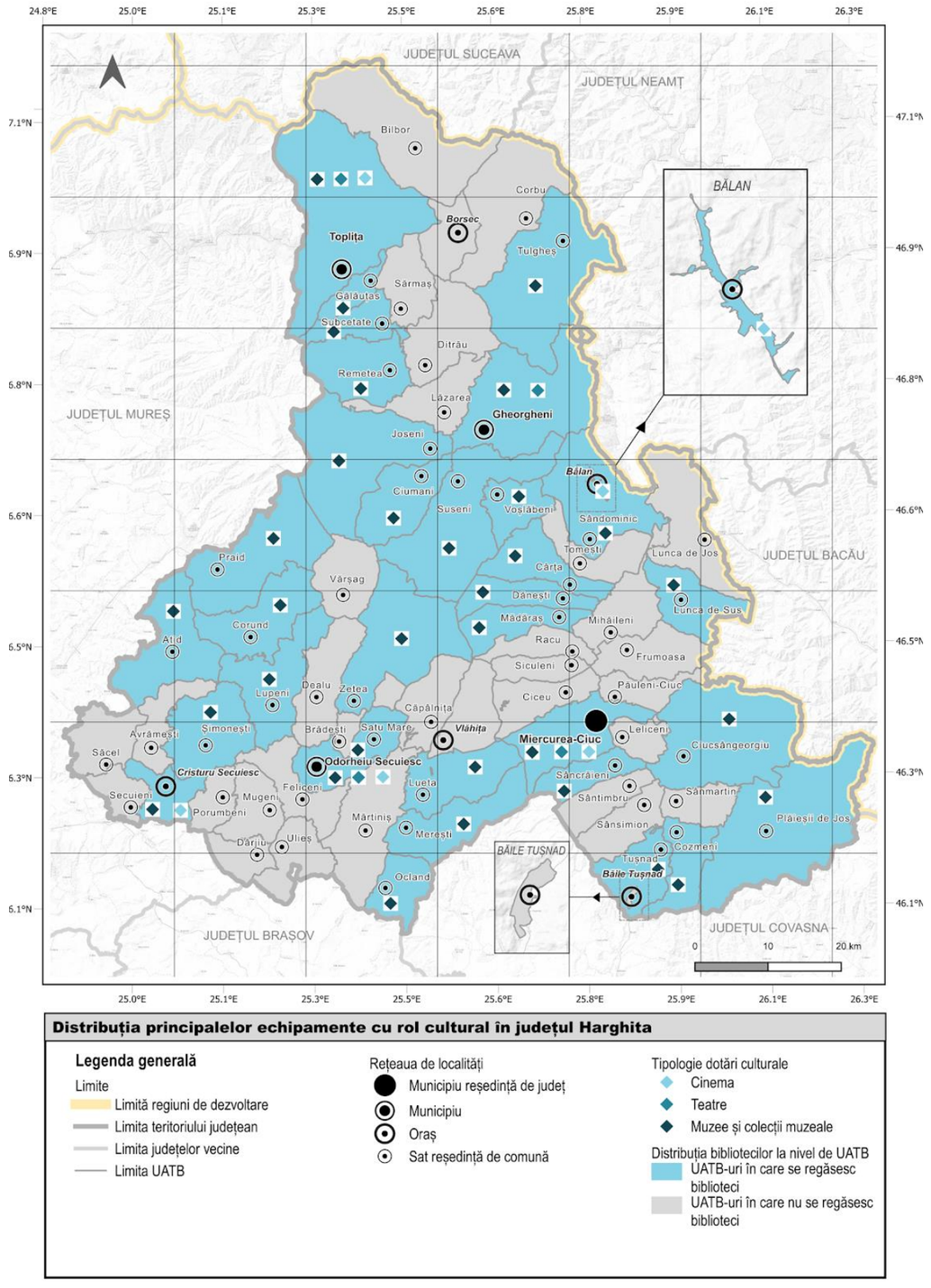
Tabel nr. 11: Distribuția principalelor echipamente cu rol cultural în județul Harghita

Nr. crt	Cod SIRUTA	Denumire UATB	Teatre	Muzee	Cinematografe	Biblioteci
1	83320	MIERCUREA CIUC	x	M	x	x (BJ)
2	83561	Gheorgheni	x	M		x
3	83133	Odorheiu Secuiesc	x	M	x	x
4	83632	Toplița	x	M	x	x
TOTAL MUNICIPII			**4**	**4**		**4**
1	83428	Băile Tușnad				x
2	83464	Bălan			x	x
3	83491	Borsec				x
4	83525	Cristuru Secuiesc		M	x	x
5	83749	Vlăhița				x
TOTAL ORAȘE				**1**		**5**
TOTAL URBAN			**4**	**5**	**5**	**9**
1	83785	Atid		M		x
2	83847	Avrămești				x
3	83936	Bilbor				x
4	83151	Brădești				x*
5	83963	Căpâlnița				x*
6	84102	Cârța		C		x
7	86461	Ciceu				
8	83981	Ciucsângeorgiu		M		x*
9	84086	Ciumani		C		x
10	84148	Corbu				x
11	84175	Corund		C		x*
12	86446	Cozmeni		M		x
13	84237	Dănești		C		x
14	84380	Dârjiu				x
15	84264	Dealu				x
16	84344	Ditrău				x
17	83197	Feliceni				x
18	84415	Frumoasa				x
19	84460	Gălăuțaș		C		x
20	84558	Joseni		C		x*

Nr. crt	Cod SIRUTA	Denumire UATB	Teatre	Muzee	Cinematografe	Biblioteci
21	84594	Lăzarea				x
22	86479	Leliceni				
23	84629	Lueta		C		x
24	84656	Lunca de Jos				x
25	84754	Lunca de Sus		C		x
26	84825	Lupeni		C		x
27	86438	Mădăraș		C		
28	84923	Mărtiniș				x*
29	85056	Merești		C		x
30	85074	Mihăileni				x*
31	85127	Mugeni				x
32	85243	Ocland		C		x
33	83375	Păuleni-Ciuc				x
34	85289	Plăieșii de Jos		C		x
35	86487	Porumbeni				x
36	85341	Praid		C		x
37	86495	Racu				
38	85412	Remetea		C		x
39	85467	Săcel				x
40	85680	Sâncrăieni		C		x*
41	85760	Sândominic		C		x
42	85788	Sânmartin				x
43	85840	Sânsimion				x
44	86519	Sântimbru				x
45	85528	Sărmaș				x
46	86501	Satu Mare		C		
47	85582	Secuieni				x
48	85626	Siculeni				x*
49	85984	Șimonești		C		x
50	85877	Subcetate		C		x*
51	85920	Suseni		C		x
52	86453	Tomești				x
53	86133	Tulgheș		C		x
54	86188	Tușnad		M		x*
55	86222	Ulieș				x*
56	86311	Vărșag				x*
57	86339	Voșlăbeni		C		x
58	86366	Zetea		C		x*
TOTAL COMUNE				**28**		**53**
TOTAL JUDEȚ			**4**	**33**	**5**	**62**

M= muzeu; C= colecție muzeală; x(BJ) = bibliotecă județeană; x* = bibliotecă nefuncțională

Surse: Tempo online, ART103D - Institutii si companii de spectacole sau concerte dupa felul institutiilor si companiilor de spectacole sau concerte,pe judete si localitati; http://ghidulmuzeelor.cimec.ro/Filtru-Judete.asp?judet=Harghita; https://www.bibnat.ro/biblioteci.php?judet=Harghita&paged=1#incepRezultatele

Cartograma nr. 16: Distribuția spațială a principalelor echipamente cu rol cultural în județul Harghita

3.3.4 Sport, recreere

Principalele **echipamente pentru activități de sport și recreere** din județul Harghita, se referă la stadioane, săli de sport, piscine și șranduri, săli de hochei, patinoare, pârtii de schi. Cele mai importante echipamente din această categorie se concentrează în mediul urban cu precădere în cele 4 municipii, dar amenajări de interes se găsesc și în mediul rural în comunele Avrămești, Cârța, Ciucsângeorgiu, Ciumani, Ditrău, Joseni, Lăzarea, Lueta, Lupeni, Mărtiniș, Merești, Praid, Subcetate, Tușnad și Voșlăbeni (a se vedea tabelul de mai jos și cartograma nr. 17).

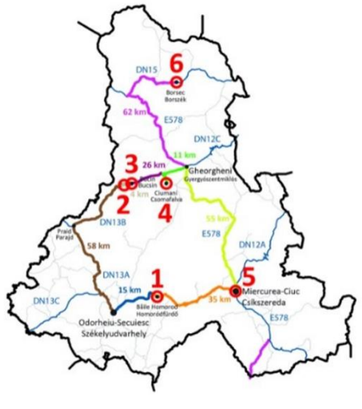
Tabel nr. 12: Principalele echipamente pentru activități sportive și recreative în județul Harghita (2023)

Nr. crt	Denumire UATB	stadioane, terenuri sport	săli sport	piscine, șranduri	săli hochei	patinoare	pârtii schi	alte tipuri de dotări*	total tipuri
1	MIERCUREA CIUC	x	x	x	x	x	x	x	7
2	Gheorgheni	x			x	x			3
3	Odorheiu Secuiesc			x		x			2
4	Toplița	x		x		x		x	4
1	Băile Tușnad								
2	Bălan	x							1
3	Borsec						x	x	2
4	Cristuru Secuiesc			x					1
5	Vlăhița	x		x			x		3
Total urban		**5**	**1**	**5**	**2**	**4**	**3**	**3**	**23**
Total rural		**8**		**2**		**1**	**3**	**4**	**18**
Total județ		**13**	**1**	**7**	**2**	**5**	**6**	**7**	**41**

* centre SPA, saline, terenuri multifuncționale etc.

Surse: https://visitharghita.com/ro/places?cat_type=patinoar_1529999612; https://visitharghita.com/ro/places?cat_type=club-de-hochei_1532085533; https://visitharghita.com/ro/places?cat_type=piscina-trand_1529996713; https://visitharghita.com/ro/places/skiharghita

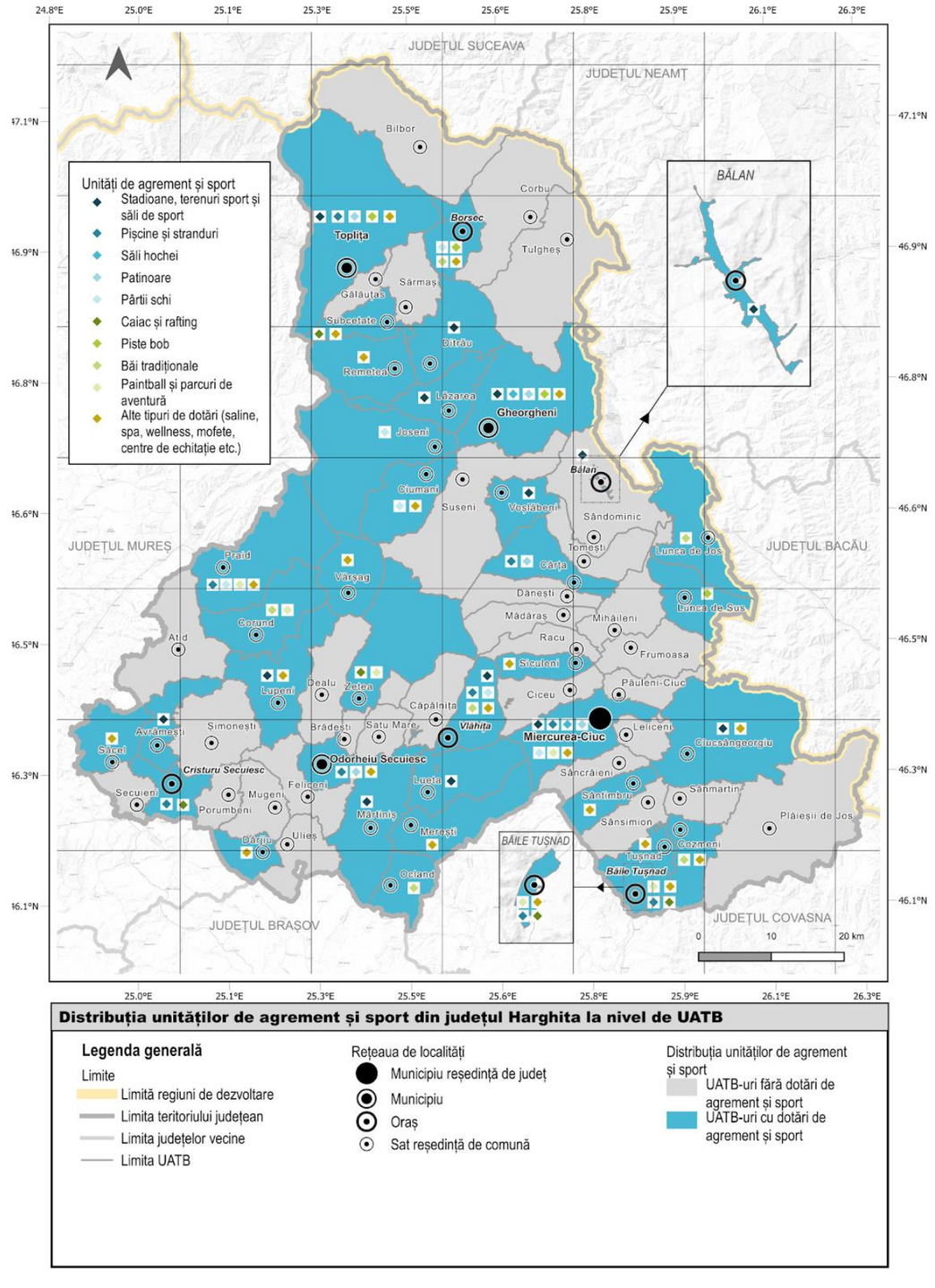
Se remarcă în mod special amenajările pentru sporturi de iarnă – patinoare, săli de hochei, pârtii de schi – care sunt localizate în cele 4 municipii dar și în orașele Borsec și Vlăhița și în comune precum Cârța, Ciumani, Joseni, Praid.

1. Pârtia Lobogó, Băile Homorod
2. Centrul de Schi și Agrement Bogdan
3. Pârtia Havas Bucsin, Pasul Bucin
4. Pârtia de schi Veresvirág, Ciumani
5. Pârtia Kissomlyó, Șumuleu Ciuc
6. Complexul de schi "Speranța", Borsec

Sursa: https://visitharghita.com/ro/places/skiharghita

Figura nr. 32: Pârtiile de schi din zonele Bucin, Borsec, Băile Homorod, Miercurea Ciuc

Cartograma nr. 17: Distribuția spațială a principalelor echipamente cu rol de agrement și sport din județul Harghita (2023)

3.3.5 Altele

Sistemul judecătoresc are la bază un act normativ prin care este stabilită distribuția și localizarea principalelor dotări – curți de apel, tribunale și judecătorii – la nivelul teritoriului național și circumscripțiile acestora. În județul Harghita nu există curte de apel, județul fiind arondat Curții de Apel Târgu Mureș. Există un tribunal în reședința de județ și 4 circumscripții judecătorești arondate acestuia, cele 4 judecătorii fiind localizate în cele 4 municipii. Distribuția unităților administrativ-teritoriale de bază pe cele 4 circumscripții este următoarea (a se vedea și cartograma nr. 18):

- Judecătoria MIERCUREA CIUC (25 UATB)
- Judecătoria ODORHEIUL SECUIESC (26 UATB)
- Judecătoria GHEORGHENI (8 UATB)
- Judecătoria TOPLIȚA (8 UATB).

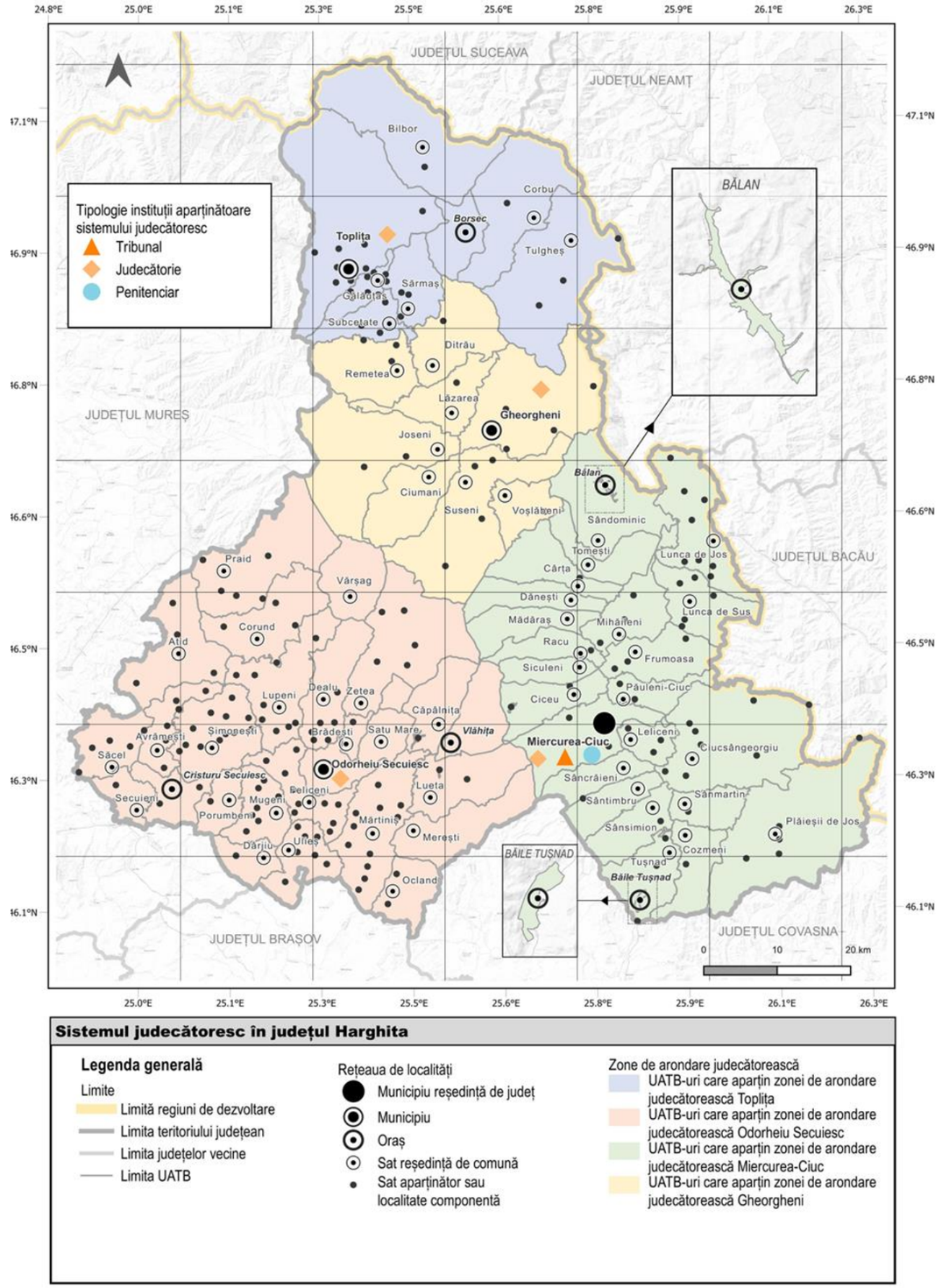
În municipiul Miercurea Ciuc se află și un penitenciar. Numărul de persoane condamnate /sancționate definitiv aflate in penitenciare, în județ, este în scădere, în ultimii ani, de la 394 în 2019, la 197 în 2021 (cf. INS, Tempo on-line, TEMPO_JUS105C_10_7_2023).

Analiza **rețelei de hypermarketuri** evidențiază, după cum era de așteptat o concentrare a acestora la nivelul principalelor municipii: Miercurea Ciuc, Odorheiu Secuiesc și Gheorgheni. La nivelul județului sunt prezente 6 tipuri de rețele de centre comerciale de tip hypermarket: KAUFLAND, LIDL, PENNY MARKET, Merkúr, PROFI și DEDEMAN.

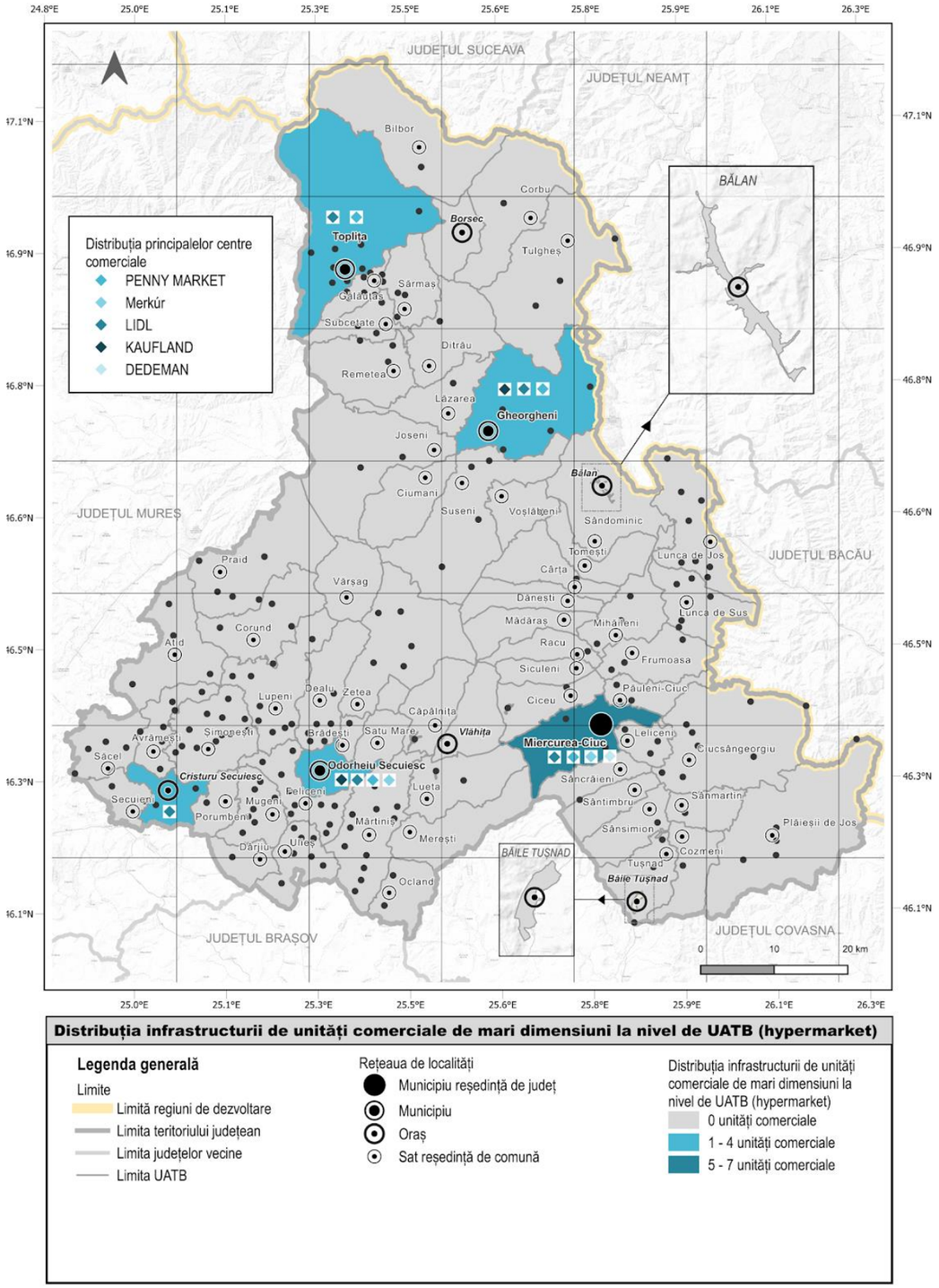
Tabel nr. 13: Distribuția principalelor centre comerciale din județul HR

Nr. crt	Denumire UATB	KAUFLAND	LIDL	PENNY MARKET	Merkúr	PROFI	DEDEMAN	Total
1	MIERCUREA CIUC	x	x	x	x	x	x	6
2	Gheorgheni	x	x	x				3
3	Odorheiu Secuiesc	x	x	x	x			4
4	Toplița		x			x		2
1	Băile Tușnad							
2	Bălan							
3	Borsec							
4	Cristuru Secuiesc		x					1
5	Vlăhița							
Total		3	5	3	2	2	1	16

Sursa: https://harghita.einformatii.ro/utile/adrese-utile/hipermarket-uri/; https://odorheiu-secuiesc.cylex.ro/supermarketuri-%c5%9fi-hipermarketuri/; https://miercurea-ciuc.cylex.ro/supermarket.html; https://www.dedeman.ro/ro/retea/miercurea-ciuc.html

Cartograma nr. 18: Sistemul judecătoresc în județul Harghita

Cartograma nr. 19: Distribuția infrastructurii de mari centre comerciale (hypermarket-uri) în județul Harghita (2023)

4. STRUCTURA ACTIVITĂŢILOR ECONOMICE (CONFORM CLASIFICĂRII CAEN)

4.1 Evoluția istorică a teritoriului din punct de vedere economic până în secolul XXI

Evoluția istorică a activităților economice de pe teritoriul județului este strâns legată de evoluția militară, administrativă, politică și socio-culturală a acestui teritoriu. În perioada medievală și în perioada pre-modernă, la nivelul județului se regăseau 3 târguri principale: Miercurea Ciuc, Odorheiu Secuiesc și Gheorgheni.

Primul târg atestat documentar este Miercurea Ciuc, numele orașului menționat pentru prima dată în 1558 fiind **„Oppidium Mercurium”** – nume ce provine din târgurile săptămânale organizate în zilele de miercuri. Astfel, Miercurea Ciuc este singurul oraș și târg istoric din Depresiunea Ciucului care nu a evoluat la acest rang prin dezvoltarea unui sat, ci a avut de la început această calitate (Planwerk, 2010: 51).

Târgul Miercurea Ciuc s-a dezvoltat semnificativ din punct de vedere economic în perioada în care s-a aflat sub suzeranitate otomană (1541-1688), această perioadă fiind întreruptă de incursiunile periodice ale turcilor și tătarilor. Orașul a renunțat la statutul de târg după bătălia de la Mohács și căderea Regatului Ungariei (Planwerk, 2010: 53)**.**

Odorheiu Secuiesc era poziționat pe ruta comercială care asigura legătura cu frontiera estică a bazinului Transilvaniei și pe Drumul Sării, căpătând caracterul de oraș de tranzit. (Experiment proiect, 2017: 15).

În anul 1607 Gheorgheni a obținut dreptul de a avea două târguri anuale, pe lângă cel zonal de sâmbătă, lucru care a favorizat dezvoltarea activităților comerciale din oraș (Larix, 2018: 12). În 1637 în Gheorgheni s-au stabilit primele familii de negustori în oraș (Larix, 2018: 12), iar în 1643 Congregația Generală a Scaunelor Ciuc-Gheorgheni-Casin a emis ordin ca în zilele de duminică și în cele de sărbătoare să nu se mai aducă marfă în târg de către „ceilalți comercianți” și să nu vândă în timpul slujbei (Larix, 2018: 12), deoarece activitatea comercială era prea intensă și ducea la întreruperea activităților ecleziastice.

În *Harta generală a poștelor din Regatul Ungariei din 1848* sunt marcate legăturile comerciale principale între cele trei târguri prezente la nivel județean: Miercurea Ciuc – Gheorgheni; Odorheiu Secuiesc – Miercurea Ciuc; Gheorgheni – Praid – Odorheiu Secuiesc.

4.1.1 Activități economice din perioada pre-modernă

Secolul al XVII-lea este o perioadă reprezentativă în dezvoltarea economică a teritoriului județean, deoarece în 1649 sunt formate primele comunități profesionale în regiunea Ciuc (Planwerk, 2012: 50f). De asemenea, în această perioadă apar primele bresle cu impact semnificativ în evoluția meșteșugurilor și dezvoltării clasei sociale a meșteșugarilor (olari, cizmari, tăbăcari, croitori, lăcătuși etc. (Experiment proiect, 2017: 16). În 1680 se stabilește comunitate armenească în zona centrului administrativ Ditrău, eveniment catalizator în dezvoltarea activităților meșteșugărești în acest areal și dezvoltarea localității Ditrău în centru economic de importanță macro-regională (Mirk L. Lilla, 2010: 10).

La nivelul județului Harghita există numeroase meșteșuguri tradiționale, ce s-au păstrat până în prezent, precum tradiția olăritului (se remarcă localitatea Corund unde, în 1750 Gyulaffy Miklós obține avizul pentru organizarea a patru piețe anuale dedicate în special meșteșugului olăritului, ceea ce a dus la comercializarea obiectelor la nivel regional și dezvoltarea economică a zonei; meșteșugul producerii obiectelor artizanale din ceramică, lemn și iască a rămas renumit până în prezent), a sculpturii în lemn (în acest domeniu se remarcă porțile tradiționale sculptate în lemn[9]), pictării lemnului (meșteșug practicat pe cea mai mar parte a teritoriului județului - Harghita reprezentând cea mai estică zonă din Europa în care a fost răspândită acest tip de artă populară), a țesăturilor (se remarcă localitatea Vlăhița unde, după sistematizarea albiei pâraielor Homorodul Mic și Vârghiș, au fost construite aproximativ 20 de pive cu postav; în prezent, mai există o singură piuă la nivel județean, în satul Mina Lueta, dar care se află într-o stare de degradare[10]) sau a împletiturilor din pănușe și nuiele (în perioada medievală și în perioada pre-modernă rogojinile, saltelele, așternuturile de pat, obiectele de depozitare erau confecționate prin împletitul pănușilor de porumb)[11].

4.1.2 Activități economice dezvoltate în perioada modernă

În secolul al XIX-lea odată cu dezvoltarea căilor rutiere începe să se dezvolte industria de prelucrare a lemnului, prin începerea recoltării masei lemnoase din pădurile din masivele Harghita, Ciuc și Călimani. Construirea căii ferate Reghin-Miercurea Ciuc, din primul deceniu al secolului al XX-lea, are ca efect dezvoltarea exponențială a industriei de cherestea pe văile Mureșului și Oltului și la creșterea numărului fabricilor de cherestea din județ, de la 9 în 1909, la 53 în 1927 și a numărului gaterelor[12] de la 32 la 207, în aceeași perioadă (Makfalvi *et al.*, 1979: 82).

O altă ramură industrială, dezvoltată în mod semnificativ în perioada modernă este industria metalurgiei feroase, reprezentată prin Întreprinderea de fier de la Vlăhița, deschisă prima dată în 1825 (Vajda, 1976: 481); în anul 1938 capacitatea de producție anuală este de 1000 tone (Makfalvi *et al.*, 1979: 83).

Extracția zăcămintelor naturale este o altă ramură cu tradiție în județul Harghita care datează din perioada modernă și care a luat amploare în perioada Revoluției Industriale: minereu de fier la Lueta, sare la Praid și cupru la Bălan (Makfalvi *et al.*, 1979: 83).

O altă activitate economică care a apărut în perioada modernă este comercializarea apelor minerale, inclusiv către Moldova, Austria și Anglia (Makfalvi *et al.*, 1979: 83).

Majoritatea unităților prelucrătoare care existau la nivel județean în această perioadă erau mici. În 1934 existau: 200 de mori tradiționale, aproximativ 40 de unități ale industriei alimentare ce preparau produse lactate, bere, oțet etc. și un număr important de ateliere meșteșugărești (tâmplărie, fierărie, cizmărie, croitorie etc). (Makfalvi *et al.*, 1979: 83).

Din punct de vedere al producției agricole predominantă era cultura cerealelor (ocupând aproximativ jumătate din suprafața cultivată), a cartofului și a sfeclei de zahăr. Deoarece suprafața terenului arabil era redusă datorită condițiilor geo-morfologice, principala ocupație a locuitorilor din mediul rural era creșterea animalelor (Makfalvi *et al.*, 1979: 82).

În perioada interbelică încep să se dezvolte activitățile turistice, prin dezvoltarea unor stațiuni balneare și climatice, numărul cestora ajungând la 19 în anul 1938 (vezi Anexa 1 – Stațiuni balneare, climatice și turistice din perioada interbelică, ce se regăsesc pe teritoriul actual al județului Harghita.

---

[9] Informații preluate din documentul Meșteșuguri străvechi în Harghita. Text disponibil la adresa: https://visitharghita.com/places/mestesuguri-stravechi-in-harghita-zr244cwebgxngw# [24.07.2023]

[10] Informații preluate din documentul Meșteșuguri străvechi în Harghita. Text disponibil la adresa: https://visitharghita.com/places/mestesuguri-stravechi-in-harghita-zr244cwebgxngw# [24.07.2023]

[11] Informații preluate din documentul Meșteșuguri străvechi în Harghita. Text disponibil la adresa: https://visitharghita.com/places/mestesuguri-stravechi-in-harghita-zr244cwebgxngw# [24.07.2023]

[12] Utilaj de debitat cherestea, conform Dicționarului de arhaisme și regionalisme din Maramureș (2011).

4.1.3 Activități economice dezvoltate în perioada comunistă

INDUSTRIA

În perioada socialistă județul Harghita s-a încadrat în fenomenul național de industrializare forțată și de creare de mari centre urbane industriale. Astfel, în perioada 1950-1967 s-au înregistrat schimbări semnificative în ceea ce privește activitățile economice ce se desfășurau la nivel județean: producția a fost transferată în unități de mari dimensiuni, au fost construite obiective noi de producție cu o capacitate mai mare și a început o exploatare mai intensă a resurselor naturale și prin urmare, a crescut numărul de muncitori din unitățile industriale (Makfalvi *et al.*, 1979: 82). Până în 1968 s-au dezvoltat următoarele obiective industriale noi: Combinatul de industrializare a lemnului de la Gălăuțaș, Fabrica de lapte-praf Remetea, Topitoria de la Joseni, Filatura de la Gheorgheni și Fabrica de amidon și de spirt Sânsimion. De asemenea au fost modernizate și o parte din obiectivele industriale vechi: fabricile de prelucrare a lemnului de la Toplița, Odorheiu Secuiesc, Gheorgheni și Sâncrăieni, Întreprinderea minieră de la Bălan, Întreprinderea minieră Harghita, Întreprinderea de fier Vlăhița, Întreprinderea „Tehnoutilaj" din Odorheiu Secuiesc și întreprinderile de industrie locală din Miercurea Ciuc și Odorheiu Secuiesc (Makfalvi *et al.*, 1979: 85ff.). În urma procesului de industrializare, o parte din unitățile cooperativei meșteșugărești s-au transformat în întreprinderi republicane: fabricile de confecții de la Miercurea Ciuc și Odorheiu Secuiesc, Întreprinderea „Tehnoutilaj" din Odorheiu Secuiesc, Fabrica de butoaie, lăzi și parchete de la Sâncrăieni și fabricile de mobilă de la Odorheiu Secuiesc și Miercurea Ciuc (Makfalvi *et al.*, 1979: 86).

În perioada 1965-1978 ramurile industriale privind construcția de mașini (numărul autoturismelor destinate transportului de mărfuri a crescut la 2.738 în 1978, comparativ cu 889 în 1967) și producerea materialelor textile au cunoscut o creștere semnificativă comparativ cu perioada interbelică. În această perioadă, datorită creșterii numărului de întreprinderi, au fost diversificate produsele industriale realizate la nivel județean: tractoarele, aparatele electrice de joasă tensiune, mașini și utilaje pentru exploatarea și prelucrarea lemnului etc. (Makfalvi *et al.*, 1979: 93).

În 1978 județul Harghita realiza 1,18% din producția industrială națională, două ramuri având o pondere semnificativă, și anume: exploatarea și prelucrarea lemnului (4,86% din producția totală la nivel național) și industria ușoară (3,04% din producția totală la nivel național) (Makfalvi *et al.*, 1979: 94).

CONSTRUCȚII

Numărul de muncitori din sectorul economic dedicat construcțiilor a crescut cu 230,4% din 1965 (4.178 muncitori) până în 1978 (9.627 muncitori) ca urmare a procesul de urbanizare, de mutare forțată a populației din mediul rural în mediul urban și de dezvoltare rapidă a localităților urbane prin realizarea de ansambluri de locuințe colective sau obiective de interes socio-cultural: Spitalul Județean de la Miercurea Ciuc, policlinica de la Miercurea Ciuc, hoteluri (Băile Tușnad, Miercurea Ciuc, Odorheiu Secuiesc, Gheorgheni), grădinițe, școli etc. (Makfalvi *et al.*, 1979: 109ff.).

TRANSPORTURI ȘI TELECOMUNICAȚII

În perioada 1971-1975 au fost electrificați 155 km de cale ferată din teritoriul județean (Makfalvi *et al.*, 1979: 112): magistrala care face legătura între județele Harghita, Mureș, Covasna și Brașov (Magistrala 400); calea ferată Ciceu-Adjud.

În perioada 1968 – 1978 au fost modernizați 351 km din rețeaua rutieră: Tușnad – Sânsimion – Sâncrăieni; Sândominic – Bălan (oraș minier); Lăzarea – Joseni – Ciumani – Suseni – Voșlăbeni; Miercurea Ciuc – Gheorgheni – Toplița; Odorheiu Secuiesc – Cristuru Secuiesc; Vlăhița – Lueta (Makfalvi *et al.*, 1979: 113).

În 1978 în județul Harghita existau 97 de unități de P.T.T.R. (Poștă – Telegraf – Telefon – Radio), dintre care 77 erau oficii cu servicii telefonice pentru deservirea populației (Makfalvi *et al.*, 1979: 114).

AGRICULTURA ȘI SILVICULTURA

În 1978 suprafața agricolă a județului se întindea pe 403.600 ha, dintre care: 26,8% - arabil, 36,6% - fânețe, 35,4% - pășuni și 1,2% - livezi și vii (Makfalvi *et al.*, 1979: 115ff.); din care, sectorul agricol de stat dispunea de o suprafață de 11.500 ha, din care 3.200 ha arabil, 3.300 ha fânețe, 4.700 ha pășuni naturale și 300 ha livezi (Makfalvi *et al.*, 1979: 116).

La 1 februarie 1979 au fost înființate 15 consilii unice agroindustriale de stat și cooperatiste, care aveau în componența lor (Makfalvi *et al.*, 1979: 119): o întreprindere agricolă de stat; 94 de cooperative agricole de producție (care dispuneau în total de o suprafață totală de 270.000 ha, din care 83.500 ha arabil, 104.900 ha fânețe, 79.200 ha pășuni naturale și 2.400 ha livezi (Makfalvi *et al.*, 1979: 118)); 15 stațiuni de mecanizare a agriculturii; 6 asociații economice intercooperatiste, cu profil zootehnic; 7 ferme pentru îngrijirea pajiștilor naturale (cantoane zoopastorale); un centru de cercetare pentru cultura cartofului; un centru de producție și selecție a animalelor; alte unități.

Pentru sectorul agriculturii de stat exista întreprinderea agricolă cu 18 ferme. Întreprinderea avea o fermă specializată pe îngrășarea animalelor la Sânsimion, ferme de vaci la Odorheiu Secuiesc, Lăzarea, Gheorgheni, Sânpaul, Miercurea Ciuc, Cristuru Secuiesc și ferme de ovine la Frumoasa, Gheorgheni, Toplița, Secu și Homorod (Makfalvi *et al.*, 1979: 116).

În ceea ce privește sectorul individual din agricultură, acesta era format din gospodăriile țărănești din zona de munte necooperativizată și din gospodăriile membrilor cooperatori. În 1978 aceasta ocupa 29,2% din totalul suprafeței agricole (Makfalvi *et al.*, 1979: 120).

În ceea ce privește silvicultura, teritoriul județean era, în 1978, acoperit într-o proporție de 37% de păduri, condițiile geo-morfologice fiind favorabile vegetației forestiere. În perioada 1950-1978, în județul Harghita au fost împădurite pese 52.000 ha, aproximativ 26% din suprafața totală a pădurilor din prezent.

4.2 Sectorul primar

4.2.1 Agricultură

La fel ca și în celelalte județe din România, fondul funciar al județului Harghita a cunoscut schimbări profunde în perioada post-comunistă, marcată de Legea din 1991, schimbarea proprietarilor, fragmentarea terenurilor agricole, lipsa strategiei pe termen lung și neadaptarea practicilor la condițiile fizico-geografice existente.

Din cauza reliefului predominant muntos, județul Harghita dispune de un potențial agricol limitat. Terenurile arabile însumează aproape 79 mii hectare, pășunile aproximativ 153 mii hectare, fânețele aproape 163 mii hectare. Terenurile arabile sunt localizate cu precădere în luncile Oltului, Mureșului și Târnavei Mari. Solurile se încadrează în clasa de fertilitate medie și redusă, iar condițiile de climă permit cultivarea majorității cerealelor, furajelor, legumelor și plantelor tehnice.

Județul Harghita se numără printre cei mai importanți producători de cartofi la nivel național, cultura acestei plante având aici condiții ideale de dezvoltare.

Agricultura este o ramură cu tradiție în economia județului. Terenul agricol al județului Harghita cuprinde 406,4 mii hectare, din care 92,7 mii ha teren arabil, revenind în medie circa 1,15 ha pe locuitor. Pajiștile naturale ocupă 312,3 mii ha asigurând condiții deosebit de favorabile creșterii animalelor, sector preponderent în formarea veniturilor populației.

În ceea ce privește structura culturilor, există o diferențiere între zonele din județ.

În zona Odorheiu-Secuiesc și Cristuru-Secuiesc, unde clima este mai blândă, cerealele păioase și porumbul ocupă cea mai mare parte a suprafețelor arabile, alături de legume, sfeclă de zahăr, in pentru fuior și cartofi.

În zonele Ciucului, Gheorgheni si Toplița culturile păioase (grâul de toamnă, orzoaica, ovăzul) și cartoful ocupă locul principal în asolament, fiind urmat de in pentru fuior și sfeclă de zahăr. Cartoful de consum și de semințe de categorii biologice superioare se cultivă pe suprafețe mari în localitățile Tușnad, Sânmartin, Sânsimion și Miercurea Ciuc.

Creșterea animalelor este o îndeletnicire primordială, dar efectivele de animale s-au redus simțitor comparativ cu anii precedenți. Materia primă provenită din acest sector se prelucrează în totalitate în sectorul privat, fiind comercializată tot în această formă.

Tabel nr. 14: Populația ocupată în sectorul agricultură în județul Harghita

Populația ocupată în sectorul agricultură în jud. Harghita (mii pers)	2008	2010	2018	2019	2020	2021	2021/2008
Total populație ocupată	134	132.4	129	129.9	129.8	113.9	-15.00%
Agricultură, silvicultură, pescuit	41.5	43.7	30.9	30.8	29.5	14.7	-64.58%
Pondere populație ocupată în agricultura/populație ocupată total	30.97 %	33.01 %	23.95 %	23.71 %	22.73 %	12.91 %	

Sursa: INS baza de date TEMPO

Populația ocupată civilă în activități agricole, silvice și de pescuit este de 14,7 mii persoane ocupate în anul 2021, reprezentând 12,91% din populația ocupată în județului Harghita

Prin evoluția populației ocupate în activități de agricultură, silvicultură și pescuit, se constată o tendință de scădere în toată perioada analizată, scăderea reprezentând 65,6% (2008-2021). Astfel, sunt înregistrate scăderi de la 41,5 mii pers. ocupate în anul 2008 la 14,7 mii pers. în anul 2021.

Județul Harghita este amplasat în centrul țării, în care relieful este reprezentat, în proporție de 81%, de unități montane și depresiuni intramontane, aparținând Carpaților Orientali, iar restul de 19% cuprinde o asociere de dealuri și depresiuni cu caractere subcarpatice, extinse în partea de SV a jud., care fac parte din Pod, terenurile agricole ocupând suprafețe mici.

Profil agricol dominant (suprafața agricolă >70% din teritoriu) întâlnim în localitățile: Odorheiu Secuiesc (70,06%), Brădești (77,21%), Cârța (77,46%), Dănești (70,60%), Dârjiu (85%), Feliceni (80,04%), Frumoasa (72,67%), Gălăuțaș (85,83%), Lăzarea (77,81%), Leliceni (75,34%), Mărtiniș (77,23%), Mihăileni (74,36%), Mugeni (71,44%), Ocland (72,67%), Remetea (77,81%), Secuieni (86,87%), Tomești (82,07%), Ulieș (80,14%), Voșlăbeni (80,61%).

Ponderi mari ale suprafețelor arabile s-au raportat în localitățile: Cristuru Secuiesc(24.8%), Atid (22.73%), Dârju (21.97%), Feliceni (21.45%), Lăzarea (33.58%), Leliceni (28.38%), Mărtiniș(29.98%), Mugeni(26.89%), Păuleni-Ciuc(21.11%), Remetea (22.06%), Săcel (25.81%), Sânmartin (22.81%), Sânsimion (29.19%), Secuieni(36.24%), Șimonești(28.18%), Tușnad (23.15%).

Județul Harghita are cea mai mare suprafață de pajiști din Româna, 317.726 ha. Colaborarea între autoritățile locale și județene prin întocmirea amenajamentelor pastorale susțin menținerea biodiversității. creșterea productivității și a capacității de regenerare a plantelor sunt câteva dintre obiectivele.

Potrivit datelor statistice din 2021, județul are 317.726 hectare de pajiști din care 139.207 hectare sunt pășuni și 178.519 hectare o reprezintă fânețele. ceea ce rezultă să situează pe primul loc la nivel național la acest capitol.

În județul Harghita cele mai întinse pajiști se află în nordul județului (zona Toplița, Borsec, Bilbor, Corbu, Tulgheș), zona Ocland, Merești, Lueta, Vlăhița, Căpâlnița, respectiv Lunca de Jos.

O parte din suprafața județului este ocupată de păduri și terenuri forestiere. Agricultura este reprezentată, dar nu are o importanță mare la nivel județean, suprafețele agricole fiind de mici dimensiuni. Suprafețele ocupate de pășuni și fânețe au condus la dezvoltarea sectorului zootehnic.

Un alt factor care ar putea conduce la dezvoltarea sectorului agricol ar fi asocierea micilor producători agricoli în asociații pentru crearea de exploatații agricole profitabile în vederea exploatării intensive a terenurilor agricole și realizării de produse de calitate conform standardelor Uniunii Europene. Asocierea producătorilor agricoli poate fi un avantaj in privința uni mai bune valorificări a produselor obținute.

Tabel nr. 15: Numărul mediu de salariați în sectorul agricol

Numărul mediu de salariați în sector agricol	2008	2010	2017	2018	2019	2020	2021	Dinamică 2021/2008
Salariați jud. Harghita	67.335	59.403	65.504	66.886	68.084	65.333	65.933	-2.08%
Agricultură, silvicultură și pescuit	1.146	1.116	1.743	2.294	2.180	2.020	1.994	74.00%
Pondere salariați agricultură/total salariați	1.70%	1.88%	2.66%	3.43%	3.20%	3.09%	3.02%	-
Agricultură, vânătoare și servicii anexe	411	400	708	716	677	705	701	70.56%
Silvicultură și exploatare forestieră, pescuit și acvacultură	735	716	1.035	1.578	1,503	1.315	1.293	75.92%

Sursa: INS baza de date TEMPO

Agricultura, alături de activități de vânătoare și silvicultură și exploatare forestieră reprezintă o activitate de importanță redusă a județului Harghita, în sector activând un număr de 1.994 salariați în anul 2021, reprezentând 3,02 % din totalul salariaților din județ. Numărul mediu al salariaților din agricultură a fost în anul 2021 de 1.994 salariați, valoare cu 74% mai mare decât cea raportată în 2008. În sectorul silvicultură, numărul salariaților din anul 2021 (1.293) a fost mai mare cu 76% decât valoarea raportată în anul 2008, rezultând o atractivitate crescută a sectorului.

4.2.1.1 Suprafețe de terenuri cultivate cu principalele culturi

În anul 2021 în județul Harghita au fost cultivate 55.224 hectare de terenuri. Principalele culturi au fost cele de: grâu, cartofi, orz și orzoaică, porumb boabe, legume, furaje verzi din teren arabil.. O tendință descendentă se identifică la trenurile necultivate, aflate în repaus. Pentru această categorie de terenuri, în anul 2021, se înregistrează 1.099 ha, în scădere de la 9.649 ha înregistrate în anul 2015, respectiv cu 190 ha față de anul precedent. Aceste suprafețe de terenuri sunt necultivate necontribuind la producția agricolă anuală.

Culturi agricole care au înregistrat creșteri ale suprafețelor cultivate, în perioada 2010-2021, sunt: culturile de grâu (+5.151 ha) , orz și orzoaică (+511ha).

4.2.1.2 Producția agricolă

Valoarea producției ramurii agricole din județul Harghita este de 1.188.094 mii lei în anul 2021, cu un aport al mediului privat de 99%. Valoarea producției agricole la nivel de județ a înregistrat o creștere de 23,93% în perioada 2010-2021, creștere ce a provenit în principal din producția animală (creștere de 66,95%), respectiv producția vegetală (creștere de 1,88%).

Tabel nr. 16: Valoarea producției ramurii agricole pe forme de proprietate - județul Harghita, 2010-2021

	Forme de proprietate	Ani		
		Anul 2010	Anul 2021	Dinamica 2021/2010
		Mii lei RON	Mii lei RON	%
Total	**Total**	958.675	1.188.094	23.93%
-	Proprietate privată	944.673	1.177.534	24.65%
Vegetală	**Total**	632.808	644.678	1.88%
-	Proprietate privată	619.287	634.385	2.44%
Animală	**Total**	325.442	543.320	66.95%
-	Proprietate privată	325.386	543.053	66.90%
Servicii agricole	**Total**	425	96	-77.41%
-	Proprietate privată	-	96	-

Sursa: INS baza de date TEMPO

Județul Harghita înregistrează producție vegetală în valoare de 644.678 mii lei în anul 2021, cu o contribuție a mediului privat de 98,4%. Prin producția animală se realizează o valoare economică a producției de 543.320 mii lei în anul 2021, cu o contribuție majoritară de 99.95% a mediului privat.

Serviciile agricole contribuie cu 96 mii lei la formarea valorii producției agricole județene (2021). Serviciile agricole realizate la nivel de județ, urmează o tendință de scădere față de anii anteriori, prin scăderea valorii de la 287 mii Ron (anul 2012) la 96 mii Ron (anul 2021).

Din valoarea producției agricole la nivel de județ, 54,27% provine din producția vegetală, 45,73% din producția animală.

4.2.1.2.1 Producția agricolă vegetală, principalele culturi și mecanizarea activității

Tabel nr. 17: Suprafața cultivată cu principalele culturi în Regiunea Centru 2021(ha)

	Alba	Brașov	Covasna	Harghita	Mureș	Sibiu
Secara		432	746	**534**	135	48
Grâu - total	12.566	8.529	24.686	**14.476**	26.769	6.868
Orz si orzoaica	2.396	3.459	3,530	**7.072**	6.908	998
Orz	1.070	917	557	**272**	2.419	673
Ovăz	251	361	937	**969**	4.912	480
Porumb boabe	44.266	11.314	10.792	**2.561**	70.647	27.324
Furaje verzi	35.538	23.550	21.223	**19.426**	44.403	17.477
Cartofi - total	2.335	3.815	15.038	**6.723**	994	1.236
Legume - total	4.875	622	1.734	**723**	6.283	2.173

Sursa: INS baza de date TEMPO

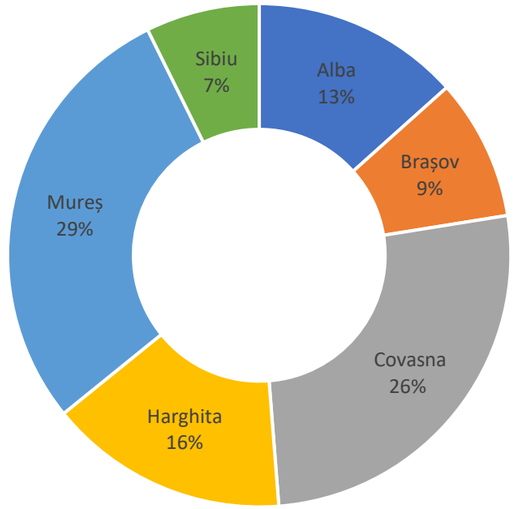

Figura nr. 33: Ponderea suprafețelor cultivate cu grâu din Regiunea de Dezvoltare Centru în anul 2021

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor INS baza de date TEMPO

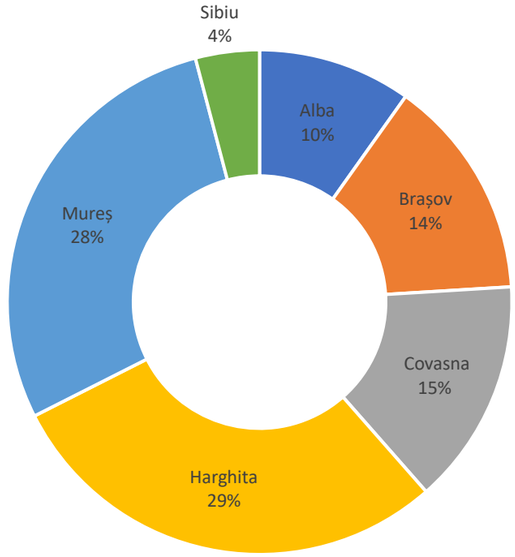

Figura nr. 34: Ponderea suprafețelor cultivate cu orz și orzoaică din Regiunea de Dezvoltare Centru în anul 2021

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor INS baza de date TEMPO

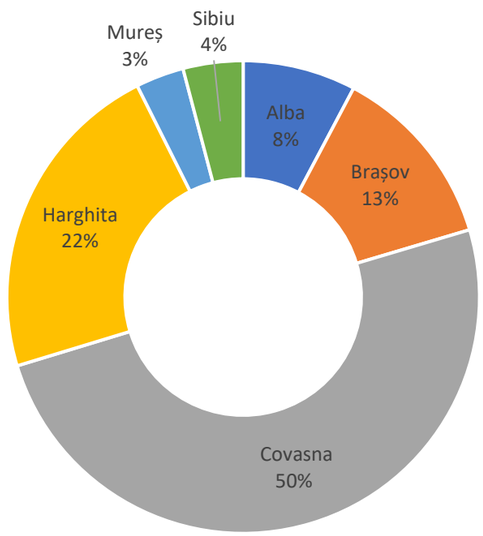

Figura nr. 35: Ponderea suprafețelor cultivate cu și cartof din Regiunea Centru în anul 2021

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor INS baza de date TEMPO

Suprafețele cultivate cu principalele culturi în județul Harghita sunt ocupate de culturile de grâu, orz și orzoaică, ovăz, legume, cartofi, suprafețele cultivate oscilând anual datorită rotației culturilor, datorită cererii de pe piața internă și externă, datorită avantajelor economice urmărite de producătorii agricoli.

În privința suprafețelor cultivate cu grâu județul Harghita ocupă locul 3 in cadrul regiunii având o pondere de 16% din totalul suprafețelor cultivate cu grâu din regiune.

Județul Harghita a raportat în anul 2021 7.072 ha plantate cu orz și orzoaică, situându-se pe primul loc in cadrul Centru, culturile de orz și orzoaică din Harghita au o pondere de 29% la nivel regional.

Județul Harghita a raportat în anul 2021 969 ha plantate cu ovăz , reprezentând 12% din totalul suprafeței cultivate cu ovăz la nivelul regiunii, plasând județul pe locul 2 în regiune.

Suprafața cultivată cu cartofi a fost în anul 2021 în județul Harghita de 6.723 ha situând județul pe locul 2 în clasamentul regional, cu o pondere de 22 % din totalul suprafețelor ocupate de culturile de cartofi din regiune.

Suprafața cultivate cu furaje a fost în anul 2021 în județul Harghita de 19.426 ha reprezentând 12% din suprafața totală raportată la nivelul regiunii.

Datorită reliefului montan și a suprafețelor neagricole ocupate de păduri, suprafețele arabile care pot fi cultivate au suprafețe foarte mici, rezultând ponderi reduse la nivel regional.

Tabel nr. 18: Evoluția suprafețelor cultivate cu principalele culturi în județul Harghita

Principalele culturi	Anul 1990	Anul 2000	Anul 2010	Anul 2021
	Hectare			
Secara	2.956	657	654	534
Grâu - total	18.855	11.886	9.325	14.476
Orz si orzoaica	11.224	10.522	6.561	7.072
Orz	3.228	739	154	272
Ovăz	7.140	6.741	4.185	969
Porumb boabe	5.286	4.846	2.701	2.561
Furaje verzi	27.724	36.005	17.658	19.426
Cartofi - total	14.082	15.086	11.194	6.723
Legume - total	1.107	1.467	939	723

Sursa: INS baza de date TEMPO

Cele mai întinse suprafețe cultivate din județul Harghita în anul 2021 au fost la furaje verzi (19.426 ha), grâu (14.476 ha), orz și orzoaică (7.072 ha), cartofi (6.723ha), porumb (2.561 ha), ovăz (969 ha), legume (723 ha)

In privința suprafețelor cultivate cu furaje se constată ca în 2021 suprafața cultivată este cu 30% mai redusă față de anul 1990 si în creștere cu 10% față de suprafața cultivată în anul 2010.

Suprafața cultivată cu grâu în anul 2021 este în scădere față de anii 1990, fiind cu 55% mai întinsă față de suprafața cultivată cu grâu în 2010.

Suprafețele cultivate cu floarea orz și orzoaică în 2021 sunt cu 37% mai reduse față de anul de referință 1990, și cu 8% mai întinse față de valoarea raportată în anul 2010.

Suprafețele ocupate de culturile de cartofi în anul 2021 au fost de 6.723 ha, suprafață mai redusă față de anii 1990, 2000 2010.

Tabel nr. 19: Producția vegetala medie(kg) la hectar pentru principalele culturi în Regiunea Centru 2021

	Regiunea Centru	Alba	Brașov	Covasna	Harghita	Mureș	Sibiu
Secara	2.903	0	2.588	3.203	**2.742**	2.788	3.167
Grâu - total	4.336	4.873	4.346	3.931	**3.783**	4.887	3.813
Orz si orzoaica	3051	3.839	2.860	3.517	**2.361**	3.262	3.597
Ovăz	2.308	2.616	2.094	1.923	**2.397**	2.434	1.585
Porumb boabe	6.168	6.259	5.938	4.458	**4.907**	6.691	5.560
Floarea soarelui	2.666	2.503	2.653	2.085	**1.720**	3.027	2.090
Rapița	2.793	2.811	2.717	2.247	**0**	3.178	2.702
Cartofi - total	19.373	19.799	18.113	19.469	**20.596**	17.289	16.311

Sursa: INS baza de date TEMPO

În cazul producției medii/hectar județul Harghita se remarcă prin:

- Producția medie/hectar de 3.783 kg la cultură de grâu plasează județul pe locul 6 în regiune, producția fiind mai scăzută decât media regiunii;
- Producția la hectar pentru cultura de porumb a fost în anul 2021 în județul Harghita de 4.907 kg, producție ce plasează județul pe locul 5 în regiune, fiind mai redusă decât media regională;
- Producția medie la hectar obținută la orz și orzoaică în județul Harghita a fost in 2021 de 2,361 kg/ha, producție ce plasează județul pe locul 6 în regiunea centru, fiind mai mica decât media regiunii;

- Cultura de floarea soarelui a avut în județul Harghita în 2021 o producție medie de 1.720 kg/ha, mai mica decât media regională, plasând județul Harghita pe locul 6 în regiunea centru;
- Producția medie la hectar obținută la cultura cartofului în județul Harghita a fost în anul 2021 de 20.596 kg/ha fiind cea mai mare producție din regiune.

La nivelul județului Harghita, conform MADR, în anul 2020 erau înregistrați 316 operatori economici certificați în agricultura ecologică. Dintre aceștia 305 agenți economici sunt producători agricoli certificați pentru agricultura ecologică, situând județul Harghita pe locul 15 la nivel național.

În municipiul Miercurea Ciuc a funcționat Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Cartof, din subordinea Academiei de Științe Agricole și Silvice Gheorghe Ionescu Șisești. Aici au fost create următoarele soiuri: CATELLYNA, ROZANA, ETERNA, ROBUSTA, FRUMOASA, NATIV, TENTANT, AMICII, AGO, SICULUS, HARGHITA, ROZAL. În anul 2018 Stațiunea de Cercetare și Producție a Cartofului Miercurea Ciuc s-a desființat , fiind creat Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Cinegetică și Resurse Montane (ICDCRM) Miercurea Ciuc, acesta desfășurându-și activitatea în următoarele domenii: agricultură, managementul resurselor cinegetice, managementul forestier, pajiști montane, fructe de pădure, probleme de agromediu.

4.2.1.2.2 Gradul de mecanizare a agriculturii

În ceea ce privește gradul de mecanizare a agriculturii, cu un număr de 9.135 tractoare, județul Harghita se situează pe primul loc în cadrul Regiunii de dezvoltare Centru din punct de vedere al numărului de tractoare. În județul Harghita este raportat cel mai mare număr de cultivatoare mecanice din regiune – 1.040.

Tabel nr. 20: Categorii de tractoare și mașini agricole

Categorii de tractoare si mașini agricole					
	Anul 1990	Anul 2000	Anul 2010	Anul 2021	Evoluție 2021-1990
	Număr				
Tractoare agricole fizice	1.660	3.191	3.021	9.135	550.30%
Pluguri pentru tractor	809	2.036	1.874	4.669	577.13%
Cultivatoare mecanice	248	952	282	1.040	419.35%
Semănători mecanice	347	496	468	599	172.62%
Mașini de împrăștiat îngrășăminte chimice	166	212	0	0	0.00%
Mașini de stropit si prăfuit cu tracțiune mecanica	108	148	131	37	34.26%
Combine autopropulsate pentru recoltat cereale	432	421	387	395	91.44%
Combine autopropulsate pentru recoltat furaje	94	36	25	69	73.40%
Combine și mașini pentru recoltat cartofi	198	426	300	245	123.74%
Prese pentru balotat paie și fân	168	140	128	959	570.83%
Vindrovere pentru furaje	87	27	13	17	19.54%

Sursa: INS baza de date TEMPO

Numărul tractoarelor și a utilajelor din agricultură este în creștere conform datelor analizate. Numărul tractoarelor agricole fizice existente în 2021 este de aproape 6 ori mai mare decât valoarea raportată în anul 1990, și în creștere față de numărul de tractoare existente în Harghita în anii 2000 și 2010.

Numărul semănătorilor mecanice din Harghita a fost în anul 2021 de 1,7 ori mai mare față de anul 1990, valoarea fiind în creștere și față de anii 2000 și 2010.

Numărul cultivatoarelor și semănătorilor mecanice a crescut in anul 2020 față de anii anteriori.

Combinele și mașinile pentru recoltat cartofi au fost în anul 2021 a fost în scădere față de anii 2000 și 2010.

Se poate concluziona ca este un interes crescut pentru agricultura eficienta, mecanizată, care implica eficiență mai mare si pe termen lung costuri mai mici de producție.

Totuși multe terenuri sunt fragmentate și de mici dimensiuni, proprietarii făcând agricultură de subzistență, muncind manual sau cu pluguri cu tracțiune animală. De asemenea nu se cunoaște gradul de uzură fizică și morală a parcurilor de tractoare și mași agricole, și acesta ar putea fi un impediment pentru obținerea de productivități mari în sectorul agricol.

4.2.1.2.3 Producția agricolă animală

Creșterea animalelor și producția agricolă animală, reprezintă o ramură importantă pentru sectorul agricol, zootehnic și prelucrător al zonei, având o contribuție important a mediului rural din județ.

Cei mai mulți crescători de animale sunt în nordul județului (Toplița, Bilbor), în Remetea, Ditrău, Joseni, în periferia estică a județului (Sândominic și Valea Ghimeșului) și colțul de sud-est, în comunele Ciucsângeorgiu, Sânmartin, Plăiești de Jos.

Tabel nr. 21: Efective de animale din Regiunea Centru în 2021

	Regiunea Centru	Alba	Brașov	Covasna	Harghita	Mureș	Sibiu
Bovine	**374.049**	70.989	58.649	46.049	**80.163**	73.665	44.534
Porcine	**357.377**	65.499	68.124	44.529	**35.588**	92.047	51.590
Ovine	**2.160.265**	399.709	417.692	183.489	**199.144**	412.221	548.010
Caprine	**124.146**	24.201	20.437	5.704	**18.720**	39.296	15.788
Păsări	**9.476.299**	2.871.831	3.386.407	567.691	**461.801**	1.419.962	768.607
Familii albine	**226.464**	68.325	39.205	11.556	**19.706**	54.638	33.034

Sursa: INS baza de date TEMPO

Efectivele de bovine din județul Harghita plasează județul pe locul 1 în regiune, având o pondere de 21,43% din totalul exemplarelor din regiune.

În privința numărului de porcine, județul Harghita deține 35.588 exemplare, clasând județul pe locul 6 în regiune cu o pondere de 10% din numărul total de exemplare..

În județul Harghita au fost raportate 199.144 capete din familia ovinelor, situându-se pe locul 5 în regiunea centru cu o pondere de 9% din totalul efectivelor de ovine raportat în Regiunea Centru.

În județul Harghita a fost raportat un număr de 18.720 caprine, reprezentând o pondere de 15% din numărul total de exemplare raportat în regiunea centru, situând județul Harghita pe locul 4 în regiune.

În Harghita au fost raportate în anul 2021 19.706 familii de albine, reprezentând 8,7% din totalul raportat la nivelul regiunii.

4.2.1.2.4 Sectorul pomicol

În privința producției de fructe, județul Harghita are următoarele caracteristici:

- Producția de prune de 2.922 tone obținută în anul 2021 este a 6 a din regiune, reprezentând 7,6% din producția regiunii;
- Producția de mere a fost în 2021 de 4.935 tone, a 5 a producție de mere din regiune, reprezentând 6,8% din producția totala a regiunii;
- În județul Harghita s-a raportat în 2021 a 5-a producție de pere din regiunea centru, reprezentând 5,8% din producția totală a regiunii;
- Producția de cireșe raportată de județul Harghita a fost în anul 2021 de 248 tone, fiind cea mai mica din regiunea centru, reprezentând 5% din producția regiunii;
- Producția de nuci din Harghita a fost în anul 2021 de 227 tone, plasând județul pe locul 5 în regiunea centru, cu o pondere de 4,5% din producția totală.

Tabel nr. 22: Producția de fructe din județul Harghita în 2021(tone)

	Regiunea Centru	Alba	Brașov	Covasna	Harghita	Mureș	Sibiu
Prune	**38.254**	13.135	3.921	3.981	**2.922**	10.121	4.174
Mere	**72.469**	13.850	11.146	4.491	**4.935**	28.395	9.652
Pere	**4.383**	1.706	551	170	**258**	1.052	646
Cireșe și vișine	**4.508**	1.211	287	484	**248**	1.996	282
Caise	**886**	589	123	2	**0**	156	16
Nuci	**4.946**	1.708	80	719	**227**	1.956	256

Sursa: INS baza de date TEMPO

Produsele tradiționale – alimentare, care prezintă o varietate deosebită sunt apreciate atât la nivel național, cât și la nivel internațional. La fabricarea acestor produse se folosesc doar materii prime locale, care nu au în compoziția lor aditivi alimentari, care prezintă o rețetă tradițională, un mod de producție și/sau de prelucrare și un procedeu tehnologic tradițional și care se distinge de alte produse similare aparținând aceleiași categorii. Totuși având în vedere vechea tradiție în prepararea alimentelor, județul Harghita nu are produse tradiționale atestate.

4.2.1.2.5 Exploatații agricole

În județul Harghita, dar și la nivel național, se practică o agricultură la limita profitabilității, neperformantă, în general bazată pe autoconsum. Lipsa asocierii, fărâmițarea terenurilor aflate în proprietate privată, lipsa irigațiilor, unitățile de producție mici și slaba dotare tehnologică sunt câteva din cauzele care conduc la practicarea unei agriculturi ineficiente și necompetitive. Așadar, se individualizează două categorii de proprietate, și anume terenuri mici (sub 20 ha), necompetitive și valorificate pentru producție proprie și terenuri mari de peste 50 ha, bine tehnologizate, în general, deținute de companii mari, care practică o agricultură cu productivitate mai ridicată. În ceea ce privește gradul de asociere a fermierilor, atât la nivel local, cât și la nivel județean, acesta este redus, forme de asociere înregistrându-se la nivel județean.

Cooperative agricole

Conform Registrului Național al cooperativelor Agricole, in anul 2020 la nivelul județului Harghita funcționau 45 cooperative agricole.

Tabel nr. 23: Cooperative agricole județul Harghita în anul 2021

Nr. crt.	Firma	Județ	Localitate
1	COOPERATIVA AGRICOLA RO-CHAMP	Harghita	Cristuru Secuiesc
2	BIOLACT COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Harghita	Merești
3	ARINISUL-CALIMANI COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Harghita	Toplița
4	COOPERATIVA AGRICOLA FORRAS	Harghita	Dealu
5	BURGOCOMCIUC SOCIETATE COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Harghita	Cozmeni
6	COOPERATIVA AGRICOLA SZILOS	Harghita	Păuleni
7	AGRO COM SIC COOPERATIVA AGRICOLA	Harghita	Tușnad
8	TARNAVA MARE COOPERATIVA AGRICOLĂ	Harghita	Cristuru Secuiesc
9	PRELUCRAREA ŞI VALORIFICAREA LAPTELUI TROTUŞ COOPERATIVA AGRICOLĂ	Harghita	Lunca de Jos
10	CSENGO COOPERATIVA AGRICOLĂ	Harghita	Frumoasa
11	LOVETE LAZ COOPERATIVA AGRICOLA	Harghita	Lueta
12	OBSTEA SARMASULUI COOPERATIVA AGRICOLĂ	Harghita	Fundoaia
13	PRODUS SECUIESC COOPERATIVA AGRICOLĂ	Harghita	Siculeni
14	HIGHEŞ PIATRA ROŞIE-COMARNIC COOPERATIVA AGRICOLĂ	Harghita	Tulgheș
15	CORBEANCA CORBU COOPERATIVA AGRICOLĂ	Harghita	Corbu
16	STRAJA CALIMANILOR BILBOR COOPERATIVA AGRICOLĂ	Harghita	Bilbor
17	HAIDUCUL SARMAS COOPERATIVA AGRICOLĂ	Harghita	Hodoșa
18	OLTÁRKŐ PARASZTSZÖVETKEZET COOPERATIVA AGRICOLĂ	Harghita	Suseni
19	KÁNYÁDI ŐRHEGY COOPERATIVA AGRICOLĂ	Harghita	Ulieș
20	COOPERATIVĂ AGRICOLĂ JÁSFALVI GAZDÁK SZÖVETKEZETE	Harghita	Iasu
21	PADINĂ - GĂLĂUŢAŞ COOPERATIVA AGRICOLĂ	Harghita	Gălăuțaș-Pârău
22	MUNCA LIVEZI-CIUC COOPERATIVA AGRICOLĂ	Harghita	Livezi
23	COOPERATIVA AGRICOLĂ FRUCTUS VITAE - ÉLET GYÜMÖLCSE MEZŐGAZDASÁGI SZÖVETKEZET	Harghita	Odorheiu Secuiesc
24	UNITIS MEZŐGAZDASÁGI SZÖVETKEZET COOPERATIVA AGRICOLĂ	Harghita	Satu Mare
25	BORZONTORZ COOPERATIVA AGRICOLĂ	Harghita	Gheorgheni
26	CSOMORTÁNI SZÖVETKEZET COOPERATIVA AGRICOLĂ	Harghita	Șoimeni
27	COOPERATIVĂ AGRICOLĂ LAPTE BIO ȘI CARNE MĂDĂRAȘ	Harghita	Mădăraș
28	CRESCĂTORII DE OVINE DIN DĂNEȘTI COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Harghita	Dănești
29	HERITAGE LIVESTOCK BREEDERS FROM SZEKLERLAND COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Harghita	Păuleni-Ciuc
30	ECOBILBOR COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Harghita	Bilbor

Nr. crt.	Firma	Județ	Localitate
31	SUBCETATE-FILPEA COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Harghita	Subcetate
32	PÂRÂUL SAVULUI COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Harghita	Corbu
33	KASZONLAND COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Harghita	Plăieșii de Sus
34	HARCOV MILK MEAT COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Harghita	Tușnad
35	BIO VOȘLĂBENI COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Harghita	Izvoru Mureșului
36	CIUCUL DE SUS-FELCSÍK MEZŐGAZDASÁGI SZÖVETKEZET COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Harghita	Ineu
37	RIBON NATUR COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Harghita	Mădăraș
38	ŐSHONOSOK MEZŐGAZDASÁGI SZÖVETKEZETE COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Harghita	Cehești
39	CSESZLÉS COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Harghita	Bârzava
40	KISHAVAS COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Harghita	Nicolești
41	GEOSA PROD COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Harghita	Nicolești
42	OLIMO AGRI COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Harghita	Căpâlnița
43	CSÍKI KISTERMELŐK SZÖVETKEZETE COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Harghita	Miercurea Ciuc
44	FRUCTIFOR COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Harghita	Lăzarea
45	CRESCĂTORII DE BOVINE ÎN MALUL TÂRNAVEI COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Harghita	Zetea
46	KIHAGO COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Harghita	Nicolești
47	AGROFARM CIUCANI COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Harghita	Ciucani
48	CSALÁDI FARM COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Harghita	Sânpaul
49	VĂCĂREȘTI COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Harghita	Văcărești
50	MANGALICA FARM MEZŐGAZDASÁGI SZÖVETKEZET COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Harghita	Cehești
51	GORDON SZÖVETKEZET COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Harghita	Lupeni
52	SEPSICO COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Harghita	Plăieșii de Sus
53	CARTOLAND FRUCT COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Harghita	Frumoasa
54	FERGER AGRICO COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Harghita	Poloniţa
55	BAZINUL GHEORGHENULUI COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Harghita	Lăzarea
56	CSICSOFARM COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Harghita	Ciceu
57	AGRICULTORI DIN FRUMOASA COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Harghita	Frumoasa
58	HOMOROD COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Harghita	Căpâlnița
59	AGROPILTOP POTATO COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Harghita	Mihăileni
60	AGROALFADIT COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Harghita	Joseni

Sursa: https://www.madr.ro/cooperative-agricole.html

4.2.1.3 Mediul de afaceri

În județul Harghita sunt prezenți agenți economici care activează în următoarele subramuri ale sectorului agricol:

1. **Cultivarea cerealelor (exclusive orez), plantelor leguminoase și a plantelor producătoare de semințe oleaginoase**: 21 firme funcționează în acest sector, raportând în anul 2021 cifră de afaceri cumulată de 9,4 mil lei. Cele mai mari vânzări sunt raportate de: AGROMEC GHEORGHENI (3 MIL LEI), DAKO IMPEX (2,3 MIL LEI), SALT AGROSERV(1,2 MIL LEI), DAL AND DOR, REMIK TRANS
2. **Cultivarea orezului**: ANY CRISTAL (CA 1,4 mil lei)
3. **Cultivarea legumelor și a pepenilor, a rădăcinoaselor**: FUNGUS&TIMBER (CA 2,4 MIL LEI), FITOSIC-FARM (CA 1,8 MIL LEI), AGROMEC (CA 1,2 MIL LEI), AGROBOROS-COZ, NUTRIAND CRACIUN
4. **Cultivarea altor plante nepermanente**: ELK FARM, MICROGREEN BOX
5. **Cultivarea strugurilor**: BATHARENI REBE
6. **Cultivarea fructelor sămânțoase și sâmburoase**: PEPNEKERT KURIA, SZEKLER FRUIT
7. **Cultivarea arbuștilor fructiferi, căpșunilor, nuciferilor și a altor pomi fructiferi**: DAKO FARM TUSNAD, HYDROPONIC GREENHOUSE, MOUNTAIN BLUEBERRY, STANLEY FRUCT
8. **Cultivarea condimentelor , plantelor aromatice, medicinale**: ALU LAVANADA
9. **Cultivarea altor plante permanente**: AGROKONTRAKTOR 247
10. **Cultivarea plantelor pentru înmulțire**: KONTRASTWEGE
11. **Creșterea bovinelor de lapte**: CSIKI-TEJ (CA 3 MIL LEI), HEBA AGROMILK (CA 1,5 MIL LEI), SZEBAGRO, FERMA HPH FARM, MILK-TECHN, DIBO MILK, AGRONYIR, COW MILK GROUP, AGROFRUCT, LE GITTANES, VIVIEN PANZIO, HADNAGY MARKOS, DEMIXTRADE
12. **Creșterea altor bovine**: EUROFARM IMF (CA 55,3 MIL LEI), AUSTTRABULL, REBO ANGUS KARPATEN, BAYER AGROUNIVER, AGROKARMEAT
13. **Creșterea cailor și a altor cabaline**: AMBER IMOB
14. **Creșterea ovinelor și caprinelor**: SEBES AGROFARM, GREXO-MIEL
15. **Creșterea porcinelor**: MELEHOR FARM (CA 1,2 MIL LEI), GANZAL FARMVILLE
16. **Creșterea păsărilor**: IMPORT-EXPORT PAL MAR (CA 9,9 MIL LEI), ATTIMPROD (CA 1,6 MIL LEI), BINDER ORGANIC POULTRY, INTERCOM, EUROINTERPRESS COMPANY
17. **Creșterea altor animale**: VULTICULUS GEO, ZUMMI NEKTAR, VIPERA DOMESTICĂ
18. **Activități în ferme mixte**: ANDY ZOOFARM (CA 2,8 MIL LEI), FERMA BARAT-REM (CA 1,8 MIL LEI), AGROFARM BILBOR, MIXT PREST PROD, MOCSIZOO
19. **Activități auxiliare după producția vegetală:** AGROMEC SINCRAIENI (CA 18,3 MIL LEI), KURTA MAGAZIN MIXT (CA 2,7 MIL LEI), AGRO PAL CHIM, AGROMEC SINMARTIN, DOPER&DORPER WHITE
20. **Vânătoare, capturarea cu capcane a vânatului și activități de servicii anexe vânătorii**: B&D CARPATHIAN HUNTING, HABITAT CONSTRUCT, CARPATHIAN SAFARI

4.2.1.4 Depozitarea producției agricole

Situația centralizatoare a operatorilor economici care exploatează spații de depozitare autorizate, actualizată

Tabel nr. 24: Situația centralizatoare a operatorilor economici care exploatează spații de depozitare autorizate, actualizată

Nr. crt.	Autorizație de depozit (serie/nr)	Date identificare operator economic (denumire, adresă, telefon)	Date identificare spațiu de depozitare aflat în exploatare (denumire, adresă, telefon, email)	Capacitate totală autorizată (tone)	Din care	
					Siloz (tone)	Magazie (tone}
1	HR-0003444	SC Harmopan SA Miercurea-Ciuc, str. Harghitei nr. 46, tel: 026632424	Moara de grâu Miercurea-Ciuc,str. Harghitei nr: 46, tel:0266324424	1,600	1,600	
2	HR-0003445	SC Harmopan SA Miercurea-Ciuc, str. Harghitei nr. 46, tel: 0266324424	Moara de grâu Brădești, loc. Brădești, tel: 0266324424	1,100	1,100	
3	HR-0003446	SC Ifemal SRL Săndomonic,str. Principală nr. 86, tel: 0266336043	SC Ifemal SRL Săndomonic,str. Principală nr. 86, tel: 0266336043	320	320	
4	HR-0003448	SA Nyerges Cozneni, str. Fabricilor nr: 516 tel: 0266326606	SA Nyerges Cozneni, str. Fabricilor nr: 516 tel: 0266326606	600		600
5	HR-0003452	SA Burgabotek, Sânmartin, str. Ciucani nr. 83, tel: 0266332105	SA Burgabotek, Sânmartin, str. Ciucani nr. 83, tel: 0266332105	800		800
6	HR - 0003453	SA Agroprodcom Lăzarea, str. Principală nr:1472 tel:0266352601	SA Agroprodcom Lăzarea, str. Principală nr:1472 tel:0266352601	1,000		1,000
7	HR-0003456	SA Nadas Tușnad, localitatea Tușnad sat, str Principală nr. 346, tel: 0266334266 dakoimpex@yahoo.com	SA Nadas Tușnad, localitatea Tușnad sat, str Principală nr. 346, tel: 0266334266	1,000		1,000
8	HR-0003458			5,000	5,000	
9	HR-0003460	SC Harmopan SA Miercurea Ciuc Harghita nr.46 266324424	SC Harmopan SA Miercurea Ciuc Harghita nr.46 266324424	1,350	800	550
10	HR-0006725	Lixid Project SRL Miercurea Ciuc str. Majlath Gusztav nr.4 0727887878	Sânsimion nr,575	300	300	
11	HR-0006723	SC Harmopan SA Miercurea Ciuc str. Harghita nr.46 tel.0266324424	Miercurea Ciuc str. Harghita nr.46	2,700	2,700	
12	HR-0006724	SA Bastionul Loc. Lăzarea str. Principala nr.605 cod.postal 537135; tel.0266352834	Lăzarea str.Principala 734, str.Cantar fr.nr.	1,700		1,700
TOTAL JUDEȚ HARGHITA				**17,470**	**11,820**	**5,650**

Sursa:https://www.madr.ro/lista-spatii-autorizate-pentru-depozitarea-produselor-agricole.html

La nivelul județului Harghita există 12 unități de depozitare a produselor agricole, cu o capacitate totală de 17.470 tone, dintre care 11.820 tone în silozuri și 5.650 tone în magazii.

4.2.2 Silvicultură

Suprafața pădurilor din județ, ocupă 259,6 mii hectare, reprezentând 98,3% din suprafața fondului forestier din județul Harghita, în anul 2021. Alte categorii de vegetații forestiere sunt extinse pe 4,5mii hectare, reprezentând 1,7% din suprafața fondului forestier din județ.

Tabel nr. 25: Suprafața fond forestier Harghita 2021 (mii ha)

	1990	2000	2010	2021	Evoluție 2021-1990
Total	**231.2**	**231.4**	**262.3**	**264.1**	**114.23%**
Rășinoase	169.3	166.4	193.6	188.9	111.58%
Foioase	58.7	59	63.3	70.7	120.44%
Alte terenuri	3.2	6	5.1	4.5	140.63%

Sursa: INS baza de date TEMPO

Analizând suprafețele de păduri, pe specii de păduri, constatăm că cele mai extinse sunt suprafețele împădurite cu rășinoase (188,9 mii ha), reprezentând 71,53% din suprafața totală a pădurilor din județ și 26,7% sunt păduri de foioase (70,7 mii ha).

În perioada 1990-2010 se constată o creștere a suprafeței fondului forestier total din județ , în anul 2021 se constată o creștere cu 1,8 mii ha a fondului funciar raportându-ne la anul 2010.

În anul 2021, pădurile de rășinoase sunt mai reduse cu 4,7 mii ha față de anul 2010, reprezentând o scădere de 2,4%, valoarea înregistrată în anul 2021 este mai mare cu 11,58% față de valoarea raportată în anul 1990 .

Pădurile de foioase au crescut în anul 2021 cu doar 20,44% față de suprafața înregistrată in anul 1990. Suprafața ocupată de pădurile de foioase în anul 2020 este in creștere cu 11,69% față de anul 2010.

Tabel nr. 26: Suprafața fond forestier la nivel UATB județul Harghita 2021 (mii ha)

Cod SIRUTA	Localitate	Suprafața ocupată păduri (ha)	Pondere în suprafața totală
83320	Municipiul Miercurea Ciuc	4,890	41.14%
83561	Municipiul Gheorgheni	9,715	44.06%
83133	Municipiul Odorheiu Secuiesc	745	15.81%
83632	Municipiul Toplița	12,880	38.14%
83428	Oras Băile Tușnad	55	29.10%
83464	Oras Bălan	0	0.00%
83491	Oras Borsec	4,984	81.13%
83525	Oras Cristuru Secuiesc	1,327	24.65%
83749	Oras Vlăhița	3,558	47.28%
83785	Atid	3,891	28.44%
83847	Avrămești	1,837	31.60%
83936	Bilbor	17,206	75.84%
83151	Brădești	574	18.22%
83963	Căpâlnița	2,304	30.73%
84102	Cârța	1,369	17.13%
86461	Ciceu	2,529	36.05%
83981	Ciucsângeorgiu	8,836	36.48%
84086	Ciumani	3,803	39.86%
84148	Corbu	9,837	57.62%
84175	Corund	4,198	36.71%
86446	Cozmeni	2,464	35.21%
84237	Dănești	1,601	25.26%
84380	Dârjiu	450	10.70%
84264	Dealu	2,920	30.75%
84344	Ditrău	2,800	24.63%
83197	Feliceni	1,122	14.67%
84415	Frumoasa	1,888	22.40%
84460	Gălăuțaș	280	9.20%
84558	Joseni	7,219	32.34%
84594	Lăzarea	1,479	18.13%
86479	Leliceni	711	19.59%
84629	Lueta	2,480	23.77%
84656	Lunca De Jos	4,085	29.43%
84754	Lunca De Sus	2,300	27.84%
84825	Lupeni	3,238	25.83%
86438	Mădăraș	3,080	46.75%
84923	Mărtiniș	2,489	17.58%
85056	Merești	5,410	49.87%
85074	Mihăileni	1,763	21.31%
85127	Mugeni	1,488	23.10%
85243	Ocland	1,390	22.75%
83375	Păuleni-Ciuc	1,406	29.77%
85289	Plăieșii De Jos	11,862	40.12%
86487	Porumbeni	1,197	28.57%
85341	Praid	8,893	49.28%
86495	Racu	1,216	26.13%
85412	Remetea	1,925	17.87%
85467	Săcel	2,236	30.65%
85680	Sâncrăieni	2,437	46.66%
85760	Sândominic	6,505	43.00%
85788	Sânmartin	1,360	27.98%
85840	Sânsimion	1,774	26.70%
86519	Sântimbru	2,679	48.69%
85528	Sărmaș	1,343	19.38%
86501	Satu Mare	1,028	24.99%
85582	Secuieni	266	6.68%
85626	Siculeni	1,270	31.51%
85984	Șimonești	2,946	25.36%
85877	Subcetate	1,451	28.09%
85920	Suseni	9,171	41.14%
86453	Tomești	1,015	14.98%
86133	Tulgheș	16,896	69.26%
86188	Tușnad	3,388	44.31%
86222	Ulies	897	13.06%
86311	Vărșag	4,304	55.24%
86339	Voșlăbeni	871	15.48%
86366	Zetea	10,667	56.24%
TOTAL		**244,198**	**36.78%**

Sursa: INS baza de date TEMPO

La nivelul UATB-urilor din județul Harghita se remarcă suprafețe întinse ale pădurilor în localitățile: Toplița (12.880 ha- 38,14% din suprafața teritoriului), Bilbor (17.206 ha- 75,84% din suprafața teritoriului), Plăieșii de jos (11.862, ha- 40,12% din suprafața teritoriului), Tulgheș (16.896 ha- 69,26% din suprafața teritoriului, Zetea (10.667 ha- 56,24% din suprafața teritoriului), Gheorgheni (9.715 ha- 44.06% din suprafața teritoriului). Suprafața forestieră reprezintă o resursă economică importantă, exploatarea echilibrată și durabilă aduce beneficii economice pe termen scurt-mediu-lung, prin operațiuni de regenerare și replantare asigurându-se exploatarea lemnului de către generațiile viitoare.

4.2.2.1 Volumul de lemn recoltat

Funcția economică a pădurii joacă un rol important în dezvoltarea județului, însă aceste activități trebuie realizate în condițiile unei dezvoltări durabile, păstrând o relație echilibrată între mediul natural și cel economic.

Volumul de lemn recoltat în anul 2020, este de 628,3 mii mc, volum în scădere cu 22% față de anul 1990, respectiv 2% față de anul 2010. Se constată reducerea volumului de lemn recoltat, în perioada 2010-2020.

Tabel nr. 27: Volumul de lemn recoltat pe specii, în județul Harghita, în perioada 1990-2021

	1990	2000	2010	2021	Evoluție 2021-1990
Total	**1.050,2**	**1.131,5**	**999,8**	**1.761,1**	**167.69%**
Rășinoase	846,4	1.029,2	778,5	1.428,2	168.74%
Fag	144,9	73,7	192	245,8	169.63%
Stejar	7	5,8	6,1	16,2	231.43%
Diverse specii tari	26,5	13,7	16,3	46,1	173.96%
Diverse specii moi	25,4	9,1	6,9	24,8	97.64%

Sursa: INS baza de date TEMPO

Analizând volumul de lemn recoltat în anul 2021 pe speciile de pădure, se constată faptul că lemnul provenind de la speciile rășinoase a fost recoltat în volum de 1.428,2 mii mc, reprezentând 81,1% din volumul de lemn recoltat în județului Harghita, urmat de lemnul de fag (245,8 mii mc)reprezentând 14% din total , volumul recoltat al lemnului de stejar a fost în 2021 de 16,2 mii mc, reprezentând 1% din totalul lemnului recoltat în județul Harghita.

Volumul de lemn recoltat ce a provenit de la diverse specii tari de arbori a fost de 46,1 mii mc, reprezentând 2,6% din total volum de lemn recoltat în anul 2021. În cantități mai reduse au fost recoltate speciile moi cu un volum recoltat de 24,8 mii metri cubi, reprezentând 1,4% din total lemn recoltat în județ.

Tabel nr. 28: Volumul de lemn recoltat în Regiunea Centru în anul 2021

	Regiunea Centru	Alba	Brașov	Covasna	Harghita	Mureș	Sibiu
Total	**4.861,7**	475,6	760,1	552,8	**1.761,1**	848,5	463,6
Rășinoase	**2.849,9**	242,1	263,4	260,7	**1.428,2**	476,5	179,0
Fag	**1.323,1**	173,5	339,9	211,5	**245,8**	218,0	134,4
Stejar	**273,7**	32,8	68,9	29,7	**16,2**	55,2	70,9
Diverse specii tari	**340,3**	24,6	74,0	37,1	**46,1**	86,0	72,5
Diverse specii moi	**74,7**	2,6	13,9	13,8	**24,8**	12,8	6,8

Sursa: INS baza de date TEMPO

În județul Harghita în anul 2021 s-a recoltat un volum de 1.761,1 mii mc, reprezentând 36,22% din totalul volumului de lemn recoltat în Regiunea Centru. Din punct de vedere al volumului de lemn recoltat, județul Harghita se plasează pe primul loc în regiune.

În privința lemnului provenit de la speciile de rășinoase recoltat în 2021, județul Harghita a recoltat cel mai mult material lemnos din această categorie, 50,11% din total recoltat la nivel regional.

În anul 2021 în județul Harghita s-au recoltat 245,8 mii mc de lemn de fag, fiind a doua valoare din regiune, reprezentând 18,6% din totalul lemnului de fag recoltat la nivelul regiunii.

Un volum mare de lemn recoltat aduce beneficii atât proprietarilor de păduri cât și companiilor care prelucrează, comercializează și distribuie materialul lemnos. Trebuie avut in vedere ca pădurile trebuie exploatate responsabil, și autoritățile trebuie să urmărească atât exploatările cât și campaniile de replantare. Principiile dezvoltării durabile, și de protejare a resurselor regenerabile trebuie respectate, pentru ca respectivele resurse să poată fi valorificate și pe viitor.

4.2.2.2 Lucrări de regenerare a pădurilor

Regenerarea suprafețelor de pădure de pe care s-a recoltat masa lemnoasă se face de regulă pe cale naturală, iar în cazurile în care aceasta nu este posibilă, reconstrucția ecologică a acestor suprafețe se face pe cale artificială prin împăduriri.

Se constată că în anul 2021, în județul Harghita au fost executate regenerări artificiale pe o suprafață de 643 ha. În funcție de speciile de pădure, regenerările artificiale au fost executate pe o suprafață de 45 ha de păduri de foioase (7% din total suprafețe regenerate) și pe 598 ha păduri de rășinoase (reprezentând 93% din pădurile regenerate din județ).

Tabel nr. 29: Categorii de regenerări artificial la nivel județean 2010- 2021

	Anul 2010	Anul 2015	Anul 2018	Anul 2019	Anul 2020	Anul 2021
Regenerări artificiale - total	706	829	627	566	622	643
Rășinoase	674	776	601	544	588	598
Foioase	32	53	26	22	34	45

Sursa: INS baza de date TEMPO

În anul 2021 suprafața regenerată a fost cu 9% mai redusă decât suprafața regenerată în anul 2010. În anul 2015 s-au regenerat artificial 829 ha de pădure, mai mult cu 28,9% față de anul 2021.

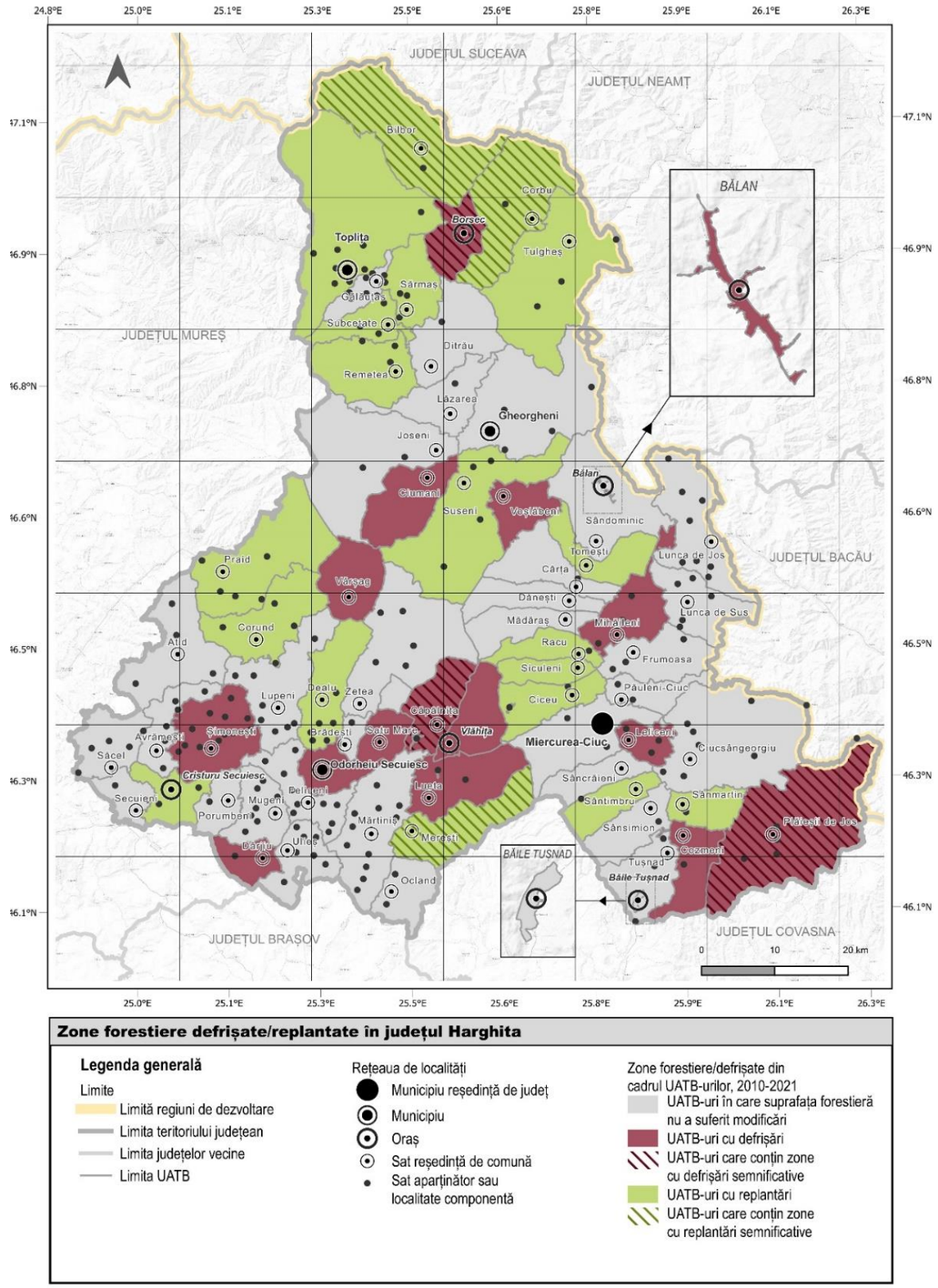
În anul 2021 suprafața de păduri regenerate a fost de 643 ha, fiind cea mai mare suprafață regenerată din perioada 2018-2021.

Reducerea suprafețelor împădurite indică zone afectate de defrișări, acestea sunt identificate in localitățile: Odorheiu Secuiesc, Bălan, Borsec, Vlăhița, Căpâlnița, Ciumani, Cozmeni, Dârjiu, Leliceni, Lueta, Mihăileni, Plăiești de Jos, Satu Mare, Șimonești, Vărșag, Voșlăbeni.

Suprafețe reîmpădurite care au condus la creșterea suprafețelor ocupate de păduri se întâlnesc în localitățile: Toplița, Cristuru Secuiesc, Bilbor, Ciceu, Corbu, Corund, Ditrău, Merești. Praid, Racu, Remetea, Sânmartin, Sântimbru, Sărmaș, Siculeni, Subcetate, Suseni, Tomești, Tulgheș.

În sectorul **Silvicultură și alte activități forestiere** activează 28 agenți economici care au realizat în anul 2021 cifre de afaceri cumulate în valoare de 60,7 milioane lei (13,8 mil eur), firmele având 243 angajați. Cele mai performante firme din sector după cifra de afaceri realizată în anul 2021 sunt: OCOLUL SILVIC DE REGIM GHEORGHENI (CA 20,4 MIL LEI), CSONT FOREST (CA – 8,8 MIL LEI), OCOLUL SILVIC DE REGIM ZETEA (CA – 3,7 MIL LEI), FOREST SYSTEM (CA 3,4 MIL LEI), PSEUDOTSUGA (CA -3 MIL LEI)

În sectorul **Exploatare forestieră** activează 173 agenți economici, raportând în anul 2021 cifră de afaceri cumulată in valoare de 244 milioane lei (55,5 mil eur), având 976 angajați. Cele mai mari cifre de afaceri din sector au fost raportate de: RAPID FOREST (CA 19,6 MIL LEI), EXPLOCOM GK (CA 18 MIL LEI), ESTERER (CA 14,4 MIL LEI), CSILLAG (CA 13,1 MIL LEI), FAB PROD COM (CA 10,5 MIL LEI).

Cartograma nr. 20: Zone forestiere defrișate/ replantate în județul Harghita

Sursa: Prelucrare autori

4.2.3 Piscicultură

Acvacultură în ape dulci se realizează de un număr de 6 societăți comerciale active, care au în structură un număr redus de salariați.

Tabel nr. 30: Principalele firme din domeniul piscicol, din județul Harghita

Nr. Crt.	Denumire agent economic	Localizare	Cifră afaceri	Nr. salariați
1	AGROPISC	Mărtiniș	2.588.150	14
2	SILVER FORELLE	Vlăhița	591.407	5
3	PĂSTRĂVĂRIA GHEORGHENI	Gheorgheni	268.474	1
4	KADICSFALVI HALASTO	Odorheiu Secuiesc	226.238	1
5	ZVA GAZDASAG	Zetea	90.150	0
6	AGROMARKET	Cristuru Secuiesc	50.123	0

Sursa: prelucrare proprie date www.topfirme.com

Societatea cu cele mai bune rezultate ale cifrei de afaceri din domeniu în anul 2021 este AGROPISC, societate realizează o valoare a cifrei de afaceri de 2.588.150 lei, cu 14 salariați, având sediul în Mărtiniș. Pe locul secund se afla firma SILVER FORELLE care a realizat în 2021 cifră de afaceri de 591.407 lei având 4 salariați. Pe al treilea loc se afla compania PĂSTRĂVĂRIA GHEORGHENI care a realizat în 2021 cifră de afaceri de 269.474 lei având 1 salariat.

Acvacultura este o activitate economică care se dezvoltă și este prezentă în economiei, tot mai des în ultimii ani. Acvacultura se practică cu precădere în localitățile rurale, dar este întâlnită tot mai frecvent și în localități urbane.

Amenajările piscicole din județul Harghita, localizarea acestora și alte elemente specific acestora se prezintă în tabelul alăturat.

Tabel nr. 31: Amenajările piscicole la nivel județean

Nr. crt.	Proprietar	Adresa proprietar	Amenajarea	Adresa amenajare	Supr. totala ha	Specii
1	S.C. SILVER FORELLE S.R.L.	STR. MIHAI EMINESCU NR. 2/A, AP. 17, VLAHITA, JUD. HARGHITA	AMENAJAREA PISCICOLA PASTRAVARIA VLAHITA - CRESCATORIE	LOC. ZABOSKERT, ORAS VLAHITA, JUD. HARGHITA	2.745	Păstrăv
2	PAROHIA UNITARIANA SANPAUL	SAT SANPAUL, COM. MARTINIS, JUD. HARGHITA	AMENAJAREA PISCICOLA SANPAUL - CRESCATORIE	SAT SANPAUL, COM. MARTINIS, JUD. HARGHITA	116.42	Ca, cas, r
3	PAROHIA UNITARIANA SANPAUL	SAT SANPAUL, COM. MARTINIS, JUD. HARGHITA	AMENAJAREA PISCICOLA SÂNPAUL - PEPINIERA	SAT SANPAUL, FN, COM. MARTINIS, JUD. HARGHITA	14.35	Ca, cas, r
4	S.C. CURCUBEU S.R.L.	STR. PLOPILOR NR. 37, MIERCUREA	PASTRAVARIA CIBA - CRESCATORIE	STR. PLOPILOR NR. 37, MIERCUREA	1.21	Păstrăv

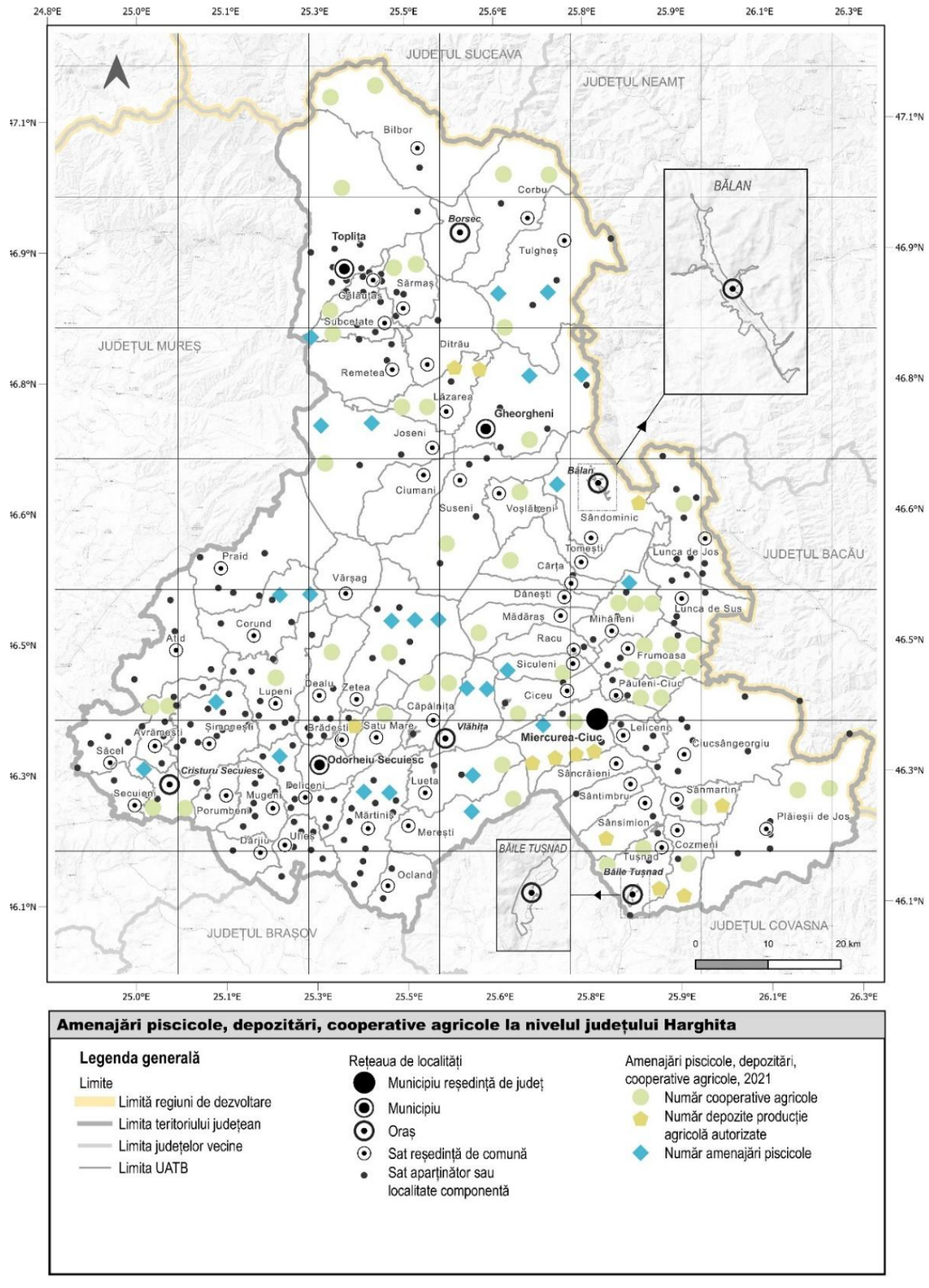
Nr. crt.	Proprietar	Adresa proprietar	Amenajarea	Adresa amenajare	Supr. totala ha	Specii
		CIUC, JUD. HARGHITA		CIUC, JUD. HARGHITA		
5	R.N.P. "ROMSILVA" - DIRECTIA SILVICA MIERCUREA CIUC - OCOLUL SILVIC TULGHES	STR. GEORGE COSBUC NR. 78, MIERCUREA CIUC, JUD. HARGHITA	PASTRAVARIA LACUL ROSU - CRESCATORIE	LOC. LACUL ROSU, JUD. HARGHITA	0.2656	Păstrăv
6	R.N.P. "ROMSILVA" - DIRECTIA SILVICA MIERCUREA CIUC - OCOLUL SILVIC TULGHES	STR. MARTON ARON NR. 78, MIERCUREA CIUC, JUD. HARGHITA	PASTRAVARIA LACUL ROSU - PEPINIERA	LOC. LACUL ROSU, JUD. HARGHITA	0.25	Păstrăv
7	ÎI ORBAN OLGA-MAGDOLNA	SAT LUETA, NR. 393, COM. LUETA, JUD. HARGHITA	AMENAJAREA PISCICOLĂ HELEŞTEU COM MEREŞTI	COM. LUETA, TARLA NR. 3, JUD. HARGHITA	2.26	Crap, plătică, caras, cosaş, ştiucă, şalău, somn
8	SZASZ ANDOR ŞI SZASZ MARIA	SAT ŞICASĂU, COM. ZETEA, NR. 52 A, JUD. HARGHITA	AMENAJAREA PISCICOLĂ - PĂSTRĂVĂRIA ŞICASĂU	SAT ŞICASĂU, COM. ZETEA, JUD. HARGHITA	6,362	Păstrăv curcubeu. Păstrăv fântânel
9	NAGY PIROSKA	Str. Constructorilor, Nr.1/B, Ap.3, Județul Harghita	Lac Rugănești	Sat Rugănești, FN, Comuna Șimonești, Județul Harghita	16	Crap, caras, sânger, novac, cosaș, șalău, somn, știucă
10	Persoane Fizice (contract de comodat cu 11 proprietari)	Oraș Cristuru Secuiesc, Județul Harghita	Amenajarea Cristuru Secuiesc	Oraș Cristuru Secuiesc, Județul Harghita	17.8	Crap, caras, cosaș, sânger, novac, somn, știucă, șalău
11	PAROHIA ROMANO-CATOLICĂ	Str. Principală, Nr.633, Comuna Joseni, Județul Harghita	Iaz Brațul Mort Bakta	Extravilanul Comunei Joseni, între localitățile Borzont și Remetea	0.475	Crap, caras, știucă
12	KEDVES ZSOLT	Sat Sândominic, Comuna Sândominic, Nr. 689A, Județul Harghita	Păstrăvăria Sândominic	Sat Sândominic, Comuna Sândominic, Nr. 689A, Județul Harghita	0.0255	Păstrăv curcubeu
13	MAKO BARNA	Sat Corund, Nr.661, Comuna Corund, Județul Harghita	Păstrăvăria Calonda Nr.16	Sat Calonda, Nr.16, Comuna Corund, Județul Harghita	0.0989	Păstrăv indigen, păstrăv fântânel, păstrăv curcubeu
14	DĔNES DEZSŐ	Sat Șicasău, Nr.54/A, Comuna Zetea, Județul Harghita	Păstrăvăria Dénes Anna I.F.	Sat Șicasău, Nr.54/A, Comuna Zetea, Județul Harghita	0.0792	Păstrăv curcubeu, păstrăv indigen
15	SÁNDOR IMRE	Sat Zetea, Nr.34, Comuna Zetea, Județul Harghita	Bazine piscicole și construcții anexe	Extravilan, Sat Zetea, Nr. FN, Comuna Zetea, Județul Harghita	0.49	Păstrăv curcubeu, păstrăv fântânel, păstrăv indigen
16	SC FILTER RACING SRL	Str. Gabor Aron, Nr.30, Mun. Miercurea Ciuc, Județul Harghita	Păstrăvăria Livezi	Sat Livezi, Nr.180, Comuna Mihăileni, județul Harghita	2.1459	Păstrăv curcubeu
17	STATUL ROMÂN prin DIRECȚIA SILVICĂ HARGHITA	Loc. Miercurea Ciuc, str. Marton Aron, nr. 78, jud. Harghita	Păstrăvăria Lacul Roșu	mun. Gheorgheni, Jud. Harghita	0.26	Păstrăv curcubeu, fântânel
18	GYORFI FERENCZ ȘI GYORFI GIZELA	Sat Corund, com. Corund , nr. 812 jud. Harghita	Vizimalom Păstrăvăria	Sat Corund, com. Corund , nr. 812 jud. Harghita	0.0052	Păstrăv curcubeu, fântânel
19	HAMERLEMN 2004 SRL	Sat Joseni, Comuna Joseni, Nr. 123, Jud. Harghita	Amenajarea piscicolă Joseni	Sat Joseni, Comuna Joseni, Jud. Harghita	10.057	Crap, caras, plătică, roșioară, cosaș, sânger, novac, biban, știucă
20	S.C. SILVER FORELLE SRL	Str. Sportivilor nr.101, Oraș Vlăhița, Jud. Harghita	Ferma de păstrăvi Vlăhița	Str. Sportivilor nr.101, Oraș Vlăhița, Jud. Harghita	3.025	Păstrăv curcubeu, fântânel
21	SC ZUGO FARMS SRL	Sat Siculeni, Nr.94, Comuna Siculeni, Județul Harghita	Ferma piscicolă pentru creșterea și procesarea păstrăvului	Sat Siculeni, Nr. FN, CF nr.50328, Comuna Siculeni, Județul Harghita	0.0471	Păstrăv fântânel, păstrăv curcubeu, păstrăv indigen
22	BAJKÓ LÁSZLÓ	Str. Ghindei, Nr. 32, Municipiul Gheorgheni, Județul Harghita	Păstrăvăria Anita	Postața Várbükk, FN, Municipiul Gheorgheni, Județul Harghita	0.27	Păstrăv curcubeu, păstrăv fântânel, păstrăv indigen
23	ORBÁN ADÉL și ORBÁN ANDRÁS	Sat Lueta, Nr.340, Comuna Lueta, Județul Harghita	Păstrăvăria Flamingo	Sat Lueta, Nr.1443, Comuna Lueta, Județul Harghita	0.6436	Păstrăv fântânel, păstrăv curcubeu

Nr. crt.	Proprietar	Adresa proprietar	Amenajarea	Adresa amenajare	Supr. totala ha	Specii
24	1.Bálint László; 2.Mathe Andras; 3.Mathe Katalin	1. Str. Morum, Nr.1/7, Mun. Odorheiu Secuiesc, Județul Harghita; 2. și 3. Str. Verde, Nr.5, Mun. Odorheiu Secuiesc, Județul Harghita	Amenajarea piscicolă Sub Cetate	Sat Sub Cetate, Nr.73/D, Comuna Zetea, Județul Harghita	2.1969	Crap, caras, plătică, lin, cosaș, sânger, păstrăv curcubeu, păstrăv indigen, nisetru, păstrugă, cegă, somn, șalău,
25	1. Gál Sándor; 2. Gál Csilla; 3. SC Prodagr International SRL	1.;2.; și 3.Orș. Cristuru Secuiesc, Str. Filiaș, Nr.89, Jud. Harghita	Lac piscicol Oțeni	com. Feliceni, sat Oțeni, jud. Harghita	3	Crap, caras, plătică, sânger, novac, cosaș, somn, știucă, șalău, nisetru, nisetru siberian

Sursa: http://www.anpa.ro/

Amenajările piscicole funcționează la nivel teritorial, prin licențe emise și reevaluate periodic de către Agenția Națională pentru Pescuit și Acvacultură. Conform informațiilor disponibile (17.03.2023) în județul Harghita sunt 25 amenajări piscicole licențiate ce realizează activități în crescătorii de pești dar și pepiniere destinate acestora. Principale specii de pești întâlnite în aceste amenajări piscicole, sunt cele de păstrăv, crap, caras, știucă, sânger, novac, somn, șalău.

Se observa o pondere mai mare a cooperativelor agricole și a depozitelor pentru producția agricolă în jumătatea sudică a județului, amenajările piscicole au o distribuție relativ uniformă la nivelul teritoriului.

Cartograma nr. 21: Amenajări piscicole, depozitări, cooperative agricole din județul Harghita

Sursa: Prelucrare autori

4.3 Sectorul secundar

4.3.1 Populația ocupată în industrie

În analiză, populația ocupată civilă grupează toate persoanele care au o ocupație aducătoare de venit, pe care o exercită în mod obișnuit în una din activitățile economiei naționale, fiind încadrate într-o activitate economică sau socială, în baza unui contract de muncă sau în mod independent (pe cont propriu) în scopul obținerii unor venituri sub formă de salarii, plată în natură, etc.

Tabel nr. 32: Populația ocupată civilă din activitățile industriale în județul Harghita, perioada 2010- 2021 (mii persoane)

	Ani					
	Anul 2010	**Anul 2017**	**Anul 2018**	**Anul 2019**	**Anul 2020**	**Anul 2021**
	Mii persoane					
Total	**132,4**	**128,4**	**129**	**129,9**	**129,8**	**113,9**
INDUSTRIE	32,6	36	35,4	34,4	34,5	33,5
B INDUSTRIA EXTRACTIVĂ	0,5	0,6	0,5	0,5	0,5	0,6
C INDUSTRIA PRELUCRĂTOARE	29,7	32,8	32,4	31,4	31,2	30,3
D PRODUCȚIA ȘI FURNIZAREA DE ENERGIE ELECTRICĂ ȘI TERMICĂ, GAZE, APA CALDĂ ȘI AER CONDIȚIONAT	0,7	0,6	0,5	0,5	0,6	0,6
E DISTRIBUȚIA APEI; SALUBRITATE, GESTIONAREA DEȘEURILOR, ACTIVITĂȚI DE DECONTAMINARE	1,7	2	2	2	2,2	2

Sursa: INS baza de date TEMPO

Populația ocupată civilă din sectorul industrial al județului Harghita este de 33,5 mii persoane în anul 2021, reprezentând 29,41% din populația ocupată în economia județului.

Distribuția populației ocupate civile, pe ramuri ale industriei, evidențiază o ocupare de 90,45% în industria prelucrătoare; 5,97% în industria de distribuție a apei, salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare; 1,79% în industria de furnizare de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat; și 1,79% din industria extractivă.

Prin evoluția populației ocupate în activități ale industriei, se constată o creștere cu 2,7% în perioada 2010-2021 .Raportând populația ocupată din industrie în anul 2021, față de anul precedent se înregistrează o scădere a populației ocupate din industrie cu 1.000 persoane.

Industria prelucrătoare generează modificări ale sectorului industrial în ansamblu, având în componență 90,45% din populația ocupată în industria județului Harghita. Populația ocupată din industria prelucrătoare, este în creștere cu 2,7% față de anul 2010, în scădere cu 2,9% față de anul 2019.

4.3.2 Numărul de salariați în industrie

Indicatorul numărul mediu al salariaților cuprinde persoanele angajate cu contract de muncă sau raport de serviciu pe durată determinată sau nedeterminată.

Tabel nr. 33: Numărul mediu al salariaților din activități ale industriei județul Harghita 2010-2021

CAEN Rev.2 (activități ale economiei naționale)	**Ani**						
	Anul 2010	**Anul 2017**	**Anul 2018**	**Anul 2019**	**Anul 2020**	**Anul 2021**	**Dinamica 2021/2010**
	Număr persoane						
TOTAL	**59.403**	**65.504**	**66.886**	**68.084**	**65.333**	**65.933**	**10.99%**
INDUSTRIE	22.196	22.532	22.572	22.443	21.127	21.122	-4.84%
B INDUSTRIA EXTRACTIVĂ	495	532	505	499	506	527	6.46%
06 extracția petrolului brut si a gazelor naturale	128	115	113	112	110	104	-18.75%
08 Alte activități extractive	367	417	392	387	396	423	15.26%
C INDUSTRIA PRELUCRATOARE	19.597	20.264	20.352	20.254	18.852	18.803	-4,05%
10 Industria alimentară	2.289	2.807	2.742	3.043	2.725	3.202	39.89%
11 Fabricarea băuturilor	1.634	1.714	1.745	1.860	1.897	1.821	11.44%
12 Fabricarea produselor din tutun	:	:	5	4	3	3	-
13 Fabricarea produselor textile	558	716	705	667	594	652	16.85%
14 Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte	3.808	3.776	3.671	3.263	2.611	2.118	-44.38%
15 Tăbăcirea si finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj si marochinărie, harnașamentelor si încălțămintei; prepararea si vopsirea blănurilor	820	433	440	387	331	346	-57.80%
16 Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn si pluta, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie si din alte materiale vegetale împletite	3.680	3.694	4.044	4.073	3.785	3.836	4.24%
17 Fabricarea hârtiei si a produselor din hârtie	44	234	231	236	231	213	384.09%
18 Tipărire si reproducerea pe suporți a înregistrărilor	736	580	648	685	640	623	-15.35%
19 Fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țițeiului	:	2	2	:	:	:	-
20 Fabricarea substanțelor și a produselor chimice	2	65	76	83	68	61	2950.00%
22 Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice	1.253	511	532	674	708	696	-44.45%
23 Fabricarea altor produse din minerale nemetalice	888	308	407	384	403	404	-54.50%
24 Industria metalurgică	309	343	346	346	328	303	-1.94%

CAEN Rev.2 (activități ale economiei naționale)	Ani						
	Anul 2010	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019	Anul 2020	Anul 2021	Dinamica 2021/2010
	Număr persoane						
25 Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații	1.064	1.138	1.013	917	832	853	-19.83%
26 Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice	:	85	66	50	55	37	-
27 Fabricarea echipamentelor electrice	:	37	42	57	43	29	-
28 Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente	285	410	372	369	362	353	23.86%
29 Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor	94	263	275	256	231	239	154.26%
31 Fabricarea de mobilă	1.972	2.895	2.729	2.642	2.688	2.748	39.35%
32 Alte activități industriale	147	207	206	189	233	201	36.73%
33 Repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor	14	46	55	69	84	65	364.29%
D PRODUCȚIA ȘI FURNIZAREA DE ENERGIE ELECTRICĂ ȘI TERMICĂ, GAZE, APA CALDĂ ȘI AER CONDIȚIONAT	704	526	527	490	529	603	-14.35%
E DISTRIBUȚIA APEI; SALUBRITATE, GESTIONAREA DEȘEURILOR, ACTIVITĂȚI DE DECONTAMINARE	1.400	1.210	1.188	1.200	1.240	1.189	-15.07%

Sursa: INS baza de date TEMPO

Analizând structura salariaților din activități ale industriei județului Harghita, se constată că în anul 2021 erau 21.122 salariați, numărul lor fiind în scădere cu 4.84% față de anul 2010.

În sectorul industriei extractive , în anul 2021 s-au raportat 527 salariați, numărul lor fiind în creștere cu 6,46% față de anul 2010.

În sectorul industriei prelucrătoare numărul salariaților înregistrați în 2021 a fost de 18.803 persoane cu 4,05% mai redus față de anul 2010. Salariații din industria prelucrătoare reprezintă 89% din totalul salariaților din sectorul industrial, si 28,51% din totalul salariaților din județul Harghita.

In cadru industriei prelucrătoare, sunt prezente următoarele subramuri:

- Industria alimentară 3.202 salariați, în creștere cu 39,89% față de anul 2010;
- Fabricarea băuturilor 1.821 salariați, în creștere cu 11,44% față de anul 2010;
- Fabricarea produselor textile 652 salariați în creștere cu 16,85% față de anul 2010;
- Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte 2.118 salariați în scădere cu 44,38% față de anul 2010;
- Prelucrarea și finisarea produselor din pielărie 346 salariați în scădere cu 57,80% față de anul 2010;
- Prelucrarea lemnului și fabricarea produselor din lemn 3.836 salariați în creștere cu 4,24% față de anul 2010;
- Fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie 213 salariați, în creștere cu 284,09% față de anul 2010;
- Tipărire și reproducerea pe suporți a înregistrărilor 623 salariați, în scădere cu 15,35% față de anul 2010;
- Fabricarea substanțelor și a produselor chimice 61 salariați, în creștere de 30 de ori față de anul 2010
- Fabricarea produselor din cauciuc și a maselor plastice 696 salariați, în scădere cu 44,45% față de anul 2010;
- Fabricarea altor produse din minerale nemetalice 404 salariați, în scădere cu 54,50% față de anul 2010;
- Industria metalurgică 303 salariați, în scădere cu 1,94% față de anul 2010;
- Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal 853 salariați, în scădere cu 19,38% față de anul 2010;
- Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente 353 salariați, în creștere cu 23,86% față de anul 2010;
- Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor 239 salariați, în creștere cu 154,26% față de anul 2010;
- Fabricarea de mobilă 2.748 salariați, în creștere cu 39,35% față de anul 2010.

4.3.3 Industria extractivă și prelucrătoare

4.3.3.1 Industria extractivă

Industria extractivă utilizează resurse locale a căror tehnologii de exploatare și prelucrare pot duce la poluarea factorilor de mediu în numeroase zone ale județului. Situația exploatării acestor resurse este prezentată în cele ce urmează.

Exploatarea combustibililor fosili:

- Lignit, situat în depozitele sedimentare ale depresiunilor Bilbor și Borsec. Rezervele sunt limitate, iar singura exploatare de la Borsec este de importanță locală;
- Gaze naturale sunt cantonate în structurile geologice ale Depresiunii Transilvaniei, situate în partea de sud-vest a județului. Punctele de exploatare sunt conectate la rețeaua națională de transport și distribuție. În județ gazele naturale sunt utilizate pentru producerea energiei termice în localitățile urbane și rurale, cu tendință de creștere a consumului. Această resursă valoroasă nu are utilizare industrială în județul Harghita;
- Zăcămintele de turbă, situate în depresiunile Ciucului, Giurgeului, Borsecului și Bilborului, reprezintă rezerve importante nevalorificate încă. Datorită calității turbei, ea ar putea fi folosită în balneoterapie și în horticultură. În urma lucrărilor de desecare, zăcămintele de turbă sunt degradate anual prin ardere pe suprafețe însemnate din depresiunile Ciucului și Giurgeului, contribuind la poluarea atmosferei în aceste zone.

Exploatarea minereurilor, substanțelor nemetalifere și rocilor utile:

– Zăcămintele de minereuri sunt situate în formațiunile cristaline epimetamorfice. Extracția zăcămintelor din zona bălanului a fost sistată cu încetarea activității minei sc bălan sa.

– Rezervele de substanțe nemetalifere (sare, dolomită, roci caolinitice, argile, sienite) și de roci utile (andezite) sunt disponibile pe termen lung, reprezentând un potențial valoros pentru dezvoltarea economică.

Închiderea exploatării miniere Bălan a produs un dezechilibru al economiei locale și a cauzat o serie de probleme sociale, zona orașului Bălan având nevoie de reconversie economică în următorii ani.

4.3.3.2 Industria prelucrătoare

Industria județului Harghita se caracterizează prin predominanța întreprinderilor mici și mijlocii si printr-un grad mai redus de diversificare. Industria textilă și a confecțiilor textile este o activitate de tradiție în zonă, atingând un înalt nivel de competitivitate. Firmele ce activează în industria ușoară întrebuințează o mare parte din forța de muncă și realizează mare parte din exporturile județului. Industria alimentară și a băuturilor (îndeosebi cea a îmbutelierii apelor minerale) și industria de prelucrare a lemnului sunt alte ramuri industriale ce valorifică materiile prime locale. Alte industrii reprezentative sunt industria tipăriturilor și industria mobilei, metalurgia, ramuri ce au reușit să-și mențină continuitatea în economia județului.

Ponderea cea mai însemnată din producția industrială a județului revine exploatării și prelucrării lemnului, pe baza resurselor de materii prime existente în teritoriu. Cote mai mici sunt deținute de ramura extractivă, de metalurgie, industria produselor electrotehnice, electronice și de mecanică fină, a produselor chimice și petrochimice și altele.

În comparație cu anii precedenți, se constată o diminuare simțitoare a activității în industria prelucrării metalelor și a construcțiilor de mașini, respectiv a început un proces de stagnare în domeniul prelucrării lemnului, al producției de țesături și confecții textile, al produselor din carne si lapte, precum și de băuturi alcoolice, stagnare cauzată de reducerea cererii atât pe piața internă cât și pe cea externă.

4.3.3.3 Subramuri industriale

Sectorul industrial din județul Harghita este dezvoltat, puternic si foarte diversificat. Întâlnim domenii diverse cum ar fi, electronica, si de subansamble electrice, metalurgică, chimică, mase plastice, materiale de construcții, industria alimentară, industria textilă, componente auto, sticlăriei, a mobilei, a prelucrării lemnului.

Tabel nr. 34: Subramuri industriale din județul Harghita

Nr. crt.	Sector	Cifră de afaceri 2021 (lei)	Nr angajați
1	Producția de băuturi răcoritoare	1.100.000.000	2.749
2	Fabricarea de mobilă	406.700.000	2.532
3	Tăierea și rindeluirea lemnului	351.600.000	1.338
4	Fabricarea pâinii, fabricarea prăjiturilor și a produselor proaspete de patiserie	252.400.000	1.570
5	Exploatare forestieră	244.000.000	976
6	Fabricarea plăcilor, foliilor, tuburilor și pofilelor din material plastic	205.100.000	237
7	Alte activități de tipărire	177.200.000	586
8	Finisarea materialelor textile	169.500.000	445
9	Fabricarea altor elemente de dulgherie și tâmplărie, pentru construcții	162.700.000	866
10	Producția și conservarea cărnii	128.100.000	544
11	Fabricarea produselor lactate si a brânzeturilor	116.600.000	331
12	Fabricarea altor produse din lemn	107.200.000	475
13	Fabricarea articolelor de ambalaj din material plastic	100.100.000	282
14	Fabricarea produselor din carne	58.600.000	214
15	Fabricarea de construcții metalice și părți componente ale structurilor metalice	55.600.000	342
16	Extracția pietrei ornamentale și a pietrei pentru construcții	55.500.000	158
17	Fabricarea altor piese și accesorii pentru autovehicule și pentru motoare	54.800.000	213
18	Producția de radiatoare și cazane pentru încălzire centrală	51.100.000	120
19	Fabricarea de articole confecționate din textile	46.300.000	112
20	Fabricarea hârtiei și cartonului ondulat și a ambalajelor din hârtie și carton	45.900.000	179
21	Distilarea, rafinarea si mixarea băuturilor alcoolice	41.300.000	50
22	Prelucrarea și conservarea cartofilor	38.400.000	76
23	Extracția pietrișului și nisipului, extracția argilei și caolinului	37.400.000	162
24	Captarea, tratarea și distribuția apei	35.900.000	344
25	Fabricarea altor articole de îmbrăcăminte	33.700.000	847
26	Fabricarea berii	28.800.000	123
27	Fabricarea articolelor din material plastic pentru construcții	28.100.000	127
28	Fabricarea echipamentelor de ventilație și frigorifice	27.100.000	95
29	Prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor	25.900.000	26
30	Fabricarea betonului	24.100.000	54
31	Turnarea metalelor neferoase ușoare	23.800.000	190
32	Fabricarea articolelor de feronerie	23.100.000	126
33	Fabricarea încălțămintei	22.700.000	313
34	Fabricarea de articole de lenjerie de corp	22.200.000	130
35	Fabricarea ambalajelor din lemn	22.200.000	67
36	Fabricarea altor articole din metal	20.100.000	84
37	Fabricarea altor produse manufacturiere	19.700.000	83
38	Furnizarea de abur și aer condiționat	18.800.000	75
39	Fabricarea produselor din beton pentru construcții	18.700.000	60
40	Fabricarea altor produse din cauciuc	18.000.000	55
41	Fabricarea altor mașini și utilaje specifice	16.400.000	101
42	Fabricarea articolelor ceramice pentru uz gospodăresc și ornamental	15.200.000	137
43	Fabricarea produselor de uz gospodăresc și sanitar, din hârtie sau carton	15.100.000	33

Nr. crt.	Sector	Cifră de afaceri 2021 (lei)	Nr angajați
44	Fabricarea produselor din cacao, a ciocolatei și a produselor zaharoase	14.100.000	105
45	Producția de dispozitive, aparate și instrumente medicale și de laborator	12.100.000	75
46	Fabricarea prin tricotare sau croșetare a altor articole de îmbrăcăminte	11.000.000	197
47	Fabricarea uneltelor	9.600.000	70
48	Tăierea, fasonarea și finisarea pietrei	8.400.000	84
49	Fabricarea altor produse chimice organice	8.000.000	29
50	Fabricarea de mobilă pentru birouri și magazine	7.600.000	61
51	Fabricarea produselor metalice obținute prin deformare plastică	6.900.000	15
52	Fabricarea jocurilor și jucăriilor	6.700.000	23
53	Fabricarea produselor de morărit	6.500.000	11
54	Producția de energie electrică	6.500.000	3
55	Turnarea oțelului	5.400.000	46
56	Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte din piele	5.300.000	92
57	Fabricarea înghețatei	4.900.000	17
58	Fabricarea de odgoane, frânghii, sfori și plase	4.800.000	28
59	Fabricarea altor produse din minerale nemetalice	4.800.000	11
60	Fabricarea altor produse chimice	4.600.000	13
61	Fabricarea biscuiților și pișcoturilor, fabricarea prăjiturilor	4.600.000	53
62	Producția de profile obținute la rece	4.500.000	16
63	Fabricarea altor articole din beton, ciment și ipsos	4.200.000	14
64	Fabricarea altor articole de îmbrăcăminte și accesorii	4.100.000	44
65	Fabricarea altor produse din material plastic	3.700.000	35
66	Producția de caroserii pentru autovehicule, fabricarea de remorci și semiremorci	3.600.000	13
67	Fabricarea motoarelor, generatoarelor și transformatoarelor electrice și a aparatelor de distribuție și control a electricității	3.500.000	29
68	Turnarea fontei	3.300.000	29
69	Fabricarea de furnire și a panourilor de lemn	3.000.000	9
70	Fabricarea altor componente electronice	2.900.000	6
71	Fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie și a articolelor de harnașament	2.800.000	18
72	Fabricarea parfumurilor și a produselor cosmetice	2.600.000	21
73	Fabricarea altor articole textile	2.500.000	9
74	Fabricarea utilajelor pentru prelucrarea produselor alimentare, băuturilor și tutunului	2.500.000	28
75	Fabricarea instrumentelor muzicale	2.400.000	20
76	Fabricarea de uși și ferestre din metal	2.100.000	9
77	Fabricarea de mobilă pentru bucătării	2.000.000	24
78	Fabricarea de pompe și compresoare	1.900.000	8
79	Fabricarea anvelopelor și a camerelor de aer	1.700.000	6
80	Fabricarea de sticlărie tehnică	1.500.000	9
81	Prelucrarea și fasonarea sticlei plate	1.200.000	6
82	Fabricarea sucurilor de fructe și legume	968.915	10
83	Fabricarea de produse abrazive	927.143	2
84	Fabricarea altor mașini și utilaje de utilizare generală	811.702	2
85	Fabricarea produselor din tutun	763.674	3
86	Fabricarea macaroanelor, tăițeilor	689.359	5
87	Fabricarea bijuteriilor și articolelor similare din metale și pietre prețioase	669.593	6
88	Producția de metale feroase sub forme primare ți de feroaliaje	663.409	1
89	Distribuția energiei electrice	624.366	1
90	Prelucrarea ceaiului și cafelei	576.792	1
91	Fabricarea utilajelor pentru industria textilă, a îmbrăcămintei și a pielăriei	563.634	2
92	Fabricarea articolelor pentru sport	467.398	4
93	Fabricarea subansamblurilor electronice	443.621	12
94	Fabricarea cărămizilor, țiglelor și a altor produse pentru construcții, din argilă arsă	415.264	8
95	Fabricarea lagărelor, angrenajelor, cutiilor de viteză și a elementelor mecanice de transmisie	362.026	7
96	Fabricarea altor articole din hârtie și carton	353.856	4
97	Fabricarea uleiurilor și grăsimilor	343.812	2
98	Fabricarea preparatelor farmaceutice	298.514	0
99	Fabricarea condimentelor și ingredientelor	298.479	4
100	Fabricarea altor echipamente electrice	267.441	6
101	Fabricarea de șuruburi, buloane și alte articole filetate, fabricarea de nituri și șaibe	228.008	0
102	Fabricarea parchetului asamblat în panouri	207.708	4
103	Fabricarea de echipamente electrice de iluminat	176.516	0
104	Fabricarea de saltele și somiere	163.648	5
105	Fabricarea sticlei plate	97.998	0
106	Fabricarea îngrășămintelor și produselor azotoase	95.758	1
107	Fabricarea prin tricotare sau croșetare a ciorapilor	81.939	0
108	Fabricarea de instrumente și dispozitive pentru măsura, verificare, control, navigație	60.810	1

Sursa: prelucrare proprie date www.topfirme.com

4.3.3.4 Performanțe înregistrate în industrie

Performanțele în activități ale industriei sunt analizate prin indicatorul cifra de afaceri netă, realizată de mediul privat din județ. Sunt prezentate primele 10 firme care realizează cea mai mare valoare a cifrei de afaceri în anul 2021, localizarea acestor societăți și structura numărului de salariați.

Tabel nr. 35: Primele 10 firme din industria județului Harghita, după cifra de afaceri realizată în anul 2021

Nr. crt.	Denumire firmă	Specializare	Localizare	Cifră de afaceri netă 2021	Nr salariați
1	ROMAQUA GROUP	Producția de băuturi răcoritoare nealcoolice, producția de ape minerale si alte ape îmbuteliate	Borsec	873.297.536	2.155
2	COATS ROMANIA	Finisarea materialelor textile	Odorheiu Secuiesc	168.984.342	439
3	IRIS SERVICE CIUC	Fabricarea de mobilă	Miercurea Ciuc	143.821.643	1.022
4	PERLA HARGHITEI	Producția de băuturi nealcoolice, producția de ape minerale și alte ape îmbuteliate	Sâncrăieni	125.465.553	363
5	ARTERIMPEX	Producția și conservarea cărnii	Gheorgheni	90.446.286	401
6	GORDON PROD	Fabricarea produselor lactate și a brânzeturilor	Lupeni	88.069.648	220
7	MAXOLL	Fabricarea plăcilor, foliilor, tuburilor și pofilelor din material plastic	Odorheiu Secuiesc	83.075.456	90
8	HARMOPAN	Fabricarea pâinii, fabricarea prăjiturilor și a produselor de patiserie	Miercurea Ciuc	73.224.505	355
9	APEMIN TUȘNAD	Producția de băuturi nealcoolice, producția de ape minerale și alte ape îmbuteliate	Băile Tușnad	71.452.376	151
10	ALT TECHNOLOGIES TRANYLVANIA	Fabricarea altor piese și accesorii pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule	Lupeni	45.054.025	158

Sursa: prelucrare proprie date www.topfirme.com

Cele 10 companii cu cea mai mare cifră de afaceri din sectorul industrial activează în domenii diverse. Compania care a raportat cea mai mare cifră de afaceri din sectorul industrial are ca specializare : producția de băuturi răcoritoare nealcoolice, producția de ape minerale și alte ape îmbuteliate.

În topul firmelor din sectorul industrial din județul Harghita sunt 3 companii care activează în același sector, si anume : producția de băuturi răcoritoare nealcoolice, producția de ape minerale și alte ape îmbuteliate, compania ROMAQUA GROUP este pe locul 1 in clasament cu cifră de afaceri de 873.297.536 lei, PERLA HARGHITEI se află pe locul 4 în clasament raportând cifră de afaceri de 125.465.553 lei, APEMIN TUȘNAD se află pe locul 9 în clasament, având în anul 2021 cifră de afaceri în valoare de 71.452.376 lei

În clasament se mai afla companii din sectorul Finisării materialelor textile: COATS ROMÂNIA (2), fabricării mobilei: IRIS SERVICE CIUC (3), producția și conservarea cărnii – ARTERIMPEX(5), fabricarea produselor lactate și a brânzeturilor -GORDON PROD (6), fabricarea plăcilor, foliilor, tuburilor și pofilelor din material plastic –MAXOLL (7), fabricarea pâinii– HARMOPAN(8), fabricarea altor piese și accesorii pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule (10).

Tabel nr. 36: Primele domenii din industria județului Harghita, după profitul rapotat în anul 2022

Nr. crt.	Domenii	Poziție după profit	Profit	Cifră afaceri	Rata rentabilității comerciale
1	Fabricarea de băuturi răcoritoare nealcoolice, producția de ape minerale	2	77,500,000	1,200,000,000	6.46%
2	Tăierea și rindeluirea lemnului	3	48,900,000	393,200,000	12.44%
3	Exploatare forestieră	5	42,400,000	309,400,000	13.70%
4	Fabricarea de mobilă	7	36,100,000	429,100,000	8.41%
5	Fabricarea plăcilor, foliilor, tuburilor și profilelor din material plastic	14	27,700,000	248,800,000	11.13%
6	Fabricarea pâinii, prăjiturilor și produselor de patiserie	15	27,400,000	278,400,000	9.84%
7	Fabricarea altor produse din lemn	26	16,600,000	82,700,000	20.07%
8	Fabricarea hârtiei și cartonului ondulat, ambalaje din hârtie și carton	28	15,700,000	63,900,000	24.57%
9	Distilarea, rafinarea și mixarea băuturilor alcoolice	29	14,600,000	47,600,000	30.67%
10	Fabricarea produselor lactate și a brânzeturilor	30	14,300,000	165,800,000	8.62%

Sursa: prelucrare proprie date www.topfirme.com

Topul domeniilor industriale din județul Harghita este dominat de exploatarea și prelucrarea lemnului, 5 domenii industriale care prelucrează lemnul sub diverse forme sunt prezente în acest clasament. Pe primul loc se situează sectorul fabricării băuturilor răcoritoare nealcoolice, acesta raportând cel mai mare profit în anul 2022. În clasamentul domeniilor industriale care au raportat cele mai mari profituri în anul 2022 sunt prezente industria maselor plastice, distilarea băuturilor alcoolice, industria alimentară- panificație, lactate.

Profitul cumulat al sectoarelor industriale cele mai profitabile din Harghita a fost în anul 2022 de 321,2 mil lei, reprezentând 18,89% din profitul total raportat la nivel județean. Cifra de afaceri totala a celor mai performante sectoare industriale din Harghita a fost 3,2 mld lei, reprezentând 19,05% din cifra de afaceri totală a județului.

Rentabilitatea comercială măsoară eficiența activității desfășurate de întreprindere/domeniu în cazul unui exercițiu financiar prin prisma valorificării activității de baza. Acest indicator este expresia raportului a doua efecte: rezultatul din exploatare și cifra de afaceri.

Rata rentabilității comerciale (Rrc) arată rezultatul brut din exploatare aferent cifrei de afaceri. Indicatorul exprimă eficiența valorificării produselor, caracterizând eficiența valorificării produselor societății reliefând totodată eficiența politicii comerciale și de preț a firmei.

Cele mai mari rate ale rentabilității comerciale au fost înregistrate de sectoarele:

– Distilarea, rafinarea și mixarea băuturilor alcoolice – RRC 30,67%;

- Fabricarea hârtiei și cartonului ondulat, și a amabalajelor din hârtie – RRC 24,57%;
- Fabricarea altor poduse din lemn – RRC 20,07%;
- Exploatare foestieră – RRC 13,70%;
- Tăierea și rindeluirea lemnului – RC 12,44%.

Creșterea ratei rentabilității comerciale se poate realiza în următoarele situații:

- Creșterea volumului fizic al producției;
- Creșterea volumului vânzărilor;
- Modificarea structurii producției prin creșterea ponderii produselor cu o rentabilitate comercială mai mare;
- Creșterea competitivității produselor, prin îmbunătățirea calității acestora și prin serviciul post vânzare;
- Reducerea cheltuielilor de exploatare și comercializare;
- Accelerarea vitezei de rotație a stocurilor.

Creșterea acestei rate în dinamică reflectă o situație pozitivă și are loc atunci când indicele profitului devansează indicele cifrei de afaceri.

4.3.4 Producția de energie

4.3.4.1 Capacități de producție a energiei electrice din județul Harghita

Toate investițiile in producția de energie electrica din județul Harghita s-au realizat după 1989. Cea mai mare parte a investiției s-a realizat in sectorul hidroenergetic prin construcția de microhidrocentrale, in special pe valea Uzului.

În prezent, la nivelul județului Harghita sunt instalate 13 de microhidrocentrale dintre care MHC Uz-Vam are cea mai mare putere instalată din județ 1.138 MW,. Pe teritoriul județului s-au mai dezvoltat 6 parcuri fotovoltaice, o centrala termoelectrica pe biogaz, o centrală de biomasă și o centrală electro-termică pe hidrocarburi.

La nivelul județului Harghita producția de energie electrică medie estimată pentru anul 2018 a fost de 71 GWh, în condițiile unui consum mediu estimate de 895 GWh, rezultând un deficit de 824 GWh.

La data de 1 ianuarie 2020 la nivelul județului Harghita funcționau 22 centrale de generare a energiei electrice.

Tabel nr. 37: Centrale de generare a energiei electrice la nivelul județului Harghita, 2020

Denumire Centrală	AN PIF	AN SIF	Localitate centrala	Județ centrala	Nr Grup	Putere electrica actuala (MW)	Putere electrica 1989 (MW)	Denumire Energie Primara	Tip combustibil
CEF Brădești [HR]	2015		Brădești [HR]	Harghita	1	0.015		Solar	
CEF Cristuru Secuiesc1 [HR]	2015		Cristuru Secuiesc	Harghita	1	4.804		Solar	
CEF Cristuru Secuiesc2 [HR]	2015		Cristuru Secuiesc	Harghita	1	4.498		Solar	
CEF EURATO	2019		Odorheiu Secuiesc	Harghita	1	0.03135		Solar	
CEF Kemenes Robert [HR]	2013		Gheorgheni [HR]	Harghita	1	0.0306		Solar	
CEF Miercurea Ciuc	2013		Miercurea Ciuc	Harghita	1	0.0294		Solar	
CETB Cristuru Secuiesc	2012		Cristuru Secuiesc	Harghita	1	0.826		Biogaz	lemn
CEB Brădești [HR]	2015		Brădești [HR]	Harghita	1	0.06		Biomasa	lemn
CET Tudor 3 Miercurea Ciuc	2013		Miercurea Ciuc	Harghita	2	4		Hidrocarburi	gaz metan
MHC Aklos [HR]	2013		Valea Uzului	Harghita	1	0.656		Hidro	
MHC Bălan	2015		Bălan [HR]	Harghita		0.05		Hidro	
MHC Baska [HR]	2013		Valea Uzului	Harghita	1	0.355		Hidro	
MHC Madaras 1 [HR]	2013		Mădăraș (HR)	Harghita	1	0.641		Hidro	
MHC Madaras 2 [HR]	2013		Mădăras (HR)	Harghita	1	0.56		Hidro	
MHC Uz-Baska [HR]	2013		Valea Uzului	Harghita	1	1.088		Hidro	
MHC Uz-Rac [HR]	2013		Valea Uzului	Harghita	1	0.974		Hidro	
MHC Uz-Vam [HR]	2013		Valea Uzului	Harghita	1	1.138		Hidro	
MHC Uzvolgy [HR]	2013		Valea Uzului	Harghita	1	1.01		Hidro	

Denumire Centrală	AN PIF	AN SIF	Localitate centrala	Județ centrala	Nr Grup	Putere electrica actuala (MW)	Putere electrica 1989 (MW)	Denumire Energie Primara	Tip combustibil
MHC Veresviz [HR]	2013		Valea Uzului	Harghita	1	1.26		Hidro	
MHC Veresviz-Vam [HR]	2013		Valea Uzului	Harghita	1	1.002		Hidro	
MHC Vlahita [HR]	2011		Vlăhița	Harghita	1	0.956		Hidro	
MHC Zetea	2002		Zetea	Harghita	3	2.18		Hidro	
Total putere (MW)	26.16435								

Sursa: https://romania594.blogspot.com/2020/01/capacitati-de-productie-energiei_66.html

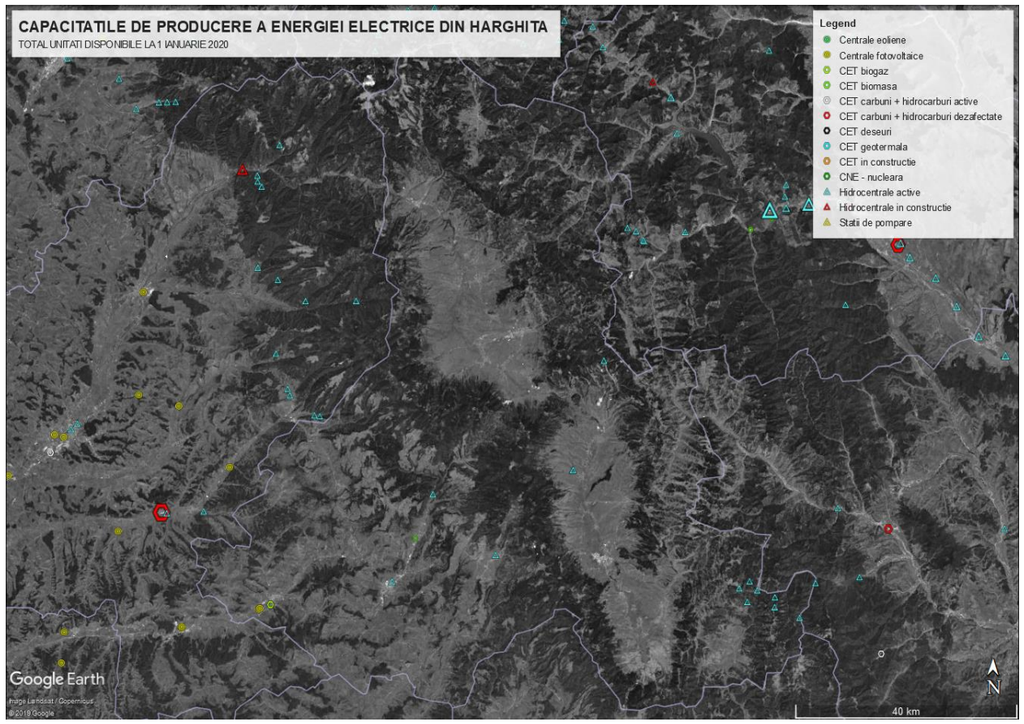
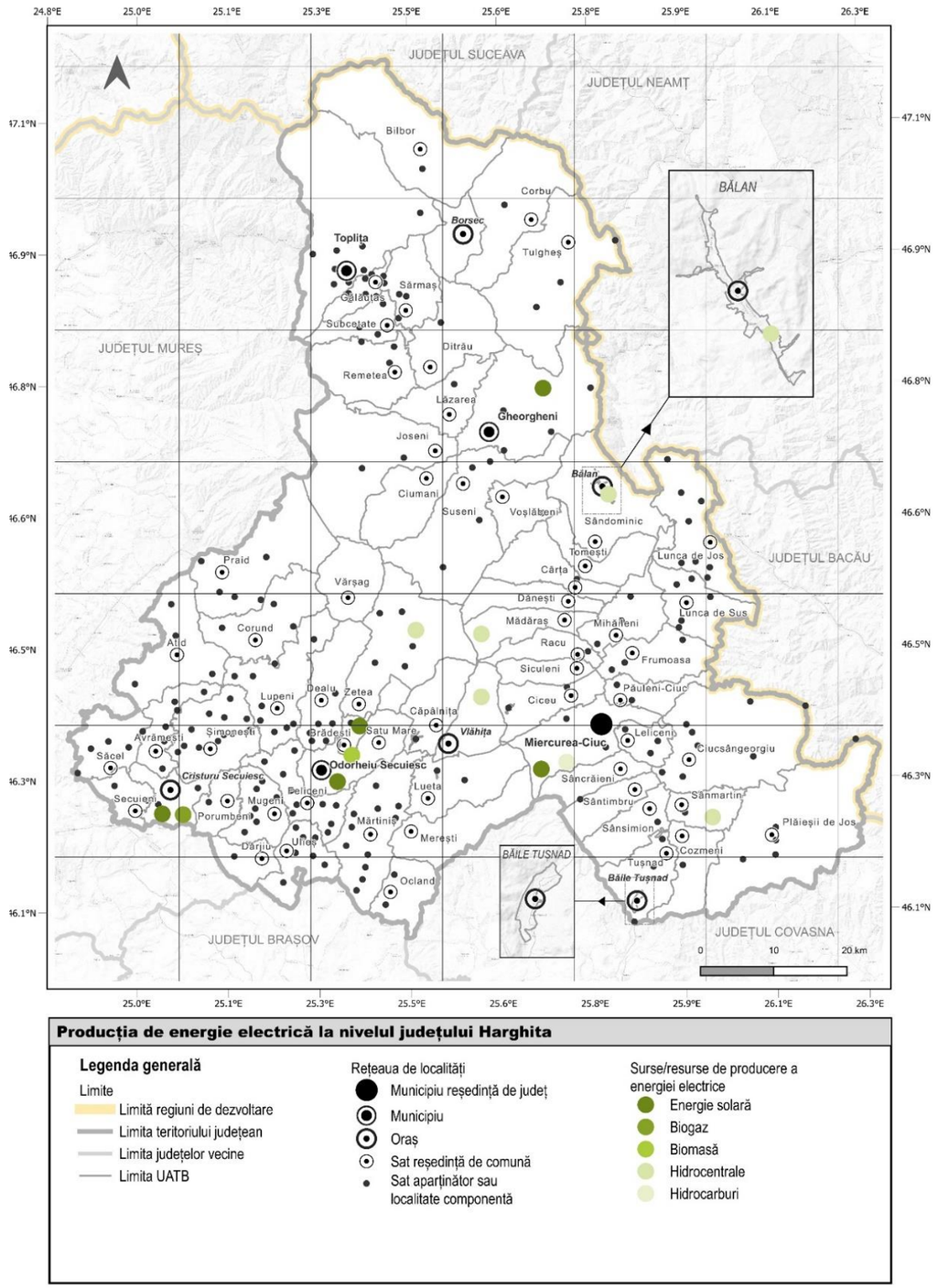

Figura nr. 36: Capacitatea de producție a energiei electrice la nivelul județului Harghita

Sursa: https://romania594.blogspot.com/2020/02/capacitati-de-productie-energiei_19.html

În ultimii ani, la nivelul județului Harghita s-au construit parcuri solare si microhidrocentrale pentru producția de energie electrica din surse regenerabile, totuși comparativ cu potențialul hidrologic/solar/eolian sectorul producției de energie electrică din surse regenerabile este insuficient dezvoltat. Pe termen mediu si lung trebuie avut in vederea o dezvoltare a sectorului energiei regenerabile, scăzând astfel impactul pentru mediu precum și costurile de producție pentru energia electrică.

Cartograma nr. 22: Producția de energie electrică la nivelul județului Harghita

Sursa: Prelucrare autori

Centrale solare au fost dezvoltate în localitățile Miercurea Ciuc, Gheorgheni, Odorheiu Secuiesc, Cristuru Secuiesc, Brădești. În localitatea Cristuru Secuiesc funcționează o centrală pe biogaz, în localitatea Brădești funcționează o centrală electrica pe biomasă.
În municipiul Miercurea Ciuc se produce energie pe bază de hidrocarburi. Producția de energie electrică în hidrocentrale se realizează în localitățile: Bălan, Vlăhița, Mădăraș, Sânmartin, Zetea.

În județul Harghita sunt prezente următoarele domenii din sectorul energiei:

1. **Producția de energie electrică**: MVM FUTURE ENERGY TECHNOLOGY (cifră afaceri 2022 106,7 mil lei), GREEN SOLAR SYSTEM, SOLARTECH PATNERSHIP
2. **Distribuția energiei electrice** FORTENEL SRL
3. **Comercializarea energiei electrice**: PIXEL GREEN ENERGY, BUCIN ELECTRO

În județul Harghita distribuția energiei electrice este asigurată de Electrica- Sucursala de Distribuție a Energiei Electrice Harghita.

Furnizarea energiei electrice se realizează istoric de compania Electrica Furnizare, dar odată cu liberalizarea pieței energiei, consumatorii casnici si industriali își pot alege furnizorul de pe piața liberă cei mai mari furnizori fiind: ENEL, EON, HIDROELECTICA, CEZ, ENGIE, pe lângă aceștia având și furnizori mai mici licențe de furnizare din partea ANRE.

4.3.5 Construcțiile

Activitatea de construcții este în plin proces de dezvoltare. In județul Harghita , sunt 467 agenți economici în domeniul ”lucrări de construcții a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale” care în anul 2021 au înregistrat o cifră de afaceri de 763,3 mil lei.

Există și sub sectoare conexe care realizează lucrări de construcții a drumurilor și autostrăzilor, a căilor ferate de suprafață și subterane, construcția de poduri și tuneluri, lucrări de construcții a proiectelor utilitare pentru electricitate și telecomunicații, construcții hidrotehnice, lucrări de construcții a altor proiecte inginerești, lucrări de demolare a construcțiilor, lucrări de foraj și sondaj, lucrări de instalații electrice, sanitare, de încălzire și aer condiționat.

Tabel nr. 38: Populația ocupată civilă, în sectorul construcțiilor, județul Harghita v

CAEN Rev.2 (activități ale economiei naționale)	Ani						
	Anul 2010	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019	Anul 2020	Anul 2021	Evoluție 2021/2010
	Mii persoane						
TOTAL	132,4	128,4	129	129,9	129,8	113,9	-13.97%
F CONSTRUCȚII	6,2	8	8,2	8,5	8,9	8,9	43.55%

1. Sursa: INS baza de date TEMPO

Prin evoluția populației ocupate în activități de construcții, se constată o tendință de scădere în perioada 2010-2021. În anul 2021, se înregistrează o cădere cu 19,97% (18.500 pers.) față de anul 2010, și o scădere (15.900 pers.) față de anul 2020.

Tabel nr. 39: Numărul mediu de salariați din construcții

CAEN Rev.2 (activități ale economiei naționale)	Ani						
	Anul 2010	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019	Anul 2020	Anul 2021	Evoluție 2021/2010
	Număr persoane						
TOTAL	59.403	65.504	66.886	68.084	65.333	65.933	10.99%
F CONSTRUCȚII	2.737	4.154	4.375	4.527	4.813	5.075	85.42%

Sursa: INS baza de date TEMPO

Numărul salariaților din sectorul construcțiilor a crescut în anul 2021 față de anul 2010 cu 10,99% reprezentând o creștere cu 6.530 salariați față de anul 2010. In intervalul analizat numărul salariaților din sectorul construcțiilor a avut o evoluție oscilanta, dar are tendințe de creștere, numărul maxim a fost înregistrat în anul 2019, când au fost raportați 68.084 salariați.

Sectorul construcțiilor este bine reprezentat la nivelul județului Harghita, fiind prezente următoarele ramuri ale sectorului:

1. **Lucrări de construcții a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale**: BAYER STRADA, WERNETTO SRL, VIADUCT SRL, BERDIA SRL, IMPEX AURORA, SELEMEN HOLZBAU, TERMOLANG, HEMERLEMN 2004, TOTAL MOTOR SERV, LASZLO CONSTR, ROBCONSTRUCT, BAUHAUS SERVICE, CSALAJ, FORTAT HAUSE, TECTUM COMPANY
2. **Lucrări de construcții a drumurilor și autostrăzilor**: ING SERVICE, MULTIPLAND, WINFOR TRADE, WIKEN FOREST IMPEX, TRANSTRADE CONSTRUCT, VIAHAR, ÎNTREȚINERE DRUMURI HARGHITA, Z&Z PIRO, STRAVIA GROUP, SIMMA FUTAR
3. **Lucrări de construcții a proiectelor utilitare pentru fluide**: KANAL CONSTRUC SERV, WASSERKLARUNG, GREENSTECHNOLOGY, AXA GENIUS, ANDEZIT GROUP
4. **Construcții hidrotehnice**: HIDROTRAN
5. **Lucrări de construcții a altor proiecte inginerești**: CONSTRUCT-INSTAL, HOMOLUDENS CONSULTING, LAPP-PROD, BROS-BAU, ETA-CONSTRUCT
6. **Alte lucrări de lucrări de instalații pentru construcții**: COMPLEX UNION FUEL SERVICE, ELECTRO LINE, LIFT SERVICE, SAVNELSON CSA, PLUS VEIA GROUP
7. **Alte lucrări speciale de construcții**: B&B TRANSINVEST, LUKACS ALPINS, PFLASTER, LORD COM IMPEX, OBJECT PRINTER, NAVAHO ALPINS, PREMIER DESIGN&EXHIBITIONS, ROLAND CONST, FANMIS CSERE, MONTARE FIER BETON.
8. **Lucrări de foraj și sindaj pentru construcții**: GEO TECH, MINI TWINNY, AZOLIB GEO MANAGEMENT,
9. **Lucrări de demolare a construcțiilor**: BENJI INSTAL, AUTOTOUR BSS, GOSPODARIE COMUNALA SÂNSIMION, LANDBAU CONS, DMT DEMOLARI

Performanțe înregistrate în activități de construcții

După cifra de afaceri realizată în anul 2021 în ”lucrări de construcții a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale” se constată ca primele 10 firme din acest sector au obținut venituri cumulate de peste 474 milioane lei, de unde se constată că există cerere în creștere pentru prestarea lucrărilor de construcții. De remarcat este faptul că performanța este înregistrată de firme care realizează activități de construcții a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale, distribuția acestora fiind pe întreg teritoriul județean: GHEORGHENI, ODORHEIU SECUIESC, MIERCUREA CIUC,JOSENI, LUPENI, VĂRȘAG. Cea mai

mare cifră de afaceri din sectorul construcțiilor este raportată de compania ING SERVICE care activează în sectorul lucrări de construcții a drumurilor și autostrăzilor.

Tabel nr. 40: Top firme cu activitate în construcții.

Nr. crt.	Denumire firmă	Specializare	Localizare	Cifră de afaceri netă 2021	Nr salariați
1	ING SERVICE	Lucrări de construcții a drumurilor și autostrăzilor	Miercurea Ciuc	97.848.388	156
2	BAYER STRADA	Lucrări de construcții a clădirilor rezidențiale si nerezidențiale	Gheorgheni	63.857.691	76
3	VIADUCT	Lucrări de construcții a clădirilor rezidențiale si nerezidențiale	Odorheiu Secuiesc	61.643.867	153
4	MULTIPLAND	Lucrări de construcții a drumurilor și autostrăzilor	Odorheiu Secuiesc	50.958.464	148
5	BERDIA	Lucrări de construcții a clădirilor rezidențiale si nerezidențiale	Odorheiu Secuiesc	47.772.510	24
6	WERNETTO	Lucrări de construcții a clădirilor rezidențiale si nerezidențiale	Gheorgheni	38.579.014	83
7	IMPEX AURORA	Lucrări de construcții a clădirilor rezidențiale si nerezidențiale	Miercurea Ciuc	31.953.018	192
8	HAMERLEMN 2004	Lucrări de construcții a clădirilor rezidențiale si nerezidențiale	Joseni	30.495.932	43
9	LASZLO-CONSTR	Lucrări de construcții a clădirilor rezidențiale si nerezidențiale	Lupeni	25.947.295	74
10	SELEMEN HOLZBAU	Lucrări de construcții a clădirilor rezidențiale si nerezidențiale	Vărșag	25.715.060	36

Sursa: prelucrare proprie date www.topfirme.com

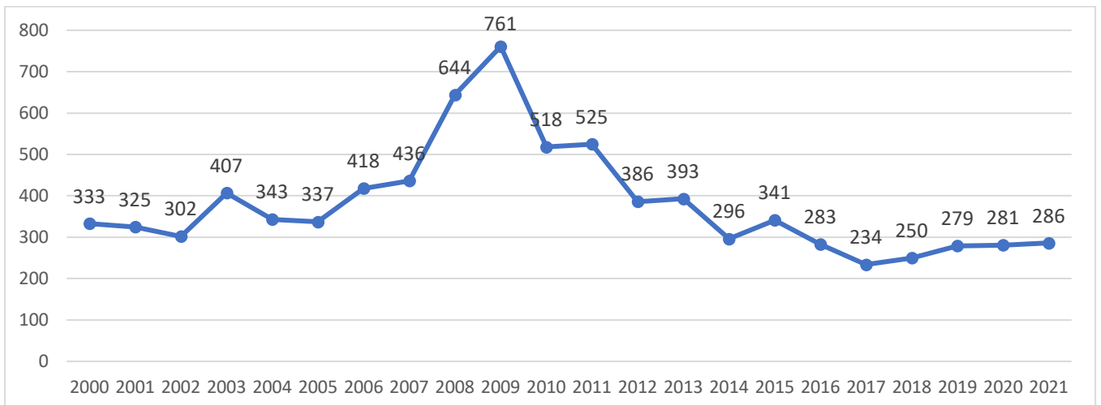

Figura nr. 37 : Evoluția numărului locuințelor finalizate în județul Harghita în perioada 2000-2021

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor INS baza de date TEMPO

Graficul evoluției numărului locuințelor finalizate pentru perioada 2000-2009 arată o creștere anuală a numărului de locuințe nou construite indicând o creștere a cererii pentru locuințe noi la nivel județean înainte de recesiunea economica din perioada 2008-2010 și implicit creșterea sectorului construcțiilor și creșterea numărului de locuitori. In perioada 2010-2017 numărul de locuințe finalizate a scăzut, datorită cererii reduse pentru locuințe noi construite. În intervalul 2018-2020 numărul locuințelor finalizate în județul Harghita avut o ușoară creștere, în anul 2021 au fost finalizate 286 noi locuințe, valoare mai mică decât maximul intervalului înregistrat în 2009 (761).

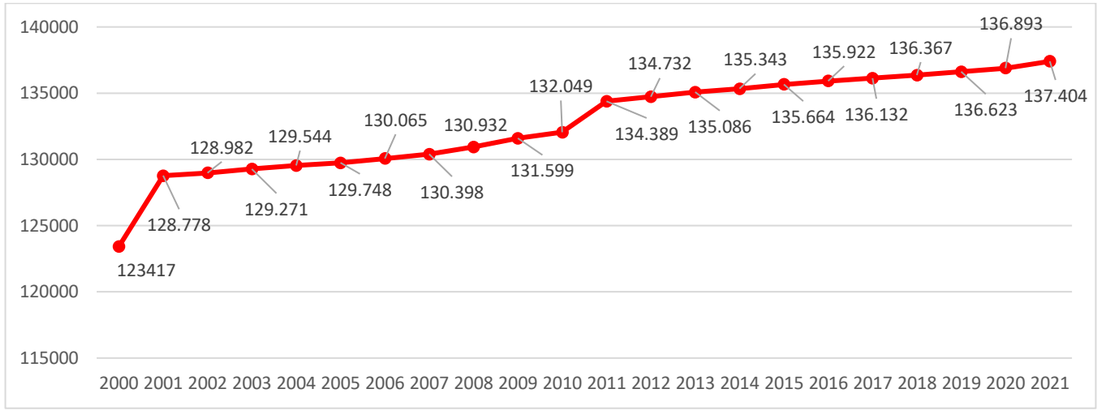

Figura nr. 38: Evoluția numărului locuințelor existente în județul Harghita în perioada 2000- 2021

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor INS baza de date TEMPO

Numărul locuințelor existente in județul Harghita a crescut în perioada 2000-2021 datorită numărului de locuințe noi finalizate în fiecare an. În anul 2021 numărul locuințelor existente în Harghita a fost de 137.404, cu 13.987 locuințe mai mult decât în anul 2001, reprezentând o creștere de 11,33%.

4.4 Sectorul terțiar

Vânzările de mărfuri prin comerțul cu amănuntul, care exprimă sintetic starea de echilibru fizic și structural pe piața bunurilor de consum și reflectă stadiul evoluției economice, dar mai ales, percepția socială asupra acesteia, au scăzut în continuu.

Influențele înregistrate ca urmare a eliminării subvențiilor bugetare, liberalizării adaosului comercial, menținerii taxei pe valoarea adăugată la un nivel ridicat în cazul produselor alimentare de bază, deteriorării cursului de schimb al leului, au determinat explozia prețurilor cu amănuntul, și își manifestă efectele și prin reducerea drastică a marjelor de profit.

Creșterea mai accentuată a prețurilor de consum în raport cu cea a salariilor și pensiilor, care constituie cea mai mare parte a veniturilor populației, precum și creșterea galopantă a șomajului au determinat, pe de o parte, reducerea cererii solvabile, iar pe de altă parte, modificarea priorităților în structura de cheltuieli a bugetelor de familie, crescând cheltuielile pentru achiziționarea produselor alimentare.

Volumul vânzărilor pe piața țărănească s-a redus îndeosebi la legume și produse vegetale, fiind concurate de importuri, deși județul Harghita posedă un potențial ridicat în cultivarea și comercializarea legumelor.

Rețeaua de unități pentru comerțul cu amănuntul, după o perioadă de extindere, mai ales în cazul unităților mici, înregistrează o evoluție descendentă, foarte multe magazine alimentare mici fiind închise. Se constată în schimb pătrunderea și dezvoltarea rețelelor de tip supermarket, cu mențiunea că produsele comercializate de aceste unități sunt în foarte mare măsură produse importate.

Locuitorii județului au avut din totdeauna legături comerciale cu ținuturile vecine.

Bogățiile naturale ale acestor zone, în special pădurile de fag și brad, au permis ca valorificarea produselor lemnoase să fie o sursă importantă de venituri pentru populație. Orașele si comunele județului, în special pe văile Mureșului si Oltului au constituit o bună piață pentru grâu, porumb, fructe, zarzavaturi si vinuri aduse din județele învecinate, din Moldova, Țara Bârsei si Văile Târnavelor.

O bună parte a schimburilor comerciale se desfășoară din timpuri străvechi în târguri, bâlciuri și iarmaroace. Din produsele specifice târgurilor și piețelor cele mai semnificative sunt ceramica populară din Corund si Dănești, uneltele din lemn, ciuberele, țesăturile din cânepă și in și produsele produse alimentare.

Potențialul economic al județului Harghita – în perioada viitoare –ar putea fi axat pe dezvoltarea și diversificarea :

- Prestărilor de servicii pentru populație de către microîntreprinderi, întreprinderi mici și mijlocii și unități de tip cooperatist;
- Producției produselor agricole specifice în zonă, prin comercializarea acestora în județ dar și în alte zone ale țării, mai ales prin unități alimentare mici, eventual prin supermarketuri;
- Turismului, mai ales agroturismului, prin valorificarea bogățiilor naturale zonale.

4.4.1 Comerț

4.4.1.1 Resursele de muncă din comerț

Populația ocupată civilă care realizează activități de comerț cu amănuntul, comerț cu ridicata, inclusiv repararea autovehiculelor și motocicletelor a fost În anul 2021 de 18,3 mii persoane, reprezentând 16% din populația ocupată din județul Harghita.

Tabel nr. 41: Populația ocupată civilă, în activități de comerț, județ Harghita

CAEN Rev.2 (activități ale economiei naționale)	Ani						
	Anul 2010	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019	Anul 2020	Anul 2021	Evoluție 2021/2010
	Mii persoane						
TOTAL	132,4	128,4	129	129,9	129,8	113,9	86,03%
G COMERT CU RIDICATA SI CU AMANUNTUL; REPARAREA AUTOVEHICULELOR SI MOTOCICLETELOR	17,70	18,60	18,90	20,10	19,30	18,30	103,39%

Sursa: INS baza de date TEMPO

Comparând populația ocupată in sectorul comerț din județul Harghita în anul 2021 cu populația ocupată în sectorul comerț în anul 2010 se constată o creștere de 3,39% a populației ocupate. În perioada 2010-2021 populația ocupată din județul Harghita a crescut până la un maxim de 20,10 mii persoane ocupate în comerț în anul 2019, ulterior, în anul 2021 numărul persoanelor ocupate în sectorul comercial a scăzut până la 18,3 mii, o scădere de 9% față de anul 2019.

4.4.1.1.1 Evoluția numărului de salariați din comerț

Numărul mediul de salariați care realizează activități de comerț cu ridicata, comerț cu amănuntul, dar și activități de reparare a autovehiculelor și motocicletelor a fost de 10.071 pers. salariate în anul 2021.

Tabel nr. 42: Evoluția numărului de salariați din comerț

CAEN Rev.2 (activități ale economiei naționale)	Ani						
	Anul 2010	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019	Anul 2020	Anul 2021	Evoluție 2021-2010
	Număr persoane						
TOTAL	59.403	65.504	66.886	68.084	65.333	65.933	110,99%
G COMERT CU RIDICATA SI CU AMANUNTUL; REPARAREA AUTOVEHICULELOR SI MOTOCICLETELOR	8.635	9.795	10.440	11.206	10.245	10.071	116,63%

Sursa: INS baza de date TEMPO

Numărul salariaților din sectorul comercial a crescut cu 16,63% în anul 2021 față de anul 2010. Raportat la anul 2020, numărul salariaților din sectorul comercial în 2021, a avut o ușoară scădere, cu 1,7%. La nivelul anul 2021 salariații din sectorul comercial reprezintă 15,27% din totalul salariaților din județul Harghita.

Tabel nr. 43: Primele 10 subramuri comerciale în funcție de cifra de afaceri raportată în 2020

Nr. crt.	Subramuri comerț	Cifra de afaceri realizată 2021	Nr firme	Top domenii Harghita după cifra de afaceri
1	Comerț cu amănuntul in magazine nespecializate, cu vânzare predominanta de produse alimentare, băuturi si tutun	842.300.000,00	449	2
2	Comerț cu ridicata nespecializat de produse alimentare, băuturi si tutun	621.100.000,00	22	4
3	Comerț cu ridicata al produselor din tutun	565.300.000,00	94	5
4	Comerț cu ridicata al metalelor si minereurilor metalice	563.100.000,00	9	6
5	Comerț cu ridicata al echipamentelor si furniturilor de fierărie pentru instalații sanitare si de încălzire	430.100.000,00	24	8
6	Comerț cu ridicata al materialului lemnos si al materialelor de construcții si echipamentelor sanitare	371.700.000,00	74	10
7	Comerț cu autoturisme si autovehicule ușoare	301.700.000,00	52	12
8	Comerț cu amănuntul al articolelor de fierărie, al articolelor din sticla si a celor pentru vopsit, in magazine specializate	223.700.000,00	53	15
9	Comerț cu ridicata de piese si accesorii pentru autovehicule	217.000.000,00	43	16
10	Comerț cu amănuntul in magazine nespecializate, cu vânzare predominanta de produse nealimentare	167.300.000,00	149	21

Sursa: prelucrare proprie date www.topfirme.com

Primele 10 subramuri din sectorul comercial au obținut în anul 2021 cifră de afaceri cumulată în valoare de 4,3 mld lei, reprezentând 30% din cifra de afaceri totală raportată la nivelul județului Harghita. Sectorul ”Comerț cu amănuntul în magazine nespecializate cu vânzare predominantă de produse alimentare, băuturi și tutun” se află pe locul 2 in topul sectoarelor economice din județul Harghita după cifra de afaceri obținută, care are o pondere de 5,9% in cifră de afaceri totală a județului. Pe locuri de top se afla sectoarele: ”Comerț cu ridicata în magazine nespecializat de produse alimentare, băuturi și tutun”- CA 621.1 mil lei – locul 4 în topul județului după cifra de afaceri, ”Comerț cu ridicata al produselor din tutun” – CA 565,3 mil lei – locul 5 în topul județului după cifra de afaceri, ”Comerț cu ridicata al metalelor și minereurilor metalice”- CA 563,1 mil lei – locul 6 în topul județean după cifra de afaceri.

Numărul firmelor din topul domeniului comercial după cifra de afaceri a fost în anul 2021 de 969 reprezentând 3% din totalul firmelor ce funcționează în județul Harghita (30.688).

Tabel nr. 44: Top firme din sectorul comercial după cifra de afaceri realizată în 2021

Nr. crt.	Companie	Sector	Cifră de afaceri 2021	Nr. angajați	Localitate
1	M TABAC	Comerț cu ridicata al produselor din tutun	565.262.717	94	Miercurea Ciuc
2	AMIGO&INTERCOST	Comerț cu ridicata nespecializat de produse alimentare, băuturi si tutun	450.181.204	154	Odorheiu Secuiesc
3	MELINDA-IMPEX STEEL	Comerț cu ridicata al metalelor si minereurilor metalice	390.715.024	216	Odorheiu Secuiesc
4	MELINDA-IMPEX INSTAL	Comerț cu ridicata al echipamentelor si furniturilor de fierărie pentru instalații sanitare si de încălzire	277.608.116	300	Odorheiu Secuiesc
5	ELAN-TRIO	Comerț cu amănuntul in magazine nespecializate, cu vânzare predominanta de produse alimentare, băuturi si tutun	230.051.652	507	Odorheiu Secuiesc
6	COLOR-METAL	Comerț cu ridicata al metalelor si minereurilor metalice	164.988.215	69	Odorheiu Secuiesc
7	IMPAR	Comerț cu ridicata de piese si accesorii pentru autovehicule	127.674.958	94	Odorheiu Secuiesc
8	MAGDOLINA IMPEX	Comerț cu ridicata al echipamentelor si furniturilor de fierărie pentru instalații sanitare si de încălzire	104.383.713	84	Odorheiu Secuiesc
9	APC UNIVERSAL PARTNER	Comerț cu amănuntul al articolelor de fierărie, al articolelor din sticla si a celor pentru vopsit, in magazine specializate	104.219.171	196	Odorheiu Secuiesc
10	HARGHITA RETAIL	Comerț cu amănuntul in magazine nespecializate, cu vânzare predominanta de produse alimentare, băuturi si tutun	102.551.902	253	Miercurea Ciuc
11	STAR MOTOR	Comerț cu autoturisme si autovehicule ușoare	99.073.309	13	Odorheiu Secuiesc
12	SAZY MESTER	Comerț cu ridicata al materialului lemnos si al materialelor de construcții si echipamentelor sanitare	85.166.864	91	Odorheiu Secuiesc
13	ODOREST	Comerț cu ridicata nespecializat de produse alimentare, băuturi si tutun	63.877.953	43	Odorheiu Secuiesc
14	DISTRIB PLUS	Comerț cu ridicata nespecializat de produse alimentare, băuturi si tutun	48.943.705	59	Miercurea Ciuc
15	KOLIBRI	Comerț cu ridicata al cărnii si produselor din carne	34.544.004	64	Odorheiu Secuiesc

Sursa: prelucrare proprie date www.topfirme.com

Cele mai performante 15 companii din sectorul comerțului care activează în județul Harghita au obținut în anul 2021 o cifră de afaceri cumulată de 2.849.242.507 lei, reprezentând 19,9% din cifra de afaceri totală raportată la nivel județean. Companiile din acest sector au avut în 2021 2.237 salariați reprezentând 22% din numărul total al salariaților din sectorul comercial.

In clasament sunt companii care activează în comerțul cu tutun, produse alimentare, al metalelor și minereurilor metalice, piese și accesorii pentru autovehicule, echipamente și furnituri de fierărie, cu autovehicule, comerț cu ridicata al cărnii și produselor din carne.

4.4.1.2 Comerț exterior

La nivelul anului 2022 exporturile au înregistrat valorile din tabelul de mai jos. Conform INS, județul Harghita a obținut în anul 2022 valoarea de 1.506.743 din operațiuni de exporturi, reprezentând o pondere de 2,02% din valoarea totală a operațiunilor de export raportată la nivel național. Județul Maramureș obține astfel o valoare mică a exporturilor, ponderea la nivel național fiind modestă. Valoarea cu care ar trebui sa contribuie in mod egal un județ pentru obținerea valorii totale la nivel național este de 1.778.602 mii eur, județul Maramureș a raportat o valoarea mai redusă.

Tabel nr. 45: Valoarea exporturilor pe secțiuni în județul Harghita în anul 2022

Secțiuni	TOTAL ROMANIA	TOTAL HARGHITA	Pondere exporturi județ Harghita în total
Total	**91,944,576**	**358,753**	**0.39%**
I. Animale vii si produse animale	1,146,237	7,038	0.61%
01. Animale vii	475,076	5,244	1.10%
02. Carne si măruntaie comestibile	319,985	1,045	0.33%
03. Peste si crustacee	35,815	57	0.16%
04. Lapte si produse lactate; oua; miere naturala	278,237	562	0.20%
05. Alte produse de origine animala	37,127	133	0.36%

Secțiuni	TOTAL ROMANIA	TOTAL HARGHITA	Pondere exporturi județ Harghita în total
II. Produse vegetale	6,750,383	11,595	0.17%
06. Plante vii si produse de floricultura	6,335	31	0.49%
07. Legume, plante, rădăcini și tuberculi	144,809	8,416	5.81%
08. Fructe comestibile	110,494	298	0.27%
09. Cafea, ceai, condimente	37,606	134	0.36%
10. Cereale	4,303,497	920	0.02%
11. Produse ale industriei morăritului	95,203	61	0.06%
12. Semințe si fructe oleaginoase; plante industriale sau medicinale	2,049,046	1,689	0.08%
13. Gume, rășini si alte seve	1,181	33	2.79%
14. Materiale pentru împletit	2,213	14	0.63%
III. Grăsimi si uleiuri animale sau vegetale	639,530	371	0.06%
15. Grăsimi si uleiuri animale sau vegetale	639,530	371	0.06%
IV. Produse alimentare, băuturi și tutun	3,423,822	8,372	0.24%
16. Preparate din carne si peste	259,357	1,174	0.45%
17. Zahar si produse zaharoase	77,234	69	0.09%
18. Cacao si preparate din cacao	142,554	105	0.07%
19. Preparate pe baza de cereale	336,571	435	0.13%
20. Preparate din legume, fructe	124,813	1,585	1.27%
21. Preparate alimentare diverse	313,120	348	0.11%
22. Băuturi alcoolice si nealcoolice	306,500	3,935	1.28%
23. Reziduuri ale industriei alimentare	382,566	184	0.05%
24. Tutun și înlocuitori de tutun	1,481,109	532	0.04%
V. Produse minerale	7,310,740	951	0.01%
25. Sare; sulf, pietre; ipsos, var si ciment	138,390	397	0.29%
26. Minereuri, zgura și cenușă	82,707	58	0.07%
27. Combustibili și uleiuri minerale; materii bituminoase	7,089,644	492	0.01%
VI. Produse chimice	3,185,833	2,698	0.08%
28. Produse chimice anorganice	296,493	187	0.06%
29. Produse chimice organice	256,349	173	0.07%
30. Produse farmaceutice	980,359	665	0.07%
31. Îngrășăminte	229,618	185	0.08%
32. Extracte tanante sau colorante	130,051	606	0.47%
33. Uleiuri esențiale	443,932	255	0.06%
34. Săpun; preparate pentru spălat	388,627	135	0.03%
35. Substanțe albuminoide	31,718	32	0.10%
36. Pulberi si explozivi	15,661	4	0.03%
37. Produse fotografice sau cinematografice	3,941	41	1.04%
38. Produse diverse ale industriei chimice	409,086	409	0.10%
VII. Materiale plastice, cauciuc si articole din acestea	5,548,228	8,038	0.14%
39. Materiale plastice si articole din material plastic	2,511,177	6,777	0.27%
40. Cauciuc si articole din cauciuc	3,037,048	1,263	0.04%

Secțiuni	TOTAL ROMANIA	TOTAL HARGHITA	Pondere exporturi județ Harghita în total
VIII. Piei crude, piei tăbăcite, blănuri si produse din acestea	406,012	1,880	0.46%
41. Piei crude si piei tăbăcite (altele decât blănurile)	62,262	218	0.35%
42. Obiecte din piele	338,644	1,635	0.48%
43. Blănuri si articole din blană	5,106	27	0.53%
IX. Produse din lemn, exclusiv mobilier	2,367,752	55,207	2.33%
44. Lemn brut, cherestea, produse stratificate si alte produse din lemn	2,364,046	55,173	2.33%
45. Pluta si articole din pluta	481	3	0.62%
46. Produse din împletituri din fire vegetale sau nuiele	3,226	28	0.87%
X. Hârtie și articole din acestea	846,887	33,413	3.95%
47. Pasta din lemn	41,719	1,665	3.99%
48. Hârtie si articole din acestea	698,002	875	0.13%
49. Cărți, ziare	107,169	30,873	28.81%
XI. Textile si articole din textile	3,709,475	62,911	1.70%
50. Mătase	88,292	22	0.02%
51. Lână	167,741	70	0.04%
52. Bumbac	79,923	1,006	1.26%
53. Alte fibre textile vegetale	4,727	18	0.38%
54. Filamente sintetice sau artificiale	196,228	22,979	11.71%
55. Fibre sintetice sau artificiale discontinue	222,142	4,015	1.81%
56. Vata, pâsla, fire speciale	81,122	636	0.78%
57. Covoare	23,870	63	0.26%
58. Țesături speciale	73,606	3,572	4.85%
59. Țesături impregnate	179,870	241	0.13%
60. Țesături croșetate sau tricotate	33,373	37	0.11%
61. Articole si accesorii din îmbrăcăminte din tricotaje	638,569	4,162	0.65%
62. Articole si accesorii din îmbrăcăminte altele decât tricotate sau croșetate	1,424,894	17,101	1.20%
63. Alte articole textile	495,121	8,990	1.82%
XII. Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare	1,256,912	7,568	0.60%
64. Încălțăminte și părți ale acesteia	1,223,455	7,515	0.61%
65. Obiecte de acoperit capul	24,821	38	0.15%
66. Umbrele	5,316	1	0.02%
67. Pene si puf prelucrate	3,319	11	0.33%
XIII. Articole din piatra, ipsos, ciment, ceramica, sticla si din alte materiale similare	641,688	1,565	0.24%
68. Articole din piatra	130,256	223	0.17%
69. Produse ceramice	168,326	878	0.52%
70. Sticla si articole din sticla	343,109	466	0.14%
XV. Metale comune si articole din acestea	9,092,549	45,218	0.50%
72. Fonta, fier si otel	3,296,061	3,266	0.10%

Secțiuni	TOTAL ROMANIA	TOTAL HARGHITA	Pondere exporturi județ Harghita în total
73. Produse din fonta, fier si otel	2,966,804	26,365	0.89%
74. Cupru si articole din cupru	322,564	3,371	1.05%
75. Nichel si articole din nichel	12,475	0	0.00%
76. Aluminiu si articole din aluminiu	1,676,889	11,510	0.69%
78. Plumb si articole din plumb	34,507	22	0.06%
79. Zinc si articole din zinc	10,208	23	0.23%
80. Cositor si articole din cositor	4,562	14	0.31%
81. Alte metale comune	51,610	13	0.03%
82. Unelte si scule, tacâmuri din metale comune	94,083	210	0.22%
83. Articole diverse din metale comune	622,782	423	0.07%
XVI. Mașini, aparate si echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul si imaginile	24,169,831	18,962	0.08%
84. Reactori nucleari, boilere, mașini si dispozitive mecanice	9,032,404	11,482	0.13%
85. Mașini, aparate si materiale electrice; aparate de înregistrat si reprodus sunetul si imagini de televiziune	15,137,426	7,481	0.05%
XVII. Mijloace si materiale de transport	14,293,862	26,029	0.18%
86. Vehicule si echipamente pentru căile ferate si de comunicații	208,696	106	0.05%
87. Automobile, tractoare si alte vehicule terestre	13,067,756	25,133	0.19%
88. Aeronave, nave spațiale	468,685	742	0.16%
89. Vapoare, nave si structuri plutitoare	548,727	50	0.01%
XVIII. Instrumente si aparate optice, fotografice, cinematografice, medico-chirurgicale; ceasuri; instrumente muzicale	2,770,220	1,333	0.05%
90. Instrumente si aparate optice, fotografice, cinematografice, medico-chirurgicale	2,733,792	1,243	0.05%
91. Ceasornicărie	19,611	62	0.32%
92. Instrumente muzicale	16,817	29	0.17%
XX. Mărfuri si produse diverse	3,282,030	65,281	1.99%
94. Mobila; aparate de iluminat si alte articole similare (inclusiv componente)	2,903,469	60,569	2.09%
95. Jucării, jocuri, articole pentru divertisment sau pentru sport	238,765	4,481	1.88%
96. Articole diverse	139,797	231	0.17%
XXII. Bunuri necuprinse in alte secțiuni din Nomenclatorul Combinat	1,102,583	321	0.03%
99. Coduri speciale din Nomenclatorul Combinat	400,908		0.00%

Sursa datelor: INSSE, Baza statistică TEMPO-INSSE, 2022

Comparând valorile mărfurilor exportate de companiile din județul Harghita cu exporturile totale raportate în 2022 la nivel național, se observă ca unele produse au o pondere mai mare în media națională. Produsele exportate din județul Harghita care au o pondere peste 2% din media națională sunt:

- Legume, plante, rădăcini și tuberculi – 5,81% din media națională;
- Gume, rășini și alte seve – 2,79% din media națională;
- Lemn brut, cherestea, produse stratificate și alte produse din lemn – 2,33% din media națională;
- Pastă din lemn – 3,99% din media națională;
- Cărți, ziare – 28,81% din media națională;
- Filamente sintetice sau artificiale – 11,71% din media națională;
- Țesături speciale – 4,85% din media națională;
- Mobilă, aparate de iluminat și alte articole similare – 2,09% din media națională.

Articolele exportate din Harghita în anul 2022, a căror pondere din valoarea exporturilor la nivel național se apropie de valoarea 0% sunt:

- Nichel și articole din nichel 0%;
- Vapoare, nave și structuri plutitoare – 0,01%;
- Combustibili și uleiuri minerale – 0,01%;
- Umbrele - 0,02%;
- Mătase – 0,02%;
- Cereale - 0,02%;
- Săpun – 0,03%;
- Tutun – 0,04%;
- Lână – 0,04%;
- Cauciuc și articole din cauciuc – 0,04%;
- Mașini, aparate și materiale electrice – 0,05%;
- Grăsimi și uleiuri animale – 0,06%.

Produsele cu pondere mare în valoarea exporturilor totale rezultând un grad mai mare de specializare la nivelul județului Harghita pentru aceste produse sunt: lemnu brut și cherestea, si produse prelucrate din lemn- mobilă, țesături speciale, filamente sintetice, producția de cărți și ziare, pasta din lemn, producția de legume.

Printre produsele a căror valoare a exporturilor este redusă, deci productia lor nu este competitivă la nivel național putem menționa: cereale și produse de morărit, Seminte si fructe oleaginoase, grăsimi și uleiuri animale sau vegetale, produse minerale, produse chimice, săpun, lâna, mătase, producția de combustibili, producția de nichel, vapoare, instrumente și aparate optice, cauciuc și articole din cauciuc. Se poate observa ca anumite sectoare cu tradiție în județul Maramureș au regresat – animale și produse animale , industria chimică, textile și articole din textile, mașini, aparate și echipamente electrice, producția de mobilă, producția de jucării.

Trebuie avut în vedere dezvoltarea sectoarelor industriale deficitare pentru a crește gradul de competitivitate la nivel național – industria chimică, industria morăritului și panificației, industria alimentară (prelucrarea produselor din legume și fructe), industria țesăturilor, industria metalurgică etc.

Având in vedere situația geopolitica și deficiențele in sectoarele industriale cauzate de războiul din Ucraina, județul Maramureș poate să beneficieze de avantajele oferite de reducerea ofertei pe piață în condițiile unei cereri crescute. Dezvoltarea sectorului industrial pentru obținerea produselor pe care Ucraina nu le poate produce/ livra către partenerii externi – ex industria metalurgică, industria morăritului și panificației, industria textilă și alimentară.

Tabel nr. 46: Valoarea exporturilor la nivelul Regiunii Centru anul 2022

Județe	Valoarea exporturilor	Ponderea la nivelul Regiunii Centru
TOTAL	**91,944,576**	**-**
Regiunea Centru	12,879,135	-
Alba	3,189,499	24.76%
Brașov	4,250,985	33.01%
Covasna	478,319	3.71%
Harghita	**358,753**	**2.79%**
Mureș	1,434,558	11.14%
Sibiu	3,167,021	24.59%

Sursa datelor: INSSE, Baza statistică TEMPO-INSSE, 2022

Județul Harghita înregistrează cea mai mică valoare a exporturilor din regiune, reprezentând 2.79% din valoarea exporturilor la nivelul Regiunii Centru, situându-se pe ultimul loc având cea mai mică pondere.

La nivelul anului 2022 importurile au înregistrat valorile din tabelul de mai jos. Conform INS, județul Harghita a importat în anul 2022 bunuri în valoare de 633.570 mii eur, reprezentând o pondere de 0.5% din valoarea totală a operațiunilor de import raportată la nivel național. Județul Harghita obține astfel o valoare mică a importurilor.

Tabel nr. 47: Valoarea importurilor pe secțiuni, județul Harghita anul 2022

	România	Harghita	Pondere importuri județul Harghita
Total	**126,034,067.00**	**633,570**	**0.50%**
I. Animale vii si produse animale	2,881,920.00	**25,163**	0.87%
01. Animale vii	185,178.00	**4,340**	2.34%
02. Carne si maruntaie comestibile	1,300,744.00	**12,513**	0.96%
03. Peste si crustacee	308,918.00	**326**	0.11%
04. Lapte si produse lactate; oua; miere naturala	999,139.00	**7,488**	0.75%
05. Alte produse de origine animala	87,941.00	**495**	0.56%
II. Produse vegetale	4,375,123.00	**15,860**	0.36%
06. Plante vii si produse de floricultura	230,778.00	**2,202**	0.95%
07. Legume, plante, radacini si tuberculi	619,597.00	**2,968**	0.48%
08. Fructe comestibile	840,215.00	**691**	0.08%
09. Cafea, ceai, condimente	378,498.00	**1,053**	0.28%
10. Cereale	965,875.00	**1,436**	0.15%
11. Produse ale industriei moraritului	196,134.00	**6,765**	3.45%
12. Seminte si fructe oleaginoase; plante industriale sau medicinale	1,103,763.00	**564**	0.05%
13. Gume, rasini si alte seve	35,875.00	**172**	0.48%
14. Materiale pentru impletit	4,393.00	**8**	0.18%
III. Grasimi si uleiuri animale sau vegetele	467,165.00	**2,647**	0.57%
15. Grasimi si uleiuri animale sau vegetale	467,165.00	**2,647**	0.57%
IV. Produse alimentare, bauturi si tutun	5,524,403.00	**36,099**	0.65%
16. Preparate din carne si peste	395,590.00	**1,509**	0.38%
17. Zahar si produse zaharoase	478,712.00	**1,132**	0.24%
18. Cacao si preparate din cacao	422,532.00	**2,031**	0.48%
19. Preparate pe baza de cereale	811,103.00	**5,670**	0.70%
20. Preparate din legume, fructe	524,567.00	**1,374**	0.26%
21. Preparate alimentare diverse	818,112.00	**12,261**	1.50%
22. Băuturi alcoolice si nealcoolice	890,914.00	**3,831**	0.43%
23. Reziduuri ale industriei alimentare	786,971.00	**4,316**	0.55%
24. Tutun si înlocuitori de tutun	395,903.00	**3,976**	1.00%
V. Produse minerale	15,953,073.00	**2,541**	0.02%
25. Sare; sulf, pietre; ipsos, var si ciment	228,747.00	**734**	0.32%
26. Minereuri, zgura si cenușă	323,734.00	**179**	0.06%
27. Combustibili si uleiuri minerale; materii bituminoase	15,400,594.00	**1,630**	0.01%
VI. Produse chimice	13,822,776.00	**20,235**	0.15%
28. Produse chimice anorganice	503,648.00	**631**	0.13%
29. Produse chimice organice	1,571,775.00	**1,253**	0.08%
30. Produse farmaceutice	4,512,070.00	**1,567**	0.03%
31. Îngrășăminte	2,030,353.00	**879**	0.04%
32. Extracte tanante sau colorante	629,040.00	**4,978**	0.79%
33. Uleiuri esentiale	1,098,592.00	**2,179**	0.20%
34. Sapun; preparate pentru spalat	806,868.00	**3,930**	0.49%
35. Substante albuminoide	222,357.00	**554**	0.25%
36. Pulberi si explozivi	72,585.00	**56**	0.08%
37. Produse fotografice sau cinematografice	34,025.00	**183**	0.54%
38. Produse diverse ale industriei chimice	2,341,465.00	**4,025**	0.17%
VII. Materiale plastice, cauciuc si articole din acestea	8,440,853.00	**86,347**	1.02%
39. Materiale plastice si articole din material plastic	6,238,852.00	**70,288**	1.13%
40. Cauciuc si articole din cauciuc	2,202,002.00	**16,061**	0.73%
VIII. Piei crude, piei tabacite, blanuri si produse din acestea	836,818.00	**3,359**	0.40%
41. Piei crude si piei tabacite (altele decat blanurile)	344,944.00	**1,817**	0.53%
42. Obiecte din piele	485,796.00	**1,136**	0.23%
43. Blanuri si articole din blana	6,078.00	**405**	6.66%
IX. Produse din lemn, exclusiv mobilier	1,148,138.00	**26,733**	2.33%
44. Lemn brut, cherestea, produse stratificate si alte produse din lemn	1,126,439.00	**26,566**	2.36%
45. Pluta si articole din pluta	9,808.00	**37**	0.38%
46. Produse din impletituri din fire vegetale sau nuiele	11,889.00	**133**	1.12%
X. Hirtie si articole din acestea	1,866,521.00	**35,482**	1.90%
47. Pasta din lemn	135,436.00	**42**	0.03%

	România	Harghita	Pondere importuri județul Harghita
48. Hirtie si articole din acestea	1,597,413.00	**33,029**	2.07%
49. Carti, ziare	133,670.00	**2,410**	1.80%
XI. Textile si articole din textile	5,852,144.00	**59,948**	1.02%
50. Matase	91,660.00	**99**	0.11%
51. Lana	274,062.00	**4,071**	1.49%
52. Bumbac	286,680.00	**1,794**	0.63%
53. Alte fibre textile vegetale	21,660.00	**86**	0.40%
54. Filamente sintetice sau artificiale	638,043.00	**22,653**	3.55%
55. Fibre sintetice sau artificiale discontinue	341,860.00	**8,479**	2.48%
56. Vata, pâsla, fire speciale	347,937.00	**4,002**	1.15%
57. Covoare	112,490.00	**226**	0.20%
58. Țesături speciale	153,509.00	**1,795**	1.17%
59. Țesături impregnate	469,026.00	**6,160**	1.31%
60. Țesături crosetate sau tricotate	221,059.00	**1,025**	0.46%
61. Articole si accesorii din îmbrăcăminte din tricotaje	1,346,797.00	**2,298**	0.17%
62. Articole si accesorii din îmbrăcăminte altele decât tricotate sau crosetate	1,111,133.00	**2,136**	0.19%
63. Alte articole textile	436,232.00	**5,128**	1.18%
XII. Incaltaminte, palarii, umbrele si articole similare	1,350,823.00	**7,631**	0.56%
64. Incaltaminte si parti ale acesteia	1,248,344.00	**6,950**	0.56%
65. Obiecte de acoperit capul	55,605.00	**267**	0.48%
66. Umbrele	17,874.00	**129**	0.72%
67. Pene si puf prelucrate	29,001.00	**285**	0.98%
XIII. Articole din piatra, ipsos, ciment, ceramica, sticla si din alte materiale similare	1,731,024.00	**17,404**	1.01%
68. Articole din piatra	465,945.00	**9,065**	1.95%
69. Produse ceramice	481,464.00	**3,401**	0.71%
70. Sticla si articole din sticla	783,617.00	**4,937**	0.63%
XV. Metale comune si articole din acestea	13,469,320.00	**146,811**	1.09%
72. Fonta, fier si otel	4,894,679.00	**15,325**	0.31%
73. Produse din fonta, fier si otel	3,621,611.00	**71,310**	1.97%
74. Cupru si articole din cupru	1,100,581.00	**20,887**	1.90%
75. Nichel si articole din nichel	71,275.00	**18**	0.03%
76. Aluminiu si articole din aluminiu	2,023,328.00	**25,100**	1.24%
78. Plumb si articole din plumb	48,403.00	**28**	0.06%
79. Zinc si articole din zinc	120,710.00	**267**	0.22%
80. Cositor si articole din cositor	28,025.00	**8**	0.03%
81. Alte metale comune	155,258.00	**1,057**	0.68%
82. Unelte si scule, tacamuri din metale comune	500,729.00	**3,451**	0.69%
83. Articole diverse din metale comune	904,727.00	**9,356**	1.03%
XVI. Masini, aparate si echipamente electrice; aparate de inregistrat sau de reprodus sunetul si imaginile	30,703,118.00	**86,740**	0.28%
84. Reactori nucleari, boilere, masini si dispozitive mecanice	12,674,381.00	**63,784**	0.50%
85. Masini, aparate si materiale electrice; aparate de inregistrat si reprodus sunetul si imagini de televiziune	18,028,737.00	**22,958**	0.13%
XVII. Mijloace si materiale de transport	10,938,800.00	**32,253**	0.29%
86. Vehicule si echipamente pentru caile ferate si de comunicatii	210,895.00	**438**	0.21%
87. Automobile, tractoare si alte vehicule terestre	10,479,717.00	**31,069**	0.30%
88. Aeronave, nave spatiale	182,712.00	**660**	0.36%
89. Vapoare, nave si structuri plutitoare	65,480.00	**89**	0.14%
XVIII. Instrumente si aparate optice, fotografice, cinematografice, medico-chirurgicale; ceasuri; instrumente muzicale	2,758,736.00	**9,081**	0.33%
90. Instrumente si aparate optice, fotografice, cinematografice, medico-chirurgicale	2,644,494.00	**8,459**	0.32%
91. Ceasornicarie	78,369.00	**352**	0.45%
92. Instrumente muzicale	35,871.00	**270**	0.75%
XX. Marfuri si produse diverse	2,957,898.00	**17,466**	0.59%
94. Mobila; aparate de iluminat si alte articole similare (inclusiv componente)	1,691,487.00	**7,886**	0.47%
95. Jucarii, jocuri, articole pentru divertisment sau pentru sport	809,860.00	**6,979**	0.86%
96. Articole diverse	456,552.00	**2,605**	0.57%
XXII. Bunuri necuprinse in alte sectiuni din Nomenclatorul Combinat	955,409.00	**1,767**	0.18%
99. Coduri speciale din Nomenclatorul Combinat	13.00	**0**	0.00%

Sursa datelor: INSSE, Baza statistică TEMPO-INSSE, 2022

Comparând valorile mărfurilor importate de companiile din județul Harghita, cu importurile totale raportate în 2022 la nivel național, se observă ca unele produse au o pondere mai mare în media națională. Produsele importate din județul Harghita care au o pondere peste 1,5% din media națională sunt:

- Animale vii – 2,34% din media națională;
- Produse ale industriei morăritului –3,45% din media națională;
- Preparate alimentare diverse – 1,5% din media națională;
- Blănuri și articole de blană -6,66% din media națională;

- Lemn brut, cherestea, produse stratificate și alte produse din lemn – 2,36% din media națională;
- Hârtie - 2,07% din media națională;
- Cărți, ziare - 1,80% din media națională;
- Filamente sintetice sau artificiale - 3,55% din media națională;
- Fibre sintetice sau artificiale – 2,48% din media națională;
- Articole din piatră – 1,95% din media națională;
- Produse din fontă, fier și oțel – 1,97% din media națională;
- Cupru și articole din cuplu - 1,90% din media națională.

Articolele importate din Harghita în anul 2022, a căror pondere din valoarea Importurilor la nivel național se apropie de valoarea 0% sunt:

- Semințe și fructe oleaginoase 0,05%;
- Minereuri, zgură, cenușă – 0,06%;
- Combustibili și uleiuri minerale – 0,01%;
- Produse chimice organice – 0,08%;
- Produse farmaceutice – 0,03%;
- Îngrășăminte – 0,04%;
- Pulberi și explozivi – 0,08%;
- Pastă din lemn – 0.03%;
- Nichel și articole din nichel – 0,03%;
- Plumb și articole din plumb -0,06%;
- Cositor – 0,03%.

Produsele cu pondere mare în valoarea importurilor totale rezultând necesitatea achiziționării de materii prime și materiale din afara României pentru consum sau pentru producția de bunuri la nivelul județului Harghita aceste produse sunt: animale vii, produse morărit, produse alimentare diverse, blănuri și articole din blană, lemn brut cherestea, hârtie, cărți, ziare, filamente sintetice, fibre sintetice, articole piatră, produse fontă, fier, oțel, cupru.

Printre produsele a căror valoare a importurilor este redusă, deci necesarul este acoperit de producția internă: semințe și fructe oleaginoase, minereuri, zgură, cenușă, combustibili și uleiuri minerale, produse chimice organice, produse farmaceutice, îngrășăminte, pulberi și explozivi, pasta din lemn, nichel , plumb, cositor.

Trebuie avut in vedere dezvoltarea sectoarelor industriale deficitare pentru a reduce valoarea importurilor de materie prime, precum și dezvoltarea industriei prelucrătoare pentru obținerea produselor finite din materialele importate.

Tabel nr. 48: Valoarea importurilor la nivelul Regiunii Centru anul 2022

Județe	Valoarea importurilor	Ponderea la nivelul Regiunii Centru
TOTAL	**126,034,067**	**-**
Regiunea Centru	13,859,741	-
Alba	2,946,608	21.26%
Brașov	4,013,598	28.96%
Covasna	457,601	3.30%
Harghita	**633,570**	**4.57%**
Mureș	2,907,539	20.98%
Sibiu	2,900,825	20.93%

Sursa datelor: INSSE, Baza statistică TEMPO-INSSE, 2023

Județul Harghita deține 4,57% din valoarea importurilor la nivelul Regiunii Centru, situându-se pe locul 4 la nivel regional după județele Brașov (28,96%), Alba (21,26%), Mureș(20,98%), Sibiu (20,93%). Rezultând o necesitate mai redusă pentru materii prime/ mărfuri/ produse decât în județele învecinate, putându-se concluziona că la nivelul județului Harghita cererea este satisfăcută de pe piața locală/internă în mai mare măsură decât în județele învecinate.

Un alt scenariu ce poate fi luat în calcul se referă la lipsa resurselor financiare în rândul agenților economici și populației datorită gradului redus de dezvoltării economice conducând astfel la reducerea valorii importurilor. Acest scenariu poate conduce la dezvoltarea industriei prelucrătoare, agenții economici preferând să importe materii prime și să comercializeze produse finite.

O altă abordare poate considera că valoarea redusă a importurilor pentru materii prime se datorează industriei prelucrătoare care nu are un grad mare de specializare, nici capacitate mare de procesare/producție.

La nivelul anului 2022 la nivelul județului Harghita valoarea bunurilor exportate (358.753 mii eur) a fost mai redusă decât valoarea bunurilor importate (633.570 mii eur), rezultând un sold negativ al balanței de plăți de 274.817 mii eur.

4.4.2 Servicii

4.4.2.1 Resursele de muncă din servicii

Populația ocupată civilă în activități de servicii este de 38,5 mii persoane în anul 2021, reprezentând 33,8% din populația ocupată a județului Harghita.

Tabel nr. 49: Populația ocupată în sectorul serviciilor, județul Harghita.

CAEN Rev.2 (activități ale economiei naționale)	Ani							
	Anul 2010	**Anul 2017**	**Anul 2018**	**Anul 2019**	**Anul 2020**	**Anul 2021**	**Evoluție 2021/2010**	**Pondere din sector**
	Mii persoane							
TOTAL	**132,4**	**128,4**	**129**	**129,9**	**129,8**	**113,9**	**-13,97%**	**58,35%**
SERVICII TOTAL	**32,2**	**35,5**	**35,6**	**36,1**	**37,6**	**38,5**		
H TRANSPORT SI DEPOZITARE	6	5,6	6,1	6,2	6,5	6,4	6,67%	16,62%
I HOTELURI SI RESTAURANTE	2,5	3,6	4	3,9	3,8	4,1	64,00%	10,65%
J INFORMATII SI COMUNICATII	1,4	2,4	1,8	1,7	1,9	1,8	28,57%	4,68%
K INTERMEDIERI FINANCIARE SI ASIGURARI	1	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	-30,00%	1,82%

CAEN Rev.2 (activități ale economiei naționale)	Ani							
	Anul 2010	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019	Anul 2020	Anul 2021	Evoluție 2021/2010	Pondere din sector
	Mii persoane							
L TRANZACTII IMOBILIARE	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	100,00%	0,52%
M ACTIVITATI PROFESIONALE, STIINTIFICE SI TEHNICE	1,6	2,1	2,3	2,5	2,5	2,6	62,50%	6,75%
N ACTIVITATI DE SERVICII ADMINISTRATIVE SI ACTIVITATI DE SERVICII SUPORT	2,1	2,3	2,2	2,2	2,3	2,4	14,29%	6,23%
O ADMINISTRATIE PUBLICA SI APARARE; ASIGURARI SOCIALE DIN SISTEMUL PUBLIC	2,8	3	2,9	2,9	2,9	3	7,14%	7,79%
P INVATAMANT	7,3	7	6,9	7,1	7,6	7,8	6,85%	20,26%
Q SANATATE SI ASISTENTA SOCIALA	5,3	6,2	6,4	6,5	6,8	7,3	37,74%	18,96%
R ACTIVITATI DE SPECTACOLE, CULTURALE SI RECREATIVE	0,7	0,7	0,6	0,6	0,7	0,7	0,00%	1,82%
S ALTE ACTIVITATI DE SERVICII	1,4	1,7	1,5	1,6	1,7	1,5	7,14%	3,90%

Sursa: INS baza de date TEMPO

Repartiția populației ocupate pe diferite activități din domeniul serviciilor, se prezintă astfel:

- 16,62% în activități de transport și depozitare;
- 18,96% în activități de servicii de sănătate și asistență socială;
- 20,26% în servicii de învățământ;
- 6,23% în activități de servicii administrative și servicii suport;
- 10,65% servicii din domeniul horeca (hoteluri și restaurante);
- 7,79% servicii ale administrației publice și apărare alături de servicii de asigurări sociale din sistemul public;
- 6,75% în servicii ce privesc activități profesionale, științifice și tehnice;
- 4,68% în informații și comunicații;
- 1,82% în intermedieri financiare și asigurări;
- 1,82% în activități de spectacole, culturale și recreative.

În toată perioada 2010-2021 se înregistrează o tendință de creștere a populației ocupate în activități de servicii, în anul 2021 fiind cu 19,56% mai multe persoane ocupate în sectorul serviciilor față de anul 2010, reprezentând o creștere de aprox. 6.300 persoane ocupate, tendința este de creștere susținută, de la an la an.

Prin evoluția populației ocupate în activități de servicii, se constată o evoluție pozitivă în perioada 2010-2020 în următoarele sectoare:

- Servicii administrative și servicii suport acestora +14,29%;
- Servicii în hoteluri și restaurante +64%;
- Servicii de transport și depozitare +6,67%;
- Servicii în informații și comunicații +28,57%;
- Sănătate și asistență socială +37,74%;
- Activități profesionale și științifice +62,5%.

Activitățile de servicii care au înregistrat regres în rândul populației ocupate, în perioada 2010-2021 sunt:

- Intermedieri financiare și asigurări -30%.

4.4.2.2 Numărul mediu de salariați din activitățile de servicii

Numărul mediu de salariați din activitățile de servicii este de 27.671 pers. salariate, în anul 2021, structură ce se află în continua creștere, de la an la an, structura salariaților fiind cu 18% mai mare față de anul 2010. În județul Harghita, numărul salariaților din activitățile de servicii, raportați la numărul total de salariați din economia județeană, reprezintă 41,96% în anul 2021.

Tabel nr. 50: Numărul mediu al salariaților în sectorul serviciilor în perioada 2010-2021

CAEN Rev.2 (activități ale economiei naționale)	Ani						
	Anul 2010	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019	Anul 2020	Anul 2021	Evoluție 2021/2010
	Număr persoane						
TOTAL	**59.403**	**65.504**	**66.886**	**68.084**	**65.333**	**65.933**	
SERVICII TOTAL	24.719	27.280	27.205	27.728	27.128	27.671	10%
H TRANSPORT ȘI DEPOZITARE	2.727	2.327	2.366	2.373	2.284	2.401	-16%
I HOTELURI ȘI RESTAURANTE	1.929	2.851	3.045	2.914	2.715	2.703	41%
J INFORMAȚII ȘI COMUNICAȚII	576	1.276	1.114	1.246	1.110	1.215	93%
K INTERMEDIERI FINANCIARE ȘI ASIGURARI	936	661	642	633	581	582	-38%
L TRANZACȚII IMOBILIARE	111	166	190	153	179	139	61%
M ACTIVITĂȚI PROFESIONALE, ȘTIINȚIFICE ȘI TEHNICE	882	1.495	1.656	1.798	1.620	1.808	84%
N ACTIVITĂȚI DE SERVICII ADMINISTRATIVE ȘI	1.776	2.178	2.111	2.076	2.076	2.097	17%

CAEN Rev.2 (activități ale economiei naționale)	Ani						
	Anul 2010	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019	Anul 2020	Anul 2021	Evoluție 2021/2010
	Număr persoane						
ACTIVITĂȚI DE SERVICII SUPORT							
O ADMINISTRAȚIE PUBLICĂ ȘI APĂRARE; ASIGURĂRI SOCIALE DIN SISTEMUL PUBLIC	2.816	2.858	2.802	2.831	2.845	2.929	1%
P INVĂȚĂMÂNT	7.098	6.565	6.347	6.459	6.368	6.223	-10%
Q SĂNĂTATE ȘI ASISTENȚĂ SOCIALĂ	4.880	5.615	5.664	5.915	6.100	6.294	25%
R ACTIVITĂȚI DE SPECTACOLE, CULTURALE ȘI RECREATIVE	655	642	612	579	557	589	-15%
S ALTE ACTIVITĂȚI DE SERVICII	333	646	656	751	693	691	108%

Sursa: INS baza de date TEMPO

Așa cum se observă în tabelul atașat, se identifică activități de servicii unde numărul salariaților înregistrează o tendință de creștere, în perioada 2010-2021. Aceste activități sunt:

- Activități în hoteluri și restaurante +41%;
- Servicii în domeniul informațiilor și comunicațiilor +93%;
- Activități profesionale, științifice și tehnice +84%;
- Activități de servicii administrative și suport pentru acestea +17%;
- Tranzacții imobiliare +61%;
- Activități de sănătate și asistență social +25%;
- Alte activități de servicii +108%.

Activități din domeniul serviciilor care înregistrează scăderea numărului salariaților, în perioada 2010-2021 sunt:

- Servicii în intermedieri financiare și asigurări -38% ;
- Transporturi și depozitare (-11%).

Ponderea salariaților din ramurile sectorului servicii în total salariați în sectorul servicii:

- Salariați sănătate și asistență socială 22,75% din total salariați în servicii;
- Salariați învățământ 22,49 % din total salariați în servicii;
- Salariați transport și depozitare 8,68% din total salariați în servicii;
- Salariați administrație publică și apărare 10,59% din total salariați în servicii;
- Salariați hoteluri și restaurante 9,77% din total salariați în servicii;
- Salariați servicii administrative și activități suport 7,58% din total salariați în servicii;
- Salariați activități profesionale științifice și tehnice 6,53% din total salariați în servicii.

4.4.2.3 Mediul de afaceri din sectorul servicii

Tabel nr. 51: Primele 10 subramuri în domeniul serviciilor în funcție de cifra de afaceri raportată în 2021

Nr. crt.	Subramuri servicii	Cifra de afaceri realizată 2020	Nr firme	Top domenii Harghita după cifra de afaceri
1	Transporturi rutiere de mărfuri	508.700.000.00	370	7
2	Alte activități de tipărire	177.200.000.00	41	19
3	Intermedieri în comerțul cu produse diverse	130.800.000.00	104	24
4	Restaurante	122.200.000.00	171	26
5	Activități de consultanță pentru afaceri și management	113.900.000.00	194	28
6	Întreținerea și repararea autovehiculelor	91.400.000.00	208	32
7	Alte activități de servicii suport pentru întreprinderi	67.100.000.00	106	36
8	Hoteluri și alte facilități de cazare similare	58.500.000.00	66	42
9	Activități de servicii anexe pentru transporturi terestre	56.300.000.00	19	43
10	Alte activități anexe transporturilor	55.200.000.00	19	48

Sursa: prelucrare proprie date www.topfirme.com

Primele 10 subramuri din sectorul serviciilor au obținut în anul 2021 cifră de afaceri cumulată în valoare de 1,38 mld lei, reprezentând 9,65% din cifra de afaceri totală raportată la nivelul județului Harghita. Sectorul ”Transporturi rutiere de mărfuri” se află pe locul 1 in topul sectoarelor economice din județul Harghita după cifra de afaceri obținută (508,7 mil lei), care are o pondere de 3,55% in cifră de afaceri totală a județului. Pe locuri de top se afla sectoarele: ” Alte activități de tipărire”- CA 177,2 mil lei – locul 19 în topul județului după cifra de afaceri, ” Intermedieri în comerțul cu produse diverse” – CA 130,8 mil lei – locul 24 în topul județului după cifra de afaceri, ” Restaurante”- CA 122,2 mil lei – locul 26 în topul județean după cifră de afaceri.

Tabel nr. 52: Top firme servicii după cifra de afaceri realizată în 2021

Nr. crt.	Companie	Sector	Localitate	Cifră de afaceri 2018	Nr angajați
1	INFOPRESS GROUP	Alte activități de tipărire	Odorheiu Secuiesc	136.558.557	357
2	GOLD PLUS INDEX	Activități de consultanță pentru afaceri și management	Miercurea Ciuc	78.662.003	6
3	IMPERIAL WET	Transporturi rutiere de mărfuri	Miercurea Ciuc	65.978.138	458
4	KBS SPED	Activități de servicii anexe pentru transporturi terestre	Odorheiu Secuiesc	41.163.652	16

Nr. crt.	Companie	Sector	Localitate	Cifră de afaceri 2018	Nr angajați
5	CROWN COOL	Alte activități de servicii suport pentru întreprinderi	Miercurea Ciuc	40.452.018	147
6	ALZOCOM TRANSPORT	Transporturi rutiere de mărfuri	Miercurea Ciuc	40.234.873	11
7	RDE HARGHITA	Colectarea deșeurilor nepericuloase	Odorheiu Secuiesc	27.572.648	168
8	BIOCOM INTERNATIONAL	Intermedieri în comerțul cu produse diverse	Miercurea Ciuc	25.877.678	12
9	HAEMMERLING GROUP LOGISTIC	Transporturi rutiere de mărfuri	Miercurea Ciuc	25.716.931	42
10	WBERER S ROMANIA	Transporturi rutiere de mărfuri	Miercurea Ciuc	25.311.899	0

Sursa: prelucrare proprie date www.topfirme.com

Numărul firmelor din topul domeniului servicii după cifra de afaceri a fost în 2021 de 1.298, reprezentând 38,8% din totalul firmelor din sectorul servicii ce funcționează în județul Harghita (3.345).

Cele mai performante 10 companii din sectorul serviciilor care activează în județul Harghita au obținut în anul 2021 cifră de afaceri cumulată de 507.528.397 lei, reprezentând 3,5% din cifra de afaceri totală raportată la nivel județean. Companiile din acest sector au avut în 2021 1.217 salariați reprezentând 4,39% din numărul total al salariaților din sectorul serviciilor.

Clasamentul este dominat de companiile din sectorul transport rutier de mărfuri, 4 companii din acest sector au realizat în anul 2021 cifre de afaceri între 65,98-25,31 milioane lei. În clasament mai sunt companii din sectoarele: activități de tipărire, activități de consultanță pentru afaceri, activități de servicii anexe pentru transporturi terestre, colectarea deșeurilor, activități suport pentru întreprinderi.

4.4.3 Transporturi și telecomunicații

Populația ocupată în sectorul Transporturi a fost în anul 2021 de 6.400 persoane, reprezentând 16,62% din totalul populației ocupate în servicii.

În sectorul informații și comunicații persoanele ocupate au fost în anul 2021 de 1.800 persoane, reprezentând 4,68% din populația ocupată în servicii.

Numărul salariaților in sectorul transporturi și depozitare a fost în anul 2021 de 2.401 persoane- 3,5% din numărul total al salariaților din Harghita, sectorul informații și comunicații a avut în anul 2021 1.215 salariați.

În județul Harghita funcționează următoarele subramuri ale sectorului Transporturi:

- Transporturi interurbane de călători pe calea ferată;
- Transporturi urbane, suburbane și metropolitane de călători;
- Transporturi cu taxiuri;
- Alte transporturi terestre de călători ;
- Transporturi rutiere de mărfuri;
- Alte activități anexe transporturilor;
- Alte activități poștale și de curier.

Sectorul Transporturi rutiere de mărfuri se află pe locul 7 în clasamentul domeniilor din județul Harghita după cifra de afaceri realizată în anul 2022. Companiile din acest sector au raportat cifră de afaceri de 600 milioane lei, reprezentând 3,54% din cifra de afaceri globală a județului, 1.747 angajați, reprezentând 3,70% din totalul angajaților din județ, profitul net fiind de 45,9 milioane lei.

În județul Harghita sunt prezente următoarele subramuri din sectorul telecomunicații:

- Activități de telecomunicații pin rețele cu cablu;
- Activități de telecomunicații prin rețele fără cablu (exclusive prin satelit);
- Alte activități de telecomunicații.

Companiile din sectorul Activități de telecomunicații prin rețele cu cablu au raportat în anul 2022 cifră de afaceri de 1,5 mil lei, profit net de 83.975 lei, companiile având 16 angajați. Firmele au sediu în localitățile: Sândominic, Odorheiu Secuiesc, Cristuru Secuiesc, Zetea, Miercurea Ciuc, Gheorgheni, Toplița,

Companiile din sectorul Activități de telecomunicații prin rețele fără cablu (satelit) au raportat în anul 2022 cifră de afaceri de 222.078 lei, profit net de 51.244 lei, companiile având 3 angajați. Firmele sunt localizate în: Miercurea Ciuc, Feliceni, Ditrău.

4.4.4 Sectorul Cercetare-Dezvoltare

Dezvoltarea sectorului cercetare - dezvoltare - inovare este unul dintre factorii care poate potența competitivitatea la nivelul județului Harghita. Necesitatea întăririi legăturii dintre mediul economic și cel de afaceri atrage în viitor dezvoltarea economiei bazate pe cunoaștere, a clusterelor industriale și a celor bazate pe cercetare, accelerând procesul de transfer tehnologic.

În județul Harghita, municipiul Miercurea Ciuc se află Facultatea de Științe Economice, Socio-Umane și Inginerești a Universității Sapientia Sapienția. Facultatea oferă o gamă largă de programe de studiu în diferite domenii, permițând studenților să dobândească cunoștințele și abilitățile necesare pentru o carieră de succes.

1. Harghita Business Center localizat in Odorheiul Secuiesc;
2. Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Cinegetică și Resurse Montane localizat în Miercurea Ciuc;
3. Centru de Cercetare-Dezvoltare în Silvicultură localizat în Gheorgheni.

Studenții pot alege dintr-o gamă largă de specializări, inclusiv afaceri și antreprenoriat, inginerie, științe sociale și tehnologia informației. Există un program de internship în instituțiile de învățământ din România, iar Universitatea Sapientia are același lucru, oferind o forță de muncă înalt calificată, care este deja familiarizată cu funcționarea unei afaceri.

Studenții pot alege dintr-o gamă largă de specializări, inclusiv afaceri și antreprenoriat, inginerie, științe sociale și tehnologia informației. După cum am menționat mai sus, există un program de internship în instituțiile de învățământ din România, iar Universitatea Sapientia are același lucru, oferind o forță de muncă înalt calificată, care este deja familiarizată cu funcționarea unei afaceri.

În cadrul Universității Sapienta funcționează următoarele centre de cercetare:

1. Centrul de Cercetare Științe Sociale Aplicate din Cadrul Universității Sapienta din Miercurea Ciuc - Scopul centrului de cercetare este studierea proceselor sociale actuale în regiunile rurale, ameliorarea

comunicării sociale și a relațiilor publice, precum și implementarea cercetării în procesul didactic, participând la programe de cercetare cu caracter național și internațional;

2. Centrul de Cercetare ECONOMICĂ SAPIENTIA;
3. Centrul de Cercetare MATINFO - Centrul de cercetare are ca scop cercetarea științifică în domeniul matematicii și informaticii;
4. Centrul de Cercetare Confluențe Interculturale. Obiectivele centrului de cercetare:

– Activitate de cercetare științifică în următoarele domenii: literatură, lingvistică, didactica predării limbii, traducere, studii culturale, studii de film și media;

– Organizare de reuniuni științifice naționale și internaționale;

– Participare la proiecte de cercetare naționale și internaționale;

– Publicarea rezultatelor științifice.

5. Centrul de Cercetări de Biochimie și Biotechnologii BIBIRC. Centrul de cercetare are următoarele scopuri:

– Cercetarea științifică în domeniul tehnologiei biochimice, în științele fizice și naturale;

– Dezvoltarea resursei umane necesară abordării marilor proiecte de cercetare fundamentală și aplicativă în domeniile menționate, capabilă de utilizarea tehnicilor celor mai avansate;

– Participarea la consorții naționale și internaționale prin care să se asigure valorificarea maximă a rezultatelor cercetărilor proprii și o accesibilitate corespunzătoare ale acestora.

6. Centrul de Cercetare ȘTIINȚE ALIMENTARE (STIALIM);
7. Centrul de cercetare de Științe Alimentare a fost fondat în 2016 și este un grup independent de cercetare al Departamentului de Științe Alimentare. Obiectivul general pe termen lung al centrului de cercetare este cercetarea în domeniul științei alimentelor, contribuind la îmbunătățirea calității și conservării alimentelor. Principalele domenii de cercetare științifică sunt: analiza fizico-chimică și microbiologică a alimentelor, studiul și producerea de alimente funcționale și inovative, noi produse și tehnologii, protecția mediului, rolul substanțelor anti microbiene naturale în conservarea alimentelor.

4.4.4.1 Capacități de cercetare

Dezvoltarea sectorului cercetare - dezvoltare - inovare este unul dintre factorii care poate potența competitivitatea la nivelul județului Harghita. Întărirea legăturii dintre mediul economic și cel de afaceri atrage dezvoltarea mai puternică a economiei bazate pe cunoaștere, propulsează activitatea clusterelor industriale și a celor bazate pe cercetare, accelerând activitățile inovative și procesul de transfer tehnologic.

Numărul salariaților din domeniul cercetării este foarte scăzut în județul Harghita, suferind variații nesemnificative în ultimul deceniu. Fondurile cheltuite pentru cercetare, în schimb, au crescut în 2015 față de anul 2010 de aproximativ 3 ori, scăzând apoi, în 2020, cu circa 58% față de anul 2015.

Tabel nr. 53: Salariați din activitatea de cercetare-dezvoltare la sfârșitul anului (2017-2020)

Gruparea după ocupație a numărului de salariați din cercetare- dezvoltare	2017	2018	2019	2020
Total salariați	**34**	**23**	**25**	**32**
La 1000 persoane ocupate civile	2,6	1,8	1,9	2,5
Echivalent normă întreagă	31	19	21	28
Cercetători	14	13	10	21
Tehnicieni și asimilați	12	8	10	7
Alte categorii salariați	8	2	5	4

Sursa: Agenția de Dezvoltare Județeană Harghita

4.4.5 Finanțe-bănci, asigurări etc.

Sectorul Financiar-bancar și de asigurări este bine reprezentat la nivelul județului Harghita, fiind prezente următoarele instituții bancare: ALPHA BANK, BCR, CEC BANK, BANCA CARPATICA, BRD, ING, RAIFFEISEN, OTP BANK. Cererea în creștere a populației și a agenților economici pentru servicii financiare oferite de către sectorul bancar (instrumente de creditare sau de investiții) a contribuit la diversificarea sectorului bancar.

În sectorul asigurărilor sunt prezente următoarele firme: ALLIANZ, OMNIASIG, UNIQUA, GENERALI, ASIROM, ASTRA.

Tabel nr. 54: Instituții financiar-bancare și de asigurări prezente în județul Harghita

Nr. crt.	Nume instituție	Sector	Localitate
1	ALPHA BANK - AGENTIA ODORHEIU SECUIESC	Financiar - Bancar, Banci	Odorheiu Secuiesc
2	BCR - ODORHEIU SECUIESC - SUCURSALA PIATA LIBERTATII	Financiar - Bancar, Banci	Odorheiu Secuiesc
3	ALLIANZ TIRIAC ASIGURARI - ODORHEIU SECUIESC - AGENTIA CURTEA COJOCARILOR	Financiar - Bancar, Societăți de asigure	Odorheiu Secuiesc
4	BCR - ODORHEIU SECUIESC - AGENTIA TARNAVA	Financiar - Bancar, Banci	Odorheiu Secuiesc
5	OMNIASIG ASIGURARI - MIERCUREA CIUC - SUCURSALA REVOLUTIEI DIN DECEMBRIE	Financiar - Bancar, Societăți de asigure	Miercurea Ciuc
6	BANCA COMERCIALA CARPATICA - AGENTIA ODORHEIU SECUIESC	Financiar - Bancar, Banci	Odorheiu Secuiesc
7	CEC BANK - SUCURSALA SANMARTIN	Financiar - Bancar, Banci	Sânmartin
8	BCR - ODORHEIU SECUIESC - AGENTIA BUDVAR	Financiar - Bancar, Banci	Odorheiu Secuiesc
9	RAIFFEISEN BANK - AGENTIA ODORHEIU SECUIESC	Financiar - Bancar, Banci	Odorheiu Secuiesc
10	BRD - ODORHEIU SECUIESC - SUCURSALA BRESLELOR	Financiar - Bancar, Banci	Odorheiu Secuiesc
11	OTP BANK - SUCURSALA ODORHEIU SECUIESC	Financiar - Bancar, Banci	Odorheiu Secuiesc
12	UNIQA ASIGURARI - ODORHEIU SECUIESC - AGENTIA RAKOCZI FERENC	Financiar - Bancar, Societăți de asigure	Odorheiu Secuiesc
13	BANCPOST - AGENTIA ODORHEIU SECUIESC	Financiar - Bancar, Societăți de asigure	Odorheiu Secuiesc
14	CEC BANK - SUCURSALA SUBCETATE	Financiar - Bancar, Money Gram	Subcetate
15	BRD - MIERCUREA CIUC - SUCURSALA MARTON ARON	Financiar - Bancar, Banci	Miercurea Ciuc
16	CEC BANK - SUCURSALA GHEORGHENI	Financiar - Bancar, Banci	Gheorgheni
17	BRD - ODORHEIU SECUIESC - SUCURSALA CENTRU	Financiar - Bancar, Banci	Odorheiu Secuiesc

Nr. crt.	Nume instituție	Sector	Localitate
18	CEC BANK - SUCURSALA TULGHES	Financiar - Bancar, Banci	Tulgheș
19	BCR - AGENTIA CRISTURU SECUIESC	Financiar - Bancar, Banci	Cristuru Secuiesc
20	CEC BANK - SUCURSALA TOPLITA	Financiar - Bancar, Banci	Toplița
21	BANCA TRANSILVANIA - MIERCUREA CIUC - AGENTIA BULEVARD	Financiar - Bancar, Banci	Miercurea Ciuc
22	BRD - SUCURSALA TOPLITA	Financiar - Bancar, Banci	Toplița
23	UNICREDIT TIRIAC BANK - SUCURSALA MIERCUREA CIUC	Financiar - Bancar, Banci	Miercurea Ciuc
24	CEC BANK - SUCURSALA MARTINIS	Financiar - Bancar, Banci	Mărtiniș
25	CEC BANK - SUCURSALA JOSENI	Financiar - Bancar, Banci	Joseni
26	CEC BANK - SUCURSALA REMETEA	Financiar - Bancar, Banci	Remetea
27	CEC BANK - MIERCUREA CIUC - SUCURSALA PETOFI SANDOR	Financiar - Bancar, Banci	Miercurea Ciuc
28	BCR - AGENTIA BORSEC	Financiar - Bancar, Banci	Borsec
29	RAIFFEISEN BANK - MIERCUREA CIUC - AGENTIA FLORILOR	Financiar - Bancar, Banci	Miercurea Ciuc
30	CEC BANK - SUCURSALA BALAN	Financiar - Bancar, Banci	Bălan
31	BCR - AGENTIA VLAHITA	Financiar - Bancar, Banci	Vlahița
32	CEC BANK - SUCURSALA CRISTURU SECUIESC	Financiar - Bancar, Banci	Cristuru Secuiesc
33	UNICREDIT TIRIAC BANK - SUCURSALA ODORHEIU SECUIESC	Financiar - Bancar, Banci	Odorheiu Secuiesc
34	BCR - MIERCUREA CIUC - SUCURSALA KOSSUTH LAJOS	Financiar - Bancar, Banci	Miercurea Ciuc
35	BCR - MIERCUREA CIUC - AGENTIA KOSSUTH LAJOS	Financiar - Bancar, Banci	Miercurea Ciuc
36	BANCA COOPERATISTA MIKO MIERCUREA CIUC	Financiar - Bancar, Banci	Miercurea Ciuc
37	BANCA ROMANEASCA - SUCURSALA MIERCUREA CIUC	Financiar - Bancar, Banci	Miercurea Ciuc
38	BANCA TRANSILVANIA - AGENTIA GHEORGHENI	Financiar - Bancar, Banci	Gheorgheni
39	CEC BANK - SUCURSALA LAZAREA	Financiar - Bancar, Banci	Lăzarea
40	BCR - AGENTIA TOPLITA	Financiar - Bancar, Banci	Toplița
41	BANCA COMERCIALA CARPATICA - AGENTIA GHEORGHENI	Financiar - Bancar, Banci	Gheorgheni
42	CEC BANK - MIERCUREA CIUC - SUCURSALA NICOLAE BALCESCU	Financiar - Bancar, Banci	Miercurea Ciuc
43	ING BANK - SUCURSALA ODORHEIU SECUIESC	Financiar - Bancar, Banci	Odorheiu Secuiesc
44	GENERALI ASIGURARI - ODORHEIU SECUIESC - AGENTIA PETOFI SANDOR	Financiar - Bancar, Societati de Asigurare	Odorheiu Secuiesc
45	CEC BANK - SUCURSALA PRAID	Financiar - Bancar, Banci	Praid
46	CEC BANK - SUCURSALA BILBOR	Financiar - Bancar, Banci	Bilbor
47	CEC BANK - SUCURSALA ZETEA	Financiar - Bancar, Banci	Zețea
48	ING BANK - SUCURSALA MIERCUREA CIUC	Financiar - Bancar, Banci	Miercurea Ciuc
49	BANCA TRANSILVANIA - AGENTIA ODORHEIU SECUIESC	Financiar - Bancar, Banci	Odorheiu Secuiesc
50	RAIFFEISEN BANK - AGENTIA REMETEA	Financiar - Bancar, Banci	Remetea
51	CEC BANK - SUCURSALA ODORHEIU SECUIESC	Financiar - Bancar, Banci	Odorheiu Secuiesc
52	BRD - ODORHEIU SECUIESC - SUCURSALA BETHLEN GABOR	Financiar - Bancar, Banci	Odorheiu Secuiesc
53	CEC BANK - SUCURSALA LUPENI	Financiar - Bancar, Banci	Lupeni
54	CEC BANK - SUCURSALA DITRAU	Financiar - Bancar, Banci	Ditrău
55	BANCA TRANSILVANIA - AGENTIA CRISTURU SECUIESC	Financiar - Bancar, Banci	Cristuru Secuiesc
56	RAIFFEISEN BANK - AGENTIA TOPLITA	Financiar - Bancar, Banci	Toplița
57	UNIQA ASIGURARI - MIERCUREA CIUC - SUCURSALA TIMISOAREI	Financiar - Bancar, Banci	Miercurea Ciuc
58	CEC BANK - SUCURSALA VLAHITA	Financiar - Bancar, Banci	Vlahița
59	CEC BANK - SUCURSALA CORUND	Financiar - Bancar, Banci	Corund
60	BRD - SUCURSALA SANDOMINIC	Financiar - Bancar, Banci	Sadominic
61	ASIROM ASIGURARI - ODORHEIU SECUIESC - AGENTIA BETLEHEN GABOR	Financiar - Bancar, Banci	Odorheiu Secuiesc
62	CEC BANK - SUCURSALA SANDOMINIC	Financiar - Bancar, Banci	Sadominic
63	GENERALI ASIGURARI - MIERCUREA CIUC - AGENTIA KOSSUTH LAJOS	Financiar - Bancar, Banci	Miercurea Ciuc
64	ASIROM ASIGURARI - GHEORGHENI - AGENTIA FLORILOR	Financiar - Bancar, Societati de Asigurare	Gheorgheni
65	CEC BANK - SUCURSALA SUSENI	Financiar - Bancar, Banci	Suseni
66	BRD - MIERCUREA CIUC - SUCURSALA FLORA	Financiar - Bancar, Banci	Miercurea Ciuc
67	BRD - SUCURSALA CIUMANI	Financiar - Bancar, Banci	Ciumani
68	BRD - SUCURSALA DITRAU	Financiar - Bancar, Banci	Ditrău
69	UNIQA ASIGURARI - GHEORGHENI - AGENTIA CARTIER FLORILOR	Financiar - Bancar, Societati de Asigurare	Gheorgheni
70	BRD - SUCURSALA CRISTURU SECUIESC	Financiar - Bancar, Banci	Cristuru Secuiesc
71	BANCA TRANSILVANIA - AGENTIA TOPLITA	Financiar - Bancar, Banci	Toplița
72	BRD - SUCURSALA CORUND	Financiar - Bancar, Banci	Corund
73	UNIQA ASIGURARI - TOPLITA - AGENTIA BORSECULUI	Financiar - Bancar, Banci	Toplița
74	EUROINS ASIGURARI - MIERCUREA CIUC - AGENTIA NICOLAE BALCESCU	Financiar - Bancar, Banci	Miercurea Ciuc
75	BRD - MIERCUREA CIUC - SUCURSALA FRATIEI	Financiar - Bancar, Banci	Miercurea Ciuc
76	OTP BANK - AGENTIA CRISTURU SECUIESC	Financiar - Bancar, Banci	Cristuru Secuiesc
77	GROUPAMA ASIGURARI - CRISTURU SECUIESC - AGENTIA PIATA LIBERTATII	Financiar - Bancar, Societati de Asigurare	Cristuru Secuiesc
78	OTP BANK - MIERCUREA CIUC - AGENTIA PETOFI SANDOR	Financiar - Bancar, Banci	Miercurea Ciuc
79	ASTRA ASIGURARI - ODORHEIU SECUIESC - AGENTIA 1 DECEMBRIE 1918	Financiar - Bancar, Societati de Asigurare	Odorheiu Secuiesc
80	GROUPAMA ASIGURARI - GHEORGHENI - AGENTIA KOSSUTH LAJOS	Financiar - Bancar, Societati de Asigurare	Gheorgheni

Nr. crt.	Nume instituție	Sector	Localitate
81	ASTRA ASIGURARI - MIERCUREA CIUC - SUCURSALA REVOLUTIA DIN DECEMBRIE	Financiar - Bancar, Societati de Asigurare	Miercurea Ciuc
82	GROUPAMA ASIGURARI - MIERCUREA CIUC - AGENTIA FRATIEI	Financiar - Bancar, Societati de Asigurare	Miercurea Ciuc
83	ASTRA ASIGURARI - GHEORGHENI - AGENTIA FLORILOR	Financiar - Bancar, Societati de Asigurare	Gheorgheni
84	GROUPAMA ASIGURARI - TOPLITA - AGENTIA STEFAN CEL MARE	Financiar - Bancar, Societati de Asigurare	Toplița
85	GROUPAMA ASIGURARI - OSORHEIU SECUIESC - AGENTIA KOSSUTH LASJO	Financiar - Bancar, Societati de Asigurare	Odorheiu Secuiesc
86	ASTRA ASIGURARI - TOPLITA - AGENTIA SPORTIVILOR	Financiar - Bancar, Societati de Asigurare	Toplița

Sursa: https://harghita.einformatii.ro/utile/financiar-banca

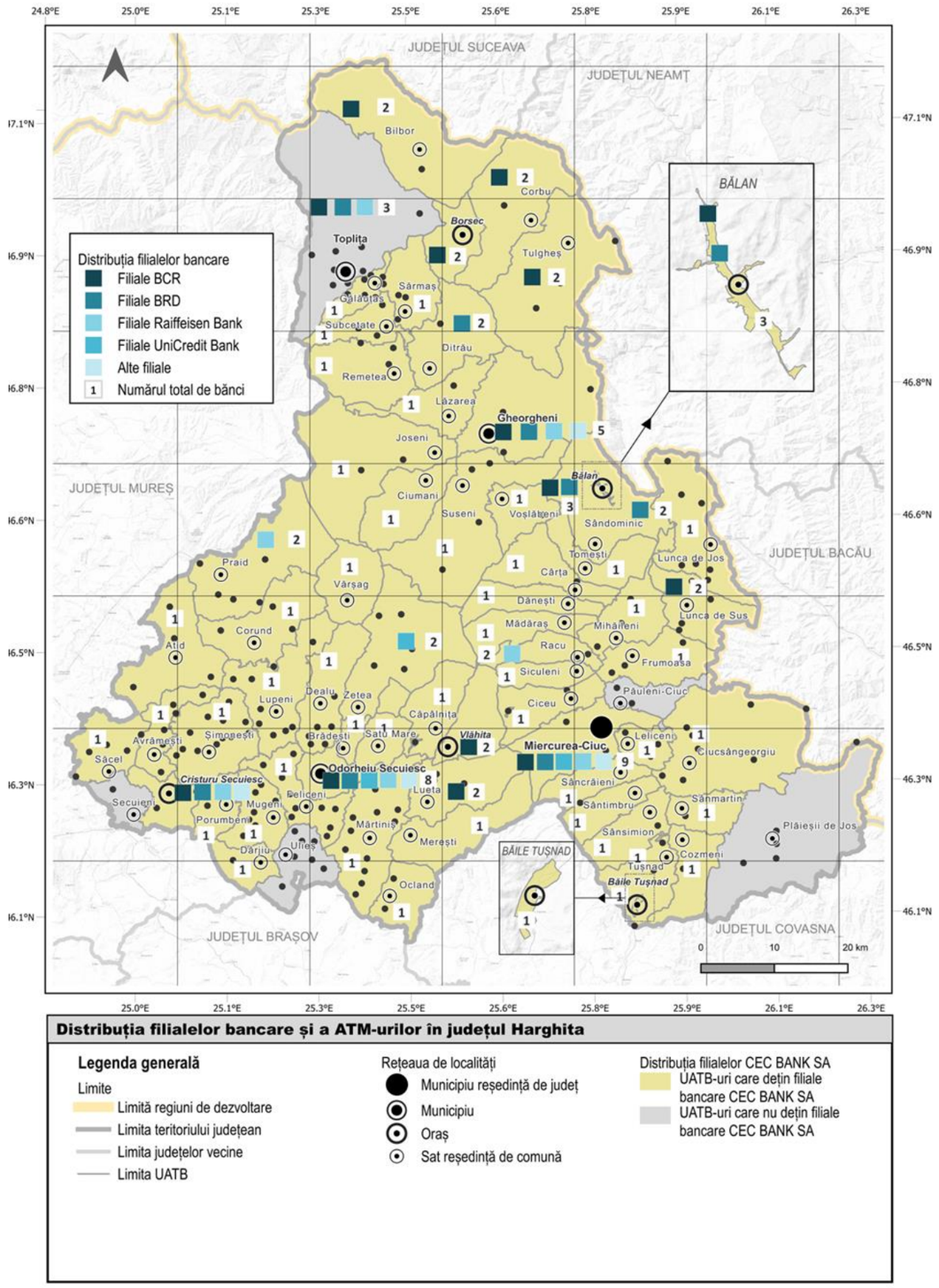
În ceea ce privește distribuția la nivelul județului Harghita, în mediul urban, cu precădere în municipii se constată o prezență diversificată a sistemului bancar, în timp ce în mediul rural, cu excepția CEC-BANK aproape omniprezentă, prezența unei a două bănci este relativ rară. Comune cu câte două bănci sunt: Bilbor, Corbu, Ditrău, Lueta, Lunca de Sus, Praid, Racu, Sândominic, Tulgheș, Voșlăbeni, Zetea. În comunele Păuleni-Ciuc, Plăieșii de Jos, Secuieni, Ulieș nu fost identificate filiale sau ATM-uri ale celor 10 rețele bancare analizate.

În mediul urban, cele mai prezente bănci sunt BCR, CEC-BANK, BRD-GSG și Raiffeisen Bank. În mediul rural, CEC-BANK este prezentă în 54 de comune, fiind urmată de BCR prezentă în 5 comune (a se vedea și cartograma nr. 17).

Tabel nr. 55: Prezența rețelelor bancare în mediul urban al județului Harghita (2023)

Nr. crt	Denumire UATB	BCR	BRD-GSG	UniCredit Bank	Raiffeisen Bank	CEC BANK SA	Altele*	Total bănci
1	MIERCUREA CIUC	x	x	x	x	x	xxxxx	**10**
2	Gheorgheni	x	x		x	x	xx	**6**
3	Odorheiu Secuiesc	x	x	x	x	x	xxxx	**9**
4	Toplița	x	x		x		x	**4**
1	Băile Tușnad					x		**1**
2	Bălan	x	x			x		**3**
3	Borsec	x				x		**2**
4	Cristuru Secuiesc	x	x		x	x	x	**5**
5	Vlăhița	x				x		**2**
Total municipii		4	4	2	4	3	4	**29**
Total orașe		4	2		1	5	1	**13**
Total județ		8	6	2	5	8	5	**42**

Sursa: https://rb.gy/ti1cr; http://bitly.ws/KRIU; https://www.bancibancomate.ro/filiale-unitati-agentii/unicredit-tiriac-bank/harghita; https://rb.gy/kjzek; https://www.banciromania.com/cec-bank-judetul-harghita; https://www.bancibancomate.ro/filiale-unitati-agentii/banca-romaneasca/harghita/miercurea-ciuc; https://www.bancibancomate.ro/filiale-unitati-agentii/alpha-bank-romania/harghita; https://www.bancibancomate.ro/filiale-unitati-agentii/ing-bank-romania/harghita; https://www.bancibancomate.ro/filiale-unitati-agentii/otp-bank-romania/harghita; https://www.starofservice.ro/inv/profesional/servicii-bancare/miercurea-ciuc/343103156/volksbank-romania-harghita?city=efe58e4a-1163-eed1-1f96-903a4f853287&keyword=fd0e7f14-1685-eed1-75b6-903a38bff18b; https://www.bancatransilvania.ro/retea-unitati

Cartograma nr. 23: Distribuția principalelor rețele bancare în județul Harghita

La nivelul județului Harghita sunt reprezentate următoarele domenii din sectorul financiar și asigurări:

1. **Activități de intermediere a tranzacțiilor financiare**: RUBIN EXCHANGE, INTER DISCRET, EXCHANGE HOUSE, LILLA EURO, COM RIMINI, EXCHANGE GEREB, TRNS TUR EXCHANGE TELEGDY
2. **Activități auxiliare intermedierilor financiare, exclusiv activități de asigurări și fonduri de pensii**: HELIOPAL, MAKLER SIG, EUROGRAMA
3. **Activități ale agențiilor și broker-ilor de asigurări**: SAFEKEEPING, MLM ASIG CONST, CROSS ASISTENT IN BROKERAJ, VAJDA BESTINVEST, MLM ASIG DISTRIBUTION, FUTURE CREATOR, ACTIV ASIG, FINANCE TIPS, BALINT ALLFINANZ, OVB 113 STRUCTURA ULKEI ISTVAN, PRO BUSINESS INSURANCE ASISTENT IN BROKERAJ, POLYP ASISTENT IN BROKERAJ, STAY SAFE AGENT DE ASIGURARE, SABI TEAM AGENT ASIGURARE, MOONLIGHT ASISTENT IN BROKERAJ

4.4.1 Sectorul IMM / antreprenoriatul

La nivelul județului Harghita au fost raportați 32.307 agenți economici în anul 2021. Localitățile cu cel mai mare număr de agenți economici sunt: Miercurea Ciuc 6.561 agenți economici, Odorheiu Secuiesc 4.835 agenți economici, Gheorgheni 2.331 agenți economici, Cristuru Secuiesc 1.696 agenți economici, Lupeni 1.244 agenți economici, Toplița 1.130 agenți economici, Corund 862 agenți economici, Remetea 636 agenți economici.

Un număr redus al agenților economici s-a înregistrat în localitățile: Tușnad 42 agenți economici. Săcel 51 agenți economici . Corbu 77 agenți economici. Ocland 80 agenți economici. Gălăuțaș 89 agenți economici. Merești 91 agenți economici. Racu 96 agenți economici.

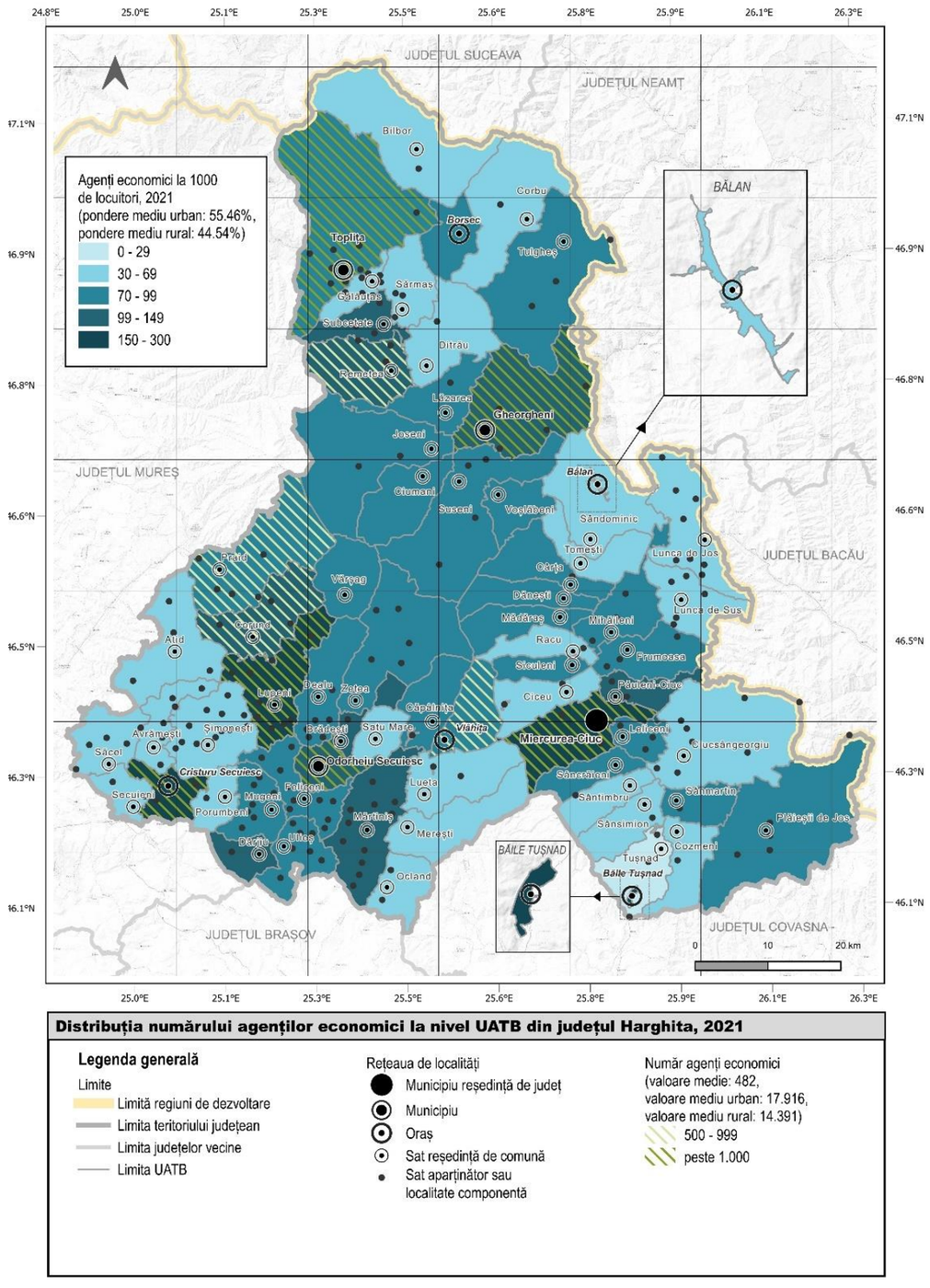
În privința indicatorului număr de agenți economici raportați la 1000 de locuitori, cele mai mari valori sunt înregistrate în localitățile: Lupeni 261 agenți, Băile Tușnad 196 agenți, Miercurea Ciuc 160 agenți, Cristuru Secuiesc 159 agenți, Corund 132 agenți, Odorheiu Secuiesc 128 agenți, Brădești 126 agenți, Gheorgheni 120 agenți, Subcetate 120 agenți, Păuleni-Ciuc 112 agenți, Mărtiniș 107 agenți.

Un raport mic al numărului de agenți economici la numărul de locuitori se înregistrează în localitățile: Tușnad 19 agenți/1000 locuitori . Gălăuțaș 37 agenți/1000 locuitori. Ciuc Sângeorgiu 40 agenți/1000 locuitori. Lunca de jos 41 agenți/1000 locuitori. Săcel 42 agenți/1000 locuitori. Atid 44 agenți/1000 locuitori. Tomești 49 agenți/1000 locuitori.

Centru cifra de afaceri raportată de județul Harghita o plasează pe locul 5 în regiune după județele Sibiu, Brașov, Mureș, Alba, rezultând o valoare scăzută a vânzărilor agenților economici din Harghita. Cifra de afaceri raportată de județul Harghita reprezintă o pondere de 7,6% din cifra de afaceri totală a regiunii, pondere modestă, mediul de afaceri local trebuie sprijinit în vederea creșterii valorii vânzărilor.

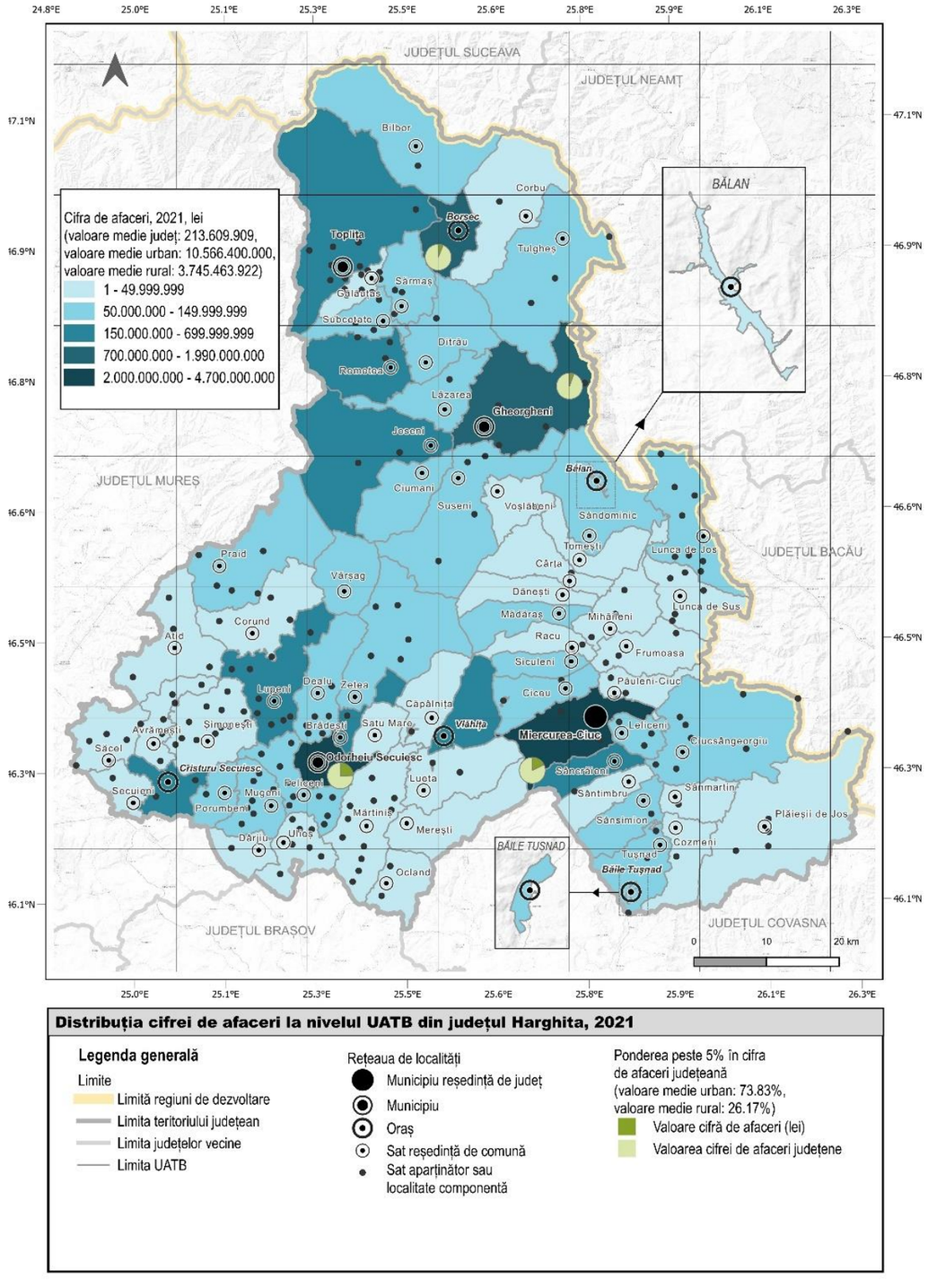
Cele mai mari valori ale cifrei de afaceri raportate de către firmele din județul Harghita s-au înregistrat în anul 2021 în localitățile: Odorheiu Secuiesc (4.7 mld lei), Miercurea Ciuc (3.1 mld lei), Borsec (0.93 mld lei), Gheorgheni (0.83 mld lei), Lupeni (0.41 mld lei), Cristuru Secuiesc (0.37 mld lei), Toplița (0.27 mld lei), Sâncrăieni (0.25 mld lei), Vlăhița (0.2 mld lei), Brădești (0.2 mld lei). Prin performanța economică a companiilor. aceste localități fiind motoarele economiei locale.

Cele mai reduse valori ale cifrei de afaceri raportat de companii sunt înregistrate în localitățile: Ulieș (1.2 mil lei), Ocland (5.9 mil), Atid (7 mil lei), Dârjiu (8.7 mil lei), Plăieșii de Jos (9 mil lei), Corbu (12.3 mil lei), Mihăileni (14.6 mil lei), Gălăuțaș (14.7 mil lei). Strategia economică a județului ar trebui să urmărească îmbunătățirea mediului antreprenorial în aceste localități.

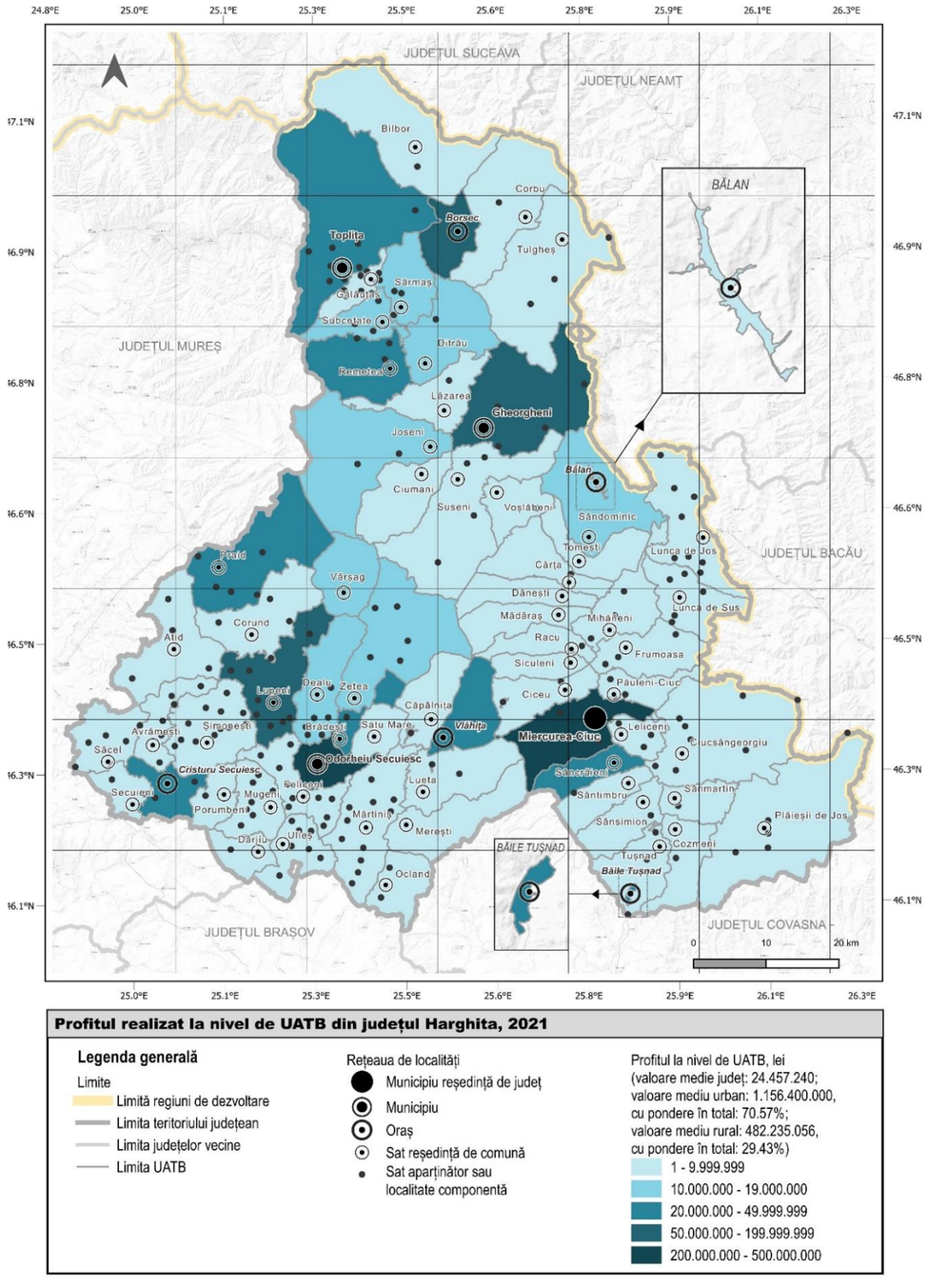
Cartograma nr. 24: Distribuția numărului agenților economici la nivel de UATB în județul Harghita în anul 2021

Sursa: Prelucrare autori

Cartograma nr. 25: Distribuția cifrei de afaceri la nivelul UATB în județul Harghita în anul 2021

Sursa: Prelucrare autori

Cartograma nr. 26: Distribuția profitului realizat de agenților economici la nivel de UATB în județul Harghita în anul 2021

Sursa: Prelucrare autori

Profitul net realizat de agenții economici din județul Harghita a fost în anul 2021 de 1.64 mld lei, fiind a 5-a valoare din Regiunea Centru, reprezentând 6,7% din profitul total înregistrat la nivel regional. Valoarea este modestă, rezultând ca economia județelor din regiune: Brașov, Sibiu, Mureș, Alba este mai dezvoltată și mai diversificată decât economia județului Harghita. Se recomandă sprijinirea mediului de afaceri local, atragerea de noi investitori in județ, oferirea de facilități agenților economici pentru creșterea afacerilor,

Cele mai mari valori ale profitului s-au înregistrat în localitățile: Odorheiu Secuiesc (495,4 mil lei), Miercurea Ciuc (312,7 mil lei), Gheorgheni (106,3 mil lei), Borsec (98,1 mil lei), Lupeni (54,9 mil lei), Cristuru Secuiesc (48,2 mil lei), Vlăhița (38,6 mil lei), Toplița (31,2 mil lei), Brădești (28,8 mil lei).

Cele mai mici valori ale profitului s-au înregistrat în localitățile: Ulieș (0,45 mil lei), Gălăuțaș (0,68 mil lei), Atid (0,72 mil lei), Dârjiu (0,72 mil lei), Ocland (1,2 mil lei), Plăiești de Jos (1,3 mil lei), Sântimbru (1,6 mil lei), Cozmeni (1,6 mil lei).

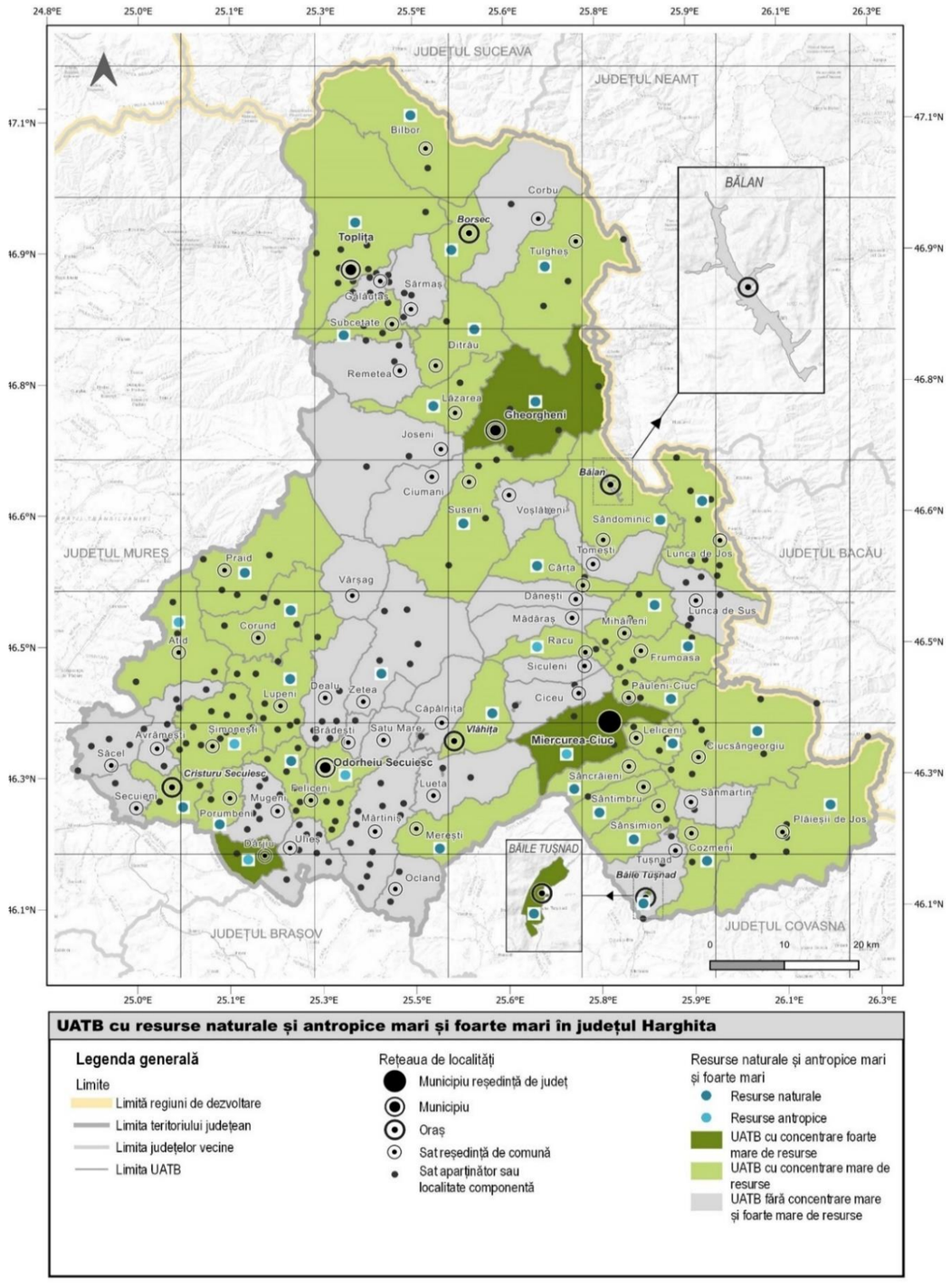
4.5 Turismul

4.5.1 Resurse turistice

Turismul reprezintă un sector de perspectivă, ce poate contribui la dezvoltarea economică a unui teritoriu prin promovarea identității locale a acestuia și a caracteristicilor sale distinctive, precum și prin gradul de atractivitate pe care îl poate determina. Notorietatea turistică a unei destinații se reflectă prin capacitatea acesteia de a-și optimiza gradul de atractivitate pentru vizitatori, în vederea satisfacerii cerințelor acestora prin servicii de calitate, inovatoare și atractive de turism, asigurând în același timp că resursele disponibile pentru sprijinirea turismului sunt utilizate eficient și într-un mod durabil.

Județul Harghita este o destinație turistică populară, datorită peisajelor, a izvoarelor minerale (circa 2.000 de izvoare), mofete, nămoluri și a monumentelor sale naturale. Cele mai căutate destinații turistice conform căutărilor în mediul online cu ajutorul platformei de căutare Google și a site-ului destinației turistice Visit Harghita sunt: stațiunile balneoclimaterice Băile Tușnad, Borsec, Praid, Lacu Roșu, Izvorul Mureșului, Harghita-Băi; monumentele naturii Lacul Sfânta Ana, Cheile Bicazului, Poiana Narciselor; izvoarele termale, mofete, nămoluri, turbă și rezervațiile naturale.

La nivelul județului Harghita UATB-urile cu concentrare mare și foarte mare de resurse sunt municipiul Odorheiu Secuiesc (resurse antropice), Municipiul Toplița (resurse naturale), orașul Borsec (resurse naturale), orașul Cristuru Secuiesc (resurse naturale și antropice), orașul Vlăhița (resurse naturale și antropice), și comunele Atid (resurse antropice), Bilbor (resurse naturale și antropice), Cârța (resurse naturale și antropice), Ciucsângeorgiu (resurse naturale și antropice), Corund (resurse naturale și antropice), Cozmeni (resurse naturale), Ditrău (resurse naturale și antropice), Feliceni (resurse naturale și antropice), Frumoasa (resurse naturale și antropice), Lăzarea (resurse naturale și antropice), Leliceni (resurse naturale și antropice), Lunca de Jos (resurse naturale și antropice), Lupeni (resurse naturale și antropice), Merești (resurse naturale), Mihăilești (resurse naturale și antropice), Păuleni-Ciuc (resurse naturale și antropice), Plăiești de Jos (resurse naturale), Porumbeni (resurse naturale și antropice), Praid (resurse naturale), Racu (resurse antropice), Sâncrăieni (resurse naturale), Sândominic (resurse naturale), Sânsimion (resurse naturale și antropice), Sântimbru (resurse naturale), Subcetate (resurse naturale și antropice), Suseni (resurse naturale), Șimonești (resurse antropice), Tulgheș (resurse naturale) sau Zetea (resurse naturale și antropice).

Cartograma nr. 27: UATB cu resurse naturale și antropice mari și foarte mari din județul Harghita

Sursa: PATN – Secțiunea VIII

4.5.1.1 Resurse turistice naturale

Județul Harghita prezintă un patrimoniu natural important, recunoscut la nivel local, național, comunitar (european), protejat prin acte legislative specifice. Astfel, diversitatea și valoarea biodiversității din județul Harghita au condus la constituirea mai multor arii naturale protejate.

Ariile protejate regăsite pe teritoriul județului prezintă un potențial important de creștere a atractivității turistice și dezvoltare a economiei locale. Includerea zonelor protejate într-un circuit turistic și dezvoltarea unei infrastructuri turistice potrivite pot conduce la dezvoltarea turismului ecologic în județ. Printre cele mai importante arii naturale protejate care oferă un produs turistic de excepție, se regăsesc Parcul Național Cheile Bicazului-Hășmaș, Parcul Național Călimani, Muntele de sare Praid, Vulcanii Noroioși de la Filiaș, Lacul Sfânta Ana, Rezervația geologică Dealul Melcului Corund – Dealul Melcului, Salina Praid, Parcul Național Retezat, Parcul Național Munții Rodnei, Rezervația Naturală Pietrele Mici, Rezervația Naturală Cheile Vârghișului, Rezervația Naturală Munții Harghita sau Rezervația Naturală Pădurea Bătrânilor.

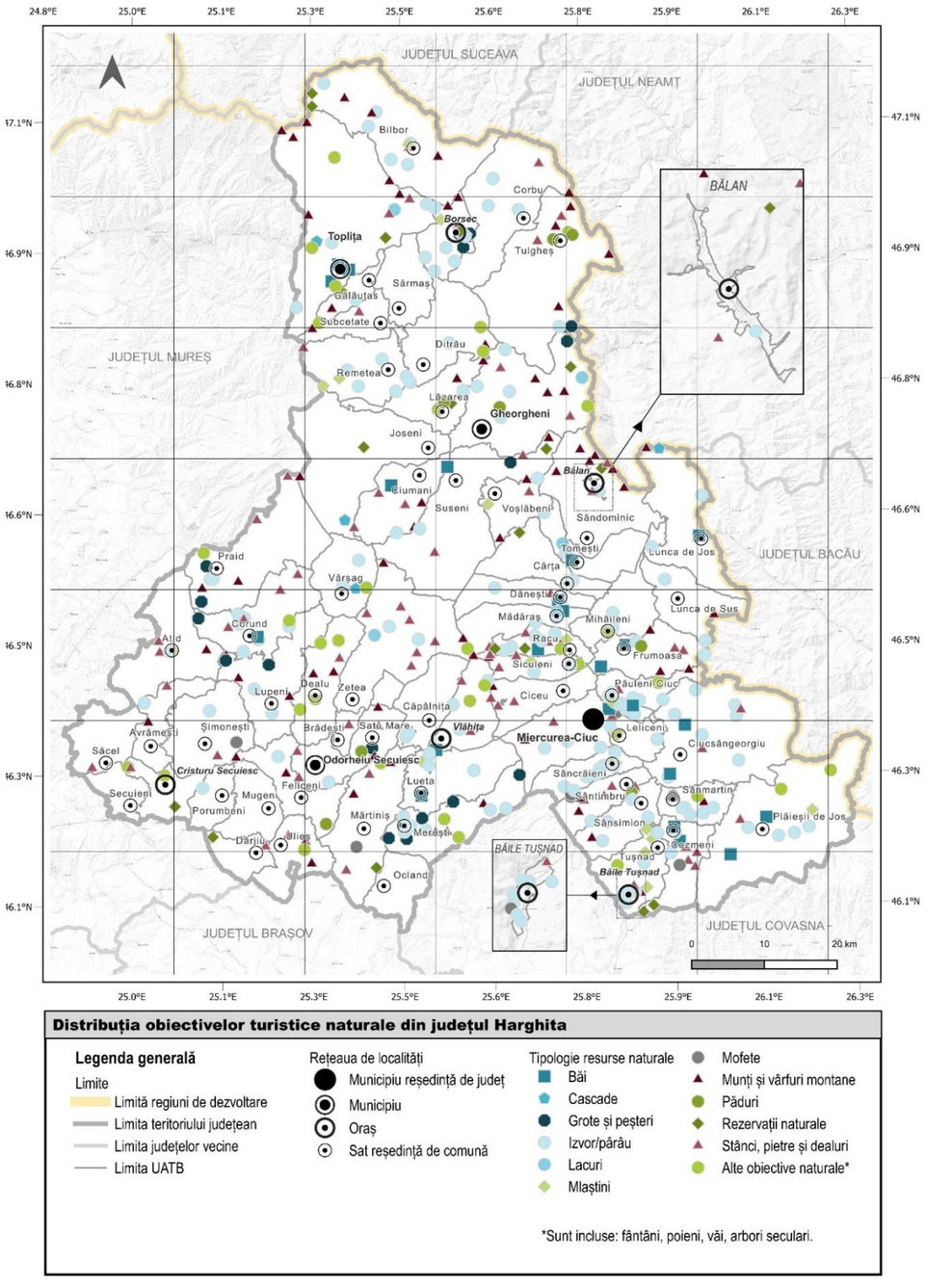
Diversitatea ofertei turistice prezentă în acest județ este datorată și faptului că aceasta se află într-o zonă predominant montană, cu izvoare bogate și resurse de apă care favorizează atragerea vizitatorilor. Izvoarele minerale reprezintă o resursă foarte importantă pentru județul Harghita a căror prezență este legată de activitatea postvulcanică cu manifestări în arealul montan dar, și în cel al dealurilor subcarpatice, apele minerale fiind utilizate în scop balenar. Datorită apelor minerale și ale proprietăților acestora, județul Harghita beneficiază în acest moment de 2 localități atestate ca stațiuni turistice de interes național, respectiv Băile Tușnad (singura stațiune balneoclimatică din județ) și orașul Borsec, alături de 10 localități atestate ca stațiuni turistice de interes local: Băile Homorod, Ciumani, Corund, Harghita-Băi, Izvorul Mureșului, Lacul Roșu, Praid, Zetea, zona Băile Banddy (municipiul Toplița) și zona turistică a comunei Lupeni. [13]

Se remarcă faptul că elementele naturale reprezintă o resursă foarte importantă a teritoriului județean, ele având o contribuție deosebit de importantă în definirea identității turistice locale. Unicitatea acestor elemente naturale constituie o competență distinctivă importantă a județului Harghita din punct de vedere al potențialului dezvoltării turistice. Cu toate acestea, vizibilitatea resurselor turistice naturale este una încă scăzută, majoritatea turiștilor vizitând reperele turistice naturale majore și intens promovate.

Pe lângă cele prezentate anterior, activitățile în natură, precum drumețiile, traseele marcate, traseele de bicicletă și infrastructura oferită, posibilitatea de a practica pescuitul sportiv, echitație sau schi în perioada de iarnă, activități de speologice și vizitele în natură, oferă un cadru perfect pentru a îmbina resursele naturale cu oferta turistică a județului.

La nivelul județului Harghita[14] sunt identificate peste 450 de obiective turistice naturale, încadrate în diferite tipologii: băi naturale și termale, cascade, cetăți, grote și peșteri, izvoare și pârâie, lacuri, mlaștini, mofete, munți și vârfuri montane pe care se practică diferite trasee de drumeție, păduri vizitate de către turiști, rezervații naturale, stânci, pietre sau dealuri, fântâni, poieni, văi sau arborii seculari. Arealele cu resurse turistice naturale bogate sunt concentrate în zona Miercurea-Ciuc, orașul Bălan și municipiul Gheorgheni. Totodată zona Vlăhița și Odorheiul Secuiesc beneficiază de numeroase obiective turistice naturale care fac parte din tipologia izvoarelor, grotelor și peșterilor, păduri, peșteri și dealuri, rezervații naturale.

Mofetele au fost identificate cu precădere în zonele care beneficiază și de băi termale sau naturale, inclusiv în zone care au fost declarate stațiuni turistice, fie de interes local sau național precum UATB Băile Tușnad, Cozmeni, Harghita Băi, Sântimbru Băi, Mărtiniș, Șimonești, Borsec.

Cartograma nr. 28: Distribuția obiectivelor turistice naturale din județul Harghita

Sursa: Cartare pe baza informațiilor oferite de către ADI Harghita și Agenția de Dezvoltare Județeană Harghita

[13] Ministerul Antreprenoriatului și Turismului. Lista localităților atestate ca stațiuni turistice de interes național, respectiv local, actualizare 16.01.2023 [28.04.2023]

[14] Conform informațiilor oferite de către ADI Harghita și Asociația de Dezvoltare Județeană Harghita în 2023.

4.5.1.2 Resurse turistice antropice

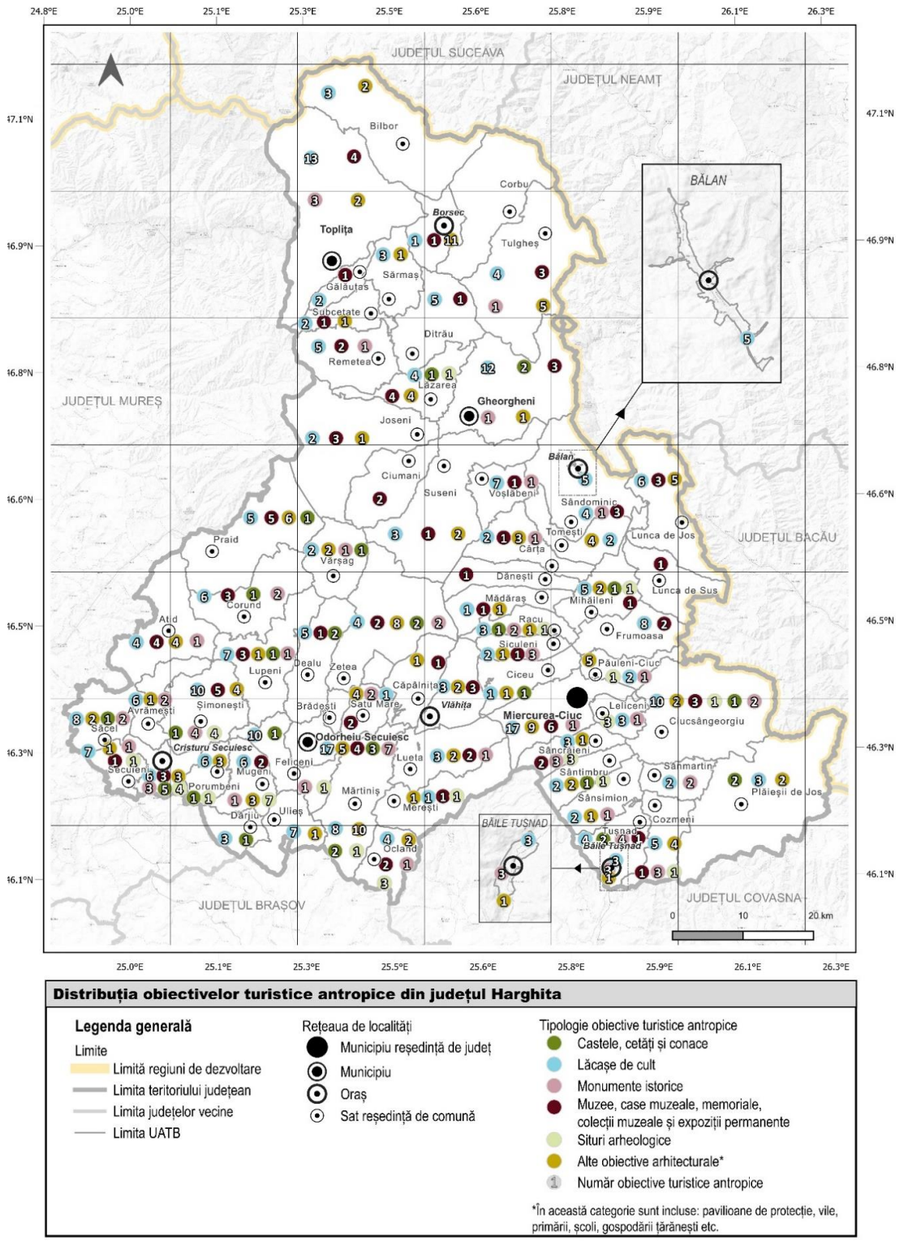
Aspectele referitoare la cultură și petrecerea timpului liber reprezintă elemente de plus valoare și un avantaj competitiv nu numai la nivel județean, dar și la nivel național, acestea putând fi utilizate pentru a atrage atenția și a spori notorietatea județului. Fie că este vorba despre importante resurse de patrimoniu, fie că se remarcă oportunitățile de petrecere a timpului liber din mediul urban și din împrejurimi, toate acestea stau la baza identității turistice a județului, având un rol semnificativ în conturarea imaginii de ansamblu a teritoriului.

PATRIMONIUL CULTURAL

Oferta culturală a județului Harghita se face remarcată atât prin valorile cultural-turistice pe care le-a valorificat de-a lungul secolelor, precum și prin tradițiile, obiceiurile, poveștile, legendele, natura spectaculoasă și oamenii locului. În acest sens, județul Harghita dispune de o serie de resurse turistice antropice, printre care se disting[15]:

- Muzee și case memoriale: Muzeul Oltului și Mureșului Superior, Muzeul satului Cozmeni, Muzeul Apei Minerale de la Borsec, Muzeul Apei Minerale de la Szejke, Muzeul apelor minerale Tușnad, Muzeul de Aragonit Corund, Muzeul de Etnografie Toplița, Muzeul Haáz Rezső din Odorheiu Secuiesc, Muzeul Márton Áron din satul Sândominic, Muzeul Orășenesc Molnár István din Cristuru Secuiesc, Muzeul Pălăriilor de Paie din Crișeni, Muzeul Secuiesc al Ciucului din Miercurea Ciuc sau Muzeul Tarisznyás Márton din Gheorgheni, Muzeul Păpușilor din satul Mădăraș, Muzeul Etnografic Plăieșii de Jos, Muzeul Meșteșugurilor Secuiești din Inlăceni, Muzeul de Fotografie Kováts, Muzeul Etnografic Corund etc.
- Case memoriale: Casa memorială Lutița, Casa memorială Borsos Miklós (Borsos Miklós Emlékház), Casa Memorială „Támasi Áron", Casa Memorială „Nagy Imre" etc.
- Case muzeale: Casa muzeală din Bisericani, Casa muzeală din Căpâlnița, Casa muzeală din Cârța, Casa muzeală din Lueta, Casa muzeală din Ocna de Jos, Casa muzeală din Remetea, Casa muzeală din Satu Mare, Casa Tradițiilor din Ciumani, Casa tradițiilor populare ceangăiești, Casa vremurilor trecute, Gospodăria țărănească-muzeu Gălăuțaș-Pârâu, Casă etnografică ceangăiască Păltiniș-Ciuc, Casa Muzeală Satu Mare, Punctul muzeal Armășeni, Casa Muzeală Căpâlnița, Casa Muzeală din Lueta etc.
- Colecții muzeale: Colecția muzeală a Mănăstirii „Sf. Ilie", Colecția muzeală sătească Zetea, Colecția muzeală sătească Voșlăbeni, Colecția muzeală sătească Tulgheș, Colecția muzeală sătească Suseni, Colecția etnografică „Casa cu amintiri" – Doina Dobrean, Colecția muzeală sătească Sândominic, Colecția muzeală sătească Sâncrăieni, Colecția muzeală sătească Rugănești, Colecția muzeală sătească Remetea – Casa Muzeală din Remetea, Colecția muzeală sătească Praid, Colecția muzeală sătească Plăieșii de Jos, Colecția muzeală sătească Ocland, Colecția muzeală sătească Merești, Colecția muzeală sătească Lunca de Jos, Colecția muzeală sătească Joseni, Colecția muzeală sătească Dănești, Colecția muzeală sătească Corund – Muzeul Etnografic Corund, Colecția muzeală sătească Ciumani, Colecția muzeală sătească Atid, Colecția muzeală particulară Lueta, Colecția muzeală Mădăraș, Colecția muzeală privată din Sândominic, Colecția de obiecte etnografice „Karada Karoly", Colecția Etnografică a Liceului Tehnologic Gábor Áron, Expoziția portului popular secuiesc, Expoziție cu machete în Centrul Național de Informare și Promovare Turistică din Vlăhița, Expoziție de broderii domnești din Gheorgheni etc.
- Expoziții permanente: Centrul Memorial al Grănicerilor Secui, Expoziția portului popular secuiesc, Mugeni, Expoziție cu machete în Centrul Național de Informare și Promovare Turistică din Vlăhița, Expoziție de broderii domnești din Gheorgheni, Expozițiile: „Istoria Cetății Mikó", „Trecerea timpului în Ciuc", „Valori restaurate ale tezaurul sacral" de la Muzeul Secuiesc al Ciucului din Miercurea Ciuc, Tipografia și atelierul de legătorie de la Șumuleu Ciuc etc.
- Obiective arhitecturale, castele și conace: Arhitectură populară Comănești, Biserica Mileniului Miercurea Ciuc, Casă răsturnată din Praid, Castelul Lázár din Lăzarea, Castelul Mikó din Miercurea Ciuc, Castelul Urmánczy Toplița, Colegiul Național „Márton Áron", Inlăceni – satul labirint, Casa Pál Gábor, Parcul Mini Transilvania din Odorheiu Secuiesc, Piața Centrală – Odorheiu Secuiesc sau Satul de Vacanță din Lunca de Jos, Castelul Lázár din Lăzarea, Castelul Mikó din Miercurea Ciuc, Castelul Ugron din Filiaș, Castelul Urmánczy din Toplița, Conacul Balási Imper, Conacul Gyárfás din Cristuru Secuiesc, Conacul Lengyel din Cristuru Secuiesc, Curia Biró-Ugron Mărtiniș etc.
- Cetăți: Cetatea Firtușu, Cetatea „Székelytámadt" – Odorheiu Secuiesc.
- Monumente: Statuia din bronz a lui Balázs Orbán din Odorheiu Secuiesc, Pasul Cașin – Memorialul eroilor secui, Mormântul lui Orbán Balázs – Porțile secuiești la Băile Szejke, Monumentul Siculicidium din Siculeni, Monumentul lui Tamási Áron din Lupeni etc.
- Biserici fortificate: Biserica fortificată de la Cârța, Biserica fortificată din Dârjiu – Cetatea Slăninilor, Biserica fortificată Leliceni, Biserica fortificată Misentea, Biserica fortificată romano-catolică Sfânta Maria Mică Racu etc.
- Capele: Capela Ugron din Odorheiu Secuiesc, Capela Inima lui Isus din Odorheiu Secuiesc, Capela Patimilor Miercurea Ciuc, Capela Romano-Catolică Sfânta Ana din Cozmeni, Capela Salvator/Passió Șumuleu Ciuc, Capela Sfântul Anton Șumuleu Ciuc, Capela Sfântului Ioan de Nepomuk din Miercurea Ciuc sau Capela Sf. Filip și Iacob – Racu etc.
- Biserici: Biserica armeano-catolică Nașterea Maicii Domnului Gheorgheni, Biserica Baptistă Voșlăbeni, Biserica catolică Sf. Ioan Nepomuk din Miercurea Ciuc, Biserica de lemn „Arhanghelii Mihail și Gavril" – Tulgheș, Biserica de lemn Sf. Nicolae Bilbor, Biserica greco-catolică de odinioară din Odorheiu Secuiesc, Biserica Mileniului Miercurea Ciuc, Biserica Ortodoxă Băile Tușnad, Biserica Ortodoxă Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril Voșlăbeni, Biserica parohială romano-catolică „Sfântu Nicolae" din Odorheiu Secuiesc, Biserica parohială Sf. Petru și Pavel din Miercurea Ciuc, Biserica Preasfânta Inimă a lui Isus din Ditrău, Biserica reformată Mugeni, Biserica Reformată Odorheiu Secuiesc, Biserica reformată Porumbenii Mari, Biserica Reformată Rugănești, Biserica romano-catolică Adormirea Măicii Domnului din Tulgheș, Biserica Romano-Catolică Cristuru Secuiesc, Biserica Romano-Catolică din Corund, Biserica Romano-Catolică din Joseni, Biserica Romano-Catolică din Lupeni, Biserica romano-catolică Sândominic, Biserica romano-catolică Sântimbru, Biserica romano-catolica Sf. Anton din Padua, Biserica romano-catolică „Sfântul Ioan Botezătorul" din Delnița, Biserica Romano-Catolică Sfinții Petru și Pavel din Ciumani, Biserica romano-catolică Sf. Ștefan-Borsec, Biserica romano-catolică Voșlobeni (Heveder), Biserica Romano-Catolică Zetea, Biserica Sfânta Maria din Șumuleu Ciuc, Biserica Sf. Augustin din Miercurea Ciuc, Biserica și mănăstirea franciscană din Odorheiu Secuiesc, Biserică Unitariană din Avrămești, Biserica Unitariană din Corund, Biserica Unitariană din Cristuru Secuiesc, Biserica unitariană din Inlăceni, Biserică unitariană Mărtiniș din Petreni, Biserica Unitariană Odorheiu Secuiesc etc.
- Mănăstiri: Mănăstirea Adormirea Maicii Domnului Izvoru Mureșului, Mănăstirea franciscană din Șumuleu Ciuc, Mănăstirea Franciscană din Lăzarea, Mănăstirea Sfântul Ilie din Toplița etc.

[15] Conform informațiilor de pe platforma Visit Harghita: https://visitharghita.com/ro/places/harghita-culturala-r3a-d7tbnalb3g [28.04.2023]

Cartograma nr. 29: Distribuția obiectivelor turistice antropice din județul Harghita[16]

Sursa: Cartare pe baza informațiilor oferite de către ADI Harghita și Agenția de Dezvoltare Județeană Harghita

Oferta cultural turistică este completată de mai multe obiective, printre cele mai apreciate obiective turistice antropice numărându-se Parcul Mini Transilvania, Casa Fluturilor Praid, cabanele montane panoramice, Centrul Memorial al Grănicerilor Secui, Statuia Inima lui Iisus de pe dealul Gordon, Trandafirul de aur al Sanctuarului Marian, Pistele de bob de la Borsec, Lunca de Sus și Toplița sau mofetele, precum și multe alte atracții.

La nivelul județului Harghita au fost identificate 13 obiective declarate valori ale patrimoniului construit de valoare națională excepțională (conform Legi nr. 5/2000) care reprezintă resurse turistice importante ale județului, dintre care se remarcă Castelul Lázár, situat în centrul satului Lăzarea, este unul dintre cele mai vizitate atracții turistice din Harghita. Castelul găzduia anual tabere de creație pentru artiști, lucrările câștigătoare fiind expuse ulterior în castel. Din 2014, castelul este închis temporar, acesta fiind retrocedat foștilor proprietari. Există însă demersuri pentru reintroducerea acestuia în circuitul turistic.

La capitolul atracții turistice antropice trebuie menționat și orașul Băile Tușnad. Stațiunea a apărut în 1842 și a devenit un reper turistic datorită proprietăților curative ale apelor din zonă și mofetele existente pe teritoriul acesteia, în prezent fiind declarată stațiune balneoclimatică. Stațiunea atrage de zeci de ori mai mulți turiști decât numărul de locuitori din localitate.[17] [18]

O altă atracție este și satul Crișeni din comuna Atid, ce deține singurul muzeu din România dedicat pălăriilor de paie. Tot aici se află și cea mai mare pălărie de paie – cu un diametru de 2.5m ce a intrat în Cartea Recordurilor.

O mențiune specială trebuie acordată și celor 4 situri arheologice ce fac parte din Frontierele Imperiului Roman – Dacia incluse în Lista Indicativă a Patrimoniului Mondial: 3 castre auxiliare (comuna Mărtiniș, municipiul Odorheiu Secuiesc, comuna Atid) și un burg (Comuna Mărtiniș). Aceste situri arheologice pot genera un traseu turistic axat pe elementele arheologice regăsite la nivelul județului Harghita, alături de siturile din județele învecinate, existând posibilitatea dezvoltării unui traseu la nivel la național.

PATRIMONIUL IMATERIAL

Patrimoniul imaterial este unul dintre punctele de bază în construcția identitară a destinației turistice și una dintre resursele principale pentru dezvoltarea dimensiunii culturale a județului, precum și una dintre premisele dezvoltării turismului cultural-istoric, ecoturismului și turismului rural din județ. De asemenea, reprezintă o resursă turistică complementară patrimoniului imobil ca resursă statică (monumentele istorice sau centrele istorice din mediul urban), aducând dinamism interacțiunii turiștilor cu patrimoniul cultural existent la nivel județean.

La nivelul județului Harghita, există numeroase resurse de patrimoniu imaterial care necesită conservare, valorificare și promovare, Centrul Cultural Județean Harghita (CCJH)[19] jucând un rol important în aceste activități, acesta fiind un centru metodologic și științific pentru activitățile culturale specifice, având responsabilitatea de a cultiva și păstra valorile culturale din județul Harghita. S-au identificat astfel elemente de patrimoniu imaterial în UATB: Miercurea-Ciuc, Odorheiu Secuiesc, Gheorgheni, Borsec,

[16] Cartograma conține aproximativ 700 de obiectivele turistice antropice identificate.

[17] Consiliul Județean Harghita (2021). Strategia Integrată de Turism a Județului Harghita pentru perioada 2020 – 2027. Document disponibil la adresa: https://analiza.judetulharghita.ro/strategia-integrata-de-turism-a-judetului-harghita-pentru-perioada-2020-2027-2/ [28.04.2023]

[18] HOTĂRÂRE nr. 898 din 13 iulie 2022 pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr. 1.016/2011 privind acordarea statutului de stațiune balneară și balneoclimatică pentru unele localități și areale care dispun de factori naturali de cură – https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/184494

[19] Centrul Cultural Județean Harghita (CCJH) funcționează ca o instituție de specialitate, cu personalitate juridică, sub autoritatea Consiliului Județean Harghita

Vlăhița, Cristuru Secuiesc, Băile Tușnad, Tușnad, Ciucsângeorgiu, Bilbor, Gălăuțaș, Subcetate, Lăzarea, Corbu, Lunca de Jos, Lunca de Sus, Siculeni, Căpâlnița, Praid, Corund, Atid, Dealu, sau Lueta.[20]

O serie elemente culturale reprezentative pentru județul Harghita au fost înscrise în Lista Patrimoniului Imaterial UNESCO din România[21]: tradiția creșterii cailor de rasă lipițani – se păstrează în mod activ în UATB Gheorgheni; Arta cămășii cu altiță –în localități precum Bilbor și Corbu.

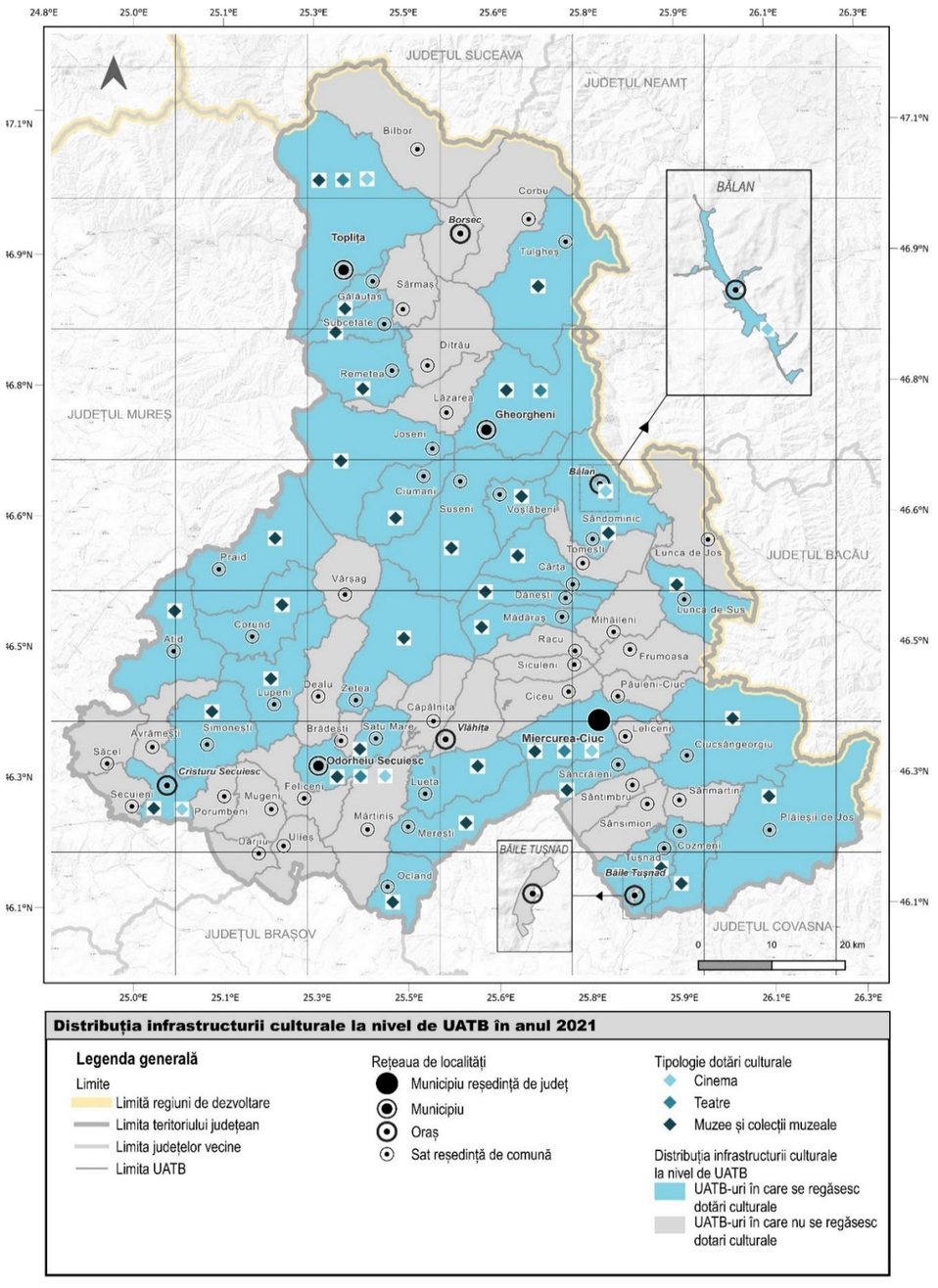
Un element reprezentativ pentru patrimoniul imaterial al județului care îi conferă notorietate la nivel internațional este Pelerinajul de la Șumuleu Ciuc, un important eveniment religios de confesiune romano-catolică care se desfășoară anual în timpul Rusaliilor catolice la Mănăstirea Franciscană din Miercurea-Ciuc și care atrage anul un număr mare de participanți din țară și din afară.

Din categoria patrimoniului cultural fac parte și tradițiile, obiceiurile și evenimentele culturale de la nivelul județului Harghita, astfel putem menționa o serie de evenimente care sunt importante pentru comunitatea din Harghita, dar și pentru turiștii care participă la ele în fiecare an: Crăciunul în Ținutul Secuiesc, Fărșangul de Lăsata Secului (practicat în special în localitatea Armășeni), Ziua celor o mie de fete secuiene (Miercurea-Ciuc), Balul strugurilor (se mai păstrează în localități precum Armășeni, Bancu, Ciucsângeorgiu, Ulcani), Festivalul Internațional al Sarmalelor la Praid, Festivalul și Târgul de Varză din Lăzarea, Festivalul de Ceapă (UATB Siculeni), Festivalul Folcloric ”Szejke” în Odorheiul Secuiesc (cunoscut și ca Festivalul de muzică și de dans popular din Băile Szejke), Festivalul de Muzică Veche din Miercurea Ciuc, Festivalul ceangăilor A Tatros Forrásánál, Festivalul Ceangăiesc al mămăligii cu brânză (UATB Lunca de Jos), Zilele Ținutului Secuiesc sau Zilele Județului Harghita.

Printre alte îndeletniciri tradiționale practicate în județul Harghita se numără și pictarea mobilierului, olăritul – în special ceramica din Corund, țesutul, torsul, cusutul, bătutul dantelelor, împletitul pănușilor de porumb, dar și coacerea tradiționalului „Kürtőcső”.

INFRASTRUCTURA CULTURALĂ[22]

La nivelul județului, toate **municipiile** beneficiază de teatre, muzee. În ceea ce privește cinematografele, singurul municipiu care nu este echipat cu un cinematograf este Gheorgheni. La nivelul **orașelor**, conform bazelor de date de pe Institutul de Statistică, la nivelul anului 2021 niciun UATB nu prezintă infrastructură culturală de tipul teatrelor, iar muzee au fost identificate doar în UATB Cristuru Secuiesc iar cinematografe sunt prezente în UATB Bălan și Cristuru Secuiesc. Se constată astfel faptul că mediul urban reprezintă un potențial turistic mai ridicat datorită infrastructurii culturale și un potențial mai mare de atragere de turiști către evenimentele care se pot desfășura în cadrul acestor unități culturale. La nivelul mediului rural, dotările culturale de tipul teatrelor și cinematografelor lipsesc din toate UATB-urile, în timp ce la nivelul infrastructurii de tip muzee și/sau colecții muzeale, case muzeale etc., acestea se regăsesc în 28 de UATB din mediul rural. (vezi Anexa 2 – Distribuția principalelor echipamente cu rol cultural din județul Harghita).

Cartograma nr. 30: Distribuția infrastructurii culturale în județul Harghita

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_ART103D / 104C și Baza de date Muzee și Colecții din România - INP (cIMeC)

[20] Date corelate cu SF 8 – Patrimoniul cultural care poate fi consultat pentru mai multe informații relevante.

[21] Lista patrimoniului imaterial UNESCO din România, la adresa: https://bit.ly/3PSorjw [10.07.2023]

[22] În cazul analizei infrastructurii turistice nu au fost luate în considerare căminele și centrele culturale.

4.5.2 Analiza ofertei turistice

Dezvoltarea turismului este favorizată de existența posibilităților de cazare a turiștilor. Tocmai de aceea, capacitatea de cazare condiționează în cea mai mare măsură volumul fluxurilor turistice într-o anumită zonă turistică.

4.5.2.1 Infrastructura turistică din județul Harghita în mediile urban și rural

Infrastructură turistică reprezintă un set de facilități și instituții care constituie baza materială și organizațională pentru dezvoltarea turismului. Este alcătuită din serviciile de bază, sistemul de transport, cazare, gastronomie, servicii pentru activități culturale și recreative, servicii de protecție turistică și altele. Atracțiile turistice formează baza principală pentru atragerea turiștilor, oferindu-le un itinerar spațio-temporal iar acțiunile care vizează protejarea și adaptarea la aceste atracții sunt necesare pentru a genera mișcare turistică în teritoriu.

În ceea ce privește evoluția capacității de cazare turistică din județul Harghita, pentru perioada 2013-2022 se poate observa o serie de fluctuații, numărul acestora crescând constant în perioada 2013-2017 (de la aproximativ 8.000 de locuri de cazare, la un număr aproximativ de 9.300 de locuri de cazare), urmând ca în anul 2018 numărul acestora a scăzut (aproximativ 8.900 de locuri de cazare). Astfel, pentru perioada 2013-2022, capacitatea de cazare din județul Harghita a cunoscut o creștere ușoară de doar 9,51% (aproximativ 8.800 de locuri de cazare) la nivelul anului 2022, numărul locurilor de cazare fiind aproximativ cu cel din anul 2018 (aproximativ 8.890 de locuri de cazare).

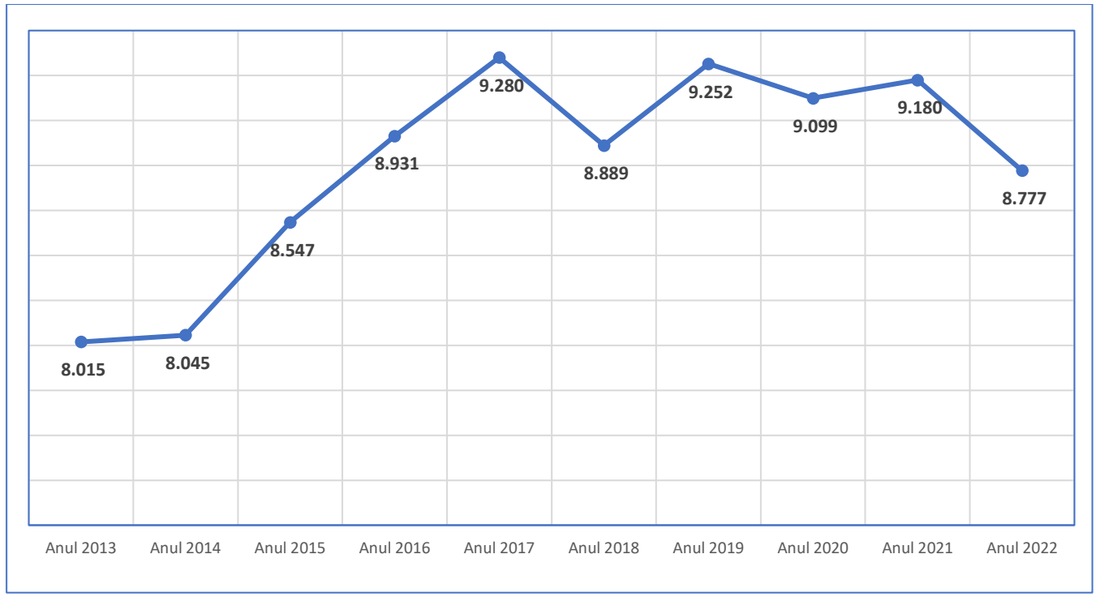

Figura nr. 39: Evoluția capacității de cazare turistică în județul Harghita, număr locuri de cazare, 2013-2022

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR 102C

Comparativ cu celelalte județe din Regiunea de Dezvoltare Centru, județul Harghita deține un număr modest de locuri de cazare, sub județele Brașov, Mureș sau Sibiu.

Tabel nr. 56: Capacitatea de cazare turistică existentă la nivelul județelor din Regiunea de Dezvoltare Centru, 2013-2022

Județe	Anul 2013	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019	Anul 2020	Anul 2021	Anul 2022
Alba	3.656	3.858	4.585	4.748	5.176	5.278	5.218	5.688	5.845	6.057
Brașov	25.524	26.145	28.616	28.320	29.811	29.832	29.438	28.726	28.887	28.654
Covasna	4.254	5.552	5.582	4.431	4.378	4.647	4.445	4.838	5.033	4.956
Harghita	**8.015**	**8.045**	**8.547**	**8.931**	**9.280**	**8.889**	**9.252**	**9.099**	**9.180**	**8.777**
Mureș	9.840	10.450	11.096	11.030	11.491	11.686	10.801	11.276	11.234	11.389
Sibiu	6.247	6.547	10.473	10.036	10.902	10.364	9.959	10.549	11.475	11.015
Regiunea CENTRU	**57.536**	**60.597**	**68.899**	**67.496**	**71.038**	**70.696**	**69.113**	**70.176**	**71.654**	**70.848**

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR 102C

Comparativ cu celelalte județe din Regiunea de Dezvoltare Centru, județul Harghita deținea la nivelul anului 2013, aproximativ 13,9% din totalul numărului de locuri de cazare din Regiunea Centru, cele mai multe fiind în județele Brașov (44,4%) și Mureș (17,1%). Acesta era urmat de județele Sibiu (10,9%), Covasna (7,4%) și Alba (6,4%).

Spre deosebire de anul 2013, pentru anul 2022 județul Harghita înregistrează doar 12,4% din numărul total al locurilor de cazare din Regiunea de Dezvoltare Centru, acesta fiind pe locul 4 în clasament, după județele Brașov (40,4%), Mureș (16,1%) și Sibiu (15,5%), față de locul 3 ocupat în anul 2013.

Pentru analiza situației actuale a infrastructurii turistice din județul Harghita, s-a optat pentru utilizarea datelor oficiale puse la dispoziție de Ministerul Antreprenoriatului și Turismului. Astfel, în cadrul analizei, sunt utilizate tipologiile și categoriile de unități turistice existente în baza de date a MAT, în baza cărora se realizează acreditarea unităților turistice.

În ceea ce privește raportarea infrastructurii de cazare la nivelul județului Harghita, conform datelor puse la dispoziție de baza de date a Ministerului Antreprenoriatului și Turismului, UATB-urile din mediul urban au un total de 278 de unități de cazare (41% din numărul total al unităților de cazare din județ), iar UATB-urile din mediul rural însumează 398 de unități de cazare (59% din numărul total al unităților de cazare din județ).

Cea mai mare concentrare a infrastructurii de cazare din mediul urban se află în municipiul Gheorgheni (cu 52 de unități de cazare), urmat de municipiul Miercurea-Ciuc (cu 46 de unități de cazare), municipiul Toplița (cu 45 de unități de cazare) și orașul Băile Tușnad (cu 41 de unități de cazare).

Cele mai puține unități de cazare sunt localizate în orașul Borsec (cu 34 de unități de cazare), urmat de municipiul Odorheiu Secuiesc (cu 34 de unități de cazare) și orașul Vlăhița (cu 22 de unități de cazare). În orașul Cristuru Secuiesc au fost înregistrate doar 3 unități de cazare), iar în orașul Bălan o singură unitate de cazare.

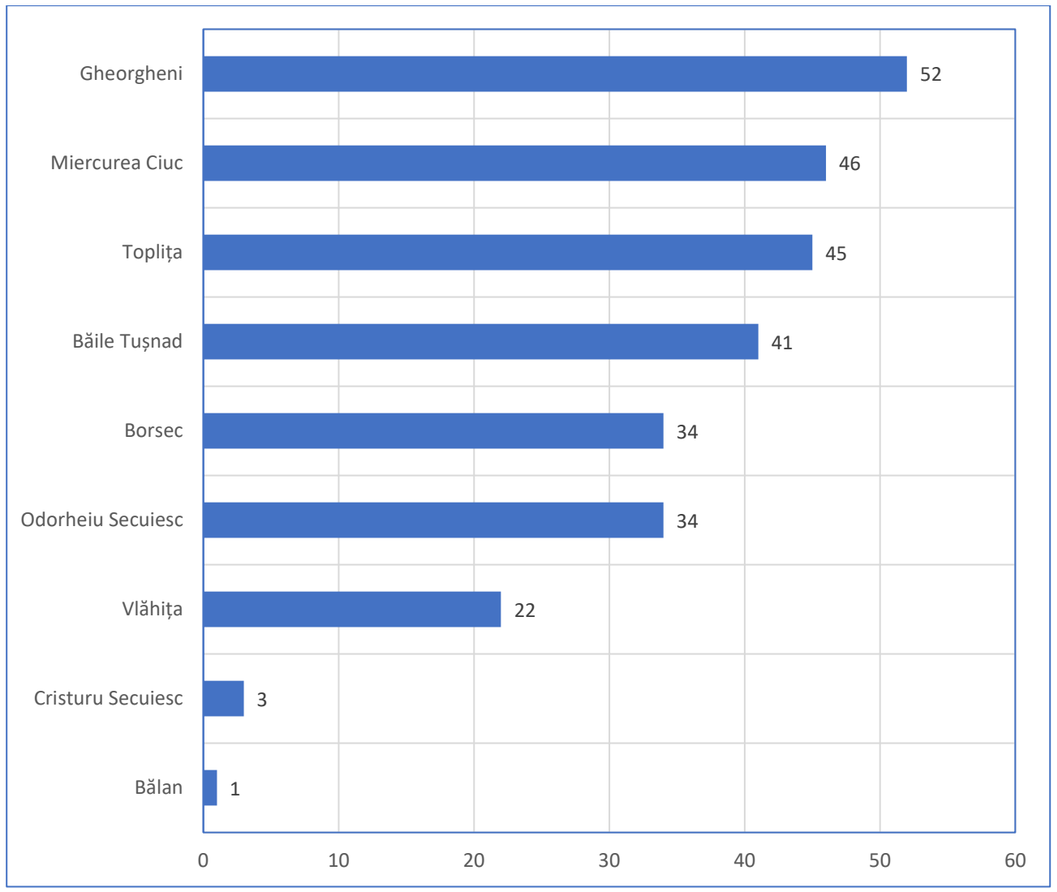

Figura nr. 40: Numărul de unități de cazare din județul Harghita pe UATB în mediul urban

Sursa: Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, aprilie 2023

Trebuie menționat totodată și faptul că în prezent există o serie de unități de cazare neacreditate de către Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, acestea regăsindu-se în regim hotelier pe platforme de tip Booking sau Airbnb, iar numărul unităților de cazare din municipii și orașe ar putea fi unul mult mai ridicat.

La nivelul unităților de cazare din UATB din mediul rural, cea mai mare concentrare se află în comuna Praid (cu un total de 110 unități de cazare) – localitate cunoscută ca fiind stațiune turistică datorită așezării și resurselor naturale deținute. Aceasta este urmată de comuna Zetea (cu un total de 58 de unități de cazare), comuna Corund (cu 23 de unități de cazare), comuna Lupeni (cu 19 unități de cazare), comuna Voșlăbeni (cu 18 unități de cazare).

Un număr mai redus de unități de cazare se regăsesc și la nivelul UATB: Joseni (cu 12 unități de cazare), Lăzarea (10 unități), Ciumani (10 unități), Lunca de Sus (9 unități), Ciceu (9 unități), Căpâlnița (9 unități), Lunca de Jos (8 unități), Siculeni (7 unități), Suseni (6 unități), Păuleni-Ciuc (6 unități), Dealu (6 unități), Mugeni (5 unități), Lueta (5 unități), Vărșag (4 unități), Șimonești (4 unități) și Bilbor (4 unități).

Cele mai puține înregistrări se observă în zone cu puține obiective turistice promovate sau frecventate de turiști precum: Brădești, Cârța, Ciucsângeorgiu, Cozmeni, Frumoasa, Mădăraș, Remetea, Sâncrăieni, Sântimbru, Sărmaș și Tulgheș pentru care au fost identificate 3 unități de cazare în fiecare UATB, urmate de localitățile Dănești, Ditrău, Merești, Mihăileni, Ocland, Racu, Sândominic, Satu Mare care au înregistrat 2 unități de cazare în fiecare UATB.

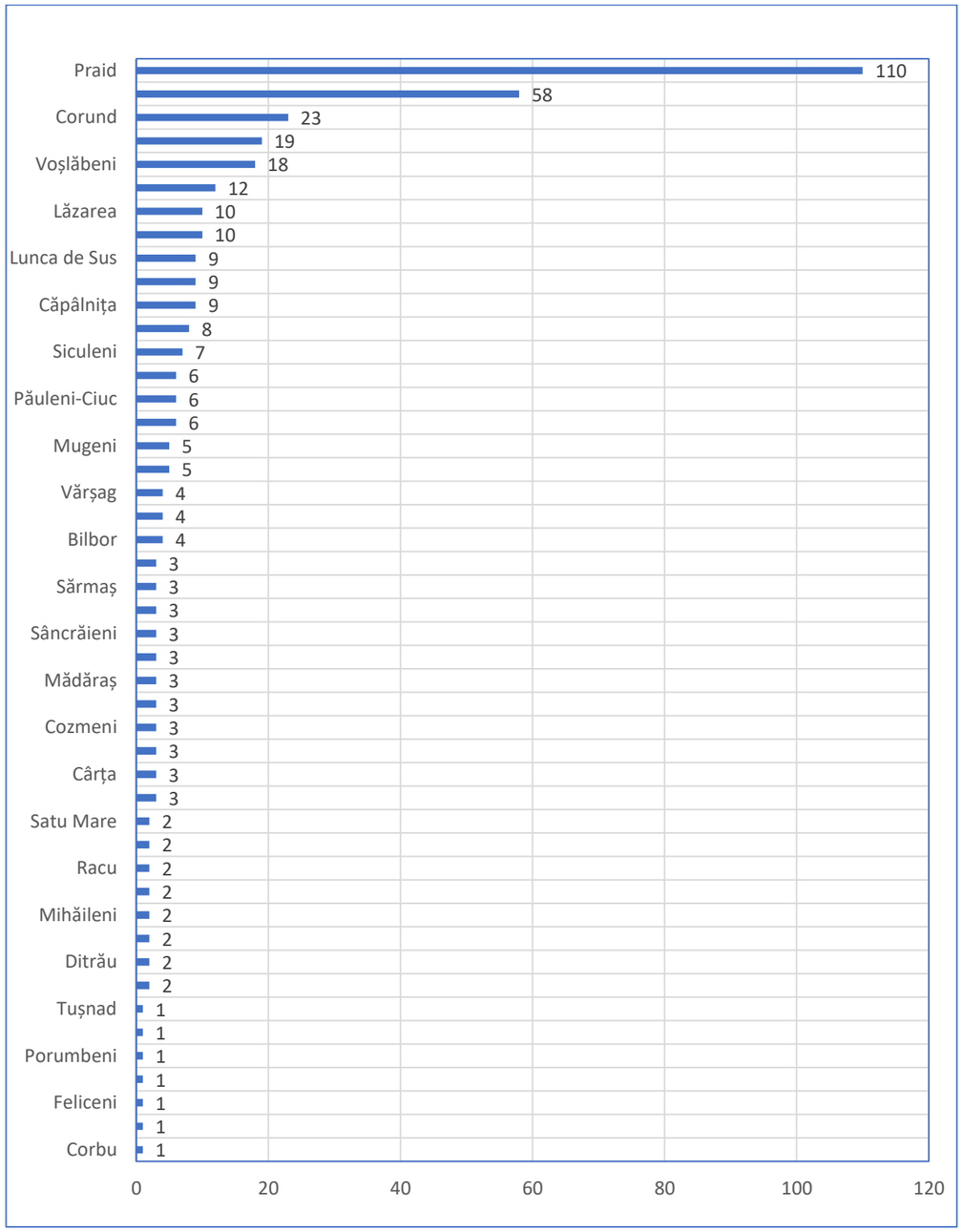

Figura nr. 41: Numărul de unități de cazare din județul Harghita pe UATB în mediul rural

Sursa: Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, aprilie 2023

În final, câte o singură unitate de cazare a fost înregistrată în UATB: Corbu, Dârjiu, Feliceni, Mărtiniș, Porumbeni, Tomești și Tușnad.

4.5.2.2 Structuri cu funcțiuni de cazare

Infrastructura turistică ce susține activitățile turistice este alcătuită în primul rând din unitățile de cazare existente pe teritoriul județului Harghita. La nivelul anului 2023, în această zonă sunt clasificate conform datelor de pe site-ul Ministerului Antreprenoriatului și Turismului un număr total de 676 de structuri de cazare turistică, cu o capacitate totală de 13.692 de locuri de cazare.[23]

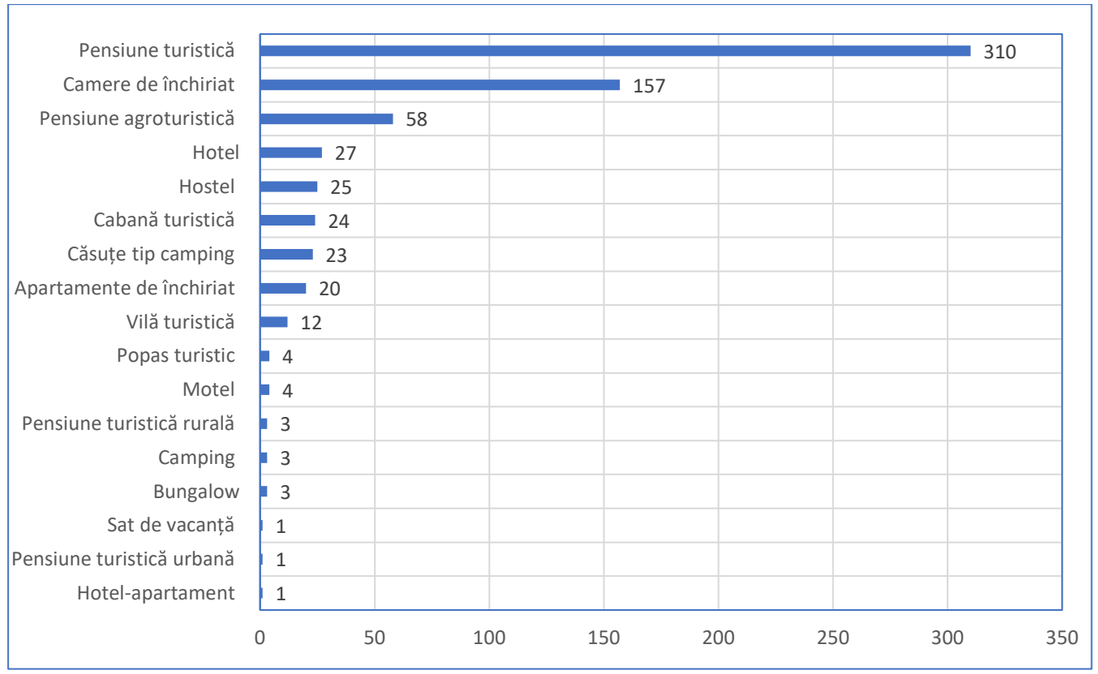

Figura nr. 42: Numărul de unități de cazare din județul Harghita, după tipologia structurilor de primire turistică, anul 2023

Sursa: Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, aprilie 2023

Din totalul acestor structuri, cea mai mare pondere este reprezentată de pensiunile turistice care însumează un număr total de 310 structuri disponibile și un număr total de 5.476 de locuri de cazare, urmate de camerele de închiriat cu 157 de unități înregistrate ce însumează un total de 2.243 de locuri de cazare. În top după aceste structuri sunt și pensiunile agroturistice cu 58 de unități de cazare înregistrate și cu un număr total de 664 de locuri de cazare.

Județul Harghita dispune de 27 de unități hoteliere și de aproximativ 2.117 locuri de cazare, fiind urmată de aproximativ 25 de hosteluri ce însumează în total un număr de 796 de locuri de cazare. Acestea sunt urmate de cabanele turistice, cu un 24 de unități de cazare și cu aproximativ 605 locuri de cazare, căsuțele tip camping în număr de 23 de unități de cazare și cu o capacitate totală de 471 de locuri de cazare și structura de tip vilă turistică în număr de 12 structuri de cazare și cu o capacitate de 299 locuri de cazare.

Printre cele mai puține structuri de cazare se înregistrează în cazul popasurilor turistice (4 structuri înregistrate cu o capacitate de 243 de locuri de cazare), moteluri (4 structuri înregistrate cu o capacitate de 166 de locuri de cazare), pensiune turistică rurală (3 structuri înregistrate cu o capacitate de 28 de locuri de cazare), camping (3 structuri înregistrate cu o capacitate de 260 de locuri de cazare) și unitățile de cazare de tip bungalow (3 structuri înregistrate cu o capacitate de 92 de locuri de cazare).

Pe teritoriul județului Harghita mai există, conform datelor analizate, 1 sat de vacanță cu o capacitate de 76 de locuri de cazare, 1 pensiune turistică urbană cu o capacitate de 7 locuri de cazare și 1 hotel-apartament cu o capacitate de cazare de 10 locuri.

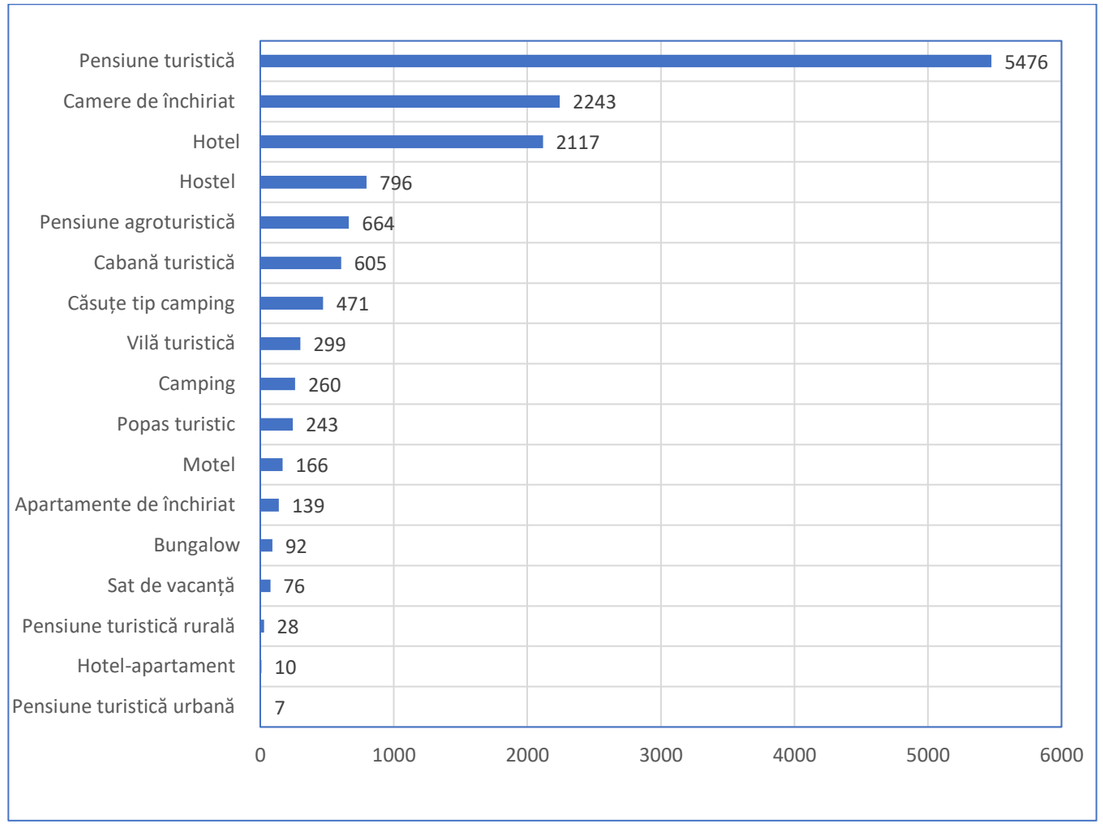
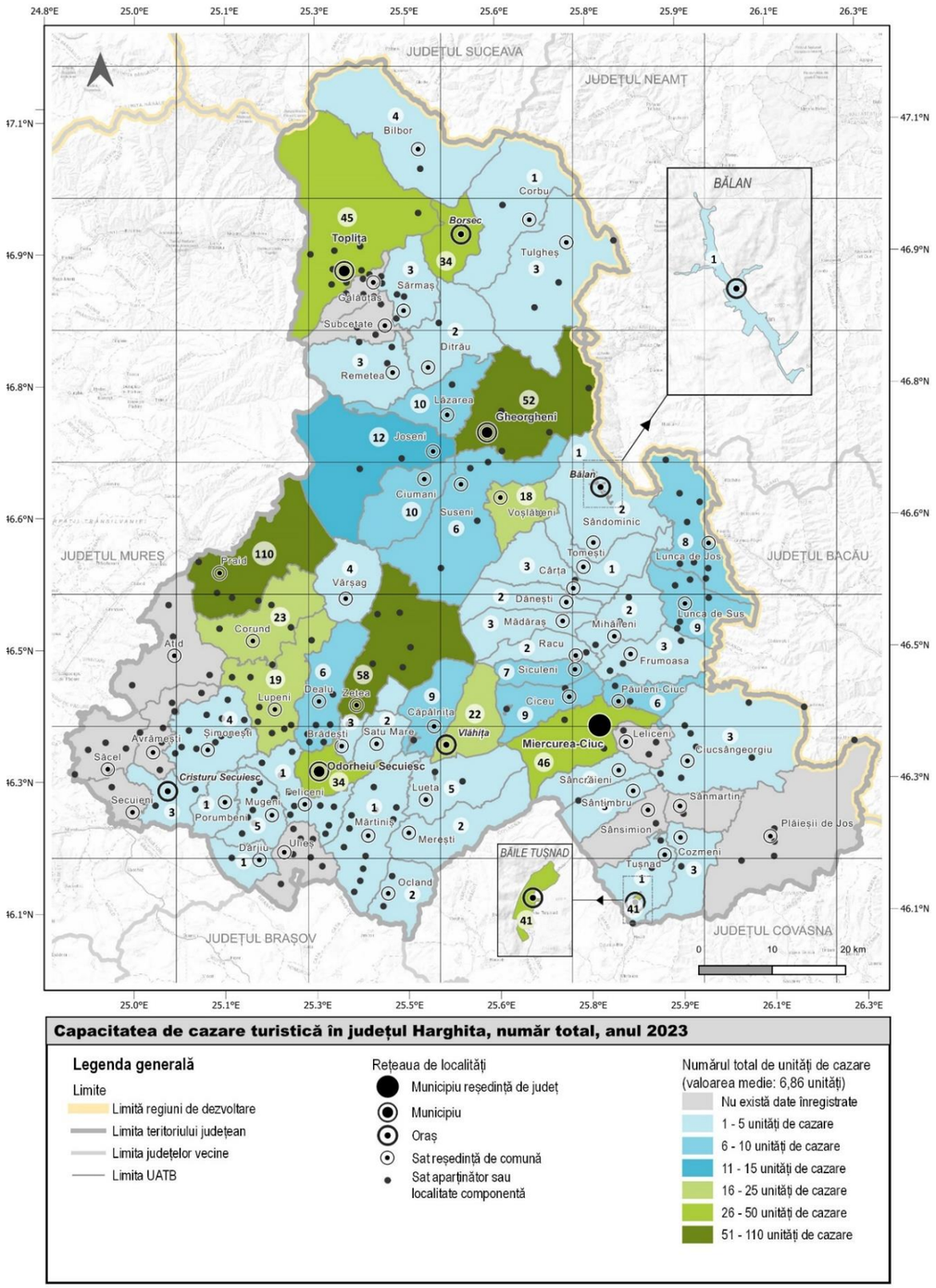

Figura nr. 43: Capacitatea de cazare turistică din județul Harghita, după tipologia structurilor de primire turistică, anul 2023

Sursa: Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, aprilie 2023

[23] Date prelucrate din baza de date a Ministerului Antreprenoriatului și Turismului disponibilă în data de 21.04.2023

Cartograma nr. 31: Capacitatea de cazare turistică în județul Harghita, număr total, anul 2023

Sursa: Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, aprilie 2023

Diversitatea ofertei de cazare este vizibilă pe teritoriul județului Harghita, și la nivelul distribuției unităților de cazare clasificate pe categoriile de confort. Astfel, din numărul total de 676 de unități de cazare, structurile de 3 stele sunt predominante, înregistrând aproximativ 30% (206 unități de cazare) din numărul total de unități de cazare de la nivelul județului. Sunt urmate de structurile de 3 flori / margarete, cu un număr de 156 de structuri și de cele cu 2 stele cu un număr total de 130 de unități de cazare.

Conform datelor furnizate de Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, pe teritoriul județului Harghita există 101 unități de cazare clasificate cu 2 flori / margarete, 60 de unități de cazare clasificate cu 1 stea și 11 unități de cazare clasificate cu 1 floare / margaretă.

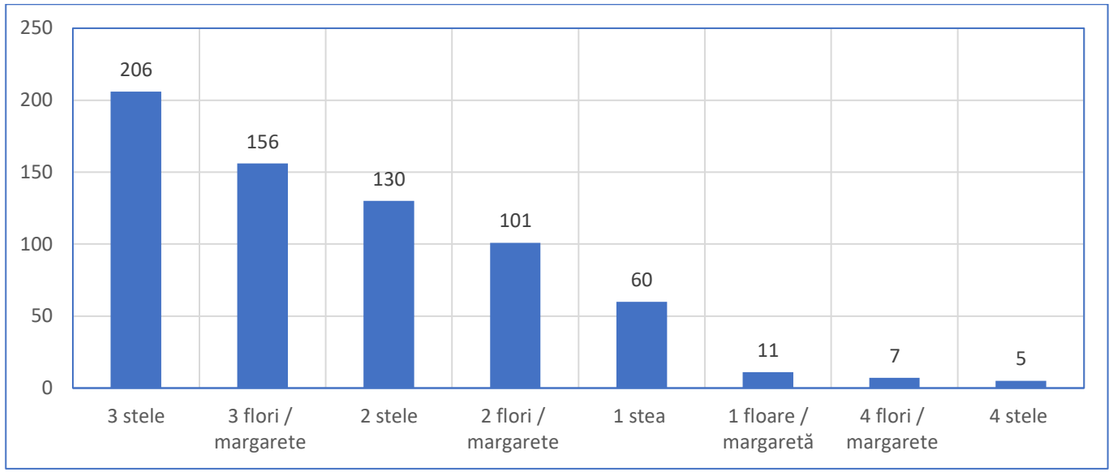

Figura nr. 44: Numărul de unități de cazare clasificate din județul Harghita, pe categoriile de confort, anul 2023

Sursa: Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, aprilie 2023

Se mai observă în același timp faptul că din punct de vedere al calității infrastructurii turistice, pe teritoriul județului Harghita se află un număr destul de scăzut de cazări de 4 stele – doar 5 unități clasificate sau 4 flori / margarete – doar 7 unități clasificate, ceea ce poate reprezenta un dezavantaj în dezvoltarea experiențelor turistice sau în atragerea turiștilor care caută cazări și sejururi de lux. De asemenea, în prezent pe teritoriul județului Harghita nu există, conform bazei de date a Ministerului Antreprenoriatului și Turismului, nicio unitate de cazare de 5 stele.

Se observă astfel o concentrare mare a unităților de cazare în zonele cele mai turistice ale județului: UATB Praid, Miercurea-Ciuc, Odorheiu Secuiesc, Zetea, Gheorgheni, Toplița, Borsec, Voșlăbeni, Vlăhița, Lupeni, Corund sau Băile Tușnad. Acestea reprezintă areale cu importante resurse, fie naturale sau antropice.

Există totuși UATB-uri care nu beneficiază de unități de cazare numeroase, deși beneficiază de resurse turistice importante. Un astfel de exemplu este UATB Dârjiu, cunoscut pentru Biserica inclusă în Lista Patrimoniului Mondial și care în acest moment are înregistrată o singură unitate de cazare pentru turiști. Alte UATB-uri pentru care ar trebui alocată o mai mare atenție asupra infrastructurii de cazare sunt: Atid (nu prezintă unități de cazare, dar beneficiază de resurse turistice), Cristuru Secuiesc, Porumbeni, Șimonești, Feliceni, Ocland, Merești, Plăieșii de Jos, Cozmeni, Tușnad, Ciucsângeorgiu, Satu Mare, Sândominic, Cârța, Racu, Frumoasa, Mihăileni, Sânsimion.

4.5.2.3 Structuri cu funcțiuni de alimentație publică

Structurile de primire turistică cu funcțiuni de alimentație publică sunt o componentă importantă a infrastructurii turistice. În timp ce infrastructura de cazare este relativ bine dezvoltată, nivelul de dotare turistică din județul Harghita înregistrează valori ușor mai scăzute în ceea ce privește structurile cu funcție de alimentație publică clasificate de către Ministerul Antreprenoriatului și Turismului.

Astfel, la nivelul anului 2023, pe teritoriul județului Harghita se înregistrează doar 178 de unități clasificate cu funcțiuni de alimentație publice, cu un număr total de 14.496 de locuri. Din totalul acestor structuri, cea mai mare pondere este reprezentată de structura restaurantelor clasice, fiind înregistrate 98 de astfel de unități, cu aproximativ 9.921 de locuri disponibile, urmate de structura barurilor de zi, fiind înregistrate 30 de astfel de structuri, cu 974 de locuri disponibile.

Pe lângă acestea, mai sunt înregistrate 13 restaurante-pensiune, cu un total de 964 de locuri, 9 snack-bar-uri cu 341 de locuri și 8 bufet-bar-uri cu 423 de locuri.

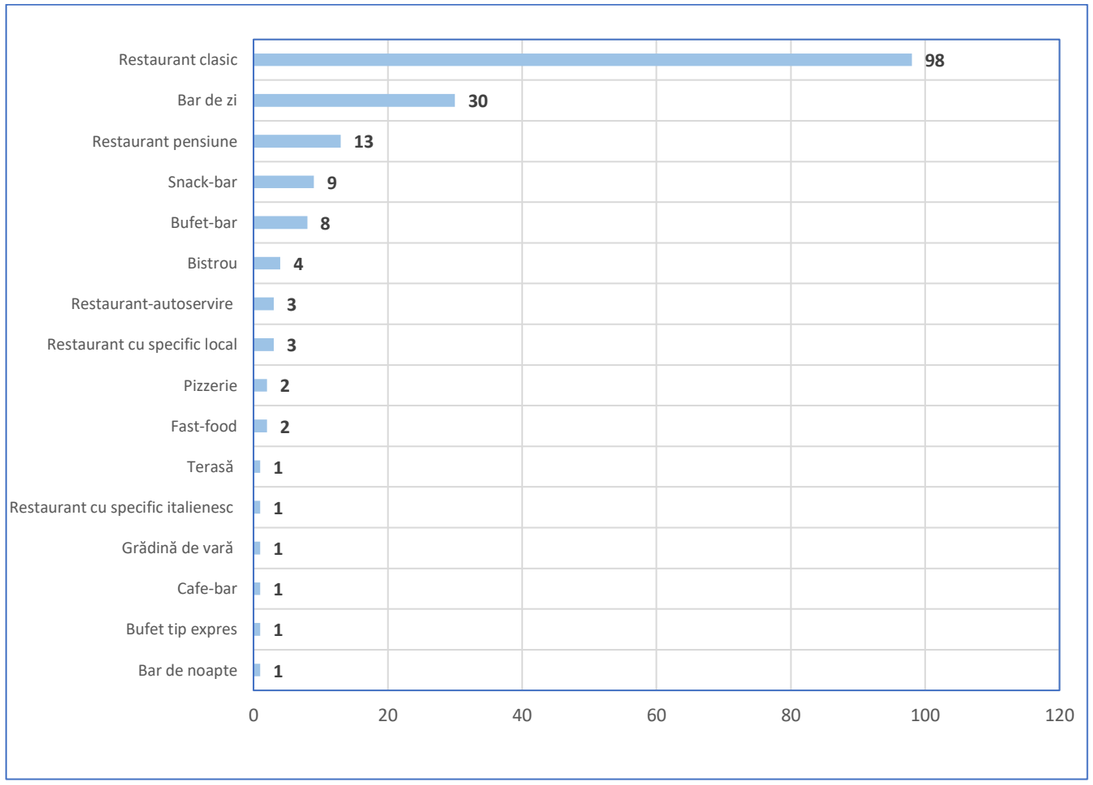

Figura nr. 45: Numărul de unități de alimentație publică clasificate pe categorii din județul Harghita, anul 2023

Sursa: Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, aprilie 2023

În ceea ce privește distribuția infrastructurii de alimentație publică la nivelul județului Harghita, se remarcă o tendință de concentrare a acesteia preponderent la nivelul municipiului Gheorgheni, a orașelor și a zonelor turistice mai dezvoltate din județ. Conform datelor existente în baza de date a Ministerului Antreprenoriatului și Turismului, cele mai multe structuri de alimentație publică din mediul urban se găsesc în municipiile Gheorgheni (25 de structuri) și Miercurea Ciuc (24 de structuri), urmate de orașul Băile Tușnad (18 structuri) și municipiul Odorheiul Secuiesc (18 structuri).

Acestea sunt urmate de orașele Vlăhița și Borsec cu 11 structuri fiecare, iar municipiul Toplița cu 8 structuri de primire turistică cu funcțiuni de alimentație publică. Din păcate, la nivelul orașelor Cristuru Secuiesc și Bălan nu s-au înregistrat structuri de primire turistică cu funcțiuni de alimentație publică pentru luna aprilie 2023.

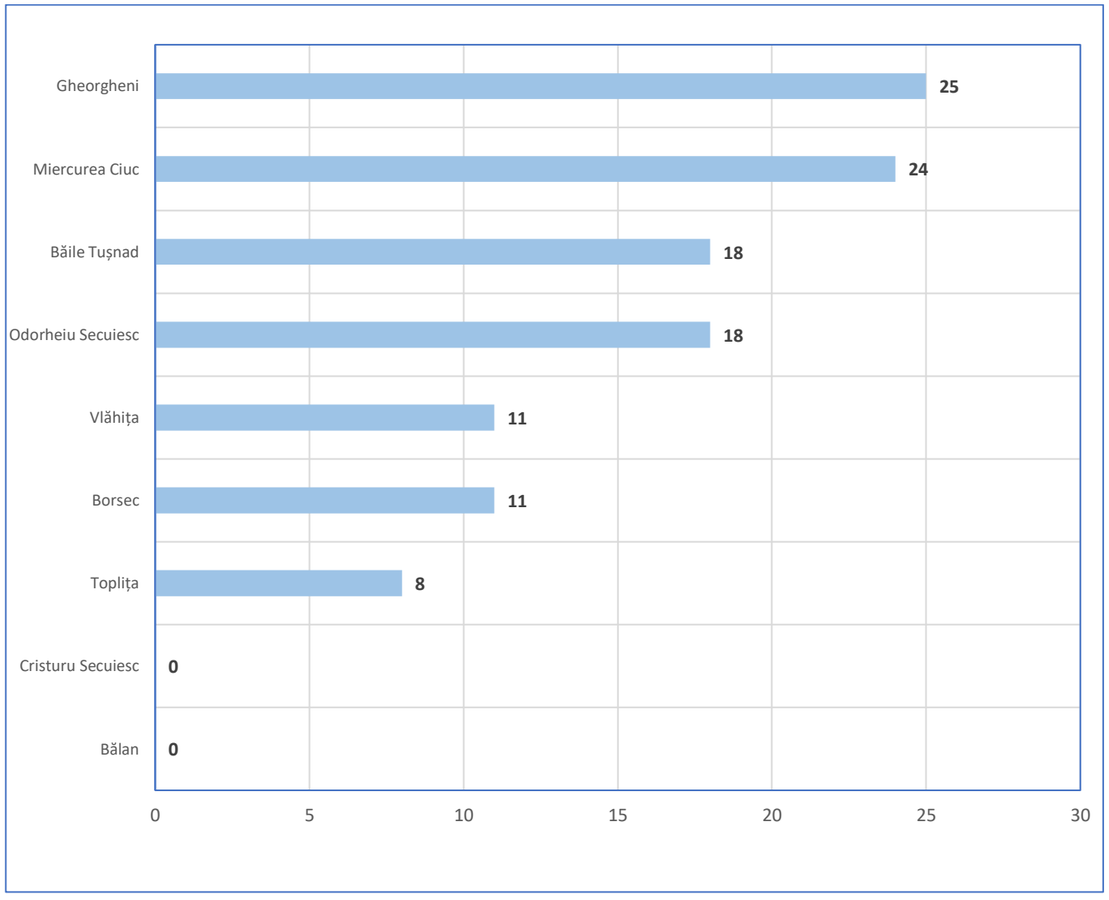

Figura nr. 46: Numărul de structuri de primire turistică cu funcțiuni de alimentație publică pe UATB din județul Harghita în mediul urban, 2023

Sursa: Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, aprilie 2023

La nivelul mediului rural, cele mai multe structuri de primire turistică cu funcțiuni de alimentație publică se regăsesc la nivelul UATB Praid, aceasta fiind de altfel stațiune turistică de interes național, recunoscută pentru Salina Praid și apele curative. Totodată, majoritatea UATB din mediul rural au în medie între 1 și 5 structuri de primire turistică cu funcțiuni de alimentație publică autorizate.

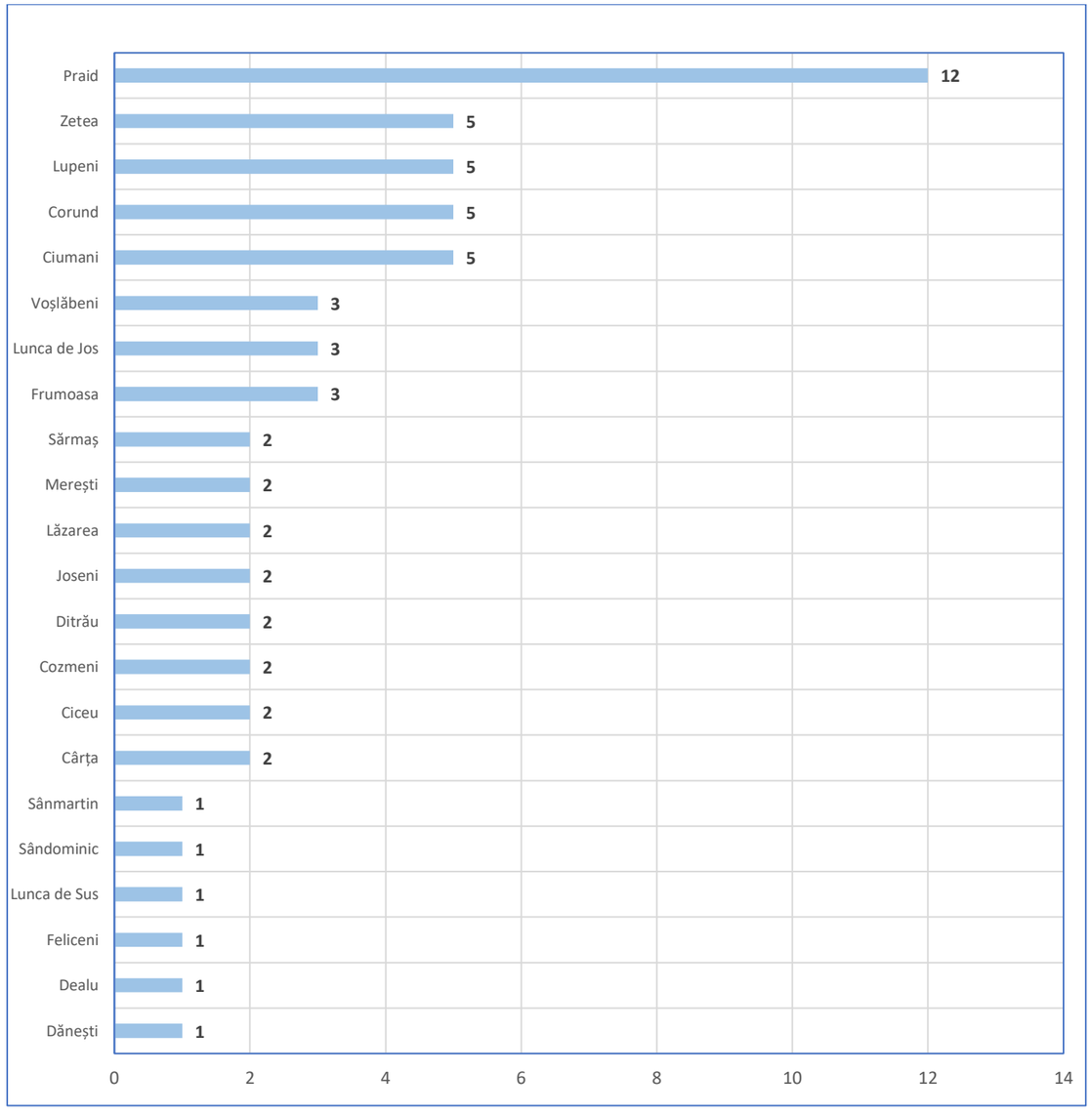
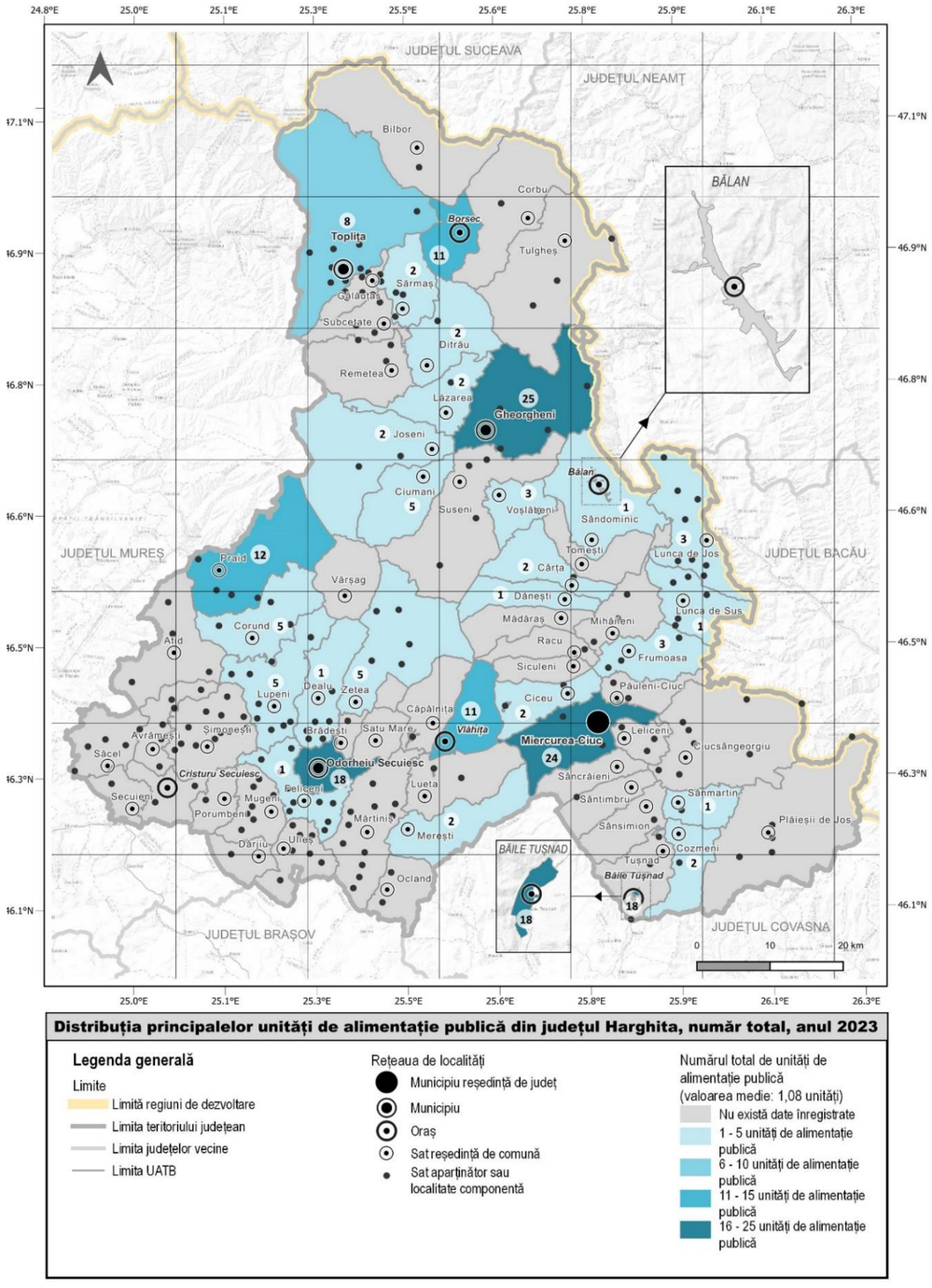

Figura nr. 47: Numărul de structuri de primire turistică cu funcțiuni de alimentație publică pe UATB din județul Harghita în mediul rural, 2023

Sursa: Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, aprilie 2023

Unul dintre principalele dezavantaje în relația cu facilitățile de alimentație publică se referă la slaba deservire a mediului rural și nu numai (la nivelul orașului Cristuru Secuiesc nu s-a înregistrat nicio unitate cu funcțiune de alimentație publică acreditată), peste jumătate dintre unitățile administrativ teritoriale din județul Harghita (38 din 58 de UAT-uri), neavând acces la astfel de dotări clasificate. Trebuie menționat faptul că aceste date analizate reprezintă o situație oficială a structurilor de primire turistică cu funcțiuni de alimentație publică acreditate de către Ministerul Antreprenoriatului și Turismului.

Cartograma nr. 32: Distribuția principalelor unități de alimentație publică din județul Harghita, număr total, anul 2023

Sursa: Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, aprilie 2023

4.5.2.4 Structuri cu funcțiuni de agrement și sport valorificate în scop turistic

Serviciile, infrastructura, activitățile și evenimentele destinate petrecerii timpului liber pot reprezenta un mod de satisfacere a necesităților comunității locale, contribuind la menținerea unui stil de viață sănătos și a unui mediu atractiv pentru localnici, dar și pentru turiști.

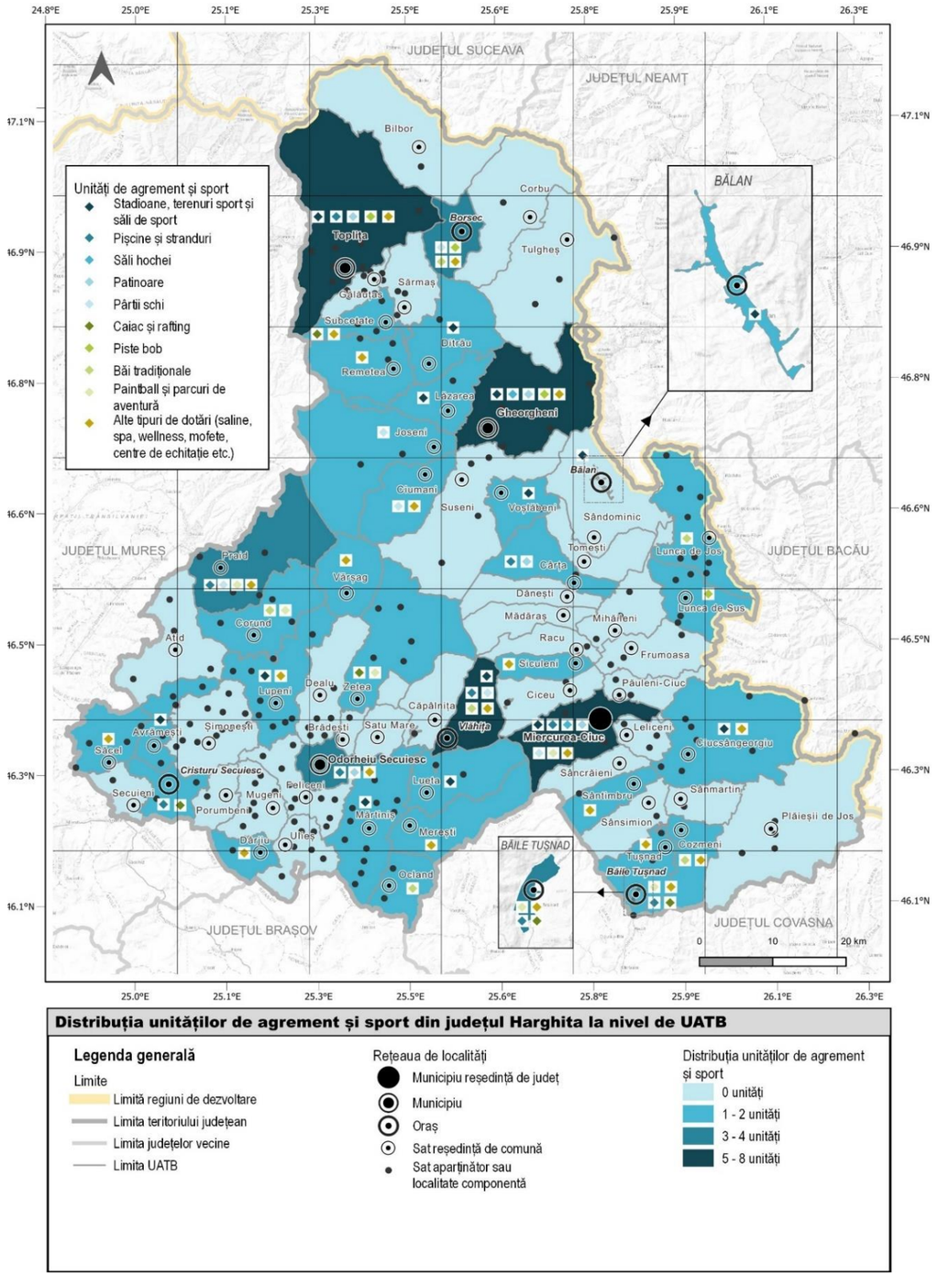
Județul Harghita dispune de numeroase modalități de petrecere a timpului liber ce sunt pretabile pentru toate categoriile de vârstă și pe toată durata unui an, nu doar în sezonul rece. Printre principalele atracții ale turiștilor se regăsesc: drumeții montane, schiat (județul Harghita este al 2-lea județ din punct de vedere al numărului de pârtii omologate de Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, după județul Prahova, cu un total de 65 de trasee dintre care: 7 în munții Călimani, 4 în masivul Perșani, 1 în munții Bodoc, 4 în munții Ciomatul Mare, 24 în munții Giurgeului, 13 în munții Harghitei și 12 în munții Hășmaș), piste de bob, rafting, kayaking sau echitație.

La nivelul distribuției structurilor cu funcțiuni de agrement și sport, s-a constatat faptul că municipiile Miercurea Ciuc, Gheorgheni și Toplița beneficiază de mai multe tipologii de dotări de agrement: stadioane, terenuri de sport, piscine, ștranduri, patinoare, pârtii de schi, piste de bob, parcuri de aventură, centre de spa și wellness, centre de echitație etc.

În mediul urban se regăsesc cele mai multe infrastructuri de astfel de tipuri, în special în localitățile care sunt atestate ca stațiuni turistice de interes național sau local – precum Băile Tușnad sau Borsec care beneficiază de o multitudine de dotări de tip spa, wellness, mofete, băi tradiționale, centre de echitație, alături de alte dotări complementare cum sunt pistele de bob (Borsec), pârtiile de schi pentru sezonul de iarnă (Borsec), paintball și parc de aventură (Băile Tușnad).

Infrastructura de agrement se regăsește și la nivelul UATB din mediul rural, cu precădere în zonele bogate din punct de vedere al resurselor turistice. Astfel de localități sunt: Avrămești, Cârța, Ciumani, Praid, Corund, Cozmeni, Ciucsângeorgiu, Dârjiu, Ditrău, Joseni, Lăzarea, Lueta, Lunca de Jos, Lunca de Sus, Lupeni, Mărtiniș, Merești, Ocland, Remetea, Săcel, Sântimbru, Siculeni, Subcetate, Tulgheș, Tușnad, Vărșag, Voșlăbeni și Zetea.

O listă completă a principalelor structuri de agrement în județul Harghita poate fi consultată la secțiunea Anexe, la secțiunea dedicată, Anexa 3 – Distribuția principalelor structuri de sport și de agrement în județul Harghita.

Cartograma nr. 33: Distribuția unităților de agrement și sport din județul Harghita, la nivel de UATB

Sursa: Autorii, date Agenția Județeană de Dezvoltare, date Visit Harghita

În continuare sunt prezentate principalele domenii schiabile din județul Harghita:

- Domeniul schiabil Harghita-Băi – cuprinde pârtiile „Csipike”, „Miklós” și „Kossuth” (acestea prezentând la rândul lor mai multe brațe), care acoperă toate gradele de dificultate și sunt deservite de instalații de iluminare nocturnă și instalații de transport pe cablu. Totalul de pârtii ajunge la 8, acestea acoperind o lungime de aproximativ 4,2 km[24], și aproximativ 7 km dacă se iau în calcul și legăturile dintre pârtii amenajate ca ski-roads. Pe lângă schi și snowboarding există și posibilitatea de snowtubing.
- Domeniul schiabil Mădăraș – compus din pârtiile „Nagy Mihaly”, „Kicsi Mihaly” și „Sugo”, cuprinzând toate gradele de dificultate și însumând peste 2 km lungime[24]. Domeniul prezintă infrastructura necesară pentru transportul pe cablu și pentru iluminare nocturnă, dar și facilități conexe precum centru de închiriere echipamente sau procurare de lecții de schi și snowboard.
- Domeniul schiabil „Speranța” – situat în Borsec, acesta a fost realizat în cadrul programului național „Schi în România” și e alcătuit din trei pârtii cu nivel de dificultate ușor și mediu („Speranța”, „Prichindelul” și „Veröfény”) deservite de teleschi monopost și care împreună au o lungime aproximativă de 2,22 km[24]. Dintre cele trei, doar pista principală beneficiază de nocturnă. În plus, în cadrul complexului, pe timpul verii este amenajată o pistă de bob.
- Domeniul schiabil „Bogdan” – Praid dispune de un domeniu schiabil format din 2 pârtii omologate, una dintre ele având o lungime de 760 m și un grad de dificultate ridicat, iar cealaltă 560 m[24] și un grad de dificultate mediu. Cele două sunt conectate printr-un drum de legătura schiabil cu o lungime de 850 m și sunt dotate cu transport pe cablu și tunuri de zăpadă. Pe lângă schi și snowboarding, pârtiile oferă alternative pentru săniuș și snowtubing.
- Domeniul schiabil „Pârtia Toplița” – este poziționat la poalele muntelui Gurghiu și constă în pârtia „Măgheruș” ce are o dificultate de parcurgere medie și o lungime de 860 m și pârtia „Bradul” cu o lungime de 1000 m[24] și un grad de dificultate ușor. Domeniul este deservit de două instalații de teleschi, de o bandă rulantă șu un centru de închiriere a echipamentelor necesare. În plus este amenajată și o pârtie de sanie.
- Domeniul schiabil „Skigyimes” – situat în Lunca de Sus, acesta cuprinde 2 pârtii cu un grad de dificultate ușor și respectiv mediu, fiecare având o lungime de 800 m[24]. Complexul este prevăzut cu pensiune, restaurant, teleschi, nocturnă și un centru de închiriere echipamente.

Alte infrastructuri de agrement și sport sunt reprezentate de:

- Alpine Coaster – cea mai lungă pistă de bob din România (1,9 km)[25] este situată în cadrul Pensiunii Baciu din Toplița.
- Pista de bob din Lunca de Sus – situată în cadrul complexului Skigyimes.[26]
- Pista de bob Lacu Roșu – deschisă în luna iunie a anului 2023, pista are o lungime de 940 m, iar operarea este posibilă pe toată durata anului.
- Parcul de mângâiere a animalelor „Babusgató” – un loc în care vizitatorii pot interacționa cu animalele din parc.
- Zbor cu balonul cu aer cald – această activitate este întreprinsă lângă Odorheiu Secuiesc, în Forțeni.
- Piscine și centre SPA – în prezent, la nivelul județului Harghita se regăsesc mai multe unități de cazare sau centre independente care dispun de piscine și centre SPA, cele mai cunoscute fiind în: Borsec, Băile Tușnad, Toplița, Praid, Ciumani, Miercurea-Ciuc, Băile Homorod, Odorheiu Secuiesc sau Cristuru Secuiesc.

În prezent C.N.I. (Compania Națională de Investiții) derulează o serie de proiecte de investiții în județul Harghita are o serie de proiecte în derulare[27]:

- Baze sportive: Reabilitarea, modernizarea, dotarea si extinderea bazei sportive în UATB Borsec (Str. Stadionului, nr. 19).
- Săli de sport: Sală de sport în UATB Joseni, Sală de sport în UATB Vlăhița (Str. Jozsef Attila, nr. 12), Sală de sport în UATB Mihăileni, Sală de Sport în satul Porumbenii Mari din UATB Porumbeni.
- Bazine de înot: Bazin de înot didactic în UATB Remetea, Bazin de înot în UATB Cristuru Secuiesc (Str. Stadionului, nr. 6), Bazin de înot în UATB Sâncrăieni.

4.5.2.5 Structuri cu funcțiuni de tratament balnear

Județul Harghita este asociat cu imaginea de centru balneoclimatic de la mijlocul secolului al XIX-lea datorită calității și numărului ridicat al surselor de apă minerală. În timp, în jurul apelor minerale curative s-au format stațiuni renumite, printre cele mai vizitate regăsindu-se Băile Tușnad, Borsec, Băile Harghita și Băile Homorod[28].

Conform Anexei 1 la Hotărârea nr. 1.016 din 12 octombrie 2011, privind acordarea statutului de stațiune balneară și balneoclimatică pentru unele localități și areale care dispun de factori naturali de cură, în județul Harghita sunt atestate doar 2 stațiuni balneoclimatice, respectiv Băile Tușnad și un areal din orașul Borsec, corespunzător zonei Borsecul de Sus.

Importanța activităților balneoclimatice la nivelul județului este evidențiată și de inițiativa Visit Harghita „2023 – Anul turismului de sănătate”[29], prin care serviciile de turism care promovează menținerea sănătății și a unui stil de viață sănătos, cum sunt centrele de tratament, centrele wellness, sau turismul activ pun la dispoziție diverse oferte de tratare și relaxare (consultații medicale, masaje, kinetoterapie etc.).

Cea de-a doua stațiune de importanță națională de pe teritoriul județului este Borsec, cunoscută pe plan internațional pentru efectele terapeutice ale apelor sale minerale. În Borsec există peste 15 izvoare de apă minerală carbogazoasă naturală, având o compoziție chimică apropiată, stabilă în timp, cu debite variabile, cele mai importante calitativ și ca debit fiind izvoarele 1 și 2.[30] În cadrul stațiunii, zona Poiana Zânelor este unul dintre cele mai frecventate obiective turistice ale zonei, unde un ansamblu de izvoare minerale sunt amenajate sub forma unor bazine în aer liber și sunt preferate pentru proprietățile curative externe.

Localitatea balneoclimaterică Harghita Băi este cunoscută în special pentru mofetele și pentru apele sale minerale cu proprietăți vindecătoare. Stațiunea este preferat pentru tratarea afecțiunilor cardiace, a bolilor sistemului circulator, dar și a oboselii cronice[31].

[24] Conform Ministerului Antreprenoriatului și Turismului

[25] Mai multe informații se pot consulta la adresa: https://visitharghita.com/ro/places/pista-de-bob-toplita [04.07.2023]

[26] Mai multe informații se pot consulta la adresa: http://www.skigyimes.ro/ro/ski-deals.html [04.07.2023]

[27] Mai multe informații se pot consulta la adresa: https://www.cni.ro/proiecte/proiecte [04.07.2023]

[28] Conform Strategiei Integrate de Turism a Județului Harghita 2020-2027

[29] Mai multe informații se pot consulta la adresa: https://visitharghita.com/ro/places/mtaiom1woikv9q# [04.07.2023]

[30] Mai multe informații se pot consulta la adresa: http://www.visitborsec.ro/ro/Descopera/Borsec.html [04.07.2023]

[31] Mai multe informații se pot consulta la adresa: https://visitharghita.com/ro/places/baile-harghita-2jy5vuzvtmpzjg [04.07.2023]

Alte două stațiuni balneoclimaterice de interes local, care cresc în importanță sunt Băile Homorod și Praid. În Băile Homorod există 12 izvoare de apă minerală, cele mai cunoscute fiind Lobogo și Maria.[32].

Dispunând de o multitudine de obiective turistice destinate oricărui sezon, județul Harghita se bucură și de o gamă variată de unități de cazare, turiștii putând alege să se cazeze atât în hoteluri cu centre de SPA și wellness, cât și în pensiuni tradiționale. Astfel, excluzând unitățile amintite anterior care conțin și centre de tratament, printre cele mai renumite și apreciate unități de cazare de 3 și 4 stele care oferă turiștilor o serie de facilități balneare sunt în UATB-urile: Băile Tușnad (unități de cazare de tip hotel de 3 și 4 stele), Odorheiul Secuiesc (unități de tip hotel de 4 stele sau pensiune cu dotări de wellness de 3 margarete), Băile Homorod (unități de tip hotelier și resort de 3 stele), Miercurea-Ciuc (unități de tip hotelier cu servicii pentru wellness și conferințe de 3 stele), Corund (pensiune cu facilități de spa și wellness de 3 stele) sau Răchitiș (unități de cazare de tip pensiuni turistice de 3 stele cu facilitați de spa)

În plus, pe lângă unitățile de cazare ce le oferă servicii SPA și de wellness persoanelor cazate, în județ există centre destinate special acestor activități, precum:

- Centrul Wellness Praid (UATB Ocna de Jos) – piscine acoperite cu apă terapeutică sărată, carbogazoasă, termală cu o concentrație mare de minerale.
- Centrul Wellness Băile Bánffy (UATB Toplița) – cameră de sare, jacuzzi, saună umedă și uscată, sală de fitness, bazin acoperit.
- Baia Ó-Sáros Borsec (UATB Borsec) – băi în apă minerală, saună, masaj, cameră de sare.
- Baia de sare din Merești (UATB Merești) – băi de sare recomandate pentru detoxifiere, neurodermatită, eliberare de stres etc.

Pe lângă apele minerale, județul se bucură și de numeroase mofete (emanații de gaz ce apar prin crăpăturile scoarței terestre în fazele finale ale activității vulcanice, prin foraje, prin degazificarea apelor minerale sau în mod artificial) ce conțin gaze rare precum heliu și radon, care ajută la îmbunătățirea efectului curativ și terapeutic. Băile în gaz tratează preponderent afecțiunile cardiovasculare, bolile dermatologice, ginecologice și endocrine, dar și anumite afecțiuni ale aparatului locomotor, precum reumatismele cronice degenerative articulare. În județul Harghita, următoarele stațiuni balneare dispun de mofete: Borsec, Harghita Băi, Sântimbru Băi, Jigodin Băi, Băile Tușnad, Lăzărești, Bancu și Ciucsângeorgiu care sunt valorificate la nivelul stațiunilor de tratament.

4.5.3 Circulația turistică din județul Harghita

Analiza circulației turistice se poate caracteriza prin numărul total al persoanelor care călătoresc într-o anumită locație, alta decât reședința sau locul de muncă, pentru o perioadă scurtă de timp, pentru a beneficia de facilitățile turistice existente din locația respectivă. În acest sens, cererea turistică din județul Harghita se reflectă în indicatori ai activității turistice, precum: numărul sosirilor turiștilor în structurile de primire turistică, numărul înnoptărilor în structuri de primire turistică, dar și în durata medie de ședere în structurile de primire turistică ce indică perioada de timp pe care aceștia aleg să o petreacă în județul Harghita în scop turistic sau recreativ.

Conform Institutului Național de Statistică, indicatorii menționați se definesc astfel:

- Sosiri ale turiștilor în structurile de primire turistică – reprezintă numărul turiștilor cazați în unitățile de cazare turistică ce cuprind toate persoanele, cu cetățenie română sau străină, care călătoresc în afara localităților în care își au domiciliul stabil, pentru o perioadă mai mică de 12 luni și stau cel puțin o noapte într-o unitate de cazare turistică în zona luată ca punct de reper.
- Înnoptări ale turiștilor în structurile de primire turistică – reprezintă intervalul de 24 de ore, începând cu ora hotelieră, pentru care o persoană este înregistrată în evidența spațiului de cazare turistică.
- Durata medie de ședere în structurile de primire turistică – reprezintă numărul de zile petrecute de către o persoană în scop turistic în spațiul de cazare turistică (nr. zile / persoană).

Trebuie ținut cont și de faptul că dinamica cererii turistice dintr-o anumită zonă geografică este influențată de un șir de factori, precum: poziționarea geografică, infrastructura și legăturile de transport, imaginea turistică a județului, resursele turistice naturale și antropice existente, varietatea activităților și oportunităților de agrement sau factori care vizează prețul și infrastructura de cazare existentă.

4.5.3.1 Sosiri turistice

La nivelul Regiunii Centru, din punct de vedere a evoluției procentuale a numărului de sosiri la nivelul județelor din Regiunea Centru în perioada 2013-2022, județul Harghita se clasează pe locul 3 cu o creștere de 75,6%[33] după județele Alba și Covasna care înregistrează o creștere de 127,4% și respectiv 98,6%.

Județul Brașov se situează după județul Harghita, respectiv pe locul patru cu o creștere de 68,3%, urmat de județul Sibiu (61,5%) și județul Mureș (12,2%).

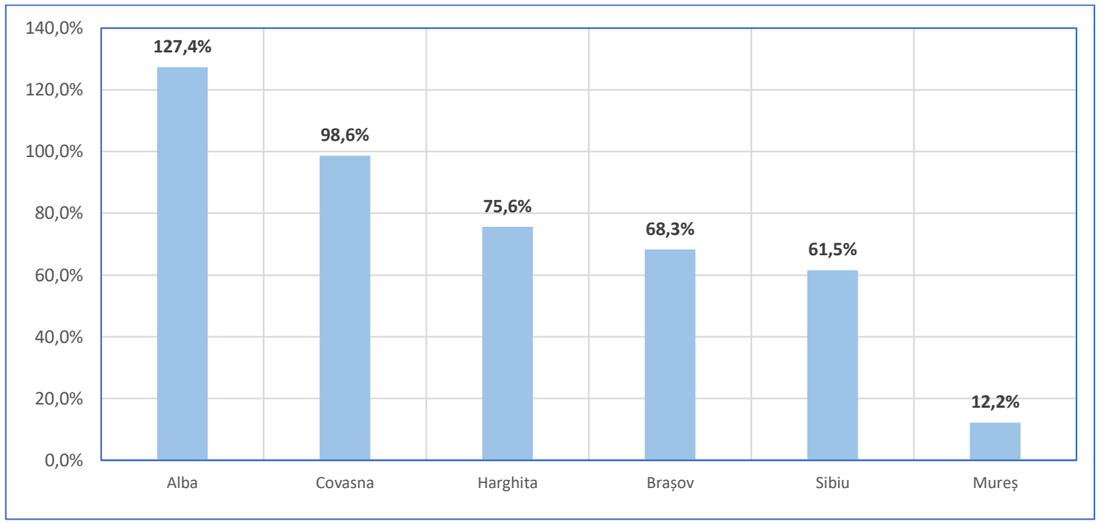

Figura nr. 48: Evoluția procentuală a numărului de sosiri în județele din Regiunea Centru, în perioada 2013-2022, %

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR104B

În anul 2022, în ceea ce privește numărul de sosiri turistice, județul Harghita ocupă penultimul loc, înregistrând doar 6,8% din totalul de 2.980.036 de sosiri din această regiune (sub media regională de 16,7%) și se poziționează după județele Brașov, Sibiu, Mureș și Alba. Județele care au avut un număr de sosiri peste media regională (16,7%) în anul 2022 sunt județele Brașov (1.405.004 sosiri) și Sibiu (532.979 sosiri).

[32] Mai multe informații se pot consulta la adresa: www.lobogo.ro [04.07.2023]

[33] Creștere la nivelul Județului Harghita în baza datelor INS Tempo

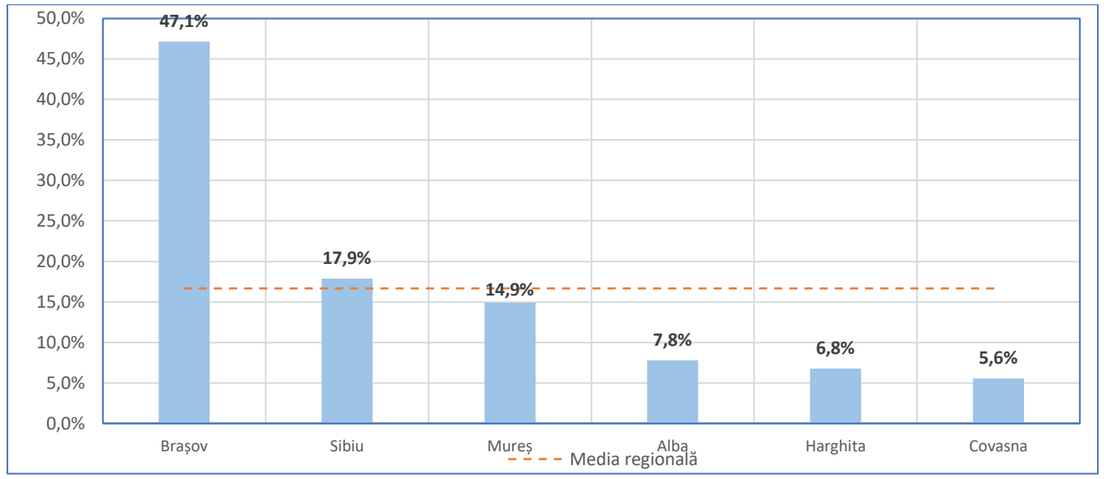

Figura nr. 49: Repartiția sosirilor turistice în județele din Regiunea Centru, în anul 2022, %

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR104B

Pentru județul Harghita în perioada 2013-2022, numărul de sosiri ale turiștilor a crescut semnificativ, de la 114.717 sosiri turistice în 2013, la 201.450 sosiri turistice în 2022. Numărul maxim al turiștilor sosiți în județul Harghita s-a înregistrat în anul 2019, atunci când acesta depășea 235.000 de turiști sosiți.

Pentru perioada 2020-2021 se constată o scăderea bruscă a numărului de turiști sosiți în județul Harghita aceasta fiind pusă în contextul epidemiologic cu SARS-COV2, sectorul turistic fiind printre cele mai afectate de pandemia și restricțiile impuse în anii respectivi.

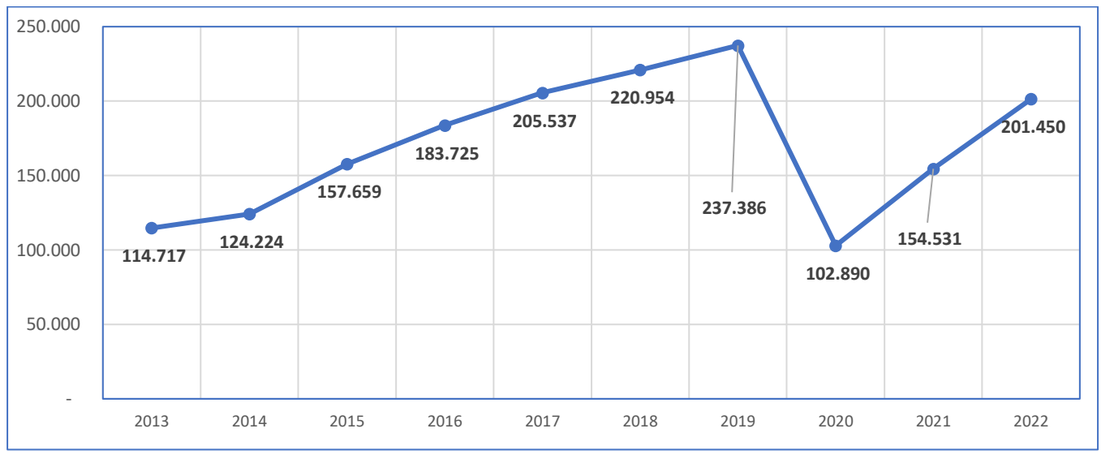

Figura nr. 50: Evoluția sosirilor în structurile de primire turistică din județul Harghita, în perioada 2013-2022

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR104E

În plan teritorial, în perioada 2013-2021, în majoritatea unităților administrativ-teritoriale din județ, se constată o creștere a numărului de sosiri, dar există și un număr mare de UATB-uri unde numărul de sosiri turistice a scăzut.

Astfel, la nivel de unități administrativ teritoriale de bază, cele mai mari creșteri ale numărului de sosiri ale turiștilor au fost înregistrate în: comuna Lăzarea (2.394,2%, de la 52 sosiri în 2013 la 1.297 sosiri în 2022), municipiul Toplița (1.787,8%, de la 624 sosiri în 2013 la 11.780 sosiri în 2022), comuna Mădăraș (625,7%), comuna Căpâlnița (597,5%), orașul Cristuru Secuiesc (550,0%), comuna Dănești (497,1%),comuna Corund (413,3%), comuna Zetea (371,9%), comuna Lunca de Jos (262,7%) și comuna Suseni (221,2%).

Pentru comuna Remetea date înregistrate în platforma INS Tempo sunt disponibile începând cu 2014, când s-au înregistrat 12 sosiri de turiști, iar acest număr a crescut semnificativ în 2022, ajungând la 184 sosiri, ceea ce reprezintă o creștere de 1.433,3%. Pentru comuna Dârjiu, date cu privire la sosirile turiștilor au fost înregistrate începând cu început 2016, cu un număr de 8 sosiri în acel an. În 2022, numărul sosirilor de turiști a crescut de 1.687,5% la 122 sosiri.

Pe de altă parte, pentru perioada 2013-2022 se înregistrează o scădere a numărului de sosiri ale turiștilor în localitățile: comuna Cârța (95,5%), comuna Lupeni (93,4%), comuna Sâncrăieni (87,1%), comuna Voșlăbeni (84,3%), comuna Cozmeni (69,4%), comuna Ditrău (42,5%), comuna Sândominic (37,3%), comuna Siculeni (17,9%) și municipiul Gheorgheni (14,8%).

Pentru comuna Dealu și Șimonești înregistrări ale numărului de sosiri turistice au fost făcute începând cu anul 2015. Numărul de sosiri în aceste UATB-uri a scăzut cu 27,3% și respectiv 17,1%.

Orașul Băile Tușnad concentrează cea mai mare parte a cererii turistice de la nivel județean, înregistrând în anul 2022 peste 43.300 de mii de sosiri ale turiștilor, respectiv 21,5% din totalul județean. Orașul Băile Tușnad atrage un număr semnificativ de turiști datorită statutului de stațiune balneoclimatercă. Față de anul 2013, numărul de sosiri ale turiștilor din orașul Băile Tușnad a crescut cu 136,5%.

Un număr semnificativ de sosiri ale turiștilor în anul 2022 s-a înregistrat și în UATB-urile: municipiul Miercurea Ciuc, comuna Praid, municipiul Odorheiul Secuiesc, municipiul Gheorgheni, comuna Zetea, municipiul Toplița, orașul Borsec, orașul Vlăhița și comuna Joseni.

Municipiul Miercurea Ciuc, care este reședință de județ, a înregistrat 35.227 de sosiri (respectiv 17,5% din totalul județean). Comuna Praid a înregistrat 23.554 sosiri turistice și ocupă 11,7% din totalul județean. Aceasta este o destinație turistică populară datorită Salinei Praid.

Municipiul Odorheiu Secuiesc este al doilea cel mai mare municipiu din județul Harghita, după Miercurea Ciuc, și atrage turiști către diverse obiective turistice, printre care Parcul Mini Transilvania, Muzeul Porților Secuiești și un complex cu servicii hoteliere și spa. În 2022 în municipiul Odorheiul Secuiesc au fost înregistrate 19.961 sosiri (9,9% din totalul județean).

Municipiul Gheorgheni cu un număr de 13.825 sosiri și respectiv 6,9% din totalul județean atrage turiști în special datorită poziționării în aproprierea resurselor turistice naturale Lacul Roșu (25km) și Cheile Bicazului (26km).

Comuna Zetea a înregistrat în anul 2022, un număr de aproximativ 13.732 sosiri, ceea ce reprezintă 6,8% din totalul județean. În comuna Zetea se găsește un număr semnificativ de structuri de cazare turistică, respectiv 42, din care 36 reprezintă pensiuni agroturistice.

Municipiul Toplița dispune de o ofertă turistică bogată, cuprinzând 12 structuri de cazare turistică, dintre care 10 sunt pensiuni turistice. În 2022, municipiul toplița a înregistrat 11.780 sosiri turistice, ceea ce reprezintă 5,8% din totalul județului.

Orașul Borsec deține statutul de stațiune balneoclimatică, acumulând 4,4% din sosirile turistice din județul Harghita (9.958 sosiri). Orașul Vlăhița cu 7.313, și respectiv 3,6% din sosirile turistice din județ, atrage turiști în special datorită izvoarelor termale din regiune. În comuna Joseni există o bogată ofertă de cazare turistică. Comuna dispune de 4 pensiuni agroturistice, 3 cabane turistice și 1 hostel.

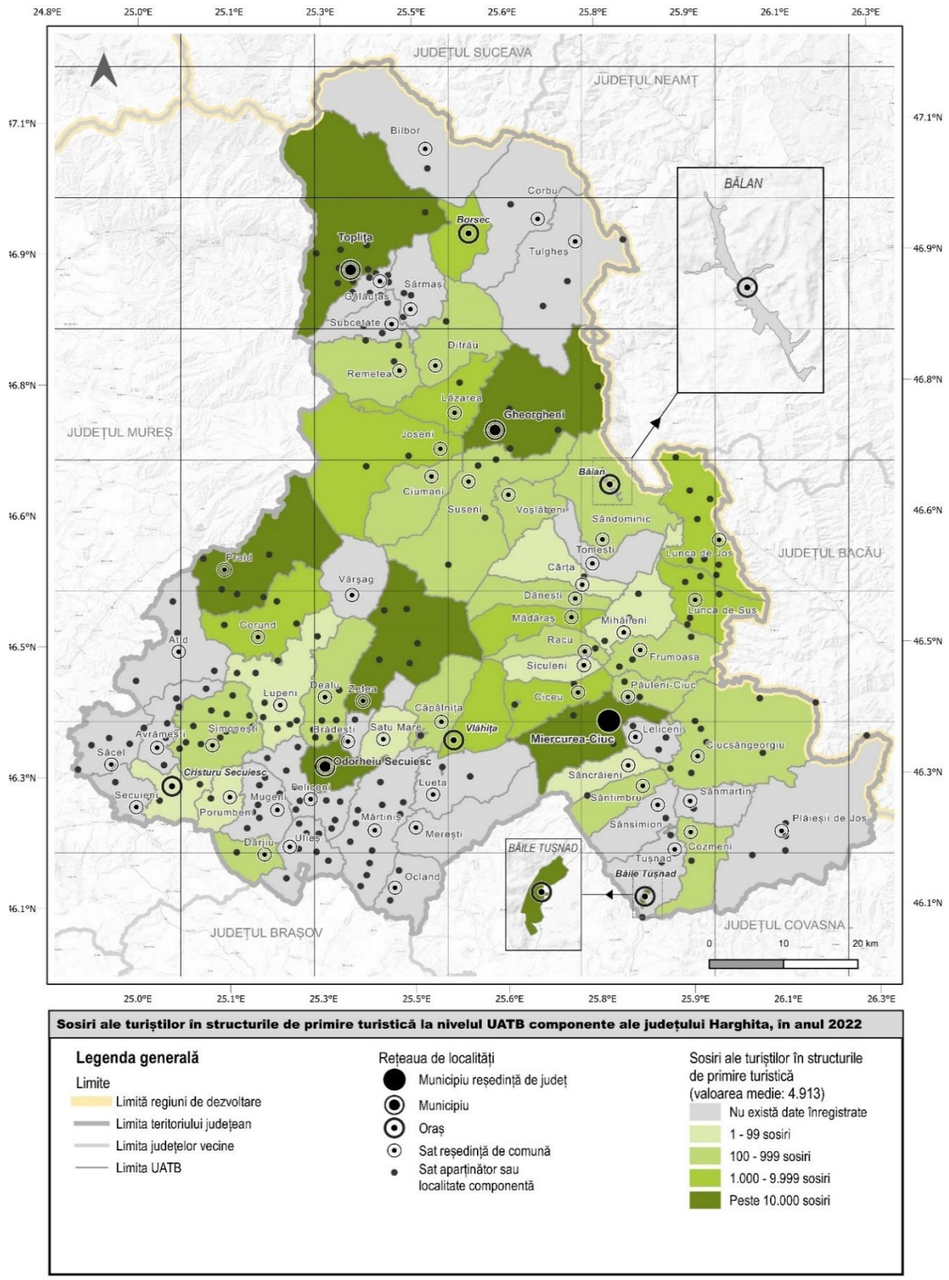
Tabel nr. 57: Top 10 UATB din județul Harghita după numărul de sosiri turistice în anul 2022

Denumire UATB	Număr sosiri	Pondere în totalul sosirilor în Județ	Evoluția sosirilor în perioada 2013-2022
Orașul Băile Tușnad	43.320	21,5%	136,5%
Municipiul Miercurea Ciuc	35.227	17,5%	13,5%
Comuna Praid	23.554	11,7%	202,6%
Municipiul Odorheiu Secuiesc	19.961	9,9%	43,3%
Municipiul Gheorgheni	13.825	6,9%	-14,8%
Comuna Zetea	13.732	6,8%	371,9%
Municipiul Toplița	11.780	5,8%	1787,8%
Orașul Borsec	8.958	4,4%	172,1%
Orașul Vlăhița	7.313	3,6%	89,0%
Media județeană	**4.913**[34]	**2,4%**	**265,8%**[35]
Comuna Joseni	3.822	1,9%	42,7%

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR104E

În funcție de tipul de structură turistică, cele mai multe sosiri ale turiștilor din anul 2022 au fost înregistrate la nivelul structurilor de tip hoteluri (cu 42,6% din totalul sosirilor din județ), urmate de pensiunile agroturistice (cu 21,2% din totalul sosirilor) și pensiunile turistice (cu 17,5% din totalul sosirilor din județ). Aceste trei tipuri de structuri de primire turistică însumează în total 81,4% din totalul sosirilor din anul 2022 din județul Harghita.

Structurile de primire turistică cu o pondere mai mică din totalul sosirilor în județul Harghita la nivelul anului 2022 sunt reprezentate de infrastructura de tip apartamente si camere de închiriat (5,1% din totalul sosirilor), moteluri (3,9% din totalul sosirilor), cabane turistice (3,2% din totalul sosirilor), vile turistice (2,5% din totalul sosirilor), hosteluri (2,5% din totalul sosirilor), sate de vacanță (0,7% din totalul sosirilor), căsuțe turistice (0,7% din totalul sosirilor) și bungalow-uri (0.02% din totalul sosirilor).

Cartograma nr. 34: Sosiri ale turiștilor în structurile de primire turistică la nivelul UATB ale județului Harghita, anul 2022

Sursa: Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR104E

[34] Medie calculată în baza numărului sosirilor în anul 2022 în 41 UATB-uri din județul Harghita pentru care există date disponibile. Nu sunt disponibile date pentru UATB: Bălan, Brădești, Feliceni, Lueta, Merești, Mugeni, Ocland, Sărmaș, Subcetate, Tușnad, Vârșag

[35] Medie calculată în baza evoluție sosirilor în perioada 2013-2022 în 33 UATB-uri din județul Harghita pentru care există date disponibile. Nu sunt disponibile date pentru UATB: Bălan, Brădești, Dârjiu, Dealu, Feliceni, Lueta, Merești, Mugeni, Ocland, Păuleni-Ciuc, Porumbeni, Remetea, Sântimbru, Sărmaș, Satu Mare, Șimonești, Subcetate, Tușnad, Vârșag.

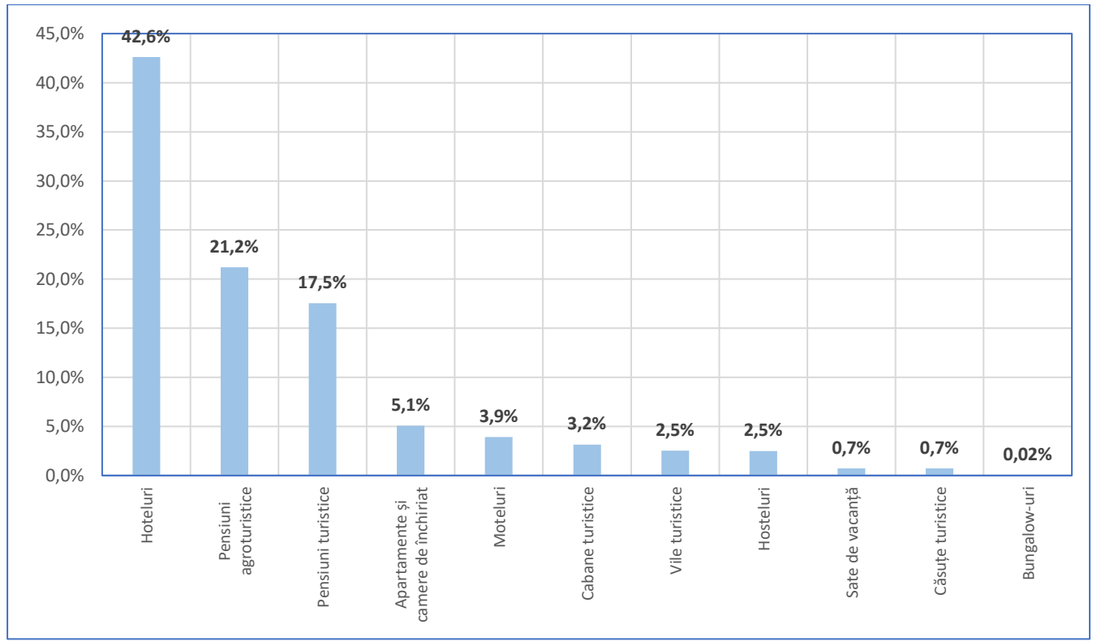

Figura nr. 51: Repartiția sosirilor turistice pe tipuri de structuri de primire turistică, în județul Harghita, în anul 2022, %

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR104E

4.5.3.2 Înnoptări turistice

La nivelul Regiunii de Dezvoltare Centru, raportat la evoluția numărului de înnoptări de la nivel regional în perioada 2013-2022, județul Harghita se clasează pe locul 4, cu o creștere de 38,8%, fiind urmat de județul Covasna cu o creștere de 35,7% și județul Mureș, cu o creștere de 14,1%. Județul Alba a înregistrat cea mai mare evoluție (101,6%), urmat de județul Sibiu (67,2%) și Brașov (49,2%).

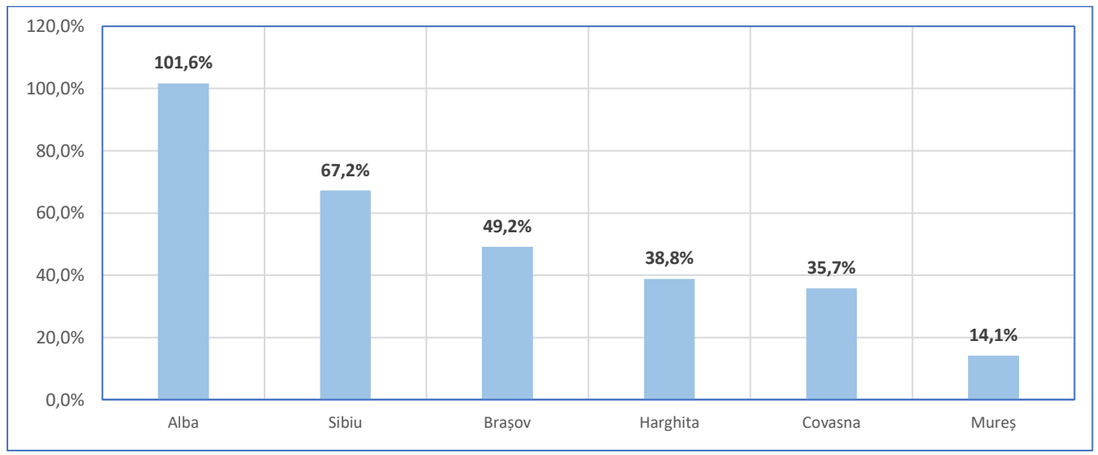

Figura nr. 52: Evoluția procentuală a numărului de înnoptări în județele din Regiunea Centru, în perioada 2013-2022, %

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR105D

Raportat la Regiunea Centru, în anul 2022 județul Harghita se clasează pe locul 5, cu o pondere de 7,6% din totalul de 5.868.917 de înnoptări turistice înregistrate în această regiune. Județul Harghita este urmat la o diferență mică de județul Alba, respectiv cu un procent de doar 7,3% din înnoptări. Județul Brașov este singurul județ care a avut în anul 2022 un număr de înnoptări peste media regională de 16,6%, cu o pondere de 44,6% din totalul înnoptărilor la nivelul regiunii.

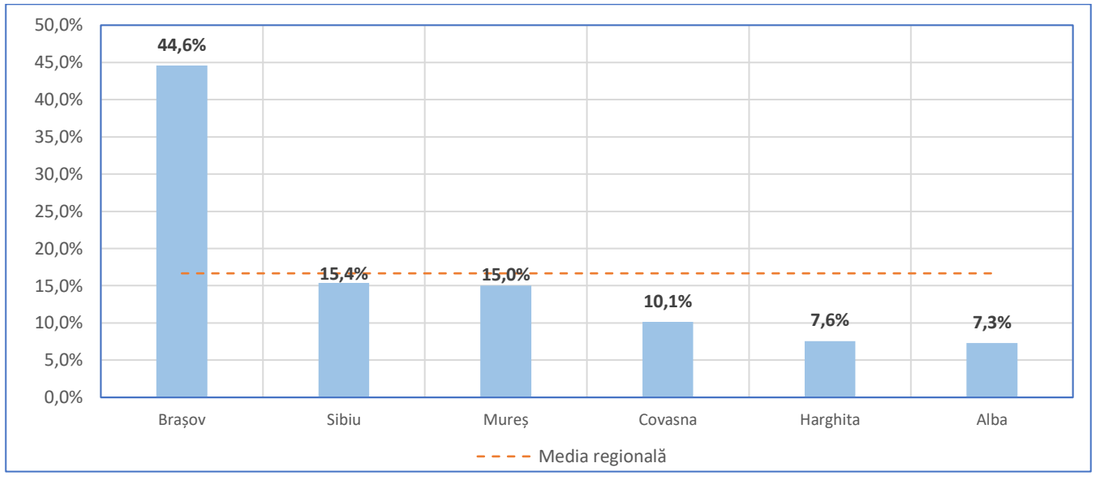

Figura nr. 53: Repartiția înnoptărilor turistice în județele din Regiunea Centru, în anul 2022,%

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR105D

Numărul înnoptărilor în structurile de primire turistică arată o evoluție pozitivă în perioada 2013-2022. În perioada pre-pandemică, înnoptările înregistrau o creștere stabilă, moderată.

Începând cu 2021, numărul înnoptărilor turistice în Harghita crește rapid, dar nu a atins nivelul pre-pandemic.

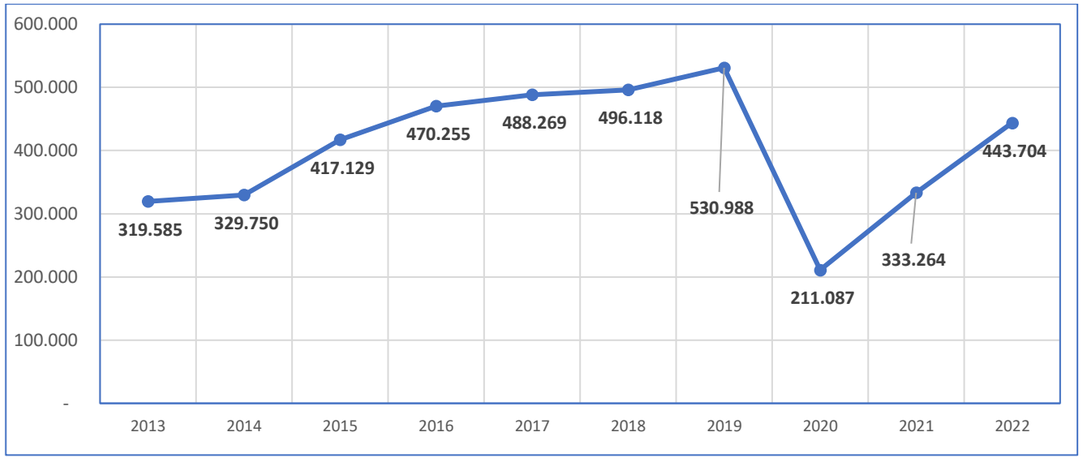

Figura nr. 54: Evoluția înnoptărilor în structurile de primire turistică din județul Harghita, în perioada 2013-2022

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR105E

În plan teritorial, cele mai mari creșteri ale numărului de înnoptări au fost înregistrate la nivelul UATB: municipiul Toplița (2.459,2%), comuna Lăzarea (1.271,3%), orașul Cristuru Secuiesc (681,8%), comuna Dârjiu (590,0%), comuna Mădăraș (405,4%), comuna Zetea (355.5%), comuna Lunca de Sus (350,7%) și comuna Dănești (306,9%).

O scădere a numărului de înnoptări a fost înregistrată în 11 unități administrativ teritoriale de bază, printre care: comuna Cârța (96,9%), comuna Lupeni (91,5%), comuna Voșlăbeni (78,3%), comuna Sâncrăieni (70,0%), comuna Ditrău (56,1%), comuna Cozmeni (47,3%), comuna Frumoasa (40,5%), comuna Ciumani (23,6%), municipiul Gheorgheni (20,6%), comuna Sândominic (14,05%) și comuna Ciceu (-1,8%). Pentru comuna Dârjiu, înregistrările cu privire la numărul înnoptărilor turistice au început în anul 2016, când s-au înregistrat 40 de înnoptări. Numărul acestora a înregistrat o creștere semnificativă de 590% până în anul 2022, ajungând la 276 de înnoptări.

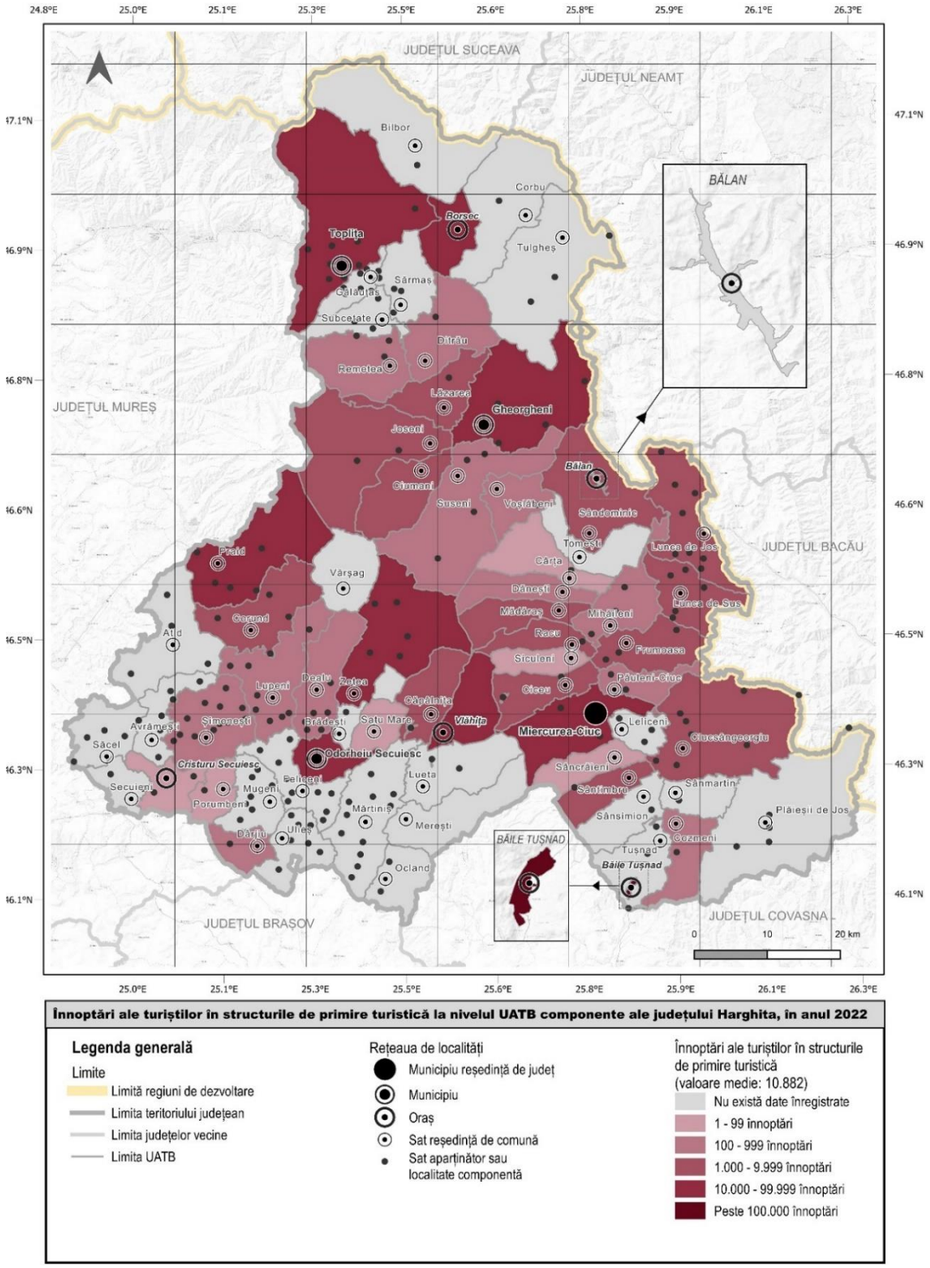
În ceea ce privește comuna Dealu, înnoptările turistice au fost înregistrate pentru prima dată în anul 2015. Din acel moment până în 2022, numărul înnoptărilor a înregistrat o scădere de 47,3%. Situația similară se observă și în comuna Șimonești, unde înnoptările turistice au fost înregistrate începând cu anul 2015, iar până în 2022, acestea au înregistrat o scădere de 36,0%.

În topul UATB-urilor cu cel mai mare număr de înnoptări turistice, se regăsesc aceleași UATB-uri care au fost observate și la numărul de sosiri turistice. Acest lucru demonstrează în mod repetat că aceste destinații sunt cele mai de succes în județ în ceea ce privește turismul.

Tabel nr. 58: Top 10 UATB din județul Harghita după numărul de înnoptări turistice în anul 2022

Denumire UATB	Număr înnoptări	Pondere în totalul înnoptări în județ	Evoluția înnoptărilor în perioada 2013-2022
Orașul Băile Tușnad	124.366	28,0%	4,0%
Municipiul Miercurea Ciuc	67.025	15,1%	18,9%
Comuna Praid	56.049	12,6%	169,5%
Municipiul Odorheiu Secuiesc	34.990	7,9%	25,7%
Comuna Zetea	34.936	7,9%	355,5%
Municipiul Gheorgheni	23.590	5,3%	-20,6%
Municipiul Toplița	23.186	5,2%	2459,2%
Orașul Borsec	15.910	3,6%	133,7%
Orașul Vlăhița	14.401	3,2%	36,9%
Media județeană	**10.822**[36]	**2,4%**	**210,0%**[37]
Comuna Joseni	6.609	1,5%	15,4%

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR105E

JUDEȚUL SUCEAVA
JUDEȚUL NEAMȚ
JUDEȚUL MUREȘ
JUDEȚUL BACĂU
JUDEȚUL BRAȘOV
JUDEȚUL COVASNA
BĂLAN
BĂILE TUȘNAD
Bilbor
Corbu
Borsec
Toplița
Tulgheș
Sărmaș
Subcetate
Ditrău
Remetea
Lăzarea
Gheorgheni
Joseni
Ciumani
Bălan
Sândominic
Tomești
Lunca de Jos
Lunca de Sus
Cârța
Dănești
Mădăraș
Mihăileni
Frumoasa
Sicuieni
Păuleni-Ciuc
Ciceu
Praid
Vârșag
Corund
Atid
Lupeni
Zetea
Căpâlnița
Vlăhița
Miercurea-Ciuc
Șimonești
Avrămești
Brădești
Satu Mare
Lelicheni
Sâncrăieni
Sâncrăieni
Sâncrăie

În anul 2022, aproape jumătate din numărul înnoptărilor turistice din județul Harghita se înregistrează în structurile de cazare de tipul hotelurilor (46,5% din totalul înnoptărilor), acestea fiind urmate de pensiunile agroturistice din județ (cu 22,6% din totalul înnoptărilor) și pensiunile turistice (cu 14,5% din înnoptări), toate însumând 83,5% din totalul înnoptărilor din județ.

Un procent de 16,5% din totalul înnoptărilor sunt distribuite astfel: apartamente și camere de închiriat (4,2% din totalul înnoptărilor), moteluri (3,2% din totalul înnoptărilor), cabane turistice (3,0% din totalul înnoptărilor), vile turistice (2,3% din totalul înnoptărilor), hosteluri (2,2% din totalul înnoptărilor), sate de vacanță (0,8% din totalul înnoptărilor), căsuțe turistice (0,6% din totalul înnoptărilor) și bungalow-uri (0,02% din totalul înnoptărilor).

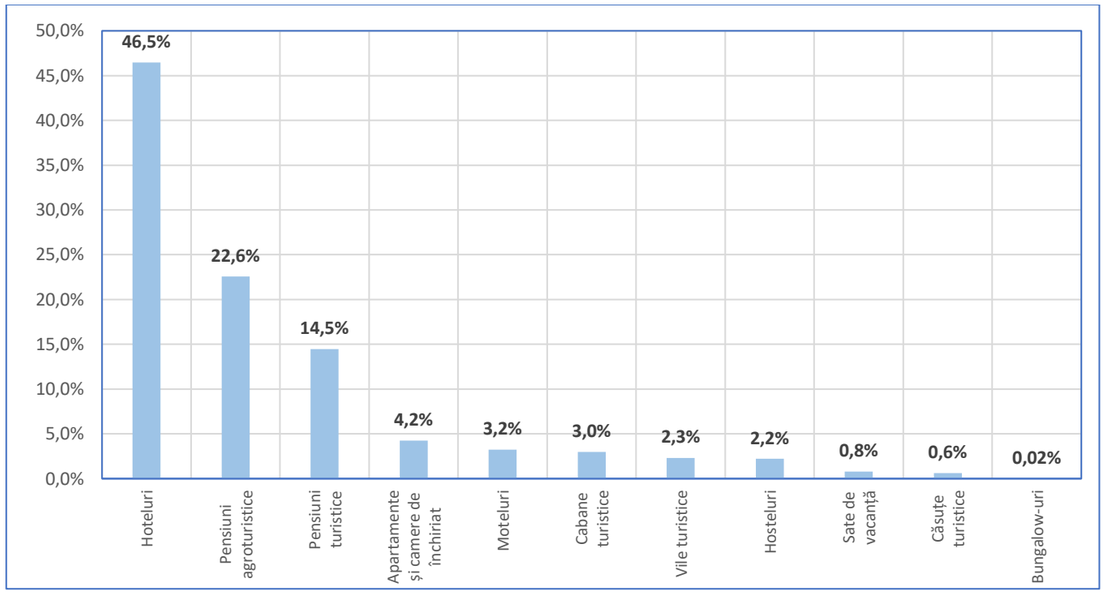

Figura nr. 55: Repartiția înnoptărilor turistice pe tipuri de structuri de primire turistică, în județul Harghita, în anul 2022,%

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR105E

4.5.3.3 Durata medie de ședere

În plan regional, din punct de vedere al evoluției duratei de ședere a turiștilor la nivel regional în perioada 2013-2022, județul Sibiu și județul Mureș sunt singurele județe care au înregistrat o evoluție pozitivă, de 3,5% și respectiv 1,6%. Județul Alba a înregistrat o scădere de 11,3%, similar cu județul Brașov, care a înregistrat o scădere de 11,4%. Județul Harghita, care înregistrează o scădere de 20,9% a duratei medii de ședere în perioada 2013-2022 se poziționează pe locul 5 în ceea ce privește durata medie de ședere la nivelul județelor din Regiunea de Dezvoltare Centru.

La nivel regional media duratei de ședere în structurile de primire turistică în anul 2022 a fost de 2,2 zile, acest lucru poziționând județul Harghita la limită regională. Peste media regională se clasează doar județul Covasna, cu o durată medie de ședere a turiștilor de 3,6 zile. Județul Harghita este urmat de județul Mureș, cu o durată medie de ședere a turiștilor de 2,0 zile, alături de județul Brașov cu 1,9 zile, județul Alba cu 1,9 zile și județul Sibiu cu 1,7 zile.

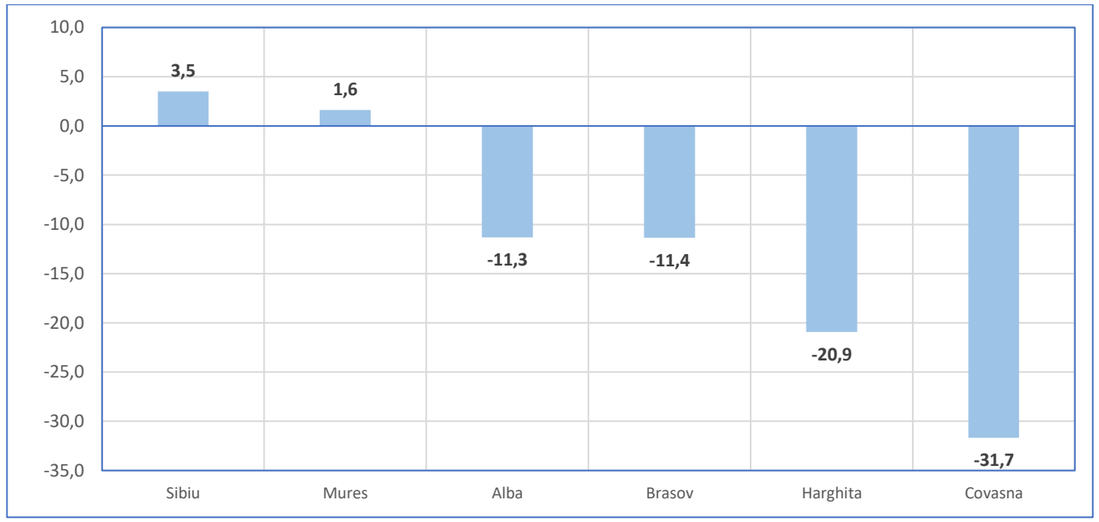

Figura nr. 56: Evoluția procentuală a duratei medii de ședere a turiștilor în județele din Regiunea de Dezvoltare Centru, în perioada 2013-2022, %

Sursa: INS Tempo-online, calcule în baza indicatorilor: TEMPO_TUR104B și TUR105D

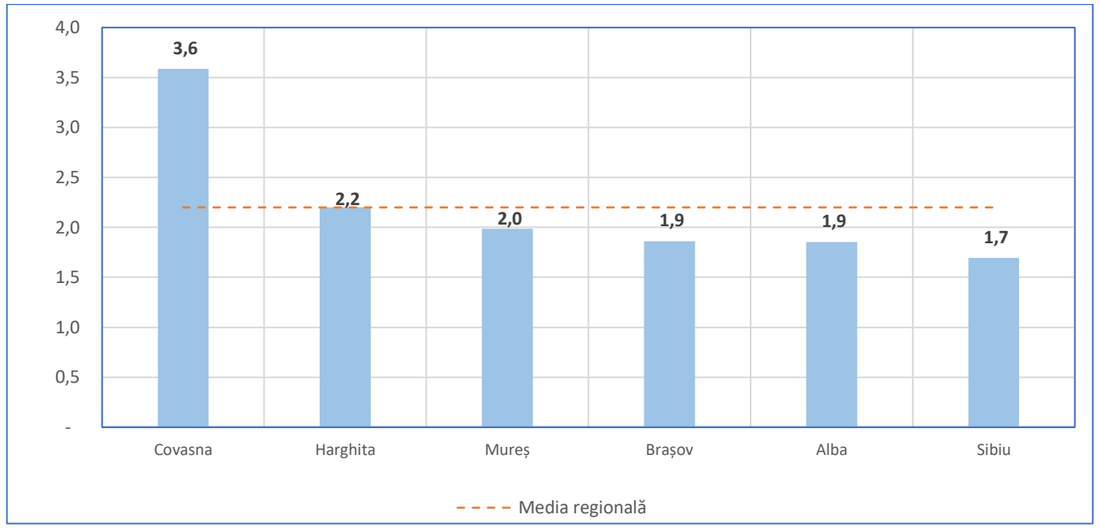

Figura nr. 57: Durata medie de ședere a turiștilor în județele din Regiunea de Dezvoltare Centru, în anul 2022 (nr. zile)

Sursa: INS Tempo-online, calcule în baza indicatorilor: TEMPO_TUR104B și TUR105D

În perioada 2013-2020 durata medie de ședere a turiștilor în județul Harghita a înregistrat o scădere constantă, timpul mediu petrecut de către o persoană în județul Harghita ajungând la un număr de 2,1 nopți/sejur în 2020, față de 2,8 nopți/sejur în anul 2013. În anii 2021 și 2022, durata medie de ședere a turiștilor a înregistrat o creștere, atingând valoarea de 2,2 zile ceea ce se datorează recuperării turismului în urma restricțiilor impuse în timpul pandemiei.

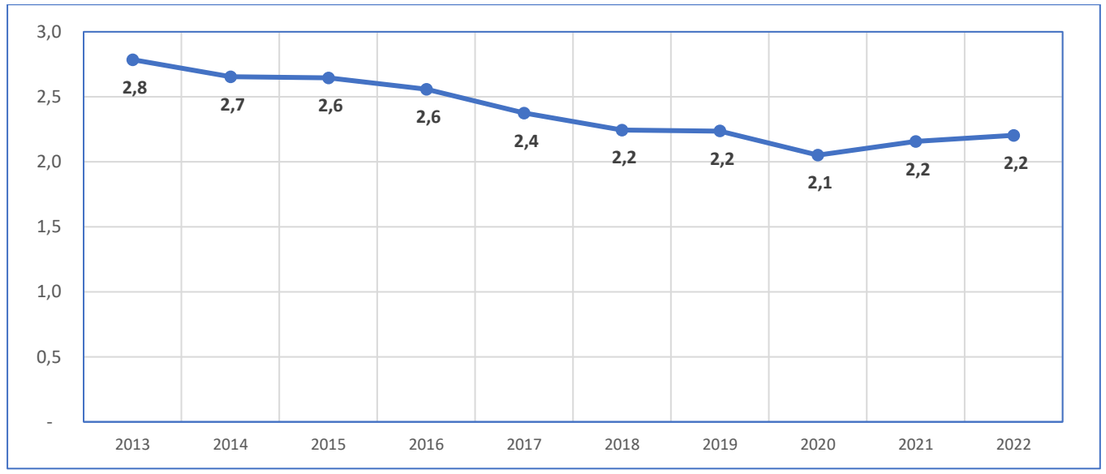

Figura nr. 58: Evoluția duratei medii de ședere în structurile de primire turistică din județul Harghita, în perioada 2013-2022

Sursa: INS Tempo-online, calcule în baza indicatorilor: TEMPO_TUR104E și TUR105E

În ceea ce privește evoluția duratei unui sejur în plan teritorial, în perioada 2013-2022, conform datelor disponibile, cele mai semnificative creșteri au fost înregistrate în următoarele localități: Siculeni (148,9%), Sâncrăieni (132,0%), Cozmeni (72,0%), Voșlăbeni (38,2%), Sândominic (37,2%), municipiul Toplița (35,6%), Lupeni (28,0%), Lunca De Sus (24,3%), Suseni (21,2%) și orașul Cristuru Secuiesc. (20,3%).

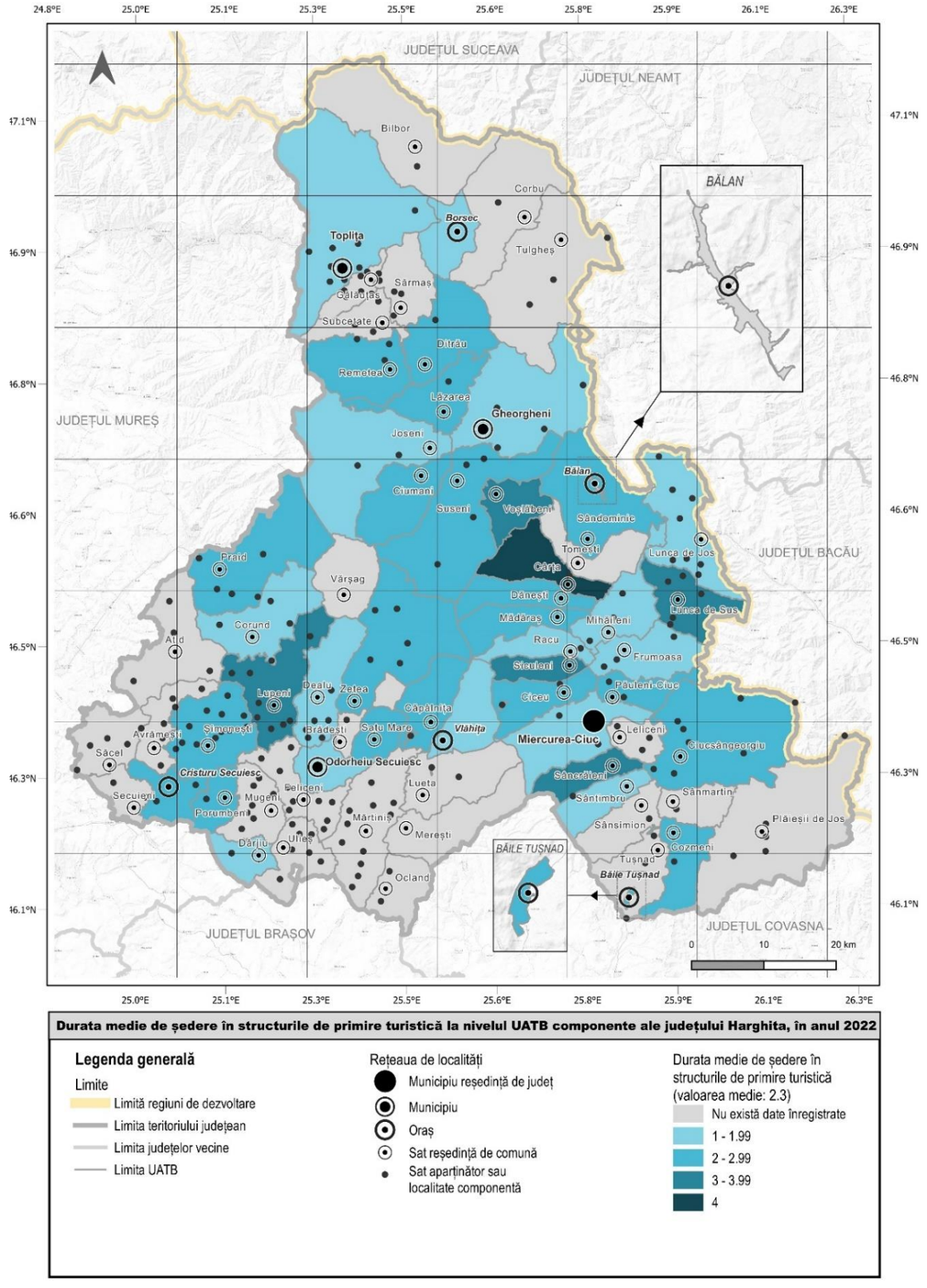
Din punct de vedere a scăderii a acestui indicator la nivelul județului Harghita, cele mai mari scăderi ale duratei medii de ședere au fost înregistrate în localitățile: orașul Băile Tușnad (56,0%), Lăzarea (45,0%), Căpâlnița (44,9%), Ciumani (41,7%), Frumoasa (41,2%), Mihăileni (38,6%), Dănești (31,9%), Cârța (30,9%), Mădăras (30,4%) și Racu (28,8%).

La nivelul anului 2022, UATB-urile care au înregistrat cele mai lungi perioade de ședere ale turiștilor sunt: Cârța (4,00 nopți/persoană), Lupeni (3,14 nopți/persoană), Lunca De Sus (3,03 nopți/persoană), Sâncrăieni (3,00 nopți/persoană), Siculeni (3,00 nopți/persoană), Voșlăbeni (3,00 nopți/persoană), Șimonești (2,89 nopți/persoană), orașul Băile Tușnad (2,87 nopți/persoană), Cozmeni (2,73 nopți/persoană) și Ciceu (2,66 nopți/persoană).

Durata lungă de ședere din aceste UATB-uri se datorează existenței pensiunilor agroturistice caracterizate prin implicarea turiștilor în activități gospodărești. Excepție face orașul Băile Tușnad, care o destinație de recreere.

Raportat la tipul structurilor de cazare, durata medie de ședere a înregistrat o evoluție negativă în perioada 2013-2022 pentru toate tipurile de structuri de cazare cu excepția cabanelor turistice, unde durata medie de ședere a crescut cu 10,1% în perioada analizată. Cea mai mare scădere a duratei de ședere se observă în cadrul caselor turistice (30,0%), în cadrul hotelurilor (28,5%), în cadrul hostelurilor (25,9%), în cadrul vilelor turistice (22,5%) și a pensiunilor agroturistice (13,1%).

În anul 2022 s-a înregistrat cea mai mare valoare a duratei medii de ședere în cadrul bungalow-urilor (2,45 zile), urmând hotelurile (2,40 de zile), satele de vacanță (2,38 zile) și pensiunile agroturistice, (2,34 zile), acestea fiind la mare căutare în ceea ce privește turismul durabil și family-friendly.

Cartograma nr. 36: Durata medie de ședere în structurile de primire turistică la nivelul UATB componente ale județului Harghita, anul 2022

Sursa: INS Tempo-online, calcule în baza indicatorilor: TEMPO_TUR104E și TUR105E

Tabel nr. 59: Topul UATB din județul Harghita după durata medie de ședere a turiștilor în 2022

Denumire UATB	Durata medie de ședere în 2022	Evoluția duratei medii de ședere în perioada 2013-2022
Comuna Cârța	4,0	-30,9%
Comuna Lupeni	3,1	28,0%
Comuna Lunca De Sus	3,0	24,3%
Comuna Sâncrăieni	3,0	132,0%
Comuna Siculeni	3,0	148,9%
Comuna Voșlăbeni	3,0	38,2%
Comuna Șimonești	2,9	N/A
Orașul Băile Tușnad	2,9	-56,0%
Comuna Cozmeni	2,7	72,0%
Comuna Ciceu	2,7	-3,3%
Media județeană	**2,3***	**0,0%****

*Medie calculată în baza duratei medii de ședere în anul 2022 în 41 UATB-uri din județul Harghita pentru care există date disponibile. Nu sunt disponibile date pentru UATB: Bălan, Brădești, Feliceni, Lueta, Merești, Mugeni, Ocland, Sărmaș, Subcetate, Tușnad, Vărșag

** Medie calculată în baza evoluției duratei medii de ședere în perioada 2013-2022 în 33 UATB-uri din județul Harghita pentru care există date disponibile. Nu sunt disponibile date pentru UATB: Bălan, Brădești, Dârjiu, Dealu, Feliceni, Lueta, Merești, Mugeni, Ocland, Păuleni-Ciuc, Porumbeni, Remetea, Sântimbru, Sărmaș, Satu Mare, Șimonești, Subcetate, Tușnad, Vărșag.

Sursa: INS Tempo-online, calcule în baza indicatorilor: TEMPO_TUR104E și TUR105E

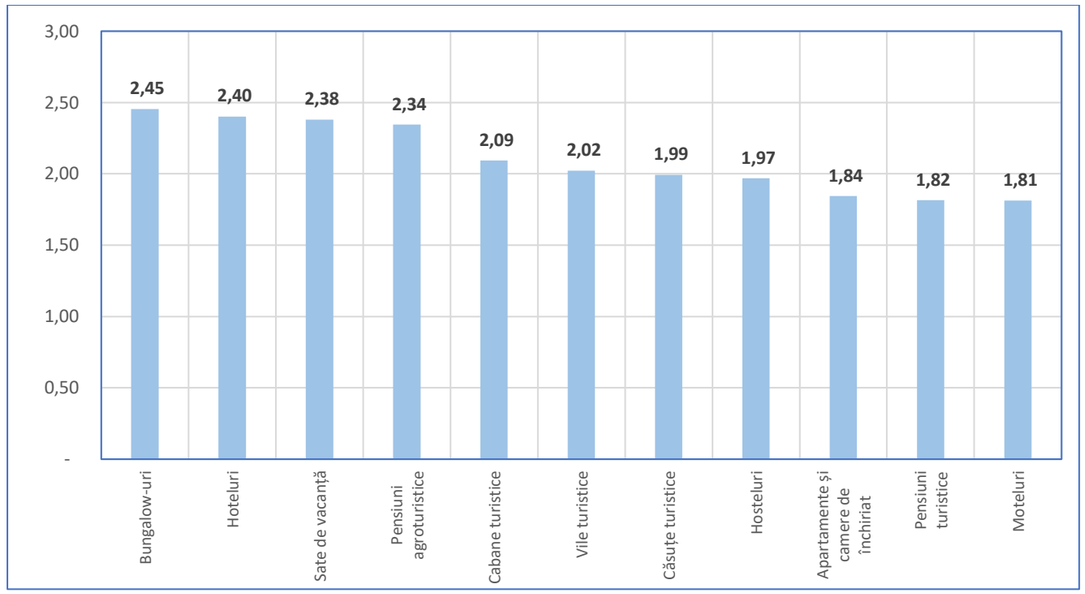

Figura nr. 59: Durata medie de ședere pe tipuri de structuri de primire turistică în județul Harghita, în anul 2022, nr. zile

Sursa: INS Tempo-online, calcule în baza indicatorilor: TEMPO_TUR104E și TUR105E

4.5.3.4 Indicele de utilizare netă a locurilor de cazare

O analiză a raportului dintre cererea turistică și oferta turistică presupune în primul rând analiza celui mai relevant indicator și anume indicele de utilizare netă a locurilor de cazare. Conform Institutului Național de Statistică, acesta se calculează ca un raport al numărului de înnoptări realizate, raportat la capacitatea de cazare turistică în funcțiune dintr-o anumită perioadă.

Prin calcularea acestui indice, se poate obține o perspectivă asupra utilizării reale a infrastructurii turistice într-un anumit interval de timp. Cu cât indicele de utilizare netă este mai mare, cu atât capacitatea de cazare este utilizată într-o măsură mai mare și există o cerere turistică mai mare în acea perioadă. Astfel, acest indicator este util pentru a identifica o posibilă nevoie de extindere a capacității de cazare sau de alte investiții în infrastructura turistică, atunci când indicele înregistrează o valoare înaltă, dar și pentru a identifica o posibilă nevoie de promovare a destinației, atunci când indicele de utilizare netă a locurilor de cazare are valori mai scăzute.

Din punct de vedere a evoluției indicelui de utilizare netă a locurilor de cazare în județele din Regiunea Centru, județul Harghita a înregistrat cea mai mare creștere în perioada 2013-2022, de 34,2%. Județul Harghita este urmat de județul Brașov (cu o creștere de 33,2%), județul Mureș (cu o creștere de 19,8%), județul Covasna (cu o creștere de 12,0%) și județul Alba (cu o creștere de 5,2%). Județul Sibiu este singurul județ care a înregistrat o scădere a indicelui de utilizare netă a locurilor de cazare, în perioada 2013-2022, de 13,2%.

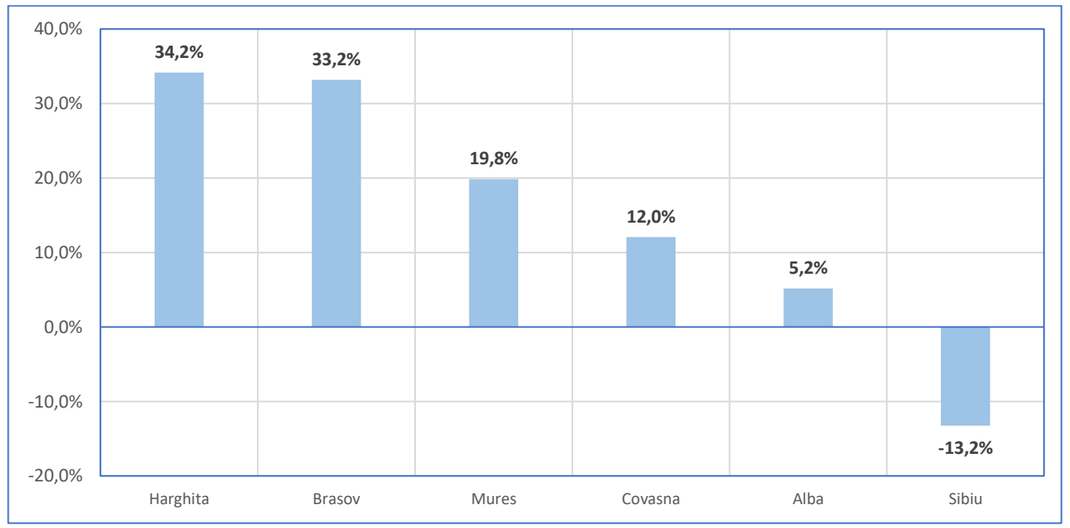

Figura nr. 60: Evoluția indicelui de utilizare netă a locurilor de cazare în județele din Regiunea Centru, în perioada 2013-2022, %

Sursa: INS Tempo-online, calcule în baza indicatorilor: TEMPO_TUR103B și TUR105E

Media indicelui de utilizare netă a locurilor de cazare în anul 2022 a fost de 26,7%, peste media regională fiind poziționate județele Covasna (cu un indice de utilizare netă a locurilor de cazare de 40,1%) și Mureș (cu un indice de utilizare netă a locurilor de cazare de 32,8%). Sub media regională se poziționează județul Brașov (cu un indice de utilizare netă a locurilor de cazare de 25,9%), județul Sibiu (cu un indice de utilizare netă a locurilor de cazare de 25,5%), județul Harghita (cu un indice de utilizare netă a locurilor de cazare de 21,9%) și județul Alba (cu un indice de utilizare netă a locurilor de cazare de 19,7%).

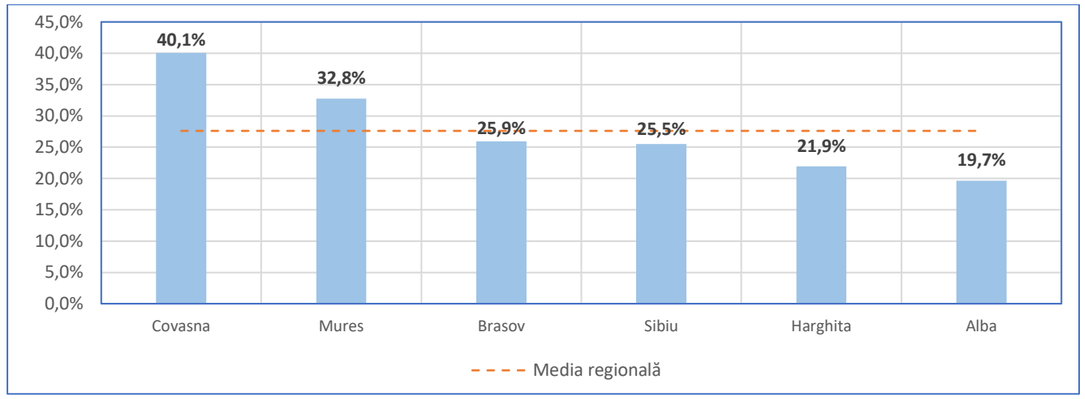

Figura nr. 61: Indicele de utilizare netă a locurilor de cazare în județele din Regiunea Centru, în anul 2022, %

Sursa: INS Tempo-online, calcule în baza indicatorilor: TEMPO_TUR103B și TUR105E

În perioada 2013-2022, raportul cerere-ofertă a înregistrat o evoluție favorabilă. Indicele de utilizare netă a locurilor de cazare s-a aflat pe un trend crescător, fiind influențat negativ numai de restricțiile impuse de pandemia de COVID-19 din 2020, când observă o scădere semnificativă de -30,5% comparativ cu anul 2019, când indicele de utilizare netă a locurilor de cazare a atins nivelul record de 22,3%. În anul 2021 și 2022 se observă o revenire a indicelui de utilizare netă a locurilor de cazare, însă nu a reușit să depășească nivelul pre-pandemic.

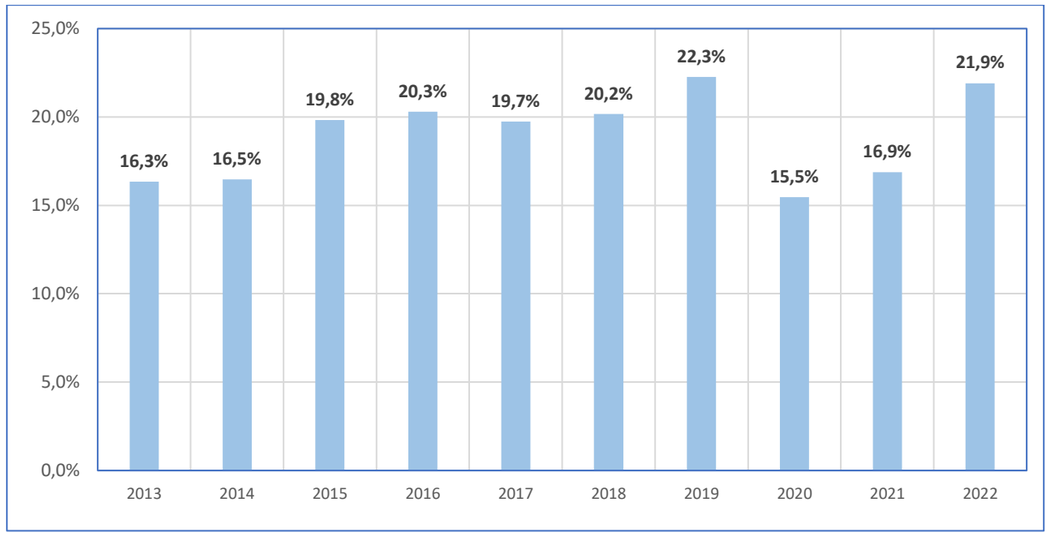

Figura nr. 62: Indicele de utilizare netă a locurilor de cazare din județul Harghita, în perioada 2013-2022

Sursa: INS Tempo-online, calcule în baza indicatorilor: TEMPO_TUR102C și TUR105E

În plan teritorial, la nivelul anului 2022, localitățile cu cel mai înalt indice de utilizare netă a locurilor de cazare din județul Harghita sunt: comuna Sândominic (43,9%), comuna Ciceu (35,2%), orașul Băile Tușnad (31,8%), municipiul Toplița (30,5%), municipiul Miercurea Ciuc (26,5%), comuna Mădăraș (26,3%), comuna Joseni (24,1%), municipiul Odorheiu Secuiesc (23,6%), comuna Lăzarea (21,9%), orașul Vlăhița (21,4%) și comuna Sântimbru (21,2%).

Totodată cele mai scăzute ale indicelui de utilizare netă a locurilor de cazare au fost înregistrate în: comuna Sâncrăieni (0,3%), comuna Cârța (0,8%), comuna Porumbeni (1,8%%), comuna Lupeni (2,1%), comuna Șimonești (3,7%), comuna Satu Mare (3,7%), comuna Voșlăbeni (4,3%), comuna Frumoasa (4,6%), comuna Dănești (4,9%) și comuna Remetea (5,3%).

Un top al UATB din județul Harghita din punct de vedere al indicelui de utilizare netă a locurilor de cazare raportate la media județeană este prezentat în tabelul de mai jos:

Tabel nr. 60: Topul UATB din județul Harghita după indicele de utilizare netă a locurilor de cazare

Denumire UATB	Indicele de utilizare netă a locurilor de cazare	Evoluția indicelui de utilizare netă a locurilor de cazare în perioada 2013-2022
Comuna Sândominic	43,9%	74,2%
Comuna Ciceu	35,2%	63,6%
Orașul Băile Tușnad	31,8%	-6,8%
Municipiul Toplița	30,5%	435,5%
Municipiul Miercurea Ciuc	26,5%	50,4%
Comuna Mădăras	26,3%	197,3%
Comuna Joseni	24,1%	35,5%
Municipiul Odorheiu Secuiesc	23,6%	33,0%
Comuna Lăzarea	21,9%	297,9%
Orașul Vlăhița	21,4%	135,3%
Media județeană	**14,6%**[38]	**177,7%**[39]

Sursa: INS Tempo-online, calcule în baza indicatorilor: TEMPO_TUR103D și TUR105E

Raportat la tipurile de structuri de cazare din județul Harghita, din punct de vedere a evoluției indicelui de utilizare netă, în perioada 2013-2022 cele mai mari creșteri au fost înregistrate în unitățile de cazare de tip vile turistice (207,1%), moteluri (138,0%), urmate de pensiuni agroturistice (66,8%), pensiuni turistice (51,9%), căsuțe turistice (45,0%) și hoteluri (44,7%).

Creșterea indicelui de utilizare netă a vilelor turistice se datorează scăderii capacității de cazare a acestui tip de structură turistică (-59,3%), în timp ce numărul înnoptărilor a crescut cu 25% în perioada 2013-2022. Principalul factor de creștere a indicelui de utilizare netă pentru moteluri în județul Harghita a fost creșterea cererii pentru acest tip de structură de cazare – numărul înnoptărilor a înregistrat o creștere de 212,4%, în timp ce capacitatea de cazare a crescut cu 31.3% în perioada 2013-2022. Motelul este definit

[38] Medie calculată în baza indicelui de utilizare netă a locurilor de muncă în anul 2022 în 41 UATB-uri din județul Harghita pentru care există date disponibile. Nu sunt disponibile date pentru UATB: Bălan, Brădești, Feliceni, Lueta, Merești, Mugeni, Ocland, Sărmaș, Subcetate, Tușnad, Vărșag

[39] Medie calculată în baza evoluție indicelui de utilizare netă a locurilor de cazare în perioada 2013-2022 în 33 UATB-uri din județul Harghita pentru care există date disponibile. Nu sunt disponibile date pentru UATB: Bălan, Brădești, Dârjiu, Dealu, Feliceni, Lueta, Merești, Mugeni, Ocland, Păuleni-Ciuc, Porumbeni, Remetea, Sântimbru, Sărmaș, Satu Mare, Șimonești, Subcetate, Tușnad, Vărșag.

de INS ca ”unitate de tip hotel situat de obicei in afara orașelor, în apropierea drumurilor cu trafic aglomerat, echipată și amenajată pentru a satisface atât cazare cât și mâncare, precum și parcarea în condiții de siguranță a vehiculelor”. Creșterea indicelui de utilizare netă a acestui tip de structură turistică indică preferința turiștilor pentru cazările mai accesibile, atunci când călătoresc în județul Harghita.

Descreșteri ale indicelui de utilizare netă a locurilor de cazare în perioada 2013-2022 se înregistrează la nivelul unitățile de cazare de tipul: cabane turistice (7,7%), hosteluri (18,2%), sate de vacanță (50,3%) și bungalow-uri (66,2%), cu mențiunea că în anul 2013 nu au fost raportate cazări în unitățile de cazare de tip bungalow-uri și sate de vacanță, acestea fiind disponibile în județ ulterior, începând cu anul 2014 și respectiv 2015.

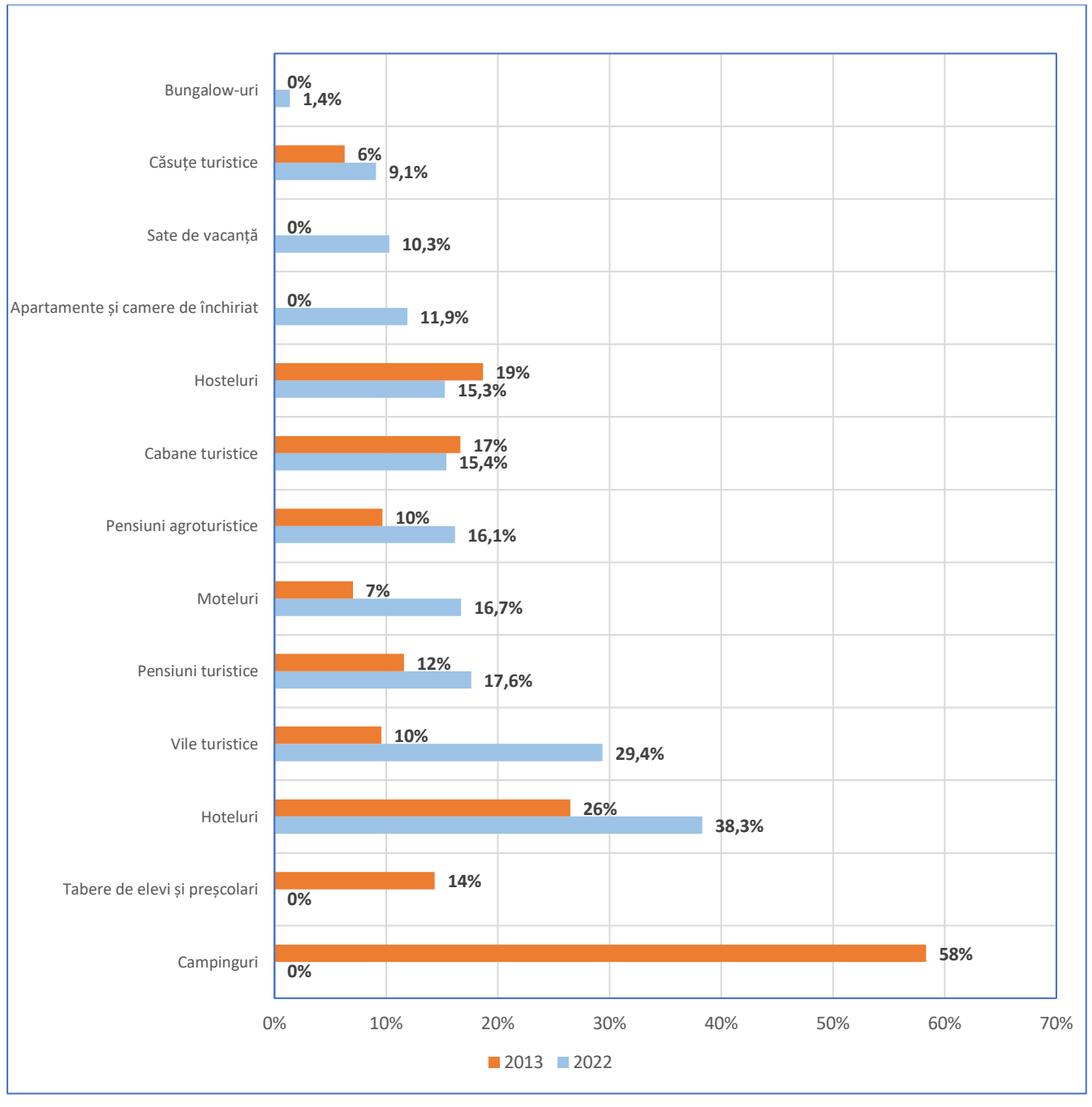

Figura nr. 63: Evoluția indicelui de utilizare netă a locurilor de cazare pe tipuri de structuri de cazare în județul Harghita, 2013 vs. 2022

Sursa: INS Tempo-online, calcule în baza indicatorilor: TEMPO_TUR102C și TUR105E

Pentru anul 2022, cele mai crescute valori ale indicelui de utilizare netă a locurilor de cazare au fost înregistrate în cadrul unităților hoteliere (38,3%) și vile turistice (29,4%). Cele mai multe tipuri de structuri de cazare înregistrează valori ușor scăzute, însă cu un puternic potențial de utilizare în următorii ani, astfel: pensiuni turistice (17,6%), moteluri (16,7%), pensiuni agroturistice (16,1%), cabane turistice (15,4%), hosteluri (15,3%), apartamente și camere de închiriat (11,9%), sate de vacanță (10,3%), căsuțe turistice (9,1%), iar cazările de tip bungalow au înregistrat un indice de utilizare netă în anul 2022 de numai 1,4%.

Trebuie menționat faptul că la nivelul anului 2022, indicele de utilizare netă înregistra valori lipsă pentru campinguri, tabere de elevi si preșcolari, iar la nivelul anului 2013 se înregistrează valori lipsă pentru apartamente, camere de închiriat, sate de vacanță și bungalouri.

4.5.3.5 Elemente legate de sezonalitatea cererii turistice

Sezonalitatea cererii turistice dintr-un anumit județ este descrisă de numărul de sosiri și de înnoptări ale turiștilor în unitățile de cazare cu primire turistică dintr-o anumită lună sau sezon, comparativ cu celelalte sezoane sau alte luni ale anului calendaristic. În linii generale, sezonalitatea cererii turistice este influențată de un șir de factori, precum: tipul de resurse turistice existente, perioada celor mai populare evenimente care atrag turiști, tipologia ofertei de cazare din județ, precum și alți factori.

În cadrul Regiunii Centru, se observă un model similar de fluctuație sezonieră în toate județele din regiune. Județul Alba înregistrează o preferință semnificativă din partea turiștilor pentru sezonul de vară, cu 40,0% din cererea anuală concentrată în perioada verii. Județul Harghita urmează pe locul 2, concentrând 37,0% din cererea turistică în perioada de vară. La o mică diferență se află județul Sibiu, cu 36,2% din cererea turistică anuală fiind înregistrată în timpul verii.

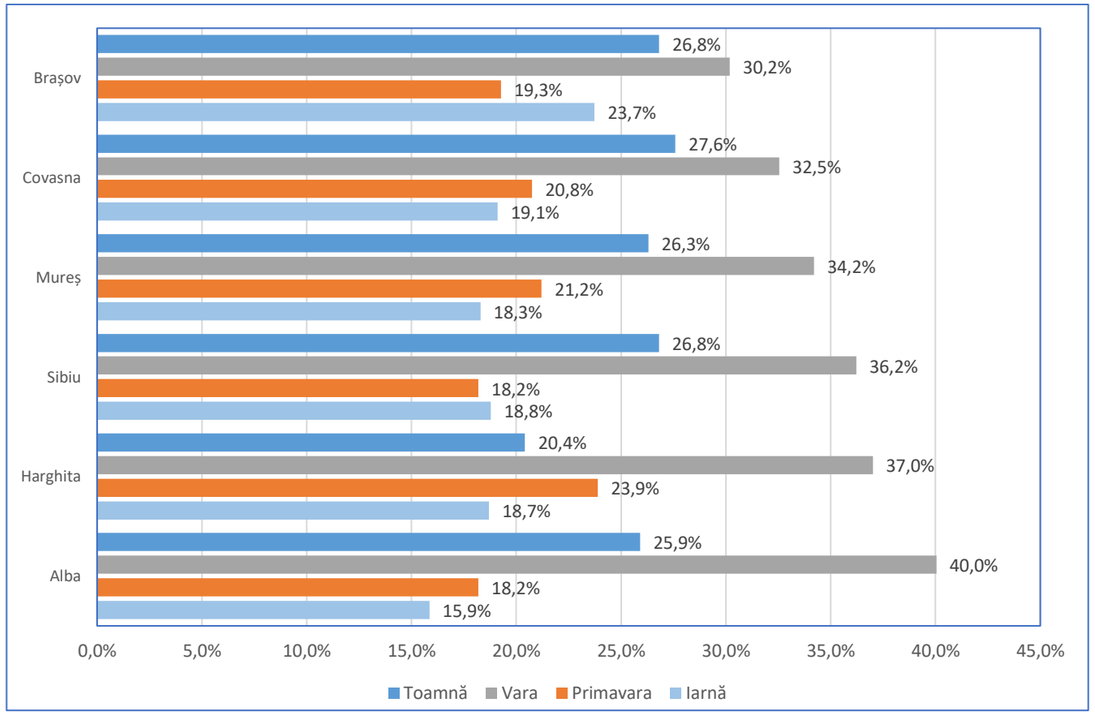

Figura nr. 64: Repartiția numărului de sosiri ale turiștilor în județele din Regiunea Centrul, pe anotimpuri, în anul 2022, %

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR104G

În ceea ce privește județul Brașov, sezonalitatea cererii este cea mai puțin pronunțată, cu 30,2% din cerere în timpul verii și 23,7% în timpul iernii, datorită popularității destinației pentru sporturile de iarnă în sezonul rece. Județul Harghita are, de asemenea, un potențial important pentru dezvoltarea turismului în timpul iernii, ceea ce ar putea contribui la reducerea fluctuației sezoniere a cererii turistice.

Din perspectiva sezonalității cererii turistice în județul Harghita, se poate observa faptul că perioada de vară este cea mai solicitată, atât din punct de vedere al sosirilor (37,0% din sosiri) cât și al înnoptărilor (39,0% din înnoptări).

Ulterior, județul Harghita atrage mulți turiști primăvara (23,9% din sosiri și 22,1% din înnoptări) și toamna, cu aproximativ aceleași valori (20,4% din sosiri și 21,1% din înnoptări).

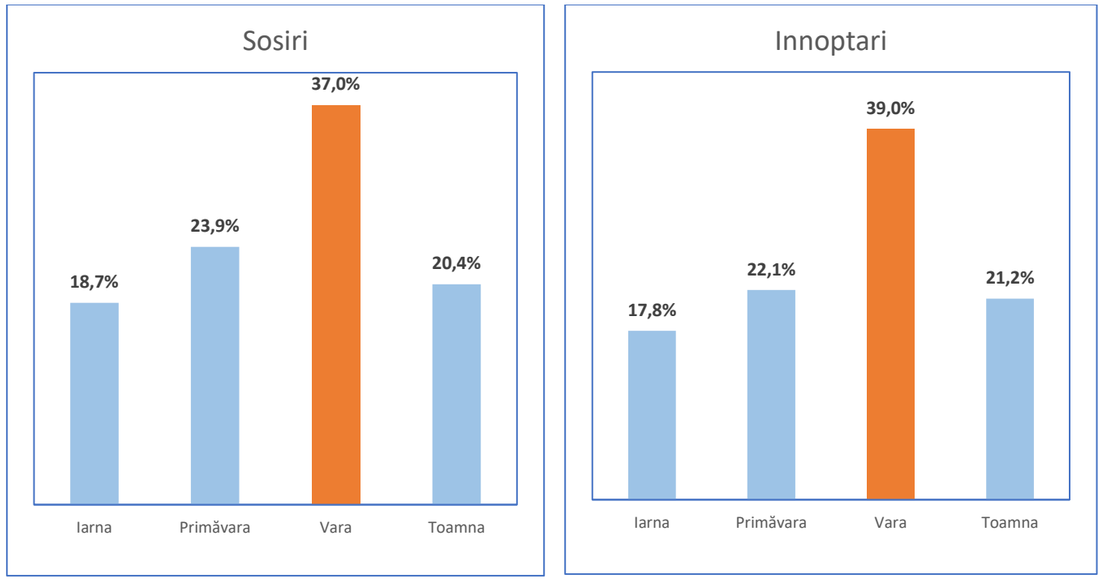

Figura nr. 65: Sezonalitatea cererii turistice din perspectiva sosirilor (stânga) și înnoptărilor (dreapta) turiștilor în unitățile de cazare, județul Harghita, anul 2022, %

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR104H și TUR105H

Cererea turistică în perioada de vară este în creștere datorită unui ansamblu de factori, printre care se pot menționa concediile de vară ale adulților și preferința pentru a vizita județul Harghita în scop recreativ și balnear în cadrul stațiunilor turistice.

Având în vedere caracteristicile geografice muntoase ale județului Harghita și resursele naturale bogate, turiștii sunt atrași să viziteze această zonă în perioada de vară pentru a se bucura de activități de hiking și pentru a vizita obiective turistice naturale[40].

Potențialul turistic al județului Harghita în perioada de iarnă poate fi valorificat prin pârtiile de ski disponibile (Harghita Bai, Toplița, Mădăraș etc.). Acestea pot deveni o importantă atracție turistică, care să crească fluxul de turiști în perioada iernii și respectiv să aplaneze sezonalitatea cererii turistice.

Din punct de vedere al sosirilor, cea mai mare cerere este înregistrată în lunile iulie și august, situație similară fiind înregistrată și la nivelul numărului de înnoptări ale turiștilor în unitățile de primire turistică din județul Harghita.

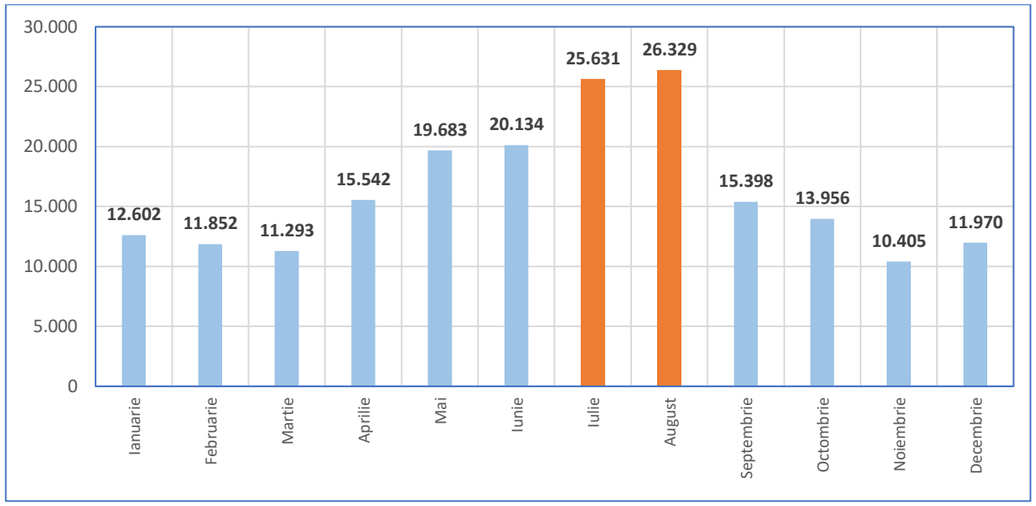

Figura nr. 66: Sezonalitatea cererii turistice în funcție de numărul de sosiri ale turiștilor în unitățile de primire turistică, în județul Harghita, în anul 2022

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR104H

Cele mai puține sosiri și înnoptări ale turiștilor au fost înregistrate în lunile februarie, martie și noiembrie. Aceste luni sunt mai puțin favorabile pentru activități de iarnă și sunt caracterizate de temperaturi reci, ceea ce le face mai puțin atrăgătoare pentru călătorii și vizitarea obiectivelor turistice.

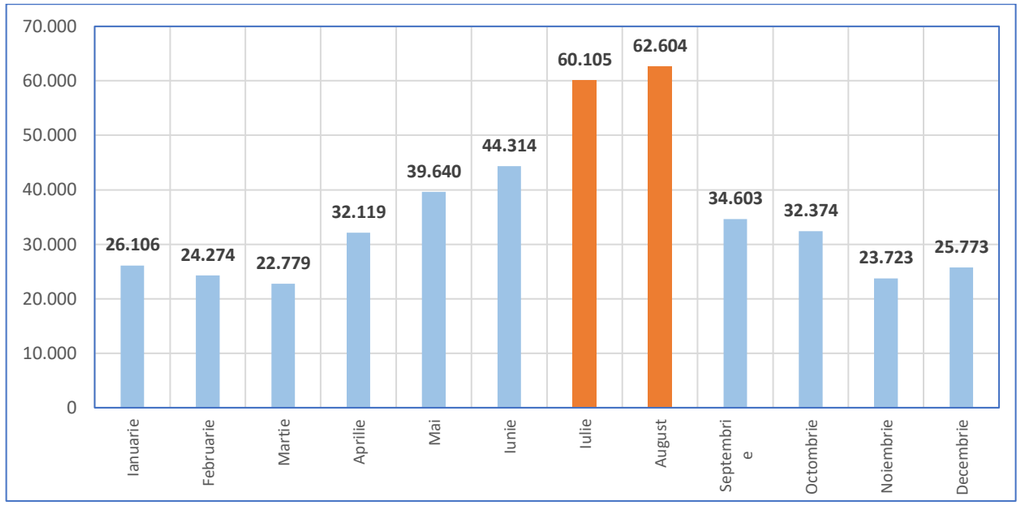

Figura nr. 67: Sezonalitatea cererii turistice în funcție de numărul de înnoptări ale turiștilor în unitățile de primire turistică, în județul Harghita, în anul 2022

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR105H

Aceeași tendință de sezonalitate se poate observa și în raport cu indicele de utilizare netă a locurilor de cazare, care arată raportul dintre cerere și ofertă. Astfel luna cu cel mai mare indice de utilizare a capacității

[40] O detaliere a obiectivelor turistice naturale poate fi consultată în capitolul 2.2 Resurse turistice

de cazare este august, cu 37,7%, urmată de luna iulie cu 36,0% și luna iunie cu 27,4%. Aceste luni reprezintă perioada de vârf a sezonului turistic, în care numărul de sosiri și înnoptări ale turiștilor este cel mai ridicat.

La polul opus, lunile cu cel mai mic indice de utilizare a capacității de cazare sunt: luna martie, cu 14,3%, urmată de lunile noiembrie și decembrie, ambele având un indice de 16,0% și respectiv 16,4%. Aceste luni reprezintă perioadele mai puțin aglomerate din punct de vedere turistic.

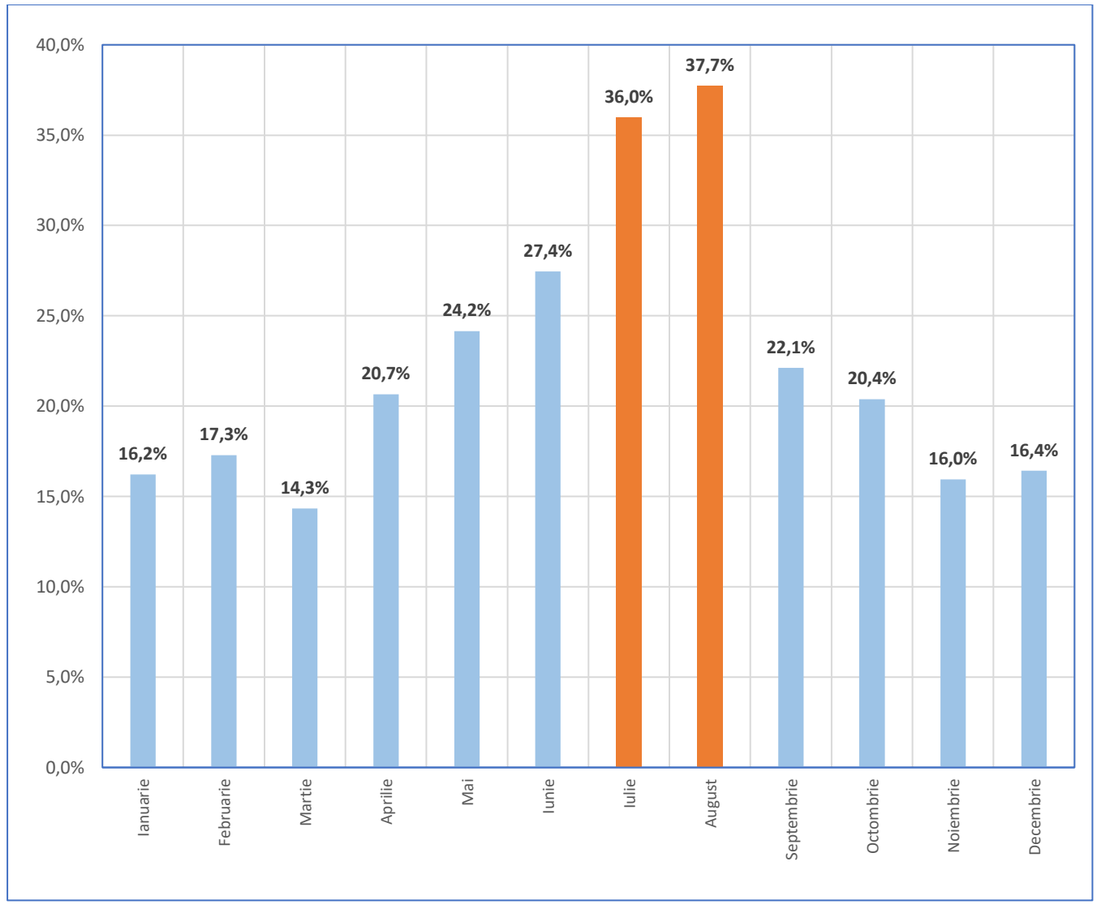

Figura nr. 68: Sezonalitatea cererii turistice în funcție de indicele de utilizare netă a locurilor de cazare, în județul Harghita, în anul 2022

Sursa: INS Tempo-online, calcule în baza indicatorilor: TEMPO_TUR103F și TUR105H

Referitor la proveniența turiștilor cei mai mulți turiști străini sosesc în județul Harghita în scop turistic în lunile de primăvară și vară, începând în special cu lunile aprilie, mai și iunie, valorile maxime fiind atinse în lunile iulie și august.

Lunile în care cei mai puțini turiști străini vizitează județul Harghita sunt în special februarie și noiembrie. Analizând valorile maxime și minime, rezultă faptul că numărul turiștilor străini este de 6 ori mai mic în luna noiembrie, comparativ cu luna iulie.

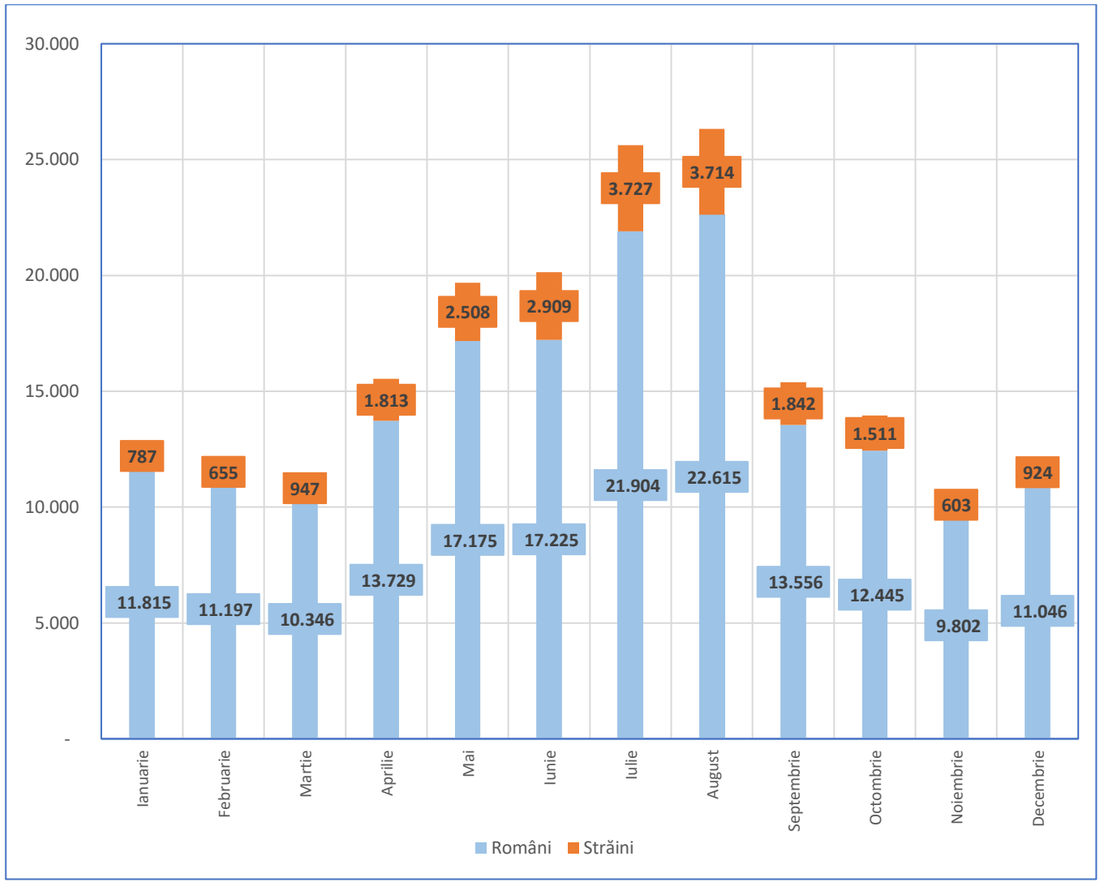

Figura nr. 69: Sezonalitatea cererii turistice în funcție proveniența turiștilor, în județul Harghita, în anul 2022

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR104G

4.5.3.6 Proveniența turiștilor

Din punct de vedere a evoluției față de anul 2013, în anul 2022, numărul sosirilor turiștilor străini în numărul total de sosiri în unitățile de cazare turistică a scăzut pentru toate județele din Regiunea Centru, cu excepția județelor Sibiu și Alba, unde ponderea turiștilor străini a înregistrat o creștere de 19,6% și respectiv 6,4%. La nivelul județului Harghita, numărul turiștilor străini a scăzut cu 15,1% poziționând astfel județul pe locul 5 la nivel regional, depășind doar județul Mureș.

În ceea ce privește evoluția numărului turiștilor români, cea mai mare creștere în perioada 2013-2022 a fost înregistrată de județul Alba (150,4%), urmat de județul Covasna (112,9%). Numărul turiștilor români sosiți în județul Harghita a crescut cu 102,6% în anul 2022 față de 2013, ceea ce poziționează județul pe locul 3 la nivel regional, depășind județele Brașov (82,4%), Sibiu (74,2%) și Mureș (21,5%).

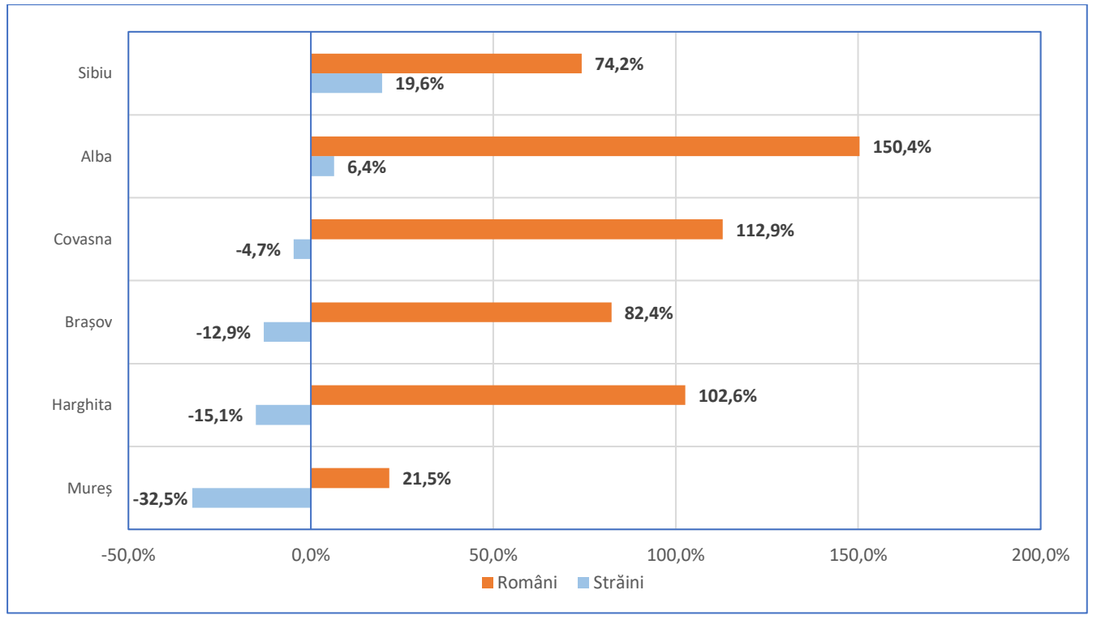

Figura nr. 70: Evoluția numărului turiștilor sosiți în județele din Regiunea Centru, în perioada 2013-2022, după proveniență, %

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR104B

Cea mai mare pondere a turiștilor străini în numărul total de sosiri în județul Harghita a fost înregistrat în anul 2016 când aceasta a atins nivelul de 25,8%. În schimb, cea mai mică pondere a turiștilor străini a fost înregistrată în anul 2020, când aceasta a scăzut la doar 4,9%. Acest fapt este explicat prin restricțiile impuse în contextul pandemiei COVID-19, care au afectat în mod considerabil călătoriile internaționale și fluxul de turiști străini în toată lumea.

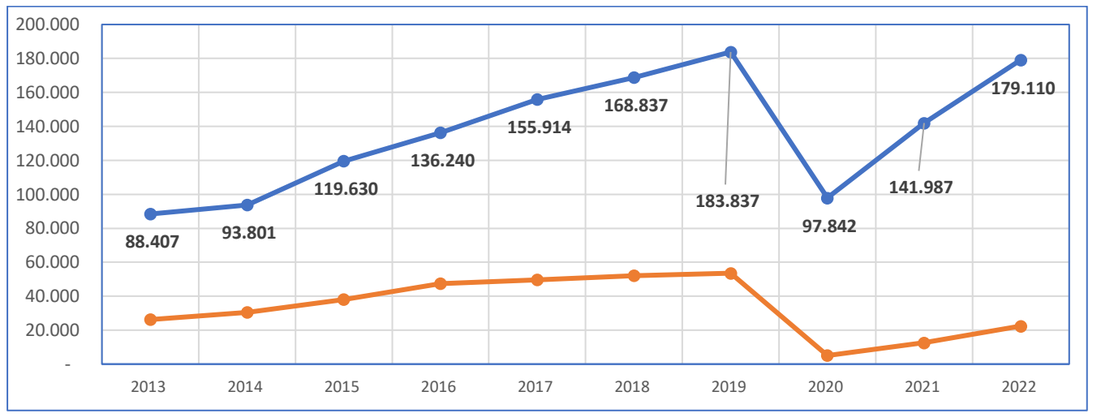

Figura nr. 71: Evoluția turiștilor sosiți în județul Harghita în perioada 2013-2022

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR104B

La nivel anului 2022, în ceea ce privește ponderea turiștilor străini din totalul turiștilor care au sosit în unitățile de cazare turistică, județul Harghita ocupă poziția a 2-a cu un procent de 11,1% al turiștilor străini care au vizitat județul în anul 2022, fiind depășit de județul Sibiu, unde turiștii străini au avut o pondere de 17,2% din totalul turiștilor sosiți în județ în anul 2022. Județul Harghita fost urmat de județele Mureș (10,4% turiști străini), Brașov (7,7% turiști străini), Alba (7,5% turiști străini) și Covasna (5,8% turiști străini).

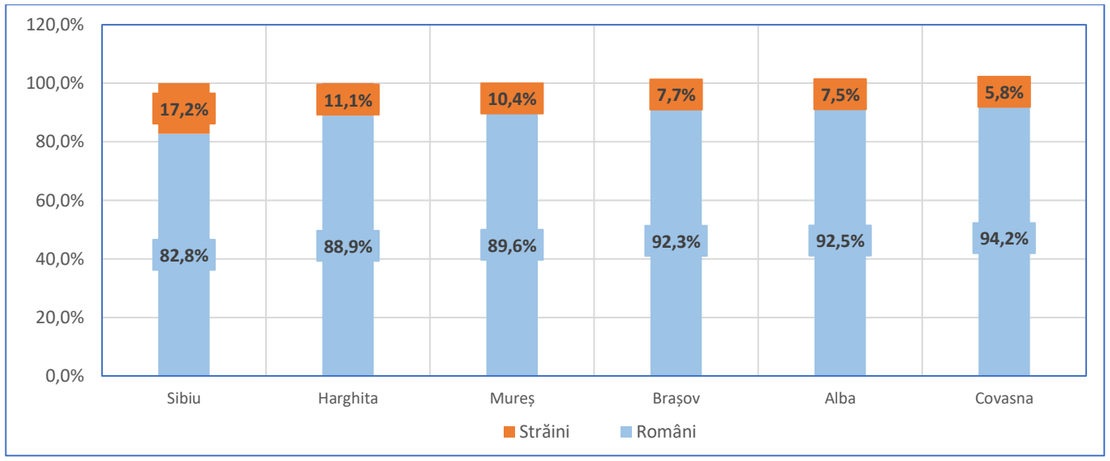

Figura nr. 72: Proveniența turiștilor sosiți în județele din Regiunea Centru, anul 2022, %

Sursa: INS Tempo-online TEMPO_TUR104B

Conform informațiilor furnizate, cei mai mulți turiști străini care vizitează județul Harghita provin din Ungaria. Conform datelor Centrului de Informare Turistică Vlăhița, în 2021 și 2022, din totalul persoanelor care au apelat la serviciile centrului, 83.9% proveneau din Ungaria. Restul 16,1% proveneau din țări precum Republica Moldova (4,5%), Israel (3,6%), Turcia (2,7%), Cehia (1,8%), Germania (1,8%), Croația (0,9%) și Franța (0,9%).

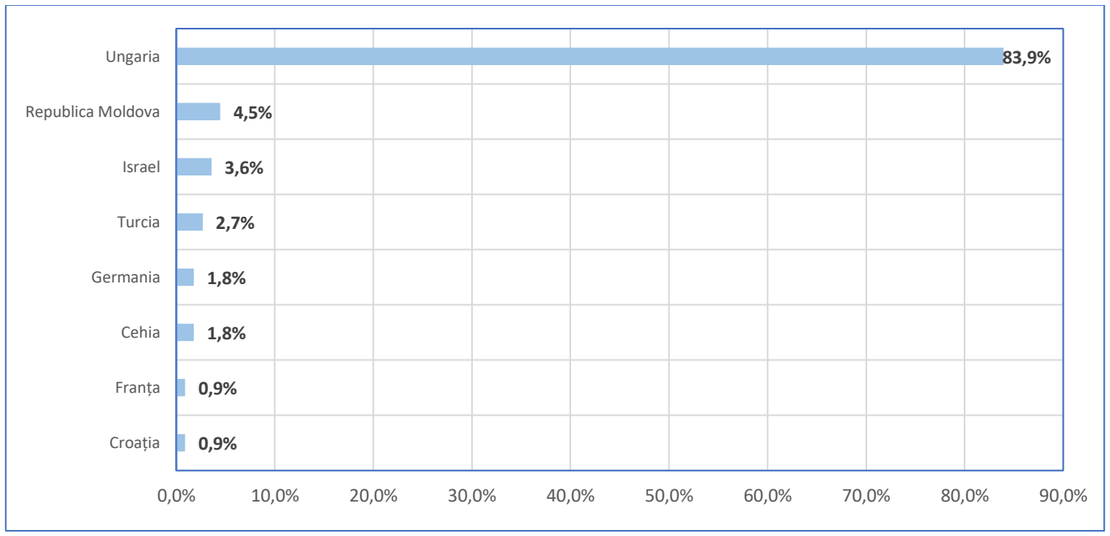

Figura nr. 73: Structura turiștilor străini care au apelat la serviciile Centrului de Informare Turistică Vlăhița, în funcție de țara de origine

Sursa: Centrul de Informare Turistică Vlăhița

În ceea ce privește turiștii români, jumătate dintre aceștia provin din județul Harghita (27,0%) și Covasna (22,4%). Alte județe de origine a turiștilor români, sunt: Mureș (10,0%), Brașov (8,0%), București (8,0%), Cluj (3,6%), Sibiu (2,9%) și Hunedoara (2,7%).

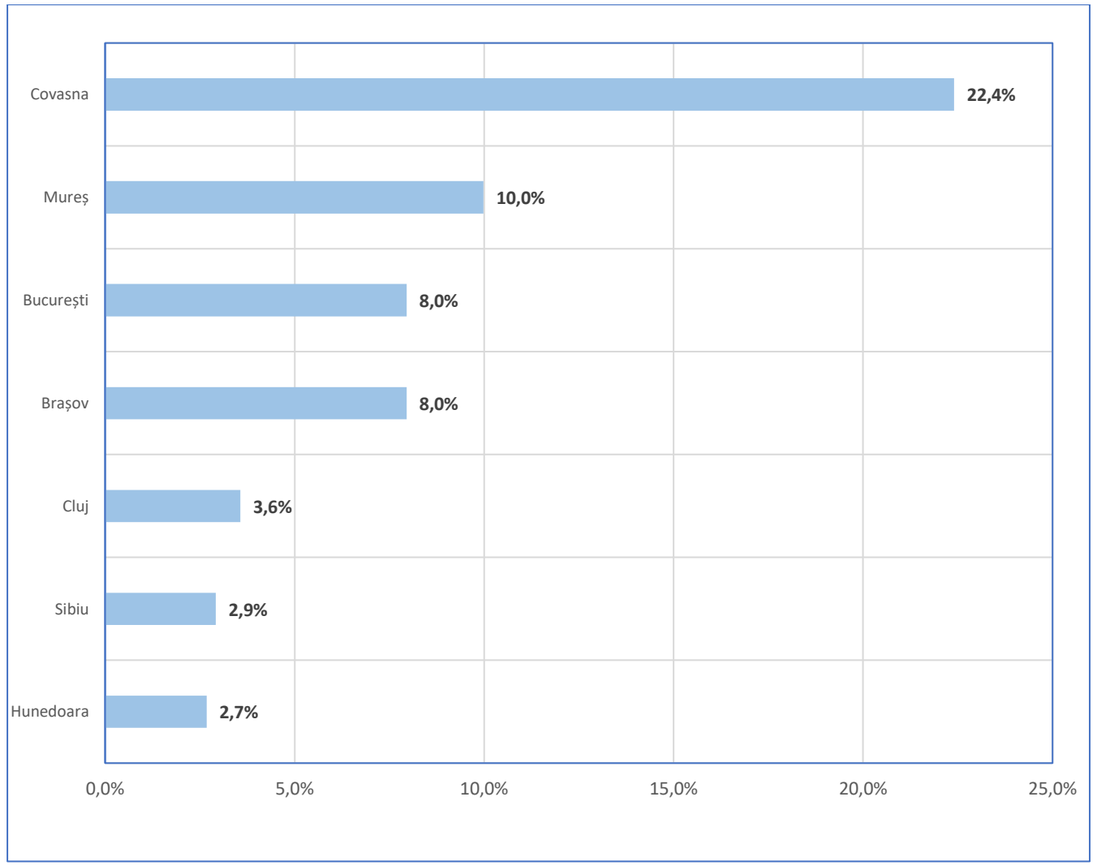

Figura nr. 74: Structura turiștilor români care au apelat la serviciile Centrului de Informare Turistică Vlăhița, în funcție de județul de origine

Sursa: Centrul de Informare Turistică Vlăhița

O situație similară cu cea din orașul Vlăhița se observă și în orașul Borsec, unde cei mai mulți turiști străini sosesc din Republica Moldova și Ungaria. În ceea ce privește turiștii români, cei mai mulți provenind din județele Iași, Mureș, București, Constanța, Cluj, Suceava, Bacău, Satu Mare și Timiș [41].

În municipiul Toplița, țările de proveniență pentru cei mai mulți turiștii străini sunt: Germania, Cehia, Polonia, Republica Moldova și Ungaria. În ceea ce privește turiștii români, nu există informații disponibile cu privire la regiunea sau județul de proveniență[42].

4.5.4 Performanța firmelor din sectorul turistic

La nivelul județului Harghita funcționează 66 agenți economici în domeniul ”Hoteluri și alte facilități de cazare similare” care au raportat în anul 2021 cifră de afaceri cumulată de 58.5 milioane lei. având 440 angajați.

Tabel nr. 61: Performanța firmelor din sectorul turistic

Nr. crt.	Companie	Sector	Localitate	Cifră de afaceri 2021	Nr angajați
1	TUSNAD	Hoteluri și alte facilități de cazare similare	Băile Tușnad	11.467.736	87
2	PRINT IMPEX	Hoteluri și alte facilități de cazare similare	Odorheiu Secuiesc	10.293.458	50
3	FENYO	Hoteluri și alte facilități de cazare similare	Miercurea Ciuc	7.705.287	56
4	ARIEL TURISM SERV	Hoteluri și alte facilități de cazare similare	Praid	5.820.376	26
5	EURO POWERTEC	Hoteluri și alte facilități de cazare similare	Gheorgheni	4.148.877	32
6	KLIMA	Hoteluri și alte facilități de cazare similare	Odorheiu Secuiesc	2.285.354	18
7	ELEKES COMIMPEX	Hoteluri și alte facilități de cazare similare	Lăuta	1.943.894	19
8	TRANSMARFL EMN TULGHES	Hoteluri și alte facilități de cazare similare	Tulgheș	1.551.406	34
9	LITTLE MULLERS	Hoteluri și alte facilități de cazare similare	Băile Tușnad	1.459.148	3
10	VADON	Hoteluri și alte facilități de cazare similare	Ciceu	1.287.885	7

Sursa: prelucrare proprie date www.topfirme.com

Primele 10 companii după cifra de afaceri realizată în anul 2021 cifră de afaceri de 47.96 mil lei reprezentând 82% din cifra de afaceri totală realizată la nivelul sectorului. Primele 10 companii după cifra de afaceri au avut 332 angajați reprezentând 75.45% din totalul angajaților din sector. În clasament întâlnim 2 firme din localitatea Băile Tușnad, 2 firme din localitatea Odorheiu Secuiesc, câte 1 firmă din localitățile Miercurea Ciuc, Praid, Gheorgheni, Lăuta, Tulgheș, Ciceu.

Compania TUȘNAD a raportat în anul 2021 cifră de afaceri de 11.47 mil lei. reprezentând 19.6% din cifra de afaceri totală la nivelul domeniului. PRINT IMPEX, companie situată pe locul secund în clasamentul companiilor din sectorul ”hoteluri și alte facilități de cazare similare” a raportat în anul 2021 cifră de afaceri de 10.29 mil lei. având o pondere de 17.59% din cifra totală a sectorului. Compania FENYO situată pe locul 3, a avut în anul 2021 cifră de afaceri în valoare de 7.71 mil lei. reprezentând 13.8% din cifra de afaceri totală a sectorului.

[41] Conform informațiilor furnizate din partea Centrului Național de Informare și Promovare Turistică Borsec

[42] Conform informațiilor furnizate din partea Centrului de Informare Turistică Toplița

Tabel nr. 62: Sosiri ale turiștilor în structuri de primire turistică în județul Harghita și în localitățile acestuia (anii 2010. 2022)

Localități	Ani		Dinamică 2021/2010	Pondere în sosiri
	Anul 2010	Anul 2022		
	Nr. persoane			
TOTAL	**76.871**	**201.450**	**162,06%**	
Municipiul Miercurea Ciuc	36.897	35.227	-4,53%	17,49%
Municipiul Gheorgheni	7.149	13.825	93,38%	6,86%
Municipiul Odorheiu Secuiesc	4.947	19.961	303,50%	9,91%
Municipiul Toplița	170	11.780	6.829,41%	5,85%
Oraș Băile Tușnad	10.264	43.320	322,06%	21,50%
Oraș Bălan	2.455	-	-	-
Oraș Borsec	1.208	8.958	641,56%	4,45%
Oraș Cristuru Secuiesc	259	39	-84,94%	0,02%
Oraș Vlăhița	3.069	7.313	138,29%	3,63%
Căpâlnița	0	837	N/A	0,42%
Cârța	0	15	N/A	0,01%
Ciceu	1.085	1.353	24,70%	0,67%
Ciucsângeorgiu	0	906	N/A	0,45%
Ciumani	0	595	N/A	0,30%
Corund	164	3.670	2.137,80%	1,82%
Cozmeni	0	162	N/A	0,08%
Dănești	0	203	N/A	0,10%
Dârjiu	0	143	N/A	0,07%
Dealu	132	184	39,39%	0,09%
Ditrău	0	138	N/A	0,07%
Feliceni	355	0	-100,00%	0,00%
Frumoasa	142	767	440,14%	0,38%
Joseni	630	3.822	506,67%	1,90%
Lăzarea	0	1.297	N/A	0,64%
Lunca De Jos	263	3.171	1.105,70%	1,57%
Lunca De Sus	0	1.088	N/A	0,54%
Lupeni	0	49	N/A	0,02%
Mădăraș	0	1.495	N/A	0,74%
Mihăileni	0	82	N/A	0,04%
Păuleni-Ciuc	0	401	N/A	0,20%
Porumbeni	0	26	N/A	0,01%
Praid	2.568	23.554	817,21%	11,69%
Racu	561	917	63,46%	0,46%
Remetea	0	184	N/A	0,09%
Sâncrăieni	20	15	-25,00%	0,01%
Sândominic	118	808	584,75%	0,40%
Sântimbru	0	632	N/A	0,31%
Satu Mare	183	45	-75,41%	0,02%
Siculeni	0	32	N/A	0,02%
Șimonești	0	121	N/A	0,06%
Suseni	512	318	-37,89%	0,16%
Vărșag	179	:	N/A	N/A
Voșlăbeni	2.953	265	-91,03%	0,13%
Zetea	588	13.732	2.235,37%	6,82%

Sursa: INS baza de date TEMPO

Cel mai mare număr de sosiri ale turiștilor în anul 2022. s-a înregistrat în Băile Tușnad (43.320). reprezentând 21.50% din totalul sosirilor în structurile de cazare din județul Harghita. În localitatea Miercurea Ciuc s-au înregistrat 35.227 sosiri ale turiștilor în structurile de cazare. reprezentând 17.49% din numărul totalul turiștilor sosiți în județ. În localitatea Praid au fost în 2022 23.554 turiști sosiți în structurile turistice din teritoriul. reprezentând 11.69 % din totalul turiștilor sosiți în structurile din județ.

La nivelul județului Harghita sunt o serie de localități care nu au raportat pentru anul 2010 sosiri ale turiștilor motivul fiind ca nu au avut date sau sectorul turistic nu era dezvoltat la nivelul anul 2010. in schimb au raportat sosiri pentru anul 2021: Căpâlnița, Carta, Ciucsângeorgiu, Ciumani, Cozmeni, Dănești, Dârjiu, Ditrău, Lunca de sus, Lupeni, Mădăraș, Mihăileni, Păuleni-Ciuc, Porumbeni, Remetea, Sântimbru, Siculeni, Șimonești.

Se constată o creștere a numărului de turiști sosiți în unitățile de cazare din teritoriu. în perioada 2010-2022.în principal în: Toplița (6829.41%), Zetea (2.235.37%), Corund(2.137.80%), Praid (817.21%). Borsec (641.56%), Sândominic (584.75%), Joseni (506.67%), Frumoasa(440.14%). Băile Tușnad (322.06%), Odorheiu Secuiesc (303.50%). În municipiul Miercurea Ciuc, numărul sosirilor a scăzut în anul 2022 raportându-ne la anul 2010 cu 1.670, reprezentând o scădere de 4.53%.

4.5.5 Stațiunile turistice și balneoclimaterice din județul Harghita

În județul Harghita sunt atestate 12 stațiuni turistice în anul 2023, conform Anexei 5 la Hotărârea nr. 852 din 13 august 2008, pentru aprobarea normelor și criteriilor de atestare a stațiunilor turistice, din care **10 prezintă statut de stațiuni turistice de interes local** și **2 sunt stațiuni turistice de interes național (acestea prezintă inclusiv statut de stațiune balneoclimatică)**. [43]

Localitățile Băile Tușnad și Borsec sunt singurele stațiuni incluse în categoria stațiunilor turistice de interes național, Băile Homorod, Ciumani, Corund, Harghita-Băi, Izvoru Mureșului, Lacu Roșu, Praid, Zetea, zona Băile Bánffy (municipiul Toplița) și zona turistică a comunei Lupeni fiind considerate stațiuni de interes local.

[43] Lista localităților atestate ca stațiuni turistice de interes național, respectiv local: Lista-statiuni-ian-2023.pdf (gov.ro) [10.07.2023]

O listă a stațiunilor turistice se poate consulta în Anexe la secțiunea dedicată – Anexa 4 – Lista stațiunilor turistice și balneoclimaterice în județul Harghita.

În plus, Băile Tușnad și Borsec (arealul Borsecul de Sus) sunt incluse și în lista stațiunilor balneoclimatice, din hotărârea nr. 1.016 din 12 octombrie 2011, forma actualizată, privind acordarea statutului de stațiune balneară și balneoclimatică pentru unele localități și areale care dispun de factori naturali de cură.[44]

În continuare, sunt prezentate cele 12 stațiuni turistice de interes național și local, localizate pe teritoriul județului Harghita, cu accent pe ofertele turistice pe care le dețin:

- Stațiunea Băile Tușnad se bucură de o poziționare favorabilă în cadrul Depresiunii Ciucului, între Munții Harghita și Badoc. Dezvoltarea stațiunii s-a datorat resurselor naturale prezente în teritoriu, turiștii fiind atrași de efectele curative ale apelor minerale, izvoarelor mezotermale și mofetelor.
- A doua stațiune încadrată în stațiunile de importanță națională și inclusă în lista stațiunilor balneoclimatice este Stațiunea Borsec. Popularitatea stațiunii se trage încă din 1806, de când s-a început dezvoltarea primei fabrici de îmbuteliere a apei minerale.
- În rândul stațiunilor de interes local se regăsește comuna Zetea, situată în zona centrală a județului Harghita, în sectorul nordic al Munților Harghitei. Comuna Zetea dispune de o diversitate de resurse turistice naturale rezultat al varietăților formelor de relief ce caracterizează arealul. Reprezentative se consideră a fi următoarele: resurse hidrominerale, ariile naturale protejate și resurse turistice antropice. Factorii naturali de cură a acestui bioclimat sunt: aer curat, fără praf și particule alergice, atmosferă ozonată.
- Praid (sat aparținător al comunei Praid) este o stațiune turistică recunoscută la nivel local din județul Harghita, popularitatea acesteia fiind dezvoltată în jurul Salinei Praid și a resurselor naturale și de cură. Pe lângă posibilitățile de petrecere a timpului liber, microclimatul salinei aduce beneficii sănătății, dar ajută la relaxare și revigorare. În plus, stațiunea este frecventată pentru băile sărate și efectele curative pe care acestea le au asupra articulațiilor, reumatismului sau a dermatozelor. Mai mult decât atât, în Praid se pot vizita Casa de fluturi exotici, Casa răsturnată sau Canionul de sare.
- O altă stațiune cunoscută pentru ape minerale cu proprietăți curative și mofete este Harghita Băi. Compoziția chimică deosebită a mofetelor de aici, fac ca acestea să ofere o gamă variată de tratamente. Alte activități ce se pot face în stațiune constau în plimbări cu căruța spre Stânca Kossuth, escaladarea acesteia, vizitarea parcului de aventură (Balu Park) sau activități sportive pe pârtia Csipike.
- Corund (sat aparținător al comunei Corund) este cunoscută pentru ceramica sa specifică fiind considerată un important centru de ceramică, atât la nivel național, cât și european, fapt ce îl determină să fie un obiectiv turistic în sine. *Corund se remarcă prin obiective naturale și istorice specifice, motiv pentru care este nevoie de protejarea moștenirii rurale care este extrem de importantă pentru ca turismul rural să se poată dezvolta într-o manieră pozitivă*.[45] Corund a devenit (alături de Horezu și Marginea), unul dintre cele mai populare centre de olărit din România. Localitatea dispune de asemenea și de suprafețe importante împădurite, în special pe teritoriul satelor Valea lui Pavel și Fântâna Brazilor, extrem de bine conservate ecologic, locuri unde se pot dezvolta importante proiecte de ecoturism: Promenada de la Corund, Rezervația Muntelui de Sare, ariile naturale protejate Dealul Melcului, Muntele de Sare de la Praid, Tinovul de la Fântâna Brazilor..[46]
- Stațiunea Băile Homorod, ce aparține de orașul Vlăhița, care deși nu este încă atestată ca stațiune balneoclimatică, este frecventată de turiști pentru proprietățile apelor din izvoarele sale de apă minerală și a nămolurilor sapropelice.
- Lacu Roșu este o stațiune turistică de interes local, atracția principală fiind lacul de baraj natural situat la baza munților Hășmașu Mare. Arealul turistic dispune de zone naturale împădurite și aer curat ce asigură condițiile favorabile de odihnă, precum și posibilitatea practicării unor activități sportive și de agrement.
- Ciumani (sat aparținător al comunei Ciumani) este o stațiune turistică de interes local datorită prezenței izvoarelor minerale și a potențialului său natural dat de masivul montan Gurghiu, diversitatea vegetației și a bogăției faunei, factorilor naturali de cură: aer curat, bioclimat și aeroinizare, cu o influență benefică asupra organismului uman. Printre resursele turistice antropice care se regăsesc aici se poate menționa: porțile de lemn sculptate, monumentul eroilor, statuia lui Kossuth Ljos, monumentele secuiești (stâlpi tradiționali secuiești), muzee și evenimente turistice și culturale sau a unor resurse turistice naturale precum urmele picioarelor lui Isus sub vârful Amza, baia de apă minerală.
- Izvoru Mureșului este o stațiune turistică de interes local situată în UATB Voșlăbeni. O parte reprezentativă a turismului zonei este marcată de turismul religios, datorită mănăstirii „Adormirea Maicii Domnului" cât și a pelerinajului organizat cu ocazia Rusaliilor Catolice, localitatea reprezentând și un punct important de popas al pelerinilor în drumul spre Șumuleu Ciuc[47]. Turismul sportiv este un alt factor determinant al turismului din zonă, pârtia de schi și Complexul Sportiv Național reușind să atragă tineri din toată țara. Pe lângă acestea, pentru o zi relaxantă, izvorul turistic al Mureșului oferă turiștilor oportunitatea unei excursii în natură.
- Zona Băile Bánffy din municipiul Toplița este cunoscută și vizitată în special pentru centrul wellness. La o distanță nu foarte mare de acest complex se află și Alpine Coaster – cea mai lungă pârtie de bob din România, cascada mezotermală din Toplița, centrul de echitație sau Castelul Urmanczy.
- Zona turistică a comunei Lupeni aparține microregiunii Hegyalja, o zonă cu un foarte mare potențial turistic. Hegyalja este o microregiune păstrătoare a unor vechi tradiții, obiceiuri și meserii tradiționale precum cioplitul lemnului și realizarea porților tradiționale. Localitatea se află într-o zonă cu un potențial turistic deosebit confirmat de prezența în această zonă a cel puțin 3 localități: Sovata, Praid, Corund care se bucură de multă notorietate și reprezintă destinații turistice de succes. Turismul rural și agroturismul sunt cele care se pretează cel mai bine în zonă, zona turistică beneficiind de un cadru natural nepoluat și de un potențial cultural și istoric nealterat alături de o ofertă tot mai mult completată și de posibilitățile de recreere și agrement pentru turiști. [48]

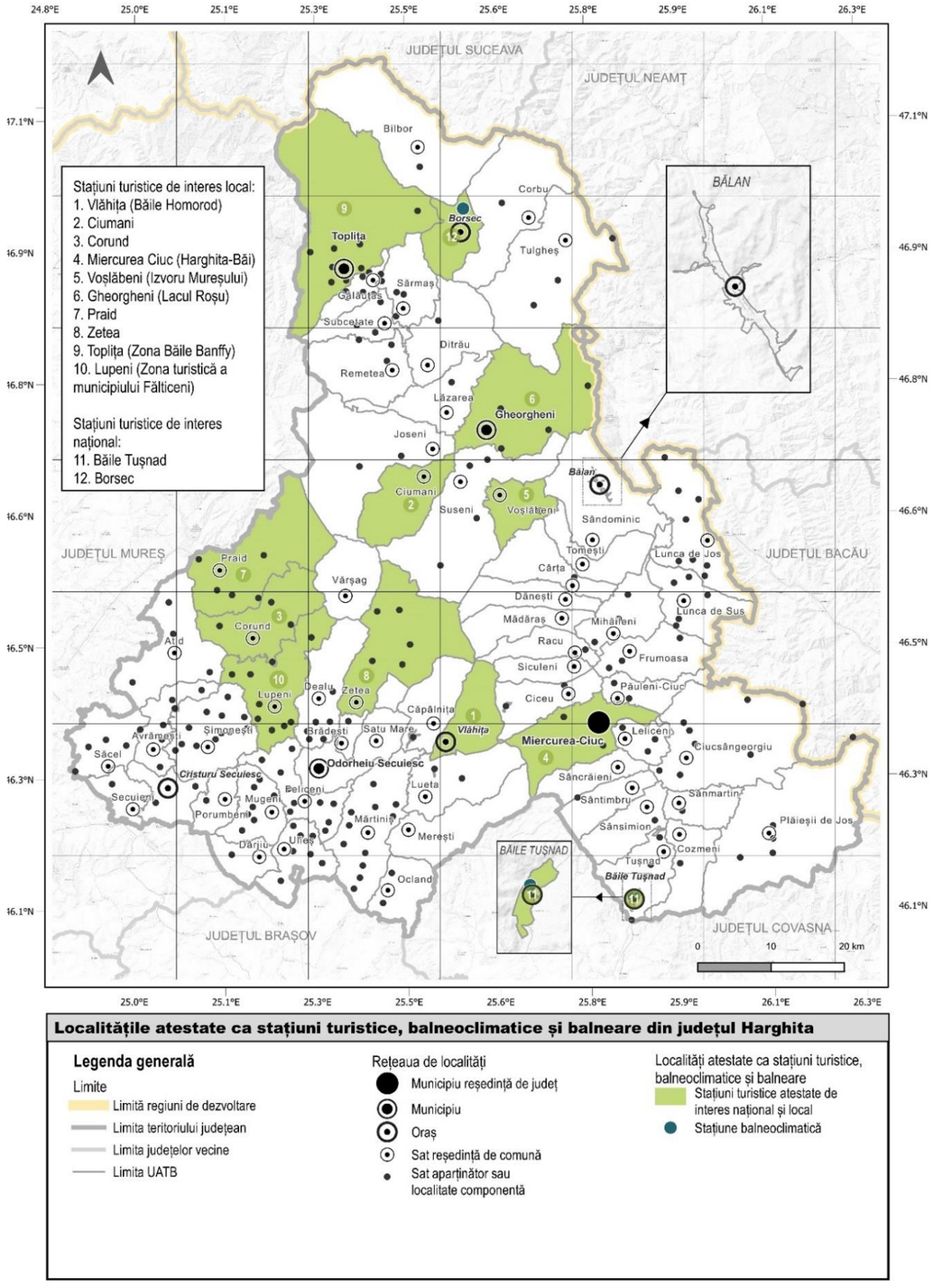
[44] HG nr. 1.016 din 12 octombrie 2011 (*actualizată*): https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/132357 [10.07.2023]

[45] Mai multe informații se pot consulta la adresa: https://gov.ro/fisiere/subpagini_fisiere/NF_HG_910-2022.pdf [10.07.2023]

[46] Mai multe informații se pot consulta la adresa: https://gov.ro/fisiere/subpagini_fisiere/NF_HG_910-2022.pdf [10.07.2023]

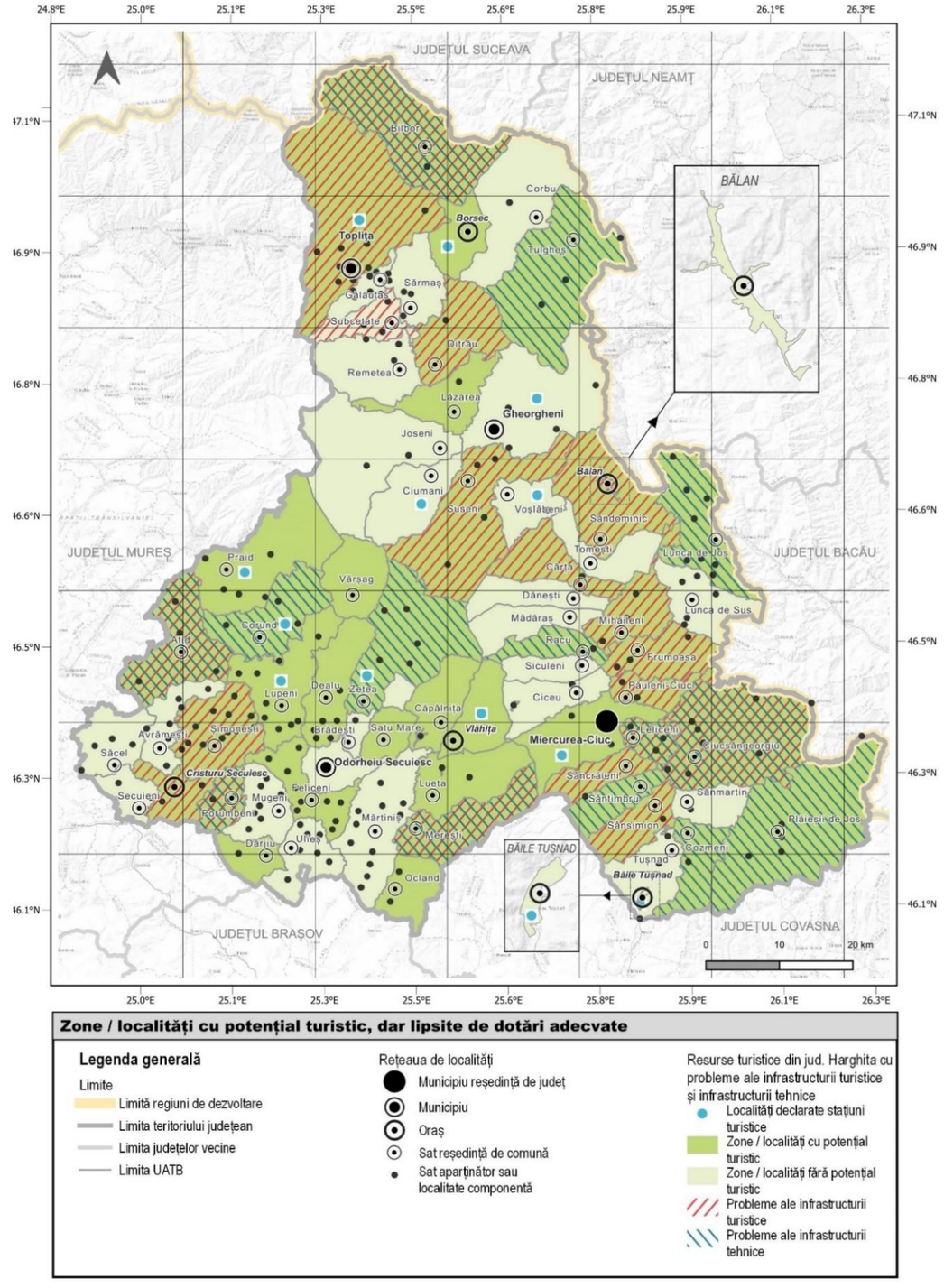
[47] Mai multe informații se pot consulta la adresa: https://voslobeni.ro/statiunea-izvoru-muresului/ [10.07.2023]

[48] Mai multe informații se pot consulta la adresa: https://gov.ro/fisiere/subpagini_fisiere/NF_HG_1580-2022.pdf

Cartograma nr. 37: Localitățile atestate ca stațiuni turistice, balneoclimatice din județul Harghita

Sursa: Anexei 5 la hotărârea nr. 852 din 13 august 2008, pentru aprobarea normelor și criteriilor de atestare a stațiunilor turistice și Hotărârea nr. 1.016 din 12 octombrie 2011 privind acordarea statutului de stațiune balneară și balneoclimatică

Cartograma nr. 38: Zone / localități cu potențial turistic, dar lipsite de dotări adecvate, 2023

Sursa: PATN, Secțiunea a VIII-a - zone cu resurse turistice conform HG nr. 89/2023

Cu toate că Harghita se află în topul județelor cu cele mai multe stațiuni turistice atestate, fiind depășit doar de Suceava și Maramureș și la egalitate cu Constanța, aici mai există zone sau localități care pot primi această recunoaștere. De exemplu, Băile Selters din Vlăhița (izvoare minerale naturale, valea de andezit), Sântimbru Băi (mofete, izvoare cu ape minerale, nămoluri cu efecte terapeutice) sau Bilbor (cel mai mare număr de izvoare minerale din județ, specii de plante și animale ocolite prin lege, monumente istorice), Băile Chiruți, Remetea, Băile Szeredai (Miercurea Ciuc), Băile Dugaș, Băile Madicea, Cârța Băile Sărate, Cristuru Secuiesc, Băile Arcio (Corund), Iacobeni, Cașin, Valea Întunecoasă (Lunca de Jos), Băile Sântimbru-Pucioasa (Sâncrăieni) sau Băile Banffy (Toplița).

Conform Hotărârii nr. 89 din 31 ianuarie 2023 pentru modificarea anexelor nr. 1-8 la Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 142/2008 privind aprobarea Planului de Amenajare a Teritoriului Național Secțiunea a VIII-a – zone cu resurse turistice, la nivelul județului Harghita s-au semnalat o serie de UATB cu resurse naturale și antropice mari și foarte mari, care prezintă o serie de probleme ale infrastructurii turistice sau ale infrastructurii tehnice.

Printre UATB care prezintă probleme ale infrastructurii turistice se numără: municipiul Toplița, orașul Cristuru Secuiesc și comunele Atid, Bilbor, Cârța, Ciucsângeorgiu, Ditrău, Frumoasa, Leliceni, Merești, Mihăilești, Păuleni-Ciuc, Porumbeni, Sâncrăieni, Sândominic, Sânsimion, Șimonești, Subcetate, Suseni și Tulgheș.

În același timp, există localități care dețin un fond substanțial de resurse turistice, dar care prezintă dificultăți în ceea ce privește infrastructura tehnică, fie din punct de vedere al dotării și deservirii zonelor sau al accesibilității acestora. În acest context putem menționa UATB: Bilbor, Tulgheș, Corund, Atid, Porumbeni, Zetea, Merești, Plăieșii de Jos, Ciucsângeorgiu, Sântimbru, Leliceni, Racu sau Lunca de Jos. Printre acestea, UATB declarate stațiuni turistice precum Zetea și Corund sunt identificate ca fiind localități care prezintă probleme ale infrastructurii tehnice.

4.5.6 Zonarea resurselor turistice și forme de turism practicate în județul Harghita

Condițiile specifice ale dezvoltării istorice, economice și social-politice a județului Harghita, induse de poziționarea geografică și de condițiile geografice specifice, au permis dezvoltarea unor zone particulare din punct de vedere cultural-turistic. Astfel, județul Harghita beneficiază de un potențial turistic însemnat datorită resurselor turistice antropice, istorice, religioase, culturale, dar și datorită atracțiilor specifice turismului natural de excepție, rezervațiilor naturale protejate sau zonelor de petrecere a timpului liber și practicării sporturilor de iarnă, a turismului de sănătate și nu numai.

Zonarea resurselor turistice și balneare de pe teritoriul județului Harghita are ca scop delimitarea și caracterizarea unor arii și obiective de interes pentru dezvoltarea turismului. Cele mai importante zone turistice și balneare din județ, menționate prin PATJ 2010[49] sunt următoarele:

- Zona Băile Tușnad, cu lacul Sfânta Ana de origine vulcanică și tivonul „Mohoș”, ce posedă bază de tratament.
- Zona Miercurea-Ciuc, cu băile locale Jigodin, Miercurea Ciuc, Harghita – Băi (mofete, pârtii de schi), complexul în stil baroc din Șumuleu, Cetatea „Miko”, casa memorială Nagy Imre, Muzeul Secuilor, complexe hoteliere, cabane, Palatul de Gheață etc. Aici există posibilități largi pentru practicarea drumețiilor, sporturilor de iarnă, tratament balnear etc.
- Zona Masivul Hășmașul Mare, Izvorul Mureșului, orașul Bălan, cu Piatra Singuratică, peștera Șugo și alte atracții turistice.
- Zona Gheorgheni – Lacul Roșu – Cheile Bicazului, Centrul de Creație Artistică de la Lăzarea, posibilități de practicare a excursiilor, sporturilor de iarnă, cu numeroase vile și cabane pentru turiști.
- Depresiunea Borsec – cu stațiunea balneoclimaterică cu același nume, cu peste 20 de izvoare de apă minerală curative și de masă, condiții de cazare, masă și tratament.
- Zona Toplița – Călimani, cu stațiunea locală „Bradul”, cu trasee turistice în masivul „Călimani” spre cele mai înalte vârfuri din partea centrală a Carpaților Răsăriteni (Pietrosu 2102 m, Negoiu 2081 m).
- Zona de pe cursul superior al Târnavei Mari, Târnavei Mici, depresiunea Odorheiului și Cristurului cu numeroase așezări și atracții turistice, băi locale (Vlăhița, Szertesz, Chiruti, Homorod, salina Praid, Sóskút etc.), izvoare de apă minerală, condiții pentru drumeții, vânătoare, pescuit, sporturi de iarnă etc, așezăminte culturale, monumente istorice și tratament.

Amenajarea zonelor turistice are ca scop obținerea unei eficiențe sporite a activităților din domeniu, printr-o densitate mai mare a obiectivelor și a structurilor de primire, care să atragă fluxuri mai importante de turiști, dar să producă un impact cât mai redus asupra mediului.[50]

Ținând cont și de investițiile realizate în ultimii ani în județul Harghita, tradiția dar și obiectivele turistice antropice și naturale existente alături de interesul turiștilor pentru a cunoaște mai bine această zonă, se poate vorbi de o gamă din ce în ce mai variată de tipologii de turism care există sau care ar putea fi mai mult valorificate și promovate.

Turismul balneoclimatic, de sănătate și wellness, alături de apele minerale și mofete – turismului de wellness reprezintă asocierea turismului cu nevoia de a menține și de a îmbunătăți starea de bine a unei persoane. Această definiție include turismul de sănătate sau turismul balnear, dar permite și extinderea conceptului de wellness la o varietate de produse ce pot face parte dintr-un sejur, indiferent că este vorba de unul de afaceri sau de agrement. Turismul de wellness este legat mai mult de anumite stațiuni cunoscute pentru proprietățile lor terapeutice, pentru apele minerale, termale sau pentru nămoluri.

Calitatea și numărul ridicat al resurselor de apă minerală din județul Harghita au făcut ca acesta să fie considerat un centru balneoclimateric încă de la mijlocul secolului al XIX-lea, apele minerale fiind valorificate atât în scop, cât și curativ sau de recreere.[51] În jurul centrelor balneoclimaterice s-au amenajat cu timpul stațiuni turistice, printre cele mai cunoscute și vizitate fiind stațiunea Băile Tușnad (stațiune de interes național și declarată stațiune balneoclimatică), Borsec (stațiune de interes național și declarată stațiune balneoclimatică), Băile Harghita (stațiune de interes local), Băile Homorod (stațiune de interes local) și stațiunea Praid (stațiune de interes local). Arealul geografic variat al județului Harghita și infrastructura turistică dezvoltată din zonele bogate în resurse naturale, oferă posibilitatea practicării mai multor tipuri de activități – băi tradiționale, apiterapie, terapie cu sare / haloterapia pentru a vindeca afecțiunile respiratorii și bolile dermatologice, echitație terapeutică și activități asistate de cai în centrele de echitație, activități de recreere etc.[52]

De asemenea, stațiunile de interes local atestate din județ oferă o gamă variată de activități culturale, naturale, gastronomice și turistice, pentru orice tip de călător. Județul dispune de o serie de lacuri naturale, mai ales în zonele montane și depresionare (precum Lacul Sfânta Ana sau Lacul Iezer), ecosisteme protejate (precum Tinovul Mohoș), peșteri, mofete, saline etc.

[49] PATJ, Faza I – Studii de Fundamentare, analiza și diagnoza, 2010

[50] PATJ, Faza I – Studii de Fundamentare, analiza și diagnoza, 2010

[51] Conform Strategiei Integrate de Turism a Județului Harghita 2020-2027, p. 156

[52] Mai multe informații pot fi consultate la adresa: https://visitharghita.com/ro/places/mtaiom1woikv9q [05.07.2023]

Ecoturismul – reprezintă una dintre formele turistice cu cea mai mare tendință de creștere în ultimii ani, în special în ariile naturale protejate sau în zonele rurale. Acest tip de turism se referă la toate activitățile ocazionate de petrecere a unei perioade de timp determinate în mediul rural, mijlocul de cazare fiind fie gospodăria țărănească, fie echipamente turistice generale cum sunt hanurile, hotelurile, popasurile etc., fiind bazat pe cunoașterea comunităților locale din aceste zone. Activitățile turistice din județul Harghita se concentrează în jurul meșteșugurilor tradiționale, gastronomiei locale, explorarea patrimoniului natural și istoric, folclorului, portul popular.

În prezent, la nivelul județului Harghita, destinația „Băile Tușnad și Împrejurimile", alcătuită din unitățile administrativ teritoriale de bază Băile Tușnad, Cozmeni, Sâncrăieni, Sânsimion, Sântimbru, Tușnad, a primit din partea Ministerului Antreprenoriatului și Turismului recunoașterea de Destinație Ecoturistică. Inițiativa de dezvoltare a Destinației ecoturistice Băile Tușnad și împrejurimile este rezultatul mai multor activități ale Organizației GeoEcologică ACCENT, și presupune inclusiv realizarea de poteci tematice, trasee de bicicletă și realizarea de hărți ecoturistice ale zonei.[53] Cadrul natural și infrastructura locală permit practicarea mai multor activități în cadrul destinației: drumeții, plimbări cu căruța trasă de cai, călăria, mountainbike, plimbarea pe două roți, ture e-bike-ul, zborul cu parapanta în tandem, rafting și kayaking, ture de downhill roller, schi și tururi cu sania trasă de cai. O altă atracție a destinației este centrul de agrement „Wellness Tușnad" unde s-a dezvoltat balneologia de specialitate medicală de tip conservator care utilizează factorii naturali terapeutici, respectiv bioclima, gazele naturale, ape minerale, izvoarele și băile termale. Turiștii se pot bucura și de observarea de urși în natură, de tururi culturale și de fotografie în natură.[54] Pe lângă aceste resurse, zona deține și arii naturale protejate cu importanță științifică și ecologică. Condițiile climatice ale regiunii au dus la conservarea în aceste habitate a mai multor specii de plante și animale, relicte glaciare, vestigii ale ultimei glaciațiuni.

Turismul activ, sportiv, de agrement și de iarnă – Turismul activ are multe aspecte comune cu ecoturismul și se intersectează, de asemenea, în unele activități cu turismul de aventură, vizând valorificarea și protejarea naturii și biodiversității și păstrarea la cote minime impactul asupra ecosistemului și locației vizitate. La nivelul județului Harghita în mare parte turismul activ este combinat cu ecoturismul, resursele naturale existente oferind numeroase posibilități de practicare a activităților sportive și de petrecere a timpului liber pentru toate categoriile de vârstă, pe parcursul întregului an.

În județul Harghita se regăsesc pentru turiștii și locuitorii interesați de activități sportive și active: piste de bob (în Borsec, Lacul Roșu, Lunca de Sus, Toplița), programe turistice de drumeții (Canionul de Sare din Praid, drumeții în munții Ghimeș, munții Hășmașului, Ținutul Vulcanilor, Cetatea Bufniței, plimbări pe Valea apelor minerale etc.), centre de echitație (Odorheiu Secuiesc, Cădaciu Mic, Vârșag, Izvoare Zetea, Păltiniș, Lupeni, Vlăhița, Sânpaul, Șoimoșu Mic, Merești, Miercurea Ciuc, Siculeni, Cinod, Cotormani, Sândominic, Tușnad, Șimonești, Gheorgheni, Borsec, Remetea și Lăzarea), ture cu bicicleta, ture mountaincart, rafting și caiac (în Băile Tușnad, Cristuru Secuiesc, Barajul Zetea, Sub Cetate), alpinism, sporturi extreme (parapantă, canyoing, scufundări, Segway montan, slackline, highline), paintaball, parcuri de aventură etc.

Județul Harghita beneficiază de 12 pârtii de schi din 6 locații ce formează împreună regiunea SkiHarghita. Pârtiile de schi se află pe o rază de 117 de kilometri. Pe lângă schi, există și alte infrastructuri cum sunt patinoarele în aer liber (în Toplița, Miercurea Ciuc, Odorheiul Secuiesc, Gheorgheni, Cârța), sau activități de tipul: excursii cu sania trase de câini, plimbări cu sania trase de cai, ture cu rachete de zăpadă, ture pe schiuri, plimbări cu snowboard-ul și snowmobil-ul.[55] [56].

Turismul cultural-istoric și religios – abordează cultura unui loc, în special valorile ei artistice și se bazează pe resursele locale din categoria lăcașurilor de cult religios, a instituțiilor de cultură, a monumentelor istorice și a spațiilor cu potențial de valorificare culturală, inclusiv prin implicarea patrimoniului imaterial, care a devenit din ce în ce mai promovat. În acest sens, un rol important îl au instituțiile culturale din județ precum Centrul Cultural Județean Harghita, alături de Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii, alături de numărul mare de muzee care își desfășoară activitatea culturală pe teritoriul județului. Numeroasele proiecte culturale și educaționale de valorificare a patrimoniului cultural demarate de către Centrul Cultural Județean Harghita[57] pun în valoare patrimoniul cultural imaterial al județului prin organizarea de expoziții de produse artizanate, expoziții de ceramică, târguri, iarmaroace, bâlciuri, expoziții cu vânzarea produselor tradiționale și locale, evenimente tradiționale, festivaluri etc.

Județul Harghita este posesorul unui bogat și complex patrimoniu cultural, a cărui istorie este dovedită de prezența unui număr impresionant de vestigii arheologice și monumente istorice, aparținând diferitelor perioade istorice, începând cu perioada preistorică. Patrimoniul religios, patrimoniul arheologic și cel istoric dețin un rol foarte important în dezvoltarea turismului cultural prin produse turistice precum circuite istorice, muzee și colecții, evenimente culturale periodice sau perpetuate în cadrul unor ateliere meșteșugărești și nu numai.

În acest sens, trebuie menționată ruta de pelerinaj Via Mariae, care este un „drum spiritual turistic pe care turiștii îl parcurg în cadrul unei rețele extinse la nivelul Europei Centrale. Via Mariae face legătura în direcția est-vest între Mariazell din Austria, Budapesta, Máriapócs și Șumuleu Ciuc, iar în direcția nord-sud între Czestochowa, Esztergom, Budapesta și Medjugorje. Drumul trece prin Austria, Ungaria, România, Slovacia, Polonia, Croația, Bosnia), realizând astfel o rețea de trasee de pelerinaj bazate pe valorile locale, asemănător cu El Camino".[58] Traseul se poate parcurge pe jos, cu bicicleta sau călare. Rețeaua existentă în județul Harghita este formată din 7 rute diferite, aflate fie integral în județ, fie conectându-l pe acesta de alte județe precum Mureș, Alba, Brașov, Covasna sau Arad. *O descriere detaliată a Rutei Via Mariae se poate consulta în capitolul dedicat – Produse turistice specifice – programe, pachete, circuite, evenimente*..

Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Harghita, înființată la inițiativa și cu sprijinul Consiliului Județean Harghita, a creat o tură tematică numit „Pe urmele Papei Francisc" care include Altarul „Hármashalom" din Șumuleu Ciuc, Biserica Sfânta Maria, Sanctuarul Marian și Casa Jakab Antal, urmând traseul realizat de Papa Francis în anul 2019.[59]

Alt eveniment care atrage turiștii din întreaga lume este și pelerinajul de Rusalii de la Șumuleu Ciuc, început încă din 1567, și a devenit cel mai semnificativ pelerinaj al maghiarilor din 1990. Alături de acesta, programul *Harghita sacrală*[60] include vizitarea mai multor obiective: biserici, mănăstiri, capele, bisericile fortificate, centrul sacral Șumuleu Ciuc sau ruta Regele Sfântul Ladislau[61], acesta fiind prezent în memoria culturală a zonei.

[53] Mai multe informații pot fi consultate la adresa: https://bailetusnad.eco/cine-suntem/ [05.07.2023]

[54] Mai multe informații pot fi consultate la adresa: https://observatorturistic.ro/destinatia-ecoturistica-baile-tusnad-si-imprejurimile/ [05.07.2023]

[55] Mai multe informații pot fi consultate la adresa: https://visitharghita.com/ro/places/skiharghita [05.07.2023]

[56] Mai multe informații pot fi consultate la adresa: https://visitharghita.com/ro/places/sport-si-aventura [05.07.2023]

[57] Conform răspuns solicitare de date nr. înregistrat 596/23.06.2023 (nr. înregistrat la Aedilis Proiect SRL: 1122/22.06.2023)

[58] Mai multe informații pot fi consultate la adresa: https://visitharghita.com/ro/places/lcm2cdnw7idtww [06.07.2023]

[59] Mai multe informații pot fi consultate la adresa: https://visitharghita.com/ro/places/1cc5bd74dast6a [06.07.2023]

[60] Mai multe informații pot fi consultate la adresa: https://visitharghita.com/ro/places/harghita-sacrala-bqshobagijbv5w [06.07.2023]

[61] Mai multe informații pot fi consultate la adresa: https://visitharghita.com/ro/places/hkmczua9ex-kzw [06.07.2023]

Turismul rural și agroturismul – Acest tip de turism se referă la toate activitățile ocazionate de petrecerea unei perioade de timp în mediul rural, mijlocul de cazare fiind fie gospodăria țărănească, fie echipamente turistice generale cum sunt hanurile, hotelurile, popasurile etc. Turismul rural îmbrățișează toate activitățile turistice derulate în mediul rural, având drept scop valorificarea potențialului natural și uman al satelor tradiționale secuiești și este în strânsă legătură cu practicarea ecoturismului. Județul Harghita este destinație *family-friendly*, oferind turiștilor cu familii o serie de atracții turistice chiar și în mediul rural. Județul are un puternic caracter rural, iar satele tradiționale, alături de tradițiile bine păstrate sunt foarte atractive pentru turiști.

La nivelul județului există de asemenea localități și zone cu valori etno-geografice remarcabile, care oferă turiștilor experiențe turistice în mediul rural. Zonele etno-geografice sunt zone ce prezintă particularități din punct de vedere al graiului, portului popular, obiceiurilor și tradițiilor. În mod tradițional fac parte din diferite provincii/zone istorice, care au o întindere teritorială mai mică, influențată de specificul fiecărei zone. În cazul Ținutului Secuiesc arhitectura și tipologia clădirilor, peisajul antropic, peisajul natural sunt variate, însă se înscriu într-un țesut tipic ținutului, care prezintă tipologii diferite (Köllő,2023: 67).

Turismul gastronomic – Turismul gastronomic reprezintă experimentarea culinară a unei regiuni geografice și este considerat o componentă importantă a turismului. Alături de peisaj, cazare și climă, experiența culinară a ajuns definitorie pentru cei care caută experiențe memorabile. Acest lucru a adus un plus de imagine destinațiilor turistice și a impulsionat activitatea economică din destinație și din împrejurimi. Mai mult, cultura gastronomică reprezintă o nouă direcție de dezvoltare pentru județul Harghita, în cadrul acestuia fiind recunoscute o serie de produse tradiționale. Cu o multitudine de produse tradiționale specifice, cunoscute în toată țara, gastronomia secuiască ocupă un loc aparte printre resursele turistice ale județului Harghita, fiind totodată un produs și o etichetă importantă pentru județ.

Pentru promovarea bucătăriei din această zonă, trebuie menționat și faptul că pe teritoriul județului Harghita există în acest moment o serie de Puncte Gastronomice Locale (PGL). Acestea sunt obiective reprezentate de bucătăriile particulare, unde se prepară alimente după rețete culinare specifice zonei, ce sunt servite direct către consumatorul final. Produsele preparate și servite în PGL sunt realizate din materii prime, pe cât posibil, din surse locale și sunt preparate, pe cât posibil, după metode tradiționale. Conform Direcției Sanitar Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor (DSVSA) Harghita, pe teritoriul județului există 5 PGL acreditate[62] în satul Sântimbru Băi din UATB Sântimbru, în satul Șoimușu Mic în UATB Săcel, în satul Bilbor din UATB Bilbor, în satul Vărșag din UATB Vărșag și în satul Capu Corbului din UATB Corbu. În timp ce 4 dintre aceste PGL funcționează stric ca puncte de luat masa, ferma care înglobează PGL de la Șoimușu Mic, oferă activități diverse de echitație, plimbare cu căruța, plimbare în natură, tabere și posibilitatea parcării rulotelor, fiind singurii identificați din cele 5 Puncte Gastronomice Locale care să ofere acest lucru.

În același timp, pentru a veni în sprijinul producătorilor din zona montană, a fost instituită schema de calitate europeană „Produs Montan". Procedura de acordare a dreptului de utilizare a mențiunii de calitate se realizează integral de către Agenția Națională a Zonei Montane, prin intermediul structurii teritoriale, respective Oficiul de Dezvoltare Montană Toplița. Printre produsele montane atestate se evidențiază: brânzeturi afumate și neafumate, brânzeturi topite și creme de unt – sat Bisericani în UATB Lupeni, producerea brânzeturilor maturate din lapte de cea mai bună calitate achiziționată de la ferme din jurul municipiului Gheorgheni – sat Valea Strâmbă în UATB Suseni, produse lactate – UATB Odorheiul Secuiesc, produse lactate – sat Mădăraș în UATB Mădăraș, Mezei Attila (produse apicole), produse apicole – UATB Lăzarea și UATB Gheorgheni și gemuri, siropuri, sucuri și compoturi de fructe de pădure – UATB Gheorgheni.[63] În același timp, de pe teritoriul județului Harghita sunt colectate produse lactate utilizate pentru fabricarea, în județul Mureș, a telemelei de Ibănești, produs alimentar cu denumire de origine protejată (DOP).

Un proiect important de promovare a turismului gastronomic este proiectul „Local Flavours Turism autentic bazat pe arome culturale locale – „Authentic tourism based on local cultural flavours" realizat de către Consiliul Județean Harghita demarat în anul 2019. Prin acest proiect s-a dorit poziționarea județului Harghita ca destinație autentică ce poate susține patrimoniul cultural local și creează perspective mai bune pentru localnici. Atragerea turiștilor către locuri mai puțin recunoscute poate crea o distribuție mai uniformă a activității turistice și poate contribui la economii regionale de coeziune. [64]

Turismul cinegetic – turismul cinegetic este o alternativa ecologică la expedițiile de vânătoare și este o modalitate de a petrece timpul liber axată pe cunoașterea și protejarea fondului cinegetic. Datorită factorilor naturali și amplasării fizico-geografice favorabile, județul Harghita deține un potențial mare de dezvoltare a turismului cinegetic. Fauna bogată a zonei permite atât observarea animalelor sălbatice, cât și vânarea unor anumite specii prevăzute de către legile oficiale. În județ există observatoare de urși (în UATB Băile Homorod, Băile Tușnad, Borzont, Lacul Sfânta Ana sau Zetea) observatoare de păsări (în Munții Harghita sau la Refugiul ornitologic Sânpaul), activități de vânătoare și de pescuit (în Balta de la Sânpaul, balta de pescuit Lueta, balta Oțeni, Barajul Frumoasa, Barajul Zetea, lacul Rugănești, lacul de pescuit Sub Cetate, și pescuit la muscă cu ghidaj la poalele Munților Harghita).[65]

Tipologiile de turism prezente la nivelul județului Harghita, centralizate pe UATB-uri, pot fi consultate în *Anexa 7 – Matricea tipologiilor de turism la nivel de UATB.*

4.5.7 Zonele turistice din județul Harghita

Pentru județul Harghita nu există o delimitare clară a **zonelor turistice**, însă se poate ține cont de o delimitare istorică a teritoriului – limita Scaunelor Secuiești (mod de organizare tradițională a societății secuiești), dat fiind faptul că țesutul rural caracteristic pentru Secuime este practic definitoriu în imaginea satelor și „orașelor" din zonă.[66]

Regiunea Gheorgheni / fost Scaun Gheorgheni – Regiunea Gheorgheni se concentrează în special pe zona turistică Giurgeului, centrul fostului Scaun Gheorgheni fiind situat la poalele Munților Giurgeu. Municipiul Gheorgheni este învecinat cu trei așezări: Lăzarea, Joseni și Valea Strâmbă, alături de așezarea pitorească Lacu Roșu, cunoscută ca fiind o zonă turistică intens circulată de către turiști.

Gheorgheni este o localitate unică și diversă, datorită oamenilor cu naționalități, religii și culturi diferite care trăiesc în oraș, precum și diverselor atracții care pot fi vizitate. Municipiul se poate mândri cu numeroase locații turistice: centrul orașului, fosta piață centrală; monumentele istorice edificate de comunitatea armeană, bisericile, precum și muzeul cu o colecție bogată de obiecte arheologice, etnografice și mineralogice, Parcul dendrologic de 16 hectare denumit Grădina Csíky.[67] Regiunea are ca principale atracții turistice: centrul istoric Gheorgheni, Cetatea Both din Gheorgheni, Capela Armenească și Catolică din Gheorgheni, localitatea Lăzarea cu Capela romano-catolică Sf. Anton, Mănăstirea Franciscană,

[62] Conform DSVSA Harghita: http://harghita.dsvsa.ro/wpfb-file/32-dsvsa-harghita-punct-gastronomic-local-xls/ [04.07.2023]

[63] Conform site-ului Visit Harghita: https://visitharghita.com/ro/places/produsmontan [04.07.2023]

[64] Mai multe informații pot fi consultate la adresa: https://hargitamegye.ro/wp-content/uploads/2021/09/Local-Flavours_RO.pdf [06.07.2023]

[65] Mai multe informații pot fi consultate la adresa: https://visitharghita.com/ro/places/harghita-salbatica-uu9d8myq_juv-q [06.07.2023]

[66] KÖLLŐ MIKLÓS, Teză de doctorat „Morfologia așezărilor din secuime și tipologiile constructive. Evoluție istorică, situația din prezent. Diagnostic și tendințe, manuscris. Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu" București, 2023

[67] Conform site-ului oficial al Primăriei Municipiului Gheorgheni: https://www.gheorgheni.ro/gheorgheni/ [06.07.2023]

Biserica romano-catolică, Castelul Lazăr, Biserica de lemn a fostei mănăstiri Pârâul Doamnei din Moglănești, Stațiunea Borsec cu ansamblul balnear 7 Izvoare, vilele și monumentele istorice din Borsec, mlaștina după luncă de la Voșlăbeni, moara de apă și piua din Remetea etc. [68]

Regiunea Ciuc / fost Scaun Ciuc – Regiunea Ciuc cuprinde mare parte din zona centrală a depresiunii Ciucurilor, care este încadrat de lanțul vulcanic Harghita și Munții Ciucului, loc unde s-a dezvoltat *vatra* municipiului Miercurea-Ciuc – punctul central turistic al regiunii, alături de alte centralități secundare precum UATB Băile Tușnad, Harghita Băi, Șumuleu Ciuc sau Frumoasa. Regiunea reprezintă o incursiune în istoria și cultura ținutului, și are ca principale atracții turistice: centrul istoric al municipiului Miercurea Ciuc alături de Cetatea Miko, ansamblul Bisericii romano-catolice Zămislirea Sf. Fecioare și Conacul Emeric Adorjan din Armășeni, Mănăstirea Franciscană din Șumuleu Ciuc, ruinele turnului Bisericii Medievale Csonkatorony din Tomești, Centrul Memorial al Grănicerilor Secui, centrul istoric și clopotnițele de lemn din Frumoasa, ansamblul Bisericii romano-catolice Sf. Simion și Iuda din Cetățuia, ansamblul Bisericii romano-catolice Sf. Cosma și Damian din Cozmeni, ansamblul Bisericii romano-catolice Sf. Ioan Botezătorul din Delnița, moara de apă din Mădăraș, ansamblul Bisericii romano-catolice Sf. Mihail din Mihăileni, ansamblul Bisericii romano-catolice Sf. Nicolae din Nicolești, casele tradiționale din Bancu, cetatea păgână din Racu, Bisericile romano-catolice din Sântimbru, Racu, Misentea, Cârța, Sândominic, Leliceni, Capela Salvator și Sfântul Anton din Șumuleu Ciuc, Drumul Crucii din Șumuleu Ciuc, Lacul Sfânta Ana, Munții Ciomatu, Tinovul Mohoș, Conacul Balasi din Imper sau Muzeul Etnografic din Plăieșii de Jos.[69]

Regiunea Odorhei / fostul Scaun Odorhei – Regiunea este cunoscută în special datorită municipiului Odorheiul Secuiesc – aceasta fiind timp de mai multe secole centrul Scaunului Odorhei. Alături de acesta, UATB precum Corund, Cristuru Secuiesc, Dârjiu, Praid, Satu Mare, Secuieni, Vlăhița, Mugeni etc. atrag turiști pentru a descoperi principalele atracții turistice din regiune: Bisericile reformate de la Rugănești, Forțeni, Cușmed, Daia, Lutița, Feliceni, Porumbenii Mari, Ighiu, Mugeni, Dârjiu, bisericile unitariană de la Avrămești și Mărtiniș, centrele istorice din Comănești, Șoimușu Mare, Șoimușu Mic, Cristuru Secuiesc, Odorheiul Secuiesc, Inlăceni, Satu Mare, Cetatea Budvar din Odorheiul Secuiesc, cioplitoarea de poartă tradițională din Sâncrai, Strâmtoarea Vârghiș din Merești etc.[70]

4.5.8 Produse turistice specifice

4.5.8.1 Rute cultural-turistice dezvoltate pe plan local, regional, național, transnațional

Pentru județul Harghita, există în prezent o serie de rute cultural-turistice recunoscute de Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, la nivel transnațional, național și regional incluse în programele și circuitele existente în județ[71].

RUTE CULTURAL TURISTICE DEZVOLTATE PE PLAN TRANSNAȚIONAL

Ruta bisericilor de lemn din România și din Republica Moldova. Ruta transnațională a bisericilor de lemn din România și Republica Moldova, unul dintre cele mai importante proiecte de promovare a turismului din ultima perioadă, dezvoltat de Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, în colaborare cu Agenția de Investiții din Republica Moldova, a câștigat locul al II-lea în cadrul concursului „Destinații ale Turismului Cultural Durabil 2021”, organizat de Rețeaua Europeană pentru Turism Cultural, în parteneriat cu Comisia Europeană pentru Turism.

Ruta Bisericilor de Lemn din România și Republica Moldova cuprinde 183 de lăcașe de cult din 9 județe din România și 7 biserici de lemn din Republica Moldova:.[72]. La nivelul județului Harghita sunt incluse în cadrul acestei rute bisericile de lemn din UATB Bilbor și Toplița.

Ruta Via Mariae. Pe plan național județul Harghita ocupă un loc important în turismul religios, care combină experiențele spirituale cu cele ecoturistice. O mare parte a județului este străbătută de rutele căii internaționale de pelerinaj Via Mariae, fiind legată de Drumului Mariei din Ungaria și Austria. Pe plan național ruta cuprinde obiective turistice din județele: Satu Mare, Sălaj, Cluj, Mureș, Harghita, Bacău, Neamț, Suceava, Brașov, Covasna. Rețeaua existentă în județul Harghita este formată din 7 trasee diferite (M05, M01, M03, M12, M28, M29 sau M24). [73] La nivelul județului Harghita această rută se desfășoară la nivelul UATB-urilor: Secuieni, Cristuru Secuiesc, Șimonești, Feliceni, Odorheiu Secuiesc, Brădești, Satu Mare, Dealu, Lupeni, Corund, Praid, Atid, Zetea, Căpâlnița, Vlăhița, Bilbor, Toplița, Gălăuțaș, Subcetate, Remetea, Ditrău, Lăzarea, Joseni, Ciumani, Suseni, Voșlăbeni, Cârța, Dănești, Mădăraș, Racu, Mihăileni, Lunca de Jos, Lunca de Sus, Frumoasa, Păuleni-Ciuc, Miercurea-Ciuc, Leliceni, Ciucsângeorgiu, Sâncrăieni, Sântimbru, Sânsimion, Tușnad, Băile Tușnad, Cozmeni și Plăieșii de Jos.

Ruta Via Ferrata. Traseele de Via Ferrata („drum de fier”) sunt trasee montane dotate cu structuri metalice – trepte de fier, poduri suspendate etc. pe toată lungimea traseului, care permit persoanelor sa parcurgă în siguranță trasee asemănătoare cu cele de alpinism. Conform informațiilor regăsite în mediul online, la nivelul României există 16 trasee Via Ferrata amenajate, fiecare cu grade diferite de dificultate.[74] La nivelul județului Harghita au fost identificate 4 astfel de trasee regăsite în Cheile Vârghișului, Piatra Șoimului (UATB Corbu), Cheile Bicazului și Lacul Roșu și un traseu pe stânca Kecskevész de pe Harghita Mădăraș (UATB Mădăraș).

Ruta Regele cavaler (Ruta Sfântul Ldislau), are incluse 49 de localități din România, Ungaria, Slovacia și Serbia. Pe teritoriul României, ruta include obiective turistice din județele Alba, Bihor, Bistrița-Năsăud, Cluj, Covasna, Harghita, Mureș, Sibiu și Sălaj. Pe teritoriul județului Harghita sunt incluse obiective turistice identificate în localitățile Armășeni (UATB Ciucsângeorgiu), Crăciunel (UATB Ocland), Daia (UATB Ulieș), Dârjiu, Frumoasa, Lunca de Sus, Mihăileni, Mugeni, Ocland, Sânsimion și Vasileni (UATB Ulieș).

[68] Conform platformei: https://tinutulsecuiesc-360.ro/gheorgheni.php [06.07.2023]

[69] Conform platformei: https://tinutulsecuiesc-360.ro/ciuc.php [06.07.2023]

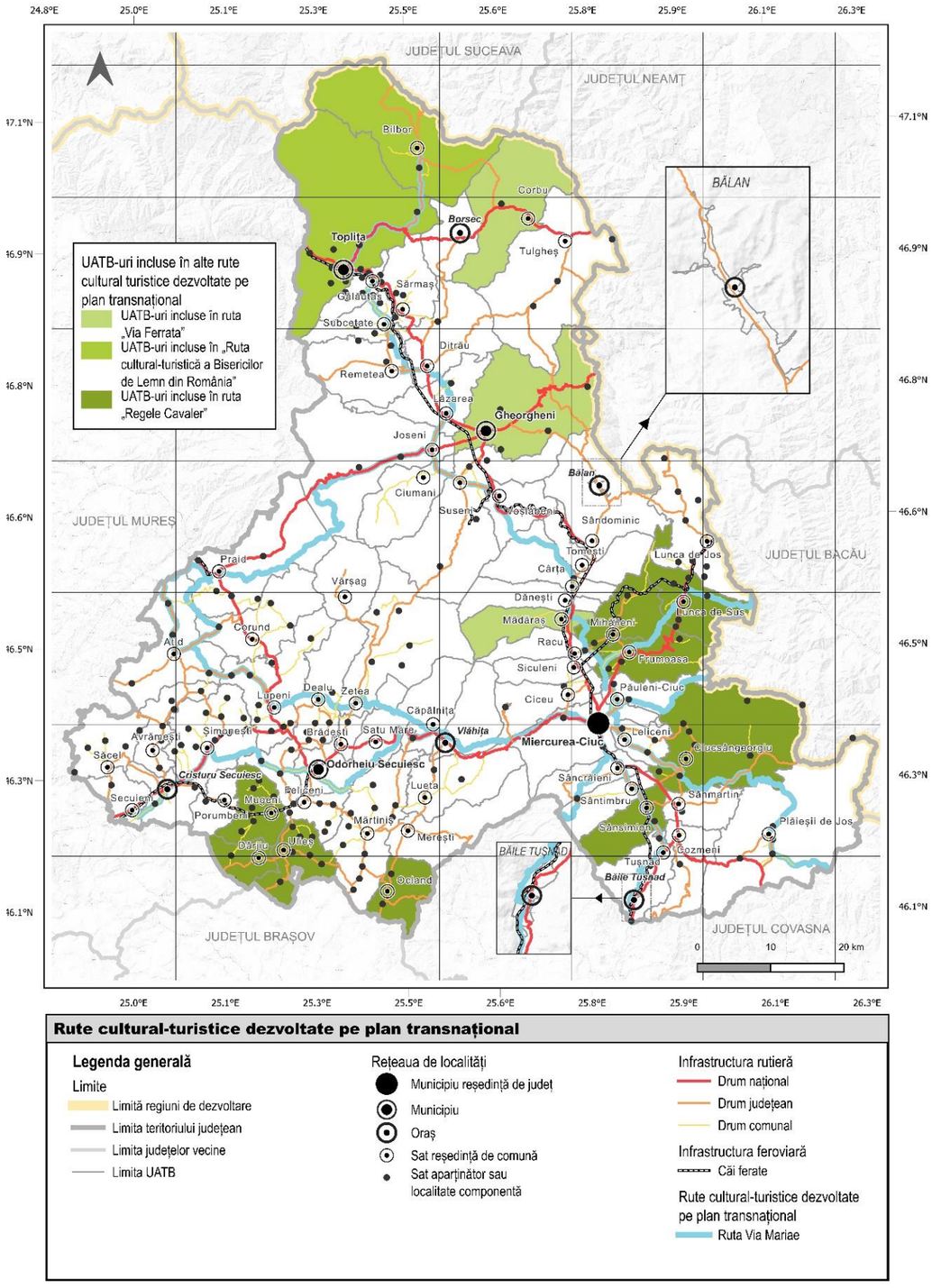
[70] Conform platformei: https://tinutulsecuiesc-360.ro/odorhei.php [06.07.2023]

[71] Situația rutelor actualizată la 05 mai 2023

[72] Mai multe detalii se pot regăsi la adresa: https://invest.gov.md/ro/biserica-lemn/

[73] Mai multe detalii se pot consulta la adresa: https://visitharghita.com/ro/places/via-mariae-lcm2cdnw7idtww

[74] Mai multe detalii se pot consulta la adresa: https://www.via-ferrata.ro/despre/

Cartograma nr. 39: Rute cultural turistice dezvoltate pe plan transnațional

Sursa: viamariaecj.ro, via-ferrata.ro și visitharghita.ro

RUTE CULTURAL TURISTICE DEZVOLTATE PE PLAN NAȚIONAL

Ruta Cultural Turistică a Bisericilor de Lemn din România – biserici de lemn de pe teritoriul UATB Bilbor și UATB Toplița. Valorificarea culturală și turistică a bisericilor din lemn se realizează la nivel național printr-o serie de trasee turistice-culturale tematice desfășurate pe teritoriul a mai multor județe. La nivel național este implementat un traseu cultural al bisericilor din lemn „Ruta Cultural Turistică a Bisericilor de Lemn din România" care însumează biserici din județele Bihor, Cluj, Maramureș, Satu Mare, Suceava, Neamț, Arad, Mehedinți, Ialomița, Timiș, Hunedoara, Bistrița Năsăud, Constanța, Argeș, Botoșani, Vaslui, Alba, Vrancea, Iași, Harghita, iar la nivel transnațional este implementată ruta transnațională a bisericilor de lemn din România și Republica Moldova.

Este oportună includerea bisericilor de lemn din județul Harghita în aceste trasee culturale, cu precădere a celor 2 biserici de lemn identificate – Biserica Sf. Nicolae din UATB Bilbor și Biserica fostei Mânăstiri Sfântul Ilie din Săuceni în UATB Toplița, ca monumente istorice, fapt ce ar contribui la creșterea notorietății turistice a patrimoniului vernacular al județului Harghita și ar contribui la dezvoltarea echilibrată în teritoriu a unor poli turistici care să promoveze cultura tradițională a județului.

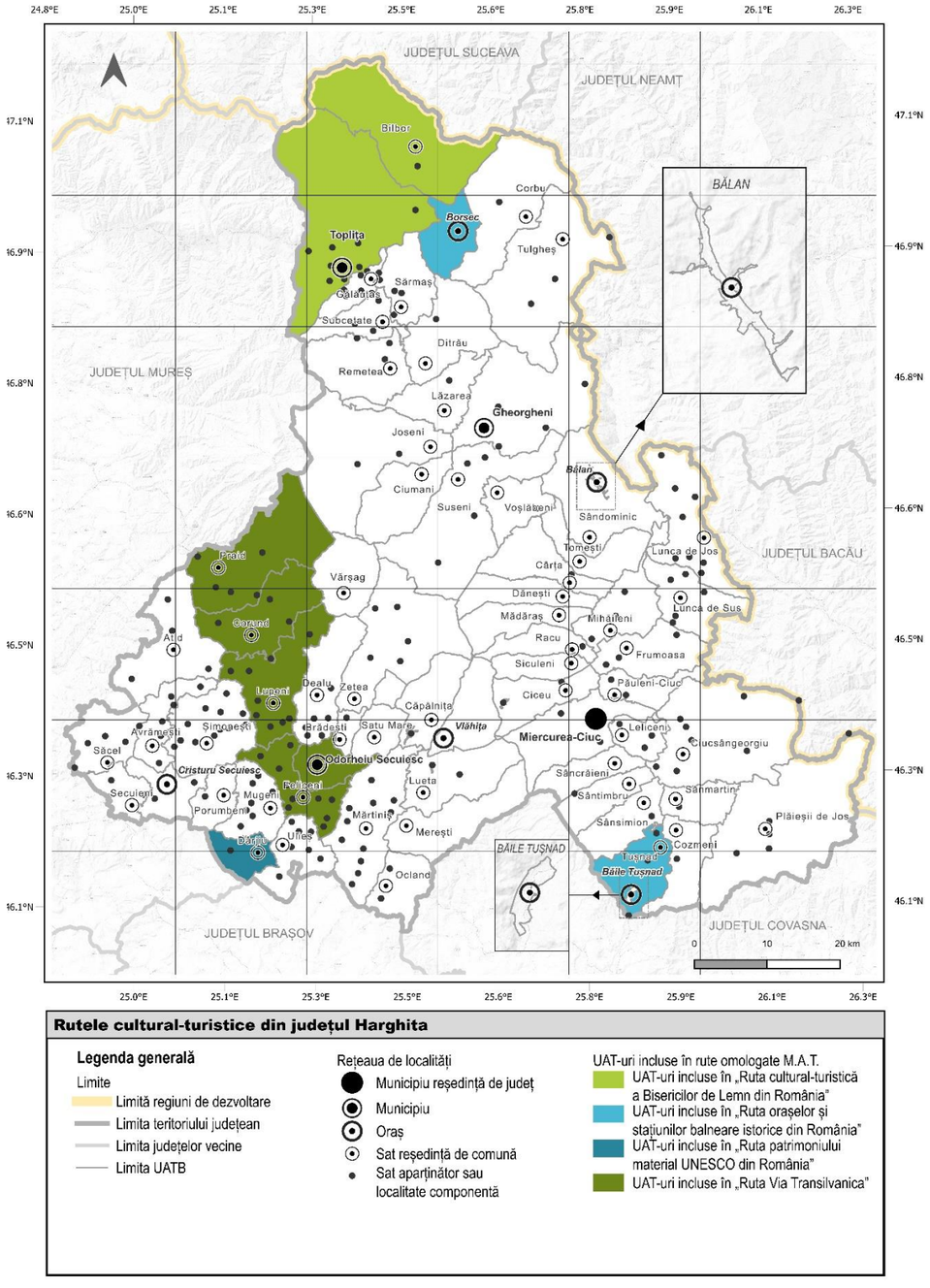
Ruta patrimoniului multietnic din România – Cuprinde lăcașe de cult din județele: Cluj, Alba, Botoșani, Constanța și Harghita și Suceava. La nivelul județului Harghita, sunt incluse UATB care fac parte din Ruta VIA MARIAE.

Ruta orașelor și stațiunilor balneare istorice din România – Cuprinde orașele și stațiunile balneare care au patrimoniu din perioada medievală: Orașul Băile Tușnad cu stațiunea Băile Tușnad descoperită la 1842 și Orașul Borsec cu stațiunea Borsec cunoscută din 1804.

Ruta patrimoniului material UNESCO în România – Satele transilvane cu biserici fortificate (UATB Dârjiu – Harghita).

Toate aceste obiective turistice incluse în cadrul rutelor cultural-turistice pot susține o dezvoltare viitoare a turismului în Harghita, alături de stimularea dezvoltării economice și sociale locale. Totodată, includerea acestora în rute naționale poate oferi un cadru de cooperare între județul Harghita și celelalte județele ale României care beneficiază de obiective turistice comune cuprinse în trasee.

Ruta Via Transilvanica este un traseu turistic de lungă distanță de 1.400 de kilometri care traversează România pe direcția NE-SV, de la Putna până la Drobeta Turnu Severin și poate fi traversat atât în cadrul unor drumeții cât și în cadrul unui traseu cicloturistic. Segmentul Siculorum din cadrul traseului Via Transilvanica traversează județul Harghita pe o porțiune de aproximativ 130 de km și trece prin UATB: Praid, Atia, Lupeni, Odorheiul Secuiesc, Mărtiniș, Dârjiu și Archita.

Cartograma nr. 40: Rutele cultural-turistice din județul Harghita

Sursa: Ministerul Antreprenoriatului și Turismului

RUTE CULTURAL-TURISTICE PNRR: OBIECTIVE INCLUSE ÎN VEDEREA PROMOVĂRII ȘI OBIECTIVE PROPUSE PENTRU RESTAURARE (INCLUSIV LISTA DE REZERVĂ)

Obiectivul Programului România Atractivă este de a crește atractivitatea destinațiilor turistice selectate în urma dezvoltării a 12 rute turistice/culturale tematice în zonele rurale defavorizate din România. Investiția presupune sprijin financiar pentru promovarea celor 12 rute și modernizarea /reabilitarea obiectivelor turistice cu impact național și internațional.

La nivelul județului Harghita au fost incluse în cadrul rutelor o serie de obiective turistice și culturale care au îndeplinesc criteriile necesare atât pentru promovare cât și pentru restaurare. Județul Harghita are obiective turistice incluse în 8 din cele 12 rute turistice / culturale în vederea promovării. Lista obiectivelor incluse în rutelor turistice / culturale, în vederea promovării acestora pentru județul Harghita conține următoarele obiective:[75]

- Traseul castrelor romane: Castrul roman de la Sânpaul, UATB Mărtiniș;
- Ruta cetăților: Cetatea Mikó, UATB Miercurea Ciuc;
- Ruta bisericilor fortificate: Biserica romano-catolica Sf. Gheorghe din UATB Ciucsângeorgiu, Biserica Romano-Catolica din UATB Cârța;
- Ruta castelelor: Castelul Urmánczy, UATB Toplița;
- Ruta curiilor: Conacul Gyárfás din UATB Cristuru Secuiesc, Conacul Biális din UATB Mihăileni, Conacul Adorjan Imre din UATB Ciucsângeorgiu, Fosta cazarmă de husari, construire anexă și împrejmuire din UATB Aita Mare;
- Traseul gastronomiei tradiționale românești: Traseul gastronomiei tradiționale în județul Harghita;
- Ruta Sfântului Ladislau: Biserica romano-catolică Zămislirea Sf. Fecioare din UATB Ciucsângeorgiu; Biserica Reformată Daia din UATB Ulieș; Biserica reformată Lupița (Biserica reformată și Zid de incintă cu turn de poartă) din UATB Mugeni; Biserica romano-catolică Sf. Mihail din Mihăileni din UATB Mihăileni;
- Ruta satelor cu arhitectură tradițională: gospodării tradiționale în UATB Atid, UATB Ciucsângeorgiu, UATB Mărtiniș, UATB Mugeni.

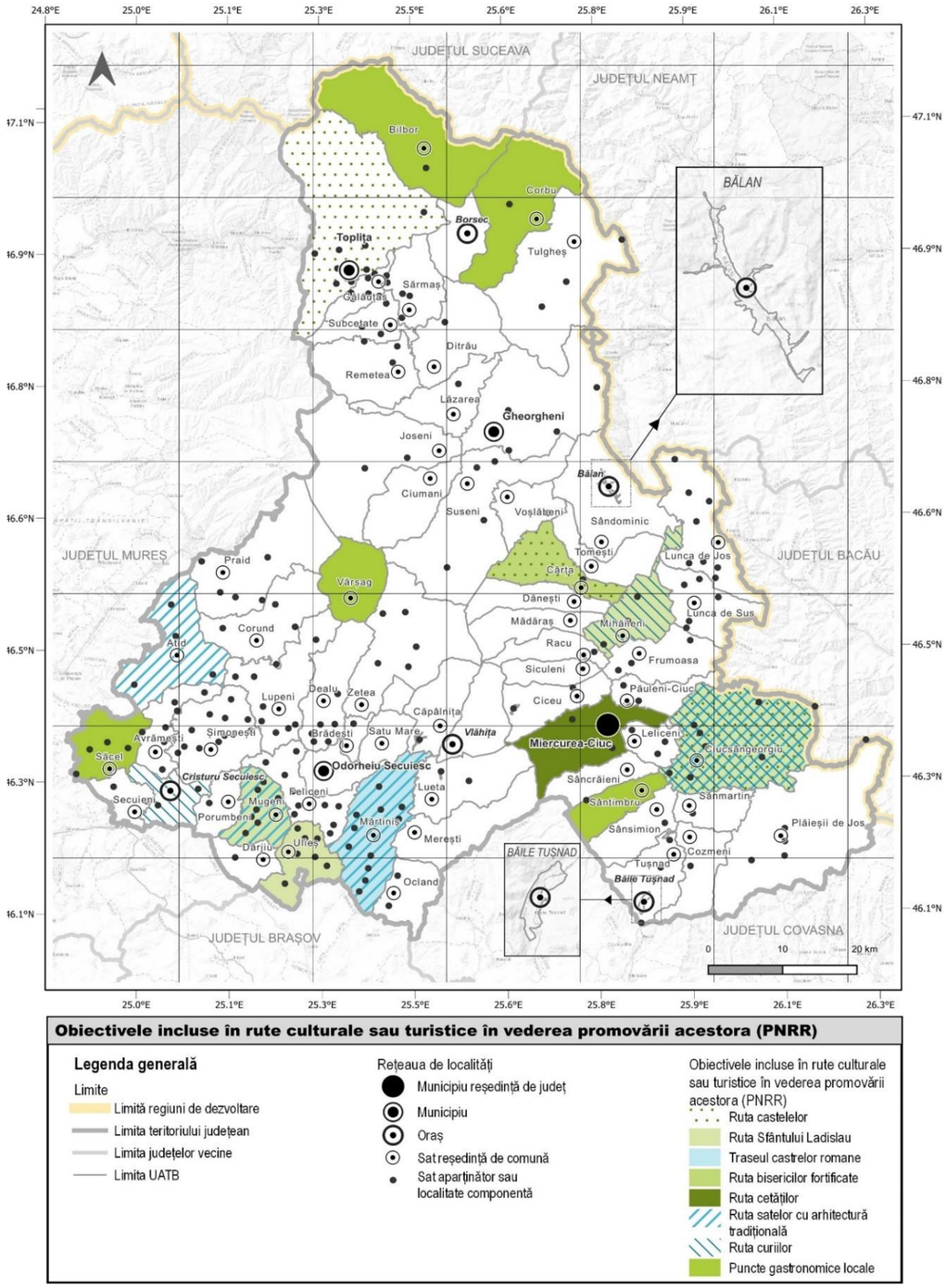
Majoritatea obiectivelor turistice dispun de infrastructura de bază necesară pentru a întâmpina vizitatori, cu toate acestea, o parte din obiectivele turistice necesită totuși îmbunătățiri pentru a deveni atrăgătoare pentru turiști. Fiecare rută turistică va beneficia de o strategie de promovare a rutei, de materiale promoționale accesibile, pentru a asigura promovarea întregii rute turistice, de o aplicație pentru telefon dedicată celor 12 rute turistice/culturale precum și de realitate virtuală.

Pe lângă obiectivele incluse în vederea promovării acestora, apelul a fost deschis și pentru includerea în rutele turistice/ culturale a unor obiective, în vederea restaurării acestora. Pentru județul Harghita, au fost incluse pe listă următoarele obiective:[76]

- Ruta castelelor: Castelul Urmánczy din UATB Toplița;
- Ruta curiilor: Conacul Gyárfás din UATB Cristuru Secuiesc;
- Ruta Sfântului Ladislau: Biserica Reformate din UATB Lutița, Biserica Reformată Daia din satul Daia, UATB Ulieș;
- Ruta satelor cu arhitectură tradițională: Gospodării tradiționale în UATB Atid, Gospodării tradiționale în UATB Ciucsângeorgiu, UATB Mărtiniș.

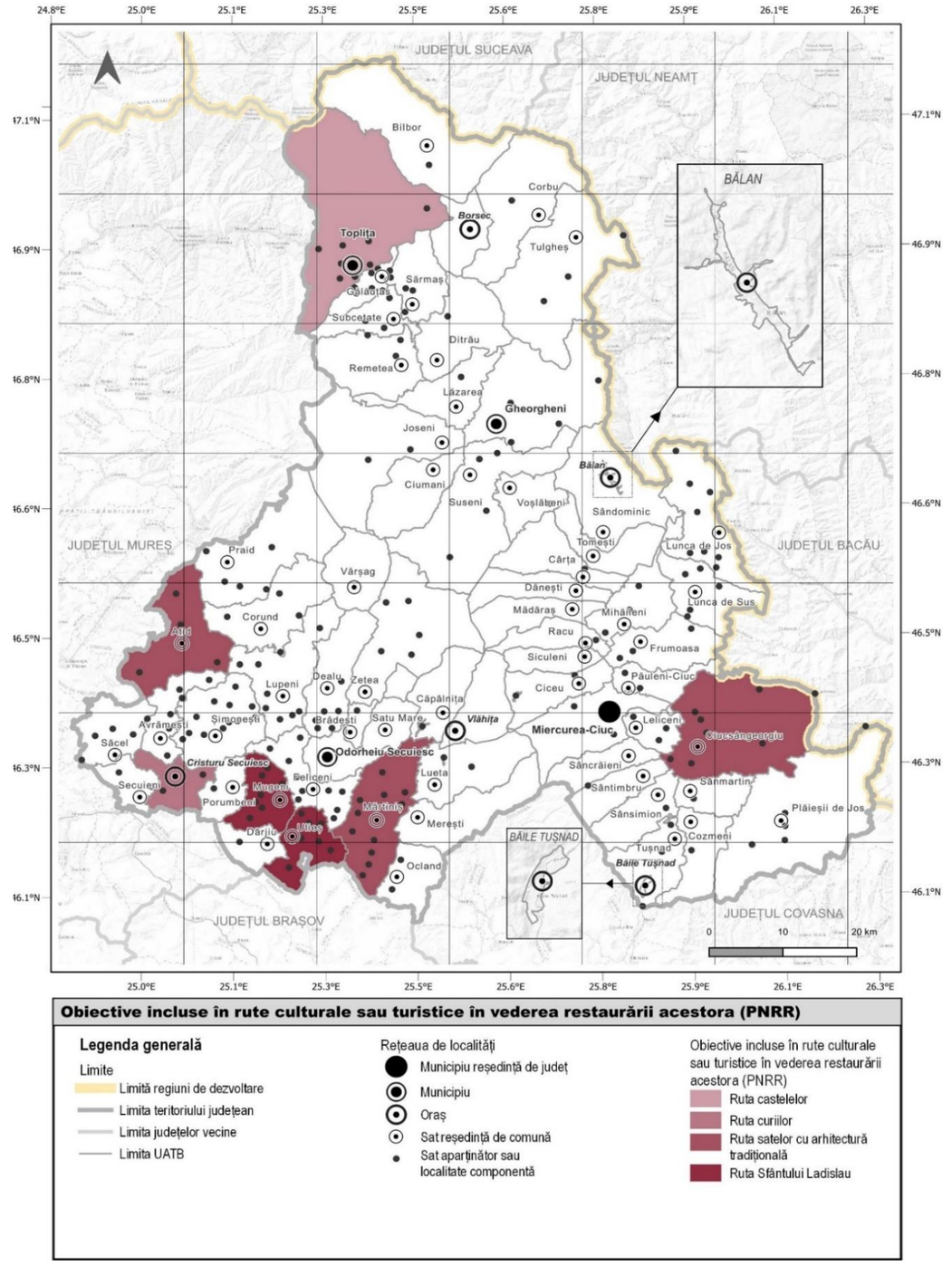
[75] https://www.fonduri-structurale.ro/stiri/30610/pnrr-listele-cu-obiectivele-care-indeplinesc-criteriile-necesare-includerii-in-cadrul-rutelor-turistice-culturale-in-vederea-promovarii-respectiv-restaurarii-in-cadrul-programului-romania-atractiva

[76] https://www.fonduri-structurale.ro/stiri/30610/pnrr-listele-cu-obiectivele-care-indeplinesc-criteriile-necesare-includerii-in-cadrul-rutelor-turistice-culturale-in-vederea-promovarii-respectiv-restaurarii-in-cadrul-programului-romania-atractiva

Cartograma nr. 41: Obiectivele incluse în rutele turistice/ culturale în vederea promovării acestora (PNRR)

Sursa: www.fonduri-structurale.ro

Cartograma nr. 42: Obiective incluse în rute turistice/ culturale în vederea restaurării acestora (PNRR)

Sursa: www.fonduri-structurale.ro

Alături de acestea, există și o lista de rezervă a obiectivelor selectate în cadrul apelului 3 care îndeplinesc criteriile necesare includerii în cadrul rutelor turistice / culturale, în vederea restaurării acestora care includ: Curia Biális din Mihăileni în Ruta curiilor și gospodării tradiționale în UATB Mugeni în Ruta satelor cu arhitectură tradițională.

TRASEE TURISTICE MONTANTE OMOLOGATE ÎN JUDEȚUL HARGHITA DE CĂTRE MAT

Conform Ministerului Antreprenoriatului și Turismului, la nivelul județului Harghita sunt omologate (conform listei actualizate în data de 16.12.2022), un număr de **65 de trasee turistice montane** care pot fi practicate fie pe tot timpul anului, fie doar vara.

Majoritatea traseelor omologate sunt în munții Giurgeului (24 de trasee omologate), munții Harghitei (13 trasee omologate), munții Hășmaș (12 trasee omologate), munții Călimani (7 trasee omologate), munții Ciomatul Mare și masivul Perișani (cu câte 4 trasee omologate în fiecare) și un singur traseu omologat în munții Bodoc.

O listă completă a traseelor turistice se poate consulta în Anexe, la secțiunea dedicată – Anexa 5 – Lista traseelor turistice montane omologate din județul Harghita.

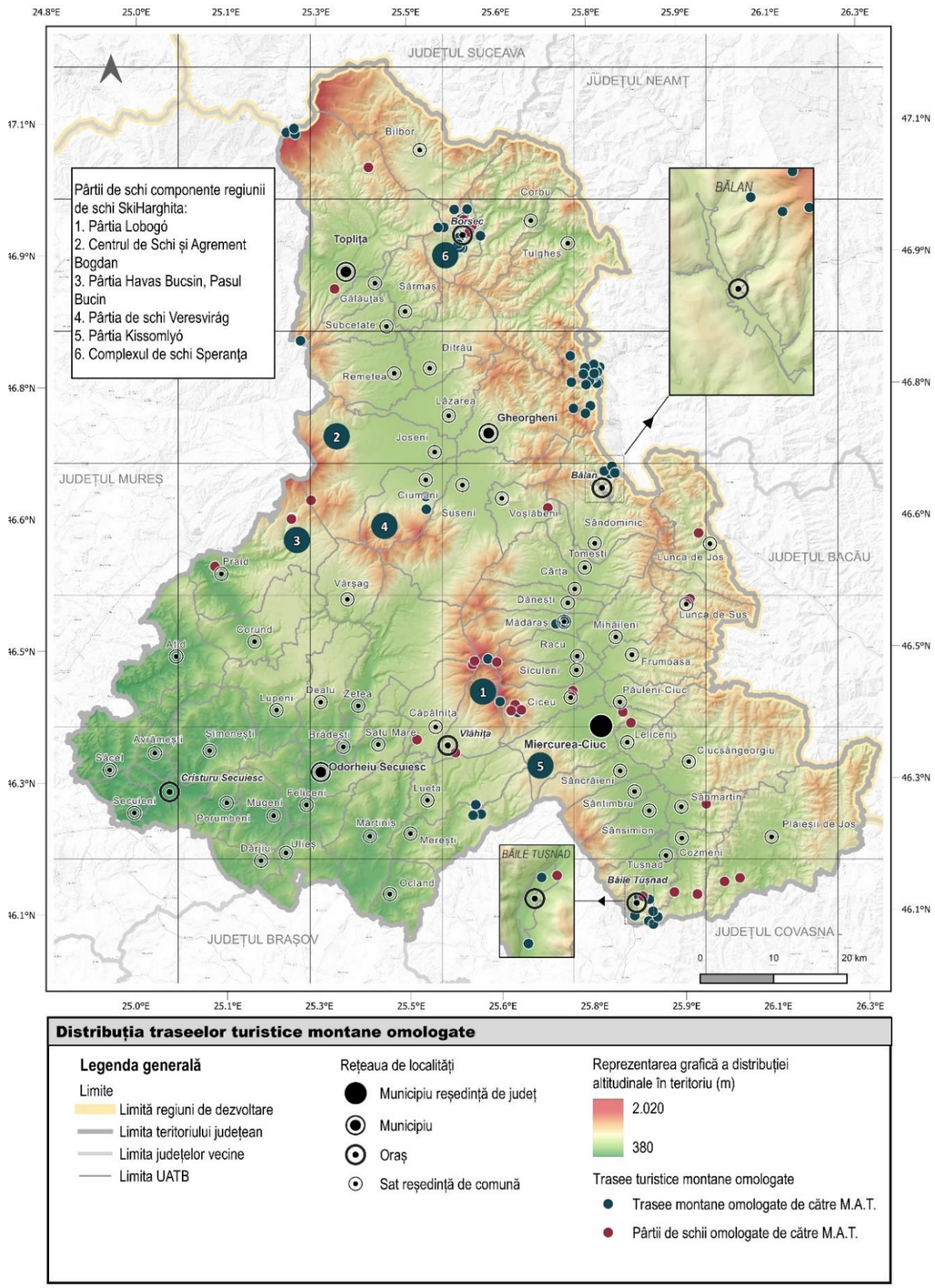
Alături de acestea, Ministerul Antreprenoriatului și Turismului a mai omologat pentru județul Harghita și un număr de **32 de pârtii de schi** (conform listei actualizate în 22.03.2023) care prezintă diferite grade de dificultate – de la foarte ușoară la dificilă.

O listă completă a pârtiilor de schi omologate se poate consulta în Anexe, la secțiunea dedicată – Anexa 6 – Lista pârtiilor de schi omologate din județul Harghita.

Județul Harghita este recunoscut pentru multele activități de iarnă care se pot desfășura, alături de programele și pachetele care sunt puse la dispoziție de diferiți operatori din județ. SkiHarghita este prima regiune de schi din România, care în prezent include 12 pârtii de schi din 6 locații:

1. Pârtia Lobogó, Băile Homorod;
2. Centrul de Schi și Agrement Bogdan;
3. Pârtia Havas Bucsin, Pasul Bucin;
4. Pârtia de schi Veresvirág, Ciumani;
5. Pârtia Kissomlyó, Șumuleu Ciuc;
6. Complexul de schi Speranța, Borsec.

Atracțiile de iarnă pentru turiști sunt multiple, aceștia putând să aleagă dintr-o gamă variantă de activități: schi și snowboard la Muntele Roșu sau Pârtia de schi Harghita-Băi, drumeții în zăpadă la Lacul Sfânta Ana, plimbări cu sania trasă de câini sau cu căruța trasă de cai la Băile Tușnad, patinaj pe gheață la Patinoarul din Miercurea Ciuc, plimbări cu snowmobilul sau cu snowbus-ul numit Sherpa Alpina la Harghita-Băi, aventuri și drumeții la Cheile Bicazului și nu numai.

Pârtii de schi componente regiunii de schi SkiHarghita:
1. Pârtia Lobogó
2. Centrul de Schi și Agrement Bogdan
3. Pârtia Havas Bucsin, Pasul Bucin
4. Pârtia de schi Veresvirág
5. Pârtia Kissomlyó
6. Complexul de schi Speranța
JUDEȚUL SUCEAVA
JUDEȚUL NEAMȚ
JUDEȚUL MUREȘ
JUDEȚUL BACĂU
JUDEȚUL BRAȘOV
JUDEȚUL COVASNA
BĂLAN
BĂILE TUȘNAD
Borsec
Toplița
Gheorgheni
Miercurea-Ciuc
Odorheiu Secuiesc
Cristuru Secuiesc
Vlăhița
Bilbor
Corbu
Tulgheș
Sărmaș
Gălăuțaș
Subcetate
Ditrău
Remetea
Lăzarea
Joseni
Ciumani
Suseni
Voșlăbeni
Sândominic
Tomești
Lunca de Jos
Lunca de Sus
Frumoasa
Păuleni-Ciuc
Lelicheni
Cucsângeorgiu
Sâncrăieni
Sântimbru
Sânmartin
Sânsimion
Cozmeni
Tușnad
Băile Tușnad
Plăieșii de Jos
Mihăileni
Racu
Siculeni
Mădăraș
Ciceu
Căpâlnița
Satu Mare
Lueta
Mereși
Mărtiniș
Ocland
Dărlău
Ulieș
Feliceni
Mugeni
Porumbeni
Secuieni
Săcel
Avrămești
Simonești
Brădești
Lupeni
Dealu
Zetea
Corund
Aldă
Fraid
Vârșag
Cârța
Dănești
Pârâul Rece
Pârâul Sec
Pârâul Mare
Pârâul Mic
Pârâul Roșu
Pârâul Alb
Pârâul Negru
Pârâul Verde
Pârâul Galben
Pârâul Albastru

PROGRAME ȘI PROIECTE DE PROMOVARE TURISTICĂ A JUDEȚULUI

În funcție de interesele turiștilor care vizitează destinația Harghita, au fost create o serie de produse turistice la nivelul județului, pentru ca aceștia să aibă parte de una dintre cele mai complexe destinații.

Județul Harghita dispune de un potențial turistic deosebit, de localități turistice și zone de agrement, renumite în țară și peste hotare. Datorită acestor resurse, Consiliul Județean Harghita a demarat continuu **programe și proiecte** care să valorifice aceste bogății pe care județul le deține.

Un astfel de proiect este cel realizat în parteneriat cu Universitatea Bologna (IT) intitulat „RURITAGE - Rural regeneration through systemic heritage-led strategies" prin Programul Horizon 2020[77] și finalizat în anul 2022. Obiectivul general al proiectului RURITAGE a fost de a demonstra potențialul patrimoniului cultural și natural ca un puternic catalizator economic, social și de mediu pentru regenerare, dezvoltare durabilă, creștere economică și îmbunătățirea bunăstării oamenilor și a mediului de viață. Proiectul RURITAGE intenționează să promoveze managementul și responsabilitatea colectivă a patrimoniului cultural și natural, precum și integrarea patrimoniului în politicile naționale și europene.

Un alt proiect care merită o mențiune specială este și Drumul Sării Sovata-Praid, proiect localizat în județul Mureș și dezvoltat în cadrul stațiunii Sovata care are ca atracție turistică principală lacurile sărate și tratamentul balnear. Municipalitatea și-a propus dezvoltarea zonei protejate de 70 hectare din mijlocul stațiunii, pentru a lărgii suprafețele de agrement și a pune în evidență munții de sare, lacurile sărate și arboretele de pe sărături. Prin acest proiect s-au creat facilități pentru parcurgerea și vizitarea zonelor protejate și accesul turiștilor pe trasee bine definite[78].

Acesta poate reprezenta un exemplu de cum pot fi legate în viitor cele două stațiuni turistice Sovata și Praid prin intermediul unui traseu turistic bine definit și conturat, axat pe promovarea și valorificarea elementelor comune ale celor două stațiuni – lacurile sărate și munții de sare.

În ceea ce privește promovarea și protecția resurselor naturale și culturale în scopuri turistice, Consiliul Județean Harghita a derulează o serie de programe și proiecte:[79]

- Program de sprijinire a dansului și a obiceiurilor populare din județul Harghita;
- Program de sprijinire a culturii din județul Harghita;
- Programul Consiliului Județean Harghita pentru promovarea valorilor locale și organizarea Zilei naționale a produselor agroalimentare românești;
- Program pentru promovarea turismului în județul Harghita pe anii 2022-2024;
- Program anual de colaborare al Consiliului Județean Harghita cu asociațiile și fundațiile cu activitate de turism din județul Harghita;
- Program de colaborare în vederea derulării activităților cultelor religioase;
- Program Ocrotirea patrimoniului cultural imobil al județului Harghita pe anii 2022-2024.

Resursele bogate din patrimoniul cultural constituie premisele necesare pentru dezvoltarea turismului cultural. Cu toate acestea, este la fel de important ca aceste obiective turistice să fie pregătite să primească turiști interni și externi, din punctul de vedere al accesibilității, infrastructurii, al semnalizării acestora, precum și în ceea ce privește disponibilitatea, cantitatea și calitatea informațiilor și promovarea în diferite limbi de circulație internațională, dar și includerea acestora în produse turistice diverse și complexe, calitatea dotărilor și alte activități disponibile pe lângă obiectiv.

[77] Conform Lista programelor / proiectelor de cooperare Teritorială Internațională din partea Consiliului Județean Harghita, nr. înregistrare 116660/2023.03.09

[78] Mai multe informații despre proiect: https://www.uar-bna.ro/2018/proiecte/471/

[79] Conform Adresei Consiliul Județean Harghita nr. 116660/2023.03.09

5. CONTEXTUL TERITORIAL INTERJUDEȚEAN, REGIONAL ȘI NAȚIONAL

5.1 Coridoare de transport, orașe poartă

Județul Harghita este situat în zona centrală a țării, în regiunea de dezvoltare Centru ce este deservită de rețeaua TEN-T prin intermediul coridorului Rin – Dunăre. Cu toate acestea, județul Harghita este slab conectat la rețeaua europeană de transport TEN-T, fiind poziționat în afara coridoarelor rutiere principale, și beneficiind de doar câțiva kilometri de rețea feroviară în zona granitei cu județul Mureș, pe teritoriul UATB Dârjiu, însă fără a avea acces prin gările sau haltele aferente acesteia.

Pe cale rutieră, cele mai apropiate alternative sunt coridorul Rin – Dunăre pentru partea de Vest a teritoriului, respectiv coridorul Marea Baltică – Marea Neagră – Marea Egee, pentru partea de Est. Legătura cu cele două coridoare rutiere se poate face prin intermediul județelor Sibiu, Bacău sau Neamț.

Conectivitatea redusă a județului la rețeaua europeană majoră de transport, face ca acesta să fie izolat față de Europa Centrală și de Vest fiind îngreunate legăturile cu marile centre urbane de la nivel european. Acest lucru are un impact atât asupra facilitării transportului de pasageri, cât și asupra fluxurilor de trafic de marfă.

Însă, rețeaua TEN-T Extinsă (Comprehensive) adaugă conexiuni și în județul Harghita. Cu toate acestea, rețeaua extinsă este prevăzută pentru finalizare pentru 2050, ceea ce reprezintă o oportunitate îndepărtată pentru județul Harghita în lipsa fondurilor publice disponibile. Prima astfel de conexiune se face pe cale ferată, pe direcția Nord-Sud, din municipiul Toplița, până în UATB Lunca de Jos, trecând prin localități precum: Gheorgheni, Siculeni, Mihăileni. Prin construirea acestei legături, județul va beneficia de o conexiune modernizată și eficientă pe cale ferată cu tot teritoriul european fie aceasta directă sau indirectă (Budapesta, Bratislava, Viena etc.). Cea de-a doua conexiune a rețelei extinse este una rutieră ce va conecta județul Harghita de municipii importante ale României precum Cluj-Napoca, Iași sau Brașov. Pe teritoriul județului Harghita, acest coridor rutier presupune modernizarea actualului DN 13B, ce intră prin teritoriul UATB Praid și ajunge până în localitatea Lacu Roșu, legând astfel două puncte turistice importante ale județului (Salina Praid și Lacul Roșu) de rețeaua europeană de transport. Spre deosebire de rețeaua de cale ferată, culoarul DN 13B se află pe rețeaua TEN-T Centrală (Core) ce trebuie finalizată până în anul 2030.

Figura nr. 75: Rețeaua TEN-T și conexiunea județului Harghita la aceasta

Sursa: TENtec Interactive Map Viewer

La nivelul județului Harghita există trei drumuri de importanță europeană/națională, reprezentate de Drumul European E578 și Drumurile Naționale DN12 și DN15. Cu toate acestea, Drumul European E578 este format din porțiuni ale celor două drumuri naționale, făcând astfel să existe doar două coridoare majore de transport. Acesta pleacă din Sărățel, de la intersecția cu Drumul E58, continuă apoi prin Reghin – Toplița – Gheorgheni – Miercurea-Ciuc – Sfântu Gheorghe și se termină la Chichiș, la intersecția cu Drumul E574. Drumul Național 12 (Chichiș – Sfântu Gheorghe – Miercurea-Ciuc – Gheorgheni – Toplița) și Drumul European E578 se suprapun complet pe teritoriul județului Harghita, dezvoltând astfel un coridor pe direcția Nord-Sud. Drumul Național DN15 este desfășurat pe direcția Est-Vest și prezintă de asemenea o porțiune (Toplița – granița cu județul Mureș) pe teritoriul județului care se suprapune cu Drumul European E578 (DN12). Acesta este principala legătură a județului cu polii principali de creștere precum Cluj-Napoca, Brașov și București, în timp ce traseul est-vest al DN 13B și DN 12C fac legătura între județ și municipiile Târgu Mureș și Iași.

Trei dintre cele patru municipii ale județului (Miercurea-Ciuc, Gheorgheni, Toplița) sunt deservite de Drumul European E578 (DN12). Mai mult decât atât, municipiul Toplița este traversat și de DN15, pe când Miercurea-Ciuc și Gheorgheni sunt conectate de DN12. Astfel, aceste trei municipii oferă cele mai multe conexiuni rutiere către cele mai mari centre urbane din țară. Cu toate acestea, nivelul traficului pe drumurile naționale din județul Harghita este scăzut față de media națională, conform Recensământului Traficului alcătuit de CESTRIN în 2015.

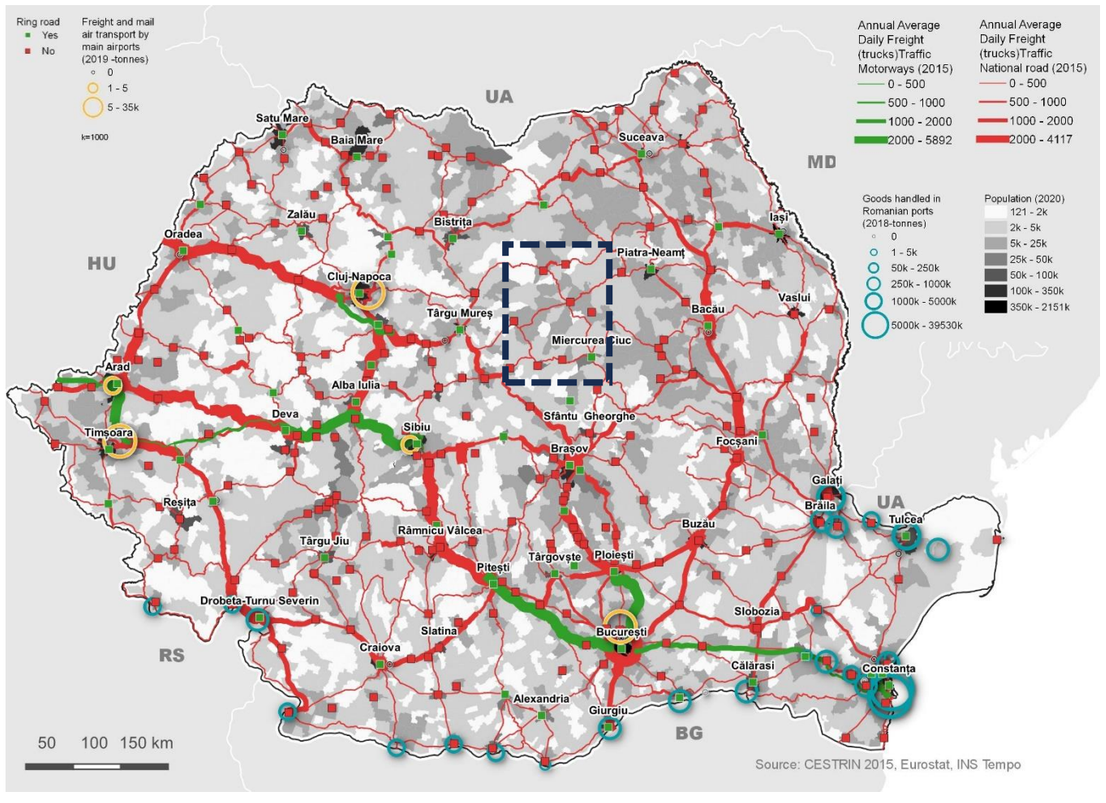

Figura nr. 76: Fluxuri de trafic la nivel național conform datelor CESTRIN 2015

Sursa: Extras din Strategia Națională De Dezvoltare Urbană Integrată Pentru Orașe Reziliente, Verzi, Incluzive Și Competitive 2022-2035 (Politica Urbană a României)

Nivelul relativ scăzut al traficului auto pe principalele drumuri din județ poate fi constatat și din imaginea oferită de nivelul emisiilor de CO2 pe rețeaua de drumuri naționale și autostrăzi, exprimată în Kg/Km/Zi (medie zilnică anuală) pe baza analizelor CESTRIN (2019).

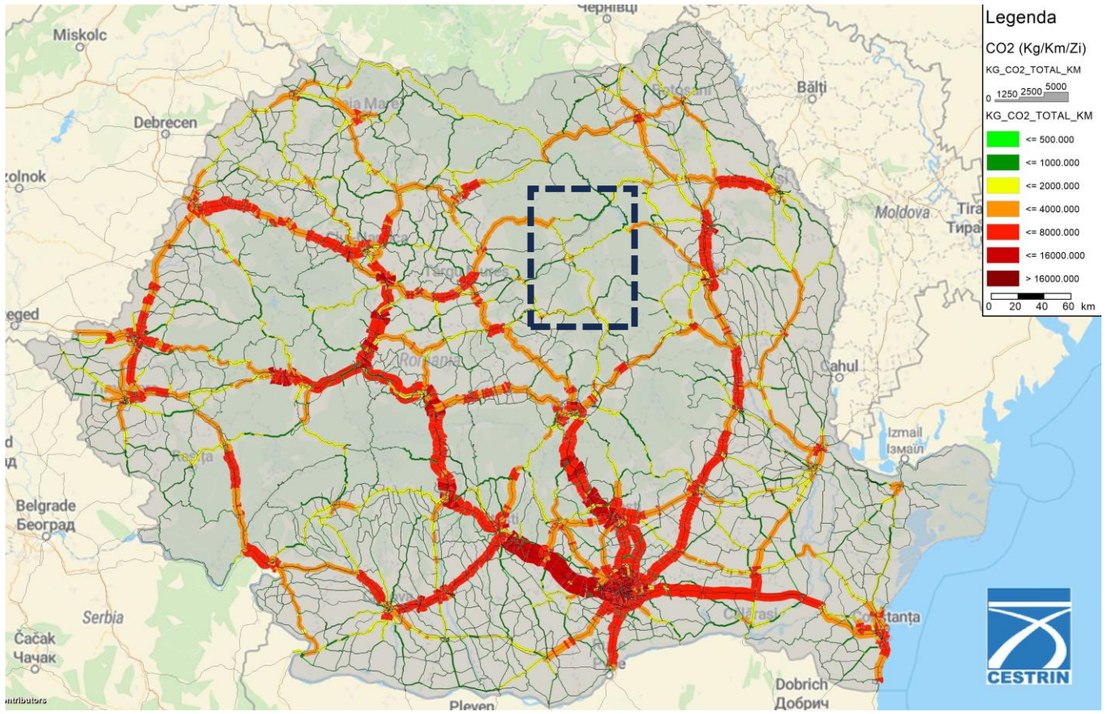

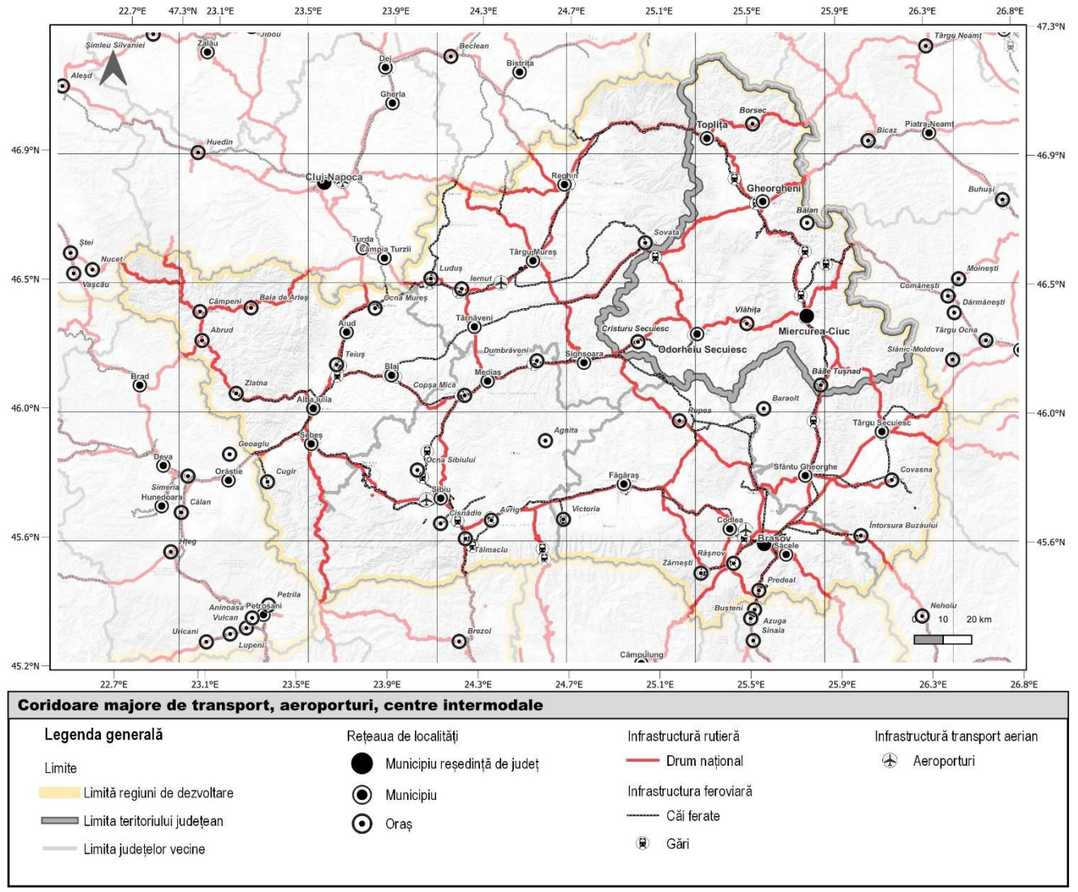
Figura nr. 77: Harta emisiilor de CO2 pe rețeaua de drumuri naționale și autostrăzi (2019)

Sursa: https://www.cestrin.ro/assets/img/portfolio/harta%20emisii%20CO2x2.jpg

În ceea ce privește rețeaua feroviară, județul Harghita este traversat pe direcția Nord-Sud de magistrala M400 (M316[80]), care conectează Brașov de Satu Mare. Pe teritoriul județului, aceasta urmează preponderent același traseu ca Drumul European E578 (DN12), având stații atât în localități urbane cât și rurale, printre care: în municipiile Toplița și Gheorgheni, în comunele Voșlăbeni și Siculeni, în municipiul Miercurea-Ciuc și în orașul Băile Tușnad. Nodul feroviar de la Siculeni are o importanță mai ridicată pentru teritoriu, acesta conectând două magistrale feroviare, făcând legătura între traseul principal de cale ferată N-S de pe Magistrala 400 și traseul secundar E-V de pe Magistrala 504, care reprezintă singura trecere continuă de cale ferată între Regiunea Centru și Regiunea Nord-Est (C.F.R., [15.05.2023], https://bit.ly/3M6pCYZ). Astfel, nodul feroviar de la Siculeni, care reunește M400 (M316) cu M504 întărește statutul de **oraș-poartă** pentru municipiul Miercurea-Ciuc, acesta având stație pe magistrala 400, aflându-se la doar 8 minute distanță cu trenul de magistrala 504, și beneficiind și de poziționarea pe Drumul European E578 (DN12). Deci, municipiul reședință de județ, oferă cele mai multe conexiuni cu puncte de interes majore ale țării (capitala, orașe poli de creștere, aeroporturi) atât pe cale rutieră, cât și pe cale feroviară.

Atât Gheorgheni, cât și Toplița se află de asemenea pe traseul magistralei M400 și pe Drumul European E578 (DN12), dar nu beneficiază de accesul rapid la M504 și nici de aceeași varietate de curse. Astfel, timpii parcurși pe cale feroviară către marea majoritate a centrelor urbane de interes cresc, excepție făcând Cluj-Napoca. Cu toate acestea, raportat la zona de nord a județului, acestea pot fi considerate orașe-poartă pentru teritoriul din jumătatea nordică a județului, pentru care accesul din așezările acestei zone, prin / către Miercurea-Ciuc este mai dificil.

De asemenea, eficiența anumitor rute pe cale rutieră este deficitară, timpul de parcurgere al acestora fiind ridicat, raportat la numărul de kilometri parcurși. De exemplu, drumul de la Miercurea-Ciuc la Iași este parcurs în 257 de minute, ceea ce înseamnă o viteză medie de deplasare de 61 km/h, deși sunt utilizate doar drumuri europene și naționale. O distanță cu 16 km mai mare este parcursă cu 4 minute mai repede în cazul legăturii cu București, sau o distanță cu doar 10 km mai mică este parcursă cu 21 de minute mai rapid în cazul rutei Miercurea-Ciuc – Cluj-Napoca.

Coridoare majore de transport, aeroporturi, centre intermodale

Legenda generală

Limite
- Limită regiuni de dezvoltare
- Limita teritoriului județean
- Limita județelor vecine

Rețeaua de localități
- Municipiu reședință de județ
- Municipiu
- Oraș

Infrastructură rutieră
- Drum național

Infrastructura feroviară
- Căi ferate
- Gări

Infrastructură transport aerian
- Aeroporturi

Cartograma nr. 44: Coridoare majore de transport, aeroporturi, centre intermodale

Sursa: Prelucrat de către autori

Pe lângă cele două coridoare majore de transport rutier, județul Harghita este deservit și de o serie de drumuri naționale secundare și drumuri județene, care îmbunătățesc conectivitatea fie cu centrele urbane de interes, fie între localitățile din județ. Marea majoritate a acestor legături conectează drumurile naționale principale de puncte de interes ale județului, precum Praid sau Lacu Roșu.

[80] Conform răspunsului nr. 114597/22.02.2023 primit de la Sucursala Regională de Căi Ferate Brașov Divizia Tehnică - Serviciul Tehnic de Evidență Cadastru, în urma solicitărilor de date.

Legăturile naționale secundare de pe teritoriul județului sunt desfășurate preponderent pe direcția Est – Vest și sunt deservite de:

- DN11B (leagă Harghita de Covasna pe ruta Cozmeni – Târgu Secuiesc);
- DN12A (pleacă din Miercurea-Ciuc și ajunge în Onești);
- DN12C (conectează Gheorgheni de Bicaz);
- DN13A (creează o conexiune între Miercurea-Ciuc, Odorheiu Secuiesc, Praid și Bălăușeri, de unde se conectează cu DN13 ajungând în Târgu Mureș);
- DN13B (face legătura dintre Gheorgheni și Praid);
- DN13C (creează o legătură între județele Harghita – Mureș pe traseul Vânători – Morăreni).

În completarea acestor drumuri naționale secundare, vin drumurile județene ce deservesc în principiu localități reședință de comună, care nu sunt conectate direct la rețeaua de drumuri naționale. Cea mai mare densitate de drumuri naționale / județene se găsește la nivelul municipiilor Miercurea-Ciuc și Gheorgheni. La capătul opus, UATB Ciumani, Zetea sau Vârșag sunt tranzitate de un singur drum județean și de niciun drum național, proiectarea de drumuri în aceste zone montane fiind mai costisitoare. Drumurile comunale nu reușesc nici ele să îmbunătățească foarte mult situația în anumite zone, deplasarea locuitorilor fiind îngreunată în interiorul județului, majoritatea limitărilor fiind generate de terenul muntos pe care este amplasat județul Harghita, iar astfel se generează timpi ridicați (raportați la numărul de kilometri) la parcurgerea anumitor segmente rutiere din județul Harghita, deplasarea pe aceste tronsoane montane impunând viteze mai mici de deplasare și un grad de atenție mai ridicat din partea șoferilor.

Rețeaua feroviară secundară este reprezentată în județ de magistrala secundară M504 (Adjud – Comănești – Ghimeș – Siculeni), ce conectează județul Harghita de județele Vrancea și Bacău, făcând astfel din Siculeni un nod feroviar. Alte magistrale secundare ce pătrund în zona analizată sunt:

- M319 (Sighișoara – Odorhei), având stații importante în municipiul Odorheiu Secuiesc și orașul Cristuru Secuiesc;
- M320 (Blaj – Târnăveni – Praid) cu o singură stație în județ, la Praid.

Astfel, după o scurtă analiză se poate observa faptul că județul Harghita este slab conectat la rețeaua națională de drumuri, fiind tranzitat de doar două drumuri naționale principale, dintre care unul deservește 5 unități administrativ-teritoriale. De asemenea, rețeaua județeană de drumuri este una ineficientă de cele mai multe ori, fie din cauza profilului stradal, fie din cauza calității suprafeței acesteia, fiind limitată în special de relieful muntos care împiedică mai ales conexiuni rapide pe direcții diagonale între „porți”.

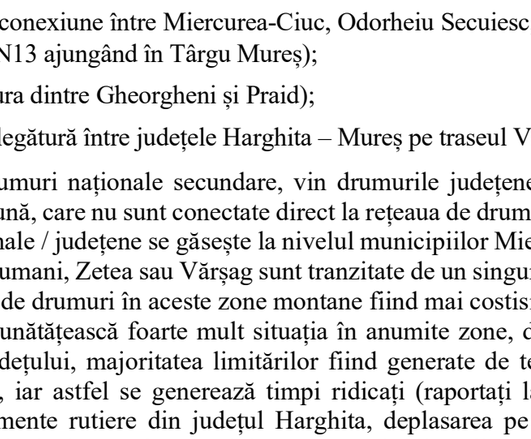
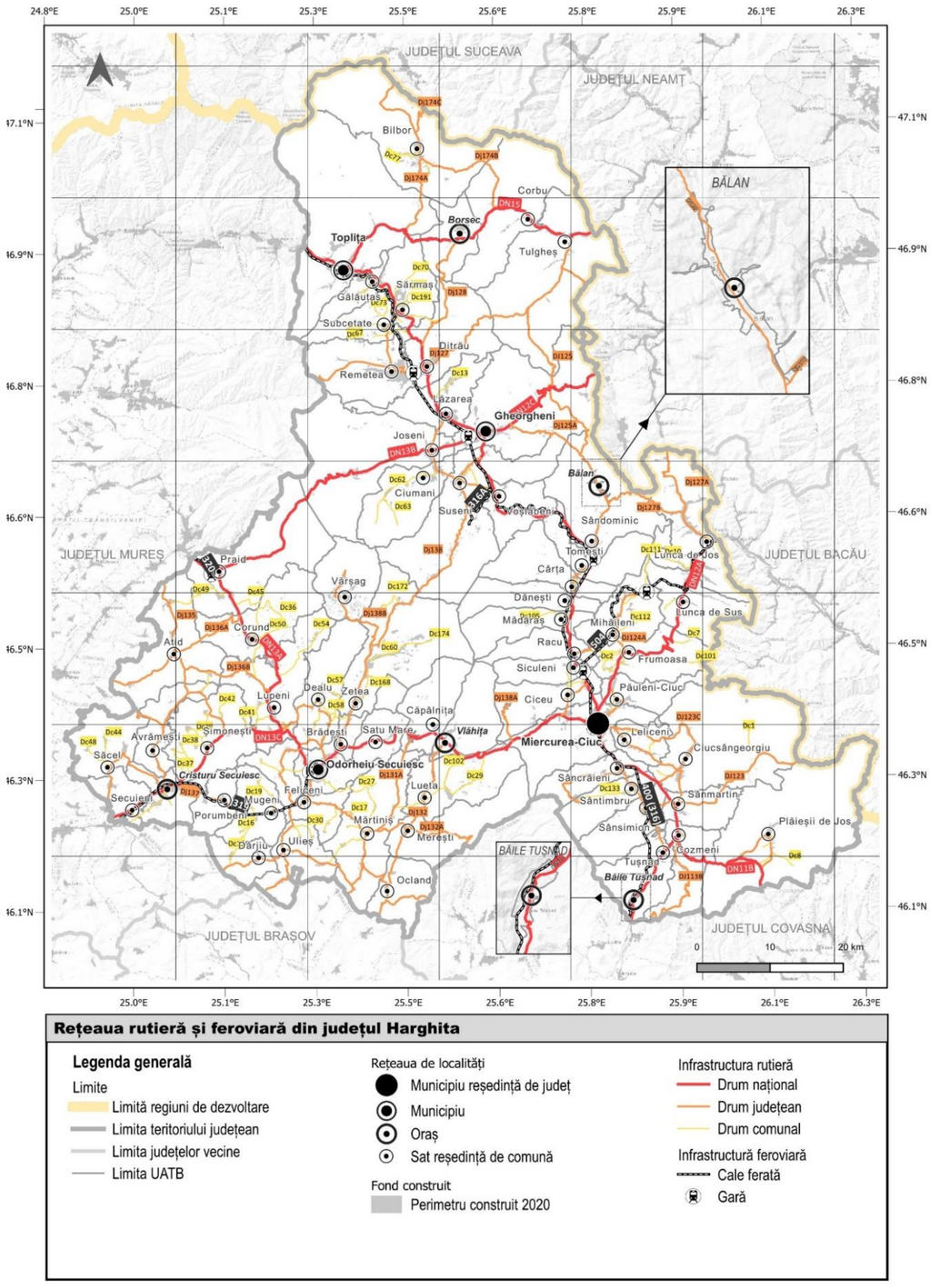

Figura nr. 78: Schema simplificată a „porților” principale ale județului Harghita

Cartograma nr. 45: Rețeaua rutieră și feroviară a județului Harghita

Sursa: Prelucrare autori

5.2 Context național și regional

5.2.1 Județul Harghita în context național (date generale)

Începând cu anul 2017, Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației (MDLPA), prin Direcția de politici și strategii din cadrul Direcției Generale de Dezvoltare Regională și Infrastructură, publică o serie de analize și rapoarte privind starea teritoriului și a nivelului disparităților, la nivel național și a regiunilor de dezvoltare în context european[81]. Cel mai recent raport, din 2023[82] prezintă și analizează indicatori la nivel județean referitori la aspecte socio-economice și de echipare a teritoriului și localităților, la evoluția demografică și la calitatea locuirii, dezvoltare urbană. Raportul analizează de asemenea o serie de aspecte și indicatori referitori la zone cu anumite specificități geografice și socio-economice precum: zone montane, zona costieră, zona deltaică, zona frontalieră, zone periferice, zone turistice și zone urbane și rurale.

Analizele au la bază date statistice aferente anilor 2019-2022, sursele principale fiind: Eurostat (https://ec.europa.eu/eurostat), Institutul Național de Statistică prin platformele Tempo Online (http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/) și eDemos (http://edemos.insse.ro/portal) și Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației.

Poziția județului Harghita, în context național oferă o mai bună înțelegere a stării teritoriului prin comparație cu mediile naționale și cu nivelurile de dezvoltare din județele vecine care pot fi vizualizate prin intermediul numeroaselor reprezentări grafice din Raport. În continuare sunt preluate câteva dintre aceste reprezentări sub formă de cartograme, referitoare la indicatori economici și de sinteză privind calitatea vieții. Dacă la majoritatea indicatorilor analizați în Raport, județul se situează pe poziții medii sau ușor sub mediile naționale, se poate remarca poziția bună pe care o are în ceea ce privește speranța de viață la naștere, în mediul urban (peste 78 de ani). Situația este însă diferită, în mediul rural unde speranța de viață este mai redusă (între 74-75 de ani).

Dacă sub aspectul valorii PIB / locuitor și al ocupării forței de muncă, județul Harghita se situează pe poziții mediane, se poate observa nivelul scăzut al investițiilor străine directe, care se concentrează de-a lungul axei diagonale puternic-urbanizate care conectează județele din vestul țării – zona Cluj-Napoca, Timișoara – de sudul Munteniei – zona capitalei București și a județului Prahova, axă care prezintă și nivelurile cele mai ridicate ale valorii PIB / locuitori. Județul Harghita este situat pe o poziție tangentă acestei axe, ceea ce poate fi apreciat drept o potențialitate care trebuie valorificată print-o bună și eficientă planificare a dezvoltării teritoriale.

În alte domenii precum educația, echiparea cu dotări de sănătate, echiparea cu utilități (apă, canalizare), starea drumurilor județene, gradul de motorizare, județul se situează pe poziții mediane. O situație mai puțin favorabilă se observă în ceea ce privește nivelul de modernizare a drumurilor comunale (a se vedea și pct. următor). Evoluțiile demografice, indică de asemenea o situație relativ echilibrată, în contextul mai puțin favorabil ce caracterizează nivelul național și starea multor alte județe.

Analizele teritoriale pun în evidență buna prezență a zonelor cu potențial și de interes turistic, din județ și mai ales relația de vecinătate cu alte zone turistice din județe vecine precum Bistrița-Năsăud, Mureș, Neamț și Suceava oferind oportunitatea unor cooperări inter-județene și trans-regionale în acest domeniu. De semnalat aici prezența unor mari arii naturale protejate care se întind pe teritoriul mai multor județe învecinate: Parcul Național Călimani (cu o suprafață de peste 24.500 de ha, întinsă pe județele Mureș, Suceava, Harghita și Bistrița-Năsăud) și Parcul Național Cheile Bicazului-Hăşmaş (cu o suprafață de peste 6.500 de ha întinsă pe județele Neamț și Harghita).

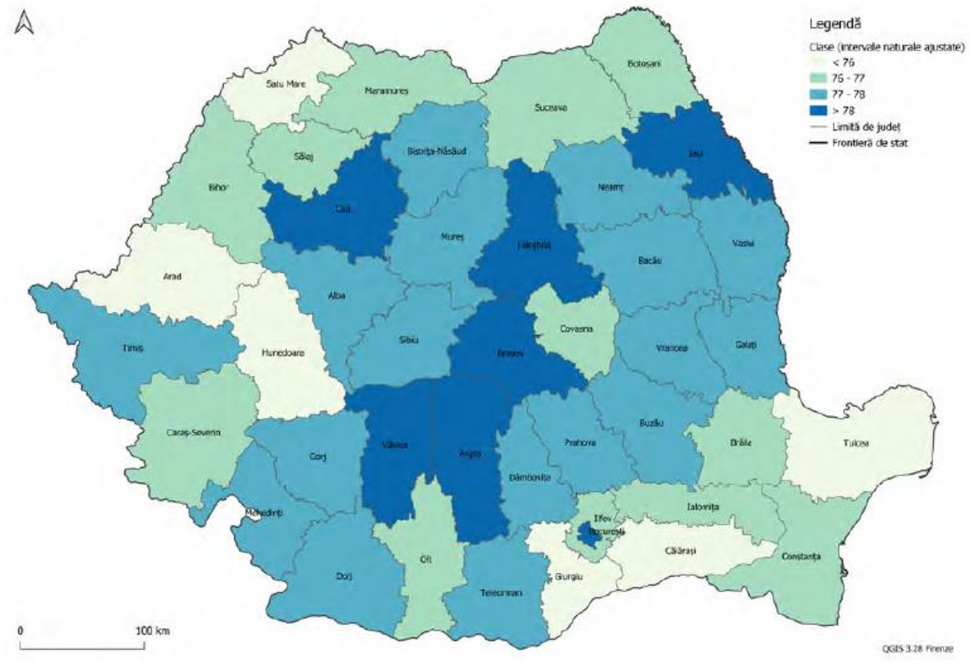

Figura nr. 79: Speranța de viață la naștere în mediul urban (2020, ani la nivel județean)

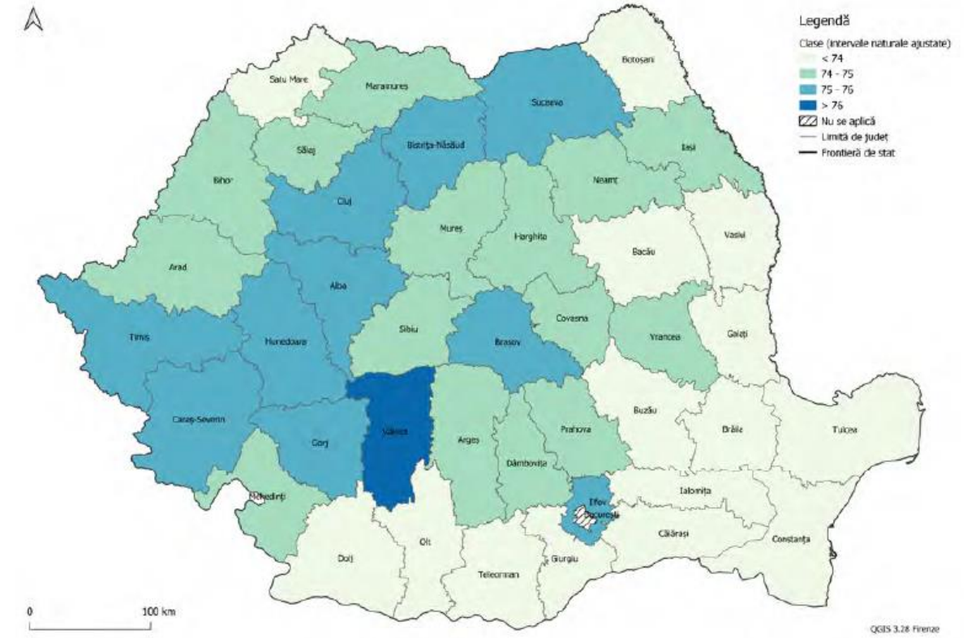

Figura nr. 80: Speranța de viață la naștere în mediul rural (2020, ani la nivel județean)

[81] https://www.mdlpa.ro/pages/raportstareateritoriului (pot fi găsite aici rapoarte de dezvoltare teritorială, rapoarte privind starea teritoriului, studiu privind disparitățile teritoriale în România, raport referitor la orașele mici din România ș.a.).

[82] disparități teritoriale în România. Raport privind starea teritoriului, iulie 2023.

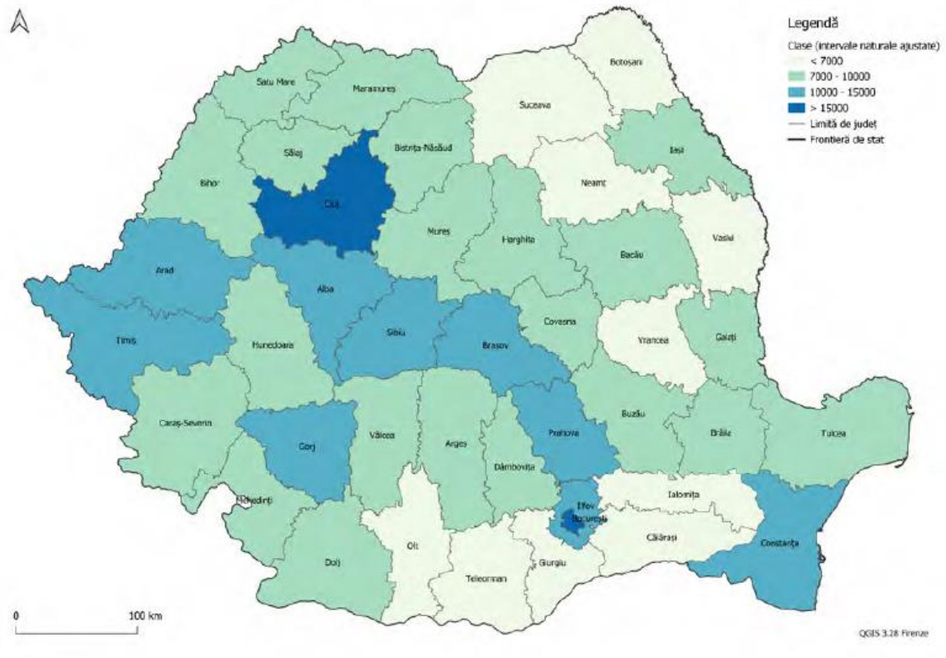

Figura nr. 81: Produsul intern brut per capita, 2020 (eur, la nivel județean)

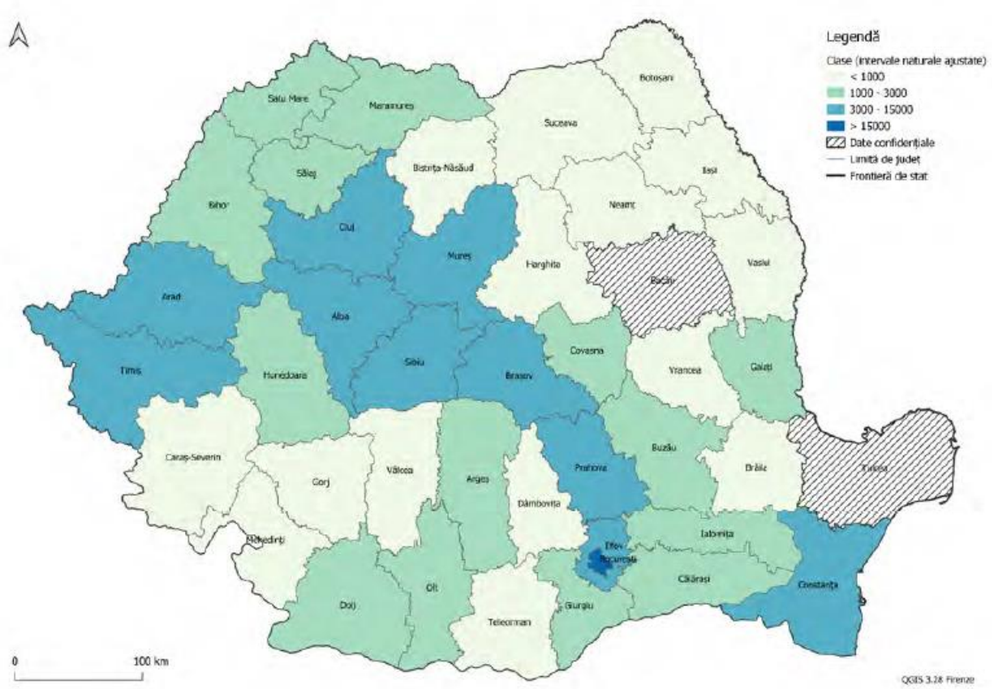

Figura nr. 82: Investițiile străine directe per capita, 2021 (eur, la nivel județean)

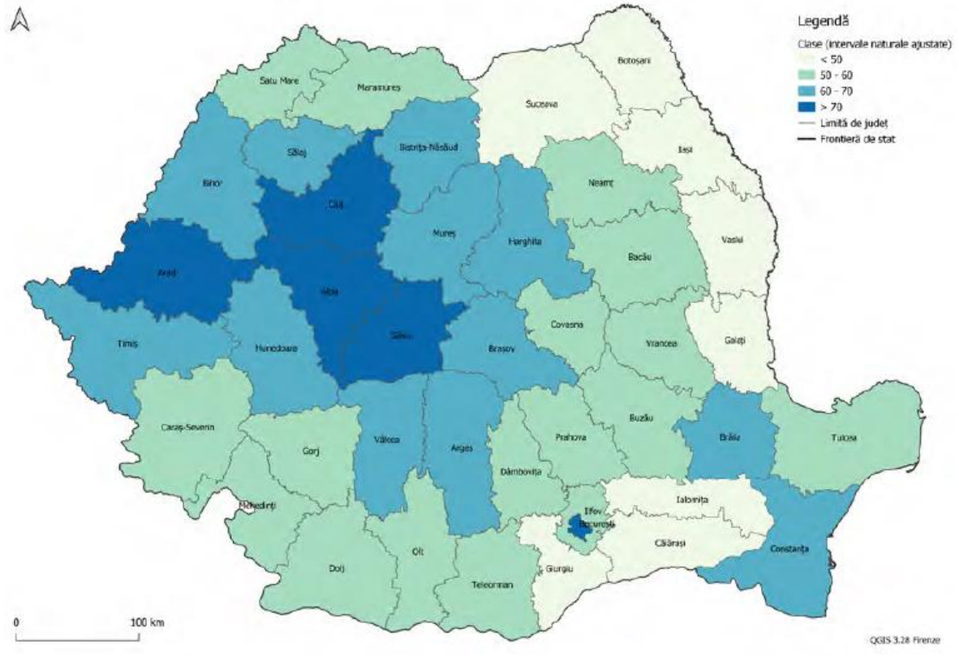

Figura nr. 83: Rata de ocupare a resurselor de muncă, 2021 (la nivel județean)

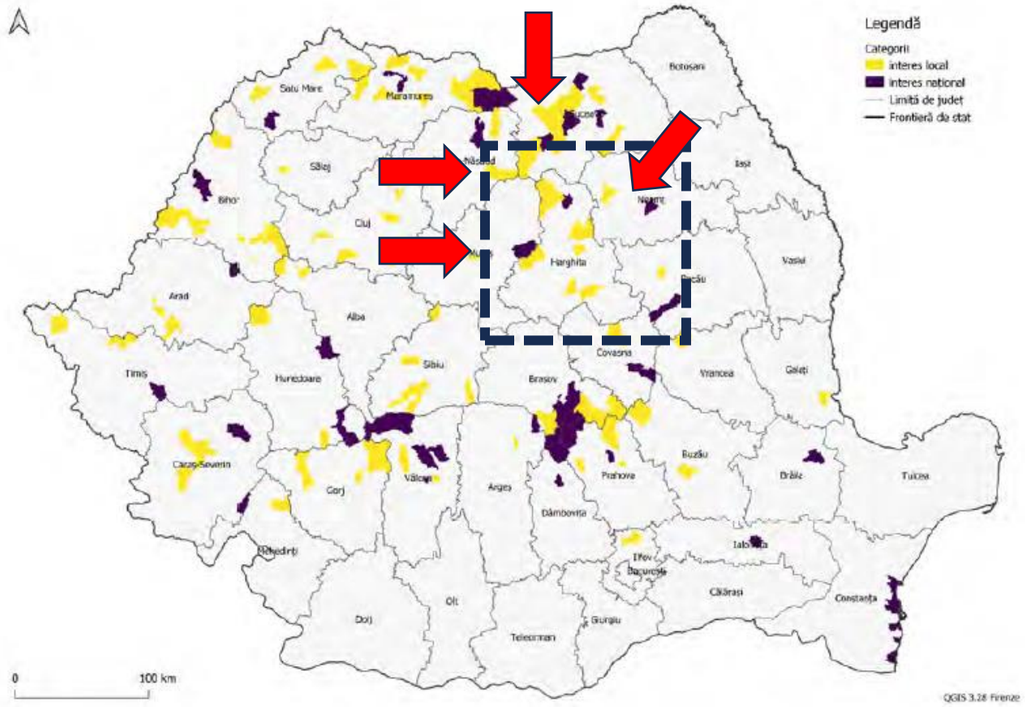

Figura nr. 84: Localizarea principalelor zone turistice la nivel național și local

5.2.2 Accesibilitatea județului Harghita în context regional

Densitatea rețelei naționale și regionale de drumuri din județul Harghita nu este satisfăcătoare comparând cu situația existentă în județele din Regiunea de dezvoltare Centru. Județul este deservit de un singur drum european și nu este străbătut de niciun drum în regim de autostradă, în timp ce drumurile naționale sunt preponderent dezvoltate pe direcția Est-Vest, direcția Nord-Sud fiind limitată de configurația geografică a județului. De asemenea, la nivelul județului există unități administrativ teritoriale de bază care sunt slab deservite de rețeaua având pe teritoriul lor un singur drum județean (Vărșag, Porumbeni).

În ceea ce privește calitatea infrastructurii rutiere la nivelul Regiunii de dezvoltare Centru, drumurile naționale sunt în proporție de peste 95% modernizate în toate județele componente, în timp ce drumurile județene și cele comunale alternează semnificativ de la un județ la altul.

Tabel nr. 63: Calitatea infrastructurii rutiere în Regiunea de dezvoltare Centru (2022)

Județ	Drumuri	Total (km)	Modernizate (km)	Îmbrăcăminți ușoare rutiere (km)	Pietruite (km)	De pământ (km)	Procent modernizare (%)
Harghita	**Naționale**	**443**	**441**	**2**	**-**	**-**	**99,55**
	Județene	**845**	**468**	**84**	**194**	**99**	**55,38**
	Comunale	**797**	**42**	**147**	**341**	**267**	**5,27**
Alba	Naționale	**526**	525	1	-	-	**99,81**
	Județene	**886**	714	-	156	16	**80,59**
	Comunale	**1600**	595	25	341	639	**37,19**
Brașov	Naționale	**495**	473	22	-	-	**95,56**
	Județene	**635**	522	-	113	-	**82,20**
	Comunale	**494**	19	54	280	141	**3,85**
Covasna	Naționale	**303**	296	-	7	-	**97,69**
	Județene	**267**	234	-	33	-	**87,64**
	Comunale	**298**	130	20	113	35	**43,62**
Mureș	Naționale	**447**	447	-	-	-	**100,00**
	Județene	**784**	94	633	39	18	**11,00**
	Comunale	**982**	106	457	325	94	**10,79**
Sibiu	Naționale	**327**	327	-	-	-	**100,00**
	Județene	**956**	730	58	122	46	**76,36**
	Comunale	**393**	163	140	50	40	**41,48**
Total Regiune Centru	**Naționale**	**2541**	**2509**	**25**	**7**	**0**	**98,74**
	Județene	**4373**	**2762**	**775**	**657**	**179**	**63,16**
	Comunale	**4564**	**1055**	**843**	**1450**	**1216**	**23,12**

Sursa: INS Tempo Online, indicator TRN139A, accesat în data de 10.07.2023

Harghita se clasează pe locul al 4-lea la nivel regional din punct de vedere al infrastructurii rutiere naționale modernizate, cu un procent de 99,55%, fiind surclasată de județele Sibiu și Mureș ce au drumurile naționale 100% modernizate, dar și de județul Alba care înregistrează un procent de 99,81%. La această categorie de drum, doar județele Covasna (97,69%) și respectiv Brașov (95,56%) sunt depășite de valoarea înregistrată în Harghita. Județul Harghita se situează peste media regională în ceea ce privește drumurile naționale modernizate, dar sub mediile regionale referitoare la ponderea drumurilor județene și comunale modernizate.

Din punct de vedere al infrastructurii rutiere județene, Covasna, Brașov și Alba preiau conducerea clasamentului având peste 80% dintre drumurile județene modernizate, fiind urmate de Sibiu cu 76,36%. Județul Harghita se situează pe a 5-a poziție a clasamentului cu doar 55,38% dintre drumurile județene modernizate, reușind să surclaseze doar județul Mureș (11,99%).

Situația pentru județul Harghita rămâne aceeași și în cazul drumurilor comunale modernizate, reușind să modernizeze doar 5,27% dintre acestea și depășind astfel în clasamentul regional doar județul Brașov (3,85%). Județele Covasna și Sibiu surclasează restul regiunii, reușind să modernizeze peste 40% dintre drumurile comunale, în timp ce județul Alba (37,19%) se apropie și el de această valoare.

Astfel, județul Harghita obține doar clasări în ultima parte a clasamentului în ceea ce privește calitatea infrastructurii rutiere comparativ cu nivelul regional, poziționându-se de două ori pe locul al 5-lea și o dată pe locul al 4-lea. Acesta este constant surclasat de județele Alba și Sibiu, în timp ce județele Brașov, Covasna și Mureș sunt depășite de Harghita la cel puțin o categorie de drumuri.

În total, județul Harghita are o pondere de 45.61% a drumurilor modernizate (toate categoriile), sub mediile națională și regională de 48.25%, respectiv de 55.11% (cf. date INS Tempo on-line, pentru anul 2022).

Mai trebuie observat că din cei 188 km de autostrăzi din Regiunea de dezvoltare Centru, doar județele Alba (77 km), Sibiu (68), Mureș (37) și Brașov (6), beneficiau de tronsoane de autostrăzi în 2022.

În plus, Harghita înregistrează o valoare ridicată a indicelui de motorizare comparativ cu județele învecinate, fiind situat doar sub Brașov, și implicit peste Bacău, Covasna, Suceava, Mureș și Neamț. Creșterea accentuată a acestui indicator pe parcursul ultimilor ani, precum și tendința existentă la nivel național cu privire la achiziția autoturismelor accentuează suprasolicitarea infrastructurii de transport, reieșind necesitatea implementării unor măsuri de descurajare a utilizării autoturismelor, mai ales pe distanțe scurte și dezvoltarea unui transport public eficient, la nivel județean.

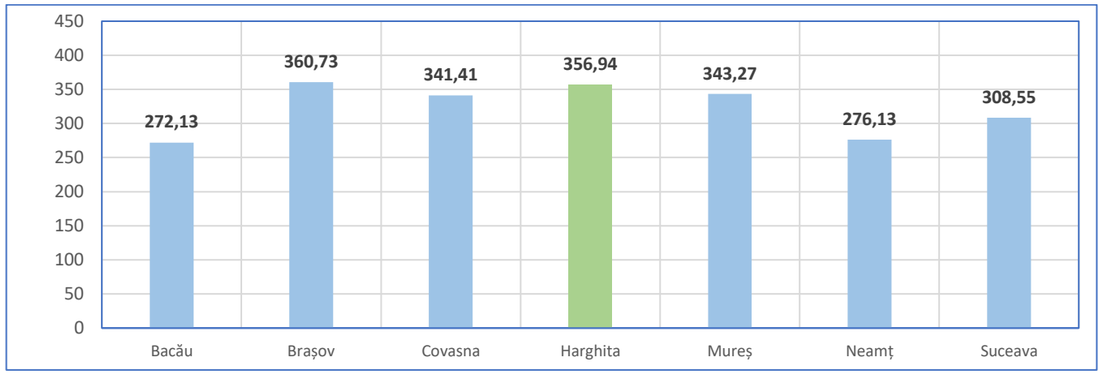

Figura nr. 85: Indicele de motorizare în județele învecinate, în anul 2022

Sursa: Prelucrare autori pe baza datelor oferite de INS Tempo Online, indicator TRN103B și POP107D, accesat în data de 8.08.2023, și prelucrat cu formula (Valoare TRN103B / Valoare POP107D)*1000

Din punct de vedere al rețelei feroviare, județele Harghita și Covasna sunt singurele din Regiunea Centru ce sunt deservite doar de linii simple pe toată lungimea rețelei. În ceea ce privește electrificarea rețelei, conform indicatorului TRN143A furnizat de platforma TEMPO a Institutului Național de Statistică, județul Harghita se situează pe primul loc în clasamentul regional, fiind deservit în proporție de 80,86% de linii electrificate, în timp ce județul de pe locul al 2-lea, respectiv Alba are rețeaua electrificată în procent de 57,48%, fiind urmat de Brașov (48,87%), Covasna (35,09%), Mureș (28,06%) și Sibiu (22,92%).

Tabel nr. 64: Lungimea căilor ferate în exploatare, pe categorii de linii de cale ferată, la nivelul Regiunii Centru (2022)

Județ	Total linii cale ferată (km)	Rețea c.f. electrificată (km)	Linii c.f. normale cu o cale (km)	Linii c.f. ormale cu 2 căi (km)	Linii c.f. înguste (km)	Procent electrificare (%)
Harghita	**209**	169	209	-	-	**80,86**
Alba	**254**	146	120	134	-	**57,48**
Brașov	**311**	152	184	127	-	**48,87**
Covasna	**114**	40	114	-	-	**35,09**
Mureș	**310**	87	268	42	-	**28,06**
Sibiu	**240**	55	141	94	5	**22,92**
Total regiune	**1438**	**649**	**1036**	**397**	**5**	**45,13**

Sursa: INS Tempo Online, indicator TRN143A, accesat în data de 10.07.2023

Cele mai apropiate aeroporturi de județul Harghita sunt cele din Bacău, Târgu Mureș și Sibiu. Cu toate acestea, luând în considerare deschiderea aeroportului din Brașov, acesta va deveni probabil punctul preferat de plecare al locuitorilor din Harghita. De asemenea, cele mai apropiate aeroporturi nu prezintă o ofertă variantă în ceea ce privește destinațiile, deci de multe ori aeroporturile din Cluj-Napoca și București pot reprezenta și ele o alternativă.

Tabel nr. 65: Distanța de parcurs în km și minute din reședința de județ Miercurea-Ciuc către principale centre urbane

Destinație	Distanță (km)	Durata pe cale rutieră (cu autoturism)	Durata pe cale feroviară
Brașov	102	107 minute	89 minute
Bacău	139	149 minute	234 minute
Târgu Mureș	143	152 minute	256 minute
Sibiu	202	190 minute	312 minute*
Cluj-Napoca	254	236 minute	326 minute
Iași	264	257 minute	355 minute
București	280	253 minute	269 minute
Constanța	497	386 minute	421 minute*

(*) cursele marcate cu acest simbol necesită schimbarea trenului.

Sursa: Google Maps, CFR Infofer (https://www.infofer.ro/index.php/ro/)

După cum se poate observa, legăturile pe cale feroviară sunt ineficiente, durata de parcurgere fiind aproape întotdeauna cu mult peste durata pe cale rutieră. Singurul caz favorabil este legătura cu Brașov, unde timpul înregistrat de tren este mai mic cu 18 minute față de cel înregistrat cu autoturismul. Următorul traseu din punct de vedere al eficienței pe cale feroviară este Miercurea-Ciuc – București, unde trenul este cu doar 14 minute mai lent decât autoturismul. Restul legăturilor sunt ineficiente, oferind un număr redus de curse, necesitând schimbări și/sau înregistrând timpi de aproape două ori mai mari decât un autoturism.

[83] Hotărârea nr. 998 din 27 august 2008, pentru desemnarea polilor de creștere și a polilor de dezvoltare urbană în care se realizează cu prioritate investiții din programele cu finanțare comunitară și națională, cu modificările și completările ulterioare, art. 1 (1) - https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/205237 [17.01.2024]

5.3 Structura policentrică, poli de dezvoltare, centre urbane

5.3.1 Polii de creștere din Regiunea de Dezvoltare Centru

La nivel național au fost desemnați în 2008[83], **7 poli de creștere**, în care s-au realizat cu prioritate investiții din programele cu finanțare comunitară și națională, începând cu etapa de programare 2007-2013, în conformitate cu legislația în vigoare, după cum urmează: **Brașov**, Cluj-Napoca, Constanța, Craiova, Iași, Ploiești și Timișoara. Județul Harghita este localizat în Regiunea de dezvoltare Centru, din care face parte și polul de creștere Brașov. Deși că zonele metropolitane din județul Harghita nu se află în zona de influență imediată a municipiului Brașov acestea sunt conectate din punct de vedere rutier după cum urmează:

- **Zona metropolitană a municipiului Miercurea Ciuc** se conectează cu polul de creștere prin: drumul european E578 (Miercurea Ciuc – Sfântu Gheorghe – Chichiș) și drumul național DN11 (Chichiș – Hărman – Brașov).
- **Zona metropolitană a municipiului Gheorgheni** se conectează cu polul de creștere prin: drumul european E578 (Gheorgheni – Miercurea Ciuc – Sfântu Gheorghe – Chichiș) și drumul național DN11 (Chichiș – Hărman – Brașov).
- **Zona metropolitană a municipiului Odorheiu Secuiesc** se conectează cu polul de creștere prin: drumul național DN 13C (Bisericani – Cristuru Secuiesc – Vânători) și drumul european E60 (Vânători – Brașov).
- **Zona metropolitană a municipiului Toplița** se conectează cu polul de creștere prin: drumul european E578 (Toplița – Miercurea Ciuc – Sfântu Gheorghe – Chichiș) și drumul național DN11 (Chichiș – Hărman – Brașov).

Așadar, din punct de vedere al accesibilității rutiere zonele metropolitane ale municipiilor Miercurea Ciuc și Odorheiu Secuiesc sunt cele mai accesibile față de polul de creștere Brașov.

Din punct de vedere al accesibilității feroviare zonele metropolitane ale municipiilor Miercurea Ciuc, Gheorgheni și Toplița sunt conectate direct cu polul de creștere Brașov prin magistrala CFR 400, fiind cele mai accesibile, iar zona metropolitană a municipiului Odorheiu Secuiesc se conectează cu polul de creștere Brașov prin calea ferată secundară 308 (Odorheiu Secuiesc – Vânători) și prin magistrala CFR 300 (Vânători- Brașov).

5.3.2 Polii de dezvoltare din Regiunea de Dezvoltare Centru

De asemenea, la nivel național au fost desemnați 13 poli de dezvoltare[84], după cum urmează: Arad, Baia Mare, Bacău, Brăila, Galați, Deva, Oradea, Pitești, Râmnicu Vâlcea, Satu Mare, **Sibiu**, Suceava și **Târgu Mureș**. Dintre aceștia 2 (Sibiu, Târgu Mureș) fac parte din Regiunea de Dezvoltare Centru. Zonele metropolitane din județul Harghita se conectează rutier cu polii de dezvoltare, după cum urmează:

- **Zona metropolitană a municipiului Miercurea Ciuc** se conectează cu Sibiu prin: drumul național DN 13A (Miercurea Ciuc – Odorheiu Secuiesc – Bisericani), drumul național DN 13C (Bisericani – Cristuru Secuiesc – Vânători), drumul național DN 13 (Vânători – Sighișoara) și drumul național DN 14 (Sighișoara – Mediaș – Sibiu). De asemenea, se conectează cu Târgu Mureș prin: drumul național DN 13A (Miercurea Ciuc – Odorheiu Secuiesc – Praid – Bălăușeri) și drumul național DN 13 (Bălăușeri – Târgu Mureș).

[84] Hotărârea nr. 998 din 27 august 2008, pentru desemnarea polilor de creștere și a polilor de dezvoltare urbană în care se realizează cu prioritate investiții din programele cu finanțare comunitară și națională, cu modificările și completările ulterioare, art. 1 (2) - https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/205237 [17.01.2024]

- **Zona metropolitană a municipiului Gheorgheni** se conectează cu Sibiu prin: drumul național DN 13B (Gheorgheni – Praid), drumul național DN 13A (Praid – Bălăușeri) și drumul național DN 14 (Saroș pe Târnave – Mediaș – Sibiu). De asemenea, se conectează cu Târgu Mureș prin: drumul național DN 13B (Gheorgheni – Praid), drumul național DN 13A (Praid – Bălăușeri) și drumul național DN 13 (Bălăușeri – Târgu Mureș).
- **Zona metropolitană a municipiului Odorheiu Secuiesc** se conectează cu Sibiu prin: drumul național DN 13A (Odorheiu Secuiesc – Bisericani), drumul național DN 13C (Bisericani – Cristuru Secuiesc – Vânători), drumul național DN 13 (Vânători – Sighișoara) și drumul național DN 14 (Sighișoara – Mediaș – Sibiu). Cu Târgu Mureș se conectează prin: drumul național DN 13A (Odorheiu Secuiesc – Praid – Bălăușeri) și drumul național DN 13 (Bălăușeri – Târgu Mureș).
- **Zona metropolitană a municipiului Toplița** se conectează cu Sibiu prin: drumul european E578 (Toplița – Gheorgheni), drumul național DN 13B (Gheorgheni – Praid), drumul național DN 13A (Praid – Bălăușeri) și drumul național DN 14 (Saroș pe Târnave – Mediaș – Sibiu). De asemenea, se conectează cu Târgu Mureș prin: drumul european E578 (Toplița – Reghin) și drumul național DN15 (Reghin – Târgu Mureș).

Așadar, din punct de vedere al accesibilității rutiere zona metropolitană a municipiului Odorheiu Secuiesc este cea mai accesibilă față de polul de dezvoltare Sibiu, iar zona metropolitană a municipiului Toplița este cea mai accesibilă față de polul de dezvoltare Târgu Mureș.

Din punct de vedere al accesibilității feroviare zonele metropolitane din județul Harghita se conectează cu polii de dezvoltare astfel:

- **Zona metropolitană a municipiului Miercurea Ciuc** se conectează cu Sibiu prin: magistrala CFR 400 (Miercurea Ciuc – Brașov) și magistrala CFR 200 (Brașov – Sibiu). De asemenea, se conectează cu Târgu Mureș prin: magistrala CFR 400 (Miercurea Ciuc – Deda) și calea ferată secundară 405 (Deda- Târgu Mureș);
- **Zona metropolitană a municipiului Gheorgheni** se conectează cu Sibiu prin: magistrala CFR 400 (Gheorgheni – Brașov) și magistrala CFR 200 (Brașov – Sibiu). De asemenea, se conectează cu Târgu Mureș prin: magistrala CFR 400 (Gheorgheni – Deda) și calea ferată secundară 405 (Deda- Târgu Mureș);
- **Zona metropolitană a municipiului Odorheiu Secuiesc** se conectează cu Sibiu prin: calea ferată secundară 308 (Odorheiu Secuiesc – Vânători), magistrala CFR 200 (Vânători – Copșa Mică) calea ferată secundară (Copșa Mică – Sibiu);
- **Zona metropolitană a municipiului Toplița** se conectează cu Sibiu prin: magistrala CFR 400 (Toplița – Brașov) și magistrala CFR 200 (Brașov – Sibiu). De asemenea, se conectează cu Târgu Mureș prin: magistrala CFR 400 (Toplița – Deda) și calea ferată secundară 405 (Deda- Târgu Mureș).

Astfel, se observă faptul că din punct de vedere feroviar nu există o conexiune directă între zonele metropolitane ale județului Harghita și polii de dezvoltare, majoritatea conexiunilor realizând-se prin municipiul Brașov, acest lucru indicând un grad de accesibilitate mai scăzut.

5.3.3 Strategii Integrate de Dezvoltare Urbană (SIDU)

Trebuie precizat că în perioada de programare 2014-2020, toate municipiile reședință de județ au avut statutul de „poli de dezvoltare" beneficiind de finanțare nerambursabilă prin Axa Prioritară 4 a Programului Operațional Regional 2014-2020, pentru investiții incluse în **Strategii Integrate de Dezvoltare Urbană** (SIDU)[85]. Municipiul Miercurea Ciuc a elaborat în 2015 o strategie de dezvoltare integrată pentru perioada 2016-2025 precum și, mai recent – în 2022 – o strategie pentru intervalul 2021-2030: *Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană al Municipiului Miercurea-Ciuc precum și a Zonei Urbane Funcționale aferente*[86].

Municipiul Odorheiu Secuiesc are o Strategie Integrată de Dezvoltare Urbană elaborată în 2018, pentru perioada 2015-2020-2025[87].

Municipiul Gheorgheni are o Strategie Integrată de Dezvoltare Urbană, elaborată în 2022, pentru perioada 2021 – 2030[88].

Municipiului Toplița are o Strategie Integrată de Dezvoltare Urbană, elaborată în 2021, pentru perioada 2021 – 2030[89].

Figura nr. 86: Strategii Integrate de Dezvoltare Urbană ale municipiilor din județul Harghita

În Regiunea de Dezvoltare Centru, există un pol național de creștere – municipiul Brașov, 5 poli de dezvoltare – municipiile Alba Iulia, Miercurea Ciuc, Sfântu Gheorghe, Sibiu și Târgu Mureș, care formează tot atâtea zone metropolitane conform legii 246 din 2022. Alături de aceste 6 mari zone metropolitane, mai există (a se vedea detalii la pct. 5.5):

- în județul Alba, zonele metropolitane ale municipiilor Aiud și Blaj (municipiul Sebeș este inclus în ZM Alba Iulia);
- în județul Brașov, zonele metropolitane ale municipiilor Codlea și Făgăraș (municipiul Săcele este inclus în ZM Brașov);

[85] https://mfe.gov.ro/programe/autoritati-de-management/por/

[86] https://miercureaciuc.ro/ro/strategii-de-dezvoltare

[87] https://www.udvarhely.ro/wp-content/uploads/2021/03/strategia-integrata-de-dezvoltare-urbana-durabila-odorheiu-secuiesc.pdf

[88] https://www.gheorgheni.ro/wp-content/uploads/2022/08/Aprobarea-SIDU-Anexa-1.pdf

[89] https://primariatoplita.ro/storage/2022/10/SIDU-Toplita-2021-2030.pdf

- în județul Covasna, zona metropolitană a municipiului Târgu Secuiesc;
- în județul Harghita, zonele metropolitane ale municipiilor Gheorgheni, Odorheiu Secuiesc și Toplița;
- în județul Mureș, zonele metropolitane ale municipiilor Reghin, Sighișoara și Târnăveni;
- în județul Sibiu zona metropolitană a municipiului Mediaș.

5.4 Zone de cooperare transfrontalieră (euroregiuni)

Județul Harghita nu se află într-o zonă de graniță care ar favoriza participarea în programe de cooperare teritorială de tip transfrontalier / trans-regional / transnațional finanțate prin politica de coeziune sau în cadrul euroregiunilor.

5.4.1 Cooperare teritorială

În ceea ce privește programele de cooperare teritorială ale etapei de programare 2021-2027, a Uniuni Europene[90], România este eligibilă în 12 de astfel de programe prezentate în detaliu pe pagina Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației (MDLPA)[91]. Dintre acestea, județul Harghita este eligibil ca entitate componentă a Regiunii de dezvoltare Centru în programele de tip transnațional, respectiv: Danube Region Programme, Programul Interreg Interact IV, Programul INTERREG EUROPE, Programul Interreg URBACT IV, Programul de cooperare ESPON 2030.

Programul regional „Dunărea” (Danube Region Programme) sprijină și finanțează proiecte implementate de un parteneriat transnațional extins care cuprinde 14 state membre (Austria, Bulgaria, Cehia, Croația, Germania – parțial, Ungaria, România, Slovenia, Slovacia, Bosnia si Herțegovina, Muntenegru, Serbia, Moldova si Ucraina – parțial), având drept principal obiectiv îmbunătățirea politicilor publice și a cooperării instituționale, implementat prin intermediul a 4 axe prioritare[92]:

- Axa Prioritară 1 – PO1 O Europă mai Inteligentă;
- Axa prioritară 2 – PO2 O Europă mai verde, fără emisii de carbon;
- Axa prioritară 3 – PO4 O Europă mai socială;
- Axa prioritară 4 - ISO1 O cooperare mai bună în domeniul guvernanței.

Programul Interreg Interact IV este un program pentru întreaga UE și pentru țările asociate, candidate și vecine. Obiectivul specific îl reprezintă consolidarea capacității instituționale a autorităților publice și realizarea de acțiuni pentru o mai bună guvernanță în materie de cooperare, direcțiile prioritare fiind[93]:

- Creșterea eficienței prin consolidarea capacității de management a programelor Interreg și a altor actori de cooperare;
- Dezvoltarea persoanelor prin întărirea capacității de a lucra în programe și context de cooperare;
- Creșterea vizibilității Interreg prin consolidarea capacității de a integra și comunica rezultatele programelor și proiectelor.

Programul INTERREG EUROPE vizează de asemenea o mai bună guvernare a cooperării prin *îmbunătățirea implementării politicilor de dezvoltare regională, inclusiv a programelor din obiectivul Investiții pentru ocuparea forței de muncă și creștere economică, prin promovarea schimbului de experiență, abordărilor inovatoare și consolidarea capacităților în legătură cu identificarea, diseminarea și transferul de bune practici în rândul actorilor din politica regională.* Programul acoperă tot teritoriul UE plus Elveția și Norvegia și beneficiază de o alocare de cca. 380 mil. euro din Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR)[94].

Programul Interreg URBACT IV promovează dezvoltarea urbană durabilă integrată prin cooperare și și sprijină orașele să își dezvolte capacitățile de a concepe și furniza **planuri și strategii de dezvoltare urbană durabilă**. Programul acoperă tot teritoriul UE la care se adaugă Elveția și Norvegia precum și țări vecine susținute de Instrumentul de Pre-Aderare (IPA), respectiv: Albania, Muntenegru, Serbia, Republica Macedonia de Nord, Bosnia-Herțegovina. Cu un buget de cca. 80 mil. euro, Programul URBACT IV este organizat în jurul a patru obiective principale[95]:

- Capacitatea de implementare a politicilor: pentru a îmbunătăți capacitatea orașelor de a gestiona politici și practici urbane durabile într-un mod integrat și participativ;
- Formularea politicilor: pentru a îmbunătăți modul în care sunt formulare și gândite politicile și practicile urbane durabile în orașe;
- Implementarea politicilor: pentru a îmbunătăți modalitățile în care se găsesc soluții privind implementarea strategiilor și acțiunilor urbane integrate și durabile în orașe;
- Construirea și împărtășirea cunoștințelor: pentru a se asigura că practicienii și factorii de decizie de la toate nivelurile au acces la cunoștințe și împărtășesc know-how cu privire la toate aspectele dezvoltării urbane durabile pentru a îmbunătăți politicile de dezvoltare urbană.

Programul de cooperare ESPON 2030

Programul de cooperare ESPON 2030, Rețeaua europeană de observare a dezvoltării și coeziunii teritoriale, a fost aprobat de către Comisia Europeană la începutul lunii iulie 2022 și este la a 4-a ediție și la a treia la care participă România ca stat membru al Uniunii Europene. De la crearea sa în 2002, Programul ESPON a contribuit la elaborarea politicilor de dezvoltare spațială, prin analiza tendințelor teritoriale și prin producerea de date și cunoștințe în beneficiul factorilor de decizie de la diferite niveluri din statele membre ale UE. Programul acoperă teritoriul celor 27 state membre UE, precum și al celor 4 state partenere ale programului: Elveția, Islanda, Norvegia și Liechtenstein. Bugetul total al programului ESPON 2030 este de 60 milioane euro, din care 48 milioane euro reprezintă alocarea din FEDR pentru perioada 2021-2027. Autoritatea de Management a programului este statul Luxemburg, iar Autoritatea Națională pentru România este Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației (MDLPA). Programul ESPON 2030 se implementează prin patru priorități implementate prin Planuri tematice de acțiune (TAP) respectiv:

- Teritorii neutre din punct de vedere climatic;
- Guvernanța noilor geografii;
- Locuri reziliente la crize;
- Perspective pentru toți oamenii și toate teritoriile.

[90] https://mfe.gov.ro/minister/perioade-de-programare/perioada-2021-2027/; Inforegio - Politica de coeziune a UE: programele din perioada 2021-2027 ar urma să creeze 1,3 milioane de locuri de muncă în UE (europa.eu)

[91] https://mdlpa.ro/pages/programare20212027

[92] https://mdlpa.ro/pages/danuberegionprogramme20212027

[93] https://mdlpa.ro/pages/interact20212027

[94] https://mdlpa.ro/pages/interregeurope20212027

[95] https://mdlpa.ro/pages/interregurbactiv20212027

5.4.2 Euroregiuni

În ceea ce privește participarea județului Harghita în cadrul unor Euroregiuni, poate fi menționată includerea sa în **Euroregiunea Carpatică.**

Euroregiunea Carpatică (EC) a fost constituită ca o asociație interregională în data de 14 februarie 1993 pentru a contribui la întărirea colaborării și sporirea prosperității țărilor din Europa Centrală și de Est, cuprinzând zone carpatice/subcarpatice din 4 țări inițial: Polonia, Ucraina, Slovacia și Ungaria. La cererea sa, în anul 2000, România a aderat la EC cu șapte județe: Bihor, Botoșani, **Harghita**, Maramureș, Sălaj, Satu Mare și Suceava. Suprafața totală a EC este de aproximativ 160 000 de kmp și are o populație de cca. 15 milioane de locuitori. Cu excepția Ucrainei, țările EC sunt State Membre UE. Euroregiunea cuprinde în prezent 19 unități administrativ-teritoriale din cele 5 țări, după cum urmează[96]:

- România (7): județul Bihor, județul Botoșani, județul Harghita, județul Maramureș, județul Sălaj, județul Satu Mare, județul Suceava;
- Ungaria (5): județul Borsod-Abaúj-Zemplén , județul Hajdú-Bihar, județul Heves, județul Jász-Nagykun-Szolnok, județul Szabolcs-Szatmár-Bereg;
- Ucraina (4): Chernivtsi Oblast, Ivano-Frankivsk Oblast, Lviv Oblast, Transcarpatia Oblast;
- Slovacia (2): regiunea Košice și regiunea Prešov;
- Polonia (1): Voievodatul subcarpatic.

Figura nr. 87: Teritoriul țărilor partenere din Euroregiunea Carpatică

Sursa: Development of the Carpathian Region in the Context of EU Macro-Regional Strategy, 2020

În cadrul structurii organizaționale a EC, au fost înființate comisii pe cinci domenii relevante coordonate de către un stat membru: dezvoltare regională (Ungaria), protecția mediului și turism (Polonia), infrastructură socială (Ucraina), comerț transfrontalier / dezvoltare comercială (România) și prevenirea catastrofelor naturale (Slovacia). Fiecare țară are un birou regional pentru coordonarea activităților, programelor, și proiectele euroregiunii. Biroul EC din România este localizat în municipiul Satu-Mare.

Proiectele propuse și implementate în EC au fost în cea mai mare parte derulate în zonele transfrontaliere cu contiguitate teritorială directă , fiind în cea mai mare parte cofinanțate de statele sau regiunile din aceste părți ale EC. Un proiect care a inclus și România cu județele Satu Mare și Maramureș este *„Infrastructura modernă de frontieră – o regiune carpatică de succes (MOBI)"* implementat de la 1 martie 2020, cu sprijinul financiar al Programului ENI CBC Ungaria-Slovacia-România-Ucraina 2014-2020.

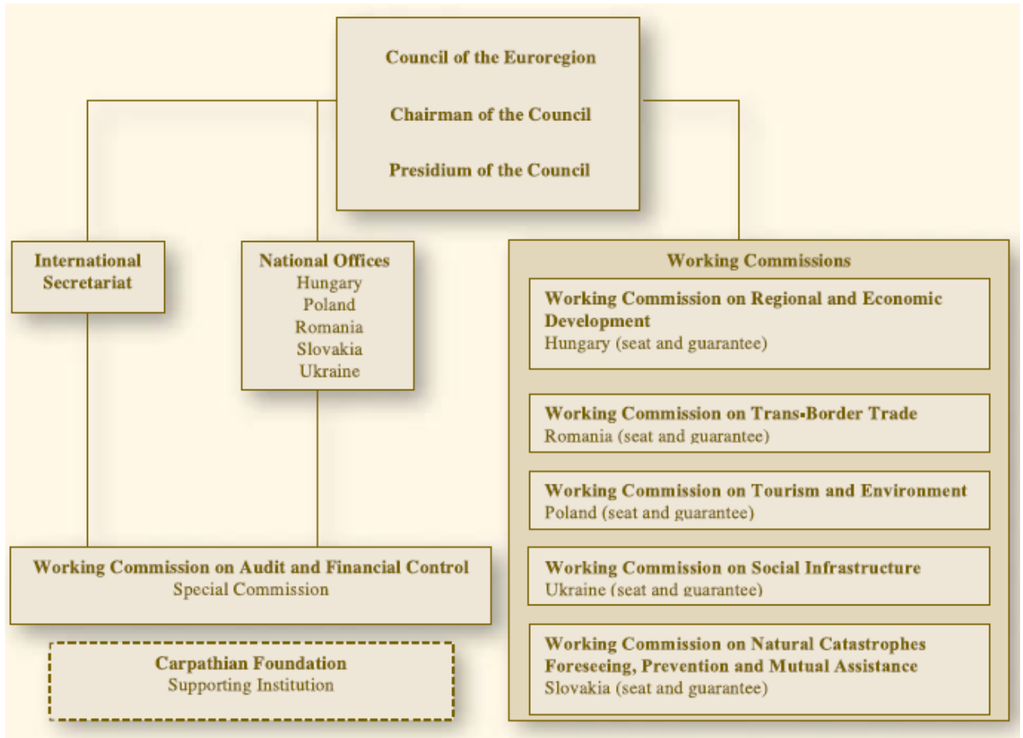

Figura nr. 88: Structura organizațională a Euroregiunii Carpatice.

Sursa: Carpathian Foundation, Five Nations, One Community (Raport 2002)

Principalele orașe ale Euroregiunii sunt: Rzeszów din Polonia, Košice din Slovacia, Lviv, Chernivtsi și Ivano-Frankivsk din Ucraina, Debrecen și Miskolc din Ungaria. Din România trebuie menționate reședințele de județ: Oradea (județul Bihor), Botoșani (județul Botoșani), **Miercurea-Ciuc (județul Harghita),** Satu Mare (județul Satu Mare), Zalău (județul Sălaj), Suceava (județul Suceava).

Particularitatea multor orașe din EC este istoria postindustrială a activităților miniere. Astfel, orașele mono funcționale au nevoie de revitalizare (Sych și Pasinovici, 2015). Îmbătrânirea societății și emigrarea sunt cele mai importante probleme demografice din mediul rural: tendința de îmbătrânire se înrăutățește în fiecare an, dar Ungaria o simte cel mai mult. Scăderea considerabilă a populației reduce cantitatea de forță

[96] Săgeată, R., (2015), Euroregiunile de cooperare transfrontalieră de la noua frontieră estică a Uniunii Europene.

de muncă în regiune, care amenință competitivitatea. Unele părți ale EC se confruntă cu serioase provocări sociale, care apar din cauza prezenței unui număr mare de romi în mare parte needucați, șomeri și afectați de sărăcie.

Universitățile și institutele de cercetare din regiune oferă o educație academică de nivel înalt și au un potențial considerabil de cercetare științifică. Indicii pieței muncii din Euroregiunea Carpatică sunt semnificativ în urmă față de valoarea medie europeană. Există anumite diferențe între țările membre, între zonele urbane și rurale. Mobilitatea transfrontalieră a forței de muncă nu este relevantă în principal din cauza absenței transfrontaliere a managementului pieței muncii, a barierelor lingvistice și a infrastructurii de transport parțial inadecvată. Absența recunoașterii reciproce a diplomelor reprezintă un alt impediment pentru o mai bună dezvoltare a diferitelor forme de cooperare.

Problemele infrastructurii de transport, în ciuda proiectelor de dezvoltare ale ultimului deceniu, par a fi cele mai grave: absența unor conexiuni eficiente pe direcția nord-sud, densitatea redusă a autostrăzilor, calitatea scăzută sau absența drumurilor secundare către asigura legătura cu granițele și trecerea acestora, disparitățile de infrastructură în ceea ce privește rețeaua feroviară, servicii necoordonate și nearmonizate ale transportul public transfrontalier.[97]

Prioritățile strategice pentru dezvoltarea regiunii Carpaților au fost stabilite prin „Convenția-cadru pentru protecția și dezvoltarea durabilă a Carpaților" (Kiev, 2003, semnată de Cehia, Polonia, România, Serbia, Slovacia, Ungaria și Ucraina. În septembrie 2011, la conferința „Europa Carpaților" de la Krynica-Zdrój, Polonia a semnat și un memorandum special al strategiei Carpaților. „Proiectul Carpați" a fost o altă inițiativă care a fost activă în perioada 2005-2008. S-a referit în principal la dezvoltarea turismului, comerțului local, protecția naturii, legăturile auto și feroviare din regiunea Carpaților, precum și proiecte energetice mici.[98] (Kędzierski, 2012).

Apariția / constituirea EC în bazinul carpatic a generat așteptări că va deveni o euroregiune est-est, care să transfere bunele practici și experiența euroregiunilor din vestul continentului și să devină o precursoare ca euroregiune Est-Est. Cu toate acestea, modelul nu a fost pe deplin înțeles/aplicat și a avut doar sprijin limitat din partea guvernelor naționale.

După o dezvoltare de peste un deceniu, în 2006 se observa un impact pozitiv asupra securității regionale și dezvoltarea diferitelor tipuri de comunicare dar și o serie de aspecte negative precum guvernanța transfrontalieră insuficientă derivată din caracteristicile structurale formale ale EC, dimensiunea mare, resursele financiare limitate, ambiguitatea autorității, moștenirile sale istorice[99].

În opinia unor analiști, factorul liant inițial al cooperării euroregionale, care s-a dorit a fi moștenirea comună austro-ungară și prezența unei populații maghiare în toate zonele naționale componente, a scăzut ca urmare a evoluției ulterioară care a transformat euroregiunea într-o structură teritorială de nivel macro regional, caracterizată printr-un veritabil mozaic etnic. Extinderea teritoriului (inițial predominant maghiar), din anul 2000 a redus o anumită omogenitate, generând un mozaic etnic mai dificil de agregat. În plus, mărimea considerabilă a euroregiunii și existența unor nuclee „tradiționale" de cooperare transfrontalieră (și locală), au indus vectori preferențiali de cooperare și implicit apariția unor euroregiuni mai mici și mai viabile în interiorul EC, ca de exemplu Slana-Rimava sau Kosice-Miskolc de la frontiera Slovaco-Ungară, sau Bihor-Hajdu Bihar, de frontiera româno-ungară.

După 2020, criza sanitară provocată de pandemia COVID-19 (2020-2021) și ulterior criza politică și de securitate, generată de invadarea Ucrainei de către Federația Rusă (2022), au determinat o scădere a interesului și a activismului în interiorul EC inclusiv din cauza abordărilor și intereselor diferite ale regiunilor / statelor implicate, de multe ori divergente.

În prezent, activitatea Euroregiunii Carpatica, pare a fi relativ redusă, cu evenimente și acțiuni la o scară locală, iar vizibilitatea ei este în scădere.

5.5 Zone metropolitane, zone periurbane, zone urbane funcționale

5.5.1 Zone metropolitane

La nivel național, Prin Legea nr. 246/2022 au fost identificate 1.183 UATB-uri incluse în zonele metropolitane ale celor 103 municipii din România.

La nivel Regiunii de dezvoltare Centru au fost delimitate următoarele zone metropolitane, conform Legii nr. 246/2022, privind zonele metropolitane, precum și modificarea și completarea unor acte normative:

- **Județul Alba**: Zona Metropolitană a Municipiului Alba Iulia - cuprinde 8 UATB-uri din coroana 1 (1 municipiu și 7 comune) și 14 UATB-uri din coroana 2 (2 orașe și 12 comune); Zona Metropolitană a Municipiului Aiud – cuprinde 8 UATB-uri din coroana 1 (2 orașe și 6 comune); Zona Metropolitană a Municipiului Blaj – cuprinde 7 UATB-uri din coroana 1 (7 comune).
- **Județul Brașov**: Zona Metropolitană a Municipiului Brașov[100] – cuprinde 9 UATB-uri din coroana 1 (1 municipiu, 3 orașe și 5 comune) și 10 UATB-uri din coroana 2 (1 municipiu, 1 oraș și 8 comune); Zona Metropolitană Codlea – cuprinde 4 UATB-uri din coroana 1 (4 comune); Zona Metropolitană a Municipiului Făgăraș – cuprinde 3 UATB-uri din coroana 1 (3 comune).
- **Județul Covasna**: Zona Metropolitană a Municipiului Sfântu Gheorghe – cuprinde 8 UATB-uri din coroana 1 (8 comune) și 11 UATB-uri din coroana 2 (2 orașe și 9 comune); Zona Metropolitană Târgu Secuiesc[101] – cuprinde 10 UATB-uri din coroana 1 (10 comune).
- **Județul Harghita**: Zona Metropolitană a Municipiului Miercurea-Ciuc[102] – cuprinde 7 UATB-uri din coroana 1 (1 oraș și 6 comune) și 9 UATB-uri din coroana 2 (9 comune); Zona Metropolitană a Municipiului Gheorgheni – cuprinde 8 UATB-uri din coroana 1 (1 oraș și 7 comune); Zona Metropolitană a Municipiului Odorheiu Secuiesc – cuprinde 5 UATB-uri din coroana 1 (5 comune); Zona Metropolitană a Municipiului Toplița – cuprinde 5 UATB-uri din coroana 1 (1 oraș și 4 comune).
- **Județul Mureș**: Zona Metropolitană a Municipiului Târgu Mureș – cuprinde 9 UATB-uri din coroana 1 (9 comune) și 15 UATB-uri din coroana 2 (2 orașe și 13 comune); Zona Metropolitană a Municipiului Reghin – cuprinde 9 UATB-uri din coroana 1 (9 comune); Zona Metropolitană a Municipiului Sighișoara – cuprinde 4 UATB-uri din coroana 1 (4 comune); Zona Metropolitană a Municipiului Târnăveni – cuprinde 4 UATB-uri din coroana 1 (4 comune).
- **Județul Sibiu**: Zona Metropolitană a Municipiului Sibiu – cuprinde 9 UATB-uri din coroana 1 (2 orașe și 7 comune) și 13 UATB-uri din coroana 2 (3 orașe și 10 comune); Zona Metropolitană a Municipiului Mediaș – cuprinde 8 UATB-uri din coroana 1 (1 oraș și 7 comune).

Așadar, la nivelul Regiunii de dezvoltare Centru județele Harghita și Mureș au cele mai multe zone metropolitane definite. Din punct de vedere al numărului total de UATB-uri incluse în zonele

[97] Idem.

[98] Kędzierski, 2012.

[99] Hiroshi TANAKA (2006), Carpathian Euroregion and Cross-Border Governance, *The Journal of Comparative Economic Studies*, Vol. 2, 2006, pp. 59–80.

[100] Agenția Metropolitană pentru Dezvoltare Durabilă Brașov.

[101] Asociația de Dezvoltare Intercomunitară "Zona Metropolitană Târgu Secuiesc-Covasna" – înființată prin HCJ nr. 75/2021

[102] Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Ciuc – Asociația Csík Metropoliszövezet – înființată prin HCJ nr. 7/2021.

metropolitane, la nivel regional pe primul loc se clasează județul Mureș, cu 41 de UATB-uri, iar județul Harghita se clasează pe al treilea loc, cu 34 de UATB-uri.

Din punct de vedere al numărului de UATB-uri componente cea mai mare zonă metropolitană, la nivel regional, este Zona Metropolitană a Municipiului Târgu Mureș cu 24 de UATB-uri componente. Zona Metropolitană a Municipiului Miercurea Ciuc este pe locul 4, cu 16 UATB-uri componente, Zona Metropolitană a Municipiului Gheorgheni este pe locul 7, cu 8 UATB-uri componente, iar zonele metropolitane ale municipiilor Odorheiu Secuiesc și Toplița sunt pe locul 9, cu câte 5 UATB-uri componente.

Din punct de vedere al populației rezidente cea mai mare zonă metropolitană, la nivel regional, este Zona Metropolitană a Municipiului Brașov 182.904 de locuitori. Zona Metropolitană a Municipiului Miercurea Ciuc se află pe locul 6 cu 43.774 de locuitori, fiind urmată de Zona Metropolitană a Municipiului Gheorgheni cu 36.712 de locuitori, de asemenea, Zona Metropolitană a Municipiului Odorheiu Secuiesc se clasează pe locul al 13-lea cu 14.486 locuitori și Zona Metropolitană a Municipiului Toplița se clasează pe locul al 16-lea cu 9.417 locuitori.

Tabel nr. 66: Populația rezidentă a zonelor metropolitane din Regiunea de Dezvoltare Centru

Zonă metropolitană	Populație rezidentă	Poziție la nivel regional
JUDEȚUL ALBA		
Zona Metropolitană a Municipiului Alba Iulia	93.077	**4**
Zona Metropolitană a Municipiului Aiud	27.915	**9**
Zona Metropolitană a Municipiului Blaj	12.734	**14**
JUDEȚUL BRAȘOV		
Zona Metropolitană a Municipiului Brașov	182.904	**1**
Zona Metropolitană a Municipiului Codlea	7.499	**17**
Zona Metropolitană a Municipiului Făgăraș	6.528	**18**
JUDEȚUL COVASNA		
Zona Metropolitană a Municipiului Sfântu Gheorghe	53.028	**5**
Zona Metropolitană a Municipiului Târgu Secuiesc	31.320	**8**
JUDEȚUL HARGHITA		
Zona Metropolitană a Municipiului Miercurea Ciuc	43.774	**6**
Zona Metropolitană a Municipiului Gheorgheni	36.712	**7**
Zona Metropolitană a Municipiului Odorheiu Secuiesc	14.486	**13**
Zona Metropolitană a Municipiului Toplița	9.417	**16**
Zona Metropolitană a Municipiului Târgu Mureș	107.993	**3**
Zona Metropolitană a Municipiului Reghin	25.446	**10**
Zona Metropolitană a Municipiului Sighișoara	16.064	**12**
Zona Metropolitană a Municipiului Târnăveni	11.959	**15**
JUDEȚUL SIBIU		
Zona Metropolitană a Municipiului Sibiu	116.576	**2**
Zona Metropolitană a Municipiului Mediaș	23.722	**11**

Sursa: Recensământul Populației și Locuințelor, 2021

Discrepanța foarte mare a numărului de locuitori din zonele metropolitane ale municipiilor reședință de județ este dată de dinamismul economic și social, care este mai puternic în Brașov, Sibiu, Târgu Mureș și Alba Iulia, comparativ cu Miercurea Ciuc și Sfântu Gheorghe.

În cazul județului Harghita, au fost definite, conform Legii nr. 246/2022, 4 zone metropolitane care înglobează în total 34 de unități administrativ-teritoriale de bază: municipiul Miercurea Ciuc (UATB din primele 2 coroane), municipiul Gheorgheni, municipiul Odorheiul Secuiesc și municipiul Toplița (UATB din prima coroană) (vezi Tabel nr. 67, Tabel nr. 68, Tabel nr. 69, Tabel nr. 70 și Cartograma nr. 46).

5.5.1.1 Metodologia de analiză a zonelor metropolitane

Analiza zonelor metropolitane din județul Harghita are în vedere studiul zonelor metropolitane ale municipiilor Miercurea Ciuc, Gheorgheni, Odorheiu Secuiesc și Toplița, delimitate prin Legea nr. 246/2022 privind zonele metropolitane și, în cazul municipiului Miercurea Ciuc, a UATB-urilor care fac parte din ADI Zona Metropolitană Ciuc.

Tabel nr. 67: Zona Metropolitană a Municipiului Miercurea Ciuc

Nr. crt.	Denumirea unității administrativ-teritoriale	Statut	Coroană
1.	**Vlăhița**	**oraș**	1
2.	Căpâlnița	comună	2
3.	Ciceu	comună	1
4.	Ciucsângeorgiu	comună	2
5.	Frumoasa	comună	2
6.	Leliceni	comună	1
7.	Lueta	comună	1
8.	Mădăraș	comună	2
9.	Mărtiniș	comună	2
10.	Merești	comună	1

Nr. crt.	Denumirea unității administrativ-teritoriale	Statut	Coroană
11.	Ocland	comună	2
12.	Păuleni-Ciuc	comună	1
13.	Racu	comună	2
14.	Sâncrăieni	comună	1
15.	Sântimbru	comună	2
16.	Siculeni	comună	2

Sursa: Legea nr. 246/2022

Tabel nr. 68: Zona Metropolitană a Municipiului Gheorgheni

Nr. crt.	Denumirea unității administrativ-teritoriale	Statut	Coroană
1.	**Bălan**	**oraș**	**1**
2.	Ciumani	comună	1
3.	Ditrău	comună	1
4.	Joseni	comună	1
5.	Lăzarea	comună	1
6.	Sândominic	comună	1
7.	Suseni	comună	1
8.	Tulgheș	comună	1

Sursa: Legea nr. 246/2022

Tabel nr. 69: Zona Metropolitană a Municipiului Odorheiu Secuiesc

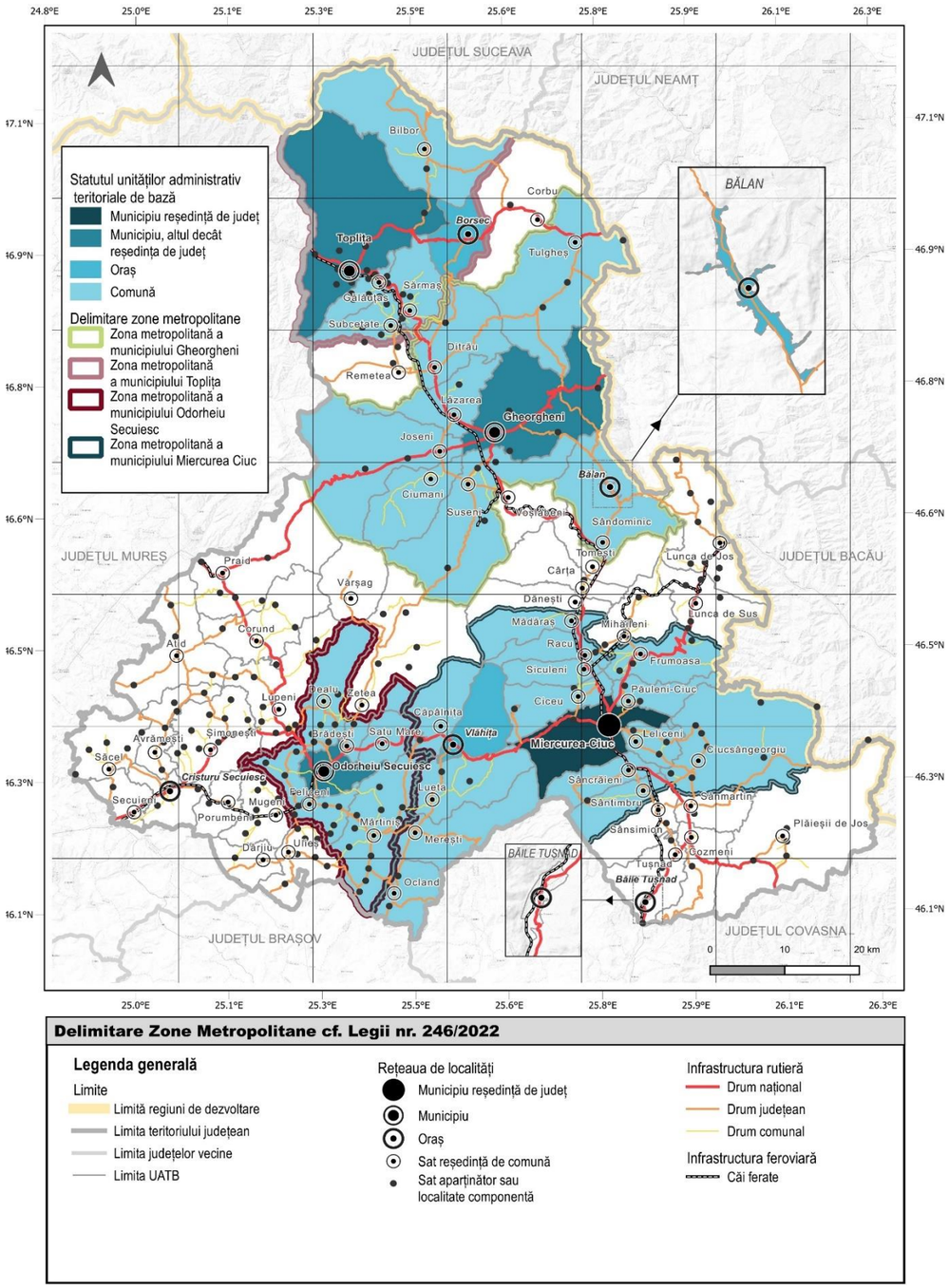
Nr. crt.	Denumirea unității administrativ-teritoriale	Statut	Coroană
1.	Brădești	comună	1
2.	Dealu	comună	1
3.	Feliceni	comună	1
4.	Mărtiniș[103]	comună	1
5.	Satu Mare	comună	1

Sursa: Legea nr. 246/2022

Tabel nr. 70: Zona Metropolitană a Municipiului Toplița

Nr. crt.	Denumirea unității administrativ-teritoriale	Statut	Coroană
1.	Bilbor	comună	1
2.	**Borsec**	**oraș**	1
3.	Gălăuțaș	comună	1
4.	Sărmaș	comună	1
5.	Subcetate	comună	1

Sursa: Legea nr. 246/2022

Cartograma nr. 46: Delimitarea Zonelor Metropolitane din județul Harghita

Sursa: Legea nr. 246/2022

[103] Unitatea administrativ-teritorială poate alege zona metropolitană din care să facă parte, conform tabelelor

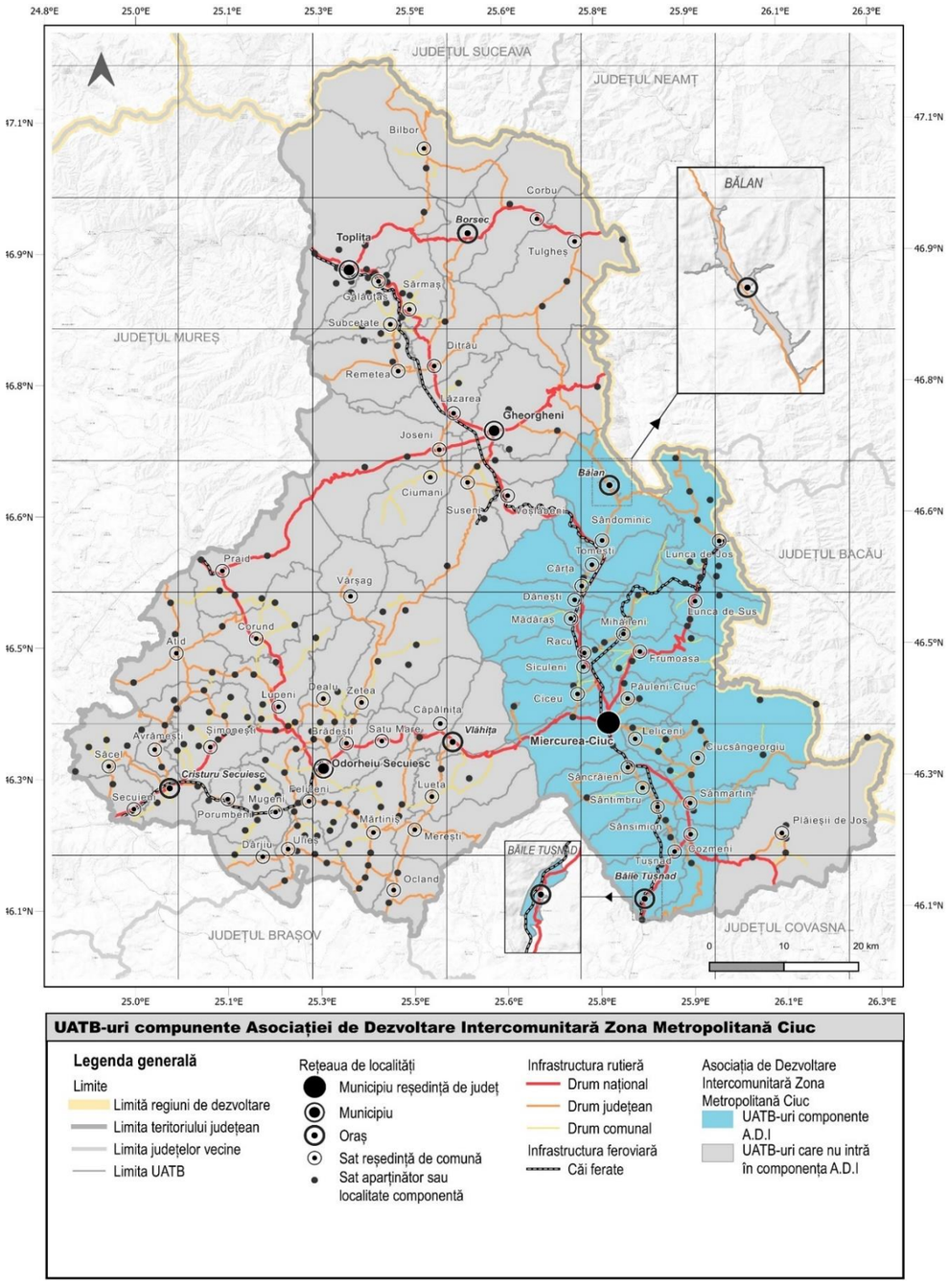
Anterior adoptării Legii 246/2022 care definește și delimitează Zonele Metropolitane din România, a fost înființată prin Hotărârea nr. 7/2021[104], Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Ciuc – Asociația Csík Metropoliszövezet.

Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Ciuc cuprinde 22 de unități administrativ-teritoriale alături de Consiliul Județean Harghita. Cu excepția UATB Plăieșii de Jos și a orașului Bălan, întreaga zonă a Ciucului de Sus și de Jos alături de municipiul Miercurea Ciuc și orașul Băile Tușnad, au devenit membre ale Asociației de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Ciuc – Asociația Csík Metropoliszövezet.

Tabel nr. 71: ADI Zona Metropolitană Ciuc – Asociația Csík Metropoliszövezet, UATB componente

Nr. crt.	Denumire	UATB componente
1.	**Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Ciuc - Asociația Csík Metropoliszövezet**	Municipiul Miercurea Ciuc și Orașul Băile Tușnad Comuna Cârța Comuna Ciceu Comuna Ciucsângeorgiu Comuna Cozmeni Comuna Dănești Comuna Frumoasa Comuna Leliceni Comuna Lunca de Jos Comuna Lunca de Sus Comuna Mădăraș Comuna Mihăileni Comuna Păuleni Ciuc Comuna Racu Comuna Sâncrăieni Comuna Sândominic Comuna Sânmartin Comuna Sânsimion Comuna Sântimbru Comuna Siculeni Comuna Tomești Comuna Tușnad

Sursa: Consiliul Județean Harghita

Cartograma nr. 47: ADI Zona Metropolitană Ciuc – Asociația Csík Metropoliszövezet

Sursa: Consiliul Județean Harghita

[104] Hotărârea nr. 7/2021 privind înființarea Asociației de Dezvoltare Intercomunitară „Zona Metropolitană Ciuc” – bit.ly/3P8xWdV [14.06.2023]

În vederea analizei și evidențierii relațiilor dintre mediului urban și cel rural, respectiv dintre municipii și orașele sau comunele amplasate în zona metropolitană, în special a impactului dezvoltării urbane asupra mediului rural și legăturilor funcționale și de cooperare care există în teritoriu, au fost identificați o serie de indicatori relevanți care vizează mai multe domenii cheie:

Profil socio-demografic:

- Distribuția spațială a populației la nivel de UATB la Recensământul Populației și Locuințelor din 2021; (date corelate cu Studiul de Fundamentare 3 – Rețeaua de așezări, așezări informale, populația și incluziunea socială);
- Evoluția procentuală a populației la nivel de UATB între recensămintele populației din 2011 si 2021 ((date corelate cu Studiul de Fundamentare 3 – Rețeaua de așezări, așezări informale, populația și incluziunea socială).

Dezvoltare economică:

- Distribuția venitului total la nivel de UATB per locuitor (lei / locuitor) în anul 2022 (date corelate cu Studiul de Fundamentare 13 Capacitarea administrativă de implementare a PATJ Harghita);
- Valoarea cifrei de afaceri per locuitor (lei / locuitor) la nivel de UATB în anul 2021 (date corelate cu Studiul de Fundamentare 4 Resursele naturale și economia);
- Distribuția numărului mediu de salariați/1.000 locuitori la nivel de UATB (2021) (date corelate cu Studiul de Fundamentare 4 Resursele naturale și economia).

Profil spațial și dezvoltare urbană:

- Autorizații de construire (construcții rezidențiale) eliberate la 1.000 de locuitori, pe fiecare UATB în anul 2022.

Infrastructuri publice de bază:

- Distribuția infrastructurii de învățământ la nivel de UATB în anul 2021 (date corelate cu Studiul de Fundamentare 3 – Rețeaua de așezări, așezări informale, populația și incluziunea socială);
- Distribuția infrastructurii sanitare la nivel de UATB în anul 2021 (date corelate cu Studiul de Fundamentare 3 – Rețeaua de așezări, așezări informale, populația și incluziunea socială);
- Distribuția infrastructurii de unități comerciale de mari dimensiuni la nivel de UATB (hypermarket) (date corelate cu Studiul de Fundamentare 3 – Rețeaua de așezări, așezări informale, populația și incluziunea socială);
- Distribuția serviciilor financiar bancare la nivel de UATB (nr. total) (date corelate cu Studiul de Fundamentare 3 – Rețeaua de așezări, așezări informale, populația și incluziunea socială);
- Distribuția infrastructurii culturale la nivel de UATB în anul 2021 (altele decât bibliotecile școlare, date corelate cu Studiul de Fundamentare 11 – Valorificarea potențialului turistic sau balnear);
- Distribuția unităților de agrement și sport din județul Harghita la nivel de UATB (date corelate cu Studiul de Fundamentare 11 – Valorificarea potențialului turistic sau balnear).

Rețele tehnico-edilitare

- Existența infrastructurii de alimentare cu apa la nivel de UATB (2021);
- Existența infrastructurii de canalizare la nivel de UATB (2021);
- Existența infrastructurii de alimentare cu gaze naturale la nivel de UATB (2021).

Accesibilitate rutieră:

- Accesibilitate rutieră pe principalele artere rutiere (10-60 min) (date corelate cu Studiul de Fundamentare 5 – Organizarea circulației, transporturilor).

5.5.2 Zone periurbane

Zona periurbană reprezintă conform Politicii Urbane a României, *„primul inel de localități adiacente unui oraș - denumit oraș-nucleu, dacă este discutat în contextul relației sale cu localitățile înconjurătoare. Zona periurbană poate include municipalități și orașe cu o populație mai mică, denumite orașe periurbane și comune”.*[105]

În cadrul județului Harghita, sunt analizate zonele delimitate conform Legii nr. 350/2001, respectiv pe baza analizei accesibilității nucleelor urbane din zonele periurbane, care reglementează teritoriul periurban ca fiind *„suprafața din jurul municipiilor și orașelor, delimitată prin studii de specialitate, în cadrul căreia se creează relații de independență în domeniul economic, al infrastructurii, deplasărilor pentru muncă, asigurărilor cu spații verzi și de agrement, asigurărilor cu produse agroalimentare etc.”.* [106]

Zonele periurbane reprezintă zonele situate în imediata apropiere a municipiilor sau a orașelor, care sunt caracterizate printr-o mixtură de activități agricole și rezidențiale, precum și prin prezența unor facilități și infrastructuri urbane. Ele reprezintă o zonă de tranziție între mediul urban și cel rural, având caracteristici specifice ale ambelor tipuri de medii.

În România, zonele periurbane sunt definite în general prin criterii geografice și funcționale. Acestea includ terenurile situate în jurul orașelor și municipiilor, care nu sunt încă complet urbanizate, dar care prezintă semne ale influenței urbane, cum ar fi creșterea densității populației, dezvoltarea infrastructurii și prezența unor activități comerciale sau industriale. De asemenea, zonele periurbane pot include și sate sau comune care sunt situate în apropierea imediată a orașelor și care sunt afectate de extinderea acestora.

În aceste zone, se întâlnesc adesea o varietate de activități, cum ar fi agricultura în zonele periurbane ale municipiilor și orașelor, construirea de locuințe, precum și dezvoltarea de activități comerciale, industriale, de depozitare, de logistică etc. De asemenea, zonele periurbane pot fi caracterizate prin prezența unor spații verzi, parcuri sau zone recreaționale care servesc atât populației urbane, cât și celei rurale.. Astfel, reglementarea acestor zone poate fi stabilită la nivel local, în conformitate cu nevoile și caracteristicile specifice ale fiecărui UATB.

În cazul județului Harghita, analiza zonelor periurbane vizează orașele care nu sunt incluse în zone metropolitane conform Legii nr. 246/2022, respectiv **orașul Cristuru Secuiesc** și prima coroană de comune din jurul acestuia formată din UATB Porumbenii Mari, Secuieni, Săcel, Avrămești și Șimonești.

În momentul de față, coordonarea dezvoltării unităților administrativ-teritoriale de bază care alcătuiesc coroana periurbană a centrului urban polarizator, se face doar prin intermediul Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Harghita aprobat prin HCJ, care deține un caracter director.

Orașul Cristuru Secuiesc are conform datelor oficiale de la recensământul populației din anul 2021 o populație de 8.797 locuitori și dezvoltă în jurul său o zonă periurbană formată din 5 unități administrativ teritoriale de bază – Avrămești, Porumbeni, Săcel, Secuieni, Șimonești, ce însumează în total o populație de 11.387 de locuitori. Niciuna dintre aceste unități administrativ teritoriale de bază nu atinge valori ridicate în ceea ce privește **numărul de locuitori**, Șimonești înregistrând cea mai mare populație, respectiv

[105] MDLPA, decembrie 2022. Strategia Națională de Dezvoltare Urbană Integrată pentru orașe reziliente, verzi, incluzive și competitive 2022-2025 – Politica Urbană a României [14.06.2023]

[106] Legea 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismului – https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/29453 [14.06.2023]

3.416 locuitori, în timp ce UATB Săcel (1.140 locuitori) și Porumbeni (1.800 locuitori) nu depășesc pragul de 2.000 de locuitori.

În ceea ce privește **evoluția populației în perioada 2011-2021**, Secuieni fiind singura comună care prezintă o creștere a populației de 2,33% pe parcursul celor 10 ani. În plus, în afara de UATB Porumbeni, care înregistrează o scădere minoră de 0,28%, restul comunelor au pierd peste 6% din populație în intervalul dintre cele două Recensăminte ale Populației și Locuințelor Cele mai importante pierderi sunt înregistrate în UATB Șimonești (-10,54%), UATB Săcel (-9,91%) și orașul Cristuru Secuiesc (-9,70%).

Distribuția venitului total la nivel de UATB per locuitor din orașul polarizator este de 2.362 lei/locuitor și este una dintre cele mai mici valori regăsite în zona analizată, depășind doar valoarea din UATB Porumbeni (2.321 lei/locuitor). Valoarea maximă de 5.111 lei/locuitor este înregistrată în UATB Săcel, fiind urmată de Șimonești cu 3.852 lei/locuitor, în timp valorile din UATB Secuieni și Avrămești nu depășesc pragul de 3.000 lei/locuitor.

La nivelul anului 2021, orașul Cristuru Secuiesc a atins cea mai ridicată **valoare a cifrei de afaceri per locuitor**, respectiv 41.673 lei/locuitor, fiind urmat de UATB Porumbeni cu 27.888,89 lei/locuitor, în timp ce comunele Șimonești, Săcel și Avrămești se află pe ultimele locuri cu valori de sub 10.000 lei/locuitor. Astfel, reiese o discrepanță majoră între cei doi indicatori de dezvoltare economică analizați, valorilor crescute ale distribuției venitului total per locuitor corespunzându-le valori mici ale cifrei de afaceri per locuitor, și viceversa.

În ceea ce privește **distribuția numărului de salariați la 1000 locuitori** la nivel de UATB din anul 2021, orașul Cristuru Secuiesc se află pe primele poziții la nivel județean, fiind și UATB care înregistrează valorile cele mai mari din zona periurbană – cu un număr mediu de 233 salariați/ 1000 locuitori; este urmat de UATB Porumbeni cu 159 de salariați/ 1000 locuitori . Valoarea minimă este atinsă în UATB Secuieni, unde numărul de salariați/1000 locuitori este 29, în timp ce restul comunelor care fac parte din zona periurbană înregistrează la rândul lor valori relativ reduse, situate între 41 și 57 de salariați/1000 locuitori. În anul 2022, nicio unitate administrativ teritorială de bază din cadrul zonei periurbane Cristuru Secuiesc nu a depășit pragul de 2 **autorizații de construire pentru construcții rezidențiale eliberate la 1.000 de locuitori**. În UATB Porumbeni și UATB Șimonești au fost eliberate circa 1,50 autorizații, pe când în Cristuru Secuiesc și în UATB Săcel, numărul autorizațiilor eliberate la 1.000 de locuitori este sub 0,5. Chiar dacă în UATB Secuieni evoluția populației prezintă o ușoară creștere în perioada 2011-2021, acest fapt nu se reflectă și în autorizațiile eliberate pentru construcții rezidențiale, valoarea indicatorului fiind de doar1.05 autorizațiilor eliberate la 1.000 de locuitori.

Distribuția infrastructurii de învățământ la nivelul zonei periurbane Cristuru Secuiesc este relativ uniformă, 3 dintre cele 5 UATB-uri componente având 5 (Secuieni, Săcel, Avrămești) unități de învățământ preșcolar, primar gimnazial, în timp ce UATB Porumbeni dispune de 3 astfel de unități. În cazul UATB Șimonești clasele aferente cursului primar se desfășoară în cadrul școlilor gimnaziale astfel încât toate ciclurile de învățământ pre-liceal sunt acoperite. Astfel, dependența comunelor din zona periurbană față de orașul Cristuru Secuiesc este evidentă, absolvenții ciclului gimnazial depinzând de cele 3 licee existente în orașul Cristuru Secuiesc (care trebuie, de asemenea, să susțină și elevii proveniți 2 școli gimnaziale din oraș).

La nivel de UATB, **distribuția infrastructurii sanitare** din anul 2021 ev idențiază dependența ridicată pe care comunele o au față de orașul polarizator, acesta fiind singurul care are pe teritoriul său unități sanitare din categoria: dispensarelor medicale, centre de sănătate, cabinete medicale școlare, cabinete medicale de specialitate, laboratoare medicale și laborator de tehnică dentară. Infrastructura sanitară existentă la nivelul UATB-urilor din zona periurbană se rezumă la cabinete medicale de familie, farmacii și un cabinet stomatologic în UATB Secuieni. Deservirea infrastructurii sanitare în mediul rural nu este echilibrată, UATB Săcel neavând acces direct la niciun tip serviciu sanitar, fiind exclusiv dependent de orașul Cristuru Secuiesc sau de unitățile sanitare din restul UATB-urilor înconjurătoare, care dețin la nivel teritorial cel puțin o farmacie și un cabinet medical de familie.

În ceea ce privește **infrastructura de unități comerciale de mari dimensiuni**, toate cele 5 UATB-uri componente ale zonei periurbane și orașul polarizator sunt dependente de singurul hypermarket existent în orașul Cristuru Secuiesc. Astfel, acesta trebuie să acopere necesitățile tuturor celor 20.184 de locuitori din teritoriul analizat în ceea ce privește cumpărăturile de mare aprovizionare care nu se regăsesc la nivelul magazinelor alimentare de proximitate (existente la nivelul satelor) sau a centrelor comerciale de mici dimensiuni. **Serviciile financiar bancare** lipsesc doar din UATB Secuieni, zona periurbană a orașului având la nivelul teritoriului câte un serviciu financiar bancar. Astfel, UATB Săcel, Șimonești, Avrămești și Porumbeni se pot auto susține din acest punct de vedere; acestora li se adaugă cele 5 unități bancare existente la nivelul orașului polarizator.

Infrastructura culturală din orașul Cristuru Secuiesc este compusă din 3 biblioteci, 1 muzeu, dar și 1 cinematograf, în timp ce la nivel de UATB se rezumă la 5 biblioteci, dintre care 2 în Secuieni și câte una în Șimonești, Avrămești și Porumbeni și de 1 muzeu în Secuieni, în timp ce UATB Săcel nu dispune de nicio unitate culturală. În ceea ce privește distribuția **unităților de agrement și sportive** la nivelul zonei periurbane, doar 2 comune și orașul Cristuru Secuiesc beneficiază de infrastructura necesară activităților de acest fel. UATB Avrămești dispune de facilități sportive de tipul terenuri și săli de sport, în timp ce UATB Săcel și orașul Cristuru Secuiesc oferă oportunități de petrecere a timpului liber (piscine și ștranduri, posibilitatea de a realiza caiac și rafting, centre de echitație și alte tipuri de dotări). UATB Șimonești, Secuieni și Porumbeni devin astfel dependente de dotările de agrement și sport existente în UATB învecinate.

Infrastructura de alimentare cu apă deservește aproximativ toată zona periurbană a orașului Cristuru Secuiesc singurul teritoriu fără acces la această infrastructură fiind UATB Săcel. În plus, **infrastructura de canalizare** este slab dezvoltată la nivelul zonei periurbane, pe lângă orașul polarizator, doar UATB Avrămești și UATB Secuieni fiind branșate la sistemul de canalizare. În ceea ce privește **infrastructura de alimentare cu gaze naturale** situația este mai bună în comparație cu infrastructurile de bază – alimentare cu apă și canalizare, toate comunele componente în zona periurbană Cristuru Secuiesc fiind conectate la rețeaua de distribuție a gazelor naturale.

Accesibilitatea rutieră la nivelul teritoriului zonei analizate este una foarte bună, satele reședință de comună fiind accesibile în mai puțin de 20 de minute din Cristuru Secuiesc, în timp ce toate satele aparținătoare sunt la maximum 30 de minute distanță pe cale rutieră de orașul polarizator. În acest context, toate UATB-urile componente ale zonei periurbane a orașului Cristuru Secuiesc beneficiază de o bună accesibilitate și implicit un acces relativ facil la serviciile publice care lipsesc din cadrul comunelor din zona periurbană.

5.5.3 Asociații de Dezvoltare Intercomunitară (ADI) la nivel regional

Structurile multi-jurisdicționale, de exemplu ADI-urile, sunt reglementate prin Legea nr. 51/2006 a serviciilor comunitare de utilități publice, Legea nr. 273/2006 privind finanțele publice locale, Ordonanța nr. 71/2002 privind organizarea și funcționarea serviciilor publice de administrare a domeniului public și privat de interes local, Legea nr. 326/2001 a serviciilor publice de gospodărie comunală, Legea nr. 92/2007 a serviciilor de transport public local sau Ordonanța de Urgență nr. 39/2018 privind parteneriatul public-privat.

În ceea ce privește dezvoltarea regională, un rol important îl are **Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Centrul Transilvaniei**, aceasta fiind prima asociație din România de acest tip înființată la nivel regional în anul 2008. Aceasta a fost înființată ca urmare a demersurilor începute încă din anul

2006 de către județele Alba, Brașov, Covasna, Harghita, Mureș și Sibiu, în vederea atragerii fondurilor nerambursabile[107].

Scopul asociației este acela de a realiza și implementa proiecte și studii în domenii prioritare și de interes comun de la nivelul Regiunii Centru, care au în vedere:

- Îmbunătățirea infrastructurii regionale de transport, mediu, utilități publice, socială etc.;
- Îmbunătățirea sistemului integrat pentru situații de urgență;
- Prevenirea dezastrelor;
- Sprijinirea afacerilor;
- Dezvoltarea turismului;
- Sprijinirea cercetării, inovării tehnologice și crearea societății informaționale;
- Creșterea ocupării și dezvoltării resurselor umane și a serviciilor sociale;
- Culegerea propunerilor de proiecte, precum și a posibilităților de finanțare a acestora din domeniile de interes comun, precum și sistematizarea lor în concepția dezvoltării regionale și a susținerii inițiativei locale;
- Facilitarea colaborării, cooperării pentru realizarea, implementarea și finanțarea unor proiecte comune de investiții;
- Creșterea șanselor de absorbție a fondurilor structurale și de coeziune de către Regiunea 7 Centru, precum și a altor fonduri destinate dezvoltării durabile regionale;
- Achiziția în comun a echipamentelor pentru intervenții în situații de urgență, și furnizarea în comun a serviciului public de intervenție în situații de urgență.

5.5.4 Zone urbane funcționale

Zonele urbane funcționale conform OECD (2013) reprezintă toate localitățile în care cel puțin 15% din forța de muncă face naveta către UATB respectiv.

La nivelul Regiunii de dezvoltare Centru au fost identificate 6 zone urbane funcționale la nivelul reședințelor de județ: Alba Iulia, Brașov, Sfântu Gheorghe, Miercurea Ciuc, Târgu Mureș și Sibiu (Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru: 14). Cea mai mare zonă urbană funcțională de la nivelul regiunii este ZUF Brașov, care este formată din 34 UATB-uri: reședința de județ (Brașov), 2 municipii (Codlea, Săcele), 4 orașe (Zărnești, Ghimbav, Râșnov, Predeal) și 27 de comune. Aceasta este urmată de ZUF Târgu Mureș, care este format din 31 UATB-uri: reședința de județ (Târgu Mureș), 2 orașe (Ungheni, Miercurea Nirajului) și 28 de comune și ZUF Sibiu, care este format din 31 UATB-uri: reședința de județ (Sibiu), 5 orașe (Ocna Sibiului, Cisnădie, Tălmaciu, Avrig, Sălișteș) și 25 de comune (Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru: 15).

La nivelul județului Harghita există o singură zonă urbană funcțională, și anume ZUF Miercurea Ciuc, care este formată din 22 UATB-uri: reședința de județ (Miercurea Ciuc), 2 orașe (Bălan, Băile Tușnad) și 19 comune. Aceasta este a 4-a din punct de vedere al mărimii la nivel regional, după ZUF Brașov, ZUF Sibiu și ZUF Târgu Mureș.

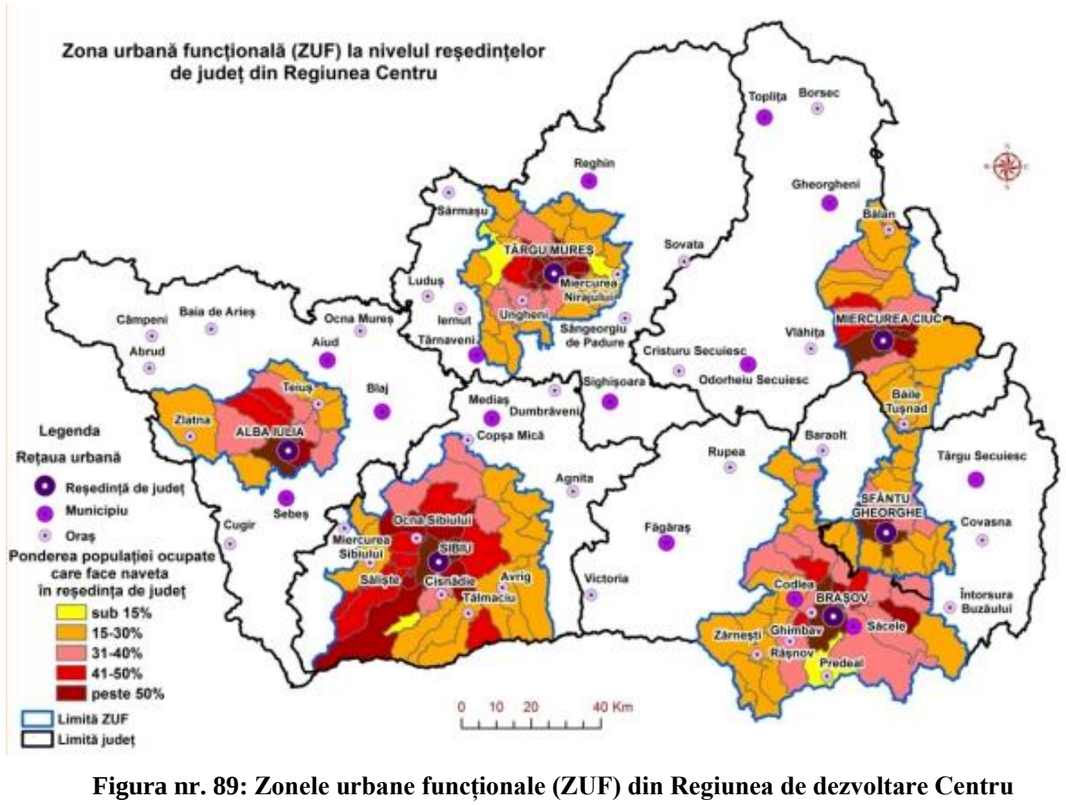

Figura nr. 89: Zonele urbane funcționale (ZUF) din Regiunea de dezvoltare Centru

Sursa: ADR Centru, PDR 2021-2027. Sursa datelor: Marcel Ionescu – Heroiu și colab. (2017), Raportul *Orașe – magnet. Migrațiune și navetism în România*, Banca Mondială

În cadrul Zonei Urbane Funcționale Miercurea Ciuc 26,30% din totalul populației ocupate reprezintă navetiști, clasându-se pe locul 3 după ZUF Târgu Mureș (27,20%) și ZUF Alba Iulia (27,20%) (Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru: 16).

Din punct de vedere al coerenței geospațiale, la nivelul ZUF Miercurea Ciuc a fost inclus orașul Băile Tușnad, care are o pondere a navetiștilor mai mică de 15%.

De asemenea, zona urbană funcțională de la nivelul municipiului reședință de județ Miercurea-Ciuc este formată din 22 de unități administrativ-teritoriale de bază, acestea fiind, Miercurea-Ciuc, 2 orașe și 19 comune. Metodologia de delimitare a ZUF a avut la bază ponderea persoanelor ocupate care fac naveta în reședința de județ, cuprinzând localitățile ce au o pondere a navetiștilor în reședința de județ mai mare de 15%.

Cu toate acestea, în cazul orașului Băile Tușnad a fost făcută o excepție, acesta neîndeplinind condiția navetismului, dar fiind inclus în ZUF din raționamente de coerență geospațială. Astfel, pe baza acestei metodologii, ZUF Miercurea-Ciuc cuprinde următoarele UATB-uri[108]:

- UATB Leliceni și Păuleni-Ciuc – Ponderea navetiștilor este peste 50% din populația ocupată;

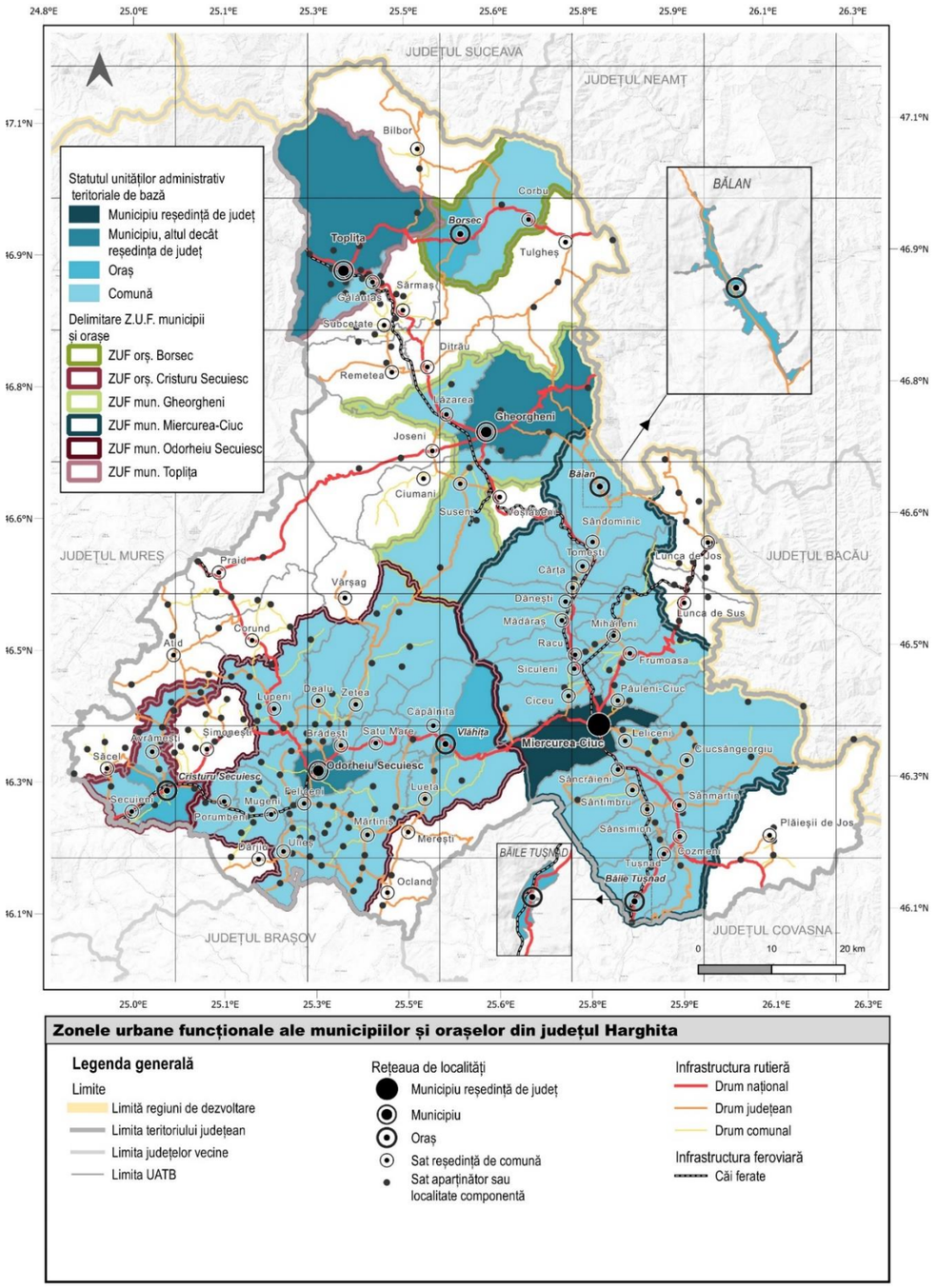
[107] Platforma ADI Centrul Transilvaniei – http://adicentrultransilvaniei.ro/despre/ [15.06.2023]

[108] Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru, Analiza disparităților interregionale și dezvoltarea urbană la nivelul Regiunii Centru, 2017:177

- UATB Ciceu, Racu, Frumoasa – Ponderea navetiștilor este cuprinsă între 41% și 50% din populația ocupată;
- UATB Siculeni, Sâncrăieni, Cârța, Sânsimion – Ponderea navetiștilor este cuprinsă între 31 și 40% din populația ocupată:;
- UATB Bălan, Sânmartin, Sântimbru, Mădăraș, Mihăileni, Dănești, Ciucsângeorgiu, Cozmeni, Tomești, Sândominic, Tușnad – Ponderea navetiștilor este cuprinsă între 15 și 30% din populația ocupată;
- UATB Băile Tușnad – Ponderea navetiștilor este sub 15% din populația ocupată.

Majoritatea navetiștilor din Zona Urbană Funcțională Miercurea-Ciuc sunt angajați în activități economice precum comerț, administrație publică, procesarea lemnului, construcții și transport.

În ceea ce privește celelalte centre urbane existente la nivelul județului Harghita, în cartograma de mai jos sunt prezentate UATB-urile propuse în vederea formării de zone urbane funcționale, în cadrul Ghidului pentru elaborarea Strategiilor Integrate de Dezvoltare Urbană, elaborat de Banca Mondială în 2019. În ceea ce privește municipiile Odorheiu Secuiesc și Miercurea Ciuc se constată includerea în cadrul ZUF a unor teritorii mult mai ample în comparație cu zonele metropolitan definite prin Legea 246/2022 în timp ce pentru municipiile Toplița și Gheorgheni aceste teritorii sunt restrânse semnificativ, ceea ce permite formarea unei zone urbane funcționale distincte în cazul orașului Borsec.

Cartograma nr. 48: Zonele urbane funcționale ale municipiilor și orașelor din județul Harghita

Sursa: Ghidul pentru elaborarea Strategiilor Integrate de Dezvoltare Urbană, Banca Mondială. 2019

6. REFERINȚE

Structura socio-demografică

Studii și cercetări

Lăcătușu, I. (2008), Structuri etnice și confesionale în județele Covasna și Harghita. Târgu-Mureș: Editura Universității „Petru Maior”;

Documente cu caracter director (strategii, master-planuri, planuri etc.)

Banca Mondială (2016). Atlasul Zonelor Rurale Marginalizate şi al Dezvoltării Umane Locale din România;

Surse instituționale / date INS

Adresa nr. 678/ 23.02.2023 de la Institutul Național de Statistică – Direcția Județeană de Statistică Harghita către Consiliul Județean Harghita;

Surse web (webografie)

Árpád, V., Hargita megye településeinek etnikai(anyanyelvi/nemzetiségi) adatai 1850-2002 [Date etnice (limbă maternă/etnie) ale așezărilor din județul Harghita 1850-2002]. Text disponibil la adresa: https://bit.ly/3IBHlGS [23.02.2024];

Árpád, V., Recensământe ale populației pe teritoriul Transilvaniei, în perioada 1850-1910. Text disponibil la adresa: https://doksi.net/en/get.php?lid=6910 [25.05.2023];

Comisia Naţională de Strategie şi Prognoză, la adresa: https://cnp.ro/wp-content/uploads/2021/07/PROGNOZA_2020_2024_in_profil_teritorial.pdf [09.05. 2022];

Institutul Național de Statistică (INS), Lista Recensămintelor populației din România, la adresa: https://www.recensamantromania.ro/istoric-rpl/ [25.05.2023];

Structura activităților economice (conform clasificării CAEN)

Studii și cercetări

Brezee et al., The Roman Frontiers of Dacia [Frontierele Romane ale Daciei]. Oxford: Archaeopress, 2021

Köllő Miklós, Teză de doctorat „Morfologia așezărilor din secuime și tipologiile constructive. Evoluție istorică, situația din prezent. Diagnostic și tendințe, manuscris. Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu” București, 2023;

Makfalvi *et al.* (1979), Județele patriei – Harghita monografie. București: Editura sport-turism;

Documente cu caracter director (strategii, master-planuri, planuri etc.)

Consiliul Județean Harghita (2021). Strategia Integrată de Turism a Județului Harghita pentru perioada 2020 – 2027. Document disponibil la adresa: https://analiza.judetulharghita.ro/strategia-integrata-de-turism-a-judetului-harghita-pentru-perioada-2020-2027-2/ [28.04.2023];

Strategia de Dezvoltare Rurală a județului Harghita pe perioada 2021-2030;

Documentații de AT / U

Planul de Amenajare a Teritoriului Național (PATN) – Secțiunea a VIII-a;

S.C. Planwerk S.R.L. (2010), Oraș verde în inima Secuimii. Plan urbanistic general al municipiului Miercurea Ciuc – Memoriu general;

S.C. Experiment Proiect S.R.L. (2017), Reactualizare P.U.G. Municipiul Odorheiu Secuiesc, Jud. Harghita;

Larix Studio S.R.L. (2015), Studiu istoric Comuna Suseni;

Arh. Mirk L. Lilla (2010), Plan Urbanistic General, vol. 1 – Memoriu de sinteză, comuna Ditrău;

KÓSA BÉLA P. F. A., Studiu de fundamentare Istorico-arhitectural pentru elaborarea Planului Urbanistic General al comunei Corund;

Surse instituționale / date INS

Date furnizate din partea Centrului de Informare Toplița prin adresa cu nr. înregistrare la Aedilis Proiect SRL: 1122/22.06.2023;

Date furnizate din partea Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii;

Date furnizate din partea Centrului Național de Informare și Promovare Turistică Borsec prin adresa cu nr. înregistrare la Aedilis Proiect SRL: 1122/22.06.2023;

Surse web (webografie)

DSVSA Harghita: http://harghita.dsvsa.ro/wpfb-file/32-dsvsa-harghita-punct-gastronomic-local-xls/ [04.07.2023];

Portal Primăria Municipiului Gheorgheni: https://www.gheorgheni.ro/gheorgheni/ [06.07.2023];

Portalul Salina Praid: http://www.salinapraid.ro/istorie-minerit [28.04.2023];

Portalul Visit Harghita, Secțiunea Harghita Culturală: https://visitharghita.com/ro/places/harghita-culturala-r3a-d7tbnalb3g [28.04.2023];

Portalul Visit Harghita, Secțiunea Ski Harghita: https://visitharghita.com/ro/places/skiharghita [05.07.2023];

Portalul Visit Harghita, Secțiunea Sport și Aventură: https://visitharghita.com/ro/places/sport-si-aventura [05.07.2023];

https://romania594.blogspot.com/2020/02/capacitati-de-productie-energiei_19.html;

https://harghita.einformatii.ro/utile/financiar-banca;

http://www.anpa.ro/;

www.topfirme.com;

Legislația în domeniu

HG nr. 1284/2007 privind declararea ariilor de protecție specială avifaunistică ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România, cu modificările și completările ulterioare;

HG nr. 685/2022 privind instituirea regimului de arie naturală protejată și declararea ariilor speciale de conservare ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România;

HG nr. 898/2022 pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr. 1.016/2011 privind acordarea statutului de stațiune balneară și balneoclimatică pentru unele localități și areale care dispun de factori naturali de cură;

Legea nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul;

Legea nr. 5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a III-a – Zone protejate;

O.U.G. 142/2008, Unități administrativ teritoriale cu resurse naturale și antropice mari și foarte mari;

Contextul teritorial interjudețean, regional și național

Studii și cercetări

EUROPEAN PARLIAMENT, A macro-regional strategy for the Carpathian region, https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2019/642257/EPRS_BRI(2019)642257_EN.pdf

MDLPA (2019). Studiul pregătitor pentru cea de-a XVII-a sesiune a Conferinței Europene a Miniștrilor Responsabili pentru Amenajarea Teritoriului (CEMAT) ;

OECD (2002), Redefining Territories The Functional Regions: The Functional Regions. OECD Publishing;

Săgeată, R., (2015), Euroregiunile de cooperare transfrontalieră de la noua frontieră estică a Uniunii Europene (https://www.researchgate.net/publication/282285904_Euroregiunile_de_Cooperare_Transfrontaliera_de_la_Noua_Frontiera_Estica_a_Uniunii_Europene);

Shaban, T., (2019), Cross-Border Cooperation in the Carpathian Euroregion: Ukraine and the EU, Borders in Globalization Review, Volume 1, Issue 1 (Fall 2019): 43-53;

Sytnyk, N., Humeniuk, V., Sych, O., Yasinovska, I., (2020), Development of the Carpathian Region in the Context of EU Macro-Regional Strategy, Journal of Settlements and Spatial Planning, 2020, http://jssp.reviste.ubbcluj.ro;

Tanaka, H., (2006), The Journal of Comparative Economic Studies, Vol. 2, 2006, pp. 59–80, https://www.ces.kier.kyoto-u.ac.jp/jces/02_jces_2006/05_Tanaka.pdf;

UAUIM - CCPEC, SC Quattro Design SRL (2014), PATN – Secțiunea Rețeaua de Localități, etapa a III-a – Rețeaua de localități urbane; Rețeaua de localități rurale – propuneri;

Documente cu caracter director (strategii, master-planuri, planuri etc.)

Banca Mondială (2019). Ghid pentru elaborarea strategiilor integrate de dezvoltare urbană;

Banca Mondială (2019). România Metropolitană;

MDLPA, decembrie 2022. Strategia Națională de Dezvoltare Urbană Integrată pentru orașe reziliente, verzi, incluzive și competitive 2022-2025 – Politica Urbană a României;

Surse instituționale / date INS

Date furnizate din partea Agenției de Dezvoltare Județeană Harghita;

Date furnizate din partea Asociației de Dezvoltare Intercomunitară Harghita;

Date furnizate din partea Consiliului Județean Harghita prin adresa cu nr. înregistrare 116660/2023.03.09;

Surse web (webografie)

Carpathian Euroregion, https://en.wikipedia.org/wiki/Carpathian_Euroregion;

Euroregiunea Bihor-Hajdú-Bihar, https://www.enciclopediaromaniei.ro/wiki/Euroregiunea_Bihor-Hajd%C3%BA-Bihar;

https://www.karpacki.pl/en/own-projects/ended/system-network-project-of-the-carpathian-euroregion/

https://www.sovidek-hegyalja.ro/informati-generale [15.06.2023];

MADR, Direcția Generală Dezvoltare Rurală, Autoritatea de Management pentru PNDR;

Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR);

Platforma ADI Centrul Transilvaniei – http://adicentrultransilvaniei.ro/despre/ [15.06.2023];
Portal Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru: http://www.adrcentru.ro/;

Legislația în domeniu

Legea nr. 273/2006 privind finanțele publice locale;

Legea nr. 326/2001 a serviciilor publice de gospodărie comunală,

Legea nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul;

Legea nr. 51/2006 a serviciilor comunitare de utilități publice;

Legea nr. 92/2007 a serviciilor de transport public local;

Ordonanța de Urgență nr. 57/2019 privind Codul administrativ, cu modificările și completările ulterioare;

Ordonanța nr. 71/2002 privind organizarea și funcționarea serviciilor publice de administrare a domeniului public și privat de interes local;

7. ANEXE

7.1 Anexa 1 – Stațiuni balneare, climatice și turistice din perioada interbelică, ce se regăsesc pe teritoriul actual al județului Harghita

Nr. crt.	Denumire	Descriere
JUDEȚUL CIUC		
1.	Tușnad	Stațiune balneo-climaterică: ape cloruro-sodice, alcaline, carbogazoase și feruginoase.
2.	Jigodin	Stațiune balneo-climaterică: ape alcaline, carbogazoase și feruginoase.
3.	Casin Iacobeni	Stațiune balneo-climaterică: ape alcalino-teroase carbogazoase, cunoscute sub numele de „Salutaris”.
4.	Harghita	Stațiune balneo-climaterică: ape sulfatate feruginoase.
5.	Valea Întunecată	Stațiune balneară: Ape sulfate.
6.	Izvorul Repat	Stațiune balneo-climaterică: ape alcaline bicarbonate mixte, carbogazoase iodurate.
7.	Lacul Roșu (Ghilcoș)	Stațiune climatică, alpină.
JUDEȚUL ODORHEI		
8.	Corund	Stațiune balneo-climaterică: ape alcaline, carbogazoase și feruginoase.
9.	Seiche	Stațiune climatică: ape suflate calcice.
10.	Vlăhița (Homorod)	Stațiune balneo-climaterică: ape feruginoase bicarbonate.
11.	Biborțeni	Stațiune balneară: ape carbogazoase, feruginoase, lithinate.
12.	Dobogeni	Stațiune balneară: ape cloruro-sodice.
13.	Craiu	Stațiune balneară: ape cloruro-sodice concentrate.
14.	Cristur	Stațiune balneo-climaterică subalpină: ape cloruro-sodice iodurate și bremurate.
15.	Filiași	Stațiune balneară: ape cloruro-sodice iodurate și bremurate.
16.	Odorhei	Stațiune balneară: ape cloruro-sodice concentrate.
17.	Racoșul-de-Sus	Izvor cu ape carbogazoase.
JUDEȚUL MUREȘ		
18.	Borsec	Stațiune balneară cu reputație europeană: ape carbogazoase, foarte alcalino-teroase, ușor radioactive, unele feruginoase.
19.	Toplița	Stațiune balneo-climaterică: ape oligo-metalice, ușor radioactive, mitermale.

Sursa: Dimitrie, G. *et al.* (1938), Enciclopedia României – Volumul II. Țara Românească

7.2 Anexa 2 - Distribuția principalelor echipamente cu rol cultural în județul Harghita

Nr. crt.	Cod SIRUTA	Denumire UATB	Teatre	Muzee și colecții muzeale[109]	Cinema
MEDIUL URBAN					
1	83320	Miercurea Ciuc	x	M	x
2	83561	Gheorgheni	x	M	
3	83133	Odorheiu Secuiesc	x	M	x
4	83632	Toplița	x	M	x
1	83428	Băile Tușnad			
2	83464	Bălan			x
3	83491	Borsec			
4	83525	Cristuru Secuiesc		M	x
5	83749	Vlăhița			
MEDIUL RURAL					
1	83785	Atid		M	
2	83847	Avrămești			
3	83936	Bilbor			
4	83151	Brădești			
5	83963	Căpâlnița			
6	84102	Cârța		x	
7	86461	Ciceu			
8	83981	Ciucsângeorgiu		M	
9	84086	Ciumani		x	
10	84148	Corbu			
11	84175	Corund		x	
12	86446	Cozmeni		M	
13	84237	Dănești		x	
14	84380	Dârjiu			
15	84264	Dealu			
16	84344	Ditrău			
17	83197	Feliceni			
18	84415	Frumoasa			
19	84460	Gălăuțaș		x	
20	84558	Joseni		x	
21	84594	Lăzarea			
22	86479	Leliceni			
23	84629	Lueta		x	
24	84656	Lunca de Jos			
25	84754	Lunca de Sus		x	
26	84825	Lupeni		x	
27	86438	Mădăraș		x	

x= colecție muzeală, casă memorială, casă muzeu, colecție

[109] M=muzeu

Nr. crt.	Cod SIRUTA	Denumire UATB	Teatre	Muzee și colecții muzeale[109]	Cinema
28	84923	Mărtiniș			
29	85056	Merești		x	
30	85074	Mihăileni			
31	85127	Mugeni			
32	85243	Ocland		x	
33	83375	Păuleni-Ciuc			
34	85289	Plăiești de Jos		x	
35	86487	Porumbeni			
36	85341	Praid		x	
37	86495	Racu			
38	85412	Remetea		x	
39	85467	Săcel			
40	85680	Sâncrăieni		x	
41	85760	Sândominic		x	
42	85788	Sânmartin			
43	85840	Sânsimion			
44	86519	Sântimbru			
45	85528	Sărmaș			
46	86501	Satu Mare		x	
47	85582	Secuieni			
48	85626	Siculeni			
49	85984	Șimonești		x	
50	85877	Subcetate		x	
51	85920	Suseni		x	
52	86453	Tomești			
53	86133	Tulgheș		x	
54	86188	Tușnad		M	
55	86222	Ulieș			
56	86311	Vărșag			
57	86339	Voșlăbeni		x	
58	86366	Zetea		x	

Sursa: : INS Tempo-online TEMPO_ART103D / ART101B / 104C și Baza de date Muzee și Colecții din România - INP (cIMeC

7.3 Anexa 3 - Distribuția principalelor structuri de sport și de agrement în județul Harghita

Nr. crt.	Cod SIRUTA	Denumire UATB	stadioane, terenuri sport	săli sport	piscine, ștranduri	săli hochei	patinoare	pârtii schi	caiac și rafting	piste bob	băi tradiționale	paintball și parcuri de aventură	alte tipuri de dotări*	total tipuri
1	83320	Miercurea Ciuc	x	x	x	x	x	x				x	x	8
2	83561	Gheorgheni	x			x	x			x			x	5
3	83133	Odorheiu Secuiesc			x		x						x	3
4	83632	Toplița	x		x		x			x			x	5
TOTAL MUNICIPII			**3**	**1**	**3**	**2**	**4**	**1**	**0**	**2**	**0**	**1**	**4**	**21**
1	83428	Băile Tușnad			x				x			x	x	4
2	83464	Bălan	x											1
3	83491	Borsec						x		x	x		x	4
4	83525	Cristuru Secuiesc			x				x					2
5	83749	Vlăhița	x		x			x			x		x	5
TOTAL ORAȘE			**2**	**0**	**3**	**0**	**0**	**2**	**2**	**1**	**2**	**1**	**3**	**16**
TOTAL URBAN			**5**	**1**	**6**	**2**	**4**	**3**	**2**	**3**	**2**	**2**	**7**	**37**
1	83785	Atid												
2	83847	Avrămești	x											1
3	83936	Bilbor												
4	83151	Brădești												
5	83963	Căpâlnița												
6	84102	Cârța			x		x							2
7	86461	Ciceu												
8	83981	Ciucsângeorgiu	x										x	2
9	84086	Ciumani						x					x	2
10	84148	Corbu												
11	84175	Corund									x	x		2
12	86446	Cozmeni									x		x	2
13	84237	Dănești												
14	84380	Dârjiu											x	1
15	84264	Dealu												
16	84344	Ditrău	x											1
17	83197	Feliceni												
18	84415	Frumoasa												
19	84460	Gălăuțaș												
20	84558	Joseni						x						1
21	84594	Lăzarea	x											1
22	86479	Leliceni												
23	84629	Lueta	x											1
24	84656	Lunca de Jos									x			1
25	84754	Lunca de Sus								x				1
26	84825	Lupeni	x										x	2
27	86438	Mădăraș												
28	84923	Mărtiniș	x											1
29	85056	Merești											x	1
30	85074	Mihăileni												
31	85127	Mugeni												

Nr. crt.	Cod SIRUTA	Denumire UATB	stadioane, terenuri sport	săli sport	piscine, șranduri	săli hochei	patinoare	pârtii schi	caiac și rafting	piste bob	băi tradiționale	paintball și parcuri de aventură	alte tipuri de dotări*	total tipuri
32	85243	Ocland									x			1
33	83375	Păuleni-Ciuc												
34	85289	Plăieșii de Jos												
35	86487	Porumbeni												
36	85341	Praid			x			x				x	x	4
37	86495	Racu												
38	85412	Remetea											x	1
39	85467	Săcel											x	1
40	85680	Sâncrăieni												
41	85760	Sândominic												
42	85788	Sânmartin												
43	85840	Sânsimion												
44	86519	Sântimbru											x	1
45	85528	Sărmaș												
46	86501	Satu Mare												
47	85582	Secuieni												
48	85626	Siculeni											x	1
49	85984	Șimonești												
50	85877	Subcetate							x				x	2
51	85920	Suseni												
52	86453	Tomești												
53	86133	Tulgheș												
54	86188	Tușnad											x	1
55	86222	Ulieș												
56	86311	Vărșag											x	1
57	86339	Voșlăbeni	x											1
58	86366	Zetea							x			x		2
TOTAL COMUNE			**8**	**0**	**2**	**0**	**1**	**3**	**2**	**1**	**4**	**3**	**4**	**38**
TOTAL JUDEȚ			**13**	**1**	**8**	**2**	**5**	**6**	**4**	**4**	**6**	**5**	**11**	**75**

* saline, spa, wellness, mofete, centre de echitație etc.

Sursa: Visit Harghita, cercetare autor

7.4 Anexa 4 - Lista stațiunilor turistice și balneoclimaterice din județul Harghita

Nr. crt.	Cod SIRUTA	Denumire UATB	Stațiuni turistice de interes național	Stațiuni turistice de interes local	Statut de stațiune balneoclimatică
1	83320	Miercurea Ciuc		X (Harghita-Băi)	
2	83561	Gheorgheni		X (Lacu Roșu)	
3	83133	Odorheiu Secuiesc			
4	83632	Toplița		X (Zona Băile Banffy)	
TOTAL MUNICIPII				**3**	
1	83428	Băile Tușnad	X		X
2	83464	Bălan			
3	83491	Borsec	X		X
4	83525	Cristuru Secuiesc			
5	83749	Vlăhița		X (Băile Homorod)	
TOTAL ORAȘE			**2**	**1**	**2**
TOTAL URBAN			**2**	**4**	**2**
1	83785	Atid			
2	83847	Avrămești			
3	83936	Bilbor			
4	83151	Brădești			
5	83963	Căpâlnița			
6	84102	Cârța			
7	86461	Ciceu			
8	83981	Ciucsângeorgiu			
9	84086	Ciumani		X	
10	84148	Corbu			
11	84175	Corund		X	
12	86446	Cozmeni			
13	84237	Dănești			
14	84380	Dârjiu			
15	84264	Dealu			
16	84344	Ditrău			
17	83197	Feliceni			
18	84415	Frumoasa			
19	84460	Gălăuțaș			
20	84558	Joseni			
21	84594	Lăzarea			
22	86479	Leliceni			
23	84629	Lueta			
24	84656	Lunca de Jos			
25	84754	Lunca de Sus			
26	84825	Lupeni		X (Zona turistică a comunei Lupeni)	
27	86438	Mădăraș			
28	84923	Mărtiniș			
29	85056	Merești			
30	85074	Mihăileni			
31	85127	Mugeni			
32	85243	Ocland			
33	83375	Păuleni-Ciuc			
34	85289	Plăieșii de Jos			
35	86487	Porumbeni			
36	85341	Praid		X	
37	86495	Racu			
38	85412	Remetea			
39	85467	Săcel			
40	85680	Sâncrăieni			
41	85760	Sândominic			
42	85788	Sânmartin			
43	85840	Sânsimion			
44	86519	Sântimbru			
45	85528	Sărmaș			
46	86501	Satu Mare			
47	85582	Secuieni			
48	85626	Siculeni			
49	85984	Șimonești			
50	85877	Subcetate			
51	85920	Suseni			
52	86453	Tomești			
53	86133	Tulgheș			
54	86188	Tușnad			
55	86222	Ulieș			
56	86311	Vărșag			
57	86339	Voșlăbeni		X (Izvoru Mureșului)	
58	86366	Zetea		X	
TOTAL COMUNE				**6**	
TOTAL JUDEȚ			**2**	**10**	**2**

Sursa: https://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/, https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/96733 , https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/132357

7.5 Anexa 5 - Lista traseelor turistice montane omologate din județul Harghita

Nr. Crt.	Denumire traseu	Administrator	Amplasare	Marcaj	Durată traseu	Grad de dificultate	Nivel de echipare solicitat
1	Lacul Roșu - Cabana Suhard - Șaua Suhard - Platoul Suhardul Mic	Consiliul Județean Harghita	M-ții Giurgeului	triunghi albastru	1 ½ h	mic	nu necesită echipament special
2	Lacul Roșu - Balconul de Piatră - Drumul lui Marton Ferenc - Crescătoria de păstrăvi - centrul stațiunii Lacul Roșu	Consiliul Județean Harghita	M-ții Giurgeului	cruce roșie	1 ¼ h	mic	echipament de drumeție de complexitate medie
3	Lacul Roșu - Balconul de Piatră - Valea pârâului Suhard - Piatra Licoș - Peștera Licoș	Consiliul Județean Harghita	M-ții Giurgeului	cruce albastră	3 h	mediu	echipament de drumeție de complexitate medie
4	Lacul Roșu - Poiana lui Paleu - Fagul Roșu - Piatra Cherecului - Poiana Albă	Consiliul Județean Harghita	M-ții Giurgeului	punct albastru	4 ¼ h	mediu	echipament de drumeție de complexitate medie
5	Lacul Roșu - Șaua Piatra Roșie - Poiana Ghilocoș - Belvedere Piatra Ghilocoș	Consiliul Județean Harghita	M-ții Giurgeului	triunghi roșu	1 ¾ h	mic	nu necesită echipament special
6	Poiana Ghilcoș - Piatra Ghilcoș	Consiliul Județean Harghita	M-ții Giurgeului	punct dublu albastru	¾ h	mic	nu necesită echipament special
7	Poiana Puturosu (Cab. Lomas) - Valea Lomașului - refugiul Lomășiței - Izvorul Lomășiței - Vârful Reținș	Consiliul Județean Harghita	M-ții Călimani	triunghi albastru	4 - 5 h	mediu	nu necesită echipament special
8	Gura P. Voivodeasa - Gura Lomașului - Poiana Puturosu - Lacul Iezer	Consiliul Județean Harghita	M-ții Călimani	cruce albastră	4 - 5 h	mediu	nu necesită echipament special
9	Monument Secu - Poiana Voivodeasa - Canton Dealu Alb - Izvoarele Purcelului - Șaua Reținș	Consiliul Județean Harghita	M-ții Călimani	cruce roșie	8 - 9 h	mediu	nu necesită echipament special
10	Băile Tușnad - Lacul Ciucaș -Stânca Șoimilor	Consiliul Județean Harghita	M-ții Ciomatul Mare	triunghi roșu	1 ½ h - 2 h	mediu	echipament de drumeție de complexitate medie
11	Băile Tușnad - Cabana Lacul Sf. Ana	Consiliul Județean Harghita	M-ții Ciomatul Mare	cruce roșie	3 - 3 ½ h urcare/ 2-2 ½ h coborâre	mic	nu necesită echipament special
12	Băile Tușnad - Cabana Sf. Ana - Muchia Lacului - Bixad	Consiliul Județean Harghita	M-ții Ciomatul Mare	bandă albastră	5 - 6 h	mic	nu necesită echipament special
13	Pensiunea Hatar - Cabana Lacul Sf. Ana	Consiliul Județean Harghita	M-ții Ciomatul Mare	cruce albastră	2 h urcare/ 1 ½ h coborâre	mic	nu necesită echipament special
14	Vf. Tătar - Niergheș - Pasul Pângărat - Poiana Calului - Poiana Albă - Șaua Dantiaș	Consiliul Județean Harghita	M-ții Giurgeului	linie roșie	8 ½ h	mare	echipament de drumeție de complexitate medie
15	Gâtul Nyerges - Drumul Lapoș - Gâtul Licoș	Consiliul Județean Harghita	M-ții Giurgeului	punct albastru	1 ¾ h	mic	nu necesită echipament special
16	Lacul Roșu - Șaua Piatra Roșie - Drumul Vărarilor - Șaua Czifra - Cheile Bicazului	Consiliul Județean Harghita	M-ții Giurgeului	triunghi galben	1 ¾ h	mic	nu necesită echipament special
17	Lacul Sf. Ana - Țețelea	Consiliul Județean Harghita	M-ții Bodoc	cruce albastră	3 ½ h - 4 h	mediu	echipament de drumeție de complexitate medie
18	Băile Tușnad - Turnul Apor - Băile Tușnad	Consiliul Județean Harghita	M-ții Harghitei	punct roșu	50 min - 1 h	mic	nu necesită echipament special
19	Băile Tușnad -Vf. Cetății	Consiliul Județean Harghita	M-ții Harghitei	punct albastru	30-40 min. cu retur	mic	nu necesită echipament special
20	Băile Tușnad -Vf. Ciomatul Mare- și retur	Consiliul Județean Harghita	M-ții Harghitei	triunghi albastru	30 min	mediu	nu necesită echipament special
21	Harghita Băi (Cabana Uz Bence) - Subpădure	Consiliul Județean Harghita	M-ții Harghitei	cruce albastră	3 ½ h - 4 h urcare/ 2 - 2½ h coborâre	mediu	echipament de drumeție de complexitate medie
22	Cabana Harghita - Mădăraș - Muntele Mic - Lacul Pracului - Vf. Fagul Roșu - Pasul Liban	Consiliul Județean Harghita	M-ții Harghitei	bandă albastră	8 - 10 h	mare	echipament de drumeție de complexitate medie
23	Satul Căpâlnița - Culmea Ascuțită - Izvorul Cihanoș - Piatra Altarului -	Consiliul Județean Harghita	M-ții Harghitei	cruce albastră	5 h	mediu	echipament de drumeție de

Nr. Crt.	Denumire traseu	Administrator	Amplasare	Marcaj	Durată traseu	Grad de dificultate	Nivel de echipare solicitat
	Cabana Harghita - Mădăraș						complexitate medie
24	Satul Zetea - Dealul Fedeliu - Poiana Muntele Mare - Cabana Harghita - Mădăraș	Consiliul Județean Harghita	M-ții Harghitei	punct albastru	8 h	mediu	echipament de drumeție de complexitate medie
25	Cabana Harghita Băi - Colțul Teșit - Poiana Racu - Poiana Mare - Cabana Harghita - Mădăraș	Consiliul Județean Harghita	M-ții Harghitei	bandă albastră	4 h	mediu	echipament de drumeție de complexitate medie
26	Băile Selters - Cheile Vârgișului (Peștera Orban Balazs)	Consiliul Judetean Harghita	Masivul Perșani	bandă galbenă	3 ½ h - 4 h	mediu	echipament de drumeție special și complex/ iarna schiuri de tură
27	Băile Chirui - Cheile Vârgișului (Peștera Orban Balazs)	Consiliul Judetean Harghita	Masivul Perșani	cruce albastră	3 ½ h - 4 h	mediu	echipament de drumeție special și complex/ iarna schiuri de tură
28	Comuna Lueta - Cheile Vârghișului (Peștera Orban Balazs)	Consiliul Judetean Harghita	Masivul Perșani	cruce galbenă	2 ½ - 3 h	mediu	echipament de drumeție special și complex
29	Comuna Merești - Cheile Vârghișului (Peștera Orban Balazs)	Consiliul Judetean Harghita	Masivul Perșani	punct galben	2 ½ h	mediu	echipament de drumeție special și complex
30	Cabana Harghita Mădăraș - Cascada Szoko	Consiliul Judetean Harghita	Munții Harghitei	cercuri duble de culoare albă și roșie	1 h dus/ 1 ¼ h la întoarcere	mediu	echipament de drumeție special și complex
31	Oraș Vlăhița - Cabana Harghita Mădăraș	Consiliul Judetean Harghita	Munții Harghitei	cruce albastră	3 ½ h - 4 h	mediu	echipament de drumeție special și complex
32	Satul Izvoarele - Cabana Harghita Mădăraș	Consiliul Judetean Harghita	Munții Harghitei	cruce albastră	2 ½ h - 3 h	mediu	echipament de drumeție special și complex
33	Satul Izvoarele - Cabana Harghita Mădăraș prin Valea Sugo	Consiliul Judetean Harghita	Munții Harghitei	cruce roșie	3 ¼ - 3 ¾ h	mediu	echipament de drumeție special și complex
34	Cabana Harghita Mădăraș - Vârful Harghita Mădăraș prin Coltul Berszan - Cabana Harghita Mădăraș	Consiliul Judetean Harghita	Munții Harghitei	triunghi roșu	1 ½ - 1 ¾ h	mediu	echipament de drumeție special și complex
35	Lacu Roșu - Pârâul Oii - Poiana Albă	Consiliul judetean Harghita	Munții Hășmaș	linie albastră	3 h	mediu	echipament de drumeție de complexitate medie
36	Lacu Roșu - Bicăjel - Lacu Roșu	Consiliul Judetean Harghita	Munții Hășmaș	dungă galbenă	2 ¾ h	mediu	echipament de drumeție de complexitate medie
37	Cheile Bicazului - Poiana Cupaș	Consiliul Judetean Harghita	Munții Hășmaș	triunghi roșu	2 ½ h	mediu	echipament de drumeție de complexitate medie
38	Cheile Bicazului - Poiana Vincli	Consiliul Judetean Harghita	Munții Hășmaș	punct roșu	4 ½ h	mare	echipament de drumeție de complexitate medie
39	Pr. Oii - Pr. Bicăjel - Lacu Roșu	Consiliul Judetean Harghita	Munții Hășmaș	punct roșu	4 ½ h	mediu	echipament de drumeție de complexitate medie
40	Pârâul Cupaș - Poiana Cupaș	Consiliul Judetean Harghita	Munții Hășmaș	cruce roșie	¾ h	mic	echipament de drumeție de complexitate medie
41	Cabana Piatra Singuratică - Poiana Albă	Consiliul Judetean Harghita	Munții Hășmaș	bandă roșie	2 ¾ h	mic/ grad mare de dificultate iarna	nu necesită echipament special/ iarna schiuri de tură
42	Cabana Piatra Singuratică - Șaua Tarcăului	Consiliul Judetean Harghita	Munții Hășmaș	bandă roșie	2 ¼ h	mediu/ grad mare de dificultate iarna	nu necesită echipament special
43	Bălan - Cab. Piatra Singuratică (Pârâul Kovacs)	Consiliul Judetean Harghita	Munții Hășmaș	cruce galbenă	1 ¾ - 2 ¼ h	mediu	nu necesită echipament special
44	Bălan - Cab. Piatra Singuratică (Pârâul Szep)	Consiliul Judetean Harghita	Munții Hășmaș	triunghi roșu	2 ½ - 2 ¾ h	mediu	nu necesită echipament special/

Nr. Crt.	Denumire traseu	Administrator	Amplasare	Marcaj	Durată traseu	Grad de dificultate	Nivel de echipare solicitat
							iarna schiuri de tură
45	Bălan - Cabana Piatra Singuratică - Stânca ” La Panda”- retur sau marcajul Bălan - Cabana	Consiliul Judetean Harghita	Munții Hășmaș	cruce albastră	¾ - 1 ¼ h	mediu	nu necesită echipament special
46	Bălan (Fântâna lui Gal) -Șaua Tarcăului	Consiliul Judetean Harghita	Munții Hășmaș	cruce roșie	1 ½ - 2 ¼ h	mic	nu necesită echipament special
47	Toplița - Cartier Călimănel - Vf. Runcului - Vf. Toaca - Cica Mică - Cica Mare - Vf. Retitis	Consiliul Judetean Harghita	Masivul Călimani	bandă galbenă	10 h	mediu	echipament de drumeție de complexitate medie
48	Sat Gălăutaș - Dl. Plopișului - Poiana lui Filip - Vf. Taulet - Stâncile Coloape - Vf. Bătrâna	Consiliul Judetean Harghita	Masivul Călimani	cruce albastră	5 - 6 h	mediu	echipament de drumeție de complexitate medie
49	Toplița - cartier Măgheruș - Pârtiile Magheruș și Bradul - Poiana Refugiu Bătrâna - Vf. Bătrâna	Consiliul Judetean Harghita	Masivul Călimani	triunghi albastru	5 - 6 h	mediu	echipament de drumeție de complexitate medie
50	Toplița - Pârtia Bradul - Poiana de sub Vf. Bătrâna - Vf. Bătrâna	Consiliul Judetean Harghita	Masivul Călimani	bandă albastră	5 - 6 h	mediu	echipament de drumeție de complexitate medie
51	Borsec - Izvorul Străvechi - Peștera de Gheață - Grota Ursilor- Borsec	Primăria Borsec	Munții Giurgeului	cruce roșie și triunghi roșu	1 ½ h	mic	nu necesită echipament special
52	Borsec - Izvorul Străvechi - Izvorul Pierre Curie - Cetatea Bufnițelor - Valea Vinului- Borsecul de Jos - Borsec	Primăria Borsec	Munții Giurgeului	cruce roșie	2 h	mic	nu necesită echipament special
53	Borsec - Făgețel - Groapa Rotundă - Șapte Izvoare - Borsec	Primăria Borsec	Munții Giurgeului	bandă albastră	3 ½ h	mic	nu necesită echipament special
54	Borsec - Făgetul Mare - Făgețelul- Borsec	Primăria Borsec	Munții Giurgeului	bandă albastră	4 h	mic	nu necesită echipament special
55	Borsec - Bulevardul 7 Izvoare - Str. Stadionului - 7 Izvoare - Valea Nadășa - Borsec	Primăria Borsec	Munții Giurgeului	cruce albastră	2 h	mic	nu necesită echipament special
56	Borsec - Valea Vinului/DN15 - Valea lui Filip Andrei și retur	Primăria Borsec	Munții Giurgeului	cruce roșie	2 ½ h	mic	nu necesită echipament special
57	Borsec - Str. Malnaș - Pârâul Malnaș - Valea Vinului - Str. Ditrăului- Borsec	Primăria Borsec	Munții Giurgeului	triunghi albastru	3 ½ h	mic	nu necesită echipament special
58	Borsec - Pasul Creangă - Borsec	Primăria Borsec	Munții Giurgeului	bandă albastră	4 h	mic	nu necesită echipament special
59	Borsec - Valea Hanzel - Vârful Arcoza - Pasul Creangă - Borsec	Primăria Borsec	Munții Giurgeului	bandă roșie	4 ½ h	mic	nu necesită echipament special
60	Borsec - Muntele Dosul Bâtcii - Capu Corbului- Pârâul Cupelor- Uzina de apă 7 Izvoare - Borsec	Primăria Borsec	Munții Giurgeului	punct albastru	4 ½ h	mic	nu necesită echipament special
61	Borsec- Valea Nadășa - Făgetul Mare -Culmea Mezovești- Vf. Țibra- Casa Țifrei - Valea Bistricioarei- Pârâul Cupelor - Uzina de apă 7 Izvoare -Borsec	Primăria Borsec	Munții Giurgeului	bandă albastră și punct albastru	8 ½ h	mediu	nu necesită echipament special
62	Borsec - Str. Carpați - Valea Nadășa - Vârful Arcoza - Pasul Creangă - Borsecul de Jos - Borsec	Primăria Borsec	Munții Giurgeului	bandă albastră și bandă roșie	8 h	mediu	nu necesită echipament special
63	Borsec - Valea Vinului/ DN 15 - Vf. Bâtca - Valea Cupelor - Culmea Mezovești/Vârful Făget - Poiana Arcoza - Pasul Creangă - Borsec	Primăria Borsec	Munții Giurgeului	cruce roșie, bandă albastră, bandă roșie	10 - 11 h	mediu	nu necesită echipament special
64	Borsec - Borsecul de Jos - Pasul Creangă - Vf.Sărmaș - Pasul Chiozrez - Valea Tinova - Valea	Primăria Borsec	Munții Giurgeului	bandă albastră	9 -10 h	mediu	nu necesită echipament special

Nr. Crt.	Denumire traseu	Administrator	Amplasare	Marcaj	Durată traseu	Grad de dificultate	Nivel de echipare solicitat
	Vinului - Borsecul de Jos - Borsec						
65	Primăria Borsec - Str. Cimitirului - Izvorul 10 - Borsec (Biroul de informare turistică)	Primăria Borsec	Munții Giurgeului	cruce albastră	1 h	mic	nu necesită echipament special

Sursa: Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, date 16.12.2022

7.6 Anexa 6 - Lista pârtiilor de schi omologate din județul Harghita

Nr. crt.	Data emiterii	Denumire pârtie schi	Administrator	Amplasare	Lungime (metri)	Grad de dificultate
1.	26-Jan-2006	Csipike	S.C. Harold - Sky S.R.L.	Harghita Băi	275	
2.	1-Feb-2006	Lobogo	S.C. Benluma S.R.L.	Homorod Băi	400	
3.	1-Feb-2006	Csango	S.C. Turism montan Ro S.R.L.	Valea Rece	450	
4.	1-Feb-2006	Elod	S.C. Elod Sport S.R.L.	Sânmartin	310	
5.	1-Feb-2006	Sky Bogdan	P.F. Gyorfi Ferencz	Praid	500	
6.	1-Feb-2006	Kossuth	S.C. Krater S.R.L.	Harghita Băi	510	
7.	1-Feb-2006	Miklos	Asociația de schi Miercurea Ciuc	Harghita Băi	388	
8.	6-Feb-2006	Greces	S.C. Bar Tour Schi S.R.L.	Izvorul Mureșului	380	
9.	6-Feb-2006	Tolvajos	S.C. Cito Electric S.R.L.	Miercurea Ciuc	480	foarte ușoară
10.	6-Feb-2006	Șumuleu	S.C. Cito Electric S.R.L.	Miercurea Ciuc	400	
11.	6-Mar-2006	Nagy Mihaly	S.C. Bagolyko S.R.L.	Mădăraș	850	
12.	6-Mar-2006	Kicsi Mihaly	S.C. Bagolyko S.R.L.	Mădăraș	320	
13.	6-Mar-2006	Sugo	S.C. Bagolyko S.R.L.	Mădăraș	850	
14.	6-Mar-2006	Măgheruș	S.C. Farmacia Nova S.R.L.	Toplița	860	
15.	6-Mar-2006	Bradul	S.C. Farmacia Nova S.R.L.	Toplița	1000	
16.	15-Apr-2010	Csatavesze	S.C. Snow Tours S.R.L.	Pasul Bucin	1149	ușoară
17.	15-Apr-2010	Havas Bucsin	S.Snow Tours S.R.L.	Pasul Bucin	1149	ușoară
18.	21-Feb-2011	Pârtia Speranța	SC Dezvoltare Urbană SRL	Borsec	680	medie
19.	21-Feb-2011	Pârtia Veröfény	SC Dezvoltare Urbană SRL	Borsec	726	ușoară
20.	21-Feb-2011	Pârtia Prichindelul	SC Dezvoltare Urbană SRL	Borsec	814	ușoară
21.	21-Feb-2011	Pârtia Tușnad	Asociația de turism Băile Tușnad	Băile Tușnad	342	medie
22.	23-Nov-12	Tolvayos	SC Oxigen SRL	Pasul Tolvayos	480	
23.	07-Nov-14	Piricske	S.C. Mountain-Rest S.R.L.	Ciceu	270	ușoară
24.	15-Mar-2016	Bogdan 1	S.C. Bogdantur S.R.L.	Praid	760	medie
25.	15-Mar-2016	Bogdan 2	S.C. Bogdantur S.R.L.	Praid	560	ușoară
26.	21-Ian-2019	Skigyimes 1	Forestaron SRL	Sat Lunca de Sus	800	medie
27.	21-Ian-2019	Skigyimes 2	Forestaron SRL	Sat Lunca de Sus	800	ușoară
28.	27-Feb-2019	Kossuth 1	Asociația Composesorală Ciceu	Munții Harghita	652	dificilă
29.	27-Feb-2019	Kossuth 2	Asociația Composesorală Ciceu	Munții Harghita	785	medie
30.	27-Feb-2019	Kossuth 3	Asociația Composesorală Ciceu	Munții Harghita	930	ușoară
31.	27-Feb-2019	Miklos	Asociația Composesorală Ciceu	Munții Harghita	315	medie
32.	10-Feb-2022	Csipike	Asociația Composesorală Ciceu	Miercurea Ciuc	300	ușoară

Sursa: Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, 22.03.2023

7.7 Anexa 7 - Matricea tipologiilor de turism la nivel de UATB

Nr. crt.	Cod SIRUTA	Denumire UATB	Turismul balneoclimatic, de sănătate și wellness[110]	Ecoturismul[111]	Turismul activ, sportiv și de iarnă[112]	Turismul cultural-istoric și religios[113]	Turismul rural și agroturismul[114]	Turismul gastronomic[115]	Turismul cinegetic[116]
MEDIUL URBAN									
1	83320	Miercurea Ciuc	X		X	X			
2	83561	Gheorgheni	X		X				
3	83133	Odorheiu Secuiesc				X			
4	83632	Toplița	X		X	X			
1	83428	Băile Tușnad	X	X	X	X			X
2	83464	Bălan							
3	83491	Borsec	X		X	X			
4	83525	Cristuru Secuiesc			X	X			
5	83749	Vlăhița	X		X	X			X
MEDIUL RURAL									
1	83785	Atid				X			
2	83847	Avrămești							
3	83936	Bilbor				X	X	X	
4	83151	Brădești				X			
5	83963	Căpâlnița				X			
6	84102	Cârța				X			
7	86461	Ciceu			X				
8	83981	Ciucsângeorgiu				X			
9	84086	Ciumani	X		X				
10	84148	Corbu						X	
11	84175	Corund	X		X	X			
12	86446	Cozmeni		X	X	X	X		
13	84237	Dănești				X			
14	84380	Dârjiu				X	X		
15	84264	Dealu				X			
16	84344	Ditrău							
17	83197	Feliceni				X			X
18	84415	Frumoasa				X			X
19	84460	Gălăuțaș							
20	84558	Joseni			X	X			X
21	84594	Lăzarea				X			
22	86479	Leliceni				X			
23	84629	Lueta			X				X
24	84656	Lunca de Jos				X			

[110] UATB-uri declarate stațiuni turistice și stațiuni balneoclimaterice

[111] UATB-uri certificate Destinație Ecoturistică acordată de Ministerului Antreprenoriatului și Turismului

[112] UATB-uri care dispun de structuri sportive: piste de bob, pârtii de schi, caiac și rafting, trasee montane

[113] UATB-uri incluse în rute cultural turistice, UATB-uri unde se găsesc monumente LPM / LiPM / VPCIN / Programul Limes

[114] UATB-uri cu unitati de cazare de tip pensiune agroturistică

[115] UATB-uri acreditate Puncte Gastronomice Locale

[116] UATB-uri unde se pot practica activităţi cinegetice: observatoare faunistice, pescuit, vânat etc.

Nr. crt.	Cod SIRUTA	Denumire UATB	Turismul balneoclimatic, de sănătate și wellness[110]	Ecoturismul[111]	Turismul activ, sportiv și de iarnă[112]	Turismul cultural-istoric și religios[113]	Turismul rural și agroturismul[114]	Turismul gastronomic[115]	Turismul cinegetic[116]
25	84754	Lunca de Sus			X	X			
26	84825	Lupeni	X			X			
27	86438	Mădăraș			X	X			
28	84923	Mărtiniș				X			X
29	85056	Merești			X		X		
30	85074	Mihăileni							
31	85127	Mugeni				X			
32	85243	Ocland				X	X		
33	83375	Păuleni-Ciuc							
34	85289	Plăieșii de Jos							
35	86487	Porumbeni					X		
36	85341	Praid	X		X				
37	86495	Racu			X	X			
38	85412	Remetea							
39	85467	Săcel						X	
40	85680	Sâncrăieni		X		X			
41	85760	Sândominic			X	X			
42	85788	Sânmartin							
43	85840	Sânsimion		X		X			
44	86519	Sântimbru		X		X		X	
45	85528	Sărmaș							
46	86501	Satu Mare				X			
47	85582	Secuieni				X			
48	85626	Siculeni							
49	85984	Șimonești				X			X
50	85877	Subcetate			X				X
51	85920	Suseni					X		
52	86453	Tomești					X		
53	86133	Tulgheș					X		
54	86188	Tușnad		X	X				
55	86222	Ulieș				X			
56	86311	Vărșag					X	X	
57	86339	Voșlăbeni	X						
58	86366	Zetea	X		X	X			X

7.8 Anexa 8 – Terminologie zone metropolitane și periurbane

În vederea determinării modului de funcționare a zonelor metropolitane și periurbane din județul Harghita, prezentul studiu de fundamentare a analizat în primul rând zonele de influență ale municipiilor și orașelor, pornind însă de la definirea termenilor generali regăsite la nivelul studiilor relevante pentru domeniul dezvoltării spațiale / teritoriale.

Este necesară diferențierea dintre multipli termeni existenți în cadrul proceselor de definire a cooperării dintre teritorii, precum zonă urbană funcțională, zonă metropolitană sau zonă periurbană. Astfel, primele două concepte sunt orientate cu precădere către analiza navetismului și a fluxurilor de persoane, precum și schimburile economice. În plus, zonele periurbane presupun și analiza tendințelor și modului de utilizare a terenului, în vedere identificării mixității funcționale din zona de influență imediată a centrelor urbane. De asemenea, în cele mai multe dintre cazuri, zonele urbane funcționale au rolul de analiză și cercetare în scopul fundamentării politicilor publice, pe când zonele metropolitane sunt o asociere voluntară a unităților administrativ-teritoriale, în vederea gestionării și planificării dezvoltării teritoriului, iar zonele periurbane devin relevante în cadrul activităților de proiectare și planificare spațială.

Conform raportului CEMAT este definit conceptul de zonă funcțională la nivel european, în contextul politicilor și instrumentelor de dezvoltare teritorială, fiind astfel un studiu care identifică „tipologiile de zone funcționale din statele membre ale Consiliului Europei și a modului de funcționare și cooperare a acestora”.[117] În cadrul studiului, s-a urmărit o trecere în revistă a principalelor noțiuni de definire a zonelor funcționale și au fost preluate o serie de definiții care au ajutat la înțelegerea mai clară a teritoriului și delimitării acestuia. Acestea sunt prezentate în continuare.

Zona Funcțională (ZF) este definită ca fiind acea zonă sau regiune care funcționează ca un sistem unitar din punct de vedere politic și/ sau social și/ sau economic. Altfel spus, ZF este definită prin sistemul intern de interacțiuni și relații și acoperă, în întregime sau parțial, teritoriul mai multor unități administrativ-teritoriale ce cooperează și sunt legate/ unite prin intermediul activităților economice, de comunicații, de transport ș.a. [118]

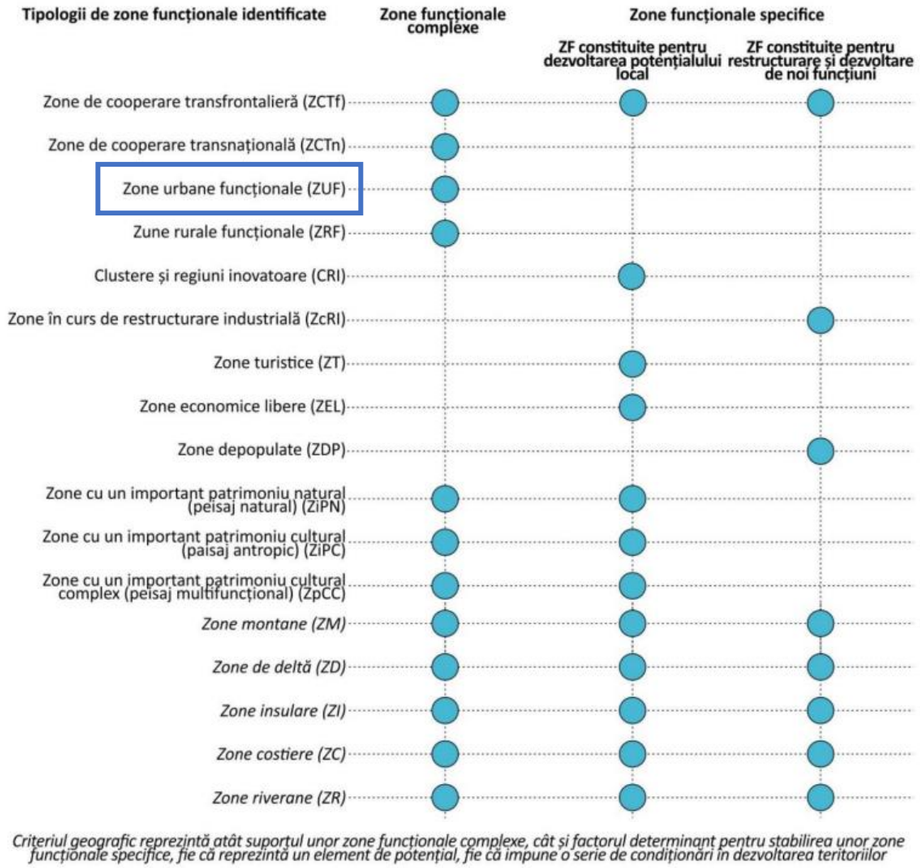

Figura nr. 90: Tipologii de zone funcționale sau potențiale funcționale

Sursa: Studiul CEMAT

În același timp, conform OECD și a studiului CEMAT, o zonă funcțională presupune existența unor mecanisme de guvernanță, a unui sistem de relații de cooperare ce rezultă dintr-un scop comun (rezolvarea unor probleme comune sau valorificarea potențialului local) și a unor relații funcționale, în cadrul cărora mobilitatea și comunicațiile joacă un rol deosebit de important.[119]

Pentru definirea unei zone funcționale au fost astfel determinate o serie de elemente care demonstrează caracterul sau coerența teritoriului vizat, alături de specificul acesteia. Pe lângă factorii polarizatori în jurul cărora se coagulează zonele funcționale, la fel de importante sunt și relațiile care se stabilesc în cadrul zonei polarizatoare.

[117] MDLPA, 2019. Studiul pregătitor pentru cea de-a XVII-a sesiune a Conferinței Europene a Miniștrilor Responsabili pentru Amenajarea Teritoriului (CEMAT) [14.06.2023]

[118] MDLPA, 2019. Studiul pregătitor pentru cea de-a XVII-a sesiune a Conferinței Europene a Miniștrilor Responsabili pentru Amenajarea Teritoriului (CEMAT) [14.06.2023]

[119] OECD. (2002), Redefining Territories The Functional Regions: The Functional Regions. OECD Publishing [14.06.2023]

Conform studiului CEMAT[120], tipurile de zone funcționale sunt definite astfel:

Zona funcțională complexă „reprezintă arealul în cadrul căruia, deși de cele mai multe ori se diferențiază un factor polarizator principal (un centru urban, un element de cadru natural major, facilități de interes suprateritorial, provocări comune și nu numai), relațiile complexe ce se stabilesc atât în cadrul zonei cât și cu mediul extern solicită o abordare integrată în gestiunea dezvoltării teritoriului care să asigure cooperarea între toți actorii locali și regionali relevanți indiferent de mediul sau nivelul teritorial de referință.

Zona rurală funcțională (ZRF) este zona definită pe baza cooperării și asocierii între autorități locale din zone rurale învecinate (inclusiv uneori și așezări urbane mici sau medii). Acest tip de zonă funcțională este în general caracterizată de fluxurile continue determinate de necesitatea asigurării accesului la anumite dotări și servicii, dar și de identificarea și gestionarea unor provocări comune sau valorificarea unor elemente de potențial.

Principala particularitate a zonelor rurale funcționale constă în faptul că acestea se adresează preponderent zonelor în care relația rural-rural este predominantă. Zonele rurale funcționale sunt astfel motoare de dezvoltare locală bazate preponderent pe cooperarea între actorii locali, alături de o interacțiune la nivel zonal ce poate asigura cooperare în teritoriu.

În cazul ZRF de tip GAL, sunt elaborate documente strategice integrate în care sunt definite obiective la nivel local și modul de acțiune. Zonele rurale pot fi însă și părți integrante în cadrul strategiilor regionale sau naționale.

Principalul mecanism de cooperare folosit de România pentru zonele rurale este LEADER, prin intermediul Grupurilor de Acțiune Locale (GAL). Cadrul legal pentru funcționarea acestor asocieri (HG 226/2015) le definește ca parteneriate locale, alcătuite din reprezentanți ai instituțiilor și autorităților publice locale, ai sectorului privat și ai societății civile, constituite potrivit prevederilor Ordonanței Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 246/2005, cu modificările și completările ulterioare.

Formarea GAL-urilor a reprezentat un pas important pentru revitalizarea agriculturii și pentru păstrarea și valorificarea patrimoniului cultural, agricol sau turistic.

Zona urbană funcțională (ZUF) este reprezentarea spațială a relației bidirecționale dintre un centru urban și teritoriul său adiacent, bazată pe relații și fluxuri socio-economice care includ navetismul (privit ca relația dintre oferta de locuri de muncă și forța de muncă disponibilă în teritoriu) sau oportunități legate de educație și oferta serviciilor (publice sau private). Din punct de vedere tehnic, pentru stabilirea zonei de influență se va putea utiliza zona izocronă în interiorul căreia are loc navetism zilnic, raportată la un timp maxim de 45 minute față de centrul ZUF.

Delimitarea unei zone urbane funcționale presupune definirea unui centru urban, cel mai des o zonă morfologică urbană (ZMU) și o zonă adiacentă de navetism, care descrie un „inel" în jurul centrului. Atât studiile ESPON, cât și cele OECD și CEMAT, folosesc o metodologie similară care se bazează pe identificarea unor centre în sensul aglomerărilor de populație și pe zone de navetism definite în anumite limite. În acest sens, au fost determinate o serie de criterii de delimitare a zonelor urbane funcționale ce țin cont de:

Centrul urban:

- Analiza densităților populației în grile și selectarea tuturor celulelor cu o densitate mai mare de 1500 locuitori / kmp;
- Se grupează celulele continue, se umplu golurile și se păstrează numai grupările cu o populație minimă de 50.000 locuitori;
- Toate unitățile administrativ-teritoriale care au cel puțin 50% din populație în interiorul grupării de celule sunt selectate ca potențiale membre în zona urbană funcțională;
- Se definește zona urbană funcțională luând în considerare că cel puțin 50% din populația zonei urbane locuiește într-un centru urban și cel puțin 75% locuiește într-un oraș.

Zona adiacentă de navetism:

- Dacă 15% dintre persoanele angajate într-un oraș A locuiesc în alt oraș B, cele două orașe sunt tratate ca un singur oraș (centru urban);
- Se identifică toate localitățile cu cel puțin 15% din populația rezidentă angajată într-un oraș;
- Zonele non-continue din jurul unei zone funcționale (i.e. enclave) se elimină.

În prezent zonele metropolitane sunt cea mai activă formă de cooperare. Din punct de vedere administrativ teritoriul metropolitan se delimitează astfel[121]:

- Pentru municipiile reședință de județ – cel mult primele două coroane urbane
- Pentru municipii, altele decât cele reședință de județ – cel mult prima coroană urbană.

Prin lege, prima coroană urbană reprezintă teritoriul cumulat al UATB din imediata vecinătate a unui municipiu cu care acesta are cel puțin un punct de hotar comun, iar a doua coroană urbană reprezintă teritoriul cumulat al UATB din imediata vecinătate a primei coroane urbane, cu excepția municipiului cu care acesta are cel puțin un punct de hotar comun.[122]

La nivelul Studiului de Fundamentare în vederea actualizării PATN – Secțiunea Rețeaua de Localități, etapa a III-a – Rețeaua de localități urbane; Rețeaua de localități rurale – propuneri, **zona metropolitană** este definită ca fiind o zonă constituită prin asociere, pe bază de parteneriat voluntar, între marile centre urbane (capitală și municipiile reședință de județ) și localitățile urbane și rurale aflate în zona de influență determinată prin studii de amenajarea teritoriului. Tot la nivelul acestui studiu este precizat faptul că aglomerațiile urbane de rang I și grupările teritoriale de rang I pot avea statut de zonă metropolitană.

La nivel legislativ, zonele metropolitane sunt definite de nr. 246/2022 privind zonele metropolitane, aflată în vigoare de la 28 iulie 2022 care menționează faptul că prin teritoriu metropolitan se înțelege teritoriul din jurul municipiilor, delimitat potrivit prezentei legi, în cadrul căruia au fost generate relații reciproce de influență în domeniul căilor de comunicație, economic, social, cultural și al infrastructurii edilitare.

[120] MDLPA, 2019. Studiul pregătitor pentru cea de-a XVII-a sesiune a Conferinței Europene a Miniștrilor Responsabili pentru Amenajarea Teritoriului (CEMAT) [14.06.2023]

[121] Legea nr. 246 din 20 iulie 2022 privind zonele metropolitane, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative

[122] Legea nr. 246 din 20 iulie 2022 privind zonele metropolitane, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative

7.9 Anexa 9 - Analiza zonelor metropolitane din județul Harghita, definite conform Legii nr. 246/2022 sau constituite

Profil socio-demografic

Caracteristicile socio-demografice de la nivelul zonelor metropolitane sunt componente importante în diagnosticarea teritoriului, acestea oferind informații relevante despre evoluția populației și tendința de dezvoltare a teritoriului și modul în care acesta poate să susțină viitoare creșteri sau descreșteri ale populației. În acest context, unul dintre indicatorii analizați a fost **numărul de locuitori la nivel de UATB**, în urma Recensământului din anul 2021, alături de evoluția populației în perioada 2011-2021. Acești indicatori oferă astfel o perspectivă asupra modului în care populația municipiilor a migrat către UATB din imediata vecinătate a municipiilor, cu precădere în cele din prima coroană de UATB.

La nivelul municipiilor din județul Harghita, situația demografică din anul 2021 se prezintă astfel: municipiul Miercurea Ciuc – 34.484 locuitori, urmat de municipiul Odorheiul Secuiesc – 31.335 locuitori, municipiul Gheorgheni – 15.884 de locuitori și municipiul Toplița cu 12.609 locuitori.

Zona Metropolitană (ZM) a municipiului Miercurea-Ciuc înregistrează în total o populație de 78.103 locuitori, din care aproximativ 34.484 sunt în municipiul Miercurea Ciuc, reprezentând circa 43% din populația zonei metropolitane. La nivelul zonei metropolitane, Vlăhița reprezintă singurul UATB care înregistrează o populație de peste 5000 locuitori, de aproximativ 6.500 de locuitori (cu toate acestea orașul Vlăhița se află sub limita minimă de 10.000 locuitori prevăzută pentru orașe prin Legea nr. 351/2001), urmat de UATB Ciucsângeorgiu cu aproximativ 4.890 de locuitori, Frumoasa cu 3.581 de locuitori și Lueta cu 3.338 de locuitori. Se observă o dezvoltare mai accentuată a UATB din lungul principalelor axe de transport naționale pe direcția N-S și implicit din zona depresionară Miercurea Ciuc, contextul geografic jucând astfel un rol important în dezvoltarea zonei metropolitane, fapt reliefat de componenta ADI ZM Ciuc.

Nouă dintre unitățile administrativ teritoriale de bază componente, reprezentând mai mult de jumătate, înregistrează o populație cuprinsă între 2.000 și 3.000 de locuitori: Mărtiniș (2.817 locuitori), Ciceu (2.711 locuitori), Siculeni (2.511 locuitori), Sâncrăieni (2.476 locuitori), Leliceni (2.471 locuitori), Mădăraș (2.093 locuitori), Sântimbru (2.066 locuitori), Păuleni-Ciuc (2.057 locuitori) și Căpâlnița (2.036 locuitori) . În plus, alte trei dintre UATB componente ale ZM Miercurea Ciuc se regăsesc sub pragul de 2.000: Racu (1.599 locuitori), Ocland (1.270 locuitori) și Merești (1.243 locuitori). Astfel, UATB din a doua coroană de UATB – Vlăhița, Lueta, Frumoasa și Ciucsângeorgiu – prezintă cele mai mari dimensiuni demografice din ZM Miercurea Ciuc.

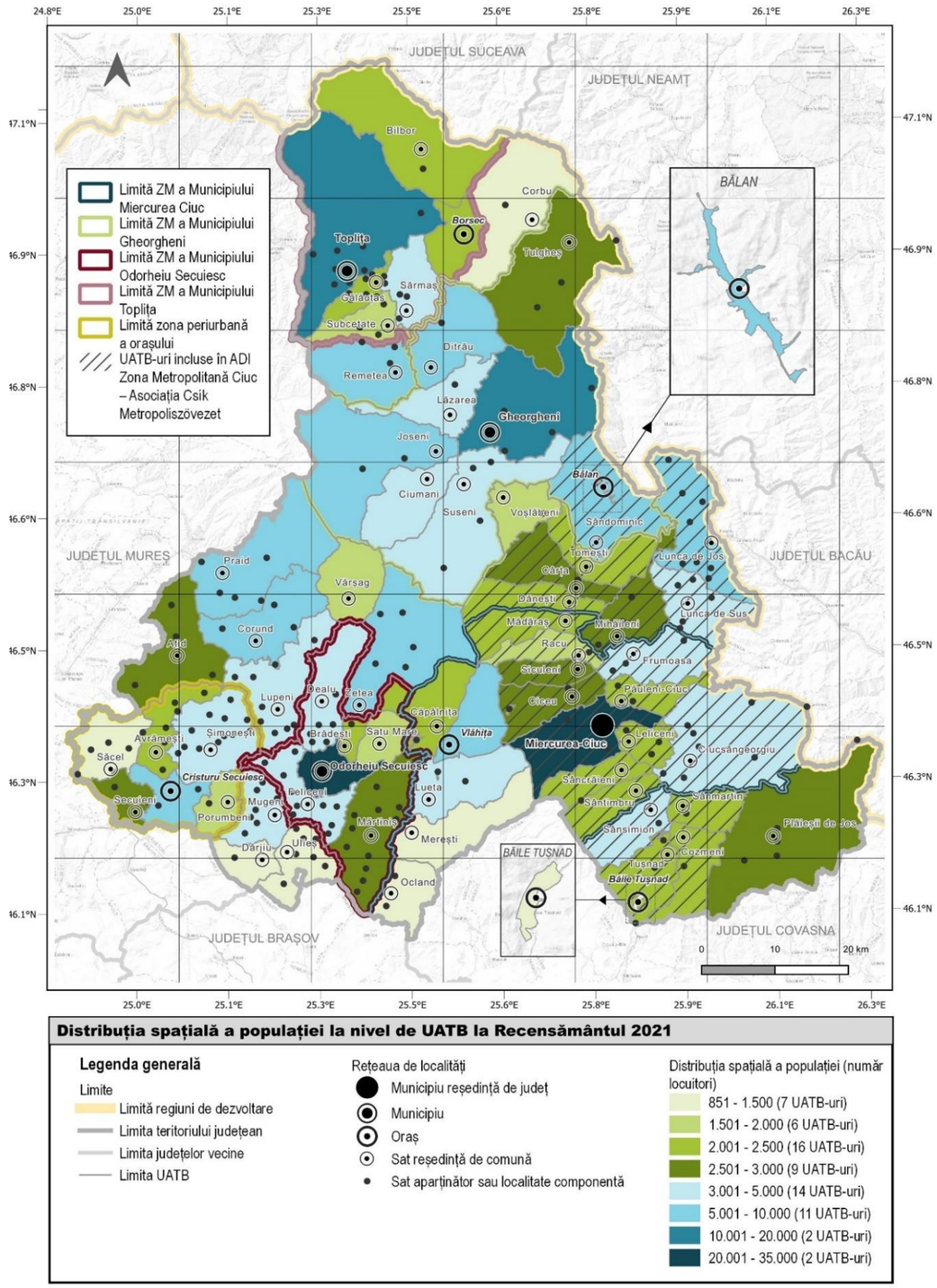
Situația nu este cu mult mai diferită în zona delimitată a ADI Zona Metropolitană Ciuc, unde peste jumătate dintre UATB componente se mențin între 2.001 – 3.000 de locuitori. Diferența este dată de faptul că în această structură sunt incluse mai multe UATB cu populație cuprinsă între 5.000 – 10.000 de locuitori: UATB Sândominic și UATB Lunca de Jos la care se adaugă 3 comune cu populație cuprinsă între 3.000 – 5.000 de locuitori: Sânsimion și Lunca de Sus.

Zona Metropolitană (ZM) a Municipiului Gheorgheni înregistrează o populație totală de aproximativ 52.596 de mii de locuitori, din care 15.884 sunt în municipiul Gheorgheni (reprezentând circa 30% din populația zonei metropolitane). La nivelul ZM, populația la nivelul UATB este distribuită uniform pe suprafața teritoriului, fiecare având o populație de peste 3.000 de locuitori, excepție făcând UATB Tulgheș cu aproximativ 2.941 de locuitori. Maximul zonei este atins în municipiul Gheorgheni acesta fiind urmat de UATB Sândominic, Bălan, Ditrău și Joseni cu o populație cuprinsă între 5.268 și 5.667 de locuitori. Acestea sunt urmate de UATB Suseni (4.944 locuitori), Ciumani (3.881 locuitori) și Lăzarea (3.313 locuitori).

Zona Metropolitană (ZM) a municipiului Odorheiu Secuiesc înregistrează o populație totală de 45.815 de locuitori, din care municipiul Odorheiul Secuiesc însumează cea mai mare pondere, de 31.335 de locuitori (reprezentând circa 68% din populația zonei metropolitane). Populația celor 5 comune este cuprinsă între 1.995 de locuitori (UATB Satu Mare) (UATB Brădești cu 2.122 locuitori) și 4.098 locuitori în UATB Dealu.

Zona Metropolitană (ZM) a Municipiului Toplița înregistrează o populație totală de doar 24.417 de locuitori, fiind valoarea cea mai scăzută în rândul celor 4 zone metropolitane din județul Harghita. La nivelul ZM, municipiul Toplița înregistrează cel mai mare număr de locuitori, respectiv 12.609 de locuitori (reprezentând circa 50% din populația zonei metropolitane). Acesta este urmat de UATB Sărmaș care înregistrează o populație de 3.366 de locuitori. UATB-urile Bilbor, Borsec și Gălăuțaș înregistrează o populație cuprinsă între 2.039 și 2.391 de locuitori, iar minimul este înregistrat în UATB Subcetate, cu 1.684 de locuitori.

În afară de municipiile polarizatoare niciuna dintre zonele metropolitane din județ nu are în componența sa UATB cu o populație mai mare de 10.000 de locuitori, zonele cele mai atractive din punct de vedere al numărului mare de locuitori fiind în continuare municipiul reședință de județ Miercurea Ciuc, urmat de municipiul Odorheiu Secuiesc. Dimensiunile demografice reduse ale celor mai multe comune din zonele metropolitane aferente celor 4 municipii pot indica o dependență crescută față de serviciile publice existente în municipii și necesitatea formării unor forme de cooperare în vederea facilitării accesului la aceste servicii.

Cartograma nr. 49: Distribuția spațială a populației la nivel de UATB în județul Harghita

Sursa: RPL 2021

În ceea ce privește **evoluția demografică**, zonele metropolitane din județul Harghita, cu puține excepții (câteva comune din jurul municipiilor Miercurea Ciuc și Odorheiu Secuiesc) prezintă o tendință de scădere sau scădere accelerată a populației. Astfel, în perioada 2011-2021, pentru Zona Metropolitană a Municipiului Miercurea-Ciuc, creșteri considerabile ale numărului de locuitori sunt înregistrate în Feliceni (4,4%) și Păuleni-Ciuc (11%), acestea fiind situate la mai puțin de 8 km de municipiul reședință de județ. Dintre UATB din prima și a doua coroană, doar Ciceu (1,2%) (aflat în prima coroană), Căpâlnița (0,5%), Sântimbru (0,1%) și Ciucsângeorgiu (0,9%) (aflate în a doua coroană) mai înregistrează valori pozitive, restul UATB fiind marcate de scăderi ale populației.

Tot la nivelul ZM a municipiului Miercurea Ciuc, cele mai importante scăderi ale populației sunt evidențiate în UATB Miercurea Ciuc (-13,0%) urmat de UATB Siculeni (-8,6%), Merești (-7,7%), Vlăhița (-6.6%) și Mădăraș (-5,1%). UATB precum Racu, Frumoasa, Lueta, Ocland și Sâncrăieni au înregistrat scăderi cuprinse între -4,9% și 0%.

În ceea ce privește structura ADI Zona Metropolitană Ciuc, doar 6 dintre UATB componente înregistrează un trend pozitiv, cele mai importante creșteri fiind cele ce se suprapun cu ZM Miercurea-Ciuc definită prin Legea nr. 246/2022 și la care se adaugă UATB Cozmeni cu o creștere de 0,5%. În plus, la acest nivel teritorial UATB Băile Tușnad a înregistrat una dintre cele mai mari scăderi ale populației, respectiv de -19,6%.

La nivelul Zonei Metropolitane a Municipiului Gheorgheni nu se înregistrează valori pozitive în ceea ce privește evoluția procentuală a populației în niciun UATB component, municipiul Gheorgheni înregistrând o scădere de aproximativ -15,7% a populației în perioada 2011-2021, acesta fiind în top 5 cele mai mari scăderi ale populației la nivel județean după UATB Gălăuțaș (-22,5%), Dârjiu (-21,7%), Băile Tușnad (-19,6%) și Corbu (-18,6%).

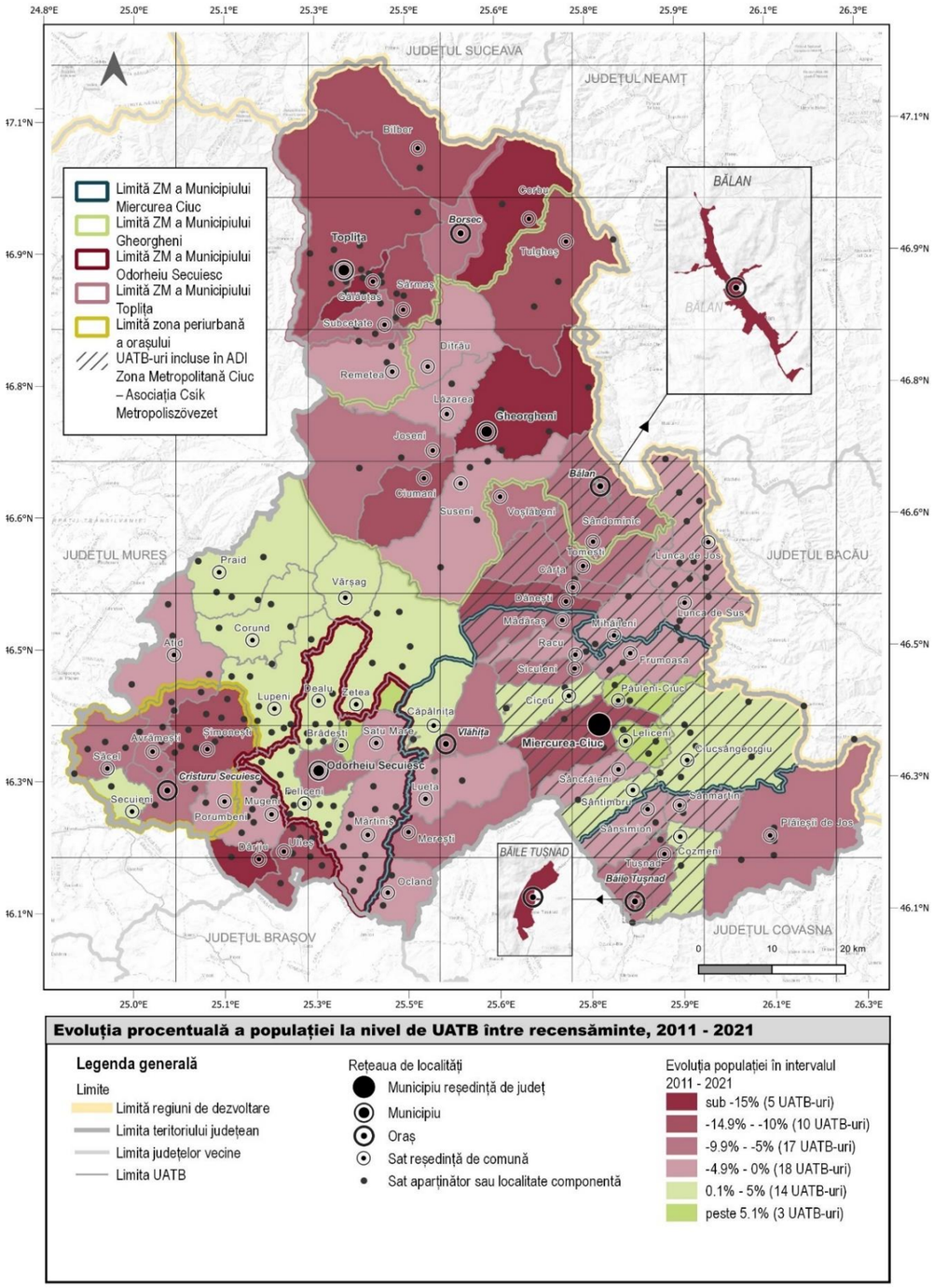
La polul opus se situează Zona Metropolitană a municipiului Odorheiu Secuiesc, unde trendul este preponderent unul pozitiv, cu excepția UATB Mărtiniș, unde este înregistrată o scădere de -0,7% a populației și a UATB Satu Mare cu stagnare a evoluției populației. Municipiul Odorheiu Secuiesc înregistrează însă cea mai mare scădere a populației de -9,3%, însă mult mai mică în comparație cu municipiile Toplița, Gheorgheni și Miercurea Ciuc.

Cele mai mari creșteri ale populației se înregistrează în UATB Brădești, acesta înregistrând a treia cea mai mare creștere din județ în perioada 2011-2021, populația crescând cu 9,8% după UATB Leliceni și Păuleni-Ciuc (din Zona Metropolitană a municipiului Miercurea Ciuc).

Zona Metropolitană a Municipiului Toplița nu înregistrează nicio valoare pozitivă a indicatorului de evoluție a populației în perioada analizată, în municipiul Toplița fiind înregistrată o scădere de -10,5% a populației. Cele mai mari scăderi se înregistrează în UATB Gălăuțaș (-22,5%) și Corbu (-18,6%), fiind printre valorile extreme la nivel județean.

Trendul general al evoluției procentuale a populației din mediul urban din județ este unul negativ, toate municipiile fiind marcate de scăderi considerabile, municipiul Gheorgheni și Miercurea Ciuc având unele dintre cele mai mari scăderi ale populației, de -15,7% și respectiv -13,0%, urmate de Toplița cu -10,5% și Odorheiu Secuiesc cu -9,7%, în timp ce localitățile rurale din proximitatea acestora încep să crească.

Tendința migrării către UATB rurale din zona metropolitană nu este neapărat consecventă, fiind observată preferința unor UATB, precum Păuleni-Ciuc sau Leliceni pentru ZM a Municipiului Miercurea-Ciuc sau UATB Brădești pentru ZM a Municipiului Odorheiu Secuiesc. În același timp, se poate observa o preferință mai mare pentru UATB cu destinație turistică – Praid, Corund, Vărșag, Zetea, Dealu sau Feliceni.

Cartograma nr. 50: Evoluția procentuală a populației la nivel de UATB între recensăminte, 2011-2021

Sursa: RPL 2011, RPL 2021

Dezvoltare economică

Dimensiunea economică joacă un rol important în analiza modului de dezvoltate a zonelor metropolitane și relațiile de interdependență care se formează între UATB, punând în evidență pe de o parte activitatea economică mai accentuată în anumite UATB și pe de altă parte, oportunitățile de dezvoltare ale teritoriului în ceea ce privește competitivitatea economică care există la nivelul zonelor metropolitane.

Distribuția venitului total la nivel de UATB per locuitor din anul 2022 pune în valoare cele mai echilibrate zone din punct de vedere al veniturilor raportat la numărul de locuitori.

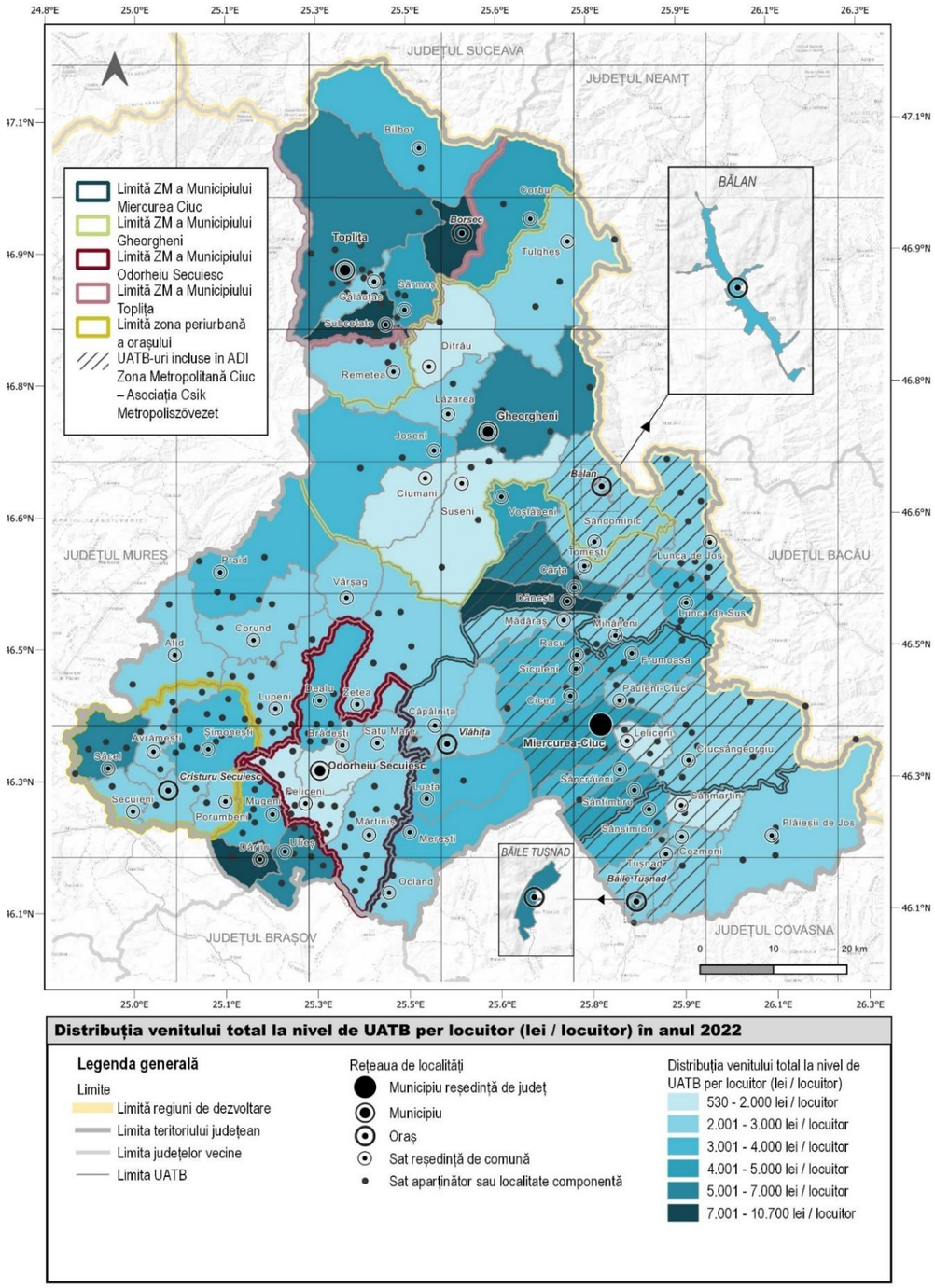
La nivelul Zonei Metropolitane a Municipiului Miercurea Ciuc, UATB Miercurea Ciuc înregistrează o valoare de 4.186 lei/locuitor, alături de UATB Sântimbru care înregistrează o valoare mai mare, respectiv de 4.238 lei/locuitor. La nivelul celorlalte UATB din ZM a Municipiului Miercurea Ciuc, valorile înregistrate sunt cuprinse între 3.100 și 4.000 lei/locuitor, acestea fiind raportate la nivelul UATB din lungul principalei axe de transport naționale de la Miercurea Ciuc către municipiul Gheorgheni și care cuprinde UATB: Sâncrăieni, Ciceu, Siculeni, Racu, Dănești (inclus la nivel ADI ZM Ciuc) și Cârța (inclus la nivel ADI ZM Ciuc). Fără a ne limita la acestea, alte UATB cu valori cuprinse între 3.100 și 4.000 lei/locuitor la nivelul ZM a Municipiului Miercurea Ciuc sunt: Lueta, Merești și Frumoasa. Cea mai mică valoare se înregistrează în UATB Leliceni – 1.648 lei/locuitor.

La nivelul Zonei Metropolitane Gheorgheni, valoarea cea mai mare înregistrată este la nivelul municipiului Gheorgheni, respectiv 6.391 lei/locuitor, cele mai mari legături de interdependență fiind cu UATB Bălan – cu o valoare de 3.034 lei/locuitor urmat de UATB Joseni – cu o valoare de 3.149 lei/locuitor. Mai mult decât atât, în Ditrău venitul total distribuit per locuitor este de doar 536,40 lei, fiind cea mai mică valoare înregistrată pe teritoriul județului în anul 2022, urmată de cea din Ciumani cu 1.601,27 lei/locuitor și Suseni cu 1.644,63 lei/locuitor.

La nivelul Zonei Metropolitane a Municipiului Odorheiu Secuiesc, municipiul Odorheiu Secuiesc prezintă o valoare scăzută a venitului total raportat la locuitor, alături de UATB Feliceni. Cu toate acestea, celelalte UATB din prima coroană de UATB a municipiului Odorheiu Secuiesc înregistrează valori relativ ridicate ale venitului raportat la locuitor, cel mai mare venit fiind raportat în UATB Dealu – 3.447 lei/locuitor, urmat de Brădești – 2.045 lei/locuitor, Satu Mare – 2.418 lei/locuitor și Mărtiniș – 2.306 lei/locuitor.

Zona Metropolitană a Municipiului Toplița cuprinde două dintre UATB cu venituri totale de peste 7.000 de lei/locuitor, Subcetate fiind pe locul doi la nivel județean cu 8.617 lei/locuitor, în timp ce Borsec se poziționează pe locul patru cu 7.968 lei/locuitor iar Toplița pe locul 7 cu 5.796 lei/locuitor. Aceasta este singura zona care nu înregistrează valori de sub 2.000 de lei, cel mai mic venit total distribuit per locuitor fiind în Gălăuțaș (2.154 lei/locuitor).

Per ansamblu, din punct de vedere al venitului total la nivel de UATB, cele mai mari valori se înregistrează în zona metropolitană Toplița, zonă cu un puternic caracter turistic, orașul Borsec înregistrând unele dintre cele mai mari valori din județ.

Cartograma nr. 51: Distribuția venitului total la nivel de UATB per locuitor (lei/locuitor) în anul 2022

Sursa: Direcția pentru Politici Fiscale si Bugetare Locale, Venituri și cheltuieli UAT

Valoarea cifrei de afaceri per locuitor la nivelul UATB în anul 2021 ajută la identificarea zonelor cu potențial de creștere economică la nivelul zonelor metropolitane, pe baza unor valori foarte ridicate ale acesteia.

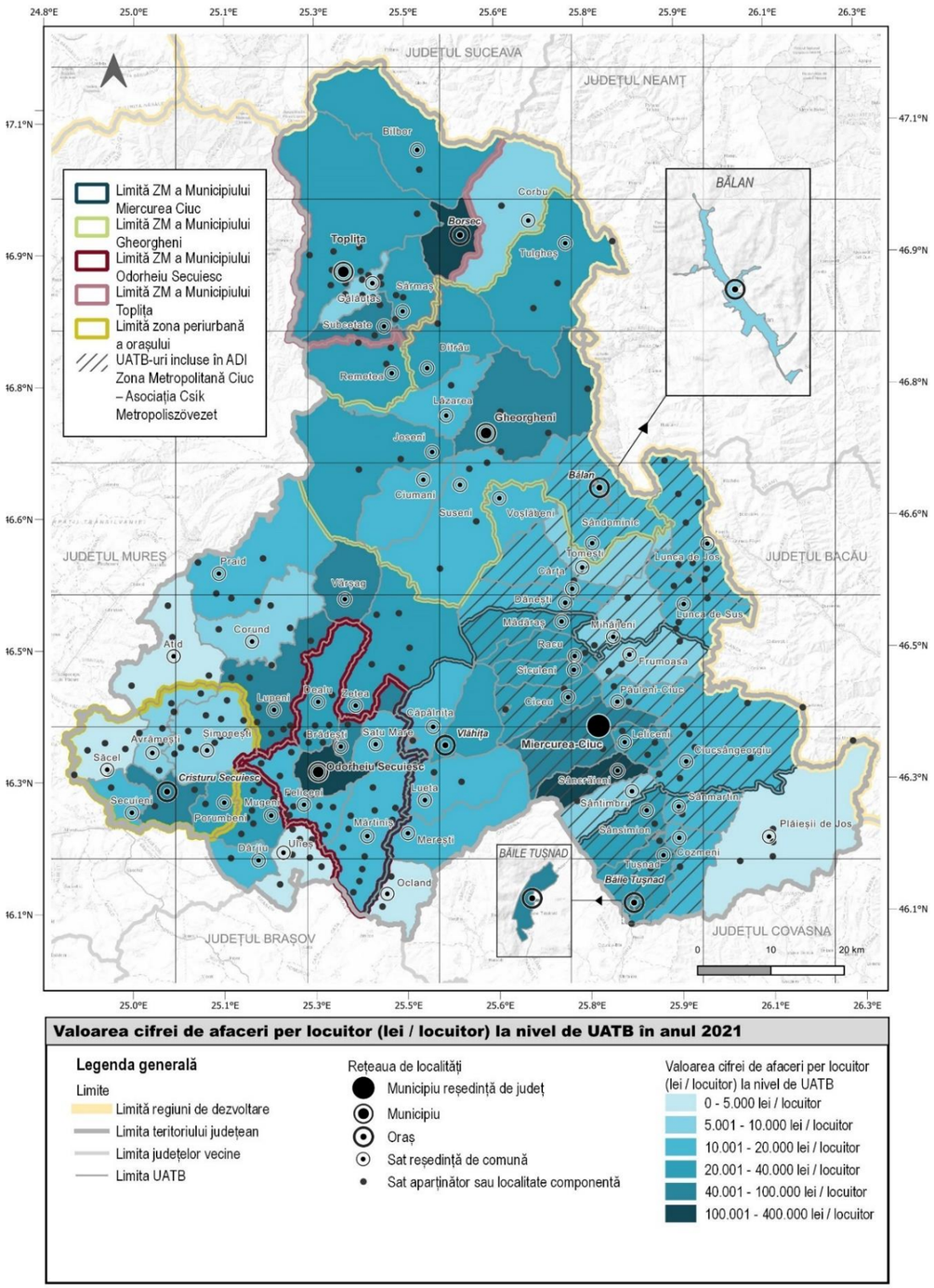
Zona Metropolitană a Municipiului Miercurea-Ciuc conține în prima coroană UATB Sâncrăieni, ce ocupă a treia poziție la nivel județean din punct de vedere al indicatorului analizat, cu o cifră de afaceri de totală de 100.646 lei/locuitor, aceasta depășind chiar și valoarea din municipiul reședință de județ (89.896 lei/locuitor). Cu toate acestea, restul UATB componente au doar un potențial moderat de dezvoltare pe baza cifrei de afaceri, cele mai frecvente valori fiind cele cuprinse între 20.001 și 40.000 de lei/locuitor în UATB: Vlăhița, Ciceu, Siculeni, Racu, Mădăraș sau Leliceni.

Valori ușor reduse între 10.001 și 20.000 se regăsesc la nivelul UATB Ciucsângeorgiu, Păuleni-Ciuc, Lueta, Merești au Căpâlnița. În plus, este singura zona metropolitană ce conține un UATB cu o valoare a cifrei de afaceri de sub 5.000 lei/locuitor, reprezentat de UATB Ocland (4.645 lei/locuitor).

La nivelul Zonei Metropolitane a Municipiului Gheorgheni cea mai ridicată cifră de afaceri este cea din municipiu Gheorgheni, aceasta având o valoare de 52.323 lei/locuitor. UATB Joseni este următoarea din punct de vedere al valorii cifrei de afaceri per locuitor reușind să ajungă la 31.321 lei/locuitor, urmat de Tulgheș cu 23.155 lei/locuitor și Ditrău cu 20.136 lei/locuitor. La nivelul ZM a Municipiului Gheorgheni valoarea minimă se înregistrează în UATB Bălan (6.704 lei/locuitor), fiind printre cele mai mici de pe suprafața teritoriului analizat.

În Zona Metropolitană a Municipiului Odorheiu Secuiesc cel mai mare potențial de dezvoltare este în municipiul polarizator, acesta având o cifră de afaceri de 149.992 lei/locuitor (valoare cu mult peste municipiul reședință de județ), dar și în UATB Brădești unde valoarea acesteia este de 95.334 lei/locuitor. Mai mult decât atât în ZM a Municipiului Odorheiu Secuiesc nu există nicio valoare sub cea de 11.714 lei/locuitor aceasta fiind înregistrată în UATB Mărtiniș.

Conform datelor analizate, Zona Metropolitană a Municipiului Toplița are un potențial ridicat de creștere economică, aceasta înglobând UATB Borsec, care în anul 2021 a fost liderul județean în ceea ce privește cifra de afaceri raportată la numărul de locuitori cu o valoare de 388.540 lei/locuitor (de peste 4 ori mai mult decât Miercurea Ciuc). În plus, în afară de Gălăuțaș, unde este atinsă valoarea minimă a ZM a Municipiului Toplița de 7.209 lei/locuitor, toate celelalte unități teritoriale componente au cifre de afaceri de peste 20.000 lei/locuitor.

Cartograma nr. 52: Valoarea cifrei de afaceri per locuitor (lei/locuitor) la nivel de UATB în anul 2021

Sursa: INS TEMPO, https://www.topfirme.com/

Distribuția numărului de salariați la 1000 locuitori la nivel de UATB în anul 2021 completează seria de indicatori economici, punând în evidență faptul că mediul urban este în general cel ce reușește să concentreze forța de muncă, cele mai mari valori fiind atinse în orașul Borsec (679 salariați/1000 locuitori), municipiul Miercurea-Ciuc (518 salariați), municipiul Odorheiu Secuiesc (427 salariați), municipiul Gheorgheni (311 salariați), orașul Băile Tușnad 294 salariați, orașul Cristuru Secuiesc (233 salariați, municipiul Toplița (231 salariați) și orașul Vlăhița cu 200 salariați.

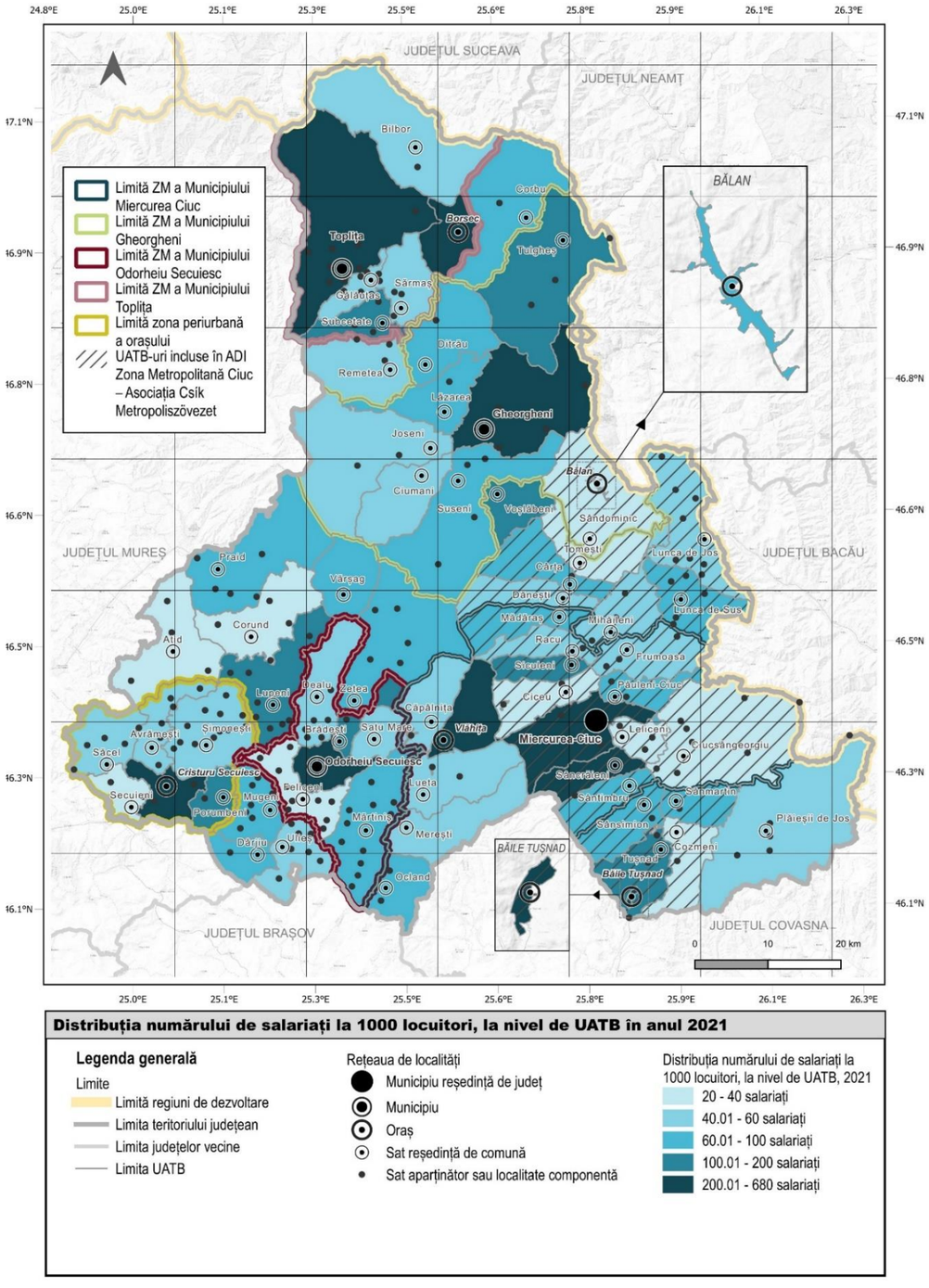
La nivelul Zonei Metropolitane Miercurea-Ciuc, municipiul Miercurea Ciuc alături de UATB Sâncrăieni și Vlăhița prezintă valorile cele mai mari înregistrate ale numărului de salariați la 1000 locuitori pentru anul 2021. Din prima coroană de UATB, valori crescute ale numărului de salariați la 1000 locuitori sunt și în UATB Lueta (40 salariați), Merești (40 salariați) și Păuleni-Ciuc (60 salariați), iar cele mai scăzute valori se regăsesc la nivelul UATB Ciceu (31 salariați) și Leliceni (39 salariați), acestea fiind și UATB în care cei mai mulți angajați migrează către municipiul reședință de județ pentru a locul de muncă.

La nivelul ADI ZM Ciuc, cele mai mari valori ale angajaților, pe lângă cele prezentate anterior, se înregistrează și în UATB Băile Tușnad (294 salariați) acest lucru fiind pus și pe fondul statutului de stațiune turistică și în UATB Tușnad (121 salariați).

Zona Metropolitană a Municipiului Gheorgheni și Zona Metropolitană a Municipiului Odorheiu Secuiesc nu includ pe lângă municipiul polarizator niciun UATB cu un număr de salariați raportat la 1000 de locuitori de peste 200. Mai mult decât atât, fiecare conține câte o singură comună ce se încadrează în următorul prag de 101 – 200 de salariați, respectiv Tulgheș (106) și Brădești (142), dar și câte o comună în pragul inferior de sub 40 de salariați la 1000 de locuitori, în Sândominic (35) și Feliceni (39).

Situația din Zona Metropolitană a Municipiului Toplița este una considerabil mai bună, aceasta incluzând pe lângă municipiul Toplița (231 salariați), orașul Borsec, dar și comuna Subcetate cu un număr de 127 salariați la 1.000 de locuitori. Cu toate acestea, celelalte unități administrativ teritoriale de bază sunt încadrate în pragul de 41-60 de salariați.

Numărul de salariați la 1000 locuitori la nivel de UATB evidențiază interdependența rural-urban, marea majoritate a forței de muncă fiind concentrată în mediile urbane, excepție făcând UATB Sâncrăieni din imediata vecinătate a municipiului reședință de județ.

Cartograma nr. 53: Distribuția numărului de salariați / 1000 de locuitori la nivel de UATB în anul 2021

Sursa: INS TEMPO

Profil spațial și dezvoltare urbană

Zona metropolitană este caracterizată, din perspectiva auditului teritorial, ca structură și profil, printr-o serie de indicatori care reflectă dezvoltarea economică și socială, așa cum reiese din indicatorii analizați anterior. Pentru o analiză mai detaliată a zonelor metropolitane, așa cum au fost ele definite de Legea 246/2022, este nevoie și de o analiză urbanistică și teritorială a acestor zone.

Un indicator relevant pentru dezvoltarea urbanistică și teritorială a UATB din zonele metropolitane este **numărul autorizațiilor de construire eliberate raportat la 1.000 de locuitori**. Analiza acestor date scoate în evidență faptul că zonele aflate în imediata proximitate a municipiilor sunt în principiu cele pentru care au fost acordate cele mai multe autorizații de construire în anul 2022, deci implicit cele în care se înregistrează tendințe de expansiune teritorială sau de îndesire a zonelor construite existente.

La nivelul Zonei Metropolitane a Municipiului Miercurea-Ciuc se evidențiază UATB din prima coroană a municipiului Miercurea-Ciuc, cele mai multe autorizații de pe teritoriul județului fiind înregistrate în UATB Leliceni (12,23 autorizații/1.000 locuitori) și Păuleni-Ciuc (9,63 autorizații/1.000 locuitori). În plus, alte 5 UATB-uri atât din prima cât și a doua coroană au primit între 2 și 5 autorizații în anul 2021, printre care se regăsesc Sâncrăieni (3,02 autorizații/1.000 locuitori) sau Lueta (2,21 autorizații/1.000 locuitori).

Cu toate acestea, există și unități administrativ teritoriale de bază care în anul de analiză nu au fost eliberate nicio autorizație (UATB Merești, Sântimbru, Ocland) sau care au fost eliberate sub 0,5 autorizații raportate la 1.000 de locuitori (UATB Căpâlnița, Mădăraș).

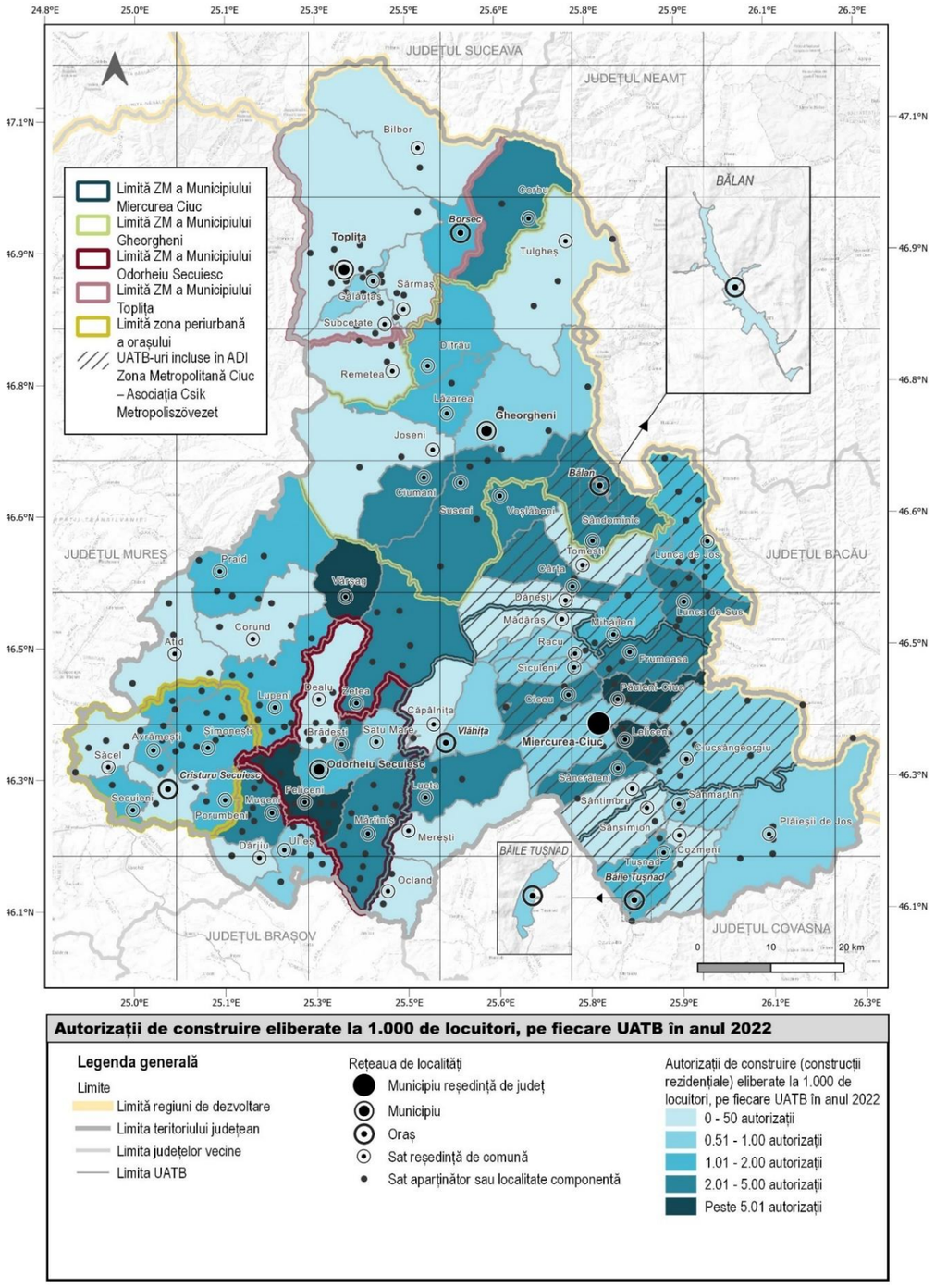
Diferențele dintre ZM Miercurea-Ciuc și Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Ciuc din punct de vedere al acestui indicator nu sunt foarte mari, în cea din urmă neexistând comune cu peste 5 autorizații eliberate la 1.000 de locuitori. Numărul de autorizații eliberate în UATB-urile ce fac parte din ADI se încadrează preponderent în partea de mijloc și inferioară a clasamentului, excepție făcând UATB Cârța (2,22 autorizații/1.000 locuitori), Lunca de Sus (2,06 autorizații/1.000 locuitori) și Sândominic (2,73 autorizații/1.000 locuitori).

La nivelul Zonei Metropolitane a Municipiului Gheorgheni, cele mai multe autorizații de construire s-au eliberat în Sândominic (2,73 autorizații/1.000 locuitori), Suseni (2,13 autorizații/1.000 locuitori) și Ciumani (2,32 autorizații/1.000 locuitori) urmate de UATB Lăzarea (1,12 autorizații/1.000 locuitori) și Ditrău (1,93 autorizații/1.000 locuitori) lucru care ilustrează un interes mai ridicat pentru UATB din partea de sud a municipiului Gheorgheni în comparație cu acesta.

La nivelul Zonei Metropolitane a Municipiului Odorheiu Secuiesc autorizațiile au fost acordate cu precădere în comuna Feliceni (6,00 autorizații/1.000 locuitori), restul valorilor fiind sub 2,5 autorizații la 1.000 de locuitori. Cel mai mic număr de autorizații revine UATB Dealu (0,48 autorizații/1.000 locuitori), iar UATB Satu Mare fiind de asemenea sub limita de o autorizație la 1.000 locuitori, cu 0,95 autorizații /1.000 locuitori acordate în anul 2022.

La nivelul Zonei Metropolitane a Municipiului Toplița, singurele UATB cu valori ușor crescute ale autorizațiilor eliberate sunt Borsec – 1,52 autorizații/1.000 locuitori și Gălăuțaș – 0,85 autorizații/1.000 locuitori. La nivelul municipiului Toplița nu s-au înregistrat autorizații eliberate pentru anul 2022, în aceiași situație fiind și UATB Sărmaș, Subcetate și Bilbor.

Tendința de dezvoltare a localităților aflate în imediata vecinătate a municipiului reședință de județ se poate corela cu evoluția populației din perioada 2011-2021, unde Păuleni-Ciuc și Leliceni înregistrau ca și în acest caz cele mai importante creșteri. Tendința populației din mediul urban este de a se reorienta către mediul rural, dar totuși în apropierea unui centru urban de importanță locală.

Cartograma nr. 54: Autorizații de construire eliberate la 1.000 de locuitori, pe fiecare UATB în anul 2022

Sursa: INS Tempo (LOC108B)

Infrastructuri publice de bază

Infrastructura de învățământ este un criteriu primordial în dezvoltarea comunităților, aceasta fiind indispensabilă din orice localitate în special pentru ciclurile preșcolare și primare. Municipiile și orașele din județul Harghita, sunt deservite de grădinițe, școli primare, școli gimnaziale, licee, dar și de unități de învățământ superior în Miercurea-Ciuc și Gheorgheni.

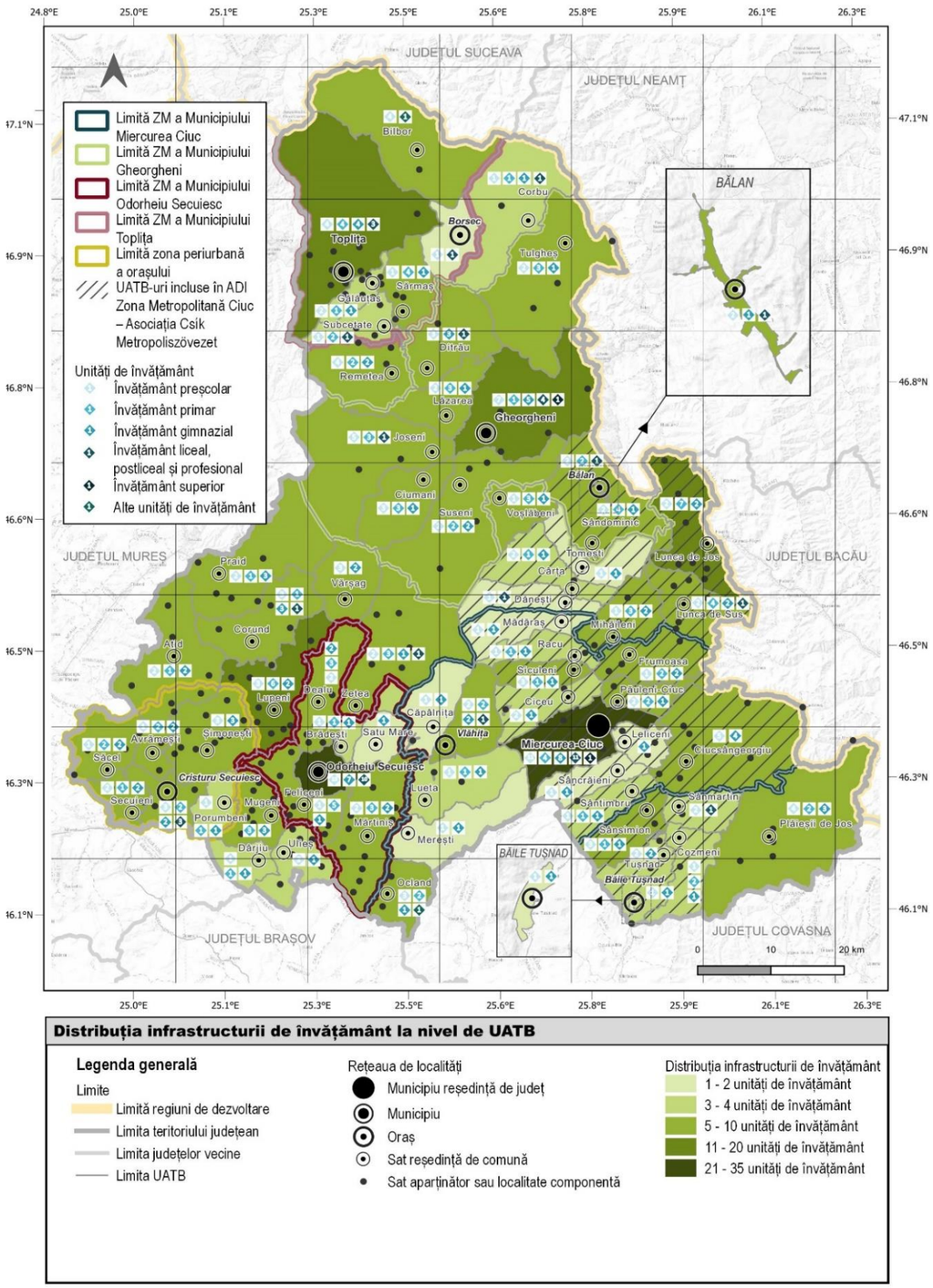
La nivelul Zonei Metropolitane a Municipiului Miercurea-Ciuc se regăsesc cele mai multe unități de învățământ, majoritatea fiind înregistrate la nivelul municipiului Miercurea Ciuc, acesta fiind deservit de 35 de unități de învățământ, împărțite în creșe, grădinițe, școli primare, școli gimnaziale, licee, școli profesionale, postliceale și unități de învățământ superior. La nivelul UATB-urilor din cele 2 coroane ale municipiului Miercurea Ciuc, doar orașul Vlăhița este deservit de un liceu, în timp ce restul comunelor își întrerup oferta educațională la nivelul ciclului gimnazial. UATB Leliceni este deservit de o singură unitate de învățământ, aceasta fiind nevoită să acopere toate tipologiile de învățământ de la ciclul preșcolar până la cel gimnazial. În comunele Ciucsângeorgiu, Ciceu, Merești, Sâncrăieni, Căpâlnița, Mădăraș școlile gimnaziale dispun și de clase pentru ciclul primar, deservind astfel toate ciclurile de învățământ pre-liceal. Cu toate acestea, pentru un parcurs educațional complet, aceste UATB-uri depind de infrastructura din centrul polarizator sau din orașul Vlăhița.

La nivelul ADI Zona Metropolitană Ciuc există o ofertă educațională mai bogată în ceea ce privește învățământul liceal, UATB Sânmartin, Dănești și Lunca de Sus fiind deservite fiecare de câte un liceu. Chiar dacă UATB Lunca de Jos reușește să depășească pragul de 10 instituții de învățământ, comuna acoperă dezvoltarea academică doar pe parcursul ciclului preșcolar, primar și gimnazial.

Municipiul Gheorgheni dispune de o ofertă educațională mai redusă, cu doar 18 unități de învățământ, dar este deservit de toate tipologiile de învățământ. Infrastructura de la nivelul zonei metropolitane este susținută de liceele din Joseni, Ditrău și Bălan, acestea fiind singurele UATB-uri din Zona Metropolitană Gheorgheni care împreună cu municipiul polarizator acoperă toate ciclurile de învățământ pre-universitar. Comunele Suseni, Lăzarea, Tulgheș și Ciumani, Sândominic dispun fiecare de câte 6, respectiv 7 unități de învățământ care deservesc ciclurile preșcolar, primar și gimnazial.

La nivelul zonei metropolitane Odorheiu Secuiesc situația este una foarte bună în ceea ce privește municipiul polarizator, acesta dispunând de 32 unități de învățământ. Cu toate acestea, oferta educațională din UATB-urile înconjurătoare nu este mulțumitoare, ciclul de învățământ al acestora oprindu-se la nivelul liceului. În cazul UATB Satu Mare, singura unitate de învățământ asigură clase pentru toate ciclurile de învățământ pre-liceal.

În ceea ce privește Zona Metropolitană Toplița, aceasta este deservită de toate ciclurile de învățământ pre-universitar atât în municipiul polarizator, cât și în UATB-urile Subcetate și Borsec. În cadrul Liceului Tehnologic “Zimmethausen” din Borsec sunt acoperite de asemenea și ciclurile de învățământ primar și gimnazial. Infrastructura educațională de la nivelul municipiului Toplița reprezentată de 15 unități, acoperind complet ciclurile învățământului obligatoriu.

Cartograma nr. 55: Distribuția infrastructurii de învățământ la nivel de UATB în anul 2021

Sursa: INS Tempo, Sistemul Informatic Integrat al Învățământului din România

Unitățile sanitare reprezintă de asemenea una dintre nevoile de bază ale unui teritoriu, ducând la creșterea calității vieții și a speranței la viață. Cu toate acestea, la nivelul Zonei Metropolitane a Municipiului Miercurea-Ciuc, UATB Leliceni și Racu nu dispun de infrastructură sanitară, fiind împreună cu comuna Săcel singurele astfel de cazuri de pe întreg teritoriul județului. Municipiul reședință de județ reușește să compenseze lipsa acestora situându-se după cum era de așteptat pe primul loc cu 231 de unități sanitare. În plus, acesta este susținut de UATB-uri din cea de-a doua coroană ce au valori peste limita medie, precum Ciucsângeorgiu sau Mărtiniș (fiecare cu câte 6 unități sanitare).

Din perspectiva tipologiilor de servicii oferite, la nivelul Zonei Metropolitane a Municipiului Miercurea-Ciuc, UATB Miercurea-Ciuc oferă o gamă variată de servicii, pe teritoriul acestuia regăsindu-se spitale și ambulatorii, cabinete medicale de familie, cabinete stomatologice, farmacii, dispensare medicale, centre de sănătate, laboratoare etc.

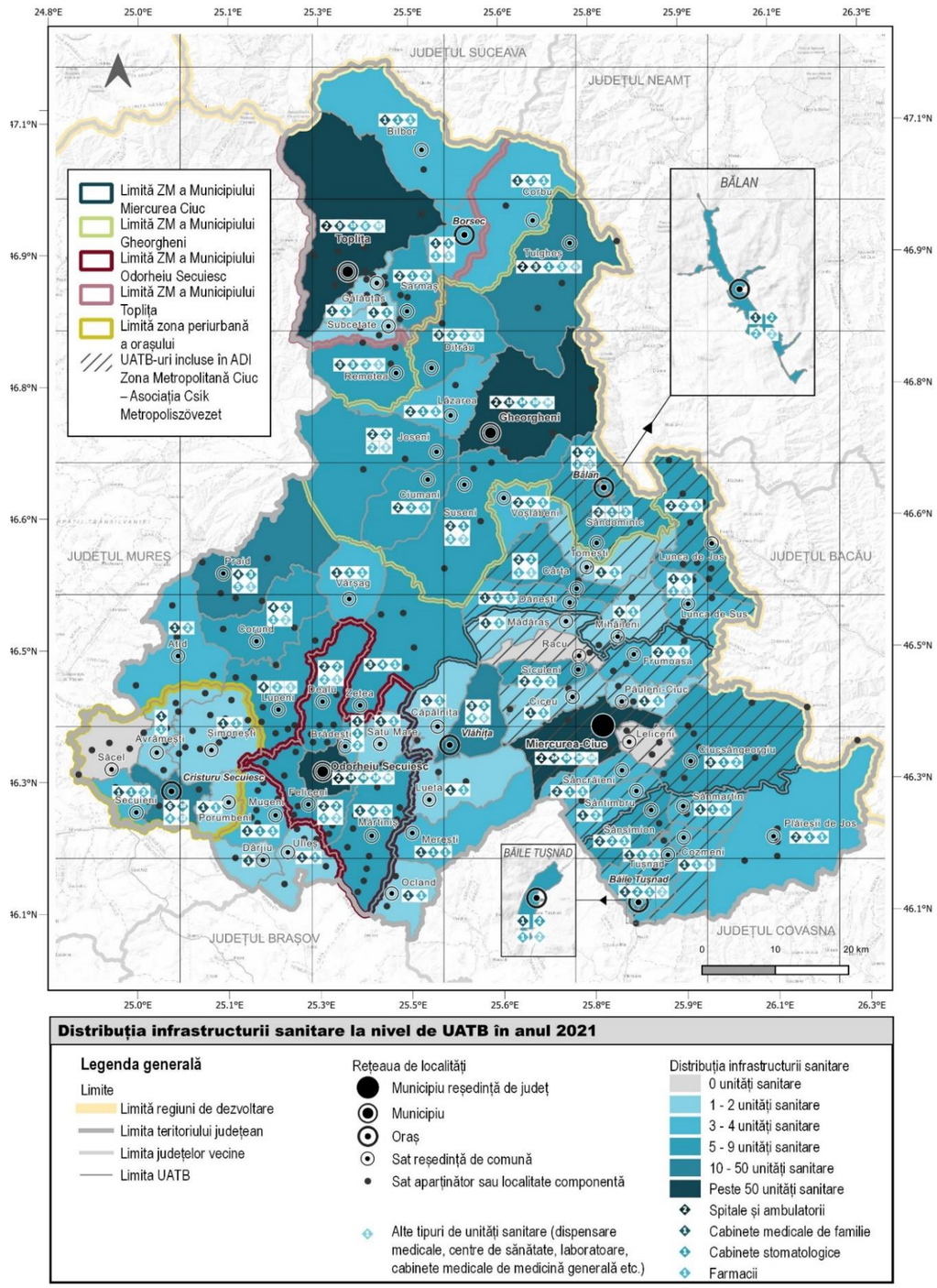
În structura ADI ZM Ciuc sunt incluse Băile Tușnad și Cârța cu câte 6 unități sanitare și Lunca de Jos, Sândominic și Sânsimion cu câte 5. Trebuie ținut cont și de faptul că zonele turistice precum Băile Tușnad oferă și o altfel de gamă de servicii balneare.

La nivelul Zonei Metropolitane a Municipiului Gheorgheni situația este una favorabilă, comuna Lăzarea fiind singura deservită de doar 4 unități sanitare. Restul teritoriului se încadrează preponderent în pragul 5-9 unități sanitare (Ciumani, Bălan, Joseni, etc.), în timp ce UATB Tulgheș beneficiază de 13 unități sanitare, în timp ce municipiul Gheorgheni beneficiază de 73 astfel de unități. Mai mult, atât UATB Gheorgheni cât și UATB Tulgheș Beneficiază de infrastructură sanitară de tipul spitalelor și ambulatorii, reușind astfel să ofere la nivelul întregii ZM servicii de urgență.

Odorheiu Secuiesc dispune de asemenea în zona sa metropolitană de o infrastructură sanitară distribuită relativ uniform, UATB Satu Mare fiind însă deservit de doar 2 unități sanitare de tipul cabinetelor medicale și cabinetelor stomatologice. Marea majoritate a unităților administrativ teritoriale de bază componente dispun de 4 (Brădești), 6 (Mărtiniș) sau 7 (Dealu, Feliceni) unități sanitare, în timp ce municipiul Odorheiu Secuiesc dispune de 168 din care se pot evidenția spitalele, cabinetele medicale de familie, cabinetele stomatologice, farmaciile și alte tipuri de unități sanitare (dispensare medicale, centre de sănătate, laboratoare etc.).

Zona Metropolitană a Municipiului Toplița păstrează trendul în care municipiul polarizator este deservit de cele mai multe unități sanitare (64 unități), dar în schimb aici restul UATB-urilor sunt preponderent încadrate în pragurile mai inferioare, având între 2 (UATB Gălăuțaș, Subcetate) și 3 (UATB Bilbor, Borsec) unități sanitare, excepție făcând UATB Sărmaș, unde infrastructura sanitară este marcată în teritoriu prin 5 unități sanitare. În cazul acestor UATB, tipologiile de unități sanitare se încadrează în cele de tipul cabinete medicale de familie, cabinete stomatologice și farmacii, UATB Borsec fiind singurul, alături de Toplița care beneficiază și de alte tipuri de unități sanitare.

Interdependența în acest caz este relativ ridicată, marea majoritate a UATB-urilor dispunând de infrastructură sanitară de bază, majoritatea facilităților din mediul rural fiind cabinete medicale de familie, farmacii sau cabinete stomatologice.. Singura comună cu un spital pe teritoriu este UATB Tulgheș. Astfel, populația devine dependentă de zonele urbane atunci când este nevoie de un control amănunțit sau de o intervenție medicală de specialitate.

Cartograma nr. 56: Distribuția infrastructurii sanitare la nivel de UATB în anul 2021

Sursa: INS Tempo (SAN101B)

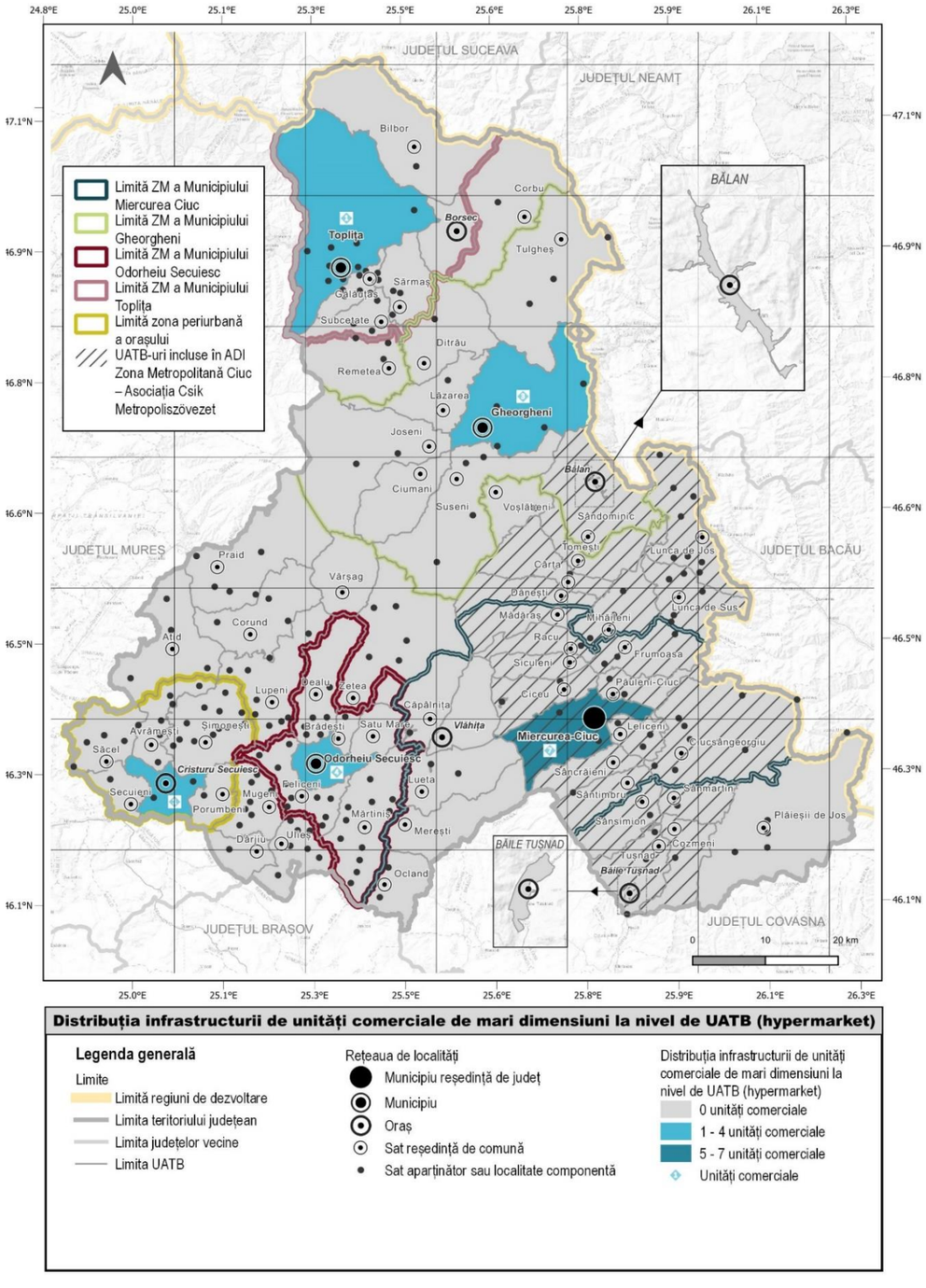
În ceea ce privește **unitățile comerciale de mari dimensiuni** de tip hypermarket, se poate remarca faptul că UATB-urile componente în zonele metropolitane se bazează intens pe municipiul polarizator, acestea fiind singurele la nivelul cărora se găsesc aceste infrastructuri. Acest lucru nu exclude însă și existența altor centre comerciale de dimensiuni mai mici care pot suplimenta unitățile comerciale de dimensiuni mari.

Luând în calcul faptul că municipiul reședință de județ are cel mai puternic caracter polarizator, acesta este și cel mai dezvoltat din punct de vedere al unităților comerciale de mari dimensiuni, având pe teritoriul său 7 astfel de dotări. Acesta este urmat de municipiul Odorheiu Secuiesc și de municipiul Gheorgheni cu 4 și respectiv 3 unități comerciale, municipiul Toplița beneficiind de 1 singură unitate comercială de dimensiuni mari.

Serviciile financiar bancare sunt distribuite relativ uniform pe toată suprafața teritoriului, toate zonele metropolitane beneficiind de UATB care dețin servicii financiar bancare, fie că vorbim despre ATM-uri sau bănci și sucursale bancare. În acest context, municipiile Miercurea-Ciuc și Odorheiu Secuiesc sunt singurele care se încadrează în pragul de superior cu 9 și respectiv 8 unități care furnizează servicii financiar bancare, acestea fiind la nivelul ZM pe care le deservesc și principalele centre bancare.

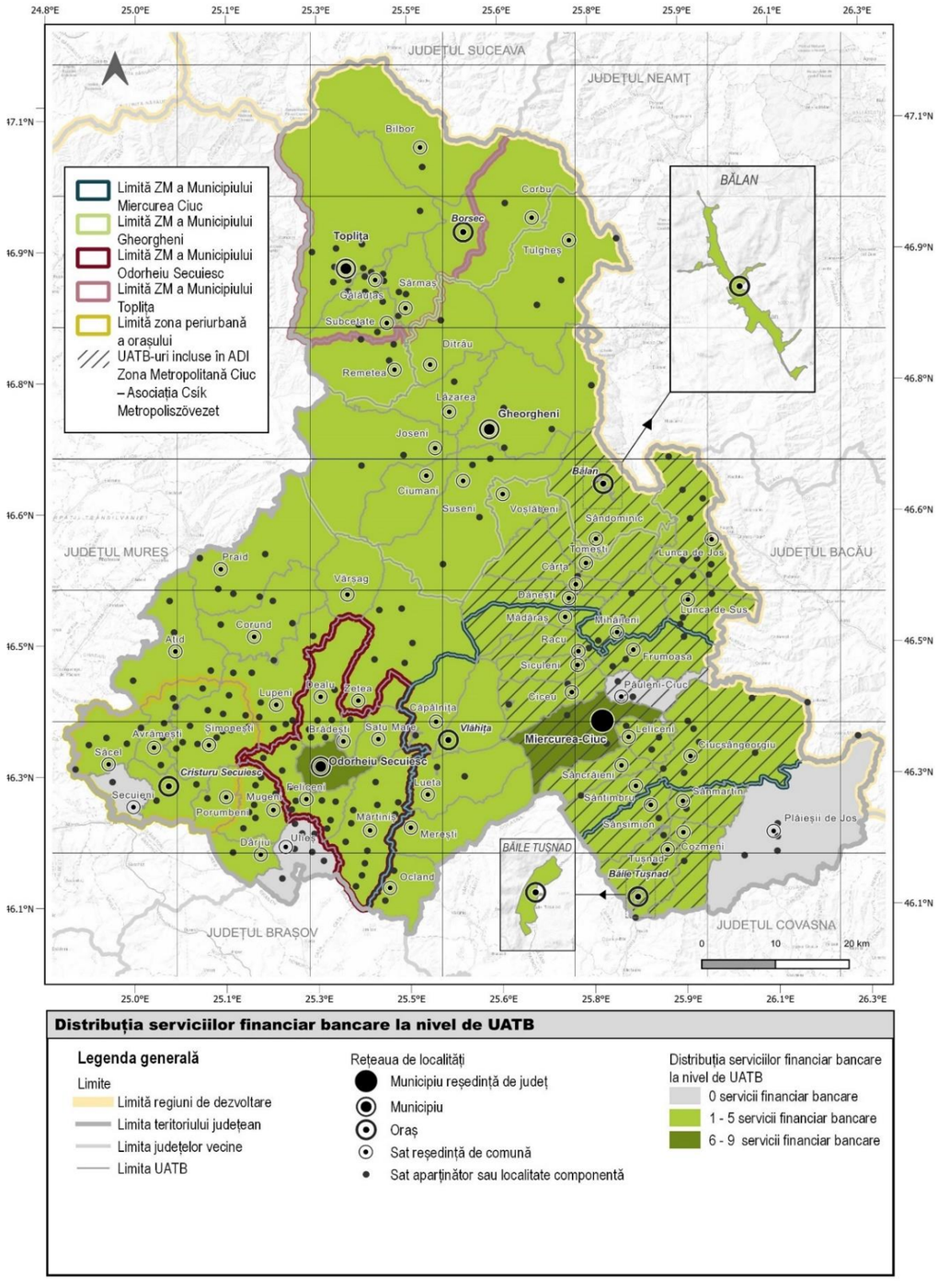
La nivelul Zonei Metropolitane a Municipiului Miercurea Ciuc, UATB Păuleni-Ciuc este singurul care nu beneficiază în acest moment de o unitate care să ofere servicii financiar bancare, fiind în mod direct dependent de municipiul Miercurea-Ciuc sau de celelalte servicii financiar bancare oferite la nivelul UATB înconjurătoare. În afară de municipiul reședință de județ și UATB-urile Vlăhița, Racu, Lueta, Lunca de Sus și Sândominic care oferă 2 opțiuni de servicii financiar bancare, restul UATB se limitează la o singură unitate care oferă servicii financiar bancare.

Situația din Zonele Metropolitane ale municipiilor Gheorgheni, Odorheiu Secuiesc și Toplița este relativ asemănătoare pentru toate unitățile administrativ teritoriale de bază. Municipiul Odorheiu Secuiesc se poziționează pe locul 2 din punct de vedere al serviciilor financiar bancare oferite, pe teritoriul acestuia regăsindu-se 8 astfel de unități, fiind totodată susținut și de UATB din zona metropolitană, oferind fiecare o singură opțiune. În ZM a Municipiului Gheorgheni, municipiul deține 5 astfel de unități, iar în cazul ZM a Municipiului Toplița, municipiul Toplița deține 3 astfel de unități.

Cartograma nr. 57: Distribuția infrastructurii de unități comerciale de mari dimensiuni la nivel de UATB (hypermarket)

Sursa: Prelucrare autori

Cartograma nr. 58: Distribuția serviciilor financiar bancare la nivel de UATB

Sursa: Prelucrare autori

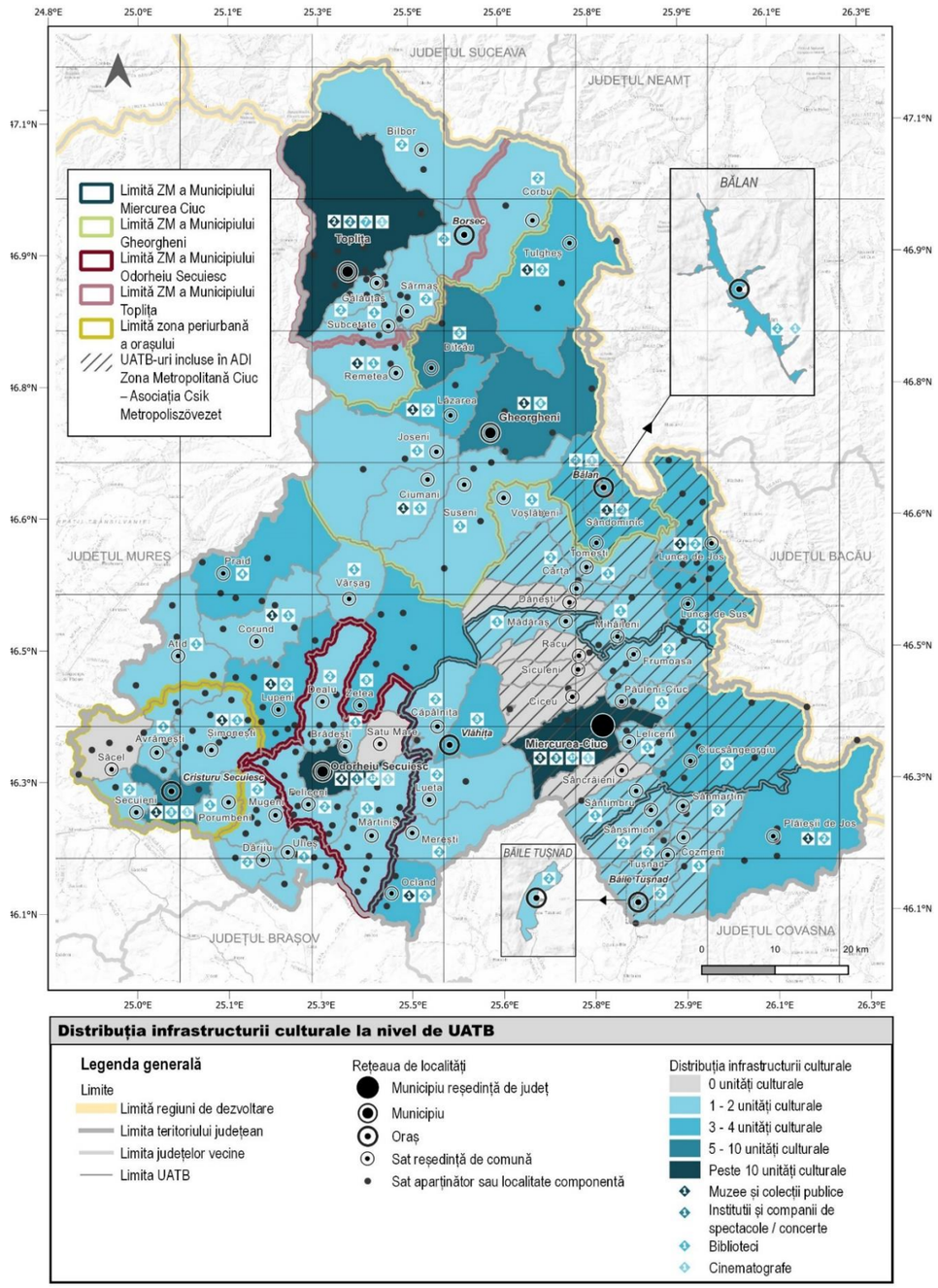
Din punct de vedere al **infrastructurii culturale** (muzee, instituții culturale, biblioteci[123], cinematografe) de la nivelul anului 2021, cele 4 municipii ale județului asigură infrastructura culturală de bază a județului, după cum urmează: UATB Miercurea-Ciuc cu 24 de unități culturale, Odorheiu Secuiesc cu 17, Toplița cu 12 și Gheorgheni cu 8 astfel de unități. Municipiile Miercurea-Ciuc, Odorheiu Secuiesc și Toplița prezintă unități făcând parte din cele 4 categorii (muzee, instituții culturale, biblioteci, cinematografe) în timp ce Gheorgheni prezintă o infrastructură limitată la muzee și colecții publice.

La nivelul Zonei Metropolitane a Municipiului Miercurea-Ciuc, municipiul deține cele mai multe tipologii ale infrastructurii culturale, fie că vorbim de teatre, muzee, cinematografe sau biblioteci. Acest lucru face ca celelalte UATB din ZM Miercurea-Ciuc să fie dependente de infrastructura culturală pe care municipiul o poate oferi la nivel zonal. Cel mai mare grad de dependență îl prezintă UATB Ciceu, Siculeni, Racu și Sâncrăieni care nu beneficiază de nicio astfel de infrastructură. Majoritatea UATB-urilor din ZM Miercurea-Ciuc se încadrează în pragul cuprins între 1-2 unități culturale pe teritoriu (Păuleni-Ciuc, Leliceni, Frumoasa, Mădăraș, Căpâlnița, Merești, Lueta, Sântimbru) sau în cel de mijloc cu 3-4 unități culturale (Ocland, Ciucsângeorgiu, Vlăhița). La nivelul ZM Miercurea Ciuc, doar UATB Ocland mai beneficiază de o infrastructură culturală de tip muzeu/ colecții muzeale, celelalte UATB-uri (mai puțin Miercurea-Ciuc) fiind limitate doar la unitățile de tipul bibliotecilor. În cazul Municipiului Miercurea Ciuc, acesta înregistrează cea mai bine dezvoltată infrastructură culturală din județ cu 24 de unități.

În zona Metropolitană a Municipiului Gheorgheni infrastructura culturală este asigurată de muzee și colecții publice (Gheorgheni, Ciumani, Lăzarea, Tulgheș, Sândominic) și biblioteci (Ciumani, Lăzarea, Gheorgheni, Bălan, Sândominic, Suseni, Joseni, Ditrău). Bălan este singurul UATB din zona metropolitană în care este localizat un cinematograf. La nivel județean Gheorgheni este municipiul cel mai slab dezvoltat la capitolul infrastructură culturală cu 6 biblioteci și 1 muzeu.

În cazul Zonei Metropolitană a Municipiului Odorheiu Secuiesc majoritatea infrastructurii culturale este concentrată în Odorheiu Secuiesc (18 unități acoperind cele 4 categorii), în timp ce UATB învecinate sunt dotate doar cu biblioteci, excepție făcând UATB Satu Mare are nu dispune de nicio unitate culturală.

În Zona Metropolitană a Municipiului Toplița, în cele 6 comune activitățile culturale se desfășoară în bibliotecile (1 sau 2 unități în fiecare UATB) în timp ce în municipiul Toplița se regăsesc unități aparținând celor 4 categorii (cinematografe, biblioteci, instituții și companii de spectacole, muzee și colecții publice).

Cartograma nr. 59: Distribuția infrastructurii culturale la nivel de UATB în anul 2021

Sursa: INS Tempo (ART104A, ART103B, ART101B)

[123] În cadrul analizei nu sunt luate în considerare bibliotecile școlare

În ceea ce privește **infrastructura sportivă și de agrement**, se constată o distribuție foarte diversificată a acestora: stadioane, terenuri de sport, piscine, ștranduri, săli de hochei, patinoare, pârtii de schi (predominant în zonele muntoase), caiac, piste de bob, băi tradiționale, saline, spa, wellness, mofete etc.

La nivelul Zonei Metropolitane a Municipiului Miercurea-Ciuc, municipiul Miercurea Ciuc deține cele mai multe astfel de tipologii, iar alături de Vlăhița, Lueta, Merești, Ocland, Sântimbru, Siculeni și Ciucsângeorgiu, dețin una dintre cele mai complexe zone în care se pot realiza toate tipologiile de activități de agrement și sportive. Singurele opțiuni de petrecere a timpului liber care nu se regăsesc la nivelul municipiului Miercurea-Ciuc sunt cele de tipul piste bob, caiac sau băi tradiționale, dar care se regăsesc în imediata vecinătate la Vlăhița (UATB în care se regăsește cea mai), Ocland și Băile Tușnad (inclus în ADI ZM Ciuc și care este declarată și stațiune balneoclimatică). Mai mult, UATB Miercurea-Ciuc și Vlăhița sunt declarate stațiuni turistice de interes local. În același timp se remarcă lipsa dotărilor sportive din numeroase UATB incluse în zona metropolitană (Căpâlnița, Ciceu, Racu, Mădăraș, Sâncrăieni, Leliceni, Păuleni Ciuc, Frumoasa) dar și din UATB din ADI ZM Ciuc (Sânsimion, Sânmartin, Mihăileni, Dănești, Tomești, Sândominic).

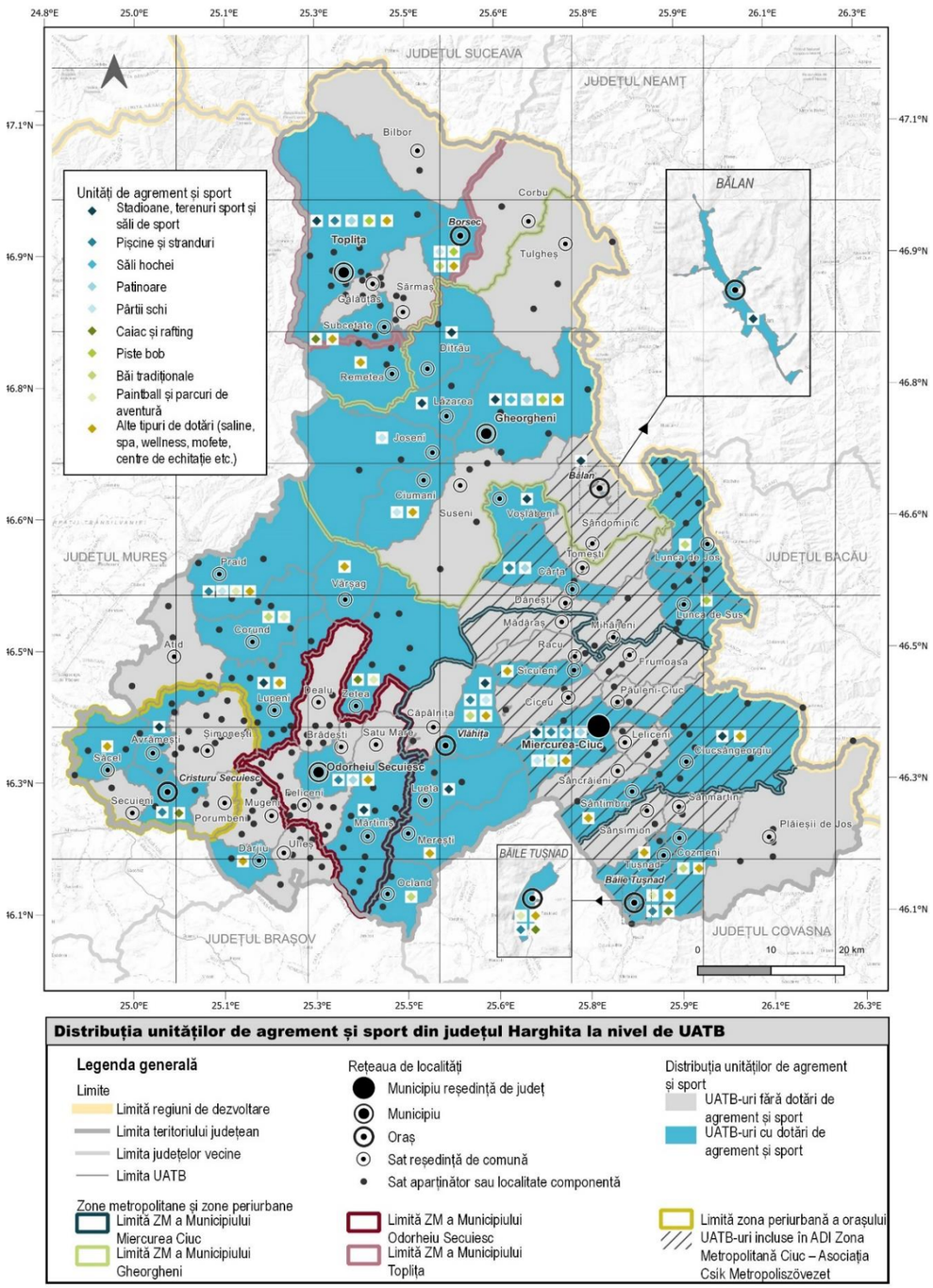
Pentru Zona Metropolitană a Municipiului Gheorgheni, municipiul Gheorgheni beneficiază de mai multe tipologii de agrement și sport, printre care: stadioane, terenuri de sport și săli de sport, săli de hochei, patinoare, piste de bob, parcuri de aventură, centre de echitație și alte dotări (saline, spa, wellness, mofete), concentrând majoritatea unităților sportive din zonă, în timp ce în comunele componente zonei metropolitane, infrastructura este limitată la Ditrău, Lăzarea, Joseni, Bălan și Ciumani fiind alcătuită preponderent din pârtii de schi, terenuri de sport.. În Zona Metropolitană a Municipiului Gheorgheni cadrul natural și infrastructura destinată sporturilor de iarnă reprezintă elemente de atractivitate pentru turiști și localnici, UATB Gheorgheni și Ciumani fiind declarate stațiuni turistice de interes local. La nivelul Zonei Metropolitane a Municipiului Gheorgheni se remarcă lipsa dotărilor sportive de bază (stadioane, terenuri, săli de sport) în 5 din cele 8 UATB, reprezentând o încărcare suplimentară asupra infrastructurii din Gheorgheni.

În Zona Metropolitană a Municipiului Odorheiu Secuiesc, în municipiul Odorheiu Secuiesc infrastructura se concentrează în principal pe dotări de tipul piscine și ștranduri, pârtie de schi, spa, wellness, mofete sau centre de echitație. Cu excepția UATB Mărtiniș (care dispune de o unitate de tip teren/sală de sport), locuitorii din celelalte UATB se bazează pe infrastructura existentă în Odorheiu Secuiesc sau Vlăhița (oraș inclus în ZM a Municipiului Miercurea Ciuc). De asemenea, se remarcă o varietate mai mare a infrastructurii sportive către zona turistică Praid – Corund – Lupeni (acestea fiind declarate stațiuni turistice de interes local), dar care însă nu fac parte din ZM a Municipiului Odorheiu Secuiesc.

Zona Metropolitană a Municipiului Toplița se oferă locuitorilor și turiștilor activități de agrement și sportive specifice stațiunilor turistice, municipiul Toplița și orașul Borsec fiind principalele centre de interes și principalele zone care oferă un produs complex de activități de agrement și sportive. Mai mult, orașul Borsec este declarată stațiune balneoclimatică, iar Toplița stațiune turistică de interes local, fiind astfel esențială existența unor astfel de dotări.

Se observă astfel că UATB cu cea mai mare varietate a activităților și a infrastructurii de agrement și sportivă se regăsesc cu precădere în arealele care dispun și de numeroase resurse turistice sau balneare, acestea fiind totodată și declarate stațiuni turistice de interes local / național sau stațiuni balneare cum este cazul UATB Băile Tușnad și Borsec.

Există însă și numeroase UATB care nu beneficiază nici măcar de infrastructura de bază (terenuri sau săli de sport, altele decât cele incluse în unitățile de învățământ), aceste zone fiind dependente de centrele polarizatoare ale zonelor metropolitane sau de un UATB vecin.

Cartograma nr. 60: Distribuția unităților de agrement și sport din județul Harghita la nivel de UATB

Sursa: Autorii, date Agenția Județeană de Dezvoltare, date Visit Harghita

Rețele tehnico-edilitare

Analiza infrastructurii tehnico-edilitare are în vedere, în primul rând, asigurarea dotărilor de bază – alimentare cu apă și canalizare – și a dotărilor care asigură o calitate a locuirii mai ridicată – alimentarea cu gaze naturale.

Din totalul locuințelor din județul Harghita, 93% sunt conectate la rețeaua de apă (în anul 2022), 75% sunt conectate la rețeaua de canalizare (în anul 2021) și 98% sunt conectate la rețeaua de alimentare cu energie electrică (în anul 2022).

La nivelul Zonei Metropolitane a Municipiului Miercurea-Ciuc, se constată faptul că singurul UATB care nu beneficiază în prezent de o **infrastructură de alimentare cu apă** este UATB Ciucsângeorgiu; pe lângă acesta, la nivelul ADI ZM Ciuc se adaugă UATB Lunca de Jos. În ceea ce privește echiparea cu **infrastructura de canalizare**, la nivelul Zonei Metropolitane a Municipiului Miercurea-Ciuc UATB care nu beneficiază de infrastructură sunt: Merești, Ocland și Ciucsângeorgiu; la acestea, în ADI ZM Ciuc se adaugă UATB Lunca de Sus, Lunca de Jos și Mihăileni.

La nivelul Zonei Metropolitane a Municipiului Gheorgheni, toate UATB sunt echipate atât cu infrastructură de alimentare cu apă, cât și cu cea de canalizare.

La nivelul Zonei Metropolitane a Municipiului Odorheiul Secuiesc, toate UATB sunt echipate cu infrastructură de alimentare cu apă, în timp ce UATB Feliceni și Dealu nu dispun de infrastructură de canalizare.

La nivelul Zonei Metropolitane a Municipiului Toplița, singurele UATB care nu beneficiază în prezent de infrastructură de alimentare cu apă este Bilbor și Subcetate, acestea fiind și UATB care nu beneficiază în prezent de infrastructură de canalizare. **Infrastructura de alimentare cu gaze** este importantă pentru asigurarea unor standarde minimale de calitate a locuirii și pentru dezvoltarea sustenabilă a unui teritoriu, fiind o modalitate de încălzire și preparare cu efect poluator mai redus în comparație cu metodele tradiționale. În principiu, pe teritoriul județului Harghita aceasta este preponderent dispusă în jurul centrelor urbane. Astfel, la nivelul Zonei Metropolitane a Municipiului Miercurea-Ciuc, UATB care beneficiază de alimentare cu gaze sunt: Miercurea-Ciuc, Sâncrăieni, Vlăhița, Căpâlnița, Păuleni-Ciuc, Frumoasa, Leliceni și Ciucsângeorgiu. La acestea se adaugă UATB Cozmeni, Mihăileni și Sândominic din ADI ZM Ciuc. În județul Harghita, în anul 2022, 95% din totalul locuințelor existente sunt racordate la rețeaua de alimentare cu gaze naturale.

În cazul Zonei Metropolitane a Municipiului Gheorgheni, pe lângă municipiul Gheorgheni infrastructura de alimentare cu gaze naturale mai este prezentă doar în orașul Bălan și comuna Sândominic.

Municipiul Odorheiu Secuiesc dispune de infrastructura necesară alimentării cu gaze naturale, alături de alte 3 UATB-uri, singurele care nu beneficiază de aceasta fiind Dealu și Mărtiniș.

La nivelul Zonei Metropolitane a Municipiului Toplița, municipiul și orașul Borsec beneficiază în prezent de alimentare cu gaze naturale, acest lucru fiind de ajutor în contextul în care în fiecare an aceste 2 UATB atrag o serie de turiști atât în sezonul estival cât și în sezonul de iarnă și beneficiază de un fond locativ substanțial conform ultimelor date de la recensământ.

Conform informațiilor furnizate, în anul 2021, localitățile Vargatag, Visafolio și Kovacipeter nu au acces la conexiunea la internet. De asemenea, în localitatea Lacu Roșu, aproximativ 90 de persoane beneficiază de facilitățile oferite de internet.

La nivelul zonelor metropolitane din județului Harghita rețeaua tehnico-edilitară este cel mai slab dezvoltată în jurul municipiului Toplița, cu excepția orașului Borsec. Același lucru se poate observa și în cazul Zonei Metropolitane a Municipiului Gheorgheni, care are racordate la gaze naturale doar orașul Bălan și UATB Sândominic. Celelalte zone metropolitane sunt mai puternic dezvoltate, necesitând totuși ajustări, precum racordarea UATB Ciucsângeorgiu, Subcetate, Săcel, Bilbor, Dealu, Feliceni, Merești, Ocland, Porumbeni, Șimonești la infrastructura de alimentare cu apă și/sau canalizare.

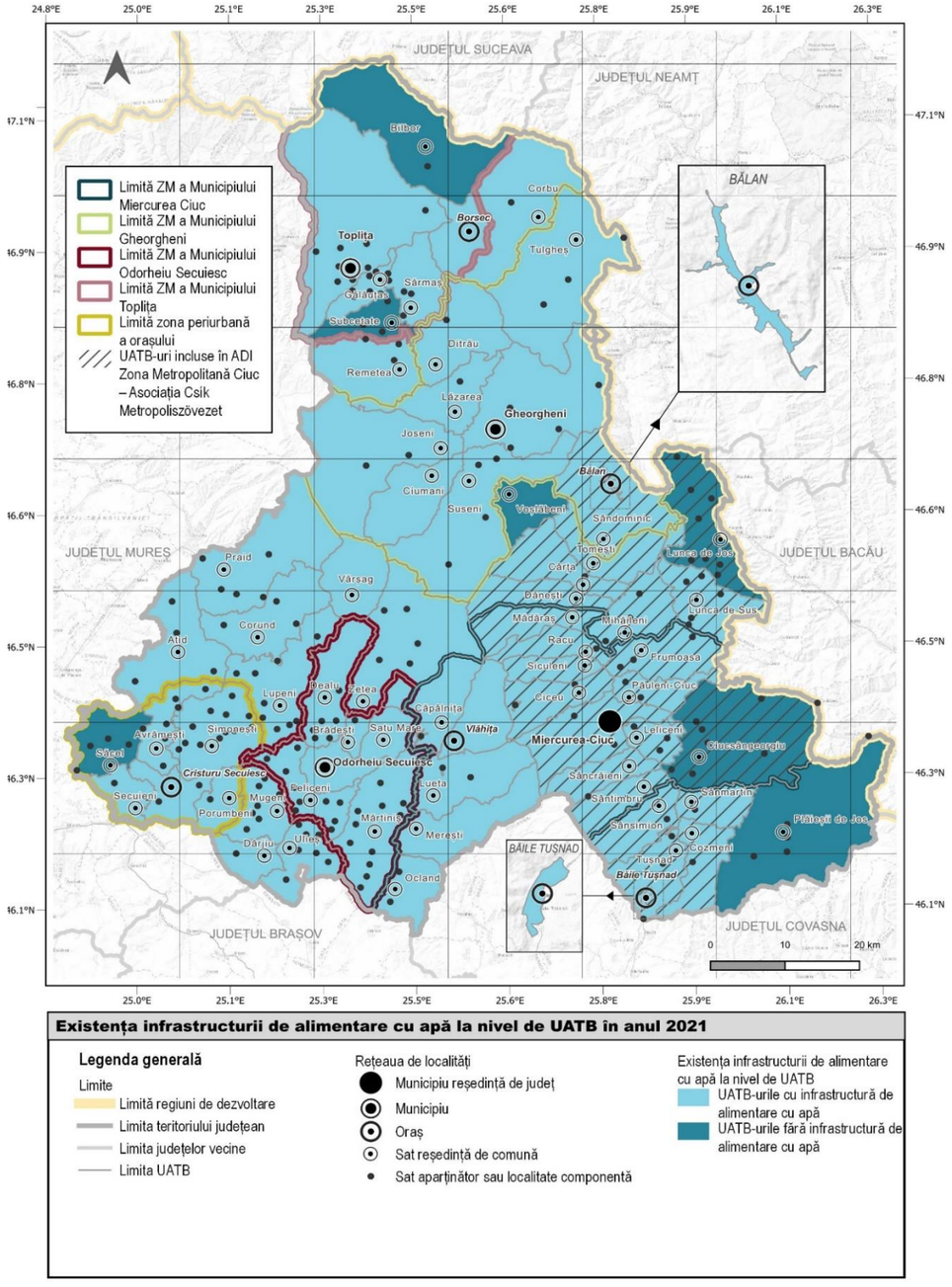
Infrastructura de alimentare cu gaze este importantă pentru asigurarea unor standarde minimale de calitate a locuirii și pentru dezvoltarea sustenabilă a unui teritoriu, fiind o modalitate de încălzire și preparare cu efect poluator mai redus în comparație cu metodele tradiționale. În principiu, pe teritoriul județului Harghita aceasta este preponderent dispusă în jurul centrelor urbane. Astfel, la nivelul Zonei Metropolitane a Municipiului Miercurea-Ciuc, UATB care beneficiază de alimentare cu gaze sunt: Miercurea-Ciuc, Sâncrăieni, Vlăhița, Căpâlnița, Păuleni-Ciuc, Frumoasa, Leliceni și Ciucsângeorgiu. La acestea se adaugă UATB Cozmeni, Mihăileni și Sândominic din ADI ZM Ciuc.

În cazul Zonei Metropolitane a Municipiului Gheorgheni, pe lângă municipiul Gheorgheni infrastructura de alimentare cu gaze naturale mai este prezentă doar în orașul Bălan și comuna Sândominic.

Municipiul Odorheiu Secuiesc dispune de infrastructura necesară alimentării cu gaze naturale, alături de alte 3 UATB-uri, singurele care nu beneficiază de aceasta fiind Dealu și Mărtiniș.

La nivelul Zonei Metropolitane a Municipiului Toplița, municipiul și orașul Borsec beneficiază în prezent de alimentare cu gaze naturale, acest lucru fiind de ajutor în contextul în care în fiecare an aceste 2 UATB atrag o serie de turiști atât în sezonul estival cât și în sezonul de iarnă și beneficiază de un fond locativ substanțial conform ultimelor date de la recensământ.

La nivelul zonelor metropolitane din județului Harghita rețeaua tehnico-edilitară este cel mai slab dezvoltată în jurul municipiului Toplița, cu excepția orașului Borsec. Același lucru se poate observa și în cazul Zonei Metropolitane a Municipiului Gheorgheni, care are racordate la gaze naturale doar orașul Bălan și UATB Sândominic. Celelalte zone metropolitane sunt mai puternic dezvoltate, necesitând totuși ajustări, precum racordarea UATB Ciucsângeorgiu, Subcetate, Săcel, Bilbor, Dealu, Feliceni, Merești, Ocland, Porumbeni, Șimonești la infrastructura de alimentare cu apă și/sau canalizare.

Existența infrastructurii de alimentare cu apă la nivel de UATB în anul 2021

Legenda generală

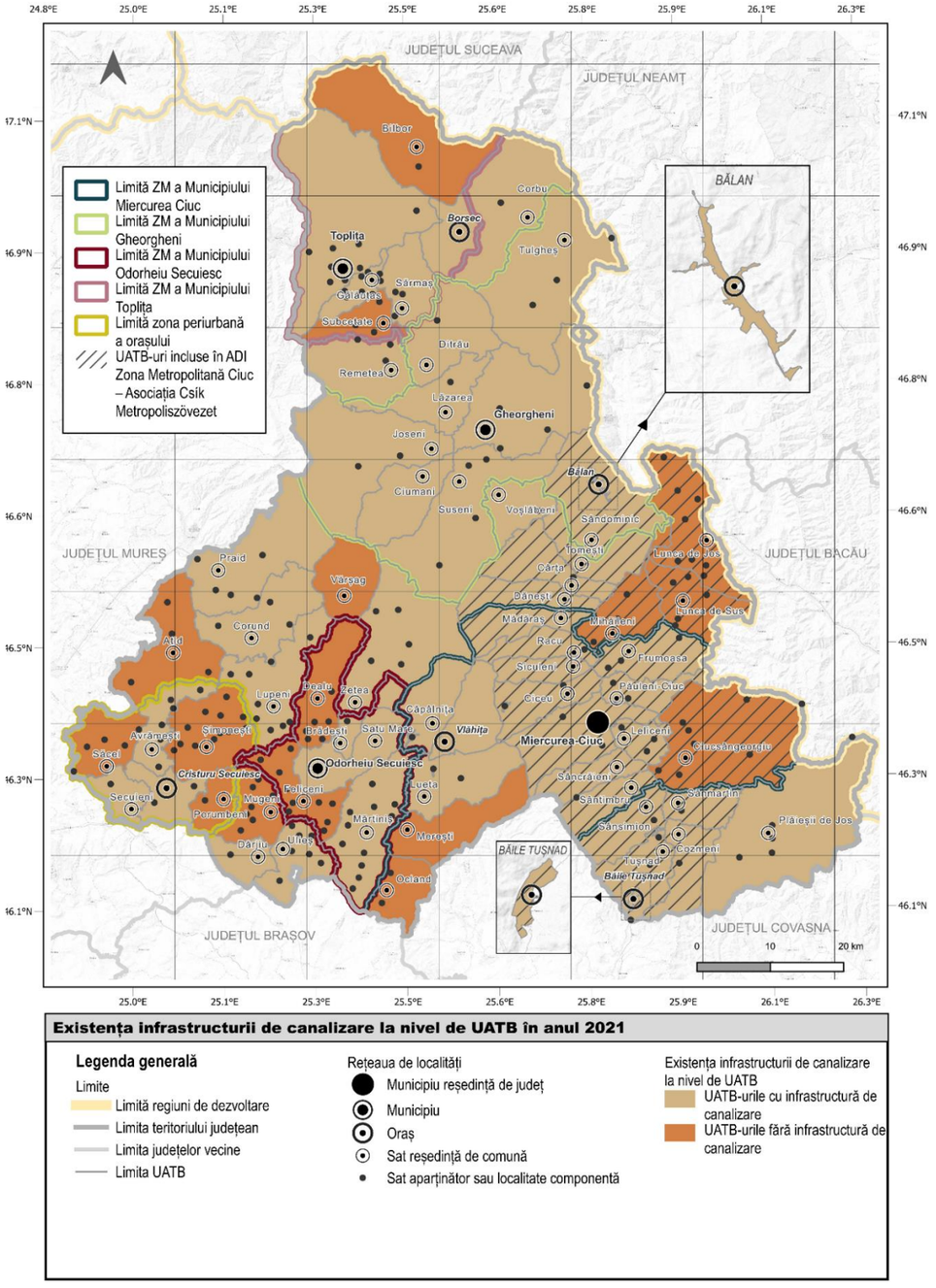
Limite
- Limită regiuni de dezvoltare
- Limita teritoriului județean
- Limita județelor vecine
- Limita UATB

Rețeaua de localități
- Municipiu reședință de județ
- Municipiu
- Oraș
- Sat reședință de comună
- Sat aparținător sau localitate componentă

Existența infrastructurii de alimentare cu apă la nivel de UATB
- UATB-urile cu infrastructură de alimentare cu apă
- UATB-urile fără infrastructură de alimentare cu apă

Cartograma nr. 61: Existența infrastructurii de alimentare cu apă la nivel de UATB în anul 2021

Sursa: INS TEMPO

Existența infrastructurii de canalizare la nivel de UATB în anul 2021

Legenda generală

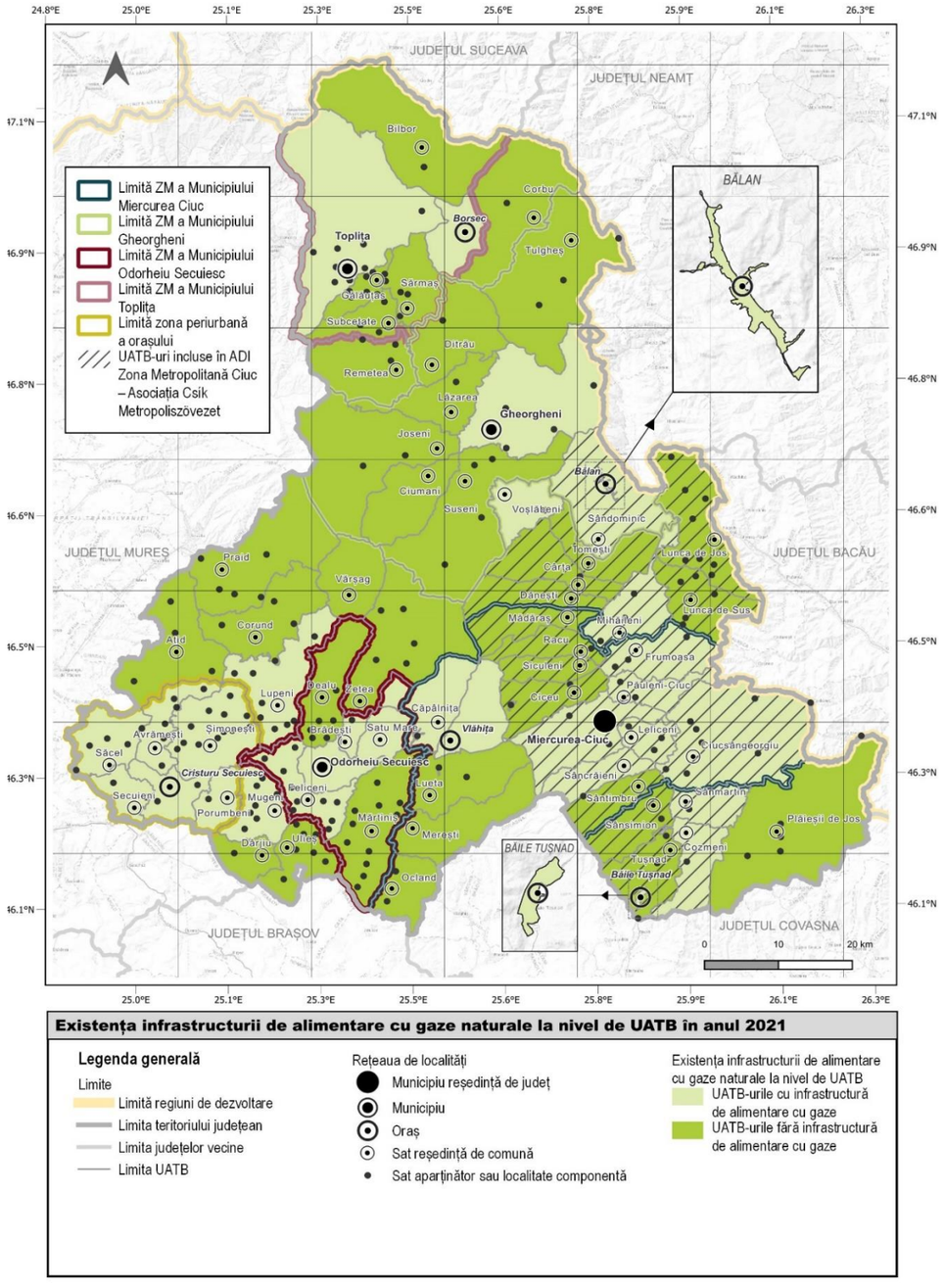
Limite
- Limită regiuni de dezvoltare
- Limita teritoriului județean
- Limita județelor vecine
- Limita UATB

Rețeaua de localități
- Municipiu reședință de județ
- Municipiu
- Oraș
- Sat reședință de comună
- Sat aparținător sau localitate componentă

Existența infrastructurii de canalizare la nivel de UATB
- UATB-urile cu infrastructură de canalizare
- UATB-urile fără infrastructură de canalizare

Cartograma nr. 62: Existența infrastructurii de canalizare la nivel de UATB în anul 2021

Sursa: INS TEMPO

Cartograma nr. 63: Existența infrastructurii de alimentare cu gaze naturale la nivel de UATB în anul 2021

Sursa: INS TEMPO

Accesibilitate rutieră

Un element cheie în contextul analizei zonelor metropolitane de la nivelul județului îl reprezintă accesibilitatea centrului polarizator în relație cu așezările înconjurătoare, aceasta fiind influențată direct de infrastructura și serviciile de transport rutier existente în teritoriu.

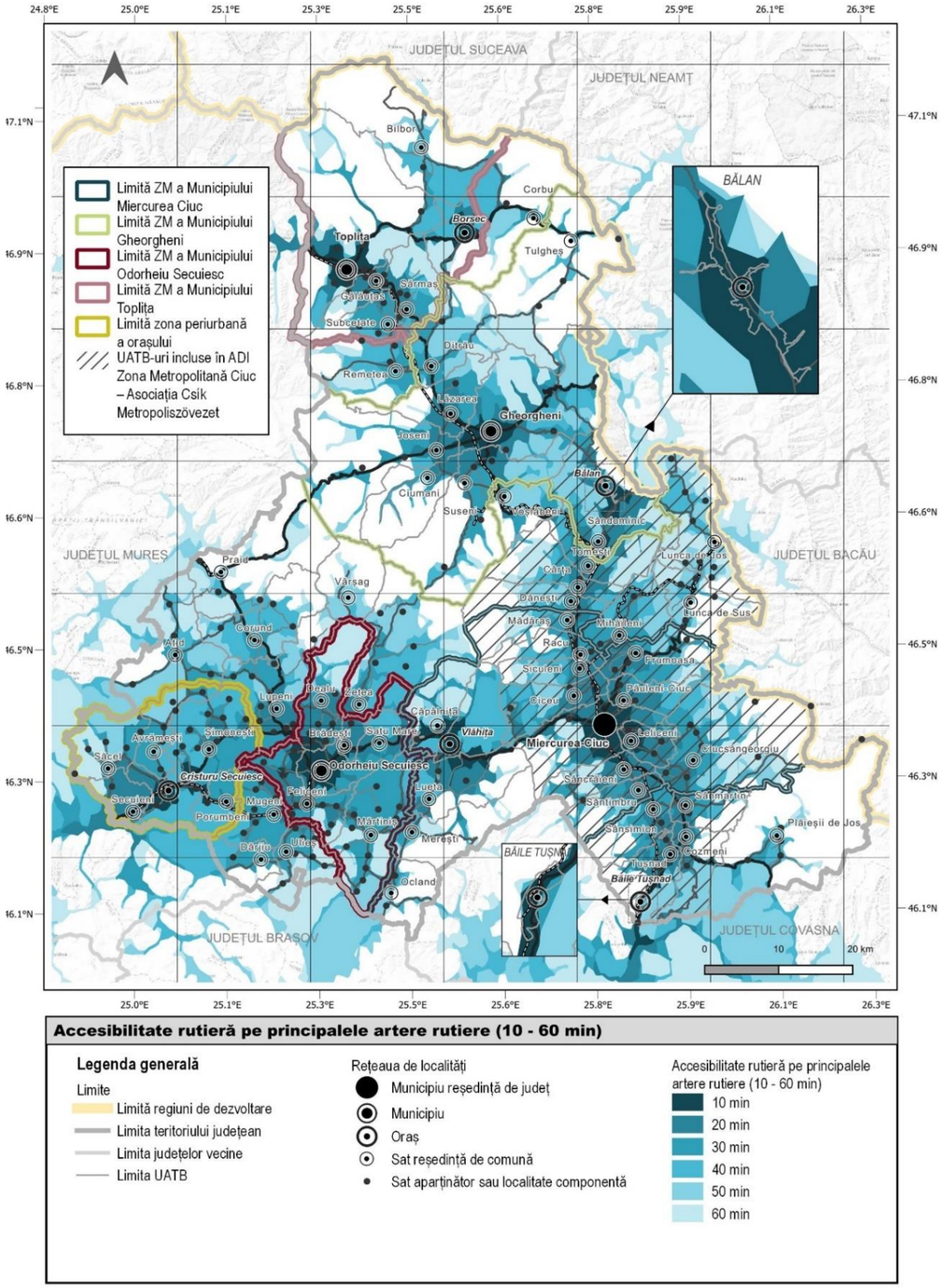
În Zona Metropolitană a Municipiului Miercurea-Ciuc, definită conform Legii nr. 246/2022, se poate remarca faptul că patru (Ciceu, Leliceni, Păuleni-Ciuc, Sâncrăieni) dintre cele șapte unități administrativ teritoriale de bază incluse în prima coroană sunt accesibile în 10-20 de minute din municipiul reședință de județ. Cu toate acestea, există și probleme legate de accesibilitate la nivelul primei coroane, UATB Merești fiind poziționat la 50 de minute distanță și neavând o legătură rutieră directă cu Miercurea-Ciuc din pricina condițiilor de relief.

În ceea ce privește cea de-a doua coroană, dintre cele nouă UATB-uri componente, șapte pot fi accesate pe cale rutieră într-un interval de 30 de minute, în timp ce celelalte două (Mărtiniș, Ocland) ajung la limita superioară de 60 de minute. Problema comună a zonelor greu accesibile din cele două coroane este dată de lipsa drumurilor naționale pe teritoriul acestora. La nivelul Asociației de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Ciuc, accesibilitatea rutieră este de maximum 40 de minute, toate unitățile administrativ teritoriale de bază fiind traversate sau aflate în imediata proximitate a unui drum național.

Zona Metropolitană a Municipiului Gheorgheni este de asemenea, preponderent bine accesibilizată, șase dintre cele opt unități teritoriale componente fiind accesibile în maximum 30 de minute din municipiu. Singurele deficiențe întâmpinate se regăsesc la nivelul UATB Tulgheș, situat la o distanță de 60 de minute și UATB Bălan situat la 50 de minute, conexiunile cu acestea fiind îngreunate de relieful montan. Din punct de vedere al accesibilității rutiere, orașul Bălan este situat la distanțe aproximativ egale față de Gheorghe și Miercurea Ciuc.

Municipiul Odorheiu Secuiesc dispune de o zonă metropolitană relativ compactă cu accesibilitate foarte bună, toate UATB putând să fie accesate preponderent în 10-20 de minute sau maximum 30 de minute în cazul UATB Mărtiniș. Această caracteristică apare și datorită densității mai ridicate a drumurilor din zona de Sud-Vest a județului, acolo unde relieful este în general mai permisiv.

Situația accesibilității rutiere din Zona Metropolitană a Municipiului Toplița este relativ bună, neexistând localități componente la distanțe mai mari de 30 de minute față de municipiu, excepție făcând UATB Bilbor, pentru care timpul de acces crește la 40 de minute. Cele două centre urbane ale zonei metropolitane, respectiv Toplița și Borsec dezvoltă legături puternice pe cale rutieră, accesibilitatea fiind una foarte bună.

Cartograma nr. 64: Izocronă de accesibilitate rutieră pe principalele artere rutiere (10-60 minute)*

Sursa: OpenRouteService, *Izocronele au fost realizate doar pentru zonele urbane, pentru a putea analiza dependența UATB-urilor față de municipii și orașe